

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ

ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

(ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)

ਸੰਪਾਦਕ
ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ

ਸੇਪਾਦਕ ਸ. ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 1956 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਚੌੜਾ ਬਾਜਵਾ ਵਿਖੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਮੁਲਤਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਗੌਰਮੈਂਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਐਮ.ਏ. ਪੌਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਐਮ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਐਕਟਿਵਿਸਟ ਕਨਵੀਨਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਤੰਬਰ 1995 ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ 'ਟਾਡਾ ਐਕਟ' ਸਮੇਤ ਕਈ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। 30 ਜੁਲਾਈ 1997 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਨਾਭਾ ਦੀਆਂ ਸਕਿਊਰਟੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। 29 ਜਨਵਰੀ 2004 ਨੂੰ 'ਬੁਝੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਬਰੇਕ' ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਣ ਦੇ ਕੇਸ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਸਕਿਊਰਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬੁਝੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। 29 ਅਪਰੈਲ 2005 ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਾ ਆਗੂ ਹੈ। ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਅਕਸਰ ਛਪਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਗਵਾਨਪੁਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ। ਗੌਰਮੈਂਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ) ਤੋਂ 1960 ਵਿੱਚ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਗਤ' ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਸਨ। 1919 ਵਿੱਚ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੱਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇੱਕ ਜਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. (ਐਗਰੀਕਲਚਰ) ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਐਮ. ਏ. ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ (ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ), ਐਮ. ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਐਮ. ਫਿਲ. ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਰਾਈਟਰ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਯੂ. ਜੀ. ਸੀ. ਦਾ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। 1978 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ। ਸਾਹਿੱਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਝੁੱਘਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਏ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕਾਲਮ 'ਆਖ਼ਰੀ ਕਾਲਮ', 'ਅੱਠਵਾਂ ਕਾਲਮ' ਅਤੇ 'ਵਕਤ ਦੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ' ਨਾਲ ਵੀ ਉਹ ਸੰਬੰਧਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸਥਿਤ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਅਕਸਰ ਹੀ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਤਤਕਰਾ

1.	ਭੂਮਿਕਾ	13
2.	ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ	37
3.	ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ	38
4.	ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ	39
5.	ਨਵਾਂ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ	40
6.	ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਧਰੜਾ	42
7.	ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼	54
8.	ਹੁਕਮਨਾਮਾ 10 ਜੂਨ 1978	54
9.	18 ਵੀਂ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ	56
10.	ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮਤੇ	57
11.	ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ	63
12.	ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ	64
13.	ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ	69
14.	ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਰਾਜ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਕੀਤਾ	69
15.	ਹਾਈਜੈਕਿੰਗ	72
16.	ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮੋਗਾਂ	72
17.	ਮਰਜੀਵੜੇ	74
18.	ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ	74
19.	ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼	75
20.	ਚਿੱਠੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ	75
21.	ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ	76
22.	ਚਿੱਠੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ	76
23.	ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਕਾਨਫਰੰਸ	79
24.	ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ	79
25.	ਭਾਸ਼ਣ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ	80
26.	ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ	80
27.	ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ	84
28.	ਮਤੇ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ	84
29.	ਅਪੀਲ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮਾ	87
30.	ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ	87
31.	ਅਪੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬ	89
32.	ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ	89
33.	ਕੌਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ	96
34.	ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਿਆਨ	97
35.	ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ	98
36.	ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਟੁਕੜੇ	98
37.	ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ	100

38.	ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ	100
39.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਨਾਟਕ	102
40.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨ ਇਕੱਤਰਤਾ	103
41.	ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ	107
42.	ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸਮੇਲਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ	107
43.	ਤਕਰੀਰ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ	111
44.	ਭਾਸ਼ਣ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ	111
45.	ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਤੇ	116
46.	ਮਤੇ ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸਮੇਲਨ	116
47.	ਮੰਗਾਂ ਕਿ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ	120
48.	ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਮੰਗਾਂ	120
49.	ਕਹਿਣੀ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਪਾੜਾ	121
50.	ਭਾਸ਼ਣ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ	121
51.	ਫ਼ਕੇ ਮਤੇ	124
52.	ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕ. ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਤੇ	124
53.	ਮਤੇ ਕਿ ਖ਼ਾਨਾ ਪੂਰਤੀ	126
54.	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਤੇ	126
55.	ਪੰਥ ਨਾਲ ਧੁੰਹ	130
56.	ਰਜੀਵ-ਲੈਂਗਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ	131
57.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵੱਲ ਕਦਮ	134
58.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਕਿਉਂ ?	134
59.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ	139
60.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੁਰਮਤਾ	140
61.	ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਇਕੱਠ	149
62.	16 ਫਰਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੁਰਮਤਾ	149
63.	ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ	153
64.	ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ	153
65.	ਆਦੇਸ਼ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ	161
66.	ਪੰਥਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ	161
67.	ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ	163
68.	ਗੁਰਮਤਾ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ 26 ਜਨਵਰੀ 1987	164
69.	ਉਸਾਰੂ ਸੋਧ	168
70.	ਰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਸਿੱਖ ਸਮੇਲਨ ਲੁਧਿਆਣਾ	168
71.	ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਖ਼ਾਅ	175
72.	ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤ	175
73.	ਅਕਾਲੀ ਕਿਰਦਾਰ	178
74.	ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ	178
75.	ਸੱਚ ਦੀ ਜੰਗ	183
76.	ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ	184
77.	ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਫ਼ਰ	190

78.	ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਖਿਆਨ	190
79.	ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਕੱਠੜੀ 'ਚੋਂ	198
80.	ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤ	198
81.	ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਚਾਅ	215
82.	ਫ਼ਾਸੀ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ	215
83.	ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ	220
84.	ਆਦੇਸ਼ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ	223
85.	ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਛੱਡੋ	223
86.	ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਦੀ ਅਪੀਲ	224
87.	ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸੋਚ	227
88.	ਹੁਣ ਸਮਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ	227
89.	ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜਵਾਬ	233
90.	ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਯਾਦ ਹੈ	233
91.	ਮਾਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ	245
92.	ਮੇਰੇ ਸਿਆਸੀ ਖ਼ਿਆਲ	245
93.	ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾਂ	246
94.	ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੁਆਨੀ ਨੂੰ ਪੈਗਾਮ	246
95.	ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼	254
96.	ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਦੇਸ਼	254
97.	ਵਲਵਲੇ ਭਰਿਆ ਸੁਨੇਹਾਂ	261
98.	ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੁਨੇਹਾਂ	261
99.	ਸੁਹਿਰਦ ਕਦਮ	267
100.	ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ	267
101.	ਜੁਝਾਰੂ ਜਾਬਤਾ	272
102.	ਜਥੇਬੰਦਕ ਫ਼ੈਸਲੇ	272
103.	ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸ਼ਾਨ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ	276
104.	ਜਗਇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ	276
105.	ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਖਾੜਕੂ ਪਾਹੁੰਚ	279
106.	ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ	279
107.	ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਪੱਖ	283
108.	ਏਹ ਬੇਨਤੀ	283
109.	ਠੀਕ ਫ਼ੈਸਲਾ	287
110.	ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ	287
111.	ਉਸਾਰੂ ਆਲੋਚਨਾ	290
112.	ਸ. ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸੁਹਿਰਦ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਕਾਪ੍ਰਸਤ	290
113.	ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ	293
114.	ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ	293
115.	ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ	297
116.	ਸਤਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ	297
117.	ਸਫਲ ਬੰਦ	299

118.	ਸ. ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ	299
119.	ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ	301
120.	ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ	301
121.	ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ	303
122.	ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ	303
123.	ਸਿਆਸੀ ਬਦਲ ਦਾ ਯਤਨ	305
124.	ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ	305
125.	ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ	307
126.	ਅਕਾਲੀ-ਸਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ	307
127.	ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਮਰਥਨ	309
128.	ਦਸ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ	309
129.	ਨਹਿਰ ਰੋਕੂ ਕਦਮ	311
130.	ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਸਫ਼ਾਏ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ	311
131.	ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ	313
132.	ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ	313
133.	ਸੁਨੇਹਾਂ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ	315
134.	ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਦੇਸ਼	315
135.	ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ	319
136.	ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ	319
137.	ਆਪਸੀ ਖ਼ਾਨਾ ਜੰਗੀ	323
138.	ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ	323
139.	ਸ. ਮਾਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ	327
140.	ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ	327
141.	ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ	330
142.	ਸਿਹਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ	330
143.	ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ	332
144.	ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ	332
145.	ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਬਾਰੇ ਪੈਂਡਲਟ	337
146.	ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ	337
147.	ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ	351
148.	ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸੱਕਦੀ	351
149.	ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾਲ	364
150.	ਸਵਾਲਨਾਮਾ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ	364
151.	ਨੇਕ ਸਲਾਹ	368
152.	ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੋ	368
153.	ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ	370
154.	ਇਹ ਜੇਗ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕਿਰੀ	370
155.	ਨਵਾਂ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ	380
156.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ	380
157.	ਪੁਣ ਤੋੜਨਾ	382

158.	ਪ੍ਰਣ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ	382
159.	ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ	383
160.	ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼-ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ	383
161.	ਬਾਦਲ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ	393
162.	ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ	393
163.	ਮਤੇ ਸ਼ਮਟੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ	401
164.	ਕੁਮਟੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ	401
165.	ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ	413
166.	ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼	413
167.	ਅਖਬਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ	417
168.	ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਭਾਸ਼ਨ	417
169.	ਪੁਲਿਸ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬੇਨਕਾਬ	420
170.	ਜੁਝਾਰੂ ਸਫ਼ਾ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ	420
171.	ਝੋਜੋੜਾ	422
172.	ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ	422
173.	ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ	425
174.	ਰਸਤੇ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ.	425
175.	ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ	430
176.	ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ	430
177.	ਬਾਦਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰੋ	433
178.	ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾ ਸੰਦੇਸ਼	433
179.	ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ	434
180.	ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ	434
181.	ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ ਭਾਈ ਭਾਰਾ	436
182.	ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਵਰਜ ਨਿਭਾਇਆ	436
183.	ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਾਂ	438
184.	ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਾ ਦੀ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ	438
185.	ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ	440
186.	ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਮਹਾਨ ਹੈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ	440
187.	ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ	444
188.	ਐਲਾਨਾਮਾ	444
189.	ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਕਮੇਟੀ	446
190.	ਐਲਾਨਾਮਾ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਰੀ ਕਮੇਟੀ	446
191.	ਅਹਿਮ ਮਤੇ	448
192.	ਮਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਰੀ ਕਮੇਟੀ	448
193.	ਨਿਯੁਕਤੀ	450
194.	ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ	450
195.	ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ	451
196.	ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ	451
197.	ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ	452

198.	ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਲਈ ਸਿੰਘਰਸ	452
199.	ਦਰਦ ਰਹੀ ਰੂਕ	455
200.	ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਖ਼ਤ	455
201.	ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਨਿਆਂ	458
202.	ਪ੍ਰ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜਾਏ ਮੌਤ ਬਾਰੇ	458
203.	ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼	460
204.	ਪੰਥ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁੱਲੀ ਚਿੱਠੀ	460
205.	ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ	464
206.	Letter To President of India	464
207.	ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਰਜੀਵ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ	468
208.	Open letter	468
209.	ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ	482
210.	Appeal by Shiromni Akali Dal	482
211.	ਪ੍ਰਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਟੇਟ ਦੀ ਮੰਗ	488
212.	Mammorandum to Chander Shekhar	488
213.	ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼	495
214.	ਭਵਿੱਖ ਵਿਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਹੈ	497-535
215.	ਅੰਤਿਕਾ-1 ਵਾਸੀਅਤ ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ੇਰੂਮਾਨ	536
216.	ਅੰਤਿਕਾ-2 ਲੋਕਚਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ	538
217.	ਅੰਤਿਕਾ-3 ਬਾਤਚੀਤ-ਇੰਡੀਅਨ ਆਰਮੀ ਬੁਲੇਟਿਨ	541
218.	ਅੰਤਿਕਾ-4 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਜ਼ਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚੇ	543
219.	ਅੰਤਿਕਾ-5 ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ	546
220.	ਅੰਤਿਕਾ-6 ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ	552
221.	ਅੰਤਿਕਾ-7 ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ	556
222.	ਅੰਤਿਕਾ-8 ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੂੰ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ	567
223.	ਅੰਤਿਕਾ-9 ਬੁਤਰਸ-ਬੁਤਰਸ ਘਾਲੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਪੱਤਰ	573
224.	ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਤਰੋੜ ਮਰੋੜ	577-586
225.	ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਸੀ. ਐਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ	687

ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

(ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ)

1972-2010

ਸੰਪਾਦਕ :

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਗੁਰਮਤਿ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ

154, ਘੰਟਾ ਘਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਸਕੂਟਰ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਉਪਰ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਮੋਬਾਇਲ: 98726-58302, 98151-61234

Panthak Dastavej

Editing By: Karamjit Singh, Narain Singh

First Edition : 10-06-2010 (Punjabi)

Price : 480 Rupees

Publisher :

Gurmat Pustak Bhandar

154, Ghanta Ghar Market, Ground Floor

Amritsar.

M. 98726-58302, 98151-61234

ਸਮਰਪਣ

ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ,
ਗੁਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ
ਅਤੇ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ
ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ

ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

(ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)

ਸੰਪਾਦਕ
ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ

ਭੂਮਿਕਾ

ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸੋਮਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਉਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਘੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੁਲਮੇ ਸ਼ਿਤਮ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਸੱਦਦ ਢਾਹ ਕੇ ਲਏ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੰਜੇ 'ਚ ਆਏ ਜੁਝਾਰੂ ਆਪਣੇ ਭੇਤ ਛਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਘੜਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਝੂਠ ਦਾ ਕੜਾਹ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇੰਝ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਹੀ ਸੋਮੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਗਲਤ ਤੇ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਘੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਾਰੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ, ਕਾਤਲ, ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਕੁਕਰਮੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਮਕਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਹੁਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਮੁੱਕਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤਾਂ ਬਣਾਏ ਹੀ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਣ। ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਲਾਂਟਡ ਤੇ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਖ ਕੇ ਗਲਤ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਇਨਾਮਾਂ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲਾਲਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਮੇ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਮੇ ਘੜਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੁਰ-ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇੰਝ ਇਹਨਾਂ ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸੱਕਦਾ ਤੇ ਸਤਾਧਾਰੀ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਧਿਰ ਵੱਲ ਉਲਾਰੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਚਿੰਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਿਜ਼ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਅੱਡਰੀ, ਨਿਰਾਲੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਦਸਤੂਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੀ ਮਸ਼ਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਥ ਕੇ ਵਿਗਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਕੇ ਲਿਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਫ਼ਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਝ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਚੱਲੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਇੰਝ ਵਿਗਾੜਿਆ, ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਿਆ ਤੇ ਕਲੰਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਧਾੜਵੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਲਤਾੜਦੀਆਂ, ਮਾਰਦੀਆਂ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੰਝ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਔਫ਼. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰੇਕ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਲਸਾਈ ਪੈਂਤੜਾ ਅਪਣਾ ਕੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸਤਾ ਹੰਢਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਅਣਖ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਰਾਹ ਅਪਣਾ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੁਝ ਮਰਨ ਵਾਲੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿੱਪ ਦੀਆਂ ਕੌਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ, ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ, ਲਏ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਨ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਤੱਥ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਛਾਏ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਕਰਨੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਾੜੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਲਚਾਉਂਦੀ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਧੋਖਾ ਖਾਧਾ, ਕੌਮ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕਰਾਈ, ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਲਿਆ, ਕੌਮੀ ਚਿੰਤ ਨਾਲੋਂ ਜਾਤੀ ਚਿੰਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਤਾ ਤੇ ਦੋਲਤ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਈ ਖਤਰੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾਂਅ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅੱਜ ਗੱਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅੱਡਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ

ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਤੱਥ ਇਹ ਉਘੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੈਂਤੜੇ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਨਾਂ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ਼, ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਕੌਮ ਦੀ ਗ਼ੌਰਤ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਨ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਵੱਡੀ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਜ਼ਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹੋਏ ਕਹਿਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਧਿਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਦਲੇਰੀ, ਨਿਡਰਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ, ਗਲਤੀਆਂ, ਈਰਖਾਬਾਜ਼ੀ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਟਕਰਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼, ਕੋਈ ਅਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ, ਕੋਈ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਲੜਾਈ, ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਹੱਥ, ਕੋਈ ਅੱਤਵਾਦ, ਕੋਈ ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੇ ਨਾਂਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਹੀ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਐਨਕ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਐਨਕ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣਾ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਐਨਕ ਨਾਲ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਿਆ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੀਹ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾ ਸੱਕਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਜੋਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਜੁਗਤ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੱਕ, ਸੱਚ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਸਦਾ ਜੂਝਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਲੀਮੀ ਰਾਜ ਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਬੇਗਮ ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਲ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨਮੂਨਾ (ਰੋਲ ਮਾਡਲ) ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਰਹੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਾਪੜਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਅੱਪੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਗੀਆਂ ਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਸਹਾਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਮਨ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਮਿਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਸਲਤਨਤੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ੧੯੪੭ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੋਚ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਵਰਗਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਸੋਚ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਕਰਨੀ ਤੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨ, ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਤੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨਿਆਂ, ਇਨਕਾਰ ਤੇ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ

ਕਰਨੀ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਰੰਭ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਸਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸੱਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਝ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖ ਕੇ ਹੀ ਪੈ ਸੱਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੁੜ ਨੀਂਹ ੧੯੭੨ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਨਗਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ੧੯੭੮ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਦੰਡ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ੂਨੀ ਹਮਲਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਾਉਣ, ਹੱਕ ਲੈਣ, ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਨੂੰਨੀ ਯਤਨ ਅਪਣਾ ਵੇਖੇ, ਪਰ ਨਿਆਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਬੱਸ ਇਹ ਅਨਿਆਂ, ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਤਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸੋਚ ਦੀਆਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜਿਆ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਪੰਥਕ ਮੰਤਵ ਬਣਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ 'ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਹੱਥ ਵਟਾਇਆ ਤੇ ਅਖੀਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਟੈਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮੇਲਤਾ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਥ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਰਨੈਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਪੱਤੜੇ, ਨੀਤੀਆਂ, ਫ਼ੈਸਲੇ, ਬਿਆਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਅਰੰਭ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ੧੦ ਜੂਨ ੧੯੭੮ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਪਨਪਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਸਲ ਦੀਆਂ ਕਾਰਬਨ ਤੇ ਫੋਟੋ ਸਟੇਟ ਨਕਲਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਹ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਹੂਬਹੂ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ, ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਨਾਂਅ ਹਨ, ਜੋ ਕੰਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਤਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਲਲਚਾ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਵੀ ਸੱਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕਰਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸੱਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖ ਕੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ, ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਝੂਠ ਨੂੰ ਨਿਤਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸੱਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਝੂਠ ਨੂੰ ਨਿਤਾਰਨਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗੀ।

ਅੰਤਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਧਰਮ ਯੁੱਧ 'ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਮੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਯਤਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਤ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਨਿਆਂ ਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ।

10-06-2010

ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਮਨ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਉਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਜਾਗਣ ਦਾ ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਤੇ ਬਹੁਪਰਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਉਤਰ-ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਏ ਪਾੜ (Rupture of Sikh History) ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤੋਰ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੌੜ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਦੌਰ (Qualitative Change) ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਜਾਗਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰ ਅੰਦਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਤੇ ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਇਹ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਨ-ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਲੀ-ਵਿਸਰੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੀ।

ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ 'ਆਪਣੇ' ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਪਣਤ-ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਗਿਸ਼ਤੇ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਦਿਨ ਹੈ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਆਪਣਿਆਂ ਤੇ ਬੇਗ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲੁਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਅਗਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਨ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਕੇ-ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਾਗ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਮਾਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਉਲੀਕੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਨ-ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਪੱਕੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਦੀ ਲੋੜ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਹਿਸਾਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਨ : ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਅਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਹੀਲੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ :

ਚੁ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਹ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸਤ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬਾ ਸਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ॥

ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ, ਪਾ. ੧੦)

ਅਰਥਾਤ ਜਦੋਂ ਸਭ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤੇਗ ਫੜਨੀ ਵਾਜਬ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਅਤੇ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਕਾਲਾ ਕਿਉਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਘੱਟ ਬਿਊਰੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਨਾ ਕਦੇ ਮਹੱਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵੈਸੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰਿਆਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਫਾਸੀ ਦੇ ਰੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰ ਵੀ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦੇ ਹੀ ਫਾਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਹੁੰਦਲਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਹਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਰਤ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮੁਲਝੇ ਅਤੇ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰਥ ਰਹੇ। ਔਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਾਨ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਅਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੀ ਕੌਮੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲਯ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਪਹਿਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ' ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਫਾਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਸ਼ ਰੱਖ ਲਏ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਤੱਥ ਵੀ ਹੁਣ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਘੋਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਹੁੰਚ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਥਾਨਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਠੋਸਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਦਲ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਦਾ ਇਹ ਧਾਰਨੀ ਨੌਜੁਆਨ ਇਸ ਸਾਕਾਰ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨਾਲ ਖਿੜਿਆ ਬਾਗ਼ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਠੋਸ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਕੇਵਲ ਸਾਡਾ ਹੀ' ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਦਾ ਮੇਲ ਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ? ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮਨੋਰਥ ਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਡੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਦਲੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸਲ ਮਹਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਆਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਈ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੱਠੀ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੁਕਣ ਲਈ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਸ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਿਕ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੁੱਘੀ ਸਾਂਝ ਸਥਾਪਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ? ਇਹ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੀ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ? ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੇ ਕੇਸ ਰੱਖ ਵੀ ਲਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕੱਟੀ ਲੰਮੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇੱਕ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ?

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ 2013 ਵਿੱਚ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਸੰਜੀਦਗੀ, ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹਨੇਰੀ ਨਹੀਂ ਵਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖੜ੍ਹਣ ਦੀ ਥਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਲੈ ਜਾਵੇ।

ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਇਕ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਦੋਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਝ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਉਂਦ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇਣ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੁਝਾਨ

ਨਾਲ ਇਹ ਲਹਿਰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋ ਕੇ 'ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਗੀਤ' ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ? ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਸਤਾਉਂਦਾ ਤੇ ਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਅਜੇ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਿਹਨਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਮਸਫ਼ਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲੀ ਵਿਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੀਆਂ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚੀਦਾ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ, ਪਰਜਾਮੰਡਲ ਲਹਿਰ, ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਹੀ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਧੇ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਦੇ ਠੋਸ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਡੂੰਘੇ ਰਾਜ ਕਿਹੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭਣੇ ਪੈਣਗੇ?

ਗੁਰੂ-ਪਿਆਰ/ਭਾਰਤ-ਪਿਆਰ

ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਉਭਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਕਸ਼ ਉਲੀਕਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਅਹੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ-ਪਿਆਰ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੂਸਰੇ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਪਿਆਰ ਦਾ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜਨੂੰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਕੌੜੀ ਸਚਾਈ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਖ਼ੀਰੀ ਭਾਰਤ-ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੁੰਦ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁੱਧਜੀਵੀ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸੇ ਪੁੰਦ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਝ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹਾਰਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸ਼ਾਨ, ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਸਰਬ-ਪੱਖੀ ਬਹਿਸ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਛਿੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਛਿੜਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ? ਇਸ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ

ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਦਾ ਦੌਰ 13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਦੋਜਹਿਦ ਇਸ ਜਗਿਆਸਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ, ਤੀਬਰ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦਹਿੰਦੀਕਲਾ ਅਤੇ

ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਢਹਿੰਦੀਕਲਾ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕੌਮ ਕਿਵੇਂ ਰੁਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਚਾਰਲਸ ਡਿਕਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਦੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ' (A Tale of two cities) ਦੀਆਂ ਅਹਿੰਭਕ ਸਤਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਵਧੇਰੇ ਮਦਦਗਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਮਈ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਅਣਖੀਲੇ ਸਮਾਜ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ :

“ਇਹ ਸਮਾ ਬੇਹੱਦ ਮਾੜਾ ਸੀ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਾ ਵੀ ਇਹੋ ਸੀ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਦਾਨਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ ਪਰ ਮੂਰਖਤਾ ਵੀ ਇਸੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਰ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ ਪਰ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵੀ ਇਸੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਲੱਛਣ ਸੀ। ਇਹ ਰੁੱਤ ਸੀ ਜੋ ਹਨੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਪਈ ਸੀ ਪਰ ਚਾਨਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਸਮਾ ਵੀ ਇਹੋ ਸੀ। ਇਹ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ਦਾ ਸਮਾ ਸੀ ਪਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪਤਝੜ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਸੱਖਮ-ਸੱਖਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਸਵਰਗ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਵੀ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸੀ...”

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਆਰਨਲਡ ਟਾਇਨਬੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਆਏਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉਹ ਚੈਲੰਜ ਐਂਡ ਰਿਸਪੌਂਸ (Challenge and Response) ਦੀ ਬਿਊਰੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚਨੌਤੀਆਂ ਆ ਖੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਸਭਿਅਤਾ ਉਹਨਾਂ ਚਨੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਉਹ ਅਲੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਚਨੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਵੇਂ ਸਮਝੀਏ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ?

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਰਬ-ਪੱਖੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਵੇ? ਇਹਨਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲਾਂ ਉਤੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਬਾਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤਾਣੇ-ਪੋਟੇ ਵਾਂਗ ਉਤ-ਪੌਤ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚਾ ਨਿਚੋੜ (holistic view) ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਭਰ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਨੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦਰਦ, ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ

ਪੀੜ, ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਤਿਆਗ, ਸਿਦਕ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਾਰਾਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਣਗੀਆਂ? ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕਲ੍ਹ ਜੋਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੰਭੀਰ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨਨ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਸੁਲਝੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਚਨੌਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ?

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਖੋਜ ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਾਰਨ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਕਸਰ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਗਾਈਡਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਾਊਂ ਬਣੀ ਸੋਚ, ਧਾਰਨਾ ਜਾਂ ਘਿਰਣਾ ਵੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਈ ਖੋਜ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਜੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਥਿਤ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਦਵਤਾ ਨਾਲ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ (ਗੁਮਰਾਹ) ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਰੁਝਾਨ ਵਾਲੇ ਖੋਜ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹਲਾਸੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ 'ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ' ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮਨਭਾਉਂਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵੱਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਚੌਖਾ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਖੋਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਬਰ ਕੰਨ-ਕੰਨੀ ਵੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਟਾਵੀਂ ਖੋਜ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਘੋਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਸੰਜੀਦਗੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 'ਸਿੱਖ ਪੰਥ-ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ' ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਥੀਸਿਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਲਿਖੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ (Modernism) ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦਾ ਬੁਝਸੂਰਤ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਅੰਤਿਮਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ 'ਸੁਰਸਿੰਘ' ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਚੋਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸੁਰਸਿੰਘ' ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ 80 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਜੀਵਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :

“ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹਾਲਤਾਂ (Objective conditions) ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ... ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲੀ...। ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚਨੌਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ...। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਮਹਿਜ਼ ਅਮਨ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕੁਝ ਅੰਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕਾਢ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਸਨ।”

ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੇਸੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਰੰਗ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਗਾਈਡ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ 15-20 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਵਾਏ ਗਏ ਗਿਸਰਚ ਪੇਪਰਾਂ ਅਤੇ ਥੀਸਿਸਾਂ ਦਾ ਜੇਕਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਘਟੇ-ਘੱਟ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਭਾਉਂਦੇ ਰੁਝਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ? ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ, ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਵਾਲੀ ਰਵਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਹੋਈ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਤਰੋ-ਤਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਵੀਂ ਪਧਰੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਖੋਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਥੀਏ?

ਕੀ ਅਸੀਂ ਖੋਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਾਰ ਮਿਥ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ, ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹੋਣ? ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਕ ਕਿਸਮ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਵਿਧੀਆਂ

ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਲੱਭਣ ਦੇ ਅਸੀਂ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਹੈ। ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਮਹਾਨ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਤੜੇ ਚੌਲੇ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸਾਇਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜਪੁਜੀ' ਦੀ ਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਭਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਲੌਕਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਹੈ। 'ਇਹ' ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ 'ਉਹ' ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਰਾਜਦਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਹ ਰੱਬੀ ਬੋਲ ਸਾਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਉਂ ਗੁਆਚਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰਾਜ-ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ :

ਕੁਦਰਤਿ ਤਖਤੁ ਰਚਾਇਆ, ਸਚਿ ਨਿਬੇੜਨਹਾਰੇ॥

(ਮਹਲਾ ੧,੫੮੦)

ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿਰਜੀਆਂ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੌਲਿਕ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚਲੌਤੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਾਰ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਕਾਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਆਰਥਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਫਜ਼ਿਕਸ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਹਿਲੂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ 16ਵੀਂ ਤੇ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰੂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਚਲੌਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਪਰਨਿਕਸ, ਨਿਊਟਨ, ਗਲੈਲੀਓ ਅਤੇ ਡੇਕਾਰਟੇ (Descartes) ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਫਰਿਟਜ਼ ਆਫ਼ ਕਾਪਰਾ (Fritj of Capra) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਪਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ 'ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ' (The Turning Point) ਵਿੱਚ ਨਿਊਟਨ ਅਤੇ ਡੇਕਾਰਟੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰ ਸਥਾਪਤ ਹੋਏ ਮਕੈਨੀਕੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਖੜਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ :

“ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮਾਡਰਨ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਬੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਯਾਨੀ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਹੌਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਡੀ

ਸਮੁੱਚੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? "

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ

ਕੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਬੇਜ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ? ਹਬਲੀ ਪੁਸਤਕ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲੇਖਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੇ ਨਿੰਗਰ ਅਧਾਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਖ਼ਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ? ਜਾਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਹਿਜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ?

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਹਰ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦਸਖ਼ਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦਸਖ਼ਤ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਰਤਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਚਨੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਅਤੇ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਠੋਕਵਾਂ ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ

ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਖਾੜਕੂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ? ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਦੇ ਪੰਡਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਖਾੜਕੂ ਆਗੂ ਨੇ ਪੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕੱਠਾ ਰਹਿਣਾ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹਾਲਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਭਵ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ

ਲਈ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚਿਆਂ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਮਝ ਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਬੜੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਾੜਕੂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠਾਂ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੁਲਝੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਹੋ ਕੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਝਟਪਟ ਰੱਦੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਅਨਾੜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਚੇ-ਪਿੱਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲਾਲਚ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਡਰਾਵੇ ਜਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਧੀਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਛਾਪ ਵੀ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਝ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਸੁਰ ਅਤੇ ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰਾ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਖਾੜਕੂ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਅਸੀਂ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਜਾਂ ਲੇਖ ਛਾਪੇ ਜਾਣ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹਨਾਂ ਸਾਬਕਾ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨੀ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਪਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਉਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਜਾਅਲੀ ਦਸਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਜਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਾਠਕ ਇਹ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵੀ ਕਨੂੰਨੀ ਅੜਚਨਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਲ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਅੱਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਏਗਾ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤੀ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਸ਼ੁਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਸੱਕੀਆਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਤੇ ਉਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਤੌਰਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼-ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਂਡ

ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗ ਹੱਲ ਵੀ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਣਗਿਣਤ

ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਅਜੇ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀਆਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਮੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਉਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਬੇਜ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿੱਖ ਫਿਲਾਸਫੀ ਤੋਂ ਚੇਤਨ, ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਖੋਜੀ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੰਜ ਜਿਲਦਾਂ (Volumes) ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਜਿਲਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 500 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਪੱਖ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਾਂਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਸਗੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਰਿਸ਼ਰਚ ਸਕਾਲਰਾਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਸੇਧ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਯਤਨ ਉਹਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁੱਖ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਬਦਨਾਮ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਡੇ 'ਆਪਣੇ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਅੱਗ ਬਣ ਕੇ ਮੌਜਾਂ ਲੁਟਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕ

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭੁੱਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਲ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਉਘੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਲੇਖਕ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਿਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਹਮਾਇਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਘੇ ਆਗੂ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਹਲੂਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਟੁੰਬਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੀ ਨਿਆਰੀ ਤੇ ਅੱਡਰੀ ਹੋਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ।

ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ 25 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਲੇਖਕ ਏ. ਆਰ. ਦਰਸੀ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ *The Gallant Defender* (ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ-ਜਾਂਬਾਜ਼ ਰਾਖਾ) ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 'ਦਲਿਤ ਵਾਇਸ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ. ਟੀ. ਰਾਜਗੋਖਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਕਟਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਐਮ. ਪੀ. ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੰਡਿਤ ਕਾਂਸ਼ੀਰਾਮ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਨਕਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਕੇ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਅਸੀਂ ਓਹੋ ਐਡਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਦੀ ਅਸਲ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੇਸੇ ਵੀ ਉਸ ਖਾੜਕੂ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ 'ਇੰਨ-ਬਿੰਨ' ਛਾਪਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 'ਹਦਾਇਤ' ਅਤੇ 'ਚਿਤਾਵਨੀ' ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ, ਦਬਦਬਾ ਅਤੇ ਉਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕਾੱਟ ਛਾਂਟ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀਰਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਇਜ਼ਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਯਤਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਛਾਪ ਸਕੇ, ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁੱਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਹਲ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਛਾਪ ਸਕੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ, ਭਰਵਾਂ ਅਤੇ ਬੇਲਾਗ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਉਘੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਕੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਅਸਲ ਇਬਾਰਤ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਮ ਤੇੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਮਨਘੜਤ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮੀਏਬੰਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਥੀ। ਮਿਸ਼ਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਮੇਂ 8 ਕਾਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਈ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇੱਕ ਗਿਰਜਾ ਆਈ, ਜੋ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਿਰਜਾ ਵੀ ਇੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦਾ ਮਾਸ ਪਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ ਮੰਤਰੀ ਗੋਬਲਜ਼ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਹ ਕੌਲ ਝਟਪਟ ਗਿਰਜਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਵੀ ਮੁੜ ਗਈਆਂ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਿੱਥੇ ਪਏ ਹਨ? ਕਿਹੜਾ ਵਿਰਸਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਘੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਭਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਲ ਦੇ ਧਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਘੜਦੇ ਹਨ ਛੋਟੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝ, ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਬਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪਲ ਤਰੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਕਲ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਲੂਸ ਇਹਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕੱਢਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੰਗਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਣਦੀਆਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਮਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਅਗਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਹਿਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖਲ੍ਹੇ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਬੇਰੰਗ, ਬੇਜਾਨ ਤੇ ਹਾਸ-ਹੀਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੂਰ 'ਤੇ ਖਲ੍ਹੇਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਕਮਿਊਨਿਸਟ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦੀਆਂ ਪੇਂਡਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਂਡਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਹੀਆਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਸ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦੌਰ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਛਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਲਈ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਲਈ ਕਿਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਲਾਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਏ ਸਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸੋ ਜਿਹੜਾ ਚੈਲੰਜ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਬਣਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ, ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ, ਮਿਲੀਟੈਂਟ ਮੂਵਮੈਂਟ ਜਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਰੰਭ 'ਚ ਮੀਡੀਆ ਨੇ 'ਅੱਤਵਾਦੀ' ਜਾਂ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂ ਜਾਂ ਮਿਲੀਟੈਂਟ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਹੰਕਾਰੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ 'ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ' ਜਾਂ 'ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਅੱਤਵਾਦੀ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਮਤਲਬ ਇਹਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਫਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਬੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਉਂ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯਤਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਲਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਢਾਡੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਵਾਰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਵਸ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖੜਾ ਇਹ ਸੀ, "ਛਕ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੰਡੇ ਦਾ, ਬਣ ਜਾਓ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ"। ਜਦੋਂ ਢਾਡੀ ਇਹ ਵਾਰ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਕੇਵਲ ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ, ਸਗੋਂ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

'ਅੱਤਵਾਦੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੀ ਨੇੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸਕਾ ਭਰਾ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ'। ਇਹ ਲਫਜ਼ ਅੱਜ ਕਲ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫੈਸ਼ਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। 11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਦੀ 100 ਤੋਂ ਉਪਰ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਲੀਆ ਮੋਟ ਕਰ ਕੇ ਗੱਥ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਵਾਰ ਆਨ ਟੈਰਰ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ 11 ਸਤੰਬਰ 2001

ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਉਂ ਸਮਝੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਔਜ ਕਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸ਼ਬਦ ਗਿਣਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਭ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੀ ਕਲਾ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਅਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਖੂਨ ਸੱਚ ਵਿੱਚ ਪਲਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਕਲਾ ਦਾ ਧਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ-ਬੋਲੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਮੌਜਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਪੂਰੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਨਾ ਹੁਣ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਕੁੰਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਡਰ-ਭਉ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਟਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਘਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਦੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ, ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਤੇ ਸੁਆਰਥ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਖਲ੍ਹੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਉਤੇ ਬੋਝ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਲਾਲ ਸੈਂਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਲ ਸੈਂਤ ਹੈ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸੁਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਧੁਰ-ਅੰਦਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਣੋ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਾਮ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਜਥੇਜਹਿਦ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਏ ਹਨ :

“ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਹਲਾਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਿਹੜਾ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ 10 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਨੂੰਨ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਔਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਭੈ ਭੀਤ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਰੇ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਫਸਤਾ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਰਥਾਤ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਦਮ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।”

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ

ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਪਣੇ ਵਿੰਗ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿੰਗ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰਨ-ਮਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਂ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਨਾ ਵਿਖਾਇਆ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਵਿੰਗਾਂ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਇਹਨਾਂ ਵਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ, ਸਾਵਧਾਨ ਤੇ ਚੌਕਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿੱਖ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਯਾਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨੀਵਿਆਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੇ ਮੋਹ ਤੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਗੇ?

ਬੁਲਾ ਰਹੀ ਹਮੇ ਪਰਬਤੋਂ ਕੀ ਉਚਾਈ,

ਮਗਰ ਸਕੂਨ-ਏ-ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਢਲਾਨ ਮੇਂ ਹੀ ਰਹਾ।

ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਮਹੌਲ ਹੀ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦਰਦ ਬਾਰੇ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿੱਤ ਰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਖ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨਾਗਵਲ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨਿਆ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਢੱਠੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਥਰ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰਤਾ ਵੀ ਹਲੂਣਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਜਾਗ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਉਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਢੇਰ ਚਿਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ-ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਅਧਿਆਪਕ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਗਲ-ਗਲ ਡੁੱਬੀ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ, ਪਰਖਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਠਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਗੁਝਾਨ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਕੱਟੜਵਾਦ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨੀ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ ਕੇ ਝਟ-ਪਟ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

‘ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ-ਪਾਸੜ ਜਖੇਬੰਦਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ‘ਆਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ’ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ‘ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ’ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ, ਜਗਬਾਣੀ ਅਤੇ ਵੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਰਗੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲਨਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਸੀਲਾ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਬੇਲਾਗ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਬਰੀਕ ਅਤੇ ਅਣਦਿਸਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਨੰਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਗੱਦਾਰੀ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮਿਥ ਕੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇੱਕ ਧਿਰ ਮੰਨ ਕੇ ਹੀ ਬਹਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ 'ਬਿਪਰਨ ਕ੍ਰੀ ਰੀਤ' ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋਕੇ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਹਨ 'ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜੱਜ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।' ਪਰ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ :

ਜਿਨ ਮੁਕਾਮੇ ਪੇ ਹਮੇ ਮੂੰਹ ਜੋਰ ਰਹਿਨਾ ਚਾਹੀਏ,

ਉਨ ਮੁਕਾਮੇ ਪਰ ਸਦਾ ਮੁਸੋਸਾ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਹਮ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਬੜੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਦੱਸਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਇਕ ਸੇਭ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮਨਭਾਉਂਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨੁਕਰੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਹੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਠਿੰਡੇ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਤਰਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਗੱਲ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹੋ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ, ਜੋ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹੋਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ. ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਸ. ਸਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਸਹਿਮ ਅਤੇ ਡਰ ਦੀ ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ ਸਦਾ ਲਟਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਪੀ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮ ਤੇ ਡਰ ਦੀ ਅਣਦਿਸਦੀ ਅਤੇ ਅਣਕਹੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਢਿੱਡਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਦੱਸੇ ਗਏ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਵਲ ਪਰਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਇੱਕ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੰਦ ਰਾਜ ਸ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹਮਦਰਦਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਲੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੁਕਰੇ ਹੀ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਾਗ ਡੋਰ ਢਿੱਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾ ਜਾਣ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਇੱਕ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵਹਿਮ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲੰਮੀਆਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਗਾ ਸਕਾਂਗੇ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਨਕਸਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ 'ਭਾਅ ਜੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਟੀ. ਵੀ. ਸਕਰੀਨ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਲਾਰ ਭਾਵੁਕਤਾ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ 'ਭਾਅ ਜੀ', ਪਰ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਨਕਸਲੀ ਖ਼ਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅਜੀਬ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ ਲਬਾਲਬ ਭਰੇ ਇਸ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਉਸ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਕਦੇ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਰਜ਼ੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਬਣੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਮੁੱਢੇ ਜਜ਼ਬੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਰ-ਜੋਬਨ 'ਚ ਅੰਗੜਾਈ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁੰਏ ਦੇ ਪਹਾੜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਡ ਜਾਣਗੇ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਚੇਤ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਭੜਾਸ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭੜਾਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੀ ਉਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸੱਚੀ-ਮੁਚੀ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ? ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬਦਲ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਰੱਪਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਹੌਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਕਸਲੀ ਬਦਲ ਸਿੱਖ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਦਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਚਪਰਾ, ਗਸਮੀ ਅਤੇ ਬਨਾਵਟੀ ਜਿਹਾ ਮਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਕੋਲ ਵੱਡਾ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ?

ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁੰਡੀਰ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਸੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਕਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਕਸਰ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 60ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਅਤੇ 70ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦਵੇਦਵਾਦ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਮੱਠਾਂ 'ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਛੱਡੇ ਅਕਲਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ। ਇਸ ਲਈ

ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਹੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਸਨ।

ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸਹੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਜੁਝਾਰੂ ਖਿੜਕਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਸੈਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨੇੜੇ ਸੀ? ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮਝ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਰਣਨੀਤਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਹਿਣੀ 'ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਪਾੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾੜਾ ਮੇਲਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯਤਨ ਹੋਏ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਝਾਰੂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੰਜੀਦਾ ਸਨ? ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨੇੜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਦੂਰ? ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਜ਼ਾਤੀ ਰੰਜਸ਼ਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਭਿਆਨਕ ਰਣਨੀਤਕ ਗਲਤੀਆਂ? ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਨ? ਇਖਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦਿਖਾਈ ਗਈ? ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਹੋਏ? ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ, ਵਤੀਰਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ? ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਸੀ? ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਵਾਲ ਪੋਜ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ।

ਪ੍ਰਸਤਕ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਤਲੱਦਦ ਝਲਿਆ, ਪਰ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ, ਡਰਾਵੇ ਜਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ? ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਭਵ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ? ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਸ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਪਲੋਗ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮਰ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ 25 ਸਾਲ ਹੀ ਬੀਤੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਣਗਿਣਤ ਵੀਰ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਰਦਨਾਕ ਤਜਰਬੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਗਿਆਸਾ ਤੇ ਪਿਆਸ ਹੋਵੇ। ਪਿਉ-ਦਾਦੇ ਦਾ ਇਹ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਨੁਹਾਰ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਸਿਧਾਂਤ

ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਸਦਾ ਹਮਸਫ਼ਰ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਇਹ ਬੜੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਤੀ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਧੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਚੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਿਆਸ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਪਿਆਸ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਗੋਹੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੂਣੀ ਕੱਤੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੂਣੀਆਂ ਅਜੇ ਕੱਤਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਬੇਰ ਭੁੱਲ੍ਹੇ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਾਜ਼ਾ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਗੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ, ਰੀਝ, ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਪੰਗਤੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਧਮ ਸਿੱਧੀ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ :

ਮਨ ਮੇਰੇ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੁ ਹਰਿ ਚੇਤਿ॥

ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਰਖਿ ਲੈ ਕੂੰਜ ਪੜੈਗੀ ਖੇਤਿ॥

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਕੂੰਜ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਲਹਿਰ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕਚੂਚ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

*

ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ

‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ’ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ, ਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋੜ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਸੀ, ਜੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀਆਂ, ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਤਰਬਾਜ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ 1947 ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

ਇਹ ਮਤਾ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤਾ ਹੈ, ਜਦ ਕੁਝ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਬੋਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਕੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਵੀ ਲੰਗੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 1972 ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਬੂਲ ਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਆਗੂ ਬਣਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਠੱਸ ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾ ਕੇ ਧੁੰਧਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਗੁੰਮ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ‘ਨਵੇਂ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ’ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਮੂਲ ਮਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਲਵੰਡੀ ਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੂਲ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਤਾ’ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਬਿਧਾ ਪੈ ਗਈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਬਲੇਸ਼ਵਰ ਰਾਉ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਛਪੇ ਇਕ ਪੈਂਫਲਿਟ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਮਤੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਲੰਗੜੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਥੇ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ‘ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਖੁੱਪੀ ਜੀਵੀ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਇਹ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 1972 ਵਿੱਚ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

*

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ

ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖ, ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਹ ਰੁਤਬਾ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਾਂਸ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਤਿੱਬਤ, ਪਰਸ਼ੀਆ (ਈਰਾਨ), ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਬਹਾਦਰ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਲਕੱਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਲਕ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਫਰੇਂਗੀ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਬੂਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਧੱਕੜ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ੧੯੫੦ ਵਿੱਚ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਠੋਸਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੋਂ ਸੱਪਣੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲਿਆ ਕੇ, ਬੇਸਿਰ ਪੈਰੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਪਾਰੇ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਹੀਲੇ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਤੱਕ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸੋਜੀਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੋੜ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਕੜ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ੧੯੫੦ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਘੜਨੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਜ਼ਿੱਲਤ ਭਰੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਣਪ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਂਦਰੂ ਹੱਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਸਕਣ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਖ਼ਿੱਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਤੀ ਵਜੋਂ, ਸਿੱਖ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਦੂਸਰਾ, ਇਸ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸੰਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਰਨਾਲ, ਖਨੋਸਰ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਮੇਤ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਪਿੰਜੌਰ, ਕਾਲਕਾ, ਭਲਹੋਜ਼ੀ, ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ ਦੇਸ, ਸਿਰਸਾ, ਗੁਰਲਾ ਅਤੇ ਰਤੀਆ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦਾ ਗੰਗਾਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਲੇ-ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਬਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੱਦੀ ਪੁਸ਼ਤੀ ਸਿੱਖ ਇਲਾਕੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ

ਤੀਸਰਾ ਇਸ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਖ਼ਿੱਤੇ ਨੂੰ, ਵਿਦੇਸੀ ਮਾਮਲੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਕਰੋਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ, ਸੰਪੂਰਨ ਸਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਖ਼ਾਤਰ, ਆਪਣਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਆਪ ਘੜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸਭ ਧਾਈ ਹੋਰੁ ਸਹਾਇ ॥

ਨਵਾਂ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨਵਾਂ

‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ’ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਅਤੇ ਪਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਖਰੜਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ’ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ‘ਨਵਾਂ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ’ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਘੜਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 11 ਦਸੰਬਰ 1972 ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 16-17 ਅਕਤੂਬਰ 1973 ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ’ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 28-08-1977 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਅੱਜ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ’ ਦੌਰਾਨ 1982 ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਦਲ ਆਦਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਮਰਥਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਨੇ 29 ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ 18ਵੀਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਅਤੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਨ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ “ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਦੇਸ-ਕਾਲ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ” ਸੀ, ਸਭ ਹਿੰਦੂ-ਤਵੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਭਦਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ, ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਦਲ ਸਮੇਤ ਸਭ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਮਰਥਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਹੀ ਫੈਡਰਲ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ‘ਨੀਤੀ ਪੱਤਰ’ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸੀ ਮਾਮਲੇ, ਡਾਕ, ਤਾਰ, ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਕਰੰਸੀ, ਚਾਰ ਮਹਿਕਮੇ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਨੀਤੀ ਪੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ (ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ) ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੌਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ

ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿਥਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਮਨੋਰਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ 'ਨੀਤੀ ਪੱਤਰ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਲਾਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਪੈਸ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਹਾਸ਼ਾ ਪੈਸ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੁਫ਼ਾਨ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਮਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਕਦੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁਦੱਈ ਬਣਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਰੂਹ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਖਰੜੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਉਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 18ਵੀਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ. ਟੌਰੜਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਅਜਿਹਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਮਤੇ' 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਉਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਵਿੱਚ, "ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਘੜਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਜ਼ਲਤ ਹੋ ਸਕੇ" ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪਾਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗਏ।

ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਸਤਾ 'ਚ ਆਈ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਭ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਤਾਂ ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਮੇਤ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਪਹਿੜਾ ਛਡਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵੀ ਦੌੜਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਜੀਵ-ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਪੱਤਰ (ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਬਾਰੇ) ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਹੀ ਨੰਗਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ ਸਤਾ ਹੰਢਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਬਣੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਨੀਤੀ-ਪੱਤਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚੋਣ-ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ 2009 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹੁੱਸੀ ਪੰਥਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢਣ ਲਈ, 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ' ਮੁੜ ਲਿਆਂਦਾ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਝੱਟਪੱਟ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਵੇਂ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੂਲ ਖਰੜਾ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1. ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ, 17-09-1982

2. ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ, 17-01-1983

3. ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ, 31-10-1982

4. ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ, 01-01-1983

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ

ਨਵੇਂ ਪਾਲਿਸੀ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ

ਖਰੜਾ

—ਜੋ—

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ੧੬, ੧੭ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੩ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕੱਠ੍ਹਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜੋ ੨੮-੦੮-੭੭ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਿਤੀ 01-08-1977

ਸਹੀ
ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ
ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

“ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ”

“ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲ ਦਲ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੁਖੜ, ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ, ਅੱਡਿ-ਅੱਡ ਹੁਨਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰਦਾਨ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

“ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ, ਫਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਪੂੰਜੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।”

“ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ।”

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਨਿਹਸੰਦੇਹ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਮਹਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣਾ ਗੌਰਵ-ਜਨਕ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਮੋਰਚਿਆਂ, ਅੰਦੋਲਨਾਂ, ਸੰਗਰਾਮਾਂ, ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਸ ਸਹਾਈ ਦਾ ਸਾਖੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੱਗੇ ਅੜਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਝੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਹਾਨ ਹਿੱਸਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਸੂਰਨ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸਦਾ ਅਭੁੱਲ ਰਹੇਗਾ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਤਿਕਾਰ-ਭਰਪੂਰ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਤੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਆਦਰਸ਼-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਅੰਗੜਾਈ ਲੈ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਵੇਂ ਮਿਰੇ ਤੋਂ ਮਿਥੇ ਜਾਣ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੰਥਕ ਟੀਚੇ ਤੇ ਅਪੜਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਵੀਨ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਕੂਲ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥ ਦੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਤੋਂ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਮਿਤੀ 11-12-72 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 'ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਨੂੰ ਉਲੀਕਣ ਲਈ ਪੰਥ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ-ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ, ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਏ. ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ, ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਐੱਮ. ਪੀ., ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ, ਡਾਕਟਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ, ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ, ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏਵਾਲਾ, ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ, ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਰਾੜ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ. ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਏ., ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਧਨੀ ਤੇ ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਵੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

ਇਸ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਕੱਤਰਾ 23-12-72 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਤੇ ਕੁੱਲ ਗਿਆਰਾਂ ਇਕੱਤਰਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਇਕੱਤਰਾਵਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਾਵੇਂ, ਨਿਵੇਕਲੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ-ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਨਰੋਏ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ, ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਉੱਤੇ ਸੁਆਦਲੀ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਅਤਿ ਸੁਝਵਾਨ ਤੇ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਇਕੱਤਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਬੜਾ ਸੁਆਦ ਆਇਆ। ਹਰ ਪੱਖ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਖਿਆ, ਸੋਚਿਆ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਤੇ ਬਰੀਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੜੀਆਂ ਸੁਆਦਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਕਈ ਨੁਕਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਮਤ-ਭੇਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਦਰਦ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਸਦਕਾ, ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਕਨੂੰਨਦਾਨ, ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਗਿਆਤਾ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਬੇ ਹੋਏ ਤੇ ਪ੍ਰਬਲ ਧਾਰਮਿਕ ਰੂਚੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਉੱਜਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਨਮੋਲ ਜਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਤੇ ਪੰਥ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ ਜਜ਼ਬੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਸਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

‘ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਬ ਕਮੇਟੀ’ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ-ਭਰਪੂਰ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਦੋਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਾਵਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਬੜੀ ਧੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆ ਤੇ ਜਨਰਲ ਅਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਰਜ਼ਾ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਅਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਸਕੋ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਕੋ।

ਪੰਥਕ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ

ਦਫਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ,
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
1-8-77

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਨੇਹੀ ਸੇਵਕ
ਅਸਜੋਰ ਸਿੰਘ
ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

*

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

ਜਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ 16-17 ਅਕਤੂਬਰ 1973 ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ :

(ੳ) ਸਿਧਾਂਤ

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਓ ਹੈ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ, ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਰਮ-ਤੱਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।
2. ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਤ੍ਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਨਾਮ ਜਪੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ' ਦੀਆਂ ਲੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ।

(ਅ) ਮਨੋਰਥ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਦਾ ਤਤਪਰ ਰਹੇਗਾ।

1. ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਤੇ ਮਨਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ।
2. ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਘੜਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਓ, ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਜੁਲਤ ਹੋ ਸਕੇ।
3. ਕੇਂਦਰੀ, ਭੁੱਖ-ਨੰਗ ਤੇ ਬੁੜ੍ਹ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਨਿਆਂਕਾਰ ਤੇ ਚੰਗੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦੌਲਤ ਤੇ ਉਪਜ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਣੀ-ਵੰਡ ਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ (ਐਕਸ-ਪਲਾਇਟੇਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ।
4. ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਛੂਤ-ਛਾਤ ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ।
5. ਮੰਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਓ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਅਤੇ ਬੇਦਸ਼ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਰੋਗਤਾ ਦਾ ਵਾਧਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਾਗੇ ਤੇ ਉਹ ਕੌਮੀ ਬਚਾਓ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕੇ।

*

ਅੰਕ ਪਹਿਲਾ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਮ-ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏਗਾ :

(ੳ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਵਾਹਿਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ

- ਚਲਾਉਣਾ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਾਉਣਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ।
- (ਅ) ਗੁਰਮਤਿ, ਸਿੱਖ ਫਲਸਫ਼ਾ, ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਚੰਗੇ ਰਾਹੀਂ, ਢਾਡੀ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੋਇਆ ਕਿ ਹਰ ਥਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।
- (ੲ) ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਖੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਟੱਡੀ-ਸਰਕਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ।
- (ਸ) ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਵੰਦ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪੁੰਜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ।
- (ਹ) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ, ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਰਹਿਣੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ।
- (ਕ) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੋਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਾਉਣੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮੇ-ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਹਦਾਇਤਾਂ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿਣਾ।
- (ਖ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਛਪਾਈ, ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਨਵੀਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲੱਥਾ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਵਧੀਆ ਸਾਹਿੱਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ।
- (ਗ) ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬਾਨੂਨੁ ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਦੇਸ ਭਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਧੇਰੇ ਸੁਚੱਜਾ ਤੇ ਸ਼ੁਭਾ-ਜਨਕ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਉਦਾਸੀ, ਨਿਰਮਲੇ ਆਦਿ ਸੁਭ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਣ, ਪੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ।
- (ਘ) ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਹ-ਰੀਤ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਸਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁੜਵਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਭਰਪੂਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ।
- (ਙ) ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨਾ।

ਪੰਥਕ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ 'ਮਨ ਮੰਦਰ' ਵਿੱਚ ਉਕਰਿਆ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਕਸਦ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ' ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯਤਨ ਤੇ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿ :

(ੳ) ਜਿਹੜੇ ਰਕਬੇ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਤੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚੋਂ ਡਲਹੌਜ਼ੀ, ਅੰਬਾਲਾ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪਿੰਜੌਰ, ਕਾਲਕਾ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਸਦਰ ਆਦਿਕ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਊਨਾ ਤਹਿਸੀਲ, ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ ਦਾ 'ਦੇਸ਼' ਨਾਮੀ ਇਲਾਕਾ, ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਗੁਹਲਾ ਬਲਾਕ ਤੇ ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਟੋਹਾਨਾ ਸਬ-ਤਹਿਸੀਲ, ਰੱਤੀਆ ਬਲਾਕ ਤੇ ਸਰਸੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ, ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਤੇ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ, ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਤਜ਼ਾਮੀਆਂ ਇਕਾਈ ਬਣ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ।

(ਅ) ਇਸ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਦਖਲ ਕੇਵਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਡੀਵੈਸ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਤਾਰ, ਡਾਕ ਤੇ ਹੇਲਵੇ ਅਤੇ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਤੀਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਈਨ ਆਪ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫ਼ਾਈਨੈਂਸ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣਾ ਕੋਟਾ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਤਨਾਸਬ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦ ਆਪ ਹੀ ਅਦਾ ਕਰੇ।

(ੲ) ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਅੱਸਰ ਤੁਰੰਤਜ਼ਾਤ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ।

2. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਡਰਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੋਵੇ।

3. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਲੀਕੀ ਹੋਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਨਖਿੱਧ, ਨਿਕੰਮੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ

ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਅਮਨ-ਧਰਮੀ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਢਾਦ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖੋਮ ਤੇ ਸਦ-ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਗਲ-ਜੋਟੀ ਹੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ।

4. ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਸੂਬਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਧੱਕਾ ਜਾਂ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪੁਰ-ਅਸਰ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅੰਗ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਿਕਮਾ ਡੀਫੈਂਸ ਦੀ ਹਰ ਬਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ 'ਕ੍ਰਿਪਾਨ' ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਵਰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।
5. ਮਹਿਕਮਾ ਡੀਫੈਂਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਹਤਰ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਤੇ ਮਾਕੂਲ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਤੁਹੱਫ਼ਜ਼ਾਤ ਦਿਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ, ਸ਼੍ਰੇ-ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇ-ਅਭਿਆਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੁਰ-ਅਸਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣਾ ਪਰਮ ਕਰਤਵ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
6. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਸਲਾਕੀ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਛੋਟੇ ਸਜ਼ਰ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਖੰਭੂਕ ਤਥਾ ਪਿਸਤੌਲ, ਰਾਈਫਲ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨ ਤੇ (ਸਮਾਲ ਆਰਮਜ਼) ਆਦਿ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਵਲ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ।
7. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ।

*

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ 'ਆਰਥਿਕ' ਪਾਲਿਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਜੇ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1973 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ :

ਭਾਵੇਂ ਭਾਹਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਸਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੀਵਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਹੀ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ 26 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਉਨਤੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੇ ਵੀ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਯਤਨ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਜੁੱਟ ਦੇ ਆਰਥਿਕ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੋਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਧਨ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਹੱਲਾ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਅਣਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਪੱਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ, ਬੇ-ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੱਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੁੱਖੀ-ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 30 ਸੈਂਟੀਡਰਡ ਏਕੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਰੀ ਭੋਂ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

The Motto of Shiromani Akali Dal is to provide employment for all, requisite food and clothing for all, a house to live in, suitable transport and to create means to fulfil all those necessities of a civilized life without which life appears incomplete.

ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪਾਲਿਸੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਖੇਤਰ

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੀ-ਸੁਧਾਰ ਹੋਏ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਰੀ-ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਦੌਰ। ਇੱਕ ਹੱਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰੀ-ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਉਪਜ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ। ਪੇਂਡੂ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ, ਪਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੱਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਭੋਂ ਰਹਿਤ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਯਕੀਨੀ

ਲਿਆਵੇ। ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਰੱਖਦਾ ਹੈ:

(ੳ) ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਚਲੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਉਪਜ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭੌ-ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ। ਭੌ-ਹੱਦਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਅਜੋਕੀ ਵਿਧਾਨਕਾਰੀ (Legislation) 'ਤੇ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨੂੰ 30 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਫ਼ੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉੱਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਾਹਕਾਂ (Tillers) ਨੂੰ ਭੌ-ਦਾਰੀ ਦੀ ਪਰਪੱਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਭੌ-ਰਹਿਤ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਭੌ 'ਤੇ ਵਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਹਲੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਭੌ ਨੂੰ ਭੌ-ਰਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਣਸੂਚਿਤ ਜ਼ਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਹਰੀਜਨ ਅਤੇ ਭੌ-ਰਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇਗਾ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੌ ਗਰਹਿਣੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਅਣਸੂਚਿਤ ਜ਼ਾਤੀਆਂ, ਅਣਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਜ਼ਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਭੌ ਦੀ ਵੇਚ (ਬੈ) ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ-ਕਰਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇਗਾ ਕਿ ਮੱਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ (inputs) ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ੲ) ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਮਧ-ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਖ਼ਰਚੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਨੀਯਤ ਹੋ ਜਾਣ। ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀਮਤਾਂ ਨੀਯਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਸ) ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਨ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕੌਮੀਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਨ ਅਤੇ ਦੁਜੀਆਂ ਹੋਰ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਥੋਕ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ-ਕਰਨ, ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗਾ।

(ਹ) ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੂਡ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਨ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫੂਡ ਜ਼ੋਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।

(ਕ) ਬੀਨ ਡੈਮ, ਬਠਿੰਡਾ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਈ ਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਣ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਟਮੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪਲਾਂਟ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਣੈ-ਮਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਖ) ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਨਹਿਰੀ ਸੰਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ-ਮੱਧਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਦਯੋਗ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਉਦਯੋਗ, ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ (ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੈਦਾਨ) ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਪਤਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ, ਕੌਮੀ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਪਪਤਕਾਰ ਦੀ ਉਦਯੋਗਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਲਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਦੇਸ਼ਿਕ ਅਸੰਤੁਲਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਸਕੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੀਬਾੜੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਘਟ ਜਾਵੇ। ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਮੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ (ਕਾਰਖ਼ਾਨੇਦਾਰਾਂ) ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਕੌਮੀ-ਕਰਣ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਰਕਮ, ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣ ਲਈ ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ, ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਰਿਵਾਹਿਨ (Transport) ਦੇ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਕੌਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖ਼ੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਾਲਕ ਯੋਗ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਕੇਂਦਰ) ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ, ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੀ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਧੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਾਲਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਦੀ ਕਾਟ ਸੁਖਾਲੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜੋਕੀ ਟੈਕਸ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਚਾਉ ਦੇ ਰਾਹ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਮਲੀ-ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਾਲੇ ਧੰਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਾਮੇ ਮਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਨੌਕਰੀ ਧੋਸ਼ਾ ਲੋਕ ਅਤੇ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਦੇ ਕਾਮੇ :

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਿਮਨ-ਲਿਖਤ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ :

- (ੳ) ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਵੇਤਨ।
- (ਅ) ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਧਾਰ।
- (ੲ) ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਤਨਖ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ

ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੋਤਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।

- (ਸ) ਸੰਜੂਦਾ ਲੇਬਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਯਕੀਨਨ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇ।
- (ਹ) ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਉਠਾਣੇ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ :

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਘਟੇ-ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦਮ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਰਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅੱਧੋ-ਅੱਧ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ। ਇਹ ਭੱਤਾ ਨਿਮਨ-ਲਿਖਤ ਦਰਾਂ ਤੇ ਹੋਵੇ :

ਮੈਟਰੀਕੁਲੇਟ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਕਾਰੀਗਰ	ਰੁਪਏ 50/- ਫੀ ਮਹੀਨਾ
ਬੀ. ਏ.	ਰੁਪਏ 75/- ਫੀ ਮਹੀਨਾ
ਐਮ. ਏ.	ਰੁਪਏ 100/- ਫੀ ਮਹੀਨਾ
ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ	ਰੁਪਏ 150/- ਫੀ ਮਹੀਨਾ
ਹੋਰ ਨਿਪੁੰਨ ਕਾਰੀਗਰ	ਰੁਪਏ 50/- ਫੀ ਮਹੀਨਾ
65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜਵੰਦ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢੇਪੇ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।	

ਅਣਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ :

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਣਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਮਿਆਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਹਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆ ਜਾਣ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਸਸਤੇ ਦਰਾਂ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੁਘੜ, ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ, ਅੱਡੇ ਅੱਡ ਹੁਨਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰਦਾਨ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ :

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਰਾਂ, ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ, ਫਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੁੱਲੀ ਪੂੰਜੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
2. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਕ ਵਿਦਿਆ, ਦਸਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
3. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ੇਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬਦਲ ਕੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਅਕਤੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤੇ ਤੇ ਲੱਗ ਸਕੇ।

4. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
5. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।
6. ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਵਿਦਿਆ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਊਕਲਰ, ਫਜ਼ਿਕਸ ਤੇ ਸਪੇਸ ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇਣਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ।
7. ਪੇਂਡਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖਿਲਾੜੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਤੱਵ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਸਹੀ)

(ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ)

ਮਿਤੀ 01-08-1977

ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ,

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

*

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

“ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵੇਹਲੇ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਲਾਉਣਾ, ਹਰ ਮੂੰਹ ਲਈ ਰੋਟੀ, ਹਰ ਤਨ ਲਈ ਕੱਪੜਾ, ਹਰਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ, ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਬਗ਼ੈਰ ਜੀਵਨ ਅਧੂਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।”

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

“ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਿਸਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ‘ਮਨ-ਮੰਦਰ’ ਵਿੱਚ ਉਕਰਿਆ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨਰਥ ‘ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ’ ਹੈ।”

“ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਜਨਮ-ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੇਸ-ਕਾਲ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ।”

ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪੂਰਨ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਦੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ 10 ਜੂਨ 1978 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ' ਬਾਰੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ 1978 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮਥਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਲਹੂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਸੰਗਠਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ, ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਕਰਨ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ੋਂ ਉਖਾੜਨ ਲਈ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਟੁੰਬਿਆ, ਅਣਖ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ, ਜੋਸ਼ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਆਣ ਨਿੱਤਰੀ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਚਮਕ ਉੱਠਿਆ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਦਾ ਚਾਉ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਜੁਗਤ ਦੇ ਅਮਲ ਤੇ ਮਹੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੁਕਮਨਾਮਾ 10 ਜੂਨ 1978

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹ ਨੁਸਰਤ ਬੇ ਦਰੰਗ ॥

ਯਾਫਤ ਅਜ਼ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਮਾਣੀ ਭਾਈ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਦਯਾ-ਨਿਪਿ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦਾਤਾ, ਜਗਤ ਭਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਲਸੇ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ :

ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ ॥

ਦੁਸਟ ਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ ॥

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦਿੱਲੀ' ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਹੇਠ ਚਲ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਧਰਮ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼

ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਰਹੁਰੀਤਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਰਚੰਡ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਸਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਵਿਸਾਖੀ ੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ ੧੯੭੮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਹੇਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।

ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਤਰੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਤ੍ਰਿਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਜਨਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਉੱਚਤਮ ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਐਵੇਂ ਮਨੋਕਲਪਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਸ ਚੈਲੰਜ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਹਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹਰ ਸਿੱਖ ਮਾਈ ਭਾਈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਰਮ-ਸ਼ਤਰੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਟੋਲੇ ਦਾ ਹਰ ਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧਣ ਫੈਲਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਸ ਦੋਭੀ ਤੇ ਪਖੰਡੀ ਅਖੰਡੀ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਜੋਲ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬੰਦ ਕਰੇ।

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ,

ਜੋ ਮੰਨੇਗਾ ਉਸ ਦਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੋਹੀਂ ਥਾਈਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ :

ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ॥

ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ॥

ਦਰਸ਼ਨ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ॥

ਮੋਹਰ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਮਿਤੀ ੨੮ ਜੇਠ, ਸੰ. ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ੫੦੯

੧੦ ਜੂਨ, ੧੯੭੮

ਦਸਖਤ

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ

ਜਥੇਦਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ,

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

*

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 28-29 ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਨੂੰ 18ਵੀਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਡਰਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ, ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ। ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਹੋਂਦਵਰਕਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੋਧ ਕਰਨ, ਰਾਵੀ ਬਿਆਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੋਪੇਰੀਅਨ ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਣ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਫ਼ੌਜੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣਾ ਤਨਾਸਬ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰਾਈ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਮਤੇ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟਾਉਣ, ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਵੱਸੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਲੇਮ ਦੇਣ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਲੇਬਰ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਪਾਵਰ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਾਉਣ, ਹਿੰਦੂ ਵਿਰਾਸਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਮੌਤ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੇਣ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪੱਛੜੇਪਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਵਿਤਕਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸਤਾਧਾਰੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੁਰ ਵੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਖਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਡਿਸਾਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਡਿਸਾਈ ਸਰਕਾਰ, ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਨਫਰਤ ਹੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਮਤਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਇੱਕ ਵੀ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਮਿਥਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ 1977 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ 150 ਰੁਪਏ ਫ਼ੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਸਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਮੁਸ਼ਲੀ 5 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਸੀ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ

ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਕਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਹੱਕ ਲੈ ਹੀ ਸੱਕਿਆ। ਸਤਿਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲਿਆ ਸੀ। 1985 ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਤਿਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਜਾਹੀ ਰੱਖਿਆ, ਜਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਰਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1985, 1997 ਅਤੇ 2007 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਪਰ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ' ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਝ 18ਵੀਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮਤੇ, ਮਹਿਜ਼ ਮਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਧੜਾ 'ਬਾਦਲ ਦਲ' ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਸਤਾ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਲਲਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਖਮਣ ਧਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਮਾਤ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਪਿੱਠੁ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸਮੇ-ਸਮੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮਤੇ

ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ 18ਵੀਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ।

(ਲੁਧਿਆਣਾ, 28-29 ਅਕਤੂਬਰ 1978)

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1

ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ, ਐੱਮ. ਪੀ., ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਤਾਈਦ - ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਜਨਰਲ ਸਮਾਗਮ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼, ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਕਲਚਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹਕ ਸੰਗਠਨ ਤੇ ਗਣਰਾਜ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਕਰਨ, ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਨਜ਼ਮ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸਾਵਾਂ-ਪੱਧਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਡੈਡਰਲ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਢਾਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਵੀ ਦੇਸ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਮੇ-ਸਮੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਸਮੇ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਧਾਨਕ ਤਰਮੀਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਿੱਟਾ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਆਇਆ, ਜਦ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਜੋ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਸ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਫ਼ੈਡਰਲ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਢਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐੱਮ), ਅੰਨਾ. ਡੀ. ਐੱਮ. ਕੇ. ਆਦਿ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਮਹਾਨ ਅਸੂਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਅਸੂਲ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਿੱਡ ਟੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਬਣਾਲਾ ਤੇ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤਾ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਅਟਾਰਨੀ, ਫ਼ੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖ਼ਿਤਿਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਠ ਰਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਫ਼ੈਡਰਲ ਰੂਪ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੌਮੀ ਖ਼ਤਰਾ ਉਤਪੰਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨਤੀ ਤੇ ਮੁਢਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਸਕਣ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 2

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ, ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਯੋਗ ਪੱਕਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਭੀਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ :

(ੳ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਕਾਈ ਮੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

(ੲ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਂਦ-ਵਰਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ, ਪੰਜਾਬ ਪਾਸ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰ-ਗਠਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਸ) ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਵੀ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਰਾਸਰ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਵੰਡ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਹ) ਫੌਜੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਫੌਜੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਤਨਾਸਬ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

(ਕ) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਨਵੇਂ ਅਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਧੱਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਗਾਈਡ ਲਾਈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ, ਨਵੇਂ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਆਰਥਿਕ ਪਾਲਿਸੀ ਬਾਰੇ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ)

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸੇਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੈਕੂਲਰ, ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਇਸ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹਨ :

- (1) ਕਿਰਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ।
- (2) ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਹਾਂ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ
- (3) ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਘੋਲ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉੱਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਜਕੜ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਠੋਸੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਜਕੜਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਮੁਗ਼ਲ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ 'ਘਾਲ ਖਾਏ ਕਿਛੁ ਰਬੁਰੁ ਦੇਇ, ਨਾਨਕ ਰਾਹ ਪਛਾਣੇ ਸੇਇ ॥' ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗ ਹਨ :

1. ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ
2. ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ, ਅਤੇ
3. ਨਾਮ ਜਪਣਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਪੱਟੀ ਦਰਜ ਜ਼ਾਤੀਆਂ, ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਲੋਕਾਂ, ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਘਾਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨੀ 3,000/- ਰੁਪੈ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਲਈ 4% ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਦਰ 7% ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟੈਕਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਸੁਧਾਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਕਾਜ਼ੀਰ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤਬਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਅਮੀਰ ਤੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਤਬਕਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਕ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਮਾਰਕੀਟ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਉਨਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਕਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਧਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਫੁੱਲ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਾਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਕਨੂੰਨ ਹਨ, ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਆਸੂਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਨਅਤੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਨਅਤੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਤਕਰਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਜ਼ਾਰਤੀ ਫ਼ਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਪਾਹ, ਗੰਨਾ, ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਦੀ ਬਿਉਂਪਾਹੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਲੁੱਟ-ਖੁੱਟ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟੇ-ਘੱਟ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕੀਮਤਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰੀਦ ਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾਟਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰੀਦ ਲਈ ਅਸਰਦਾਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹੜੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਰਾਖਵੇਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਘਣੇ ਬਜਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਲਾਟ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ 'ਡਾਇਵਰਸੀਫਾਈ' ਅਥਵਾ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ, ਰਾਜ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੇਂਡੀ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਰੈਕਟਰ, ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਪੇਂਡੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 4

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਜਿਆ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਪੈਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਹਿਮਾਚਲ, ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰੂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੈਕਿੰਡ ਲੈਂਗੁਏਜ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਹੈ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 5

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਖੋਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਅਬਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਥਵਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਲੇਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਅਭਾਗੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਲੇਮ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਅਧੀਨ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਹੋਕ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 6

18ਵੀਂ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਖੋਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰੋਂ ਉਹਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼, ਰਾਜ ਸਤਾ ਅਥਵਾ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਨਾਅਜ਼ਦਗੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 7

18ਵੀਂ ਸਰਬ-ਹਿੰਦ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸੰਤੋਸ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੋਂ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ ਦੀ ਉਪਜ ਵਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦਾ ਸਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਅਸਮਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਧਨ ਮਹਿੰਗਾ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੈਕਟਰ ਉੱਤੇ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਦੇ ਭਾਅ ਘਟਾਏ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਕਿ ਸਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨਤ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਉਪਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 8

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਦੇਸ ਦੇ ਨਿਰਬਲ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਵੱਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚੇਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਲੇਬਰ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਸਨਅਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 9

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਬਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਬੈਠੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਬਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਸ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਗੀ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 10

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ ਵਾਸਤੇ ਘਾਲੀਆਂ ਘਾਲਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਹੱਥ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ :

1. ਹਿੰਦੂ ਵਿਰਾਸਤ ਐਕਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
2. ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਹੇਠ ਆਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੈਲਥ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਮੌਤ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 11

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਅਨੂਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪਛੜੇ-ਪਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਹੱਥ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਲਈ, ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਤਕਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 12

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਿਤਕਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਛੇ (6) ਮੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ (4) ਕੱਪੜਾ ਮਿੱਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਐਗਰੋ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕੇ।

*

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

ਬ੍ਰੇਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 26-07-1981 ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਿਵਾਨ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਈ ਗਈ 'ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ' ਵਿੱਚ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 46 ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵਧੀਕੀਆਂ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਮੋਰਚੇ ਲਗਾਏ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਆਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਫੈਡਰਲ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ, ਦੋਹਰੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੰਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸੰਗਲ ਤੋੜਨ ਲਈ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਫੋਕਾ ਦਮਗਜ਼ਾ ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਰਹੀ। ਜਦ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਯੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਿਤੀ 04-08-1982 ਨੂੰ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। 06 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹੜੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਗੂ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਡਰ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵਿੱਚੋ-ਵਿੱਚ ਪਿਚੜੀ ਰਿਝਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਪੂਰੇ ਡਰਾਮਾਈ ਢੰਗ ਨਾਲ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਰਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਧ੍ਰੋਹ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਈ। ਇੰਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਚਾਰਟ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮੋ-ਸਿਤਮ, ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਘਾਣ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧਮਾਨ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਰਨਾਲਾ-ਬਾਦਲ ਤਿੰਨ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਾਉਣਾ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚਿੱਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧੜਾ 'ਬਾਦਲ ਦਲ' ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੋਰਚਾ ਨਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਬਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਚਾਰਟਰ (ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ੨੬-੦੭-੧੯੮੧)

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਧਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਜਗਤ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਸਾਖੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵ ਕਲਿਆਣੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਸਦਾ ਮਾਨਸ ਖਾਣੀ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਵਿਦਰੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਰਾਜ ਤੇ ਮਾਲ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਨਾਚ ਨੱਚਿਆ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੱਚ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੂੜ ਦੀ ਅਮਾਵਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੰਦਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਅੰਧੇਰੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇਕ ਆਤਮਾਵਾਂ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲੈ ਕੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਇਆ, ਤਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਆਤਮਿਕ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਪਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਪਾਵਨ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ 225 ਸਾਲ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ, ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਉਦਮ-ਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸੱਚ ਲਈ ਸੀਸ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਕਿਹਾ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫ਼ੌਜ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ, ਬੀਰਤਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਲੱਗੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਧੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਥਕ ਗੱਦਾਹਾਂ ਤੇ ਨਿਮਕ-ਹਰਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੀਜ਼ੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਕੜੀ ਗਈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇਗਾਂ ਤੇ ਨਿਮਕ-ਹਰਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਹੋਈ ਹਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ,
ਦੋਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੇ।
ਅੱਜ ਹੋਵੇ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਪਾਵੇ,
ਜਿਹੜੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਤੇਗਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਬਾਝੋਂ,
ਫ਼ੌਜਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। 500 ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, 93 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫ਼ਾਸੀ ਦੇ ਹੱਸਿਆ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ, 67 ਸਿੰਘ ਬਜ-ਬਜ ਘਾਟ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਗਏ, ਕੂਕੇ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਗਏ, 799 ਸਿੰਘ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ, 2147 ਸਿੱਖ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਪੁਰ-ਅਮਨ ਜਲੂਸਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਠੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ, ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ, ਜਾਇਦਾਦਾ ਕੁਰਕ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੇਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਜਿਸ ਬਦਲੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਤੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖੋਂ ਅਧੀਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ :

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ 1947 ਤੋਂ 1955 ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
2. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨਾ।
3. ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਾਨ ਮਾਲ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੱਲੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਰਹਿਣਾ।
4. 1971 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਬਰਨ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣਾ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ।
5. ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈਂਡ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।
6. ਪੰਦਰਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਗੰਗਾ ਜਮਨਾਂ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਸੋਮਤੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਕਾਸ਼ੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਗਿਤਾਜਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਸੰਗਮ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਪੁਰੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਜਗਨਨਾਥ ਪੁਰੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰੱਖਣੇ ਪਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨਾਂਅ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ।
7. ਹਰਿਦੁਆਰ, ਕਾਸ਼ੀ ਤੇ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਾਵੇਲਾ ਕਰਨਾ।
8. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣਾ।
9. ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ।
10. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣਾ।
11. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰੂ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨਾ।
12. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ।

13. ਸੈਕੂਲਰ ਦੀ ਚੰਡੋਰਚੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਪੂਰਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰੂਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ।
14. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਮ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ 1947 ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।
15. ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਅਸਲੀ ਫੈਡਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਕੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖ਼ੁਦ-ਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਸਗੋਂ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ-ਕਰਨ ਕਰਨਾ।
16. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਾਹਰੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ 18 ਸਾਲ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਕੇ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਾ ਕੇ, 75 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ, ਬੱਚੇ ਪੂਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਟਵਾ ਕੇ, ਲਾਠੀ ਚਾਲੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ।
17. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੇਂਡ ਵਰਕਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਖੋਰਣਾ।
18. ਨਹਿਰੂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
19. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਡੇਢ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰ ਦੇਣੀ।
20. ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰਨਾ।
21. ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਨਾ ਮੰਨਣਾ।
22. ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਤਾ ਲਈ ਰੋਡੀਉ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਉਦਮ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਸਗੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।
23. ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ।
24. ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਡਰਾਈਪੋਰਟ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ।
25. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਏਡ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਕਮ ਦੇਣੀ।
26. ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ।
27. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉੱਪਰ ਬੇ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿੱਜੀ ਮੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਧੇ ਬਣਾਉਣਾ।
28. ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ।
29. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 34 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 34 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੀ ਗ਼ਰੀਬ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ।
30. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਜ਼ਾਰਤੀ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਨਾ।
31. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾ ਖੋਰੀ, ਮੁਨਾਫ਼ਾ-ਖੋਰੀ ਤੇ ਚੋਰ-ਬਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵਿੱਚ ਪੀਸਣਾ।

32. ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯੂ. ਪੀ. ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਜਾੜਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।
33. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਪੱਛੜਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਨਾ ਲਾਉਣਾ।
34. ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੱਦ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਹੈਕਟੇਅਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਾ ਕਰਨਾ।
35. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣਾ।
36. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਅਤੀ ਦਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
37. ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਿਨਸ ਦੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਯੋਗ ਮੁੱਲ ਨਾ ਦੇਣਾ।
38. ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਲੁੱਟਣਾ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣਾ।
39. ਹਰੀਜਨਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਯੋਗ ਕਦਮ ਨਾ ਪੁੱਟਣਾ।
40. ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਹਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਕਹਿਰ ਲਈ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਾ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਵਾਪਰੀ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
41. ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
42. ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਪੱਕੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਮਲ ਨਾ ਕਰਨਾ।
43. ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਣਾ।
44. ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੰਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਜਬਰੀ ਪਰੀਦਣਾ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣਾ।
45. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ।
46. ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 'ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਸਗੋਂ 'ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਦਾ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਫ਼ੈਡਰਲ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ, ਦੋਹਰੀ ਵਿਧਾਨ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖ਼ੁਦ-ਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਫ਼ੈਡਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥਕ ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧੀਨਗੀ ਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵਾਰਨਿੰਗ, ਰੋਸ ਜਲੂਸ, ਘੇਰਾਓ, ਨਾਮਿਲਵਰਤਨ, ਡਾਇਰੈਕਟ ਐਕਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵਸੀਲੇ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੰਜ ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ 95 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੱਸੋਂ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਲੁੱਟ-ਘਸ਼ੁੱਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ-ਘਸ਼ੁੱਟ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰੀਜਨ ਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਲੋਕ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾ ਦੋਨਾਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਸਮਾਨਤਾ ਛਲਾਵਾ ਹੈ, ਫ਼ਰੋਬ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ।

ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗਤ ਦੇ ਫ਼ੈਡਰਲ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ, ਦੋਹਰੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧੀ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਕੇ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਬਣਾ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਸਮਾਨ ਵੰਡ ਲਈ ਸਿਖੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀਮਤ ਆਮਦਨ ਤੇ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਨੂੰਨ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜਾ, ਮਕਾਨ, ਮੁਫਤ ਵਿੱਦਿਆ, ਮੁਫਤ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ, ਸਸਤੀਆਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਸਸਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਅਤੇ ਸਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦੇਣਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਣਾਉ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਫੁੱਲਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾਉ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਹਿਕ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਜਾਏ ਤੇ ਜਗਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਜਗਤ-ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਜਗਤ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਸਕੇ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ॥

ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ :

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ (ਸੰਤ)

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

*

ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਆਈ. ਸੀ. ਐੱਸ., ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਉੱਘੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਬਿੰਕ ਟੈਂਕ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਦਵਤਾ, ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਸਦਕਾ ਮਿਤੀ 13-10-1973 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 'ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡੂੰਘੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਗੜੀ ਸੇਵਾਰਨ ਦਾ ਬਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਮੇਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝ, ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ, ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਹਿੰਦੂ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦੇ ਤਾਂਡਵ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਕਿਰਦਾਰ, ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ੱਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਜ਼ੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਅਤੇ 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਸੁਮਝਣ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਰਾਜ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਕੀਤਾ

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ

“ਜਦੋਂ 1934 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕੈਂਬਰਿਜ ਵਿੱਚ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੈਨੂੰ ਪਾਗਲ ਸੱਦਦੇ ਸਨ। ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਾਗਲਾਂ ਵਰਗਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਦਾਅ ਸੀ। ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਹੁਣੇ ਵਾਪਰੇ, ਜੋ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਉਹਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੁਣੇ ਦਿਸੇ। ਮੈਂ ਹੁਣ 70-72 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹਾਂ। ਉਮਰ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵੀ ਪਲਟ ਗਈ ਹੈ। ਓਦੋਂ ਮੈਂ ਕੈਂਬਰਿਜ 'ਚੋਂ ਫਸਟ ਆਇਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਏਹੀ ਆਖਾਂਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹਕੂਮਤ ਬਗ਼ੈਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ।

ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੇਰਾ ਜੋ ਵਿਗਾੜਨਾ, ਵਿਗਾੜ ਲਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਤੰਗ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ, ਵਰਨਾ ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂੰ ਗਵਰਨਰੀ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟੁਲਦੀ ਸੀ। ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਨਵਾਬੀ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਮੁਸਕਲ ਹੈ, ਪਰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਚੋਪੜੀ ਨਾਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੁੱਖੀ ਚੰਗੀ।”

ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ:

“ਹਾਂ, ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹਿ ਕੇ ਪੈਸੇ ਬਹੁਤ ਕਮਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਥੇਰੇ ਸਿੱਖ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਕਮਾਏ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੀਊਣ ਨਾਲੋਂ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੌਤ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਿਉਂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ।”

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਤਿਤ ਹੋ ਗਏ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ ਲਈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਪਤਾ ਹੈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ?

ਉਸ ਆਖਿਆ ਸੀ, “ਕਿ ਪਹਿਲੋਂ ਕੋਸ ਕਤਲ ਕਰਨੇ ਲਹੌਰ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਪੈਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤਾਂ ਕੀ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਧਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਾਪਣੀ।”

ਅੱਜ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਰੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਿਟਾਉਣਗੇ? ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਕਰੀਬ ਦੋ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਟਿਵਾਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਗਲਬੇ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ, ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਮਿਟਾ ਬਹਿਣਗੇ।

? ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਸਿਰਫ਼ ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ’ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ।

— ‘ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ’ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਹਨੂੰ ਘੋਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹੋ। ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ, ਆਪਣਾ ਅਲਹਿਦਾ ਰਾਜ ਮੰਗਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਗਲਤੀ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹੋ ਗਈ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ, “ਮੈਂ ਬਚਣਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।” ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਕਿ 1947 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਦਿੰਦੇ ਵੀ ਸਨ, ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਈ ਜਨਮ ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਮਾਫ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।” ਦੂਜਾ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਹਦੇ ‘ਚ ਅਕਲ ਇੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੂਹ ਤੱਕ ਦੀ ਸੋਚ ਸਕਦਾ।

ਵਰਤਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮੈਂ ‘ਕੰਜਰੀ’ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੰਜਰੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਕਹੋ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਉਲਟਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਕਰੇਗੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਵੀ ਲੈਣ, ਪਰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੈਨੂੰ ਟੋਹਣਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ”, ਪਰ ਹੋਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਬਲਿਕ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵਜ਼ਾਰਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ‘ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ’ ਉੱਕਾ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ।

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ, ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਹੋਰ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਸਾਂ..... ‘ਕੁੱਤਿਓ, ਹਰਾਮਜ਼ਾਦਿਓ, ਪਬਲਿਕ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪਾਗਲ ਸੱਦਦੇ ਹਨ।

? ਪਬਲਿਕ ਦੀ ਕੀ ਮੰਗ ਹੈ ?

— ਆਮ ਸਧਾਰਣ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਸਿੱਖ, ‘ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ’ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ।

? ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?

— ਲੈ ਦੱਸ। ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਮੈਂ ਸਿਹਤ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਹਾਂ। ਸਵਾਲ ਸਿੱਧੇ ਕਰੋ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਹੀ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਕੌਮ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੀਅ ਸਕੇ। ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਡਿਪਟੀ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਏਸ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ।

ਕੋਲ ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੌਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਪੱਲੇ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ‘ਗੱਲਬਾਤ’ ਦਾ ਅਰਥ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਿਆਂ ਰਾਜ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ, ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

? ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਲਾਰਡ ਡੈਨਿੰਗ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਾ ਹੈ, ਕੌਮ ਨਹੀਂ।

— ਇਹਨਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ? ਇਹ ਲੋਕ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਅਕਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ? ਲਾਰਡ ਡੈਨਿੰਗ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਫਿਰਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਣ ਲੱਗੀ।

ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਫ਼ਰੋਲ ਲਵੋ, ਰਾਜ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ ਰਾਜ, ਅਕਬਰ ਦਾ ਰਾਜ, ਟੋਗੀਆ ਦਾ ਰਾਜ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰਾਜ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ‘ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਰਾਜ’ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ, ‘ਸਿੱਖ ਰਾਜ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

? ਫਿਰ ਤਾਂ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

— ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਲਾਕ ਬੰਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਬੰਦਾ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਆਹ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ। ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਕਿਸ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇੱਕ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ, ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਵੀਹ ਹੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਆਇਆ ਕਿ ਆਇਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਬੈਠੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਉ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਦੀ ਸੋਚਣੀ ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੀ, ਬਾਕੀ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਮੁਗਲੀਆ ਸਲਤਨਤ ਢੇਰੀ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਸਿਰਫ ਜੱਟਾਂ, ਝਿਉਰਾਂ, ਛੀਂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੇ। ਲੋਕ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ। ਉਹ ਦੱਖਣ ਦਾ ਰਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ।

‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ’ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਤੀ ੨੪-੦੮-੧੯੮੨ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਭਾਈ ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾਹ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਵਾਈ ਪਟੜੀ ਵਿੱਚ ਟੋਆ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਤੇ ਪਟੜੀ ‘ਤੇ ਅੜਚਨਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਉਤਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਉਭਾਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸਾਂਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ,। ਰਾਜਾ ਸਾਂਸੀ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਰਿਹਾਅ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉਡ ਰਹੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀਆਂ ਸਨ।

ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਭਾਈ ਮੁਸੀਬਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ

੧. ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ੧੯੪੭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖਿਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
੨. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ।
੩. ਸਰਕਾਰ ‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ’ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇ।
੪. ਜੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਤਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ।
੫. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਹੂ ਤੋਂ ਸਤਾ ਖੋਹ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
੬. ਅੱਠ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਰਮਨ ਕਰੰਸੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
੭. ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਰਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
੮. ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਅੱਠ ਗਰੰਥੀ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
੯. ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਜ਼੍ਹਦਰ ਹਰਿਣ।
੧੦. ਜੇ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਰਜੀਵੜੇ

‘ਪ੍ਰਣ-ਪੱਤਰ’, 4 ਅਗਸਤ 1982 ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਹੋਏ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ‘ਤੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਲੱਖ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 13-04-1983, 26-04-1983 ਅਤੇ 12-05-1983 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ‘ਤੇ ਪੰਥ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਿਸਾਖੀ 1983 ਨੂੰ ਕਰੀਬ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ’ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, “ਇੱਕ ਲੱਖ ਮਰਜੀਵੜੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਐਲਾਨ 12 ਮਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ”, ਪਰ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਹੀ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ‘ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ‘ਤੇ ਵਾਪਰੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਮਰਜੀਵੜਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਕੱਲੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਜੰਗ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਡਟੇ, ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਟਕਰਾਏ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ। ਇੰਝ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ ਵੀ ਅਮਲੋਂ ਸਖਣੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣ ਕੇ, ਅਰਦਾਸੇ, ਪ੍ਰਣ ਤੇ ਕੌਲ ਤੋੜਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਕਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ

ਮੈਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ‘ਸਿਰ’ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨੰ: ਨਾਮ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ

ਪੂਰਾ ਪਤਾ

ਥਾਣਾ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਦਸਖਤ

ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼?

ਕੀ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਚਿੱਠੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਚਿੱਠੀ ਦੀ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਸੁਣੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇ ਜਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਂਝ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਲਬੀਰ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਉਸ ਦੂਤ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਸਮੇਤ ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਖੁਦ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣ ਲੈਣਗੇ।

ਚਿੱਠੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਲਝੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਆਂ। ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢ ਲਵਾਂਗੇ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਚਿਲਾਏ ਬਿਨਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਮੇਰੀ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾ ਕੱਢੋ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਐਵੇਂ ਜਾਇਆ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਝਗੜਾ ਮਿਲ ਬਹਿ ਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੋਗੇ।

ਪੰਨਵਾਦ ਨਾਲ,

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

*

‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ’ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤੀ 19-02-1983 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਹਿੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਤਿੰਨ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਚਿੱਠੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਅਨਿਆਂ, ਵਿਤਕਰਿਆਂ, ਵਧੀਕੀਆਂ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਾ-ਦਲੀਲ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ-ਸਾਢੇ ਠੇਠ ਪੇਂਡੂ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਥਕ ਸੋਚ, ਸਿੱਖੀ ਦਰਦ, ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਦਿਲ ਦਾ ਸਬਰ, ਅਨਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗਿਲਾ, ਜ਼ੁਲਮ ਬਾਰੇ ਰੋਹ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਝਲਕਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ੁਲਮੋ-ਸਿਤਮ ਢਾਹ ਕੇ ਦਬਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ਦੇ ਜੋ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ ਬਣ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜ਼ੁਲਾ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲਏ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾਉਣੀ ਪਈ। ਗਿਲੇ ਅਤੇ ਰੋਹ ਭਰੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਸਦਾ ਲਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਉਨਾ ਚਿਰ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹਿੰਦ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤ ਸੋਚ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨੀਤੀ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜ਼ੁਲਾ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ।

ਚਿੱਠੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੋ ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅਰੁ ਤੀਰ ॥

ਸੈਫ਼ ਸਰੋਗੀ ਸੈਹਬੀ ਯਹੈ ਹਮਾਰੈ ਪੀਰ ॥੩॥

ਰਾਜਨੀਤੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਜੀ,

ਤੁਹਾਡੇ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਠੀ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਅੱਖਰ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਬੋਲੇਪਨ ਦੀ ਸਿੱਧਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਝਦਾ ਹਾਂ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਾ।

ਹਿੰਦੂ ਬਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਹਾਇਣ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਨਕੁਆਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਰੰਟ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਚੰਦੋਂ ਕਲਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨਕੁਆਰੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦੇਣੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਸਿੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੇਸ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਜੱਜ ਪਾਸ ਲਗਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਬੋਲੇਪਨ ਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕੋਈ ਇਤਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਹਿੰਦੂ ਜੱਜ ਪਾਸ ਕਿਉਂ ?

ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਕੇ ਲਾਸ਼ ਹੋਸ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ੨੦ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਚੱਕ ਵਿਖੇ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵੀ ਸਰੀਰ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਦਰ ਉੱਪਰ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰਖਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਜਾ ਦਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੱਸੋ! ਕੋਈ ਇੱਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ ਹੈ ?

ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਕਹਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਜਾ ਦਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਪਰਪੱਕਤਾ ਸਹਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ।

ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਜਬਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਬਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬਰ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਜਾਵੇ, ਤਦੋਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ—

ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਰ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮਸੀਰਿ ਦਸਤ ॥

(ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ, ਪਾ: ੧੦)

ਦੋ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਸਾਲ ਜਾਂ ਮਹੀਨੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਵਕ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨੀ। ਸਹੀ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਲੱਖਣ ਚੋਟੀ, ਸੋਟੀ, ਟੋਪੀ, ਧੌਤੀ (ਨੰਦੀਦਾਰ), ਜਨੇਊ, ੧੨ ਤਿਲਕ (ਮੱਥਾ, ਨੱਕ, ਠੋਡੀ, ਕੱਛਾਂ, ਛਾਤੀ, ਗੱਲ੍ਹਾਂ, ਕੰਨਾਂ, ਗਿੱਚੀ ਅਤੇ ਤਾਲੂ ਵਿੱਚ) ਗੀਤਾ ਦਾ ਪਾਠੀ, ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਦੀ ਚਰਨਮਤ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੁਆਲੇ ਟੱਲੀਆਂ ਖੜਕਾਵੇ ਅਤੇ ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ) ਨਾ ਵਰਤੇ, ਉਸ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੱਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇ, ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਐਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣਾ ਕਿਧੋਂ ਕੁ ਤਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ?

ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਕਦੇ ਉਹੀ ਹਸਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਰਸੀ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਇਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੁਹਮਾਣ ਹੈ:

ਇਹ ਮਾਇਆ ਕੀ ਸੋਭਾ .....॥

ਕੋਊ ਹਰਿ ਸਮਾਨਿ ਨਹੀ ਰਾਜਾ .....॥

ਨਾਂਗੇ ਪਾਉ ਤੇ ਗਏ.....॥

ਰਾਵਣ ਹੂੰ ਤੇ ਅਧਿਕ ਛਤ੍ਰਪਤਿ.....॥

ਸਿੱਖ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਪਾਉਣਾ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਤਮਾਕੂ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਥੁੱਕਣਾ, ਪੱਟ ਚੀਰ ਕੇ ਲੂਣ ਪਾਉਣਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ, ਸਿੱਖ ਲੜਕੀਆਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣੇ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕਾਤਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਐਸ. ਪੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਡੱਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਮਾਂਗਟ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਡੀ. ਸੀ. ਹੁਕਮ ਰੂਪੀ ਪੰਡਾਂ ਹੇਠ ਲੁਕਾਉਣਾ, ਬੋਲੇ ਅਤੇ ਗੁੰਗੋਪਨ ਦੀ ਪਰਤੱਪ ਨਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਗਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਸਮਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਾਂਗਾ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਸਾ'

੧੯-੦੨-੮੩

*

1. ਸ਼ੇਖ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਮੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮਤਾ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸੋਚੇ’ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤ 09-01-1983 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੀ, ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ, ਯੋਗ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੌਂਝੀ ਸੋਚ ਤੇ ਹੱਥ ਠੋਕਾ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਨੁਕਰਾਅ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਡਰਪੱਕ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਪੰਥਕ ਪਦਵੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਸਮੇਂ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਵਰਕਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤਾ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੌਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਨੇ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੌਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਮਰਦ-ਇ-ਮੁਜ਼ਾਹਿਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਅ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਭਾਸ਼ਣ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ

ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਮਿਤੀ ੦੯-੦੧-੧੯੮੩ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਾਅਦਾ ਤੋੜ ਬੇਵਫ਼ਾਈਆਂ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੀਕ ਬਿੱਚ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਡਾ ਮੋਰਚਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ ਇਹ ਅਪੇਖਕ ਪਾਹੁੰਚ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪੰਥ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਘੜਨ ਲਈ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਬੈਠੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਲੌਗੋਵਾਲ ਹੀ ਨਿਭਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੱਕਿਆ ਤੇ ਰਜੀਵਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ, 9 ਜਨਵਰੀ 1983, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ
ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਗੋਵਾਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਦਾ

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ

ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਬੋਧਿਕਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਗਰ ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰੇਰਤਾ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ, ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੋਧਿਕ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਨਰੋਈ ਧਰਮ ਵਿਆਪਿਆ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਮੰਨਦੇ

ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੁੰਜੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰਜ਼ੀ ਤੇ ਸੁਥਰੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਉਤੇ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥਕ ਉਲਝਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸੀ। ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸਰੋਤ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ 52 ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਰਬ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਨਵੀਨ ਸੋਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਚੇਤਨਤਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸਦਾ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਲਈ ਅੱਜ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਆਪ ਸਭ ਨਾਲ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਸੱਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਜੋ ਗੁਰਗਾ ਭਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੁੱਟ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ 'ਪਰਮ ਯੁੱਧ' ਨੂੰ ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ: ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੀ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਖਿਉਂ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ, ਲਹੂ-ਭਿੱਜਿਆ ਇਤਹਾਸ, ਨਰੋਈ ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਵਿਰਸਾ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਰਿਸ਼ੀ, ਮੁਨੀ, ਪੀਰ, ਫਕੀਰ, ਮੇਲੇ-ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਗਾਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਇਕ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਜੀਂਦਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ"।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਵਾਰਸ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ, ਕਿਰਪਾ ਸਾਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਆਸੀ, ਨੂਰਪੁਰੀ, ਈਸ਼ਵਰ ਨੰਦਾ ਤੇ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਵਰਗੇ 'ਪੰਜਾਬੀ-ਸਪੁੱਤਰਾਂ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ' ਤੋਂ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਲੋਹੀਆਂ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਲਈ 'ਸੁਲੱਗ ਪੁੱਤਰਾਂ' ਵਾਂਗ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਘੋਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਲਈ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਹਿੰਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ-ਸਤਾ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਉਤੇ ਟੇਗ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਰਹਿਮ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਮਿਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕੱਠ ਸਾਡੇ ਮੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਮਈ ਯਾਦ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ

ਆਨ ਆਬਹੂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਦੰਦ ਭੰਨਣ ਲਈ ਇਸੇ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਗੁਰਮਤੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਖਾਲਸਾਈ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਬਾਨੂਨੂੰ ਖੰਨੂਣ ਲਈ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪੂਰਵਜ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੁੜਦੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕੇ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ 'ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ' ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘ ਅਣਖ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਦੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤਾਰੀਖ ਹੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹੰਕਾਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਅੱਧਾ-ਹੁੰਦ ਵਿਤਕਰੇ ਖਤਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਰਾਜ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਸੋਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਕੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਢੰਗੀ ਚਾਲਾਂ ਅਰੰਭ ਕਰ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾਂ ਪੰਥ ਦਾ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਜਨੂੰਨੀ ਫਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹੁਣ ਸਿਖਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਕੌਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਵਰਗ ਹੋ। ਇਸ ਅਤਿ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਿੱਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਉਂਦੇ ਦੇਖੀਏ ਕਿ :

1. ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰਨਾ, ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣੇ ਤੇ ਝੂਠੀ ਜਥੇ ਕਹਿਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਰ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ।
2. ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੂਬੇ ਬਣਾ ਦੇਣੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਢੇਲ ਵਜਾ ਕੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਣਾਉਣੇ ਨਾਂਹ ਕਰਨੀ, 70,000 ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹੀ ਜਾਣ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਨਮੋਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਲੰਗੜਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣਾ।
3. ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਅਦਾਲਤੀ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਵੰਡ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਮਾਰੂ ਫੈਸਲਾ ਨੋਸ਼ਣਾ।
4. ਗਵਾਂਢੀ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨਾ।
5. ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਗਕੇ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੇਵਲ ਡੇਢ ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦੇਣਾ।
6. ਤਰਾਈ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨਾ।
7. ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇਣੇ ਨਾਂਹ ਕਰਨਾ।
8. ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਨਅਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਘਾਟੇਵੰਦ ਬਣਾ ਦੇਣਾ।
9. ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੈਂਡ-ਵਰਕਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ।
10. ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਰਕੂ ਕਹਿਣਾ।
11. ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਨਾ ਦੇਣਾ।

12. ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਨਾਂਹ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਮਿਥਣਾ।
13. ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ, ਭੈਣਾਂ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਜਲੀਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਣੀ-ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ?

16 ਨਵੰਬਰ 1982 ਨੂੰ, ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ) ਨੂੰ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਤੁਹਾਡੀ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌਧਣ ਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜਦ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤ੍ਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਥ-ਮਾਰੂ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਸਭ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਫਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ, ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਜਾਮਨ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੰਦੇ ਭਾਗੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਹਾਕਮ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਬੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ। ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਘੜ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਅਜਬ ਵਸੀਲਾ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ! ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਹੱਕ, ਸੱਚ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਜੂਝਣਾ 'ਧਰਮ' ਹੈ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਥੀ ਹਾਂ। ਇਸ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ' ਦੀ ਜਿੱਤ ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਵੀਰੋ ਤੇ ਭੈਣੋ ! ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਰਪੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੰਥ ਦੀ ਵਾਹਦ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ, ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਥ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ' ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੁਸ਼ਾਓ ਦਿਓ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

9 ਜਨਵਰੀ 1983

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ) ਲੌਗੋਵਾਲ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤੀ ੦੯-੦੧-੧੯੮੩ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬੁਲਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕੱਠ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਚਕਰਾ ਗਈ ਸੀ। ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ, ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ, ਵਾਅਦੇ ਨਿਭਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਜੋ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੰਨਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ

੧. ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਟਮਈ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਯੋਗ ਅਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
੨. ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਤੇ ਇਲਾਕਾਈ ਉਮੀਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕਰਨਾਟਕਾ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।
੩. ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਭੁੱਖੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ

ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸੱਕੇ। ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ ਕੌਮੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਗੇੜ ਕੇ ਇੱਕ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਉਪਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਭ ਯਤਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹਸਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਦੇ ਹੋਣ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

੪. ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਲੀਆਂ ਉਡਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕੈਂਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰਵਸ ਕਰ ਰਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਗ੍ਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਬਦਲਾ ਲਓ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਇਹਨਾਂ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
੫. ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਯੂ. ਪੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬੀਅਲ੍ਹਾਨ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਬੇਅਬਾਦ ਬਹਾਨੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜਾਊ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰੇ।
੬. ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ੧੯੫੦ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਸਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਡਿਰਕੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੜੀ ਮਕਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਚਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੱਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਹੈ।
੭. ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਮਾਏ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਾਰੇ ਕਨੂੰਨਾਂ, ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦੋਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸਰਾਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਹੈ। ੧੯੫੫ ਦਾ ਕਥਿਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ 'ਤੇ ਨੋਸ਼ਟਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ। ੩੧-੧੨-੧੯੮੧ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

੮. ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾਂ ਕਤਲਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਰਾਜ, ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾਂ ਤਸੱਦਦ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੋਪ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਮਸ਼ੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ।
੯. ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਰਹੱਦ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਗਏ ਗਏ ਸਰਮਨਾਕ ਹੱਥ ਕੰਢਿਆਂ (ਗ੍ਰਿਗੂ, ਉਨਦਦਦ) ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਆਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਮਨਾਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਸਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਪੰਡਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਬਦਨੀਅਤ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਲੋਟ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਗਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਕਣ
੧੦. ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਭਾਰੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਤਾਜਾ ਸਰਕੂਲਰ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾ ਖ਼ਰੀਦਣ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਤੰਗੀ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਏ ਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗੀ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੌਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

*

ਅਪੀਲ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮਾ?

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਹ ਵੱਲੋਂ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮਿਤੀ 14-04-1984 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦਸਖਤਾਂ ਹੇਠ ਮਿਤੀ 30-04-1984 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਟ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਕਰਿ ਕੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਹ ਸਕੱਤਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸੁਹਿਰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਸਿਧਾਂਤਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਪੰਥ ਮਾਰੂ ਕਰਿ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੁਖਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਂਅ ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਸਚਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੋਚ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ 'ਅਪੀਲ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਹ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆਂ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ।

ਦਫਤਰ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਨੰ:.....

ਮਿਤੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ

ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰਸਪਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਉਣ, ਮਹੌਲ ਸੁਖਾਵਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁੱਪ, ਅਧਿਕ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ-ਆਦਿ.....ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਸਭ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ:

- 1) ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਨਾ ਕਰੇ।
- 2) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਰਨ-ਕੁੱਟਣ, ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਤੇ ਤਾੜਦੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

- 3) ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਏਰੀਏ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- 4) ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਵਧਣ ਦਾ ਡਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਫੁੱਟ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੇ।
- 5) ਐਸੇ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਹੋਵੇ।
- 6) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਨਾ ਵਾਪਰੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਗੁਰ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ।
- 7) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਡਟਵੀਂ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇ।

ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬੜੇ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਪੰਥ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਬੱਦਲ ਸਾਡੀ ਮਾਣ-ਸ਼ਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ, ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ, ਸਭਾਵਾਂ, ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਅਥਵਾ ਸਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ, ਵਧੇਰੇ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ-ਗਿਲੇ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹਿੱਤ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਮਾਣ-ਸ਼ਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ।

'ਦੇਗ ਚਲਾਉ, ਗੁਰੂ ਗੁਣ ਗਾਉ, ਵੱਸ ਰੱਖੋ ਜਿਹੜਾ' ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ਣ, 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰ ਕੇ, ਪੰਥ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ।

ਸਾਡੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਉਪਰੰਤ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਹੀ/-

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਜਥੇਦਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ)

ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ (ਹੈੱਡ ਗਰੇਬੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)

ਹਰਿਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਧਲੋਂ (ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ)

ਸੰਤ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ (ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ)

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (ਹੈੱਡ ਗਰੇਬੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ)

ਅਪੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬ

ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ' ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ 'ਅਪੀਲ' ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਖਾਲਸਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਾ ਉਤਰਦੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿ: ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਭਾਈ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿ: ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਹਾਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ 30 ਅਪਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ 'ਅਪੀਲ' ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ 'ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ' ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖ ਸਕਣ।

ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਥ-ਦੋਖੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ, ਹਰ ਹੀਲੇ, ਹਰ ਪਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੂਹੀਏ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ, ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੁਕੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਰਗੇ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਮੁੜ ਸਭਰਾਉਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹਨ।

ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪੰਥ-ਦੋਖੀਆਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਦ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਭਰਨ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪੰਥ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥ ਨਾਲ ਬੇਰੋਕ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੱਡ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਸਕਣ।

ਸਿੱਖ ਗ਼ੈਰਤ ਦਾ ਸੋਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖ਼ੇਤਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿੱਚ, ਪੰਥ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਨਜ਼ਰਾਨੇ ਵੱਜੋਂ ਭੇਟ ਕਰਨੇ ਮੰਨ ਲਏ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਦੀ ਦਾ ਕਤਲ ਇਸ ਸੋਦੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਤ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਦਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ-ਧਰੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪਨਾਹ ਅਤੇ ਸਰਪਰਸਤੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਰੋਹ, ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰ-ਆਉਂਦੀ ਭੁੱਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ 'ਹੁਕਮ' ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕੇ ਨਵਿਰਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਅਪੀਲ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਇਸ ਦੇ 'ਹੁਕਮ' ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ' ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਦਾ ਇਕੱਠ ਮੱਦ ਕੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 'ਅਪੀਲ' ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਰੰਪਰਾ ਤੇਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ 'ਹੁਕਮ' ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਪੜਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਥ-ਦੋਖੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨਮਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।

1. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਨਾ ਕਰੇ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਫ਼ਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤਿਆਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਅਤੇ ਪੰਥ ਧਰੋਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਤੋਂ ਪੰਥਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੇ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀਆਂ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਜਿਹੇ ਧੌਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ, ਉਥੇ ਪੰਥ-ਧੌਹੀਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪਰਥ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਸ਼ਸਤਰਬੰਧ ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਹੀ ਸੀ।

ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਗੁਰੂ-ਆਸ਼ੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

2. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ-ਕੁੱਟਣ, ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੰਤ ਸਿਖਾਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ-ਅਸਥਾਨ ਹਨ, ਉਥੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵੀ ਹਨ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਫ਼ੈਸਲਾਬੰਨ ਜੰਗ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹੇਬੰਦੀ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਈ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਲੈਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਹੀਏ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰ ਕੇ, ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੇਤ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ?

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਥਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲੇਗਾ। ਅੱਜ ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੇਹੱਦ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ-ਧਰੋਹੀ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਗੁਰਮਤੇ ਕਰ ਕੇ ਸੌਂਧੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚਨੌਤੀ ਮੰਨ ਕੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੱਦ ਕੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।' ਫਿਰ 22 ਅਕਤੂਬਰ 1761 ਈ. ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਸੂਹੀਏ ਹਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਸੌਂਧਿਆ ਜਾਵੇ।'

ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਥ-ਧੋਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਪੰਥ-ਧੋਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅੱਜ ਕਿਵੇਂ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

3. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਏਰੀਏ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰ, ਪੰਥ-ਧੋਹੀ, ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਅਤੇ ਮਸੰਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ?

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਤੇਲ

ਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਲ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਰੰਘੜ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੋਧਣ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਗੁਰ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਜਾਬਰਾਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਡੋਲ ਕੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਗੁਰ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਹਿੰਚਾ, ਅੱਜ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤ ਹੋ ਗਈ? ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਸੋਧਣਾ, ਕਿਵੇਂ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇਗਾ?

4. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਧੜ੍ਹੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਵਧਣ ਦਾ ਡਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਫੁੱਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ।

ਜ਼ਾਤੀ ਮੱਤ-ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ, ਜੋ ਧੜ੍ਹੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਫੁੱਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਧਾਂਤਕ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਹਨ, ਜੋ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਟਕਰਾਉ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਨਾ-ਭਾਉਂਦਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਜੋ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?

5. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਐਸੇ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੇ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਉਪਾਅ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਰਨ ਗੋਚਰੇ ਹਨ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਸਰ ਥੱਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਬੂਲਿਆ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਉਲਟ ਮਨਮਾਤਿ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਕੁੱਟ ਖਾਣ, ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ, ਅਗਨ ਕੁੰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਸੜ ਮਰਨ, ਜਬਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜੂਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹੀ ਜਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਝਾਨ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਜਲਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈ ਕੇ ਜਨਮੀ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਬਚਾਅ ਸਕੀ।

ਅਣਖ ਲਈ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਲਈ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਫ਼ੁਰਮਾਨ :

ਜੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ-ਇ-ਦਸਤ ॥

(ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ, ਪਾ. ੧੦)

ਅਨੁਸਾਰ ਜਬਰ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਹੀਲਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?

ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਵਿੱਚ ਮਨਮਤਿ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ (ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਦਾ), ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਢਲਿਆਈ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਮਾਰੂ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਢਹਿੰਦੀਕਲਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਧ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਥੀ ਹੋਈ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੀ ਹੱਟ, ਪੰਥ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਦੇਰ ਕੀਤਿਆਂ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸ਼ਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੱਦ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਉ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ 'ਆਦਿ ਸ਼ਕਤੀ ਭਗੋਤੀ' ਹੀ ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਖੰਡੋ ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅਰੁ ਤੀਰ ॥

ਸੈਫ ਸਿਰੋਹੀ ਸੈਹਬੀ ਯਹੀ ਹਮਾਰੇ ਪੀਰ ॥

ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਉਣ ਲੈਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ? ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਕੇ, ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ? ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ, ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ?

6. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਕਦੀ ਮੰਦੀ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਨਾ ਵਾਪਰੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਗੁਰ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪਰਖ, ਕਿਸੇ ਪੰਥ-ਧੌਰੀ, ਸੂਹੀਏ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ, ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਅਤੇ ਮਸੰਦਾਂ ਦਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਦਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ?

7. ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ :

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਡਟਵੀਂ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇ।

ਸਾਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਨਾ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਸਮੁੱਚੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ ਹੋ। ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਧੜੇ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਜੋ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਉਲਟ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਖੌਫ਼ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ:

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥
ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਓ ਮੈ ਸਾਰਾ॥
ਜਬ ਇਹ ਰਾਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ॥
ਮੈ ਨ ਕਰੋ ਇਨ ਕੀ ਪਰਤੀਤ॥

ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ, ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਕੇ 'ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ' ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਹੜੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 21 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਮਿਲੀ ਹੈ? ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਿਆਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ।

ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

“ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚਾ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਹੈ।”

ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

“ਅਜੇ ਭੀ ਜਬਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਬੱਦਲ ਸਾਡੀ ਮਾਣ-ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ।”

ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਹ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ‘ਸਵਾ ਲਾਪ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਾਜਿਆ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਅਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਨਾਲ ਚੰਬੜ ਕੇ ਕੁਟਵਾਇਆ, ਮਰਵਾਇਆ, ਖੇਪੱਤ ਅਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿੰਨਾ ਚਿਹ ਆਪ ਜੀ ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਦਿਉਗੇ, ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਟ ਪੈਂਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਅਸੀਂ ਜਲੀਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਮੈਦਭਾਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪੁਰ ਚਿੰਤਾ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ, ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ, ਸਭਾਵਾਂ, ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਅਥਵਾ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ, ਵਖਰੇਵੇਂ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ-ਗਿਲੇ ਲਾਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹਿੱਤ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ।"

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ-ਆਸ਼ੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਕੇ ਮਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਘਟਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਦੇਗ ਚਲਾਉ, ਗੁਰੂ ਗੁਨ ਗਾਉ, ਵੱਸ ਰੱਖੋ ਜਿਹਥਾ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ 'ਦੇਗ ਤੇਗ ਜਗ ਮਹਿ ਦੇਉ ਚਲਹਿ' ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ 'ਦੇਗ ਚਲਾਉ ਤੇਗ ਵਾਹੋ' ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਗ ਚਲਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਏ ਭੁਲੇਖੇ ਅਤੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਅਪੀਲ' 'ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਤੇ ਪੰਥ-ਪ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵੀ ਲਿਪਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਧਿਆ ਕਰਨਾ, ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ 'ਪਰਸਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉਪਰੰਤ ਸਭ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ', ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਿਨੈਕਾਰ

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ

ਕਨਵੀਨਰ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ

‘ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਿਤੀ 12-06-1984 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ, ਘੋਰ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ‘ਤੇ ਲੂਣ ਵਾਂਗ ਲੱਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ, ਗਿਲੇ ਅਤੇ ਰੋਹ ਦੀ ਜਵਾਲਾ ਭੜਕ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਹਾਸ਼ੀਏਵਾਰੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖਲ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿ. ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ, ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੈਕਟ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਧ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਤੀ 16-01-1985 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, “ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਤੇ ਨਿਰਬੰਧ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਈ ਮੌਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸ ਕੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਭੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਬਿਆਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੀ. ਵੀ. ‘ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਵੀ ਕੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।” ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਆਪਣੀ ਸਾਖ਼ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਿਆਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਗਈ ਬੋਲੀ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ, ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਗੁੱਸੇ, ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦੇ ਚਾਉ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਗਿ. ਜੀ ਤੋਂ ਬੁਲਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਿ. ਜੀ ਨੇ ‘ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਭਰਾ-ਭਰਾ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਾਂਝ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਬੋਲੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਉਹ ਪੀੜਾ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਢਹਿਣ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਛੱਲ੍ਹਣ, ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਮੱਚਣ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਗਈ ਸੀ, ਸਿਰਫ਼ ‘ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੋਣ’ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਂਝ ਵੀ ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਸਿੱਖ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹਿਰਦਾ ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨੇ ਛਲਣੀ-ਛਲਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌਰ ਦਾ ਖੰਡਾ ਉਠਾ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਨ ਲਈ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਲਕਾਰਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸੀਸ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਬੋਲ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦਾ ਫਿਰੇ, ਤਾਂ ਕੌਮ ਉਸ ਦੇ ਛਲ, ਕਪਟ ਅਤੇ ਫ਼ਰੇਬ ਭਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੱਟ ਲਗਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਹੁਬਹੂ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ‘ਤੇ ਹੈ।

ਟੀ. ਵੀ. ਬਿਆਨ ਗਿ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ !

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੈ।

ਪਰ ਕੌਮਾਂ, ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੀ ਬਿਪਤਾ ਤੇ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀਮਤੀ ਚਾਨਣੀ ਸੜ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਠੀਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸੀਲ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੋ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਕੁਝ ਗੱਲੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਠੀਕ ਹੈ।

ਆਪਾਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਸਭ ਭਰਾ-ਭਰਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਸਾਂਝ ਸਦੀਆ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਸ ਹੈ ਸੰਗਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਧੂੜੀ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਲਾ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ, ਜੂਝ ਮਰਨ ਦੇ ਚਾਉ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਬ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਹ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਕਹਿ ਕੇ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸੇ ਹੀ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਿਤੀ 19-06-1984 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਹ ਨੂੰ ਇਹ 15 ਨੁਕਾਤੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭਾਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੰਗ ਮੰਗਣੀ ਮਾਲਸਈ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਹੀ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਂਝ ਵੀ ਇਸ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਹ ਸ਼ਬਦ “ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ,” ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ 02 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਹ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਹੇਠੀ ਸੀ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਨੁਕਤੇ

1. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ, ਲੰਗਰ ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਾਏ ਜਾਣ।
2. ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੁਰੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
3. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ।
4. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਤ ਸੈਨੇਜਰ ਸ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਗਾਈਡ ਨਰਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਜੋ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰਯਾਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
5. ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੇਤ ਲੰਗੇਵਾਲ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਪਰਿਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

6. ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਐਵੇਂ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾ ਲਪੇਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਫ਼ੌਜੀ ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।
7. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੀਡੀਉ ਫਿਲਮ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵਿਖਾਏ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਨਾ ਵਹਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਹਰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।
8. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੰਦ ਪਏ ਹਨ, ਤੁਰੰਤ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ।
9. ਲੰਗਰ ਲਈ ਆਈ ਕਣਕ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
10. ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬੇ ਹੇਠ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਾਫ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।
11. ਬੱਸਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।
12. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ਼. ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਜਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੁਲਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
13. ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਾਜ਼ਿਸਥਾਨ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।
14. ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ।
15. ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਅਤੇ ਪਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ

ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਜੂਨ 1984 ਦੌਰਾਨ ਜਦ ਪੂਰਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਗੁੱਸੇ, ਰੋਹ ਅਤੇ ਗਮ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਠੀ ਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੇ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਟੋਹ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਝਲਕਦਾ ਸੀ, ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਜਾਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦਾ। ਜਦ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਮਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਆਪ ਅਖੌਤੀ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਕੜ-ਧਕੜ ਅਤੇ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ 10 ਨੁਕਾਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ 16 ਜੁਲਾਈ 1984 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨ ਕੇ ਗਲਿਆਰਾ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ 10 ਨੁਕਾਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਹਾਣ ਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ

1. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਅਰਧ ਫ਼ੌਜੀ ਦਸਤੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ:
  - (ੳ) ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪਰਿਕਰਮਾ।
  - (ਅ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ।
  - (ੲ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ।
  - (ਸ) ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ।
  - (ਹ) ਅਕਾਲ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ।

(ਕ) ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ।

(ਖ) ਧੜਾ ਸਾਹਿਬ।

(ਗ) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ।

2. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਅ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਸਿਵਾਏ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।
3. ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹਲਾਤ ਨਾਰਮਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।
4. ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ।
5. ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
6. ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੋਟੀਆਂ ਮੁਰੰਮਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫੌਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਪਸ ਖੁਲਾ ਲਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਂਝ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
7. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
8. ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਸੜਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ।
9. ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ, ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿ ਹੁਣ ਫੋਰਸ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗੀ।
10. ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੋਣਗੇ।

ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੱਲੇ ਵਰ੍ਹਾਉਣ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾ ਟਲਿਆ। ਇਸ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੂ ਸੰਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਠੋਕਾ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ 11 ਅਗਸਤ 1984 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਫ਼ੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁਰਜ ਵਿਖੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੁੱਧ ਉਚਾਰਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਮਾ ਸਰਕਾਰੀਏ ਦੇ ਲਿਖੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਗੁਰਮਤੇ' ਕਹਿ ਕੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਪਾਸ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਕਿ ਘਟੋ-ਘਟ ਕਥਿਤ ਗੁਰਮਤੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਹਨਾਂ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ', 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ', ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨਾਲ ਪੁੱਜ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ, ਭੰਡੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ, ਭਗੋੜੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਈ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਘੇੜਨ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਪੰਥਕ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਘੜੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਆਲ ਹੀ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮੇ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਠੱਲਣ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ, ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਕਰਨ, ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਮਨਮਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੰਤਾਂ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਬੇਮੁਖ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਝਲਕ ਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਾਵ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੁ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਰੱਜ ਕੇ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਹੂਬਹੂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ, ਲਹਿਜ਼ੇ, ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਕਿ ਇਹ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਗੁਰਮਤਾ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਪੰਥ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਧ੍ਰੋਹ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੁਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ।

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਹਾਏ।

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨ ਇਕੱਤਰਤਾ

ਦੇ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਮਤੇ

ਜੋ ਦਿਨ ਸਨਿਛਰਵਾਰ 28 ਸਾਵਣ ਸੰਮਤ 2041 (11 ਅਗਸਤ 1984) ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਪੰਡਾਲ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਵਿਸੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ, ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਕੱਠ ਅੱਜ ਮਿੱਤੀ 28 ਸਾਵਣ ਸੰਮਤ 2041 ਬਿਕਰਮੀ ਅਰਥਾਤ 11 ਅਗਸਤ, 1984 ਨੂੰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਕੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰਮਤੇ ਸੋਧਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

1. 1920 ਤੋਂ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਮ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਿੱਤ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੱਸ ਖੌਟਿਆ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੁਬਾਲਾ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਭਾਰਤਵਰਸ ਤੋਂ ਸਭ ਕੁਛ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ ਦੀ ਸਾਲਮੀਅਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੱਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਪੇਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ।

1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਆਬਾਦ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮਹਿਕ, ਪ੍ਰੇਮ ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਸਦਾਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ

ਲੱਗ ਪਿਆ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਬੈਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਰੱਲ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁਟ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਜਾਣ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਨਸੂਬੇ ਬਣੇ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੱਭ ਬਿਫਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। 1978 ਵਿੱਚ ਦੇਸ ਨੂੰ ਪੋਖਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੋਝਾਲੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਾਲ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ ਪੁਰਾਤਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਤੋੜਕੇ ਨਵਾਂ ਵਿਧਾਨ ਅਪਣਾਇਆ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਨੂੰ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1980 ਵਿੱਚ ਹਕੂਮਤ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼-ਮਾਠੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਈ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਐਸਾ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਕਦੀ ਵੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ, ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਆਂਦਿ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ “ਧਰਮ ਯੁੱਧ” ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਝੋਕਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਾਂਤੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਅਲਮਬਰਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮਾਸੂਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰਕਾਦਾਰਾਨਾ ਫਸਾਦ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਆਵਰੀਨ ਹੈ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜਿਗਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਅਖੌਤੀ “ਧਰਮ ਯੁੱਧ” ਦੇ ਸੰਚਲਕਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ, ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਥਵਾ ਭਗੋੜੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰ ਮੋਰਚੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਰੱਖੀ। ਪੰਥ ਦੇ ਸਰਵੋਚ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਗੁਰੂਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਯੂਸੀ ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਦੁਖ ਹੈ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣਾ ਲੈਣ ਦੀ। ਬੀਰਖਾ, ਕਲੋਸ਼, ਦਵੈਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੁਹਮਾਇਆ ਹੈ :

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ਜੋ ਨਰੁ
ਦੁਖ ਮੈਂ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੇ॥
ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੇ ਨਹੀ ਜਾ ਕੇ
ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੇ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਨਹ ਨਿੰਦਾ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੇ

ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਭਿਮਾਨ ॥
 ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੇ ਨਿਆਰਉ
 ਨਾਹਿ ਮਾਨੁ ਅਪਮਾਨ ॥1॥
 ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਧਿਆਗੇ
 ਜਗ ਤੇ ਰਹੇ ਨਿਰਾਸਾ ॥
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਜਿਹ ਪਰਸੇ ਨਾਹਿਨ
 ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਵਾਸਾ ॥2॥
 ਗੁਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ
 ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ ॥
 ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ
 ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗ ਪਾਨੀ ॥3॥

ਤਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਨਿੱਤ ਨੇਮ ਵਧਾਓ; ਨਿੱਤ ਨੇਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੋ ਤੇ ਅਧੋਗਤੀ ਦੇ ਭੈਜਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਹੋਵੇ, ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

2. ਅਜੇਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਉਭਰਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੋ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ, ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 96 ਕਰੋੜੀ ਨੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 96 ਕਰੋੜੀ ਪੰਥ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਚਲਦਾ ਵਹੀਰ ਪੰਜਵਾਂ ਤਖਤ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਰਯਾਦਾ ਸਹਿਤ ਸਿਰੋਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠ ਰਹੇ ਦੇਸ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਨਾਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ-ਪਾਉ ਨਾਅਰੇ ਤੋਂ ਬਖ਼ਰਦਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ ਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵ ਭਰੇ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਅਤੇ ਪਰਮ ਹਿੱਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿਣਗੇ।
4. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ-ਹਿਐਤ ਲਈ ਸਰਬੱਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਯਤਨ ਸ਼ੀਲ ਰਹੇਗਾ।
5. ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅੰਗ, ਨਿਰਮਲੇ, ਉਦਾਸੀ, ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ, ਬਿਧੀ

ਚੰਦੀਏ, ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਮਤਿਨਾਮੀ, ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਆਦਿ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਜਾਣ ਕੇ ਇੱਕ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰੋਣ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

6. ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਅਪਣੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾੜੇ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਵਰਤਮਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੰਥ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਬੇਹੁਮਾਨੀ ਕਰਵੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
7. ਵਰਤਮਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਜਤਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉੱਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਪੁਜਣਯੋਗ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਸਕਣ।
8. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫਲੀਭੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਬਾਬਾ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯੋਗ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਲੈਣ।

ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਵਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ
ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰਓਂ॥
ਨ ਡਰਓਂ ਅਰ ਸਓਂ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰਓਂ
ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਅਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰਓਂ॥
ਅਰ ਸਿੱਖ ਹਓਂ ਅਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਕਓਂ
ਇਹ ਲਾਲਚ ਹਓਂ ਗੁਨ ਤਓਂ ਉਚਰਓਂ
ਜਬ ਆਵਿ ਕੀ ਅਵਿਧਿ ਨਿਧਾਨ ਬਨੈ
ਅਤ ਹੀ ਰਣ ਮੈਂ ਤੱਥ ਜੂਝ ਮਰਓਂ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਬਾਬਾ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਸੰਚਾਲਕ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ

ਮੁਦ੍ਰਕ : ਤੇਜ ਪ੍ਰੈਸ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-2

*

ਜਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜ਼ਰਨੈਲਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੌਕਾ ਬੰਦੇ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਲਈ 11 ਅਗਸਤ 1984 ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਨ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਬੁਲਾਉਣ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ ਮੰਨੇ ਤੇ ਨਾ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਥਾਂ 'ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ। 02 ਸਤੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ 'ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ' ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਫ਼ੌਜ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

‘ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਮਿਤੀ 16 ਅਗਸਤ, 1984.

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਮੀ ਐਕਸ਼ਨ ਹਾਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛਾਲਨੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਥਵਾ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਕਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਘੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਪਾਵਨ ਬੀੜਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮੁਨਹਿਰੀ ਪਾਲਕੀਆਂ, ਮੁਨਹਿਰੀ ਚੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਰੁਮਾਲੇ, ਚਾਨਣੀਆਂ ਆਦਿ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਮਾੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਸਤਰ ਵੀ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤੇ

ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਨਗਿਣਤ ਮਸ਼ੂਮ ਸਿੰਘਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਿਲਕ ਤੇ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਰਮੀ ਐਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਥਾਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖੋਰ੍ਹ-ਖੋਰ੍ਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉੱਪਰ ਠੋਸਣ ਲਈ ਅਖੌਤੀ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਨ ਦਾ ਢੋਂਗ ਰਚਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਰਵ ਉੱਚ ਹਸਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੱਤਕ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਗੱਦ ਗੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਤਿਆਰ ਪਏ ਹਨ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇੱਕ ਅੱਤ ਨਾਜ਼ਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜੇ-ਨਿਵਾਜੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਪੱਖੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਦਮਸਤ ਹੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਅਨਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਹਕੂਕ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਤਾੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਮ ਹਜ਼ਾ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਲਾਹ, ਕਨੂੰਨ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹੱਦ ਬੇਨੇ ਟੱਪ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਲਈ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਖ਼ੱਦਦ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜਨ ਲਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਕਾਲੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਨੀ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜਲਾਦ ਬੀ. ਟੀ. ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਝੱਲੀ। ਪੰਜਾਹ ਸੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਅਕਾਲੀ ਕਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਹੇ। ਸੱਲਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਰਮਾਨੇ ਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ।

ਪਾਵਨ ਗੁਰਥਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਅੱਗੇ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਖਲ੍ਹੇ ਸਕੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਫਲਤਾ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦੀ ਤਾਰ-ਭੇਜਦਿਆਂ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫ਼ੈਸਲਾਫ਼ੂਨ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਵੀ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹਰ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਕਿਚਲੂ, ਡਾਕਟਰ ਗਿਡਵਾਨੀ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਸਨਤਾਨਮ ਆਦਿਕ ਕੋਮੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਘੋਲ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰੱਤ-ਰੰਗੇ ਪੰਨੇ ਉਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਕਾਬਲ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡੋਲੀ ਗਈ ਰੱਤ ਦੀ ਗਾਥਾ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ 1925 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ 'ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਹੋ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43-1(ੲ) ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਦਸ ਮੈਂਬਰ ਕੋਆਪਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਮਾਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ, ਕਲਕੱਤਾ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਮਤਾ (ਯੂ ਪੀ.), ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 1925 ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ' ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਣ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀਹ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵੇਪਰ ਰਹੇ ਹਲਾਤ ਪੰਥ ਲਈ ਬੜੇ ਭਿਆਨਕ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ

ਦੀਆਂ ਬਰੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਹੱਥੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਜਿੱਥੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਜਾਬਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਾਤਰ, ਮੱਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਧੋੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਬੁਝਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਹਿੱਤ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਬ ਤਉ ਜਹੇ ਮਹੇ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ ਲੀਨੋ ਹਾਥਿ ਸੰਧਉਰਾ ॥

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੂਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਖ਼ਤਰਾ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਵਨ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਫ਼ੌਜ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਤੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ 'ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਸੱਦਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ 02 ਸਤੰਬਰ 1984 ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 10-00 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤਕ ਚੱਲੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ, ਸਮੂਹ ਸੇਤ ਮਹਾਤਮਾਂ, ਉਦਾਸੀ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦਲ, ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ, ਸਮੂਹ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਅਥਵਾ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ, ਛਾਡੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ :

ਹੋਇ ਇਕਤਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੰਕਟ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅੰਗ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਜੁਟ ਜਾਣ। ਆਉ! ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਜਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੀਏ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦਾ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਦਸਖ਼ਤ

ਮੋਹਰ-ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ

*

ਤਕਰੀਰ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਮਿਤੀ 02-09-1984 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਹਰ ਕੁੰਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋਸ਼ ਭਰੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤਕਰੀਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜੋਸ਼, ਹੁਲਾਸ, ਹੌਸਲਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਉਮਝ ਪਏ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਐਲਾਨੇ ਜੋਗ ਕਰਕੇ 'ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ' ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਧੋ ਲੈਣਗੇ, ਪਰ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਇਸ ਤਕਰੀਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਾ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪਰਗਟ ਹੋਏ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਂਤੜਾ ਨਾ ਅਪਣਾ ਸਕੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਅਤੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਪਾੜਾ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਹੋਰ ਤੇ ਕਰਨੀ ਹੋਰ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

(‘ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਗੁ. ਸ਼ਹੀਦਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 02-09-1984)

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਕੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਟੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬੜੇ ਸੰਕਟ-ਮਈ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਛਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਆਪ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਵਕਤ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛਲਨੀ-ਛਲਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਅਣਖ ਅਤੇ ਗ਼ੌਰਤ ਨੂੰ ਚੈਲਿੰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦੋਖੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਹੈ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਸੋਮੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ, ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ, ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲ ਗਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਡੂੰਜ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮ ਢਾਹੇ ਗਏ, ਜੁਗ-ਜੁਗ

ਅਟੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਿੱਖ ਰੈਡਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਦੁਰਲੱਭ ਗਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੁਰਲੱਭ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਭਾਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਸੇ ਨਾਪਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਤੇ ਜਾਬਰਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਥ ਦੇਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖੀ ਉੱਤੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪੁਰਾਤਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਮਹਾਨ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮੱਤਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ, ਇੱਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਨਵੇਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਡਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਇਹ ਸੰਕਟ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਅਤੇ ਮਸ਼ੂਮਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਹੌਲੀ ਪੇਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬੜੀ ਢੀਠਤਾਈ ਤੇ ਬੇਬਰਮੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਿਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਖਮੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟ ਨਿਹੰਗ ਸੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪ ਕੇ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਬੁਲਾ ਕੇ ਲੰਬੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਲਹੂ-ਭਿੱਜੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਪਿੱਛੋਂ ਬਣੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਲੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਲੂੰਧਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪਾਲਤੂ ਹੱਥ ਠੋਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਇਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ-ਆਬਰੂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਲਹੂ ਡੋਲਿਆ ਹੈ, ਅੱਜ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਖੇ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਨਹਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਖੌਤੀ 'ਅੱਤਵਾਦ' ਤੇ 'ਵੱਖਵਾਦ' ਦਾ ਹੁਏਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ, ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੁੱਲ੍ਹਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ

ਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੰਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧੌਕਿਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਂਤਮਈ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਹਚੇ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਝੋਕ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਬਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਸਿਆਰੇ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅੱਜ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਾਨੂੰ 'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ' ਤੇ 'ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਂ-ਪੁਰ-ਖਾਂ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਇੰਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਮਾਹੂ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਰੋਸ ਵੱਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੀ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਸਿੱਖ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਆਪਣੇ ਬਹਾਦਰ ਸਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ 'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ', 'ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਤੇ 'ਜਮਹੂਰੀਅਤ' ਦੇ ਪਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਜੋ ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਚਲਾਇਆ ਹੈ, ਅੱਜ ਲੋੜ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮੀ ਤੇ ਜਾਬਰ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਜੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਰੀ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਅਸੀਂ :

ਹੋਇ ਇਕਤੁ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਜਾਤੀ ਮਤ ਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਸਾਜਣਹਾਰ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਭਟ ਜਾਈਏ। ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਸਮੇਂ

ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ 'ਚ' ਇਹੋ ਅਵਾਜ਼ ਨਿਕਲੇ ਕਿ 'ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸਭ ਪਿੱਛੋਂ ਨੇ ਤੇ ਪੰਥ ਪਿਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਏ'। ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਪੇਡ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ 'ਲੀਡਰ ਰਹਿਤ' ਅਤੇ ਪੇਰੂ-ਪੇਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਝੂਠਾ, ਨਿਰਾਘਾਤ ਤੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਅੱਗੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਤੇ 'ਤੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਈਆਂ ਉਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਖ਼ਾਰਜ ਹੋਏ ਨਿਹੰਗ ਸੰਤਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪੇਰੂ-ਪੇਰੂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ 'ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਜਿੱਥੇ 'ਪੰਥਕ ਏਕੇ' ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾਪਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਉਹ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ 'ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ', 'ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ', 'ਬਾਣੀ-ਬਾਣੇ' ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੇਰਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਦਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉੱਟ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜ਼ਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਰੁੱਧ ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੱਥੀ ਤਖ਼ਤ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਭੁੱਲ ਬਖ਼ਸ਼ਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਤਿਆਗ ਦੇਣ।

ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜੂਝਦੀਆਂ 'ਹਿਊਮੈਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਅਤੇ 'ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਵਰਗੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕ ਭੇਜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਧੜਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁੱਲ੍ਹੇ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ 30 ਸਤੰਬਰ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 (ਸਤੰਬਰ) ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਫ਼ੌਜ ਨਾ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿਰ ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਇੱਕ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜ ਜਾਣ। ਅਸੀਂ ਪੰਜੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ੁਦ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇੱਕ ਅਕਤੂਬਰ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮਾਰਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਾਂਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ

ਕੋਈ ਵੀ ਜਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਲਵੇ । ਅਸੀਂ ਸਾਂਤਮਈ ਰਹਿ ਕੇ ਤੇ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਫਿਰ 'ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਧਿਆ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇੱਕ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਡਟ ਜਾਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਝੂਲਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਹੇਂ ਪੰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਜਥੇਦਾਰ)

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਤੇ

ਮਿਤੀ 02-09-1984 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਠਾਠਾ ਮਾਰਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਜੁਗਤ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਕੇ ਲੈ ਆਏ। ਇਹਨਾਂ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਖ਼ਾਲਸਈ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਖਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਵੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ। ਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਗੂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਅਸਲਾ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦਮ ਹੈ। ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਫ਼ੌਜ ਕੱਢਣ ਦਾ ਜੋ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਕਾਰਨ ਤਨਖ਼ਾਹੀਆਂ ਤਾਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਈ ਮਰਯਾਦਾ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫ਼ੌਜ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਫ਼ੌਜ ਕੱਢਣ ਬਦਲੇ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਖ਼ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।

ਮਤੇ 'ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ'

(ਗੁ. ਸ਼ਹੀਦਾਂ, 02-09-1984)

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1

'ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਦੁਸਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖ਼ਸ਼ਣ, ਪਿੱਛੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਬਰਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਨਾਪਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ

ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 2500 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ, ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਦੁਰਲੱਭ ਗਰੰਥ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੁਰਲੱਭ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਰੂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਮੂਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਭਾ ਨੰਬਰ 2

ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਭਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ੌਜੀ ਸਾਧੇ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਨਿਰੰਗ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰਚੇ ਗਏ ਪਖੰਡ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਮਹਯਾਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੂੰਧਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਿਮਕ ਛਿੜਕਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਇਕੱਠ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕੋਝੀ ਹਦਕਤ ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਗ ਵਰਗੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਖੰਡ ਬੰਦ ਕਰੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਫ਼ੌਜ ਕੱਢ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਮਾਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਆਪਣੀਆਂ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸਭਾ ਨੰਬਰ 3

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਰਚੇ ਗਏ ਅਖੰਡੀ ‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਨਿੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਲਹੂ ਭਿੱਜੇ ਸੇਘਰਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਦ-ਬਦਲ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਹਿਰੂ-ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪੈਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਾਏ ਬਿਨਾਂ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਕੱਠ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚ ਕੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੇਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਇੱਕ ਹਮਲਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਵੀ ਅਧਮਾਨ ਹੈ।

ਸਭਾ ਨੰਬਰ 4

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਏਜੰਟ ਨਿਰੰਗ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ

ਕਰਨ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਗੁਸਤਾਖੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਠ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਸਰਵ ਉੱਚ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹਰ ਹੁਕਮ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਇਲਾਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਇਕੱਠ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੇ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਕਿੰਤੂ ਪਰੰਤੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਜਦਾਰਾਂ ਤੇ ਏਜੰਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟਾਊਟ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਾ ਪਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 5

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ’ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਡਰੋਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕੱਠ ਭਾਹਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੂਹ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ‘ਤੇ ਬਣੇ ਖੂਨੇ ਕੋਸ਼ ਵਾਪਸ ਲਵੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇ।

ਇਕੱਠ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ, ਨਿਰਾਪਾਰ, ਘਟੀਆ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮੁੱਚੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਝੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 6

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਤੇ ਮਸੂਮ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਧਾਯੁੱਧ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਰਾਹੀਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਫੌਜ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲੋਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਹੱਥ ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਹੱਤਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ‘ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੀਰ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 7

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਪਾਏ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਠ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾ ਲਵੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਸਿੱਖੀ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰੋਸ ਵੱਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਤਿਆਗੇ, ਦੀ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 8

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਰੋਕਣਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਕਲੰਕ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 9

‘ਸਰਬ-ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ’ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਦੇਸ-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ। ‘ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰਛਿਆ ਰਿਆਇਤ’ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਕਮੁੱਠ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਕੱਠ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 10

ਪੰਥ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

*

1. ਇਹ ਮਤਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗਿ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਠ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ।
2. ਗਿ. ਫ਼ਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਲ-ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਅਣਪ ਲਈ ਨਿੱਤਰੇ ਸਿਰਲੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਲਈ ‘ਜੁਝਾਰੂ’ ਅਤੇ ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨੇ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਅੰਤਰਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਰੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰੰਤੂਤਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੰਗਾਂ ਕਿ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ?

ਹਿੰਦ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਮਿਤੀ 27-09-1984 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉਸ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਦੌਸ਼ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਰਿਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਛਤਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਖੁਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ 'ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਇਸ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸ ਸਿੱਧਾ ਕਾਰਜ ਸਾਧਕ ਹੁਕਮ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਕਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਹੋਏ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ 28-09-1984 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਜ ਕੱਢ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਜਦ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਰਖਣਗੇ ਤਾਂ ਅਸਲੀਅਤ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਮੰਗਾਂ

1. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸ ਮੈਂਬਰੀ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਤਰਕ ਕਰੇ।
2. ਸਾਨੂੰ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਜਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਪੂਰੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਤੇ ਚਾਰਜ ਤੁਰੰਤ ਦੁਆਇਆ ਜਾਵੇ।
3. ਫੌਜ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੀਕਿਊਰਿਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
4. ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੀਲੇ, ਨੀਲੇ, ਕਾਲੇ ਪਟਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਨਾ ਲੁਹਾਈਆਂ ਜਾਣ।

*

ਕਹਿਣੀ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਪਾੜਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਣ ਤਾਂ ਡੋਲੇ ਫਰਕਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਕਰਨੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡੋਬਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿ. ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਤੀ 27-09-1984 ਨੂੰ ਗਿ. ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਵੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਗਿ. ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵੀ ਬਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਪਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਗਿ. ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਖਿਆਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਧਰਮਰਾਹਟ ਭਰੀ ਇਹ ਕਰਨੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਠੋਸ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗਿ. ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਅੱਪੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਗਣ ਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਭਾਸ਼ਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਪਾਵਨ ਸੱਚਪੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਸਭ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਹਾਹੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸਿੱਖ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਡਿਊਟੀ ਦਿੰਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ 'ਪਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਤੇ ਮਸੂਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਨ

ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬੇਅੰਤ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸਮੇਤ 2500 ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਬੀੜਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚਾਨਣੀ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਸੌਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪ੍ਰਗਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਤਸੱਦਦ ਅੱਜ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਗੁਨਾਹ ਤੇ ਮਸ਼ੂਮ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਲੂਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਸ਼ਕ ਛਿੜਕਣ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ, ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਖ਼ਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਰਕੂਲਰ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਉਲੰਘਣ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼' ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਾਰਾ ਮੰਸਾਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਮਹਾਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਖ ਕੇ ਭੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰੇਡੀਓ, ਟੀ. ਵੀ. ਆਦਿ ਦੀ ਪੁੱਲੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਗਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਮਲ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਮੁੱਲ ਚੁਕਾਇਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ-ਆਬਰੂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਈ

ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਤੇ ਚਲਾਏ ਗਏ ਕੌਮ ਭਰੋਤ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਘਾਟ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਦਿੱਲੀ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨ (ਸੋਧਿਆ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ) ਅਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਰੋਤ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਤੇ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

*

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹਿੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਅਣਖੀਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੋਰ-ਕੋਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ, ਲੁੱਟਿਆ, ਉਜਾੜਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਤ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸਿਰਫ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਮਤੇ “ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਿੱਟੇ ਗੰਭੀਰ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ” ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ-ਆਬਰੂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਠੋਸ ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਖ਼ਾਲਸਈ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਮਿਤੀ 02-11-1984 ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੋਈ ਸਾਂਝੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਮਤੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਉਸ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਪੇਤਲੀ ਤੇ ਨਾ-ਅਹਿਲ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਦਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਿਰ ਟੁੱਟਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਸਭ ਫ਼ਿਰਕੂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਾ-ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬੇਇਜ਼ਕ, ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਡਰ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਘਾੜਤਾਂ ਘੜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ :

(ਮਿਤੀ 02-11-1984)

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜੀਆਂ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਰਬਾਂ-ਖ਼ਰਬਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਅਤੇ ਸਾੜ ਫ਼ੂਕ ਕਰਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਵੀ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਖਦਾਇਕ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ, ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਅਤੇ ਸਾੜ ਫ਼ੂਕ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ

ਨਿਕਲਣਗੇ। ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 2

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੱਜੋਂ ਦੇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਤੌਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਦੇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 3

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 4

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਮਨੈਸਟੀ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਵਰਲਡ' ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਦੇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੂਮ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 5

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵਿਧਾਨਕ ਢੰਗ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 'ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ' ਅਧੀਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਲੋਕ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 6

ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭੰਗ ਕਰੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ।

*

1. ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਦੇਸ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ, ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ, ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਨਾਸ਼, ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਕਹਿਣਾ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਸ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ 'ਦੇਸ ਭਗਤ' ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2. ਸ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ, ਧਰਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਰਿਰੇਦਾਰ ਹੈ।

ਮਤੇ ਕਿ ਖ਼ਾਨਾ ਪੂਰਤੀ

ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਨਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 17-11-1984 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਈ ਰਵਾਇਤੀ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤੇ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਲਈਆਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਤਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣ, ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਫੌਜ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤਨਾਸਬ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਯਤੀਮ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖ਼ੁਦ ਭਾਲ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਸੇ ਹੀਣੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਫੋਕੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲੀ ਦਿਲਾਸਾ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਲਾਭੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਅੱਜ ਭੱਕ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਾਤ ਪੁੱਛੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਫੜ-ਫੜ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਅਰੰਭ ਮੁੜ ਕੀਤਾ ਹੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀ। ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਲੀਗਲ ਸੈੱਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਵੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਾਡਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਫ਼ੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਵੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਮਹਿਜ਼ ਫੋਕੇ ਮਤਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੱਥੋਂ ਹੋਇਆ ਹਸ਼ਰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ :

(ਮਿਤੀ 17-11-84)

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1

ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ 85 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ, ਉਸ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖੀ ਸੂਰ੍ਧ, ਸਿੱਖੀ ਕਲਚਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਖੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸੀ ਹਵਸ ਦੇ ਹਲਕਾਏ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪਾਗਲ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ, ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪੜਦਾ ਕੀਤਾ, ਮਸੂਮਾਂ, ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਿਰੋਪੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਲਾਇਆ ਤੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਤੇ ਸਾੜਫੂਕ ਕੀਤੀ। ਫਿਰਕੂ ਧਨਾਢ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਮੂਰਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖੀ-ਮਾਹੂ ਨੀਤੀ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਮਨਾਕ, ਦੁਖਦਾਇਕ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜਦੀ ਹੋਈ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇਗਾ।

ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਝੰਡੇ ਧੱਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਰਦਿਕ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਅਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਅਧੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ੇਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 2

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਧੀਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਸਾੜਫੂਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਬੀੜਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਜਬਰੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਘੋਰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ 'ਚ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣ। ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰਛਿਆ ਰਿਆਇਤ' ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 3

ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਖ਼ਾਤਰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀ ਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਲੀਲ ਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਲੋਕ ਰਾਜ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਂਬਰ ਘਟੇ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਲਈ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 4

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦੇ ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਸੈਕੂਲਰਵਾਦ ਦੀ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਸ ਪਾਸੋਂ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਲੋਕ ਰਾਜ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 5

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਉਪਰੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਿਸ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਹਲਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਰੋਈ ਸੋਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਆਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 6

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲੈਣ ਤੇ ਲੋਕਰਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਣ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 7

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਾਰਸ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਦਮਨਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਸਤਾ ਨੰਬਰ 8

ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਦਖ਼ਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਕੱਤਰਤਾ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਤੇਖਰ ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਸਮੇਂ ਅਤੇ 01-10-1984 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ ਤੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਜਾ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ, ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 9

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਮੂਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 10

ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਤਨਾਸਬ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਦੇਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 11

ਅੱਜ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਅਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਗੰਦੀ ਖੋਡ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 12

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਆਦਿ ਦੇ ਪਨਾਹ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯਤੀਮ ਤੇ ਮਸ਼ੂਮ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੋਈ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਤੁਰੰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 13

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉੱਜੜ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 14

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਫ਼ੋਰਸ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਲੀ ਅਤੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਰਾਏਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਫ਼ੋਰਸ ਸਿੱਖ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ੋਰਸ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਫ਼ੋਰਸ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝ ਸਕੇ।

ਸਮਝੌਤਾ ਕਿ ਧੌਰ

ਰਜੀਵ-ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਧਰੋਅ ਸੀ, ਜੋ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਬਹਿੜਾ ਛਡਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਜੋੜੀ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਤਾਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਫ਼ਾਈਲ ਝੋਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਜਦ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਖਰੜਾ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਬਾਦਲ-ਟੌਹੜੇ ਦੀ ਇਹ ਸਲਾਹ ਵੀ ਨੁਕਰਾਅ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਲ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਬਹਿੜਾ ਛਡਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤਰਲੋ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਜੋੜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਰਚੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਾਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਧਿਰ ਵਾਂਗ ਈਨ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜੇਤੂ ਧਿਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਈਨ ਮਨਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਸੂਤਰੀ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਧੋਖਾ ਸੀ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਧੋਖਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ, ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਹੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ 46 ਵਧੀਕੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵਧੀਕੀ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋਈ ਸੀ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ, ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਣੀ, ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਾਕ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾਹ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਧੌਰ, ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਪੋਰੀਅਨ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਕੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਭਰੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਟੌਹੜਾ-ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ

ਦਾ ਤਕੜਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ 'ਪਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਵੀ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾ ਵਿਖਾਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਬਰਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਗਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਤਿਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਅੱਜ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ 'ਧਾਰਾ' ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਧੜਾ 'ਬਾਦਲ ਦਲ' ਵੀ ਸਤਾ ਦੀਆਂ ਮੱਜਾਂ ਮਾਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ, ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ-ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ (ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ੨੪-੦੭-੧੯੮੫)

੧. ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ੦੧-੦੮-੧੯੮੨ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਐਕਸ-ਗਰੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

੨. ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ

ਦੇਸ ਦੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਰਹੇਗੀ।

੩. ਨਵੰਬਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ

ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਰੰਗਨਾਥਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨ੍ਹਪੁਰ ਦੀ ਗੜਬੜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

੪. ਨੌਕਰੀਉਂ ਕੱਢੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ

ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਤਮਾਮ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

੫. ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਲ-ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਮਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

੬. ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ

੬.੧ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਥਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੇਵਲ ਹੇਠਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੁਗਮਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਗੀਆਂ।

(ੳ) ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਬਾਰੇ (ਅ) ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ

੬.੨ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਆਮ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਜੇ ਕੋਈ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਇਸੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

੭. ਇਲਾਕਾਈ ਹੱਦਾਂ ਬਾਰੇ

੭.੧ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕੈਪੀਟਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਏਰੀਆ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਕੁਝ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੀ ਪੇਂਡਰ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਂਡਰ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸ਼ਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੈਪੀਟਲ ਹੀਜਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਂਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਪੇਂਡਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ। ਸਾਰੀ ਸੁਖਨਾ ਝੀਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਇਵੇਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ।

੭.੨ ਸੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਸਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਦਲੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭੂਗੋਲਕ ਨਿਕਟਤਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਕਾਈ ਮੰਨ ਕੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਾਂਝ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣਾ ਨਿਰਣਾ ੩੧ ਦਸੰਬਰ ੧੯੮੫ ਤੱਕ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਪੇਂਡਰ ਕੇਵਲ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਭੂਗੋਲਕ ਹੱਦਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹੇਗਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇੱਕ ਦੂਸਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਧਾਰਾ ੭.੪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

੭.੩ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ੨੬ ਜਨਵਰੀ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

੭.੪ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਾਅਵੇ ਵੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਠਿਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਕਾਈ ਮੰਨਣਾ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਕ ਨੇੜਤਾ ਹੀ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਅਸੂਲੀ ਅਧਾਰ ਹੋਣਗੇ।

੮. ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸੰਬੰਧ

੮.੧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਏਕਾਤਮਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਮਤੇ ਦਾ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਹੈ।

੮.੨ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੯. ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ

੯.੧ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਜਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ੦੧-੦੭-੧੯੮੫ ਨੂੰ ਰਾਵੀ ਬਿਆਸ ਤੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੇਠਾਂ ਧਾਰਾ ੯.੨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

੯.੨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਅੰਤਮ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ੬ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਮੰਨਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਮ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।

੯.੩ ਸਤਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਨਹਿਰ ੧੫ ਅਗਸਤ ੧੯੮੬ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

੧੦. ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਦਾਇਤਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ-ਮੰਤਰੀ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣਗੇ।)

੧੧. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਝੰਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਦੌਰ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ, ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ।

(ਦਸਖਤ)

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ,
ਭਾਰਤ।

(ਦਸਖਤ)

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ (ਸੰਤ)
ਪ੍ਰਧਾਨ,
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ।

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵੱਲ ਕਦਮ

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੋਰ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਜ਼ਗਤ ਦੀ ਹਰ ਕੁੰਟ ਵਿੱਚੋਂ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਵੱਲ ਜਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ 29 ਦਸੰਬਰ 1985 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਹੀ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਪੰਥਕ ਐਲਾਨ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਂਗ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਦਮ ਹੀ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾ ਕੇ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਭਾਂਡਾ ਨਾ ਟੁੱਟ ਜਾਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਿਰੋਧਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ 'ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ' ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਚਿੱਠੀ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਕਿਉਂ?' ਛਪਾ ਕੇ ਵੰਡੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ, ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ-ਤੋੜ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਟਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ 'ਗੁਰਮਤਾ' ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼, ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਉੱਛਲ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਅਹਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਦਿੱਤੀਆਂ। 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦਾ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਛਾਪ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਕਿਉਂ? ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ

26 ਜਨਵਰੀ (ਐਤਵਾਰ) 1986 ਨੂੰ

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਕਿਉਂ ?

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਖਾਲਸਾ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

28, 29 ਦਸੰਬਰ 1985 ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ (ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ) ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਰਮਤੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਾਹ ਸੇਵਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ

(ਜਥਾ ਡਿੰਡਰਾਂ) ਨੂੰ (ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ) ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ (ਐਤਵਾਰ) 1986 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸੱਦ ਕੇ ਇਹ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਅਰੰਭ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅਗਵਾਈ 'ਤੇ ਸੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲੀਏ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਲੋਕ ਇਸ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੋਕਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਾ ਮੰਗ ਸਕਣ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚਰਿੱਤਰਹੀਣ ਤੇ ਕੁਰੱਪਟ ਮਹੰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀਏ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਰਸ ਅਸਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਪਾਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਨਜ਼ੇ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਮੰਗਣ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਹਾਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ੴ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਿੱਖ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ, ਸੱਚ ਜਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰੂਪ, ਸਮੇਂ, ਜੂਨ, ਭੈ, ਵੈਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਚਿਣਹ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ 'ਸ਼ਬਦ' ਜਾਂ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਨਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਜਤ (ਆਪੋ) 'ਤੇ ਕਾਬੂ, ਧੀਰਜ (ਸਬਰ), ਮਤਿ (ਸੂਝ), ਵੇਦ (ਵਿਦਿਆ), ਭਉ (ਫ਼ਰ), ਤਪ (ਘਾਲਣਾ) ਅਤੇ ਭਾਉ (ਪਰੇਮ) ਦੇ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਅਸਲੀ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜੂਝਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਦਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਹੋਣ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ (ਸਮਾਜ) ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਸਨ :

1. ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ
2. ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਦੀ
3. ਦੀਦਾਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਫ਼ਰੂਖਸ਼ੀਅਰ, ਅਬਦੁਸ ਸਮੁਦ ਖ਼ਾਂ, ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮੀਰ ਮਨੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਸਿੱਖ ਢੁੰਡ-ਢੁੰਡ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਗਠਨ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਟੀ ਦੀ ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਪਟਿਪਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਗਪਗ 80 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਉਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ 26 ਜੁਲਾਈ 1981 ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ' ਸੱਦ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ 'ਤੇ ਹਾਵੀ

ਪੰਥ ਧਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਪੜੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸੀ। 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ 1984 ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਅਤਿ ਲੰਡੀਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਖਾਧੀਆਂ ਕਸ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਗਮ ਨਹੀਂ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕੇ ਹੋਏ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੋਨੇ ਤੇ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸੇਮੇਲਨ ਸੱਦ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ ਸਦਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲੀਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪੈਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਿਆ। ਆਖਰ ਕਿਉਂ? ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੇਮੇਲਨ ਸੱਦਣ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

1920 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, "ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।" 1931 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਮ ਗੰਜ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ, "ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।" 1944 ਵਿੱਚ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ, "ਉੱਤਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪਿੱਤਾ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਏਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ।" ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਾਲ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ, ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਗ਼ਦਰ ਪਾਹਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਆਈ. ਐਨ. ਏ. ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਨਾਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖੁੱਸੀਆਂ। ਫਿਰ 1948, 1962, 1965 ਤੇ 1971 ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਅਥਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਬਾਣੀਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਬੂਟਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਡੈਮਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਮਿਥਣ ਦਾ, ਸਿੱਖ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਕਦਰਤੀ ਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨ ਸਾਥੋਂ ਖੋਹ ਕੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਸ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਹਨ ਕਿ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਿਹੇ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਗ਼ੱਦਾਰ ਝੁੰਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਪਿਆ ਕਰੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਪਾਣੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਹਨਤ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਬਾਣੀਏ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਗਿਰਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ, ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੁੱਟ-ਪੁੱਟ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਹਜ਼ੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ, ਖੋਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਲੀਡਰ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਚੰਦਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਡੇ ਹੋਣਾ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਦੀ ਧਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੂਧੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਝੂਠੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਵਿਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਕ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ, ਚੋਰ ਤੇ ਡਾਕੂ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਹਜ਼ੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ 'ਡੇਰਹਾਦੂਨ ਗਰੁੱਪ' ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਡ ਸਮੇਂ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਧਰੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ, ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਘੁਟਵੇਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਤੜਫਾ-ਤੜਫਾ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗਭਰੂਆਂ ਨਾਲ ਬਦਫ਼ੈਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਧੂਹ-ਧੂਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਨੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੀੜਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਸਾੜਿਆ ਤੇ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰਧਾਮ ਢਾਹੇ ਤੇ ਢੁਕੇ ਗਏ। ਗੱਲ ਕੀ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਾਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲ, ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਕੌਝਾ ਯਤਨ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਹਜ਼ੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਤੋੜਣੀ, ਪੱਤ ਰੋਲਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਬਣਾਉਣੀ ਸੀ।

19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਅਹੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੌਗਵਾਲ ਧੜੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼-ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ

ਰੱਖਿਆ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਟੌਹੜਾ, ਬਾਦਲ, ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ, ਹਮੂਵਾਲੀਆ, ਰਵੀਇੰਦਰ ਆਦਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਭੁੱਖਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਠੀਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਗਿਆ ਤੇ ਧੱਕੇ ਖਾ ਕੇ ਆਇਆ, ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਚੰਡਾਲ ਚੌਕੜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਭਾਵ ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ, ਡੇਮਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਕਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ, ਬਾਣੀ, ਬਾਣੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੱਤ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲੀਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਇਸ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਤੇ ਪਿੱਠੂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਵੀਰ ਵੀ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਰਾਹ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਛੱਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਟੱਤਾਂ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਮਾਹਸ਼ਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਧਰ ਸਿੱਖ ਪਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਪਰਵਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰਹੀਣਤਾ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਕਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੋਭੀ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਭਿਆਨਕ ਮੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਔਕੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਅਵੇਭ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਚੱਜੀ ਮੋਚ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਪੂਰ ਜਜ਼ਬਾ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੋ ਅਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਜਟਿਲ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਸੰਬੰਧੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਕੇ ਕਿਰਤਾਰਥ ਬਣਾਓ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ (ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ)
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

*

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ

ਫ਼ੇਰ ਸਦੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਇਆ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮਾਗਮ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਘੜਨ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਉਲੀਕਣ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਈ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਚੁਨੌਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੰਥ ਨਾਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਰਮਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਈ ਦਿਨ ਚੱਲੀ ਲੰਬੀ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਬਾਰਤ ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵੱਲੋਂ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

'ਗੁਰਮਤੇ' ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਫ਼ਾਇਦਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਅਤੇ ਮਾਰ-ਧਾੜ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਕਰੀਬ 23 ਗੁਰਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਲੋਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ, ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੀ ਇਸ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਗੁਰਮਤੇ ਸਨ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ, ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਏਲਚੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਸੱਪ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਚੋਰਾਂ, ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ। ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰੀਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਆਗੂ ਐਲਾਨਣਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ, ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਮਹਾਰ ਭੰਨ, ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਰਸਾਲੇ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਗੁਰਮਤੇ ਵੀ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਸਨ। ਜੂਨ 1984 ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰਦਿਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਣਾ, ਰਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀ ਸੰਮੇਲਤਾ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ, ਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਗੁਰਮਤੇ ਸਨ।

ਇਸ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਬਰਾ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਨਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਇਹ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ, ਧੜੇਬੰਦਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਰਵਿਰਤੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਣੋਂ ਨਾ ਟਲੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅਜਿਹੇ ਅਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਰਸ਼ੋਂ ਫ਼ਰਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਪਟਕਿਆ। 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਵੀ ਨਾ ਮਿਥ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਐਲਾਨ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਥਰ-ਥਰਾਉਂਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਮਨ ਦਾ ਭੈ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅੱਗੇ ਅੜਚਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਕੁਝ ਦੁਬਿਧਾ ਭੁੱਬੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਭਾਰੂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦਾ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਆਇ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

26 ਜਨਵਰੀ 1986 (ਮੁਤਾਬਕ 13 ਮਾਘ) ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਗੁਰਮਤਾ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ' ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ 'ਰਜਾ' (ਹੁਕਮ) ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੈਂਤੜਾ ਉਲੀਕਣ ਲਈ ਅਸਲੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦੀ ਇਸ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਕਈ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਰੂ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

"ਰਾਜ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲੈ ਹੈ, ਧਰਮ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਦਲੈ ਮਲੈ ਹੈ" ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ

ਮਹਾਨਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਿੱਛੋਂ (ਕਾਰਨ) ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੋਹਲੀ, ਟੋਪੀ ਤੇ ਮੰਜੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਸੀਸ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕਲਗੀ, ਬੈਠਣ ਲਈ ਤਖ਼ਤ, ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ, ਘੋੜੇ, ਨਗਾਰਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਤੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨਾ ਅਰੰਭਿਆ ਤਾਂ ਜੋ 'ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ, ਦੁਸ਼ਟ ਸੰਘਾਰਨ' ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਝੁੱਟੇ ਰਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੱਚਾ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠ, ਫ਼ਰੋਬ ਤੇ ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸੱਚ, ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਸਾਧਨਾ, ਸੂਝ, ਗਿਆਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਭੈ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਬਲ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਮਸਲੇ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਆਮ ਗ੍ਰਹਿਸੂਤੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸੰਕਟਮਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਰੀ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਅਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੇ, ਜੋ ਹਰ ਮਨੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ “ਕੂੜ ਨਿਪੁਟੇ ਨਾਨਕਾ ਓੜਕਿ ਸਚ ਰਹੀ” ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

“ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ, ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਦੀਦਾਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕਾ” ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਕਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਸੇਧ ਸਦਕਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਤਖ਼ਤ (ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ) ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੇਠ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਧੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ।

1947 ਪਿੱਛੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜ ਸਤਾ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਲਾਲਚ, ਹਉਮੈ, ਕੂੜ, ਮਕਾਰੀ, ਕਾਇਰਤਾ ਤੇ ਕੱਚ ਦਾ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਸੱਚ ਤੇ ਕੱਚ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੀ ਸੂਝ ਭੀ ਮੱਠੀ ਪਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਗੁਰਪਾਮਾਂ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ। ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ ਹੱਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਇਲਾਕਿਆਂ, ਪਾਣੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਉੱਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਹ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪਰਵਿਰਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬਾਣੀਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਰਬਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹਲਾ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਭੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਮਾਰੂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਅਤੰਕਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਗਰਦਾਨਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ।

‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਖੁਹਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ, ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਖ਼ਰੀਦਣ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੇਚਣ।

1978 ਤੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਚੌਦਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ, ਅਤੰਕਵਾਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨਾ ਅਰੰਭਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਲੰਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅੰਦਰਪਾਤੇ ‘ਧਰਮ ਯੁੱਧ’ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਤਾਲ ਮੇਲ ਰੱਖਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ‘ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ‘ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਟੈਂਕ, ਤੋਪਾਂ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਰੂਪ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵੱਡਮੁੱਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ, ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਤੇ ਗੋਲਕਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਯੋਧੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ, ਇਸਤਰੀਆਂ, ਮਰਦ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਵੀਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ

ਜੇਲ੍ਹੀ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹ ਘੁੱਟਵੇਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾੜ ਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਹਰ (ਇੰਦਰਾ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ) ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਰਧਾਮ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ, ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁੱਟੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸਾੜਿਆ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧੂਹ-ਧੂਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਤੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਕਾਹਨ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਡਵਾਦੀ, ਅਡੇਕਵਾਦੀ, ਚੋਰਾਂ, ਧਾੜਵੀਆਂ ਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਜੁੱਸੇਵਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਸੰਬੰਧੀ ਅੱਤ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਭਜਨ ਲਾਲ, ਜੈਲ ਸਿੰਘ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ, ਐਨ. ਐਨ. ਵੋਹਰਾ, ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਐਚ. ਕੇ. ਐਲ. ਭਗਤ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਇਟਲਰ, ਅਰੁਨ ਸਿੰਘ, ਅਰੁਨ ਨਹਿਰੂ, ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ, ਜਨਰਲ ਦਿਆਲ, ਜਨਰਲ ਸੁੰਦਰਜੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸਤਿਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਂਤਲਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਆਗੂ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਹੁਚੀਆਂ ਹੱਥਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹਨਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ, ਅਰੁਨ ਸ਼ੇਰੀ, ਗਿਰੀ ਲਾਲ ਜੈਨ, ਐਨ. ਸੀ. ਮੈਨਨ, ਬੀ. ਕੇ. ਚੰਮ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ, ਵਹਿੰਦਰ, ਅਕਬਰ ਅਹਿਮਦ, ਸੰਜੀਵ ਗੌੜ, ਜਗਜੀਤ ਅਨੰਦ, ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ. ਤੇ ਪੀ. ਟੀ. ਆਈ. ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਵਰਣਨ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਲੀਤ ਸੋਚ ਇਥੋਂ ਤਕ ਗਿਰ ਗਈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਅੱਤ ਘਿਰਣਤ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਉੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਭੈੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ, ਗੁੰਡੇ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਝੂਠ ਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਭਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹਉਮੈ ਰਹਿਤ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਹਸਾਲੇ ਛਾਪਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਜੀਤ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਪੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵ-ਭਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਫ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਠਾਹਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਤੇ ਅਣਖ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਸਦਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰਪਾਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਸਾਜ਼-ਸਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਪੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਤੋੜ ਗਏ। ‘ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਸਮਾਂ ਅਧੀਨ ਬਚਨ ਭੀ ਤੋੜ ਗਏ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੰਗੜਾ, ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਲਈ ਦੋ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੀ ਖ਼ਿਲਾਅਤ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਫਿਟਕਾਰ ਤੇ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਸੱਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਸਦਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਪਦਵੀਆਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਗਾਂਡਾ-ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਸਦਕਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪਦਵੀਆਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦਾ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਾਗਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਉਂਕੇ ਕਲਾਂ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਰੰਥੀ ਗਿ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਸ਼ਖ਼ਸੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਲੌਗੋਵਾਲ-ਰਾਜੀਵ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਦੀ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਕਿਧਰੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੱਢਦਾ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਭਾਰਤ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੜਨਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ

ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਭੁੱਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ, ਫਿਰਕੇ, ਜਾਤ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਇਲਾਕਾਈ ਵੱਸੋਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਪੋਹਣ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦੇਣਗੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ, ਡੈਮਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ, ਬਿਆਸ-ਸਤਲੁਜ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ, ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੋਹਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਫੇਲ੍ਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਰਸਾਨੀ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਭਾਅ ਦਿਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ' ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮ ਅਨਿਖੜ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੰਥਕ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਧਰਮ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੇ ਇਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਹੜ-ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਹੋੜ੍ਹਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰੋਕੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੱਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜਵਾਦ, ਧੜਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਤੇ ਚਰਿੱਤਰਹੀਣ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਇਹਨਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜੁਲਮਾਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧਰੋਹ ਕਮਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਲੋਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਅੱਜ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਲੋਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਨਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ। ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਅਸੂਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ :

1. ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ।

2. ਦਾਨ ਦੀਯੋ ਇਨਹੀ ਕੋ ਭਲੋ ਅਰ ਆਨ ਕੋ ਦਾਨ ਨ ਲਾਗਤ ਨੀਕੋ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ 'ਇਨਹੀ' ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।)

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਣਪ ਤੋੜ ਕੇ ਤੇ ਪੱਤ ਹੋਲ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਯਤਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂ, ਅਣਖੀਲੇ ਤੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਵੀਰ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ ਸਦਕਾ ਮੰਨੇ-ਪੁੰਨੇ ਲਾਲਚੀ, ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ-ਸਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਔਜ ਇਸ ਟੋਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਮਤਾਹਿਤ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੱਲ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ 'ਰਸਤਾ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2500 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਫੜੇ ਅਜੇ ਛੱਡੇ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ, ਟੋਹੜਾ ਸਿੱਖ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਟੋਲੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਗੱਦਾਰ ਟੋਲੇ ਦਾ ਹਰ ਥਾਂ ਮੂੰਹ ਫਿਟਕਾਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ (ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ) ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣਾਏ ਗਏ 4 ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ:

1. ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਹੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨੱਗੀ-ਨੱਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਧਨ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਨਸ਼ੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹੇ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ।
2. ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ' ਅਤੇ ਬਨਾਉਟੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
3. ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
4. ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੰਚੇ ਸਮੇਂ ਖਾਧੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਸਦਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਮਨਜ਼ੋ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਭਾ. ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਭਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ, ਭਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭਾ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾ. ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕਮੇਟੀ ਥਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵੱਖਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਖ਼ੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣ।

‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਉੱਚਤਮ ਲੋਕਹਾਜੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਜਨਮ ਦਿਵਸ (ਵਿਸਾਖੀ) ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ (ਦੀਵਾਲੀ) ਦੇ ਅਵਸਰਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਬਿਨਾਂ ਨਾਗਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਗਮ ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ‘ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ’ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

‘ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਲੜਾਈ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਖ਼ੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਲੜਾਈ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ‘ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ’ ਅਤੇ ‘ਅਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ’ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ। ਇਸ ਮਨਜ਼ੋ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੋਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਗੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮੂਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ

ਮਾਹਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਪੀਪਲ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ, ਪੀਪਲ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰਾਈਟਸ ਅਤੇ ਸਿਟੀਜਨਜ਼ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੇਂਨਵਾਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅੰਕੜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਅੱਡਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਪਰਤ ਆਉਣ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਗੇ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਨੇਕਾਂ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ, ਪੰਥਕ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵੱਲ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਸਲੀ-ਨਕਲੀ ਤੇ ਸੱਚ-ਕੱਚ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਿਪੇੜ ਕੇ ਦਰਸਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨ, ਉਚਾਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਦਾ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਤਿਆਗਣ ਤੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰਹਿਣ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਧਾਨ-ਪਾਲਿਕਾ, ਕਾਰਜ-ਪਾਲਿਕਾ, ਨਿਆਂ-ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਰੁਚੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇੰਦਰਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਫਸਾਏ ਗਏ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾਕਾਰ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਭਾਈ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰਫਨਮੌਲਾ, ਭਾਈ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਦਵਾਉਣਗੇ/ਸਦਵਾਏਗਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

*

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਇਕੱਠ?

26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਰਨਾਲਾ-ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਵੀ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰੇ ਨਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ 16 ਫਰਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੱਦ ਲਿਆ। ਗੁਰਮਤਿ ਜੁਗਤ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਮਹਿਯਾਦਾ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਇਸ ਕਥਿਤ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ 'ਗੁਰਮਤੇ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਲਏ ਗਏ ਅੱਠ ਦੇ ਅੱਠ ਫ਼ੈਸਲੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਸਰਾਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਾਸ ਕੱਢਣ, ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਣ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ, ਪੰਥ ਧੌਰੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾ ਵਿਹਾਅ ਚੁੱਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ ਪਨਾਹੀ ਅਤੇ ਸਿਫਤ ਕਰਨ, ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ, ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੇਗਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰਨ, ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਚੇ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਝਣ ਲਈ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਦੀ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਜੁਗਤ ਦੇ ਸਰਾਸਰ ਉਲਟ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਦੇਗ ਤੇਗ਼ ਫਤਹਿ॥

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ॥

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

16 ਫਰਵਰੀ 1986 (ਮੁਤਾਬਕ 5 ਫੋਗਣ, 2042) ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਗੁਰਮਤਾ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੀਕ 10 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਦੀ ਕਾਇਮ ਜਗ-ਮਗ ਕਰਦੀ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਜ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੁੜ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਉੱਚ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ

ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਣੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ :

(ੳ) ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਰੰਭ ਸਮੇਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਦੁਹਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਕੁਝ ਮਨਮਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੜਮੱਤ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਮੋਟਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਅਧੋਤੀ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਰਿੱਤਾਂ ਦਾ ਘਾਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇ ਪੰਥਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਜਿਸ ਸੀਨਾ-ਜ਼ੋਰੀ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਖ਼ਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਰਚਲਤ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤੀ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ, ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦੋਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਬਣ ਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖ਼ਾਨਾਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਾ-ਮਾਭੂ ਫ਼ਸਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੱਕੀ ਦੁਫੇੜ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਤ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ-ਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਰਿਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨੰਗੀਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਡਰ-ਭੈ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਨਿਪੁੱਟ ਕੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸੱਚ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਬੁਰਛਾ-ਗਰਦੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਸਤਿਕ ਤੇ ਨਕਸਲੀਏ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਹਿਮਾਦਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸੁਕਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚਿਰਕੋਣੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਣ ਲਈ ਹੁਣ ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਘੁਸ-ਪੈਣ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੂਹਜ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ, ਰਹਿਤਵਾਨ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਉਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਫੋਗਰਿਆਂ, ਮਿਸ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਬੁਰਛਾ-ਗਰਦੀ ਫੈਲਾ ਕੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਘਾਤ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਆਗੂ ਹੀਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭੜਕਾਊ ਨਾਹਰੇ ਦੇ ਕੇ, ਬੇਲੋੜੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਝੋਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਗੂ ਹੀਣ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੀਣ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥਕ-ਸ਼ਕਤੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਥ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸੱਧਰ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ ਮੱਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਆਏ ਇਸ ਬਿਪਤਕਾਲ ਅਤੇ ਔਖੀ ਘੜੀ ਸਮੇਂ ਅੱਜ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਏ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਥਿਤ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮੂਲ ਅਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਮਝ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਾ

ਦੇਣ। ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਖ਼ਲ ਮਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭੰਗ ਹੋਈ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਵੀ ਕਦਮ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।

(ਅ) ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਪਿੱਠ ਮਹੌਤ ਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਗੁਰਧਾਮ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਵਰਤਮਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ੲ) ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਬਹਾਲੀ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਘੋਰ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਹਨਾਂ ਫ਼ੌਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਯਤਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 1500 ਫ਼ੌਜੀ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਫ਼ੌਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 500-500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 5-5 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਸ) ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭੈਣਾਂ/ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਪੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਉੱਤੇ ਰੋਹ ਭਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਨਾਉ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ।

(ਹ) ਨਵੰਬਰ, 1984 ਦੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਜੜੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਲੀਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਕ) ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਰਜੀਵ-ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ' ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਉੱਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਨਾਲ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਅਤਿ-ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਥੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਸੌਂਪਣਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਉੱਤੇ ਬੇਇਤਬਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋਣ ਦਾ ਥਾਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹੀ ਰਾਜ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਮਲ ਕਰਵਾਉਣ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਘੜਨਗੇ, ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗਾ।

(ਖ) ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਧਿਆਨ 1999 ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀ ਉਸ ਸੁਭਾਗੀ ਘੜੀ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ 300ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਪੰਥ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਪਰਚਮ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਪੰਥ ਦੀ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਸੰਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ “ਏਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕ ਗੁਰੁ ਏਕੋ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ” ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰੂਪਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

(ਗ) ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੇ ਨਿੰਦਨੀਆਂ ਕਾਰੇ ਵਰਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਇਹ ਬੇਰਹਿਮ ਘਾਤਕ ਆਪਣੇ ਕਾਤਲ ਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹਿੱਤ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਿਆ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਨਿਰਭਉ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਹੱਕ-ਮੱਚ ਲਈ ਲੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਨਿਰਦੋਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਪਮਾਨ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

*

1. ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਆਡ ਲੈ ਕੇ ਹੀ 30 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਭੇਜੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਭਾਵੇਂ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ' 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭ੍ਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ੌਜੀ ਕਬਜ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ 'ਐਲਾਨਨਾਮੇ' ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਦੇਣ, ਲਿਆਕਤ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ, ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ, ਵੱਢੀ-ਖੋਰੀ, ਮੁਨਾਫ਼ਾ-ਖੋਰੀ, ਬਲੈਕ ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਮਿਲਾਵਟ ਆਦਿ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇਣ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਹਿਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਉੱਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਪਰਪੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਭ ਮਤ-ਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮਾਂ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਰਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗ਼ੈਰ ਐਲਾਨੀਆਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜਵਾਬੀ ਜੰਗ ਨਾ ਛੇੜਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸਲਾਹ ਨਾ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ

ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 30 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦਾ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਢੁੱਚਰਾਂ ਡਾਹ ਕੇ ਸਮਰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਪੱਖ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੇ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਢਾਹ ਲਾਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੋਰਦਾਰ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਬੇਸ਼ਕ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਵੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਸਤਾ ਮਾਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੁਹਿਰਦ ਸੋਚ ਤੇ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦੀ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪੰਥਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ

1699 ਈ. ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਾਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਫੇਰ 'ਧਰਿ ਤੇਜ ਕਰਾਰਾ' ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਹੋਏ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦਾ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਦੁਆਰਾ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ, 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸੁਭਾਗ ਦਿਹਾੜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਹੋਵੇਗਾ, ਇਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ, ਝੰਡੇ, ਬੁੰਗੇ ਅਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਸਦਾ ਲਈ ਅਟੱਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਥੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਵੇਗਾ।

'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਜੋ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 3 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੇ

ਅਰੰਭ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਬੜੇ ਹਰਸ਼ ਅਤੇ ਉਲਾਸ ਨਾਲ 13 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਗਏ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਉਹ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੇ ਗਏ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਸਮੇਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅੱਜ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਤੇ ਸਭ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਪਨ ਅਰਪੀ ਬਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਖੀ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀਏ।

'ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੁਰਿਆ ਹਕ ਹੈ ਜੋ ਹੋਇ ਮਰਣੁ ਪਰਵਾਨੋ' ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਬਿਗਲ ਅੱਜ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਕਾਰਜ-ਸਿੱਧੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ 'ਨਾ ਕੋ ਵੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕੋ ਬਣਿ ਆਈ' ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਾਈ ਲਹੂ ਡੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਭੀ ਇਹੋ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੰਕਲਪ ਜਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਕੂਟਲ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਹੋ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਾਜਸੀ ਮਾਨਤਾ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਹਕੂਮਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ (ਯੂ. ਐਸ. ਏ.), ਇੰਗਲੈਂਡ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਚੀਨ, ਕਨੇਡਾ, ਵੈਸਟ ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਵਾਰਸਾ ਸੰਧੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਇਟਲੀ, ਫਰਾਂਸ, ਜਪਾਨ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਨੇਪਾਲ, ਬਰਮਾ, ਭੂਟਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਇਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਇਕਵਾਡੋਰ ਆਦਿ ਸਭ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਰਾਜਸੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਰਾਜਸੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਪਾਸ ਅਸੀਂ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਆਸੀ, ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਪੰਥ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਦੇਹੀ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਚੈਨ, ਭਾਈ

ਡਰੱਪਣ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰੇ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੁਤੰਬ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਫੌਜੀ ਕਬਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਹਰਾਨਾ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ' ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਮੌਜੂਦਾ ਤਰਜ਼-ਏ-ਹਕੂਮਤ/ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ/ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਥਰ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ/ਨੀਮ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿੱਚ ਆਏ ਬਗ਼ੈਰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਅੱਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਬਲ-ਪੁੱਬਲ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ/ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ/ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਭ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਪਿੱਛੇ ਪਾ ਕੇ ਪੰਥਕ ਏਕੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ।

ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚਾ

'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚਾ 'ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥ ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ॥' ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚਲਾਏ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪੱਛੜੇ ਹੋਏ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੇਚ ਖਾਣ, ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ, ਮੁਨਾਫ਼ਾ-ਬੇਰੀ, ਖਲੀਕ ਮਾਰਕੀਟ, ਮਿਲਾਵਟ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੰਨੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ।

ਮਨਮਹਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਾਏ ਘੜਨ ਦੀ ਅਭਥਾਹਾਂ, ਲਿਖਤਾਂ, ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਜਾਂ ਟੋਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਪੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਧਰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੁੱਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਤੇ

ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਬਿਨ ਸੇਵਾ ਧ੍ਰਿਗ ਹਥ ਪੈਰ ਹੋਰ ਨਿਹਫਲ ਕਰਣੀ' ਮੁਤਾਬਿਕ ਚਾਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੰਘਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਅਤੇ ਉਭਰਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਅਵਸਰ ਗਰੰਟੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜਾਪਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾ ਹੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦਗੀ ਅਤੇ ਮਨਾਪਲੀ ਰਾਹੀਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾਂਹ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਹਾਤਾਂ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੀਮਾਰੀ ਅਤੇ ਪੱਛੜੇਪਣ ਦੇ ਪੁਸ਼ਤ-ਦਰ-ਪੁਸ਼ਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਹਾਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ (Minimum Needs) ਦੀ ਵੰਡ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਾਰਾਂ ਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਅਜ਼ਾਦਗੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਲਰਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨੀ, ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ, ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਬੁਨੇ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖਬਰ (ਟਾਊਟ) ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਅਨਿਆ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਸਤਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਲਬਦ ਹੋ ਸਕੇ।

'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਪਾਲਸੀ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਮੰਗਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਛੂਤ-ਛਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ, ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਗੋਰੇ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣੀ ਵੰਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਸਮਾਜਿਕ ਅਨ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ, ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਅਤੇ ਅਨ-ਬਰਾਬਰੀ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਵਾਰ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਵੇਗਾ।

'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ' ਜਿਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹਨ, ਇਹ ਫ਼ੋਰਸ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਡਿਫੈਂਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਦਾ ਬਿੰਦੂ (ਨਿਊਕਲਿਸ) ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ (ਭਾਰਤ) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵੱਸਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਾਲੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ 1981 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਸਈਅਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁਲ ਬੁਖਾਰੀ ਨੇ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ' ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਸਦਾਕਤੀ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਖ਼ੁਨੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਾਕੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਭਾਰਤ/ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰਿਆਂ ਅਤੇ ਬਗੈਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਿਆਂ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ 400 ਲਾਸ਼ਾਂ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਰਫਿਊ ਨਾਲ ਡੱਕ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਘੇਰੇ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲ-ਭਾਲ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਨਾਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪੌੜ੍ਹਕਾ 'ਬਾਤਚੀਤ' ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 'ਬਾਤਚੀਤ' ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇ ਭਲੇ ਲੱਗਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਕਾਤਲ, ਦੇਸ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਇੱਕ ਫ਼ੌਜੀ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦਿਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਭੇਜਣ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਸਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰੀਆਂ 'ਬੇਅੰਤ ਗੋਲੀਆਂ' ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨਵੇਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕਈ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਕੋਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਠਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਸ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 200 ਝੂਠੇ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਜੁਆਨ ਜਾਂ ਅਫ਼ਸਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ 'ਕੁਝ ਫਿਰਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ' ਦਾ ਇਹ ਹਾਜ਼ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਸਹੀ ਅਰਥ ਹੈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਕਿ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ 'ਸਤਿਆ ਮੇਵ ਜਯਤੇ' ਅਤੇ ਬੈਲਣਾ ਕੋਰਾ ਸਫ਼ੈਦ ਝੂਠ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਜ਼ਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਹੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੰਕਰਾ ਆਚਾਰੀਆ ਨੇ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਬੋਧੀ ਭਿਖਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬੋਧੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਦੂਰ ਦਰਾਡੇ ਚੀਨ, ਜਪਾਨ, ਮਲਾਇਆ, ਬਰਮਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ, ਉਹਦਾ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਂਅ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੈ ਅਸਲੀ ਅਰਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਅਪਣਾਏ ਹੋਏ 'ਅਹਿੰਸਾ ਪਰਮੋ-ਧਰਮ' ਦੇ ਅਸੂਲ ਦਾ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ੰਕਰਾ ਅਚਾਰੀਆ ਦੀ ਪਾਲਸੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਭ ਸਿਆਸੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਸਾਧਨ ਵਰਤ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਸਹੀ ਅਰਥ ਹਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ/ਧਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਬਨਾਸ਼, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕਣਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ। ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਿਆਂ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕੀ ਰੱਖਣਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜੀ 'ਬਾਤਚੀਤ' ਐਲਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਬਨਾਸ਼ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਝੂਠ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਧਰੋਹੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੰਸਰਗ੍ਰਿਪ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਨਵੀਸਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ 1984 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਜਾਂ ਖ਼ੀਜਨਾਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਰਕੋਪ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਢਹਿ ਪਿਆ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਭੇਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਮਜ਼ਲੂਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਯੂ. ਐਮ. ਏ., ਇੰਗਲੈਂਡ, ਵੈਸਟ ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀਆ ਝੋਂਗ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ (ਪਰੋਕਸੀ) ਗੌਰਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਿੱਖ ਪਾਸੋਂ 'ਦਮ ਘੁਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਊ ਯਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੇਰੇ ਸਈਯਾਦ ਕੀ ਹੈ' ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਮਰਨ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਮਰਨਾ, ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਧੇਪ ਜਿਹਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ੈਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ (ਵੈਟਲਵਾਰ) ਸਰਬਨਾਸ਼ ਦੀ ਲੜਾਈ ਛੇੜਨ ਦਾ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਜੂਨ 1984 ਦੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ

ਤਾਰਾਂ ਅਤੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵੁੱਡ ਹੋਜ਼' ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੋਈ ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦਰ-ਪਰ-ਦਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਸ੍ਰੀ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦੀ ਕੁਝੱਤਣ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ., ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਐਮ. ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਅਵਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਬੀਜ ਨਾਸ ਉੱਤੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਹੀ ਘਿਨਾਉਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗ਼ੈਰ ਐਲਾਨੀਆ (ਟੋਟਲਵਾਰ) ਦਾ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਖਾਣ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਫੇਰ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਕਬਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ' ਅਤੇ 'ਚੜ੍ਹੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪੂਰਬੀ ਦੱਖਣੀ ਜੀ'। ਇਸ ਕਠਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਜੋਂ ਟੋਟਲਵਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜਲਦ-ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਹਰਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਈ ਤਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਦਦ ਸਪਲਾਈ, ਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗੀ। ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਬਿਖੜੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਵਾਂਗੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਜੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਮਾਨ ਨਾ ਲੁੱਟਣ। ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ-ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਸੰਗਤ ਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਣੇਚਾਹਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਸਮਾਨਵਾਲਾ
ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ, ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ, ਜਫ਼ਰਵਾਲ
ਪੰਥਕ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ

*

ਆਦੇਸ਼ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਇਥੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਥਕ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਹੌਸਲਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕੂਲਰ, ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 29-04-1986 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ-ਨਾਮੇ' ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਰਾਹੀਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੌਮੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਨੋਟ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਪੱਟੇ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਬਿਨੈ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਅੱਡਰੀ, ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਨਿਆਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਜਗਮਗਾ ਉੱਠੀ ਸੀ।

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪੰਥਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ

ਆਦੇਸ਼

'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕੰਡੇ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੂ ਅਤੇ 'ਕੋਸਾਧਾਰੀ' ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਪੋਂ ਪਰੇਪੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਠਨਾਈਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਵੇਗੀ।

ਕਬਿ-ਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਠਾਢ ਪਯੋ ਮੈ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਚਨ ਕਹਾ ਸਿਰ ਨਿਆਇ ॥

ਪੰਥ ਚਲੈ ਤਬ ਮਗਤ ਮੈ ਜਬ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ ॥

ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਭਾਈ ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ   ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ   ਭਾਈ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ

ਨੋਟ : ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਪੱਟੇ ਸਜਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁਹੰ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ।

ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਪਏ ਇਸ ਭੁੱਲੇਖੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਨਾਲ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ 26 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਰੰਥੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਗਿ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗਰੰਥੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਰਸ਼ਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ, ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ' ਦੀ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਬਲ ਮਿਲਿਆ।

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਹਿਮ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਪਟਣ, ਤਾਮਲਾਂ, ਗੋਰਖਿਆਂ ਅਤੇ ਕੋਕਲੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਨ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰਨ, ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ, ਹਿੰਦ ਪਾਕਿ ਜੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1986 ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਪੁਰਸ਼ਤਾ ਕਰਨ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਮਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਥਿੜਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਬਲਾਉਣਗੇ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਥਿੜਕ ਜਾਣ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਬੁਲਾਏਗੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੜ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਜਾਣ 'ਤੇ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਪੇਤਲੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪੰਥ ਦੀ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੁਝਾਰੂ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਕੌਮ 'ਤੇ ਆਇਆ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਮਲੀਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅੜਚਣ ਬਣਿਆ, ਪਰ ਕੁਝ ਸੁਆਰਥੀ ਤੇ ਕੰਮਜ਼ੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ ॥

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤਾ॥

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ
26 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ

ਗੁਰਮਤਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਦਿਆਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਏ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿੜਕ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਝਾਡੂ ਬਰਦਾਰ ਬਣ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਕਾਰਨ 04 ਜੂਨ 1986 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ 01 ਨਵੰਬਰ 1986 ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਤੀ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਉੱਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੱਗੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਸਭੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰੇ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਨੋਚਾਹਲ, ਭਾਈ ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਣਗੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਨਪੁਤਲੀ ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 50000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬੜੇ ਬਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅੱਜ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮੋ-ਸਿਤਮ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੱਕ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾਖ਼ਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਮੀਰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰਸਾਤ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜਨ ਦੀ ਚਾਲ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ

ਕਦੇ ਵੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਦੋਖੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਦੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਲੋਟੂਆਂ, ਪਾੜਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਗੁਰਧਾਰਾਂ, ਬਾਣੀ, ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਉੱਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ, ਵੰਡ ਛਕਣ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਲਮ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਤਾਮਿਲ ਕੌਮ, ਗੋਰਖਾਲੈਂਡ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਗੋਰਖਾ ਕੌਮ, ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕੋਂਕਣੀ ਬੋਲਦੇ ਲੋਕ, ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਇਸਾਈ, ਪਾਰਸੀ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਫਰੰਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਵੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ 'ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ' ਜੁਡਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੱਠਪੁਤਲੀ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੋਟੂ ਜੁਡਲੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਵਾਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦਾ ਵਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧਰਮ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਛੇੜ ਕੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਪਾਕ ਇਹਾਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਮਿਕ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਖ਼ਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੇਧ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁਭੰਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਨਗਿਣਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਪਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾੜਕੂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਵਾਲੀ ਜਾਂ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿੜਕ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਬੁਲਾ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਪੰਜੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿੜਕ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਬੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 31 ਅਗਸਤ 1988 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਘਰ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ 'ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ' ਵੇਖਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ, ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਧ ਦੇਣ ਲਈ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰਹੇ ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਨ ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਕੁਲ 40 ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਹਰ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵੀ. ਸੀ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਵੀ. ਸੀ. ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਈਡ-ਅੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਤ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸੰਮੇਲਨ ਲੰਬਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪਈ।

ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਨ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਸਹਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਲੁਧਿਆਣਾ

(ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮਿਤੀ 31-08-1988)

(ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ)

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੱਕ-ਸੱਚ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮ-ਸਿਤਮ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਰਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੂਝੇ।

“ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਕੀ?”

ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਨਵੀਨ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਤੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਜਨਮ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ, ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੇਵਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਹਉਮੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ‘ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ’ ਦੇ ਅਸੂਲ ‘ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਭਾਵ ਪੰਥਕ ਮਾਰਗ ਲਈ ਜੂਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਬਾਣੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਵੀ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਸਦਾ ਹੀ ਝੂਠ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ, ਫ਼ਰੋਬ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਮੂੜ-ਪੁਣੇ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਚ, ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਸਾਧਨਾ, ਸੂਝ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭੈ ਦਾ ਲੜਾਕੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਅੱਜ ਲਗਭਗ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਗੂ ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਸੱਪਣੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਿਸੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਨਾਅ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਏ ਦਿਨ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਕਾਰੀ ਭਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਾਣੀਏ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਗਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਢਾਂਚਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸਦਾ ਹੀ ਜਬਰ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ। ਸੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਭਾਵ ਪੰਥਕ ਮਾਰਗ ‘ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਟੱਕਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਗੇ। *ਰਾਜ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲੇ ਹੈਂ ॥ ਧਰਮ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਦਲੇ ਮਲੇ ਹੈਂ ॥* ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਇਸੇ ਮੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਰਾਜ-ਸਤਾ ‘ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ ॥’ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ, ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਾਣੇ, ਬਾਣੀ, ਗੁਰਧਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਨਸਲਵਾਦੀ, ਪੱਤ ਹੋਲਣ ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਦੁਸ਼ਟ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਹਿਸ਼ਤਾ-ਨਾਤਾ ਤੋੜਨਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਭੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਰਾਜ ਸਤਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਢਾਢੇ ਗਏ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੀ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਆਮ ਸਮਾਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਦਲਿੱਦਰ, ਠੱਗੀ, ਮਕਾਰੀ, ਹਉਮੈ, ਲਾਲਚ ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ। ਅੱਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜ਼ੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਉੱਤੇ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਸੁੱਚਤਾ, ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਉੱਤੇ। ਭਾਵ ਤੱਤ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖਾ ਕਰ ਕੇ ਛਲਾਵੇ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਵੱਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਘਰਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਦੌਰੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਨਿਘਾਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਖਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪੱਥਰ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਮਾਇਆ, ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਣਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਇਆ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਸਿੱਖ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਮਾਰੂ ਰੁਚੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਲੁੱਟ, ਮਾੜੇ ਉੱਪਰ ਹੋਰ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਹੁੱਚੀ, ਠੱਗੀ-ਠੋਗੀ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ, ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ, ਪਰ ਪਹਿਰਾਵਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਵਾਲਾ ਹੱਥਣਾ। ਇਹ ਰੁਚੀਆਂ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਬਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸੇਕਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਇਸ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਅਥਾਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਦਲੀਲ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕੱਚੇ-ਭੁੰਨੇ ਮਨਘੜਤ ਟੋਟਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣੇ ਰਤੀ ਸੇਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਅੱਜ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਾਵੀ ਹਿੱਸਾ ਨੌਜੁਆਨ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਟ) ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਨਿਮਾਣਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ, ਨਿਉਟਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਇਹ ਲਹਿਰ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ, ਸਵਾਏ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਤੌਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਰਸਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰੁਚੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

1982 ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਅਰੰਭਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਮਤਾ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਪੂਰੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਡਟ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੇਗਾਰਿਆ। ਤੇ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਤਕ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਨਾਹਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ "ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਏਗੀ" ਅਤੇ "ਕੌਮ ਦਾ ਘਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਣ" ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ "ਘਰ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਉ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੜਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ।"

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਕ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮਾਇਤ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੀ ਘਾਟ, ਨਵੀਨਤਮ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਲ੍ਹੜਪਣ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਲਝੀ ਪਰ ਮਕਾਰੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸੁਲਝੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਲਚ ਤੇ ਹਉਮੈ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਔਝੜੇ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਇਹ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਸ ਵਿਰੋਧੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਕਿ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਮੋਰਚੇ ਬਣ ਗਏ।

ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਭਾਵ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅਗਰੈਸਿਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਜ਼ੁਲਮੀ ਪਹਿਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 1978 ਦੇ ਵਿਸਾਖੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਾਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਿਲਵਾਂ ਅਤੇ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਕਤਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਅੱਜ ਤਕ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਾਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਵਰਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਯਰਗਮਾਲ (Hostages) ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਗਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਰੜਾ ਉੱਤਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਰਮ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ (action and reaction) ਦੀ ਧਰਵੀ ਨੀਤੀ ਅੱਜ ਤਕ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਸ

ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਸਾਡਾ ਭਾਵ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਜਾਂ ਬੇਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ-ਮਰਾਈ ਤੋਂ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਮੰਦੀਆਂ ਹੁਚੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਹਿੰਦੂ ਵੱਸੋਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਗਠਨ ਮੰਨ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਰਦਾਨ, ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਵੀ ਇਹੋ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਾਲ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਹਾਕਮ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਵੱਸੋਂ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਸੀ ਤੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਯਤਨ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗ਼ਰੀਬ, ਦਲਿਤ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਟੇ ਤੇ ਵਾਂਝੇ 80% ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਉਹਨਾਂ ਕਰੋੜਾਂ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਤੇ ਲੁੱਟੇ-ਪੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਤੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਅੱਜ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਤਕੜਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੀ ਕਰਨ ?

ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਔਖਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੱਟੜ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ-ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਸੋਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ, ਲੁੱਟ-ਪਸ਼ੁਟ ਅਤੇ ਜਬਰ ਸਿਤਮ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਕਾਰ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬੂਠ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਤੇ ਕਨੂੰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕਨੂੰਨ ਹੋਰ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਤੇ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਖ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ। ਸੰਵਿਧਾਨ, ਵਿਧਾਨ-ਪਾਲਿਕਾ, ਕਾਰਜ-ਪਾਲਿਕਾ ਤੇ ਨਿਆਂ-ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਆਮ ਵਤੀਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਆਪ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਾਸੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਮਕਾਰੀ, ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਰ-ਸੰਘਾਰ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਇਆ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਘਿਣਾਉਣਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖ

ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਭੂਗੋਲਿਕ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਨਸਲ ਤੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਭੀ ਇਹੋ ਅਧਾਰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਚਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਮਕਾਰ ਰੁਚੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ, ਜੋ ਖੂਨ ਬੋਲਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ, ਰੇਡੀਉ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਆਦਿ ਸਰਕਾਰੀ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਰ-ਸੰਘਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਫ਼ੌਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਫਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜੁਲਮ-ਜਬਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸਿੱਖ ਜਥਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਹਿ ਵੇਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ, ਨੇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਜੁਲਮ-ਜਬਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਕੇਵਲ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦ ਤਕ ਉਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਾਅ ਪੈਂਤੜੇ ਨਾ ਜੋੜੇ ਜਾਣ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਾਅ ਪੈਂਤੜੇ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣ ਲਈ ਸਮੇ-ਸਮੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ।

ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੋਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਜਦ ਸਿੱਖ ਲਗਭਗ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਮੁਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਦਮ ਕਦਮ 'ਤੇ ਥਪੇੜੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਣਪੀਲੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ।

ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ੁਦ ਮੁਸ਼ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇੱਕ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੇ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੂਝਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਆਪਣੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਰਗੀ ਅਪਣੱਤ, ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤੇ ਉਧੇ ਵੱਸਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਸਭਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਯੋਗ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਮਾਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਇਨਕਲਾਬ ਆਏ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਏ। ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੁੱਚੇ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਭੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਮੁਖਟ ਪਾਈ ਸਿਧਾਂਤਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ,

ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੀ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੋਕੀ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਸਾਦਾ ਜਿਹੇ ਅਵੱਲੋ-ਟਵੱਲੇ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਰੇ ਨਾਹਰੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੇਵਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ।

ਪੰਥਕ ਮਾਰਗ ਦੇ 'ਗਾਡੀ ਰਾਹ' 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਝਾਰੂ, ਖਾਤਕੂ ਤੇ ਉੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰੇ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕੇ ਸਾਡੇ ਵੀਰਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਵੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਬਾਣੀ, ਬਾਣੇ, ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਲਿਖਣ, ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਹਾਲ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ ਬੰਦ ਕਰੇ।

ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤੇ ਨਰੋਈ ਸੇਧ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਵੱਲੋਂ : ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸੁਝਾਅ

ਇਹ ਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਹੀ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ੨੭-੦੧-੧੯੮੯ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਤ ਭੇਦ ਉਭਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਅਤੇ ਫਰੋਤੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ ਦੇ ਅਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਖ਼ਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਕੰਜੋਰੀਆਂ, ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੋਲੇ ਸਿਰ ਅਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸੱਕਦਾ ਸੀ।

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤ

ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ

੨੯-੦੧-੧੯੮੯

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਧਾਮੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸਮਾਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇ ਨਿਖੜੇ ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕੇ. ਕੇ. ਰਾਹੀਂ ਜੂਨ ੧੯੮੭ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਇੱਕ ਹੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੇ. ਕੇ. ਨਾਲ ਮੈਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਂ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਸੱਕਦਾ ਸਾਂ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਹਿੰਮਤ ਬਖਸ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਿਲ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਬਾਕੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਤਾਂ ਛਪਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਂਡਲਿਟ, ਚੰਵਰਕੀਆਂ, ਇਸਤਿਹਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲ ਟਾਈਮਜ਼ ਪੇਪਰ ਦੇ ਅੰਕ ਵੀ ਕੱਢੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਛਪਵਾ ਕੇ ਵੰਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇੱਕ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਧਰੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਮੰਗਣਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਧੇ ਜੋ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਤੋਰੇ ਸਨ, ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਿੱਧਰੇ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੰਘ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ

ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸੱਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਹਾਲਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੀ ਇਹੋ ਸੀ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਢਾਹ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਜਾ ਰਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਗਡੋਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਧ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਸੁਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਗਲਤ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਨੇਕਾਂ ਜਰਨੈਲ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਥਿਤੀ ਖ਼ਾਨਾ ਜੰਗੀ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਗਲਤੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਜਿਆਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਲੁਟਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਆਪ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਸ ਮਾਰ ਹੇਠ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਪਤ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਕੌਮ ਆਗੂ ਹੀਣ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੇ ਥਾਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਮਨਮਾਨੀ ਤੇ ਕਾਹਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਾਸ ਹਥਿਆਰ ਆ ਗਿਆ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ। ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਚਾਹੇ ਕਰੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕੇ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਧਾੜਵੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸੱਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਤੇ ਸਹੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਹੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਆੜ੍ਹ ਹੇਠ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ, ਕੌਮ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਅਤੇ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਪੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸੁਹਿਰਦ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਉਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੈਂਤੜਾ ਨਾ ਅਪਣਾ ਸੱਕੇ ਤਾਂ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਫ਼ਾਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸੱਕਣਗੀਆਂ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਸੀ ਜੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਬਦਲ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸੱਕੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੇਗਾ। ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਭਾਈ ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਵਰਗੇ ਜਰਨੈਲ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸੱਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਸੂਰ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੀ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਗੱਦਾਰ ਹਨ, ਤਖ਼ਤਾਂ 'ਤੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਬਹੁਤੇ ਹਥਿਆਰ ਗਲਤ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਸਰਵਪ੍ਰਵਾਨਤ ਆਗੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਮਾਰੇ ਤੇ ਲੁੱਟੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਗੁਰੀਲਾ ਨੀਤੀ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਨਿੱਤ ਦਰਜਨਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਪੋ ਪਾਪੀ ਮੌਜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੱਸੋ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇਗਾ? ਦੋਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੇ? ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਂ। ਲਾਲਚੀ ਹਾਂ, ਲੀਡਰੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੈ, ਰੈਂਕੜ ਹੈ, ਕੌਮ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੜ-ਮਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤਖ਼ਤ ਇੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤਿੰਨ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹਨ, ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਧੜੇ ਹਨ। ਟਕਸਾਲ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ? ਕਾਲੀ ਗਰਜ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਇਹ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਹੂਕ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਜੇ ਕਈ ਦਿਨ ਲਿਖਦਾ ਜਾਂ ਬੋਲਦਾ ਰਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲ ਨਾ ਸੱਕੇ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਲੋੜ ਹੈ ਲੜਾਈ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ, ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਵਪ੍ਰਵਾਨਤ ਤੇ ਯੋਗ ਇੱਕ ਆਗੂ ਹੋਵੇ। ਸਭ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ। ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਭਜਾਏ ਜਾਣ, ਮਤਵਾਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਲੁਟੇਰੇ ਸੋਧੇ ਜਾਣ, ਸੁਮੱਚੀ ਕੌਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੋੜ ਸਹੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੂਝਣ ਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਜੇ, ਕੌਮ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਰੋਕੀਏ। ਏਕਤਾ ਕਰੀਏ, ਗਿਲੇ ਛਿਕਵੇ ਤਾਂ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਨੇ ਹੀ ਜਾਨਾਂ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝਾਂਬਕਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੌਮ ਘਾਤੀ ਹਾਂ, ਵੱਡੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਂ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ:

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥

ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦਿਉਂ ਮੈਂ ਸਾਰਾ॥

ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ॥

ਮੈਂ ਨ ਕਰਹੁ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥

ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਸਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੀਏ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਵੱਸ ਜਿੱਤ ਬਖ਼ਸ਼ਣਗੇ। ਲੋੜ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਦੀ ਹੈ।

ਸਹੀ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ

ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਅਕਾਲੀ ਕਿਰਦਾਰ

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਤ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਤਾਂ ਜੂਝ ਮਰਹੁੰ ਦੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਠੱਲਣ, ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਥਕ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਥ ਨਾਲ ਧੋਰ ਕਮਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸ ਕੇ, ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਸੁਆਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸ ਦੀ ਪੇਤਲੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ।

‘ਪੰਥ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ’ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ, ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਚੰਦ ਜਾਤੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਜਿੱਤੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਰਾ ਆਉਣੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਕ੍ਰਿਦਾਰ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਭਰਨੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਤੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਬਣਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸੋਚ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਭੂਤ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਘਟੀਆ ਤੇ ਕਪਟੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਰੋਈ ਸੇਧ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਉਂ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰੋ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕੇ, ਕੌਮ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਗ਼ੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ, ਫ਼ੋਕੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਨੇ ਤੇ ਭੱਜ ਜਾਣਾ, ਪ੍ਰਣ ਕਰਨੇ ਤੇ ਤੋੜ ਦੇਣੇ, ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਣਾ ਤੇ ਭੰਗ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣੇ ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣੇ, ਅਗਨ ਕੁੰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਸੜ ਮਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਹੀ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣਾ, ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਝੋਕਣਾ ਅਤੇ ਆਪ ਮੌਜਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਸਤਾ ਖੁੱਸਣ 'ਤੇ ਪੰਥ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਜਾਣਾ, ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੰਗਤੇ ਬਣਨਾ, ਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਤੇ ਵੰਡਣ ਲਈ ਖੋਹ ਉਡਾਉਣੀ, ਪੰਥਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਜਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਲੁੱਟਣੀਆਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ, ਕੁਨਬਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਣੇ ਆਦਿ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਂਡ ਬਣ ਹੀ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਜੋ ਤਬਾਹੀ ਕਰਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਫ਼। ਹੁਣ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਵੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੁਹਾਡੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜਾ ਫਸੇ, ਪਰ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਚੁੰਡਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਕਰ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1983-84 ਵਿੱਚ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਕਾਬੀ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲਿਆਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਾਦਲ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਦਲ ਦੀ ਚੁੰਡਲੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੰਥਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਅ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਤੋੜਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਿੱਚ ਲਾ ਕੇ ਸੁਆਰੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ।

- * 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ, ਜੋ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜਣ, ਅਰਦਾਸ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣ ਤੋੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ?
- * ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਣ-ਪੱਤਰ ਭਰ ਕੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲੱਖਾਂ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਕਿੱਥੇ ਹਨ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ' ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛਡਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ?
- * ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?
- * ਕੀ ਫ਼ੌਜ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ, ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ?
- * ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 'ਰਜੀਵ-ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ' ਇਹ ਵਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਵੇਗੀ?
- * ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 'ਰਜੀਵ-ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ' ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਨੇ ਹੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਖੜ੍ਹਿਆ ਸੀ?

- * ਕੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬੰਦੀ ਛੇੜ ਦਾਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ?
- * ਕੀ 'ਰਜੀਵ-ਲੰਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ' ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਾਈਦ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਮੱਦਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 16 ਫ਼ਰਵਰੀ 1986 ਨੂੰ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਨਾਟਕ ਰਚ ਕੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ
- * ਕੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਖਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਲਣ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਅਸਮਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ?
- * ਕੀ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਪੰਥ-ਧਰੋਹੀ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ 1977 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿਤਾ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਠੱਕੀ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੌਕੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤ ਸਕਣ ? ਕੀ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਿੱਛੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੋ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਉਸ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਹੱਥੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਪੰਥ-ਧਰੋਹੀ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ? ਕੀ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਪਟੀ ਮਨ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ?
- * ਕੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਤੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਬੰਦੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਸੋਭਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਤੋਂ ਜੋ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤੋਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਦੇ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ?

- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਚਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ?
- * ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਰਿਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ 'ਦਰੀਆਂ' ਹੇਠ ਹਥਿਆਰ ਛਿਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਮਾਦਾਸ ਸਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੌਰਸਾਂ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ? ਕੀ ਇੰਝ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਹੈ ?
- * ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮੇਤ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਉਡਾਈ ਖੋਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੱਛੀ-ਮੱਛੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੂਖ ਆਸਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਵਿਚਲੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਨਾਅਤਿਕਤਾ ਤੇ ਮਨਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਨਾਅਤਿਕ ਮਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸੰਧੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦੁਸ਼ਟ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਕਦਮ ਹੀ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਚੁੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ?
- * ਕੀ ਇੰਡੀਅਨ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰੀ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਉਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੀ ਕੜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਹੈ ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗ਼ੱਦਾਰ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਤਵੇ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤ ਕੇ, ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ, ਫ਼ੋਕੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਕੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ? ਕੀ ਰੋਅ ਅਤੇ ਰਿਬੋਰੇ ਜਿਹੇ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ?
- * ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਢਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਦਾ ਮੁਕਰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋ ?
- * ਕੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲੇ ਜਨਸੰਘੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਭਿਆਲੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 'ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਨੂੰ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਇਹ ਤਾਹਨਾ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ?

- * ਕੀ ਸਤਿਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪੁਟਵਾਈ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਪੂਰੀ ਤੋਂ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ? ਕੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਨਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੇ ? ਕੀ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਦੇ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਬਰਨਾਲੇ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ? ਕੀ ਬਰਨਾਲੇ ਅਤੇ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਨੇ ਇਹ ਅਹੁਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਪਰ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਏ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ?
- * ਕੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ?
- * ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਮਲਾ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਰਨਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਹਵਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਡਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਦੇਣ, ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਲਈ ਲੜਨ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਪਾਲਣ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਪੰਥ ਤੁਹਾਡੀ ਜਗੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਦਾ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਲੀਡਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਉਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ?
- * ਕੀ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਾਡੀ ਗਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ?
- * ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ?

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ

ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

*

ਲਾਸਾਨੀ ਯੋਧੇ ਤੇ ਅਨੋਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਾਡਾ ਕੋਰਟ ਪੁੱਨਾ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਐਲ. ਹੁਈਕਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ੨੬-੦੯-੧੯੮੮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਦੁਹਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ ਦੇ ਦਾਅ ਪੇਚਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਭੈਤਾ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਜਾਇਜ਼ ਫਸਾਏ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਭਾਈ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਅ ਲੈਣਾ, ਉਸ ਦੀ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਉੱਚ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਭੇਤ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਸੋਧ ਦੇਵੇਗਾ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਮਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਕਰ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸੋਚ, ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੋਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮੇ ਸਿਤਮ ਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਫੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਇਕੱਲੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸੁਮੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸੀ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਘਿਣਾਉਣੇ ਤੋਂ ਘਿਣਾਉਣਾ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਜੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਓਨਾ ਚਿਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਮਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸ਼ਬਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਵੱਲੋਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਗੋਲੀ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸੋਚ ਹੈ। ਅਨੋਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਚੱਲੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹਲੂਣਾ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਭਾਈ ਸੁੱਖੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ

ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ.....
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ
ਵੀ. ਐਲ. ਰੂਈਕਰ
ਡੈਜੀਗਨੇਟਡ ਕੋਰਟ
ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨਗਰ, ਪੂਨਾ
ਮਿਤੀ ੨੬-੯-੮੮

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੱਜ ਜੀ,

ਮੈਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ ੧੬ ਐਫ. ਐਫ. ਕਰਨਪੁਰ (ਰਾਜਿਸਥਾਨ) ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ੭ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਪਿੰਪਰੀ ਚਿਚਵੇੜ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਯੋਰਵਾੜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਬਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ੨ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਤੁਸਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਹਨ ਜਾ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਨਹੀਂ' ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ੯੦ ਫ਼ੀਸਦੀ ਝੂਠ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁਛਿਆ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵਕੀਲ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਪਰੀ ਕੇਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਵਕੀਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੜੇ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਬੋਲਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਕੀਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਵਕੀਲ ਮੇਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਸ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਕੇਸ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮੈਂ (ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਚੌੜਾ ਮਦਰਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ) ਨੇ ਸੋਧਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇ ਹੰਗ ਦਾ ਇੰਡੋ-ਸਜੂਕੀ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਗੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਉਸ

ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗੀ। ਮੇਰਾ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੦੮ ਅਗਸਤ, ੧੯੬੬ ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਆਏ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸੀ। ੦੯ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੰਡੋ-ਸਜੂਕੀ ਚੁਕਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ੧੦ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਨਿਕਲੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਆਲ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾਏ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਟ ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋ ਵੇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ।

ਦੁਸ਼ਟ ਵੇਦਿਆ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਆਲ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ੬੦ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਵੇਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਹੀ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਆਮ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਦੁਸ਼ਟ ਵੇਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜਿੰਦਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਿੰਦਾ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਨਿੰਮਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂ ਨਾਂਅ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ (ਮੇਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਕੀਲ ਕੋਲ ਪਈ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ) ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਨਾ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਪਰੀ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਯੋਰਵਾੜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਪਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਝੂਠੇ ਗਵਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਤਾਂ ਫ਼ਾਸੀ ਵੀ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ-ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਪਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਜੋ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਐਸ. ਐਲ. ਖਟਾੜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੁਸ਼ਟ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਰਜ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ

ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਰਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਸਮਝ ਕੇ ਮਨਿਆਈ ਵੱਡੀ ਗਈ। ਜਿਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਢੱਠਾ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਜਿਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ ਲਈ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ੮੫ ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ-ਚੰਦੂ ਬਾਹਮਣ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ-ਗੰਗੂ ਬਾਹਮਣ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਨੇ ੧੭੩੩ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੜ੍ਹਾਂ-ਬੂਟੇ ਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਜੀਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਫੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ੧੦੦ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ, ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੰਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ੧੯੮੮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ? ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਵਰਨਰੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਸੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੂਸ਼ਟ

ਇੰਦਰਾ ਬਾਹਮਣੀ ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਬਿਦਰ (ਕਰਨਾਟਕ) ਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ੧੨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਗਰ ਇਹਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗਣ ਉੱਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੈਸਾ ਕਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਾਹਮਣੀ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਏਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਧਰਮ ਤੇ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਕੌਮ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫॥ ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਹਮਦਾਨਾ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵੀ ਜੋ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨਾ॥੧॥

ਏਕੁ ਗੁਸਾਈ ਅਲਹੁ ਮੇਰਾ॥

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਾਂ ਨਬੇਰਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਹਜ ਕਾਬੇ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ॥

ਏਕੋ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ॥੨॥

ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਰਾਉ॥

ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਲੇ ਰਿਦੈ ਨਮਸਕਾਰਉ॥੩॥

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ॥

ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ॥੪॥

ਕਹੂ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ॥

ਗੁਰ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਾ॥

(੧੧੩੯)

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ-ਵਿਚਾਰ (ਸੈਂਟਰਲ ਆਈਡੀਆ) ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ

ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੀ ਹਨ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸੇ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਟਾਡਾ' ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੋ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ੧੮੭੭ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ-ਕਨੂੰਨ (ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ) ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੰਨੇ। ਅਗਰ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ 'ਭਲੇ' (ਗੁੱਡ ਫੇਥ) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਸਾਂ ਪਿੱਘਰੀ ਕੋਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਬਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲਾਰਡ ਜੀਲੀਕੋਈ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਗੀਵੀਊ ਆਫ਼ ਦੀ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਪਰੈਵੈਨ ਆਫ਼ ਟੈਰੋਰਿਸਟ ਐਕਟ ੧੯੭੬ (ਇੰਗਲੈਂਡ)' ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਨੂੰਨ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।"

ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ' ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। One man's terrorist is another's freedom fighter. ਕਿਸੇ ਲਈ ਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ: ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਖਰੜਾ-ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, ੨੫ ਨਵੰਬਰ, ੧੯੪੯ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ: People who are called to work it happened to be a lad lot. (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬੁਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ)।

There is no crueller tyranny than that which is perpetrated under the shield of law and in the name of justice-B.D Montisquin (ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਢਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਭੈੜਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ)।

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਹਨਾਂ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦ ਤੱਕ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਤਦ ਤੱਕ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ
ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ,
ਆਕੀ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਇ॥

ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਆਦਮੀ ਰਾਜ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖੂਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖੂਨੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹ ਧਰਮ ਚਲੇ ਹੈ ॥

ਧਰਮ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਦਲੈ ਮਲੇ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

੨੬-੯-੮੮

(ਮੂਲ ਬਿਆਨ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸੀ)

ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਫਰ

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦਾ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਮਿਤੀ ੧੪-੦੯ ੧੯੮੯ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਾਡਾ ਕੋਰਟ ਪੂਨਾ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਐਲ. ਰੂਈਕਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਥ ਦੇ ਇਸ ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧੇ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਟੈਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਫਰਜ਼ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਰਣਜੀਤ ਦਿਆਲ ਵਰਗੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਜਾਬਾਜ਼ ਯੋਧੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭੈ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕੂ, ਮਕਾਰ, ਦਰਿੰਦੇ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਸਦਰ ਤੇ ਝਲਕ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵਰਤਮਾਨ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤ ਦੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰੋ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਸਲਤਨਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੋਏ ਅੰਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਮਸ਼ੂਮਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਵਹਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਲੂਮ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸੱਕਦਾ। ਸਿੱਖ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਆਪਣੀ ਜੀਤ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੱਕਦੀਆਂ। ਸਲਤਨਤੀ ਜਿੱਤ ਖੋਲ੍ਹ ਚਿਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਜਿੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਯੋਧੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਿੰਬ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ, ਅਣਖ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਸ਼, ਹੁਲਾਸ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੇਖ਼ੋਫ਼ ਮਰਜੀਵੜੇ ਦਾ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੜੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਫੈਲਾਈ ਪੁੰਧ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਚ ਲੱਭਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਰਾਹ ਬਣੇਗਾ।

ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ

ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਫਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਕਾਲ ਸਹਾਏ ॥

ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੁ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ ॥

ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ਕਬਹੂੰ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ,
ਵੀ. ਐਲ. ਰੂਈਕਰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ, ਪੁਨਾ।
ਮਿਤੀ ੧੪-੮-੮੬

ਮੈਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਿੰਦਾ' ਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ, ਗਦਲੀ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ।

੧੦-੦੮-੮੬ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ' ਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ੧੬ ਐਫ. ਐਫ. ਕਰਨਪੁਰ (ਰਾਜਿਸਥਾਨ) ਨੇ ਜਨਰਲ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵਖਤ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੋ-ਸਜੂਕੀ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਰਣਜੀਤ ਦਿਆਲ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਅਸੀਂ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵੈਦਿਆ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਮੀ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ੪੦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹਿਆ ਸੀ। ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਅਸੀਂ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ' ਜੇ. ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ ਬੰਬਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੇਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਲਿਜਾ ਕੇ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪਾਲਤੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮੌਤ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਮੌਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ ਰਿਬੇਰੋ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ, ਜੋ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਲੀਡਰੀਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੋਲ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਵੀ ਪੋਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਅ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਮਨ ਲਾਲ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਦੇਖ ਲਉ, ਦਸ਼ਟ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ. ਜੀ.

ਪੀ. ਨੇ ਇੱਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਔਰਤ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਪੁਲਿਸ ਖ਼ੁਦ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਜਨਤਾ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰੈਸ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲਾਹਨਤਾ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਵੀ ਸੱਤ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਯਹੂਦੀ ਅੱਜ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵੀ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਹਿਰਾਏਗਾ। ਪੂਨ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਤਰਾ ਵਹਾ ਕੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਗੇ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਤਦ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਹਿਟਲਰ ਵਰਗੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਲੀ ਕਰਤੂਤ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਰਿਬੈਰੋ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਾਡਾ (ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਐਕਟ) ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਰ ਅਜਿਹੇ ਸੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਣਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਟਾਡਾ ਐਕਟ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵੀ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੰਨੇ। ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਤਾਂ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਝ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਢਾਈ ਸਾਲ ਤੱਕ ਬੇੜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਹੱਥ ਪਿਛੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੋ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਲਿਮ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ

ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ-ਇਕ ਅੰਗ ਕੱਟ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਜਨਰਲ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਤਿਆਵਾਲੀ ਆਦਿ ਕਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਰਮ ਸਲਾਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਗ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਢਾਈ ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਖਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸਮੇਤ, ਭੈਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਭਾਣਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣੇ ਪਏ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣਾ ਪਿਆ। ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ? ਅਜੇ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਅੱਗ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਲਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਨ ਇਹ ਅੱਗ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੂਫ਼ਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗੀ, ਫਿਰ ਇਸ ਅੱਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੋਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਟਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ। ਜਦ ਪਹਾੜ ਨਾਲ ਅਵਾਜ਼ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਅਵਾਜ਼ ਵੀ ਗੂੰਜੇਗੀ। ਫਿਰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਇਹ ਗੂੰਜ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦ ਵੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ,
ਹਾਮੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਭਰੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ।
ਜਦ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਕਾਗ ਆਈ,
ਪਹਿਲ ਹੱਸ ਕੇ ਭਰੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ।
ਦੋਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਧਰੇ ਆ ਜਾਏ ਗੋਲੀ,
ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਜਰੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ।
ਦਨੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੇ,
ਜਿਹੜੀ ਮੌਤ ਦੀ ਹਿੱਸਕ 'ਤੇ ਵੱਸਦੀ ਏ।
ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਜੋ ਕੌਮ ਬਦਲੇ,
ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾ ਕੇ ਹੱਸਦੀ ਏ।

ਅੱਜ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਕਤਰਾ-ਕਤਰਾ ਵਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਕਤਰਾ-ਕਤਰਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਦੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ। ਫਿਰ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਇਸ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਸੋਚਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈਣੇ,
ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਹ ਦੇਣਗੇ।
ਸੀਸ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਲੱਗੇ ਲੱਖ ਵਾਰੀ,
ਗਲੇਂ ਸੰਗਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਲਾਹ ਦੇਣਗੇ।

ਜਿਸ ਰੂਹਾਨੀ ਜੰਗ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਅਸੀਂ ਚੱਲੇ ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਰਗ ਅਮਰ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਗ ਹੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਥੀ (ਰਾਹੀ) ਬਣਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਾਰ ਸੁੱਟੀਏ। ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਫ਼ਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਹੀ ਪਲਟਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਫ਼ਰ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਦੇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਬਿਖੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਸੱਚ ਦੇ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਲੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਅਜਿਹੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ, ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ (ਨੀਹਾਂ) ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਡੋਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਏ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਥਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਲਮ ਕੰਬਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਬੇਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ “ਜਥੇ ਬਾਣ ਲਾਗੇ, ਤਥੇ ਰੋਸ ਜਾਗੇ” ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜੋਫੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲਗੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੌਮੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰ ਜਾਣਾ।

ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਆਤਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨੂੰ ਝੋਜੋੜਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :

ਲਾਹ ਦਿਉ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਨਕਾਬ,

ਚੁੰਮ ਕੇ ਫ਼ਾਸੀ ਦੇ ਫੰਦੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਫਰਜੰਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲਸਾਨੀ ਤਵਾਰੀਖ ਦਾ ਪੰਨਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ ਛਾਪ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਨ ਰੁਤਬੇ ਬਖਸ਼ੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ :

ਇਨ ਗਰੀਬ ਸਿਖਨ ਕੋ ਦੋਉ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ,

ਯਾਦ ਕਰਹਿ ਹਮਰੀ ਗੁਰਿਆਈ।

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ,

ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹਉ ਕਰਉ ਨਿਵਾਸ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਪੁਛਿਆ, ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਕਿੱਥੇ ਨੇ, ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਸਾਡੇ

ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਸੀ :

ਇਨ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ, ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ,

ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੋ ਕਿਆ ਹੁਆ, ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।

ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਇਤਹਾਸ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਕੋਮਲ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਜੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਦੀਆਂ ਤੂਫਾਨੀ ਹਨੇਰੀਆਂ, ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਵਿਗਾੜ ਸਕੀਆਂ। ੧੬੯੯ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋ-ਨਾਬੂਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ, ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੱਤ, ਮਿੱਝ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਫਿਰ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਾਨ-ਮਈ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਭੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੁੱਢਾ ਜੌਹੜ ਦੇ ਛੰਭ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਅਰਦਾਸੇ ਸੋਧ, ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਦਾ ਸਿਰ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨੇਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਿਰ ਟੰਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਫਰਜੰਦ ਅਕਾਲ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਹਿਲ ਉਸਰਦਾ, ਵਧਦਾ-ਫੁੱਲਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜਾ-ਬ-ਦਰਜਾ ਸਮੇ-ਸਮੇ ਉੱਠੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਰੱਖੀ।

ਫਿਰ ਇੱਕ ਫ਼ਖ਼ਰੇ ਕੌਮ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ) ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਮੀਰ ਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ (ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ) ਟਾਪਾਂ ਗੂੰਜੀਆਂ। ਤਵਾਰੀਖ਼ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਇੰਦਰਾ ਦੀਆਂ ਧੁਰ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਜਮਪੁਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ ਬਚਣ ਲਈ ਬੜੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਵਰਤੇ। ਅਖੀਰ ਲੁਕਣ-ਮੀਟੀ ਖੋਡਦਾ ਦੁਸ਼ਟ, ਮਸ਼ੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਾਤਲ, ਪੂਨੇ ਆ ਵਸਿਆ। ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਕੂਕੀਆਂ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਪਲ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਭਾਵੇਂ ਲੰਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਉਕਰਿਆ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਤਦ ਹੀ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣੁ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ॥

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ :

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
 ਸਿਰ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੋਰੀ ਆਉ ॥
 ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
 ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਟਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਹੱਸ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਰ ਸੁਆਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :
 ਪੰਥ ਵਸੈ ਮੈਂ ਉਜੜਾਂ।

ਡੋਲਣਾ ਤੇ ਥਿੜਕਣਾ ਸਿੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਵੱਲ ਉਹ ਪਰਸਾਰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਾਲਮ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਤੱਸਵੀ ਲੋਕ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਜਿਸ ਕਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾਢਾ ਹੋਇ ॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਮਾਰਿ ਨਾ ਸਕੈ ਕੋਇ ॥

ਜਾ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲਿ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਆ ਮੁਹਛੰਦਾ ॥
 ਤੁਧੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਨੂੰ ਸੋਪਿਆ ਜਾ ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ

ਜਿਸ ਜਨ ਉਪਰ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਤਿਸ ਨੋ ਬਿਖ ਨਾ ਭਾਖੈ ॥

ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਲਿਖ ਕੇ ਗੱਲ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੇ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ :

ਮਰਨਾ ਮੁਨਸਾ ਸੂਰਿਆ ਹੱਕ ਹੈ
 ਜੇ ਹੋਇ ਮਰਨ ਪ੍ਰਵਾਨੈ ॥

ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਾਵੇਂ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਣਖ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੋਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ :

ਜਨਨੀ ਜਨੈ ਤਾਂ ਭਗਤ ਜਨ ਕੈ ਦਾਤਾ ਕੈ ਸੂਰ।
 ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨਨੀ ਬਾਝ ਰਹੇ ਕਾਹੇ ਗਵਾਵੈ ਨੂਰ।

ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਮੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਡਭਾਗੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਿੱਥੇ ਬਹਾਦਰ ਹੈ, ਅਣਖੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧੀਰਜਵਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਡੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ “ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ” ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਸਮਾਨੰਤਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ‘ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੋਨੋ ਸਮ ਕਰ ਜਾਨੈ’, ‘ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੋਇ ਕਰਿ ਕਪੜੇ।’ ਅਤੇ ‘ਜੇ ਰਾਜ ਬਹਾਲੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ, ਜੇ ਘਾਸ ਬੁਢਾਵੈ ਤਾਂ ਕਿਆ ਘਟ ਜਾਈ ॥’ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਸਰਬ ਰੋਗ ਦਾ ਅਰਿਧਪ ਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹਰਨੀ ਰਸਾਇਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਸੰਕਲਪ, ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦੁੱਖ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਭੋਜਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਕ ਭੁੱਖ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਨਾਮ

ਜਪਣ ਨਾਲ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਡਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇਕ ਧਰਮੀ ਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਟਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਤਾੜ-ਤਾੜ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਲਹਨ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੇਗੀ। ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲੁਸ-ਲੁਸ ਕਰਦੇ ਜੁਆਨ ਜਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਧੌਂਸਣਗੀਆਂ।

ਅਖੀਰ “ਕਿਰਪਾ ਅਕਾਲ ਤੇਰੀ, ਭਈ ਜੀਤ ਮੇਰੀ” ਦਾ ਭਾਣਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਪਰੇਗਾ। ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਬੇ, ਤੀਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਰਹਿਨਮਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। “ਆਵਨ ਅਠਤਰੇ ਜਾਣ ਸਤਾਨਵੇਂ ਹੋਰ ਭੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ॥” ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ। ਹਸਤਾ ਔਖਾ, ਪਰ ਫਤਹਿ ਆਖਰ ਸੱਚ ਦੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੇਸਰੀ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਝੁੱਲਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਤਖ਼ਤ ‘ਤੇ ਬਹੇਗੀ ਆਪ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ॥

ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ ਬਹੁਤ, ਬਹੁਤ ਕਰੇਗੀ ਮੌਜ॥

ਅਤੇ

ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਆਕੀ ਰਹੈ ਨ ਕੋਇ॥

ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਸੰਕਲਪ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ।

(ਸਹੀ)

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ

ਨਜ਼ਰਬੰਦ

ਯੇਰਵਾੜਾ ਮੱਧਵਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹ

ਪੂਨਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ)

ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਕੋਠੜੀ 'ਚੋਂ

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਰਲੱਖ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਿਆਂ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਵੱਲੋਂ ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਫ਼ਾਸੀ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਤੀ 04-05-1990 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਲੰਬਾ ਖ਼ਤ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸੋਚ, ਸਿੱਖ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ, ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਅਤੇ ਲੁੱ ਕੰਡੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ੁਲਮੋ-ਸ਼ਿਤਮ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਦਰਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ, ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ-ਸੱਚੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੀਹੋਂ ਲਾਂਭੇ ਜਾ ਕੇ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਨਸੀਹਤ ਰੱਬੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਪਰਨਾਈਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਫੁਟਿਆ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ, ਸਗੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਤ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੁਹਰਿਦਤਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਦਲੇਰੀ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਟੁੰਬਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ-ਸ਼ਾਨ, ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਦੇ ਡੌਲੇ ਫਰਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਬਖਸ਼ਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ

(04-05-1990)

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ,

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਪਏ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪਰਵਾਨ ਕਰੋ।

ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲਾ ਕੇ ਅਸਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਵੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਬਿਪੜੇ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰਿਆ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੁੱਭ

ਕਰਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਾਖਿਆਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਔਲਾਦ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਗੀੜ, ਗ਼ੈਰਤ ਤੇ ਅਣਖ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੋਸ਼ੀਅਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਦਾ ਤੋਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਮਝ ਕੇ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਕੂੜ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਜੋ ਵੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ, ਸੀ ਜਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਮਹਾਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਉਸਰੇ ਸਾਡੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਉੱਤੇ ਪਾਪ ਦੀ ਜੇਝ ਚਾੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੰਥ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵੱਖਰਿਆਂ ਹਿਸਾਬ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਨਿਆਂ ਕਰੇਗਾ।

ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਇਲਾਹੀ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਇੱਕ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇੰਝ ਪਰਤੀਤ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਘੱਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਤੁਹਾਡੇ ਮੀਰ ਮਨੂੰ, ਵਜ਼ੀਦੇ, ਲਖਪਤ, ਰਿਬੇਰੇ ਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਕਿਤੇ ਨੌੜੇ-ਤੋੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤੁਰ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਗੰਮੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਛੇਕੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠਾਂ ਆਈ ਤੁਹਾਡੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫ਼ਾਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੀ ਤਿੱਪੀ ਧਾਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਮੇਲਾ ਜੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗਤਿ ਮਿਤ ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸੋਚਣੀ ਨਾਲ ਮਿਥਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਣੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਖਰ੍ਹਵੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧਰਾਤਲ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹਰਗਿਜ਼ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇਜ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਤੇਜ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਚ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੀਰ ਦੀ ਮੀਰੀ ਧੋਹ ਲੈਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਪੀਰ ਦੀ ਪੀਰੀ ਪਿੱਚ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਹੱਨੇ-ਹੱਨੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਿਪਰ ਧਾਰਾ ਲਈ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਜਾਗਰੂਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਬਿਪਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਕੁਫ਼ਰ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਬਹੁਤ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੀਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦੇਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ

ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ।

ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਨੇ ਉੱਝ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਚੇਤਨਾ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਰ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸਾਂਝਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਰ ਵਧੇਰੇ ਘਿਰਣਤ ਸ਼ਕਲ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਗਏ। ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਰਵਾਇਤਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਰੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰੀਕ ਸਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਲੱਖਾਂ ਲਖਕਰ ਭੇਜ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ, ਇਸੇ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਖ਼ੌਕ ਇਹ ਸਾਡੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਕ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਿੰਨਾ ਵਾਜਬ ਸੀ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਪਿਆ ਬੋਝ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ, ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਬ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕਰਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕੌਮਾਂ ਕਰਵਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਥਰਥਰਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਥਰਥਰਾਹਟ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀਮੱਠ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਸਿਤਮਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਚੀ ਗੁਵੇਰਾ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰੀ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਬੋਲਵੀਆ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਨਸਲਵਾਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਦੀਨ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣੀ ਵਧੇਰੇ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

..... ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਦ ਅਗੰਮੜੇ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਪੰਥ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਜਰਨੈਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਡੋਹ ਅਤੇ ਸਾਬ ਮਾਣਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹਾਸਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਦਾ ਇੱਕ ਕਿਨਕਾ ਮਾਤਰ ਹਾਂ। ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜ਼ਿੰਦ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਵਿਰਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨਿਰੋਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੇਪਨਾਹ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰੋਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ

ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੰਗ ਤਰੀਕੇ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰੀਏ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਣਅੰਗਣੀ ਜੰਗ ਹੀ ਛੇੜ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਝਪਟਣਾ ਸਾਡਾ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਭੁੱਲਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਤੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਧਾੜਵੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਨੂੜ ਕੇ ਕਾਬਲ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ, ਬੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰੱਕੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉੱਤੇ ਐਸੇ ਕਰਾਰੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਾਡੇ ਹੌਸਲੇ ਤੋਂ ਭੈਅ ਭੀਤ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਮਾਨਵਵਾਦ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਲਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀ ਧੜਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਾਅ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਝ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਾਡੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਜਾਹੋਜ਼ਲਾਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਖੁਫ਼ੀਆਂ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭਿਆ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਸੱਚ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮਾਲਸਾਈ ਜੋਸ਼ ਸਾਡੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਸਤਵੇਂ ਹਮਲੇ (1764) ਈਸਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਸੁਣ!..... “ਇਉਂ ਸਮਝ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਲੋਕਮਾਨ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਹੋਈ। ਭਾਵੇਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਬਥੇਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ.....। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦੇ ਗਵਾਹ ਉਹ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਸੂਰਮੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।”

ਫਿਰ ਵੀ ਵੇਦਿਆ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਵੇਦਿਆ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਸਾਡੀ ਉਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧਰਤ-ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ-ਰਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਲਿਤ ਭਗਵਾਂ, ਦਸਾਂ ਨਹੁਆਂ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਨਿਓਟਿਆਂ ਤੇ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਅੰਤਾਂ ਦੀਆਂ

ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਖਾਲਸਾਈ ਸਾਂਝਾ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਹੱਡ ਮਾਸ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹੀ ਲਹੂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿਰੋਕਣਾ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੁਮੰਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੀਚ, ਚੂਹੜੇ, ਚੁਮਿਆਰ, ਕੱਮੀ-ਕਮੀਣ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਗਲੀਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਬਣੇ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਬਣੇ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਤਾਜਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ।

ਅਸੀਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨਾਲ ਰੱਤੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਪੀੜ੍ਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਰਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨੂੰ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕੁਫ਼ਰ ਦਾ ਜਾਲ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਨ ਰੁਤਬੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ, ਉਸ ਮੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ।

ਇਹੋ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਦੁਆ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਾਕਿ ਗਰੰਥ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਮੱਥੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੂੜ-ਕੁਸੱਤ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਹਿੱਕ ਡਾਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਇੱਕ ਸੁਤੇਤਰ ਅਤੇ ਬੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਮੁਲਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਲੜਨ ਅਤੇ ਜੂਝਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਬਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਏ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਅਗੰਮੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਰਨ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਜਾ ਪੂਨੇ ਢਾਹਿਆ।

ਸਾਡੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਪੀਲ ਨਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਅਸੀਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਉੱਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜਾਹਰ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿਮ ਦੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਰਤਾ ਵੀ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਕੇ ਬੁਲਬੁਲ ਦੇ ਗੀਤ ਵਾਂਗ ਹੌਲੇ ਫੁੱਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਵਰਗੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਚਮਕ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਭਾਗ ਮੋਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਹੁਸੀਨ ਅਤੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਖਲ੍ਹੇਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਰੂਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਂਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਮਝ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਨ ਐਮਰਸਨ

ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਿੱਚ ਸੁਕਰਾਤ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਹੈ ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਵਰਗਾ ਇਲਾਹੀ ਜਨੂੰਨ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਉੱਤੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾ ਤੇ ਸਥਾਨ ਆਪਣੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਰਮ, ਫਲਸਫੇ, ਗੂੜ੍ਹਾ ਇਲਮਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਹਰਗ ਤੋਂ ਵੀ ਨੇੜੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਦਮ ਨਹੀਂ ਤੇੜਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਭੁੱਘਾਣਾਂ ਵਿਚਲੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਮਰਜੋਤ ਹਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗਮਗ-ਜਗਮਗ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਸਰੀਰਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ, ਨਵੀਨ ਤੋਂ ਨਵੀਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਲੱਖਾਂ ਲਾਹੇ-ਲਸ਼ਕਰਾਂ, ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਛੋਟੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਗ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖੋ। ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਗ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਿਰਭਉ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਦਾ ਸੋਹਿਲਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਦੀਆਂ ਦਾ ਅਮੁੱਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਖਲ੍ਹਾਰ ਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ :

ਬਥੀਂ ਗਰਦਿਸ਼ਿ ਬੇਵਫ਼ਾਦੇ ਜਮਾਂ॥

ਕਿ ਬਰ ਹਰ ਬਰੁਜ਼ਰਦ ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਂ॥

ਅਰਥਾਤ ਕਿ ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਬੇਵਫ਼ਾ ਗਰਦਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ, ਇਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਬੇਵਫ਼ਾ ਗਰਦਿਸ਼ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਕਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਹੁਮੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੱਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਕਤੀ ਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਤੁਲਨ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੰਗ ਤੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸਦਾਚਾਰ, ਨਿਆਂ, ਅਕਲ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਤੇ ਦਰਿਆ ਦਿਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋ ਗਏ ਹੋ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਪਛਤਾਵਾ ਜਾਂ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬੀ ਬਖ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵੇਗ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫੁਹੀਆਂ ਜਾਂ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਜਲ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਖੋ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਘਾਇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੁਸਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਫ਼ਕੀਰੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਅਨੁਭਵ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਪਰਖਣਾ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਆਤਮਿਕ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਘੋਰ ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ, ਪਾਰਖੂ ਵਿਧੀ, ਸਿਆਣਪ, ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਨੀਝ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਖ਼ਲਾਕੀ ਅਧਾਰ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉੱਤੇ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਸੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਸੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਖ਼ੂਨੀ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਸਕੋਗੇ।

1947 ਵਿੱਚ ਕਬਿਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੌੜਾ ਸਵਾਦ ਸਾਨੂੰ ਚੱਖਣਾ ਪਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ 95 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਹੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਜਾਤਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪਟੇਲ ਨੇ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਲੈਣ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ 19 ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੀਂਗਣਾ ਪਾ ਕੇ। 1966 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਲੰਗੜਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿਮਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਰਾਹ ਅੰਗਹੀਣ, ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਸਾਵੇਂਪਣ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਨਅਤ ਤੁਹਾਡੇ ਰਹਿਮ ਉੱਤੇ ਹੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਖਲ੍ਹੇ ਨਾ ਸਕੀਏ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਰ ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮੰਗਤੇ ਬਣੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਅਧਾਰਤ ਸਨਅਤ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਭਾਰੀ ਸਨਅਤ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਸਤੀ ਹੋਈਏ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਧੋਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲੋਂ, ਗੱਲ ਕੀ ਆਪਣੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀਏ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਚਾਕਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡਾ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਰਹੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਜਾਈਏ।

ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਬਠਾਵਟੀ ਲਿਸ਼ਕ ਪੁਸ਼ਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਲਈਏ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਹਰਗ ਵੱਢ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾ ਹੀ ਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਰ ਕਦਮ ਦੀ ਬਿੜਕ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਲਹੂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ, ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਆਪਣੇ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੈਲਿਕਤਾ ਅਤੇ

ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਸੁਰੰਤਰ, ਵੱਖਰੇ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ :

ਹਮ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਜ ਲਿਖ ਦੀਆ ॥

ਖਾਲਸੇ ਦੇਇ ਭੋਟ ਸਿਰ ਲੀਆ ॥

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਖਮ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਂਡਾ ਖਨਿਉਂ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਵਾਲਹੁ ਨਿੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹਰ ਹੀਲੇ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੇ ਸ਼ੁਧ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਮੱਚੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਉੱਚੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਰੇਗਿਆ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਹੀ ਸਫ਼ਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਲਿਵ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲ੍ਹੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭੜਕਾਹਟ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਾ ਛੱਡੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਬਤ, ਠਰੰਮਾ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਵਿੱਚ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਹਿੰਸਾ-ਖੁਦਾਈ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਲਾਕ ਦੀ ਮੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਤੂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈ ਜਾਏ। ਇਹ ਅਖ਼ਲਾਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗੁਰੂ-ਲਿਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਪਸੀ ਤਾਲ ਨਾ ਟੁੱਟੇ। ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਬਲ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗੁਰੂ-ਲਿਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲਾ ਤਾਲ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤਾ ਹਨ। ਇਹੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫ਼ੈਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸ਼ੁਧ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਗੂਣਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸੰਸਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸੀਲੇ ਹਨ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਹੈ, ਅਕਲ ਤੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਬਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਾਰ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਚਾਲਾਂ ਹਨ, ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਚੰਭਿਤ ਉਡਾਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਠੀਕ ਹੈ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਲੜਨਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੰਬਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰੂਹ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਬਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਹੀ ਬਲ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਝੜੀ ਹੀ ਤਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੰਨ੍ਹੇ ਕੂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਜੈ-ਜੈ-ਕਾਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਲਿਤ ਭਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਖੌਤੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਹਾਲ ਪਾਰਿਆ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਹਰੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੀ ਅਰੂਪ ਚਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅਖਲਾਕ ਪੱਖੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਫ਼ਰ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਚ ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਾਡਾ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਪੇਤਲਾ, ਸਤਹੀ ਤੇ ਓਪਰਾ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਸਮਸ਼ੀਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਚਾਅ ਖੋਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਢਾਹ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ।

ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭੈਅ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਦ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਨਾ ਭੈਅ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਾ ਭੈਅ ਮੰਨਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ।

ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰੋ, ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਮਲਾਂ ਤੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਅਰਥ ਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ? ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਿਉਂ ਦੇਈਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਬਚਨ ਤੇ ਕਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਡੂੰਘਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੱਗੇ ਅਸੀਸ ਦੀ ਸਿੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਬਰ ਦਾ ਹਰ ਵਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਮੂਲ ਬਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਕਰ, ਸਬਰ ਤੇ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਰੁਤਬਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ, ਸਜਾਵਟ ਤੇ ਤਾਕਤ ਪਿੱਚਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਖਲਾਕੀ ਸੁੱਚਤਾ, ਸੂਰਮਗਤੀ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਨਿਆਰਾ ਰੂਪ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਸਵਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਅਛੂਹ ਅਤੇ ਉਚੇਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਜੋਦੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਰ ਭੱਜਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਮਤਭੇਦ ਆ ਪਲੂਣ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਘੱਤ ਰਹੇ। ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਬਾਹਾਂ ਪਲਾਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪੀੜ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੇਟ ਲਈ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਖ਼ੇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਸਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਧੜੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਧੜੇ ਪਾਲਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਉੱਤੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਖੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੋਣਾਂ ਉੱਤੇ ਡਿਗਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਾਣ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਕੇ, ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਮਤ ਉੱਚੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦੁਆ ਲੈ ਕੇ, ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਚੁਨੌਤੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰੋ ਇੰਝ ਕਰੇਗੇ ?

ਸਿਰ ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਰੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹਾਣੀਓ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਖਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਆਈ ਇਸ ਲਹਿਰ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜਹਾਦ ਛੇੜੋ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਰਾਜਸੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਹਿਰ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਜੋੜ-ਤੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਅੱਗੇ ਸਿਦਕ ਡੋਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਪਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਾਜ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉੱਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ੁੰਭੜੇ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਅਗੰਮੀ ਵਾਟਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਗੰਮੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਦੀ ਝਲਕ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਮਨ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਉ ਕਿ ਇਹ ਕੱਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪੜਵਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੱਚ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਆਤਬ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜ਼ਬ ਮੇਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਅਨੁਭਵੀ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਖਲ-ਪੁਖਲ ਹੈ, ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਹਿਲਜੁਲ ਹੈ। ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੇਖਿਆਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਚੈਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖ਼ਲਲ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਦੀਵੀ ਤਾਪ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਵਿੱਚ ਗਰਕ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਮ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮਨੁੱਖੀ ਪੂਰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਖਲਦਾ ਇਹ ਜਜ਼ਬਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਤੰਕ ਤੋਂ ਜੁਲਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੀ ਯਾਰਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਯਾਰਜ਼ਾਹੀ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਜੋ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਉਭਰੇ, ਉਹ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੀਤ ਦੇ ਵੇਗ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਂਭ ਸਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤੋੜਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕੈਸਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਤਲ ਬਣ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਜਿੱਥੇ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਦਿਆਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਹੋ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਅੱਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਨਗਾਹ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਮੁਰਾਦ ਮਹਾਨ ਟਾਲਸਟਾਏ ਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਦੇਸ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮੁਲਕ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁਆਂ ਅਤੇ ਰਿਬੋਰੋ ਵਰਗੇ ਅਜੋਕੇ ਨਾਜ਼ੀ ਸਿਫਾਰਤੀ ਜ਼ਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਪੱਜ ਹੇਠ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਇਹ ਆਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਲਈ ਇਹ ਘਰਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਚਿਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਹ ਘੜੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਾਨਦਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਜੋ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹਨੂਰੀ ਝੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਜੋ ਅੱਗ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਵਰ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮਾਸਾ ਸੋਕ ਤਾਂ ਲਿੰਕਨ, ਐਮਰਸਨ, ਰੂਸੋ, ਵਾਲਟੇਅਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ ਰੰਗ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਉ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਤਾੱਘ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੁਹਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਭਿਅੰਕਰ ਸੋਕਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਮਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ, ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਸਭ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸੀਲਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਵਿੱਚ ਔਖਾਂ ਪਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਮ ਝੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਹੀ ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਸੀਸ ਧਰਨ ਦੇ ਕਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਦੀ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਭਲਾ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਡਰਾਉਣਗੀਆਂ ?

ਇਸ ਬੇਵਫ਼ਾ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਤੇ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਇੱਕ ਜਿਸਮ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਰੁਹਾਨੀ

ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਸਕੀਏ। ਅਸੀਂ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਡਰਾਂ, ਲਾਲਚਾਂ, ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਸ਼ਨ ਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਲਿਕਤਾ, ਇਸ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਛੱਬ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਰਸਬਜ਼ ਚਿਹਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਜਾਹੇ ਜ਼ਲਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਨੰਤ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਰੁੱਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਇੱਕ ਚਿਣਗ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਚਿਣਗ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਸਮਾਨ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੂਰਨ ਖੇਡੇ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸ਼ੈਕ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਡੋਲ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੈਸਾ ਵਿਸ਼ਮਾਦ ਹੈ ਜੋ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਣਕਹੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਖਣਾ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਚਸਮਾ ਫੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਦਕ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਬਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ।

ਲਗੜੀ ਸੁਥਾਨਿ ਜੋੜਣਹਾਰੈ ਜੋੜੀਆ॥

ਨਾਨਕ ਲਹਰੀ ਲਖ ਸੈਆੜ ਡੁੱਬਣ ਦੇਇ ਨ ਮਾ ਪਿਰੀ॥

(ਸਲੋਕ ਮ: ੫, ੫੧੯੦)

ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਵੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਬਲ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲਲਕਾਰ ਮੱਠੀ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਦੀ ਤੜ-ਤੜ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵੇਣ ਹੋਣ। ਫ਼ਾਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਰੜੇ ਦੀ ਗਲਵਕੜੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਹਿੱਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਗੱਲੀਆਂ ਦੇ ਚੁੰਮਣ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਗਰਮ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਹੋਏ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ, ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਪਿੱਚੀ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਤਖ਼ੱਦਦ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਦੌਰ

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰੋ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ, ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਅਧਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :

- * ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲ ਲੱਕੜ ਦੀ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਗੋਲੀ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਪਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਘੁਮਾਉਣਾ।
- * ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਸੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ।
- * ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛੱਤ ਨਾਲ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾਉਣਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ।
- * ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਉੱਤੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰਨਾ।
- * ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਰੰਟ ਲਾਉਣੇ।
- * ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ, ਲਿੰਗਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਨਾ।
- * ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ।
- * ਭੈਣਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਵਾਉਣਾ, ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਨਾ, ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ, ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਗਰਭਵਤੀਆਂ ਦੇ ਗਰਭ ਡੇਗਣੇ।
- * ਦੋਹਾਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਪਾੜਨਾ।
- * ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਸੇ ਰੱਖਣਾ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨੰਗੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧੁੱਪੇ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਣਾ, ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਸੌਣ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨਾ।
- * ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਕ ਵਿੱਚ ਕੁੱਟਣਾ, ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ।
- * ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਣੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਪੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਵਾਰਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਫੂਕ ਦੇਣਾ।
- * ਵਰੰਟਿਡ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ।
- * ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਉਮਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਲ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਹਤ ਦਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਣ ਦਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਬਹੁ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਾਹ ਭਲੀ, ਜੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਾਸ਼ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਖ਼ਤਰਨਾਕ

ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇ ਦੇਣੀ।

* ਰੂਪੋਸ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਢਾਹੁਣੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਭੇਨ ਤੋੜ ਦੇਣਾ, ਫਸਲਾਂ ਉਜਾੜਨੀਆਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਚੁੱਕ ਲੈਣੀਆਂ।

* ਰੂਪੋਸ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ।

* ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਜ਼ਬਾਨੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵੱਲ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਸੀਏ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਝ ਕਿੱਲਿਆਂ ਤੇ ਬੱਝੇ, ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਪਸ਼ੂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

* ਰੂਪੋਸ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਨਾ।

* ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੇਂਦਰਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਢੇਭਾਨੇ ਕਹਿਣਾ ਵਧੇਰੇ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਘੋਟਣੇ ਲਾਉਣੇ, ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਝਟਕੇ ਲਾਉਣੇ ਤਾਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੀ ਯੋਗ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਟੱਟੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਮਿਰਚਾ ਲਿਬੜੇ ਭੰਡੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਣੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਮਲ-ਮੂਤਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨਣਾ, ਲੱਤਾਂ ਪਿੱਚ-ਪਿੱਚ ਕੇਂ ਚੰਡੇ ਪਾੜਨੇ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਹੁੰ ਪੁੱਟ ਦੇਣੇ, ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਰ ਦੇ ਕੇ ਲੂਣ ਪਾਉਣਾ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਜਲਾਦਾਂ ਦੀ ਆਖ ਗੱਲ ਹੈ।

* ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾਉਣੇ ਅਤੇ ਛੁੱਟਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਛੁੱਟਣਾ।

* ਜੇ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਜਾਂ ਰਸਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਣਔਲਾਨੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਾਉਣੀ।

* ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਬਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦੇਣੀ। 15 ਅਗਸਤ ਅਤੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਵਕ ਘਿਰਾਉ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

* ਆਪਣੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਕੁਫ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਲਾਉਣਾ ਅਰਥਾਤ ਜਬਰ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਡੀਉ, ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਢਣਾ।

* ਜਗਾਇਮ-ਪੋਸ਼ਾ ਗੁੰਡੇ ਗੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਪਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣਾ, ਮਾਰ ਮਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਨਾਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵਿਗਾੜਨਾ। ਇਹਨਾਂ ਗੋਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ 'ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਕਾਲੀਆਂ

ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਗ੍ਰਾਂਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠਾਂ 'ਆਲਮ ਸੈਨਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਗ੍ਰਾਂਹ 'ਪੰਥਕ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫ਼ੋਰਸ' ਅਤੇ 'ਰੈਡ ਬਰਗੇਡ' ਹੇਠ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। 'ਪੰਥਕ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫ਼ੋਰਸ' ਨਾਂਅ ਆਲਮ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਲਮ ਇਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਪੰਥਕ' ਜਾਪੇ। 'ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ' ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਲਮ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ। ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ ਨਾਲ 15 ਸਤੰਬਰ 1988 ਨੂੰ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਢੀਠਤਾਈ ਨਾਲ ਇਹ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਭਰਿਆ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਦਸਤਿਆਂ (ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

- * ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਯਾਤਰੂਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਰਫ਼ਿਊ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੁਰਨਾ-ਫਿਰਨਾ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇੰਝ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
- * ਆਪਣੇ ਫ਼ੌਜੀ ਬੁਲੇਟਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।
- * ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਰੂਹ ਵੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ।
- * ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਹਵੇਈਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਖ਼ਲਾਕ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ-ਸੁੱਚੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿੱਚ ਭੰਨਿਆ ਜਾਏ।
- * ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਮੈਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।
- * ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ।
- * ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ

ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

- * ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਚਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋ-ਮੂੰਹ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀ ਟਰੈਫਿਕ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- * ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- * ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਧਾਵਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਥਲ ਸੈਨਾ, ਜਲ ਸੈਨਾ ਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।
- * ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਬਚਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।
- * ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਇੰਨੀ ਜਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਮਲਬੇ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ 800 ਮਕਾਨ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।
- * ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫ਼ੌਜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ, ਯਾਤਰੂ, ਔਰਤਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸਨ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਖਾੜਕੂ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਆਖਦੀ ਹੈ।
- * ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- * ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਸਹੂਲਤ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।
- * ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਬੜੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਖੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਘਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਹਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ।
- * ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ।
- * ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਰਤਕ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਕਰਫਿਊ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਕਾ ਸੰਬੰਧੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕਿਆ।
- * ਜਿਹਨਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਵੀ ਗਈ, ਉਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੇਜ ਕੇ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜ਼ੁਲਮੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿੱਚ ਮਿਰਤਕ ਜਾਂ ਮਿਰਤਕ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੀ ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ ਲਈ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਨ।

- * ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਤਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਦਬ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ।
- * ਸਭ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੇਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਿਰਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੰਨੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ ਪਾਪ ਹੈ। ਇੰਝ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਮਿਰਤਕ ਦਾ ਕੀ ਧਰਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਕਿਵੇਂ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ -

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ

*

1. ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਬੁਆ ਦਾਸ।
2. ਜੁਲੀਅਸ ਰਿਬੇਰੋ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਪੰਜਾਬ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਚਾਅ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਪੁੰਨਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਫ਼ਾਸੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਤੀ 27-10-1989 ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 21-10-1989 ਨੂੰ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ 6 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਦ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖੇ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਖ਼ਤ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ 'ਚੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਦਲੇਰੀ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ, ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਵੀ ਉਛਲ-ਉਛਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਪਲਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੋ ਪਰਵਾਨੇ ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਉਣ ਲਈ ਬੇਸ਼ੱਫ਼ ਤੇ ਅਡੋਲ ਤਤਪਰ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਾੜੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ। ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਪਰਣਾਈਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਮੰਛਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਚਾਅ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਜੂਝਣ ਦਾ ਵਲਵਲਾ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀਆਂ ਇਹਨਾਂ 'ਰੂਹਾਂ' ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫ਼ੈਸਲਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਖੜਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਰੱਬ ਦੇ ਹੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਮਸੂਲੀ ਤੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸੋਚ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ

(27-10-1989)

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ॥

21-10-1989 ਦਾ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ 11-06 ਵਜੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਬੰਦ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੱਜ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਨਾ ਮਾਰ ਦੇਈਏ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਮੀਨੀ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਗਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਾਂਗੇ। ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕੜੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਫਿਰ ਵਕੀਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣ ਆਏ ਕਿ ਅਸੀਂ (ਵਕੀਲ) ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਇਹ ਜਾਨ, ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅੱਜ ਚਲੀ ਜਾਏ, ਚਾਹੇ ਕੱਲ੍ਹ ਚਲੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਉਨਾ ਚਿਰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਨ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕੀ ਪਰਵਾਹ। ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਵੀਰ ਨੇ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਏ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ? ਮੈਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਮਾਰਗ (ਰਸਤੇ) 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਇਹ ਜਾਨ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵਾਂਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦਾ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਲੜਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਨ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਕੀ ਡਰਨਾ। ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ?” ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, “ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।” ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ। ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਾ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ 01-00 ਵਜੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਿਵਾਜ਼ੀ ਨਗਰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦਿਉ। ਜੱਜ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਆਉਣਗੇ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੋਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ।

ਫਿਰ 02-05 ਵਜੇ ਜੱਜ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 02-

17 ਵਜੇ ਵੀਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਫ਼ਾਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਵੀਰ ਨੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਏ।

ਫਿਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੱਜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੱਥ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫ਼ਾਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਵੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤੇ ਸੇਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਏ। ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਫ਼ਾਸੀ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਇਸ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ (ਪੰਨਵਾਦ) ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੈਸ (ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ) ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਰਹਿਣ ਦਿਉ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਮਿਲ ਲੈਣਾ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਠੀਕ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬਰਫ਼ੀ ਵੰਡੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਧੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਖਾ ਲਈ।

ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਰਟ ਗਏ ਤਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜੱਜ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਫ਼ਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਜਿੰਦੇ-ਸੁੱਖੇ) ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋਆਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੇ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫ਼ਸਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਸ ਦਿਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੋਟੋਆਂ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਘਰ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਜੱਜ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਜੱਜ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜੱਜ ਨੇ 20 ਸਾਲ ਕੱਟ ਕੇ ਫ਼ਾਸੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਾਲ ਫ਼ਾਸੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਲਈ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਮੰਗਵਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਜੱਜ ਨੂੰ ਭੇਜਾਂਗੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਵੀਰ ਜੀ ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਮਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਧਰਮ ਲਈ ਫ਼ਾਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਲੱਭੂ ਵੰਡ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ।

ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਇੱਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮਦਾਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਘੜੀਆਂ ਪਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਜੜਦਿਆਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਯਕੀਨ ਜਾਣੋ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਰਦਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਆਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੋ ਜਨਮਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕੋਧ ਉੱਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਦੌੜ ਸਕੀਦਾ ਹੈ? ਆਖਰ ਉਸ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਸਿਰਾ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਸਵਾਸ ਆਖਰ ਮੁੱਕ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ। ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਜਲ ਹਰ ਥਾਂ ਵਰ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪੈਦਾ ਉਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਕੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹੇ ਵੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਹੌਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਹੌਸਲੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਵੀਰ ਦਾ ਬੈਂਕ ਕੇਸ 04-11-1989 ਨੂੰ ਜੱਜ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਬੰਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਖਨਊ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਵੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਖਨਊ ਸਾਡੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਹੈਰੀ ਹੈ। ਵੀਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ 3-4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਵਧੀਆ ਵਕੀਲ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿੱਚ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਵੇਗੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਕੀ ਵੀਰ ਜੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਸਿਰਫ਼ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਕਬੂਲੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਫ਼ਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਬਾਡੀਗਾਰਡ।
ਬਾਕੀ 170 ਗਵਾਹ ਝੂਠੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ।

ਛੋਟੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਵੱਡੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਇਕੱਠੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਨੀ।
ਬਿੱਕਰ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੇ। ਭਾਜੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਟੈਲੀਗਰਾਮ
ਕਰਨੀ, ਛੁੱਟ ਗਏ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕਾਲੇ ਵੀਰ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ
ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ। ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਰਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਪਲੋਹਰੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਪੱਬੇ ਵਾਲਿਆਂ,
ਚੁਤਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਆਦਿ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ।

ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਵੀ
ਚਿੱਠੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ। ਖਾਲਸਾ ਵੀਰ ਜੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ। ਪਿਤਾ
ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ। ਸਰਦੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਅਲਸੀ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਦੋ-ਚਾਰ ਪਿੰਨੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜ ਦੇਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਿਹਤ
ਬਣਾ ਲਈਏ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਅੱਠ ਵੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਪੇਸ਼ਰ ਆਉਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਮੇਰੀ ਕੁਝ ਭੈਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ।
ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਸਭ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਸਭ ਨੇ ਗੁਰੂ
ਫਤਹਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ।

ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,

ਪੁਨਾ ਜੇਲ੍ਹ।

ਮਤੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਰੋਈ ਸਿਹਤ ਦੇਣ ਵੱਲ ਕਦਮ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਕੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ, ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਵੰਡ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਉਣ, ਰਾਖੀ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਨਕਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਅੱਜ ਮਿਤੀ 22-08-1989 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾ. ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਜਲਾਸ ਨੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਜਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਥਕ ਹਲਾਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪੱਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਈ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ।

ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾ. ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਭਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭਾ. ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਠੱਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਨਵੀਨਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਭਾਈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਭਾਈ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਭਾਈ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੋਜਪੁਰ, ਭਾਈ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ, ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਫ਼ਰੋਦਕੋਟ, ਭਾਈ ਅਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰੋਪੜ, ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ, ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ, ਭਾਈ ਬਿਕਰ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਈ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਪੀ., ਭਾਈ ਮਲਾਗਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਿਸਥਾਨ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਤੇ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ:

1. ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਭਾਈ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਜਲਾਸ ਪੱਥਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੱਕ ਸਮੂਹ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜੁਝਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਯੁੱਧਨੀਤੀ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇਗੀ।
3. ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਕੌਮ ਜਾਂ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ, ਅੱਜ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਪੰਥ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀ ਟੱਕਰ ਹੈ।
4. ਨਿੱਤ ਕਈ-ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਏਕਤਾ ਕਰਨ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
5. ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵੰਡ ਕੇ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਾਕੀ ਸਿਸਟਮ ਚਾਲੂ ਕਰਨ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸ ਸਿਸਟਮ, ਮਾਲੀਆ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਆਦਿ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਚਲਾਈ ਦਸਵੇਂ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
6. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਲੁੱਟਾਂ-ਪੋਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਅੜਚਣਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
7. ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੰਡਲੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਟੋਲੇ ਤੋਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਯੋਗ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
8. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਛੇਕੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਖ਼ਾਤਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹੀਏ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲਗਵਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖ਼ਾਤਰ ਗੁਰਸਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀਆਂ ਦਾ ਟੈਸਟ ਲੈ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
9. ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਤੇ ਅਯਾਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸੰਦ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮਸੰਦ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਸੰਦਾਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ।

10. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਣ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਲਣ ਦੀਆਂ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਉਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
12. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਹਾਈਜੈਕਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
13. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ 'ਸਿੰਘ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ।
14. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਫ਼ੈਮਲੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨਾ ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
15. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸ. ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਨੌਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਜਲਾਸ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਚੰਗੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
16. ਅੱਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੁੱਪੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਿਹਾ ਨਕਲ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਡਜੈਸਟਮੈਂਟ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਜੁਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ
ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ
ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਆਦੇਸ਼ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਕਦਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਰ ਫੁਰਮਾਨ ਜਨਤਾ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਹਫ਼ਤਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚਿਪਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਲ ਕੀਤਾ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪਰ ਨਾ ਫੜਕਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਕਿ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਦਲੀਲਾਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਜ਼ਜ਼ਬਿਆਂ ਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁਲੀ ਮਿਲੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੋਲ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਟੀਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਚਪੇੜ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਖੱਕਦੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਛੱਡੋ

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲੱਖੀ ਜਾਇ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥

(ਮ: ੧ ਸਲੋਕੁ, ੧੪੨)

ਚੁ ਕਾਰ ਅਜੁ ਹਮਰ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜਸਤ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਨ ਸਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ॥

(ਜਫ਼ਰਨਾਮਾ ਪਾ: ੧੦)

ਕਿਸੇ ਲੱਖੜੀ ਪੱਗ ਤੇ ਪੱਤ ਵਾਲੇ,

ਸ਼ਾਂਤ ਜ਼ਿਗਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਨੇ।

ਚੁਭਿਆ ਹਰੇਗਾ ਜ਼ਿੰਦ ਵਿੱਚ ਕੋਟ ਬਰਸਾਂ,

ਤਾਹਨਾ ਮਾਰਿਆ ਜਿਹੜਾ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਨੇ।

ਬਿਰਹਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਕਤ ਦਾ ਪਾਟ ਲੰਮਾ,

ਬੇਨੁ ਲਿਆ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਗਾਨਿਆਂ ਨੇ।

ਅੱਜ ਰਾਤ ਬੇਦਾਵੇ ਦੇ ਸਫਰ ਮੁੱਕੇ,

ਅਬਿਰ ਲੱਭ ਲਏ ਨਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੇ।

ਸੱਚ ਪੰਡਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਦਨਾਮ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ, ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਦਸਤੇ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਫ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਉ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਬੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਲਾਹੇ ਲਸ਼ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਝੋਕ ਦਿੱਤੇ। ਪਵਿੱਤਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਟੈਕਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ 'ਤੇ ਜੋ ਕਹਿਰ ਢਾਹਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਦੀ ਵੀ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਝ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਸੋਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਏ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਅਪਾੜਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਲਾਹੇ ਲਸ਼ਕਰ ਟੈਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇੰਝ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ, ਫੁਕ ਦੇ ਕੇ, ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਕਿਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਲ-ਵਲੇਵੇਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ

ਉਹ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਨੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਗੱਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਹੂ ਬਰਨਾਲੇ¹, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਹੂ² ਜਾਂ ਉਮਰਾਨਗਲ³ ਵਰਗੇ ਅਖੌਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਨੀਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੌਂਕ ਰਹੇ ਹਨ।

7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ। ਬਗ਼ਾਚ ਅਤੇ ਮੇਨ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਠੱਪ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਕੋਈ ਵੀ ਘਰੋਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਿਦ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਬੰਦ 6 ਅਤੇ 7 ਜੂਨ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁੰਨਮ-ਸਾਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਬੱਸ, ਟਰੱਕ, ਕਾਰ, ਟੈਂਪੂ, ਬੀਵੀਲਰ, ਸਕੂਟਰ, ਰਿਕਸ਼ਾ, ਗੱਡਾ ਅਤੇ ਟਾਂਗਾ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਅਤਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਅਧੀਨ ਹੀ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਦੀ ਹੋਈ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਹਿਦਿਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਕਿਸਾਨ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬੰਦ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤਨ-ਮਨ-ਧੰਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ।

7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਭ ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਆਈ. ਟੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਢਾਬੇ, ਹੋਟਲ, ਫ਼ੈਕਟਰੀਆਂ, ਬੈਂਕ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਬੰਦ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਕਸਰ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਕਾਨ, ਹੋਟਲ, ਢਾਬਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੁਜ਼ਾਹਿਦ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੂਹੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਉਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਰੜੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣਗੇ, ਜੋ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਬੰਦ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੀ ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੰਪਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸੂਹੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਤੇ, ਸੰਬੰਧਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੁਜ਼ਾਹਦ ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਧੱਕਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬੰਦ ਲਈ ਆਪ ਮੁਹਾਰੀ ਹਮਾਇਤ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬੰਦ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋਧਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੀਲੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸਭ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਬੰਦ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫ਼ਤ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਣਗੇ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬੰਦ ਵਿਰੋਧੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਨਾਸਬ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।

1 ਜੂਨ ਤੋਂ 7 ਜੂਨ ਤੱਕ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਹਫ਼ਤਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੇਗਾ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਕਿਤਾਬਚੇ ਲਿਖ ਕੇ ਵੰਡਣਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ,
ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ
(ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ)

ਸਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁਧਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (ਕੇ.ਐਲ.ਐਫ.)
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ (ਕੇ.ਸੀ.ਐਫ.)
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ (ਬੀ.ਕੇ.ਆਈ.)
ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ (ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ.)

*

-
1. ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ।
  2. ਦਿੱਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ।
  3. ਸਾਬਕਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਜ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਹੂ ਉਮਰਾਨੰਗਲ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਸੋਚ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਿੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤੀ 15-10-1990 ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪੇਤਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਪਟਨ ਜਿਹੀ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਲਿਲਕੜੀਆਂ, ਤਰਲਿਆਂ, ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀਆਂ, ਲਾਲਸਾਵਾਂ, ਸੁਆਰਥਾਂ ਅਤੇ ਗੱਡੇ ਟੇਕ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਖੁੰਧਲਾਪਣ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦਾ ਬਚਾਉ ਤੇ ਭਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਅਬਦਾਲੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਖ਼ੈਰਖਾਹ ਬਣ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ੈਰਖਾਹ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਢਹਿੰਦੀਕਲਾ ਦੀ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤਕੜੇ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੁੰਦਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕੱਚੀਆਂ, ਬੋਝੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਜੀਅ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਲਭਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਅਬਦਾਲੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਜੀਅ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੌਤ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਿਆਰ ਤੇ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੀਅ ਹਜ਼ੂਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।

ਹੁਣ ਸਮਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾ ਅਜਿਹਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰਸਤੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਅਵਾਜ਼ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਹਲਕੀ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਫੈਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਨਾ ਬੋਲਣ ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਸੁਣਨ, ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅੱਜ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਉਹ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੋ

ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਸਾਏ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਟਕਰਾਉ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਝੁਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਕੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਬਾਰੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਸੀ ਤਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੱਜਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਨਾਂਅ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੱਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਰਸਤੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ, ਦੂਜਾ ਭੰਗ ਹੋਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਤਿਆਗੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਸ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਾਰਨ, ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਰਸਤੇ ਹਰਿ ਗਏ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਲੋਕ ਸਰਬੰਸੀਤੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਭਰਤੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟਕਰਾਉ ਵਧੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਕੁਝੜਣ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਅਤੇ ਆਮ ਵਰਗਾ ਜੀਵਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਮਨਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਮਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ 1695 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੇ 11700 ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਯੁਵਕਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਜ਼ੁਰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇ। ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਹਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਵਰਗਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਣਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਰਾਹ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣੇ ਜਾਂ ਸਾਡਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਹੁਣ ਸੋਚਣ ਦੀ ਘੜੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ 50 ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁਆਹਬੀ ਤੇ ਅੱਖੜ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਜਾਈਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਅਸੀਂ ਟਕਰਾਉ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਾਂਗੇ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕੀ ਹੈ ? ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ? ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿ ਅਥਬਾਰਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦਾਹੁਲਖਲਾਡਾ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ., ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਕੰਮ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਰਹੇ।

ਉਹ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰੀਨ, ਉੱਤਮ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਰਗੀ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ, ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੁਰਗਤ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਗੇ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਟਕਸਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੀ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਿਸ ਲਈ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ? ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਦਮਨ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਉਲਟ ਕੰਮ ਛੇੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਬੋਲਣ ਦਾ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਣ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਬੀਤੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਜੁਲਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਵੱਟੀ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਯਥਾਰਥਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 157 ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ 40 ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ

ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇਸ ਪਾਗਲਪਣ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਣ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਪੁੱਠੀ ਭਰ ਖਾੜਕੂ ਹਾਸਲ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਗੜਬੜ ਵਾਲੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਫ਼ਿਰਕੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ? ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਦੋ ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ 300 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਸ ਟਕਰਾਉ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ 1699 ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਖਰ 1971 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ?

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਪਿਛਲੇ 400 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਈਸਾਈ ਕੁਲ ਵੱਸੋਂ ਦਾ 33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲੋਂ ਆਇਰਸ਼ ਸਾਗਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਾਸਲ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਭੰਗ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਸੋਂ ਵੱਸੋਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਸਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤਾਜ਼ਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ? ਜਾਂ ਕੀ ਸਾਡੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਹੀ ਗਲਤ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਰਹੀਏ।

ਜੇ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵਿਗੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੱਤ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਲਵੇਗੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏ. ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲੇ ਅਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁੰਡੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਧੁਨਿਕ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਇੱਕ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ? ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ 63 ਤਾਂ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਟੈਂਕ, ਤੋਪਖਾਨਾ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ਼. ਦੀਆਂ 250 ਕੰਪਨੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ੁਆਨੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ? ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵੱਜੋਂ ਸਿੱਖ ਮੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਬਦਜ਼ਮੀਨੀ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਅਸਥਿਰ ਪੰਜਾਬ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤੋਪਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟੈਂਕ ਤੇ ਪਿਆਦਾ ਫੌਜ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਕੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ 'ਤੇ ਆਵੇਗੀ? ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਹ ਸਾਥੀ ਕਿੱਥੇ ਖਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕਤਾਰ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਹੀ ਰਸਤੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਈਏ ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਧਮਕੀ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ, ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਲੌਂਗਵਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧੌਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਜਮਹੂਰੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਨੇ ਅਹਿੰਸਕ ਢੰਗ ਨਾਲ 1925 ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਰਿਆਵਲ ਦਸਤਾ ਬਣੇ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ 1947 ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣੇ ਪਏ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ਨਾਂ, ਨਾਗਿਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਪੇਂਡਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ—ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੰਗ ਮਗਰੋਂ ਆਖਰਕਾਰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੇ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਫਲਸਤੀਨ ਮੁਕਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਯਾਸਰ ਅਰਾਫ਼ਾਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨੀਤੀਵੇਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਵਿੱਚ ਜਨੇਵਾ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਠਕ ਲਾਈ। ਇਹਨਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜਮਹੂਰੀ ਰਸਤਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀ ਸਗੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੋਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੱਲੀ ਹੈ।

ਮੰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਦਾ ਡਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਹਰ ਥਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਸ਼ੰਭ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ? ਹੁਣ ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭੂਤਕਾਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੀਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕੱਲਾ ਕਿਸੇ

ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਨਤਕ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਮੁੱਦਰੇ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਅਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਜਿਹਨਾਂ ਹਾਲੀ ਤੱਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਮੇਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਸਾਲਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਕਿ 'ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹੀ ਮਰਦਾ ਹੈ।'

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜਵਾਬ

ਮਾਲਿਸਤਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤੀ 15-10-1990 ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਿਤੀ 19-11-1990 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਜਜ਼ਬੇ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਸੇਵਾ, ਤਿਆਗ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦੇ ਚਾਉ ਦੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਸਕਤੇ ਦੀਆਂ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੀ, ਸਗੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੈੜਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਖਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਖਹਿਣਾ ਅਤੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕਤੇ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤੇ ਮਰਨਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਖਰੀਆ, ਪੂਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਅਣਖ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕੈਪਟਨ ਵਾਂਗ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਜੀਅ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੀ-ਗੀਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਨਾਲੋਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੌਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਿਆਰ ਤੇ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਰੇਗੀ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਯਾਦ ਹੈ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛਪੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਤਨੇ ਮਨੇ ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਤ ਨਿਪੁੰਸਕ ਤੇ ਰੋਗੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਜੀਦਗੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮਹਿਜ਼ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹਰੇਕ ਅਦਿਸ਼ਟ ਤਹਿ ਵਿੱਚ ਆਤਮਿਕ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੇਬੱਸੀ ਅਤੇ ਭਾਂਜ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਕਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਪੜਚੋਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੇਤਲੇ ਤੇ ਇਕਹਿਰੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦੇਣੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚਲੀ ਸੋਚ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਸਿਆਸੀ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਅਖਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ

ਲੜਨ ਦੀ ਜਾਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯਾਦ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਵਲ ਵੀ ਹੁਣ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਹੁਣ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਬੋਲੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਉਡਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਧੌਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਕਰੜੀ ਤੋਂ ਕਰੜੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਲੋਚਨਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੋਏ। ਆਲੋਚਨਾ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਉੱਚੇ ਧਰਾਤਲ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਏ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਵਲਵਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਰੁਹਾਨੀ ਚੜ੍ਹਤਲ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਮਹਿਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੋਏ, ਪਰ ਕੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਬਲਵਾਨ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਕਨਸੇਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏ।

ਜਦੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਉੱਤੇ ਛੇਵੇਂ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਮਿਹਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੁੰਮਗਾਹਕੁਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਡੇਰੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪੁਸ਼ਤ ਦਰ ਪੁਸ਼ਤ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹੋਏਗੀ, ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਫ਼ਰਾਕਦਿਲੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਠੇਕਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਖ਼ਾਨਦਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹੇਗੇ? ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦੋਪੀ ਪਰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਧੀਰ ਮੱਲੀਆਂ ਤੇ ਰਾਮਗਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਬਾਮਲ ਕਰੇਗੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਐ ਅਮਰਿੰਦਰ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੁਹਾਡੀ ਤੇ ਜੁਹਾਡੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਪਰਤਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਤੁਸੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ।

ਜਦੋਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸ਼ੇਰ ਅਬਦਾਲੀ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਵਡੇ-ਵਡੇਰੇ 'ਬਾਬਾ' ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅਪਮਾਨ ਜਨਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ (ਦੇਖੋ ਡਾ. ਹਰੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ', ਪੰਨਾ 219-220) ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਆਏ ਇੱਕ ਅਫ਼ਸਰ ਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿੰਨੀ ਢੁਕਵੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਨਾਲੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲਾਬੰਨ ਜੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰੇ ਤੇ ਸਾਥ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਗਾ ਦਿੱਤੀ (ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਹੱਥੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਖੱਬੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਦੇ ਵੱਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਹੱਥ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ! ਦੋ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਹੋਣੀ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਹੈ !)

ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਲੰਕ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਕਮੀਨਗੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੜਵੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਮੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸੱਚਾ ਮੁੱਚਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੀ। ਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੱਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਅਪਣਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲਸਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ।

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਖ਼ਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਹਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਸੇ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਰਾਜਾ-ਏ-ਰਾਜਗਨ ਬਹਾਦਰ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਲਈ ਇਸੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਜੇ ਨੂੰ 'ਦੌਲਤੋਂ ਇੰਗਲਸ਼ੀਆ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੇਠ ਨਵਾਬੀ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਤਰਲਮੰਡੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਆਪਣੇ' ਰਿਜ਼ਕ ਦੇ ਬੇਪਨਾਹ ਸੋਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ, ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੇਂਦਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਜਗਮਨੀ ਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਤੇ ਬਦਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਕੀ ਹੁਣ ਇਹੋ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਵੱਲ ਪਰਤਣ ਦਾ 'ਉਪਦੇਸ਼' ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਇਸ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ 'ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਸੁਖਮ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਹੋ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨੋਖੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰ ਕੇ ਕੱਦੂ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਮਾਰਨ ਦਾ 'ਮਾਣ' ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, 'ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।' ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਮੁੱਢਲਾ ਪਾਠ ਕੌਣ ਪੜ੍ਹਾਏਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਤਾਂ 2 ਕਰੋੜ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੇਵਲ 12 ਲੱਖ

ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤਕ ਹੁਣ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਸਰਹਸੀਨ 'ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲਾਏ। ਕੀ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਭਰ ਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਤਾਕਤ ਰੂਸ ਦਾ ਬੁਝਾੜ ਭੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਨੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ? ਕੀ ਕੇਵਲ 50 ਲੱਖ ਫਿਨਲੈਂਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ?

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ (Spirit) ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਸੂਖਮ ਪੇਂਡਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਰਜਿਸ਼' ਕਰਨੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦੇਈਏ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਵਾਲੀ ਛਾਨਣੀ ਵਿੱਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਛੇਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਧਮਕੀ ਨਾ ਸਮਝੇ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਸਚਾਈ ਮੰਨੇ। ਸਾਕਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਏ ਮਾਮਲੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਨੌਤੀ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋੜ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸੱਚ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਪੋਚੀਦਗੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਸਿਮਟ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਸਚਾਈ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤਕਦੀਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ 'ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦਾ ਜੰਗਲ' ਕਦੇ 'ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ' ਕਦੇ 'ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਧਰਤੀ' ਸੁੱਤੇ ਅਣਖੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ-ਘੇਰ ਕੇ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ, ਝੂਣ-ਝੂਣ ਕੇ ਜਗਾਉਂਦੀ ਤੇ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਭਲਾ ਬੁਝ ਖਾਂ। ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ? ਭਲਾ ਦੱਸ। ਜੇ ਤੇਰਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪਲ ਜੋ ਪਿਆ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਦਾ ਕੀ ਨਕਸ਼ ਹੈ? ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਿਰਦਾਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ?

ਜਿਹੜੇ ਮਰਦ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਹਰਾਂ ਦਾ ਮੀਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਅਗਾਂਹ ਹੋ ਕੇ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਬੁਝ ਸਕਣ, ਇਤਿਹਾਸ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਯਾਤੀ ਦੀ 'ਬਣ-ਤਰੁੱਟ ਔਲਾਦ' ਕਹਿ ਕੇ ਪਰੇ ਪਟਕਾਅ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਮੰਕੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਬਾਤ ਕੋਈ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁੜ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਜੇ ਬੰਦੇ ਵਿੱਚ ਥੜ੍ਹੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ 'ਬੇਦਿਆਈ' ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਇਕੱਲਤਾ ਤੇ ਮਯੂਸੀ ਦੀ ਭੋਅ 'ਤੇ ਜਾ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜਗਦਾ ਬੁਝਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੱਚਾ, ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੌਣ-ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਹਮਾਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਤਾਂ ਕਮਾਦਾਂ ਅਤੇ ਚਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੁਝ ਸਕੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦਰਦ ਦੇ ਵੇਨ ਸੁਵੇਨੇ ਰੂਪ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹਨ,

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਲਗੱਡ ਹੋਏ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁੰਝਲ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਨਿਖਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬੁੱਕ-ਬੁੱਕ ਹੁੰਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅੰਗਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਪਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਕੇ ਜੀਉਣ ਨੂੰ ਹੀ ਬੇਹਤਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਤੇ ਲਹੂ ਵਾਲੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਹਾੜ ਜਿੱਭੀ ਅਟੱਲ ਹਕੀਕਤ ਮੰਨ ਕੇ ਬੇਬਸੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਕੈਰਾਰਸਿਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਸਭ ਹੁਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਧਾਵਜ਼ੂਦ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ 'ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਤਾਰੇ' ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੀ ਦਰਦ ਮੰਨ ਲਈਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦੀ 'ਦਲੇਰੀ' ਤਾਂ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਲਾਕੀ ਸੀ, ਬੜਾ ਕਮੀਨਾ ਰਾਜਸੀ ਸਵਾਰਥ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਲੁਕੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨਿੱਕੀ ਚੇਤਨਾ ਉਹਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ 'ਅਸਰ' ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਤਮਾ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੀਵਿਆ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਚ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉੱਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੰਦੇ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ, ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੰਦਿਆਈ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਵਾਨ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਤਾੱਘ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋੜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਰਾਹ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਬੇਧਿਕ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਫਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਰਾਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਇਆ ਰਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੈਂਡੇ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨਾ ਸਾਡਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ, ਇਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹੋ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਹੈ।

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਕੀ ਹੈ? ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਉਹ ਇਸ ਅੱਗੇ ਮੱਧਾ ਟੇਕ ਕੇ ਦਿਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ ਕੀ? ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤਜਰਬਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਸੁਣੋ: ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਤੁਸੀਂ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਤਾਂ ਕੀ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਾ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਕਦੇ ਭੁੱਲੇ ਚੁੱਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਜਾਂ

ਮਿੱਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਹਲਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪਿਆਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਣ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਧਰਮ, ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ, ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ, ਰੇਡੀਉ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਆਖੇਗਾ, ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰੇਰੀ ਕਰੇਗਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਉੱਤੇ ਫੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੌਮੀ ਅਣਪ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰੇਗਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਧਰਮ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਉੱਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਫ਼ਰਿਆਦ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜ ਕੇ ਜਲੀਲ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਇੱਕ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਫ਼ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇ। ਬਾਹਰੋਂ ਬੰਦ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੱਖਣੇ। ਤੁਸੀਂ ਉਡੀਕ ਤਾਂ ਰੱਖੋ ਪਰ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਭਖਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਚੇਗਿਆੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲਈ ਹੋਰ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਹੈ (ਅਫ਼ਵਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ—ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਬਾਰੇ ਲਈ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਨਹੀਂ), ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਝੁੱਟੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿਰਜ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਉੱਤੇ ਇਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਪਰਿਹਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਹਰ ਪਲ ਸਾਹ ਘੁੱਟੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ 'ਤੇ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 'ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ' ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ 'ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ' ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲੱਥਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਲੀ ਦੀ ਕਿੱਲੀ ਨੂੰ ਥੜ੍ਹਾ ਖਿਸਕਾ ਕੇ ਮੋਕਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ' ਦਾ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਰਿਹਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਨ ਦੇ ਭਾਰ ਥੱਲੇ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ? ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਖੱਟੀ-ਪੱਟਣੀ ਸੀ? ਫਿਰ ਇਹ ਧੰਦਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪਰਲੋਂ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖੇ? ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਰਸ ਇਸ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਕਲਪਨਾ

ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਨਾਲੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਉਹ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਿੰਘ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ? ਇਹ ਸ਼ਰਾਹਤ ਭਰੀ ਚਲਾਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲੱਭੋ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਦਾਲ ਗਲਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਸੂਟ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਫਿੱਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾਂ, ਮਹਿਕ ਲੱਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੇਜਾਂ, ਮਿਲਖਾਂ, ਧਰਦੀਆਂ, ਸ਼ੇਖ ਰੰਗੀਨੀਆਂ, ਤਖ਼ਤ, ਤਾਜ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੱਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਉਸ ਦੀ ਕਾਇਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਫੌਜਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੀ ਆਧੁਨਿਕ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਿਆਨਕ ਹਥਿਆਰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਟੈਂਕਾਂ, ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਲੰਮੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਸਹਿਮ ਨਾਲ ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੈੜੀਤ ਹੋ ਕੇ ਕੰਬ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਡਰ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਬਾਦਲ ਤੇ ਲੋਹੋਵਾਲ ਦਲਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਬੰਜੀ ਦੇ ਕੇ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਇਹ ਹੈ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਰਸਾ! ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਅਮੀਰ 'ਵਿਰਸੇ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ 40 ਭੁੱਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਫੌਜ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੜਾਈ ਦੀ ਉਸ ਮਗ਼ਾਨ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਝੂਠ ਸਮਝ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਨਹੀਂ! ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੱਸੀ ਵਿਰਸੇ ਵੱਲ ਖੁੱਕਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ।

ਮਿਜ਼ੇ ਅਤੇ ਨਾਗਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੈਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ 'ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਝ ਨਗਰੀ' ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਪਰਚਾ ਲਈਏ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਲੁਕਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤੇ ਪੁੱਛਾਂਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਿਜ਼ੇ ਤੇ ਨਾਗਿਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਿਜ਼ੇਰਮ ਅਤੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹਰ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੀਲੇ ਕਿਹੜੇ ਚੰਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?

ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਮੁਕਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਤੱਥ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਯਾਸਰ ਅਰਾਫ਼ਾਤ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕੌਮ ਦਾ ਅਕਾਰ ਅਰਾਫ਼ਾਤ ਤੱਕ ਹੀ ਸੁੰਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝ ਰਹੀ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕੌਮ ਦਾ ਬਾਗ਼ੀ ਕਣ ਨਾ ਤਾਂ ਯਾਸਰ ਅਰਾਫ਼ਾਤ ਦੀ ਗੱਦਾਹੀ ਨਾਲ ਮਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਪੁੰਸਕ ਪਾਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰਮਾਇਆ ਜਾ

ਸਕਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਂਗੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟੱਕਰਾਂ ਲੈ ਰਹੀ ਜ਼ਿਆਦੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 400 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੇ ਕਿ ਭਲਾ ਕਦੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਹਾਦਰ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਲਕੀ ਤੇ ਬੇਸਮਝ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਕੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪੇਤਲੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਰਤੱਖ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਘਟੇ-ਘੱਟ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਡਰਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਰਜ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਡੁੱਬਦਾ, ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਜੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਦੀਆਂ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇਖਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਬਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਕਵੀ ਵਿਲੀਅਮ ਬਟਲਰ ਏਡਮਸ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਲੇਡੀ ਗਾਰਗਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਮਾ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਾ ਦੀ ਉਦਾਸ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਹ-ਦਹ ਭਟਕਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਇਸਰਾਈਲ ਨਾਅ ਦੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਜੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਯੋਰੋਸ਼ਲਮ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਭੁੱਖਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਣ ਤੇ ਫਿਰ ਹਉਂਕੇ ਭਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਭਲਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੀ ਦੇਈਏ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਵਿੱਚ 'ਲਾਡ-ਹਾਨ ਦੀ ਚੇਤਨਾ' ਹੀ ਵੱਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਪੈਂਤੜੇ ਉੱਤੇ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ 400 ਸਾਲ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਵਿੱਚ 'ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ' ਸੁੱਖ-ਅਰਾਮ, ਐਸ਼ੇ ਇਸ਼ਰਤ, ਮਿਲਖਾਂ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਹੁਤਬਿਆਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ 'ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੀਕ ਹੈ ਕਿ ਆਇਰਲੈਂਡ ਨੇ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ 'ਗਵਾਇਆ' ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਗਵਾਇਆ ਹੈ? ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੌਮ ਨੇ

ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸਲਤਨਤ (ਬਰਤਾਨੀਆ) ਅੱਗੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਝੁਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਨਾ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ-ਆਉਂਦਾ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ?

ਜਦੋਂ ਗੁਲਾਮ ਪਰ ਅਣਖੀਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਧੌਣ ਸਿੱਧੀ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉੱਚੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉਹ ਉਦੋਂ ਹੀ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਇਰਲੈਂਡ 400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ-ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਹਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਹਾਰ ਕੇ ਵੀ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਇਰਲੈਂਡ ਇੱਕ 'ਵੱਡੇ ਈਮਾਨ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਵੱਡੇ ਸੱਚ' ਵਿੱਚ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਜੰਗ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਭੱਥੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਤੀਰ ਮੁੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੱਛਾ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਦਾਰੁਲਖ਼ਿਲਾਫ਼ (ਕੇਂਦਰ) ਲਹੌਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਪਰ ਉਸ ਝੂਠ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਝੂਠ ਵੀ ਬੋਲੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਵੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਉਜਾਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ 'ਸਮਝ ਤੇ ਪਹੁੰਚ' ਵਿਚਲੇ ਫ਼ਰਕ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਉਜਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਜ ਉਦੋਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪੈਂਤੜੇ 'ਤੇ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਪੈਂਤੜੇ ਦਾ ਰਤਾ ਜਿਹਾ ਅੰਗ ਵੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

ਬਾਈਬਲ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।' ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਉਹੋ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਰੁਲਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਬਲ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਅਬਦਾਲੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਦਾ-ਏ-ਅਬਦਾਲੀ (ਅਬਦਾਲੀ ਦਾ ਗੁਲਾਮ) ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਦਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦੀਦਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰਚਾ ਲਈਏ ? ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ

ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਉਹ ਖਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕੇਂਦਰ ਲਹੌਰ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਜਾਂ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਕੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਪਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਸੇਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕੁੱਦ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰ ਛੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਕੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਵੈਦਿਆ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗੱਦਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਰਾਕਟ ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਛੱਡੇ ਗਏ ਸਨ? ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਗੱਲ, ਉਹ ਹਰ ਕੌਮ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼-ਪਸੰਦ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ 80 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਸਮੇਤ ਸਭ ਇਨਸਾਫ਼-ਪਸੰਦ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਮੰਗੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੀਏ ਤੇ ਕੁੱਟ ਖਾਈ ਜਾਈਏ? ਕੀ ਲੱਥੀ ਪੱਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਜੀਊਣਾ, ਸਾਡੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਪਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਹਲਾਲ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਘਟੇ ਘੱਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ, ਜੋ ਸਾਡਾ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇਰੇ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਮੰਗੀਏ ਤਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੁਝ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ? ਗਵਾਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਧਾਰੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਜੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਗਵਾਂਢੀ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਲਹੌਰ ਹੈ। ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਣਾ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜਸੀ ਡਿਪਲੋਮੇਸੀ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਪਣਤ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ 'ਅਸਥਿਰਤਾ' ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਨਸਰ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਮਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰੇ 'ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਦੱਸੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ 6 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਗਰਮ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਲੱਖਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੀ ਮੰਨੇਗਾ ਕਿ ਆਖਰ ਚੰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਾਰੇ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਹੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਗੂੰਜ ਕਿਉਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਆਖ ਰਹੇ? ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨਿੱਤ ਦਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਅਰਬ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ (ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ) ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਹੋਣ ਲਈ

ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੁੱਠੀ ਡਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ? ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਗੱਲ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

ਝੂਠਾਂ ਦਾ ਇਹ ਬਾਕਾ ਸਰਦਾਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਦੇ ਸੱਦੇ ਵਿੱਚ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਟਕਸਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨੇੜਤਾ ਜਤਨ ਕਰੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਬਣਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ' ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਉੱਤਮ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ' ਵਿਅਕਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇੰਨਾ ਇਤਕਾਦ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਮਾਫੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਕੰਨ ਕਰੇ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ 26 ਜਨਵਰੀ, 1986 ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਗਏ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਸੱਪ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਤਵਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਜੋਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ?

ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉੱਕਾ ਹੀ ਖ਼ੇਡਨਿਆਦ ਤੇ ਹੋਛਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਸੱਪ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ? ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਉੱਤੇ ਅੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵਧੀਆ ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਟਕਸਾਲ ਵਾਲੇ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਸੱਚਾ ਦਰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਏਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਰੁਹਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਰੁਹਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕਰ ਹੀ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹੀ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ 'ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਗਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤਰਕ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਇਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਵਾਲ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਜਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ? ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਾਝਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਨੂੰ ਝੱਲ ਉੱਠਿਆ ਹੈ।

ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿੱਤਰਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਨਿਭਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਸ਼ਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ

ਨਾਲ ਸੇਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਲਸਾ ਪੈਂਤੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੋਗੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿ ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਭੱਠ ਝੋਕਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਗਰੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖਿਡੌਣੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤਲ ਵਿੱਚ ਹੂਹ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਜਿੰਦ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਬੁੱਤ ਹਨ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿਆਰ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਲੋਹੇ ਤੇ ਲਹੂ' ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹਾਰ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਹ 'ਸਿੱਖ ਰੂਪੀ ਅੰਬ ਨੂੰ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਿਧਾਨ ਰੂਪੀ ਅੱਕ ਨੂੰ ਵਾੜ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ :

ਅੰਬ ਵੱਢੇ ਤੇ ਅੱਕ ਨੂੰ ਵਾੜ ਦੇਵੇ

ਪੱਛੋਂ ਤਾਵੇਗਾ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਕੇ ਜੀ।

ਮਾਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਫਰ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਸੁਖੀ ਵੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਏ ਦਿਨ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਕੇ ਕੋਸ ਪਵਾਂਉਂਦੇ ਤੇ ਜ਼ੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇੰਨੇ ਦਿੜ੍ਹ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਘੜ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ।

ਮੇਰਾ ਸਿਆਸੀ ਖਿਆਲ

ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਖਿਆਲ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖ ਸੋਵਰਨ ਸਟੇਟ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਲਮ ਤੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਬੇਸ਼ਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕਦਮ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

13-02-1991

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾਂ

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਬੱਬਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਲਈ ਲੜਨ ਮਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੌਧਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਮ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗਰੀਬ ਵਿਅੰਗ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਰਾ ਦਾ ਵੀ ਨਾਂ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਉਸੇ ਮੁਖਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਉਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਹੂਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਤਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ, ਮਰਵਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲਾ ਫੜਵਾਉਣ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿਖਰਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੱਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਪੈਗਾਮ

(ਬੱਬਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ)

ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ-ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸੱਚ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਗੂਣਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਹੀ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸੇ ਪੈਂਤੜੇ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਬੇਦਾਗ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਧਿਰਾਂ ਏਕਤਾ ਜਾਂ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜੋ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਨਿਗੂਣੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਾਂ ਸੁਹਰਤ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਦੂਰੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਇੰਨੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਸਾਡਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਲੋਅ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਮਨ ਚਿੱਤ ਅਤੇ ਦਿਲ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਵਿੱਚ

ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਤੇ ਬਸ ਇਹੋ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਤਨੀ ਬੁਲੰਦ ਅਪਨੀ ਨਿਗਾਹੋਂ ਕੋਂ ਕੀਜੀਏ,

ਕਰਤਾ ਭੀ ਆਪ ਦੇਖੇ ਤੋਂ ਦਰਯਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ।

ਹੋਰ ਸਨ ਜੋ ਮਰ ਗਏ ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ

ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਟੀ. ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਉ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪਰਤ ਆਉਣ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਉੱਝ ਹੀ ਅਕੇਵਾਂ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ? ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ, ਸੁਣੀ ਜਾਂ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ 'ਪੰਚ ਜਨ' ਵਿੱਚ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ :

“ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀਅਤ ਦੀ ਠੀਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਇਥੋਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ-ਚਿੰਤਨ, ਹਿੰਦੂ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। ਵੇਦ, ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਇਥੋਂ ਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਚਿੰਤਨ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਜੀਵਨ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ ਤਾਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਉੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਚਿੰਤਨ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੂਜਾ ਦੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮੀਅਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਹੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਲਈ ਜੂਝਣਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹੀਏ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰੋ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੰਭਲੋ। ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਉਂ ਅਨੰਦ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹੋ ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਬਿਧਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ? ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੂਝੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਇੰਝ ਕਹਿਣ :

ਮਰ ਗਏ ਪਰ ਤੁਕੋਂ ਨਹੀਂ।

ਉਹ ਹਾਂ ਅਸੀਂ, ਹੋਰ ਸਨ ਜੋ ਮਰ ਗਏ ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ।

ਸਿਆਸੀ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ

ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜੋ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਕਈ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫ਼ੌਜੀ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ, ਲਾਮਿਸਾਲ ਅਤੇ

ਵਰਨਣਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਮਜ਼ਹੂਮ ਤੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਹਾਂ?

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰੋ, ਅੱਗੇ ਵਧੋ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਲਉ। ਬੱਸ ਭੱਜ ਦੌੜ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੋਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇ। ਬਦਲੇ ਦੀ ਜੰਗ ਇਨੀ ਗਰਮ ਕਰ ਦਿਉ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ, ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਲਾਹੀ ਨਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੋ।

ਜੰਗ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰੋ

ਸੂਰਜ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਦੇ ਸਭ ਜੰਗ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਹੋ ਜਾਉ। ਜੰਗ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰੋ। ਬੇਪਤੀ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਜੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਨਗਾਰੇ ਉੱਤੇ ਚੋਟ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲੁੰਬਤੀ ਦੀ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੈ ਜਾਏ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤਾ? ਜਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਹੋਰ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ? ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਝੂਲ ਰਹੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ? ਜਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ, “ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਾਂ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਜੋ ਸਾਡੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿਰ ਕੱਢੂ? ਸਾਡਾ ਬਾਈਕਾਟ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੈ।”

ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ

ਜੰਗਜੂ ਸ਼ੇਰ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਲਹੇ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਬਣ ਜਾਉ। ਰਣ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਤਰਤੀਬ ਦਿਉ ਕਿ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਗਰਦ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਢੱਕਿਆ ਜਾਏ। ਬਦਲੇ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਸ਼ਸਤਰ ਤਾਣ ਲਉ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਭ ਮਤਭੇਦ ਭੁੱਲਾ ਦਿਉ, ਪਰ ਮਤਭੇਦ ਕਾਹਦੇ ਜਦੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਆਣ ਪਲ੍ਹੇਤਾ ਹੈ। ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹੰਡਲਾ ਮਾਰੋ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਜਿਊਣਾ ਦੁਭਰ ਕਰ ਦਿਉ। ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਕ ਦਿਉ ਕਿ ਲੋਕ ਸਮਝਣ ਕਿ ਸੂਰਜ ਉੱਤੇ ਲੁੱਕ ਮਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ਲਈ ਲੜੋ

ਆਪਣੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਾਲ ਲਿਆਉ ਕਿ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦਣ ਲਈ ਹਾਅ ਝੁੱਲ੍ਹ-ਝੁੱਲ੍ਹ ਪਵੇ ਅਤੇ ਆਤਮਾ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਲਟ-ਲਟ ਬਲ ਉੱਠਣ। ਇਸ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਹੋ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਸ਼ਹਿਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਰੰਜ ਦੇ ਦਰਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੌਜ ਤਿੱਤਰ-ਬਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿਉ। ਸਿਰ ਇਉਂ ਝੜ-ਝੜ ਡਿੱਗਣ, ਜਿਵੇਂ ਝੱਪੜ ਨਾਲ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਝੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਏਡੀ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਉ ਤੇ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸੇ! ਅੰਤਰੀਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਰਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ’ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਬੁਝੋ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਪਗਡੰਡੀ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਟੇਢੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਟੇਢੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਿੱਧੜ ਸਰਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਦਾ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਹੁਤ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਹੈ, ਖਚਰਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਵੀ ਪੁੱਜ ਕੇ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਸੀਲੇ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਹੂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਹੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਹੂ ਬਰਨਾਲਾ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਮੁੱਠ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਵੇਗਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੋਸ਼ ਭਗਤ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਤਬੇ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਨਾ ਬਣੇ, ਪਰ ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੌਮੋਠਗਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਕਮਰਕੱਸੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕੱਸ ਕੇ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਉ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਇਲਾਹੀ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੋਇਨ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਸਮਝੋ, ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਢੰਗ, ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਪੱਖੀ ਬਰੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੋ। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਲਉ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਧੌਣ ਮਰੋੜਨ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕਿਤੇ ਹੋਵੇ, ਧੜ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਲੱਭੋ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਅਰਾਜ਼ਕਤਾ ਨਹੀਂ ਫੈਲਾਉਣੀ। ਅਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋ ਆਵੇ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਪੋਜ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧੋ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਉ, ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਝਾਅ ਸਿਰ ਮੱਥੇ, ਪਰ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਿਉ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਇਕਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਰ ਨਾ ਕਰਿਉ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸੇਵਿਧਾਨ ਦੇ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਦੇਵੇ। ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦ ਖ਼ਾਲਸਾ! ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਫ਼ਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਲਦੇ ਜੁੱਗੋ-ਜੁੱਗੇ ਔਟਲ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਸੰਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸੁਰ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸਭ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਵਿਛੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਬੇਤਾਬ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਕਰੋ। ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭੁੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉ ਗੱਭਰੂਓ

ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਗੱਭਰੂਓ, ਹੁਮਾਨਿਟਿਕ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉ। ਸੁੱਤੇ ਵੀਰੋ ਜਾਗੋ ਤੇ ਭੁੰਘੀ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੇਖੋ। ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ? ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਚੋਧਰੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪਿਛਲੇ 75 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮੂੰਹ ਰੂਸ ਵੱਲ ਇਸ ਲਈ ਭਰਵਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਅੱਖੇ ਉੱਥੇ ਸਵਰਗ ਹੈ। ਚੰਨ 'ਤੇ ਰਾਕਟ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਿੱਲੋ ਆਟਾ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੇ ਨਿਗੂਣੀ ਤੀਲਾਂ ਦੀ ਡੱਬੀ 150 ਰੁਪਏ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਰੂਸੀ ਰੀਪਬਲਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਰਾਬਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉ। ਇਸ ਬਦਲੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮੌੜ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ, ਬੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ?

ਅੱਜ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਯੇਲਤਸਿਨ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਇਆ ਦੇਸ਼ਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਹਮਣ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਸੱਥਰ ਵਿਛ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਛਣ ਦਿਉ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੀ ਮੋੜਨੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕੌਮ ਹਾਂ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਹਿਤ :

ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕੌਮ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਭਾਗ ਵੱਸ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗੰਮੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਹਸਤੀ, ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨਹੱਆ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ, ਚੀਨ ਨਾਲ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸੋਧੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੀ ਹਕੀਕਤ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਵੀ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਫ਼ਿਕਰਾ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਥਰੂ ਸਾਡੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਗ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੰਝੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਚੁਨੌਤੀ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ :

ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਕਮੀਆਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਹ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹੈ? ਕੀ ਇੰਨੀ ਦਲੇਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗਵਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀਏ?

ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਹਕੀਕਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੜ ਤਾਂ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਹਾਰਨ ਲਈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹਨ

ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵੱਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਰੋ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਭਾ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੌਮ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਰੜੀ ਘਾਲਣਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਝ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜੋ ਇਮਾਰਤ ਉਸਰੇਗੀ, ਉਹੋ ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਝਾਤ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਤੇ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਰੋ :

ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਿਤਨੇਮੀ ਹੋਵੇ। ਪਾਠ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਰੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਬੁਝੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੱਕੀਆਂ ਲੀਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪਾਠ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਸਹਿਯੋਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ, ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਲਹਿਰ, ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਬੱਬਰ ਲਹਿਰ, ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਲਹਿਰਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਰੋਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਰੋਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਖਾ ਗਏ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ।

1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਲੱਗੇ ਮੋਹਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਪਰੈਲ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦੇ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨਗੇ? ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ, ਵਿਰਸੇ, ਦੇਸ, ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਕਿਉਂ? ਕੀ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸੈਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਪ੍ਰਣ ਕਰੋ ਕਿ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਲਗਨ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਯਾਦ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।
ਜਿਨਹੇ ਗਮਿ ਹਿਜ਼ਰ ਹੋ, ਵੁਹ ਵੀ ਕਭੀ ਸੋਤੇ ਹੈਂ।

ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ

ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰਨ ਦਾਸ ਕਰਮ ਚੰਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੜ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਗਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਮੰਤਰੀ ਪਟੇਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਾਦਰ ਭਰੇ ਜਿਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਅਸੀਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਖੁਦ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ। ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਨੋਬਾ ਭਾਵੇਂ ਮਪੋਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾਲੋਂ (ਨ) ਅੱਖਰ ਲਾਹ ਦੇਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਪੋਲ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਖ਼ਾਲੀ ਸਥਾਨ' ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਦਰਖ਼ਤ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕੰਬਦੀ ਹੈ।”

ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੇਰੀ ਲਾਸ਼ ਉੱਤੇ ਬਣੇਗਾ।

ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਰਚੇ 'ਬਾਤ ਚੀਤ' ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰ-ਡਾਕੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰੋ, ਸ਼ੁੱਧਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸੋ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਸਧਾਰਨ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਾਪੂ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚਾਚਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੀ ਸਦਕੇ, ਲੱਖ ਵਾਰ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ। ਜੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਬੇਅਦਬੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੇ ਕੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ਹੈ?

ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਗਾਂਧੀ, ਨਹਿਰੂ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਰਜੀਵ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦਇਆ ਨੰਦ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗ਼ੱਦਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਮੂੰਗ ਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੁੱਟ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸੱਪ ਪਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ-ਦਮ ਗੁੰਗੇ ਬਣ ਕੇ, ਡਰਪੋਕ, ਬੇਵੱਸ, ਨਿਤਾਣੇ ਬਣ ਕੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰੋ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਸ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ, ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੋਲ-ਮੋਲ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਵੀ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇੱਕ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਇੱਕ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਸਾਜਿਸ਼ ਸੀ? ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੱਖੇ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਬਰਗੋਡੀਅਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਾਰਸ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੈਕੇਜ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਦਲਣ ਤਕ ਖਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਭੁੱਲੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਦੇ ਰੋਣ-ਧੋਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੇ। ਭੋਲਿਓ ਕਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮਰਹਮ ਲਾਈ ਹੈ? ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਜੋੜੋ। ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭੱਜਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬੈਠਾ ਹੈ ਪਰ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਤਾਂ ਛੱਡੇਗਾ ਹੀ, ਨਾਲੇ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਇਧਰ ਕਦੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਬੋਲੋ।

ਕੌਮ, ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਬੂਟੇ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। 'ਬੱਬਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ' ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ -

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ,
ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਜਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ,
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ।

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ'
ਬੱਬਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ।

*

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸਜੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਦਸੰਬਰ 1990 ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਰਸਮੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਨ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਈਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟਣ, ਅਣਖਰੀਟ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ, ਖੁਦਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਪੰਥ-ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ, ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਵਿਛੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਦੇਭ ਤੇ ਪਖੰਡ ਦੇ ਜਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟਣ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਕੇ 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ-ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਿਤਰਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਕੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸ਼ੈਲੀ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਚੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਪੈਗਾਮ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦੇ ਚਾਉ ਨਾਲ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੇ, ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਮਿਸਾਲਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਸਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਕੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਛਲਾਵਾ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਹਮਰੇ ਬੰਸ ਰੀਤ ਇਮ ਆਈ। ਸੀਸ ਦੇਤ ਪਰ ਧਰਮ ਨ ਜਾਈ॥

ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਦੇਸ਼

(ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ)

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਉੱਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੁੜ ਕੇ ਜਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਥਾਈਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਛੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਨੇਕਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਸੱਜਦੇ ਹਨ, ਤਕਰੀਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਾਰਾਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਕਿਉਂ ਹੋਈਆਂ? ਇਹ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਸਬਕ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਸਾਥੋਂ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਕੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ? ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੋਖਾ ਕਾਂਡ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਾਂਡ ਸੀ ਜੋ ਸੂਰਬੀਰ ਮਹਾਂਬਲੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਥਾਪਣਾ ਨਾਲ ਇਸੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵੰਗਾਰ ਭਰੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਸੌ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੱਖ-ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬਾਣਾ ਬਣ ਗਈ।

ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਚਮਤਕਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡਰਾਤਾਂ ਤੇ ਖੇਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਤੇ ਮਲੀਆ ਮੋਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਖਾਲਸਾ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਉਨੀ ਦੇਰ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਸ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਤਿਆਗ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਰਤਵ ਮੰਨਿਆ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕੀਤੇ। ਨਗਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਿਰੜੀ-ਸਿਦਕੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਆਖ਼ਰ ਜਮਨਾ ਦੇ ਤੱਟਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੈਬਰ ਦੇ ਦਰਿਆਂ ਤੱਕ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਇਹ ਸੀ ਅਸਲੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਇਆ।

ਫੇਰ ਆਇਆ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਦੌਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਕੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੱਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਆਇਆ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਕਰਾੜਾਂ) ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਦੌਰ, ਜੋ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਜਕੜੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਇੱਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ, ਇਸ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਲਕਸ਼ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਾਹ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਅਣਖੀ ਵੰਗਾਰ ਕਬੂਲੀਏ।

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥

(ਸਲੋਕ ਮ: ੧, ੧੪੧੨)

ਤਬਾ

ਪਹਿਲਾ ਸਰਨੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ।

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥

(ਸਲੋਕ ਮ: ੫, ੧੧੦੨)

ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਸਵੈ-ਸਨਮਾਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਲਈ ਕਠਨ ਤੇ ਸਿਰੜੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਮਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਵਿਰਸਾ, ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ, ਖੱਲਾਂ ਤੇ ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾ ਕੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਦੇਗਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਬਲ ਕੇ, ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ 'ਤੇ ਚੌਕੜੇ ਮਾਰ ਕੇ, ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪਵਾ ਕੇ, ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਉੱਡ ਕੇ, ਸੂਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਕਤਲ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣੇ ਜਾ ਕੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਹ ਵਿਰਸਾ ਇੱਕ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੰਝ, ਸਵੇਰ ਇਹ ਅਰਦਾਸਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸਾ ਸਾਡੇ ਅਦਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਕਰੜੀਆਂ ਘਾਲਾਂ ਘਾਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਹਾਕਮ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਕੇ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਕਾਮਿਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੰਡ ਕੇ ਨਿਰੋਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਸਿੰਘ ਜੇਤੂ ਆਕੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ।

ਮੁੜ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਦੌਰ ਆਇਆ ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ। ਮਿਲਵਰਤਨੀਏ, ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਪੀੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਸ਼ੁਘੜ, ਸਿਆਣੀ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ, ਦਲੇਰ, ਦੀਰਘ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਨੀਤੀ ਨਿਪੁੰਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਨਿਪੁੰਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਕੇਡਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਲਕਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮਿਥਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਦਲੇਰਾਨਾ ਸਿਦਕੀ ਸੰਗਰਾਮ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਅੜਿਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਉਭਰੀ। ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਭਾਵ ਰਾਜਸੀ ਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਚੇਤਨ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਟੇਟਾਂ ਹਾਸਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈਆਂ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਾਵਰਨ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦਾ ਕਦੇ ਪੱਕਾ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਧਾਰਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਹੱਥ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਦੇ ਤੌਖਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਢੀਠਤਾ ਨਾਲ ਕਬੂਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਫਰਾਡ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਤੰਦੂਬੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਫਸਣ ਨੂੰ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਜੂਝਦੀ ਰਹੀ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਟੇਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ (ਬਾਹਮਣ-ਕਰਾੜਾ) ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਏ।

ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਾੱਘ ਹੀ ਉਮਡੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਿੰਜਰੇ ਦੇ ਤੌਰੇ ਵਾਂਗ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੌਮੀ ਲਕਸ਼ ਧਾਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਅਮਲੋਂ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮਿਲਵਰਤਨੀਏ ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਜਹਿਨੀਅਤ ਵਾਲੇ ਸਵਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਅਣਖ-ਹੀਨ ਟੋਲਾ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਤਾਬੇ ਨਿਕੀਆਂ-ਮੱਟੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘੜਕੇ, ਬਕਰੀ ਦੇ ਕੰਨ ਫੜ ਕੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਜੂਠੇ ਟੁਕੜੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਝਾਕ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੋਜ਼ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਰਜਨਾਂ ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੰਗਤਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਡੰਡੋਤਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਣਖ-ਹੀਣ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ।

ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਆਪਣੀਆਂ ਜਬਰਦਸਤ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਤੇ ਜਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਲਕਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਹਨ।

ਸਮੁੱਚੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨਰੈਣੂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਸੋਧਣ ਲਈ ਨਾ ਕਦੇ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ

ਦਿਨ ਤੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਆਗੂ ਗੁਰਬਚਨੋਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੌ ਕੁ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੀ ਅਣਖ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ।

ਸੀਸ ਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ “ਸਚਰ ਤੇ ਨਹਿਰੂ” ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੰਬ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਨਿਪੁੰਸਕ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਦਿਨ ਟਪਾਉਂਦੀ ਰਹੀ।

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਇੰਦਰਾ ਤੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਲਈ ਪਾਰ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਭਾਖੜਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਡੋਬਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਸਮਝਿਆ, ਪਰ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਛੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਨ ਕਰ ਗਈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਅਰਜਨ ਦਾਸ, ਲਲਿਤ ਮਾਕਨ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੋਧ ਕੇ ਕੁਝ ਬਦਲਾ ਲਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦਿੱਲੀ ਦੇਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ 6 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਐਚ. ਕੇ. ਐਲ. ਭਗਤ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਇਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਕਲ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰ ਤਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਪੁਲਸੀਏ ਦੀ ਬਦਲੀ ਲਈ ਧਰਨੇ ਹੀ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਿਆ, ਮਗਰ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਜਹਾਨ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਸਾਕੇ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਬੇਅਣਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਧ ਲੌਗੋਵਾਲ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿਰ੍ਹੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਨ, ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਿਟ ਸਨ, ਪਰ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਉਹ ਦਿੱਤੀ।

ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀਰਾਨ ਤੇ ਬੰਜਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬੰਦ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਾਉਣੀ ਸੀ, ਉਲਟਾ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ, ਮਹਿਕਮੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪੁਟਾਈ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਝੂਠੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਗਾਜ਼ੀ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ।

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਹੀ ਖਟਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਹੁਣ ਨਹਿਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ ਕੋਈ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣਨ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਸਿੰਘਾ ਸਾਦਾ ਅਖਾਣ ਹੈ “ਹੱਥਾਂ ਬਾਝ ਕਰਾਰਿਆਂ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਿੱਤ।” ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ “ਅੜੇ ਸੌ ਝੜੇ ਸਰਨ ਪਰੇ ਸੌ ਤਰੇ।”

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ :

ਚੂ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਰ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬਾ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ ॥

(ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਪਾ: ੧੦)

ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਬਸੂਰਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਹ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ

ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਮੰਡਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ, ਕੌਮੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਰੂਹ ਦੀ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਿਦਕੀ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਰੰਗ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਤ ਵਾਂਗ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਤੀ ਗਰਜ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਨਸੂਰ ਜਾਂ ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲਾ.....” ਜਦੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤਬਕੇ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਹਸਤੀ ਮਿਟ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਅਨੰਤ ਸਰੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਹਦਾਸ ਨਾਲ ਪੈਰੀਬਰ ਅਤੇ ਕਬੀਲੇ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।”

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਅਨਿਪੜ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਕੇ ਖਰੇ ਤੇ ਧੋਟੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵੱਲ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਹੀ ਮੂੰਹ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਦਿਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਲਕਸ਼ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ।

ਆਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਉੱਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕਰੀਏ :

- * ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਸਾਡਾ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਤੱਕ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਕਮਰਕੱਸਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂਗੇ।
- * ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾਂਗੇ।
- * ਹਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਮਰਥਨ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਚੇਤ ਜਾਂ ਅਚੇਤ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।
- * ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਨੂੰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਉਕਰ ਦੇਈਏ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝਣਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕੌਮੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣੇ।

ਭੇਖੀਆਂ, ਪਖੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਛੰਮਾਂ ਬਾਰੇ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ, ਮਨਮਤੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਿਪਤਾਂ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਧੋਟ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੂਚੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਜਲਾ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਸੀ-

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ ॥
 ਸਭ ਸਿਖਨਿ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗਰੰਥ ॥
 ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਓ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ ॥
 ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੋ ਚਹੈ ਖੋਜ ਸਬਦ ਸੇ ਲੇਹ ॥

ਇਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਡੇਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ, ਪਖੰਡੀਆਂ, ਭੋਖੀਆਂ ਤੇ ਮਨਮਤੀਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਦੇਹਧਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਮਤਲਬ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਰੰਗ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਥਿੜਕਾ ਕੇ ਮਨਮਤੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਔਜ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਉੱਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਇਹੋ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰੀਏ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਖੰਡੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਜੀਏ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿੱਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦੀਏ।

ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ :

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਕ -

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਾਇੰਟ ਸਕੱਤਰ, ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਦਫ਼ਤਰ ਸਕੱਤਰ, ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਖਰਾਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ, ਮਹੇਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਹਿਲ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ।

ਵਲਵਲੇ ਭਰਿਆ ਸੁਨੇਹਾਂ

ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ 1991 ਵਿੱਚ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਜੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਧਾੜਵੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੇਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੋਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਖੋਡ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਅਤੇ ਚੱਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਸੀ ਮੱਤ-ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ, ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਭਰਿਆ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੁਹਿਰਵ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਮੇਲਤਾ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜੋ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਡੇਢ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਅਬ ਤਉ ਜਰੇ ਮਰੇ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ ਲੀਨੇ ਹਾਥਿ ਸਧਉਰਾ ॥

(ਕਬੀਰ ਜੀ, ੩੩੮)

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ
ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੁਨੇਹਾਂ

(ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ)

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਲਗਭੱਗ ਸਵਾ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਬਰ ਮੋਚਣ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕੌਮ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਭੈਣਾਂ, ਵੀਰਾਂ, ਭੁਝੰਗੀਆਂ ਤੇ ਭੁਝੰਗਣਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਪਾਵਨ ਲਹੂ ਨਾਲ ਸਿੰਜਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਬੂਟਾ ਭਰ ਜੋਬਨ ਵਿੱਚ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਕੌਮ ਅੱਜ ਉਸ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਮ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਨੂੰ

ਆਦਰਸ਼ਕ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਡਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। 'ਮਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਕੌਮ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਹਰ ਬੱਚਾ ਅੱਜ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਾਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਈ ਪੜਾਅ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਾਂ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਅਜਮਾਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਤੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਿਹ ਕਸ਼ਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਤੇ ਦੇਸ ਦੇ ਹਰ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਸੋ ਹੈ ਬੁਚੜਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪੂਜਾ ਤੇ ਪਾਠ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਈ ਭਿਅੰਕਰ ਬਰਬਾਦੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਕੇ, ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਗਲਬਾ ਪਰਪੱਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਚੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿਛਲੇ 44 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਵਿਉਂਤ ਭਰੇ ਲੱਖਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਰਬਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਜਿਹੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਦਨਾਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨਗੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅੱਜ ਜਿਹੜੀ ਸਵੇਰ ਅਸੀਂ ਔਖਾਂ ਖੋਲਦੇ ਹਾਂ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਸਾਡੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਛਾਪ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਤੇਰਾਂ ਚੰਦਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੱਚੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਦੇਸ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਨ 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਕੋਣ ਭੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਹੋਏ ਮੌਤ ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਇੱਕ ਪਲ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ

ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਅੰਤਵਾਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਜੰਮ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵਰਗੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੰਗਠਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਤਵ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿੱਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ, ਸਗੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਿਆਰੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਚੰਗਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਚੰਗਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

ਜਬ ਲਗ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ ॥

ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਓ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ॥

ਜਬ ਇਹ ਗਰੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ॥

ਮੈਂ ਨਾ ਕਹੂੰ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਜਿਹਨਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ, ਬਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ' ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਮਾਂਝ ਪਾ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਂਝ ਸਾਡੀਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਉਪਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਹ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਕਾਉਣ 'ਤੇ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਰ-ਮੇਨੂੰ ਦੇ ਯੁੱਗ ਨੇ ਫ਼ਿਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ? ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਖੂ (ਲੱਖ ਪਤ ਰਾਏ) ਦੀ ਰੂਹ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਲੱਖੂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਈਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹਨਾਂ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਈਏ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਵੈਮਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਰਜੇ ਚੰਗੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ 47 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਏਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੋਨਾ ਉਗਲਣ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਬਸਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸੱਕੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ

ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਂ ਪੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਹੈ, ਸ਼ੁੱਧ ਦਾ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅਣਮੌਲ ਖ਼ਜ਼ਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋ ਜਾਣ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੈਂਣ ਕੱਟੀ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਝੁਕਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਰੇ-ਜ਼ਰੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਰੜ-ਦਰੜ ਕਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅੱਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ। ਬਰਗੋਡੀਅਰ ਸਿਨਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਡਿੱਕੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਵੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮੁਜਾਹਿਦ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕਛਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਆਏ ਹਨ। ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤਰਾਨੇ ਗੂੰਜ ਉਠੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਆਜ਼ਾਦ, 'ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ। ਇਸ ਲਈ ਲਕੀਰ ਪਿੱਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੁੰਨ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਰਮਗ ਛਾਡਿ ਰੇ ਮਨ ਬਉਰਾ
ਅਬ ਤਉ ਜਰੇ ਮਰੇ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ
ਲੀਨੇ ਹਾਥਿ ਸਾਧਉਰਾ॥

(ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ੩੩੮)

ਗਗਨ ਦਮਾਮਾ ਬਜਿਓ ਪਰਿਓ ਨੀਸੀਨੈ ਘਾਉ।

ਖੇਤੁ ਜੁ ਮਾਂਡਿਓ ਸੂਰਮਾ ਅਬ ਜੂਝਨ ਕੋ ਦਾਉ॥

(ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ੧੧੦੫)

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਉੱਠ ਰਹੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਝਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਦਾਣਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਮਾਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਹਾਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੌਮ ਹੋਰ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਡਿਗਦੀ ਹੈ।

ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਕੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਝੱਲੀ ਚੁਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਕਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਹੀ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 'ਉਪਰੋਕਤ ਮਿੰਨੀ ਖ਼ਲੋਕ ਬੰਡਰ' ਵਰਗੇ ਸਾਕੇ ਕਰਕੇ ਪਾਪ ਦੇ ਭਾਗੀ ਵੀ ਬਣੇ। ਜਿਹਨਾਂ ਚਿਰ ਉਹ

ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਠੱਕੇ ਬਣੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕੰਮ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਚੁੰ-ਚਾਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੁੱਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਕੂਟਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੋਖਲੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਭੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪਾਟ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਉਹ ਤੱਤ ਜਿਹੜੇ ਤਾਕਤ ਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਲੋਕ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਪਟ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਹਿਮੇ ਕਰਮ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਉਹੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਲੋਗੋਵਾਲ, ਬਰਨਾਲੇ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਢੋਂਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਨੱਕ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਨਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਚੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਲੁੱਬੜ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਪੰਥ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿੱਚ ਫੁਰਾ ਖੋਭਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣਾ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਦਾ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਮੰਗਦੇ ਟੁਕੜੇ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਿਊਣਾ, ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਜਿਊਣਾ ਹੈ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਪੰਡੇ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਸਾਡੇ ਸਵੈਮਾਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪੀਤੋਂ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਘੁੱਟਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਲਾਭਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਣਾ, ਸਗੋਂ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਝੁਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੋ ਤੇ ਪੰਥਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੈਰਾਮ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਵੋ।

ਅੱਜ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਖਾੜਕੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਖਾੜਕੂ ਵੀਰੋਂ, ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਪਸੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਮਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਸੁਖਨ ਨਾਲ ਝੁੱਲਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਕਤਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਏਕਤਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪੰਥ ਲਈ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਲਈ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਹਰ ਸਵਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਈਰਖਾ ਕਾਹਦੀ? ਇਸ ਲਈ ਆਉ, ਗਲਵਕੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਵਧੀਏ, ਨਿੱਜੀ ਹਊਮੈ, ਛੋਟੇ ਸਵਾਰਥ ਤੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਪਿੱਛੋਤਾਣ ਵਿੱਚ ਉਲਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚੇ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਾਡਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵੱਲ ਵਧੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਆਉ ਗਲਵੱਕੜੀਆਂ ਪਾਈਏ, ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋਈਏ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗਾਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰੀਏ। ਅੱਜ ਰੂਸ ਵਰਗੇ ਤਾਕਤਵਰ ਦੇਸ਼ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਅੰਗੜਾਈ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਸਲਾ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਖਲ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਆਉ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੇਠ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਲਈਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ -

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੱਬਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲੀ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕਾਸ਼ਤੀਵਾਲ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਡੋਲਿਆਂਵਾਲੀ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਉਵਾਲ।

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ' ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਕਦਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫ਼ਰਤ, ਗੁੱਸਾ ਅਤੇ ਵੈਰ-ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਆਏ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਥਾਣਿਆਂ ਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਹਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਕੌਰ-ਕੌਰ ਮਰਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵੱਜੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਆਏ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਯਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਵੱਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੇਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ

(ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ)

ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧਨ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣੀ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖ਼ਤ ਵਿਵਰਜਤ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਰਾਹੀਂ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ, ਅਦਾਰੇ ਜਾਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ

ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਔਕੜ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਵਰਦੀ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਛੋਟੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਆਦਿ। ਇਸ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਹੈ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ, ਅਦਾਰਾ ਜਾਂ ਅਫ਼ਸਰ ਆਪਣੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਕਨੂੰਨੀ ਚਾਇਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲੋਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਛੋਟੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਹਿਲੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਅਜੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਗ਼ੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾ ਸਕੀਏ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਰਤ ਸ੍ਰੀ ਫ਼ਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਫਰੀਦਾ ਬਾਰ ਪਹਾਇਐ

ਬਸੇਣਾ ਸਾਂਈ ਮੂਝੇ ਨ ਦੇਹਿ॥

(ਸਲੋਕ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ ਕੇ, ੧੩੮੦)

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਅਖਵਾ ਸਕਾਂਗੇ।

ਦੂਸਰਾ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉੱਪਰ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਅਸੀਂ ਪਾੜਕੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਾਡੀ ਸਮਝੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਖਾਮੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮਲੀ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਕਰ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੂਸਰਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀਆਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਜੁਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਛੋਟੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਾੜਕੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਉਸ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਖਰ ਉਹ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਧੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜੀਏ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਈਏ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਧੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਧੀ ਅਧੀਨ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਸੰਧੀ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰਫ਼ਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਅਸੀਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੋਧਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਸੋਚਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਉੱਪਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਫ਼ੀਤੀਆਂ ਦੇ ਡੇਕੇ ਲਾਲਚ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨਾ, ਬੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਣੇ ਤੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਮਤੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝਾਂਗੇ।

ਅਸੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਧੀ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੀਲਾ ਇਸ ਸੰਧੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਾੜਕੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਕਨੂੰਨ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਇਹ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਗਾਉ ਤੇ ਸੋਚੋ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਾਏ ਹੀ ਭਰਾ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹਨਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੀ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਹਨ। ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਹੁਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਬੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਮਾਰਿਆ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮਸ਼ੂਮਾਂ ਦੀ ਵਿਲਕਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣੋ ਜੋ ਯਤੀਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਬਾਹਮਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ? ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਮਾਂਗਟ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਲਉ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਹਮਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਟੇਟੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਹੱਥ ਰੰਗੇ। ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਪ ਦੇ ਠੂਠੇ ਵਿੱਚ ਬਾਹਮਣ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆਂ ਖੈਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਮਣ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਰਵਾਉਣੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਬੁਰਕੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮਾਂਗਟ ਨੂੰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਡਕਟਰਾਂ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਇਹ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ 'ਤੇ ਪਛਤਾ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਬਾਹਮਣ ਮਾਲਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾ-ਹਿਲਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਮਣ ਦੀ ਇਸ ਕਪਟੀ ਚਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਲੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚੋ ਅਤੇ ਉਸ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਯਾਨੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਬਣੋ। ਜਿਹੜਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈ :

ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ ॥

ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ। ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋ, ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਣ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਿਆ। ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਵਡੇਰੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੰਮ ਸਮਝਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਰਖੜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਹਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਰਜ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ ਨਾ ਜਾਉ, ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਲ ਹੀ ਦੇਖ ਲਉ, ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸੋਚ ਛੱਡ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਅਰੰਭੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾਲਤੂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਲੁੱਟਾਂ, ਖੋਹਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਲਤੂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਮਰਵਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਲਾ

ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੱਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ-

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੌਥਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੌਲੀ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕਾਸ਼ਤੀਵਾਲ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਡੇਲਿਆਂਵਾਲੀ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਊਵਾਲ।

ਜੁਝਾਰੂ ਜਾਬਤਾ

ਜਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ, ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿੱਚ ਦੂਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਿਣਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਨੀਵੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗ਼ਲਤ-ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਉਸਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਜਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਾ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਜਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਕਦਮ ਸੀ। 'ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਇਹਿਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸੋਚ, ਜੰਗੀ ਨੀਤੀ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ, ਗੁਰੀਲਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।

ਜਥੇਬੰਦਕ ਫ਼ੈਸਲੇ

(ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ)

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਤਹਿਤ ਤਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਬਖ਼ਸ਼ੇਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਤੇ ਮਾਝਾ, ਮਾਲਵਾ, ਦੁਆਬਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

- * ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਜੋਨ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
- * ਇੱਕ 9 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ, ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ, ਭਾਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕਾਸ਼ਤੀਵਾਲ, ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਥਰੇੜੀ, ਭਾਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਡੋਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ 6 ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਛੇਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਸ 9 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾਈ ਜਾ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- * ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਕੰਮ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਜੇਕਰ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

- * ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਮਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਉਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਫ਼ਰਜ਼

- * ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰੇ।
- * ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ।
- * ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਆਈ ਅਤੇ ਖ਼ਰਚੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ-ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਰੱਖੇਗੀ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਾਜੋ-ਸਮਾਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਦੇਖ ਰੇਖ ਦੀ ਜ਼ੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਰੱਖੇਗੀ।

ਉਕਤ ਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਜਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਾਏਗੀ।

- * ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਰਹਿਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਅਤੇ ਨਿਤਨੇਮੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ।
- * ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਹਰ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਨਾਅ, ਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਹ ਇੱਕ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ।
- * ਹਰ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਭਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ, ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗੀ।
- * ਹਰ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਉਸ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਜੰਗੀ ਸਮਾਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਜੰਗੀ ਸਮਾਨ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਵੇਰਵਾ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ।

- * ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਇੱਕ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਲਿਸਟਾਂ ਇੱਕ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ।
- * ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਆਂ ਕਰਨ।
- * ਹਰ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਈ ਜਾਂ ਖ਼ਰਚੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
- * ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਦੂਸਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
- * ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਵੇ। ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲਵੇ।
- * ਆਮ ਸੰਗਤ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਗਰ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।
- * ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਨੀਤਕ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।
- * ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨੀਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਵਲ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਹੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਵਕਤ ਕੇਵਲ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ) ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ।
- * ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਨਸ਼ਿਤ ਭੋਗ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਲੀਡਰ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੰਥਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- * ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦੂਸਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਤਲਾਹ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰੇਗਾ।
- * ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਟ ਜਾਂ ਟਾਊਟ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ

ਲਵੇ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇ।

- * ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਹਿਜ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇ।
- * ਅਗਰ ਕੋਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਵਾਪਸ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਣ

ਮੈਂ ..... ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਬਤਾ ਕਨੂੰਨ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਲਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਵੇਰਵੇ ਨੀਅਤ ਕੀਤੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਨੀਤੀ

ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਹਿਮ ਐਕਸ਼ਨ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ।

ਖੇਤੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਸੱਟੇ ਬਾਜ਼ ਬਿਉਪਾਰੀ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਲਈ ਫੰਡ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬਾਨੂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਲੋਟੂ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਕੰਗਾਲ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਬੂਲਿਆ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ 80% ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੌੜਾ ਘੁੱਟ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਹੱਕ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਖਰੀ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਜੁਝਾਰੂ ਹੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ

(11-05-1992)

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕੀਮਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਲਾਬੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪੂਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਪ੍ਰੈਸ ਲਈ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੌਲੀ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੁਡਲੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਮਿਥਣ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰਾਇਤ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਕਿਸਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਮਿਥਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਰੋਲ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੰਡੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਭ ਸੰਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਦੋ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹਕੀਕਤਾਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਖੇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਗੈਰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਖਲਾਕੀ ਦਮ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਤੱਥਾਂ ਸਾਹਿਤ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ:

- * ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਧੌਂਕੇ ਨਾਲ ਖੋਹ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ (ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ) ਵੀ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ?
- * ਸਾਡੀ ਸੋਨਾ ਉਗਲਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹਿਰਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਮ (ਸੀਪੇਜ) ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਅਗਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਜਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਇਸ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ?
- * ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿੱਕਰ, ਕਰੀਰ, ਜੇਡ, ਪਿੱਪਲ ਅਤੇ ਟਾਹਲੀਆਂ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੇ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨਹੀਂ ਛੇੜੀ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਫ਼ੈਦੇ ਵਰਗੇ ਦਰਖ਼ਤ ਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- * ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਕੁੱਲ ਕਣਕ ਦਾ 75 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸੇ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ ਮਿਥਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਾਦਾਂ, ਖੇਤੀ ਸੈਂਦ ਅਤੇ ਕੀੜੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਤਾਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨਸਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਨਾ ਮਾਤਰ ਹੀ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਧੌਂਕੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ? ਕੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖੂਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ?

ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਯੂਰਪੀ ਆਰਥਿਕ ਭਾਈਚਾਰਾ (ਈ. ਈ. ਸੀ.), ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਰ ਮਾਨਵ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਸਕਣ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਣਕ ਘੱਟੇ ਕੌਡੀਆਂ ਭਾਅ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਢਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹੋ ਕਣਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ 600 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਿਕ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਉਸ ਬਾਹਮਣ, ਬਾਣੀਆ ਦਾ ਢਿੱਡ ਕਿਉਂ ਭਰੇ, ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲੀ ਬੱਬਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦਿੱਲੀ।

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ

ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਖਾੜਕੂ ਪਹੁੰਚ

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਠੀਕ ਸੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸਿਰਫ ਬਾਈਕਾਟ ਕਾਰਨ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਪੱਖ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਲਕਦਾ? ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਪਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਲਤੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਤੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ 1991 ਵਿੱਚ ਚੋਣਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਾਉਂਦੀ, ਪਰ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਤੇ ਨਰਸਿਮਾ ਰਾਓ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਤਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਖਾਲਿਸਤਾਨ

(ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਅਪਰੈਲ 1991)

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀਆਂ ਵੋਟ ਸੰਦੂਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੱਲੀ ਦਫਾ ਕਰੋ - ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾਈ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਲੰਮੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ:

ਮਤਾ ਨੰਬਰ ਇੱਕ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸਾਡੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲਸ਼ਕਰ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਣ, ਸਾਡੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਾਡੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵੀਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੋਣ, ਸਾਡੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਸਾਡੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਸਾੜਿਆ

ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸਾਡੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦਨਦਨਾ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੁਟੇਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਫਰੇਬੀ ਚਾਲ ਰਾਹੀਂ, ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ ਦੋ

1699 ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ 1991 ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਚੁਨੌਤੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲਦਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਵੀਰ ਕਠੌਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਬਪੋੜੇ ਨਾ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਵੀ ਜਾਣ ਜਾਂ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਕਾ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 1989 ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਅਸੂਲੀ ਸਟੈਂਡ ਉੱਤੇ ਡਟਵਾਂ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਜਦ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਝਾਕ ਲਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਠੱਕ ਵਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਤਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ, ਸਿਰਫ਼ ਚਿਹਰੇ-ਮੁਹਰੇ ਹੀ ਬਦਲਣਗੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਹੀ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੇਗਾ। ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵੀ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਲਈ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਇਹ ਬੋਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਠੀਕ ਤੇ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ, ਉਥੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਧੂਹ ਹੇਠ ਥਿੜਕੇ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਮਈ ਮੌਕਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਗੇ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ ਤਿੰਨ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੈਗਾਮ ਗਰੁੱਪ, ਸਿੱਖ ਲਾਅਇਰਜ਼ ਕੌਂਸਲ, ਪੰਜਾਬ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ (ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ), ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ, ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਫਰੰਟ, ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਨਿਆਇ ਫਰੰਟ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਮੁਦਈ ਸਭਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਦਰਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੇ

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇਸ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨੀਤੀ-ਬਾਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਘੱਲਣਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੰਡ ਲਪੇਟੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇਸ ਗੋਲੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਗਾ-ਜਮਨਾ ਕਲਚਰ ਦੀ ਚਾਣਕੀਆ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਘੱਲੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੋਨ-ਮਿਰਗ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਜਾਗ ਉੱਠੇ ਹਨ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ ਚਾਰ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨਗੀਆਂ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲੀ ਬੰਦੂਕੜੀ ਤੇ ਵੋਟ ਸੰਦੂਕੜੀ ਦੀ ਉਸ ਕਪਟੀ ਚਾਲ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ਬਰ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਬੇਦਰੋਹ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਡੇਗਣ ਲਈ ਬੰਦੂਕੜੀ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵੋਟ ਸੰਦੂਕੜੀ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਅਗਾਂਹ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਪੱਚ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਇਹਨਾਂ ਖਾੜਕੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ, ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਪੰਥ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮੁਕਟ ਸਜਾ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਲੋਭੀ, ਈਮਾਨ ਦੇ ਕੱਚੇ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਮੈਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਦੁਰਕਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖਾੜਕੂ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਮਸੂਲੀ ਤੇ ਨਿਗੂਣੇ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਚਲਾਕ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੜਤਾਲੀਆ ਮਿਸ਼ਨ ਭੇਜ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੜਾਅ ਲਾਉਣ, ਰਤਾ ਭਰ ਸਾਹ ਲੈਣ ਜਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਥੱਕੀ ਹੋਈ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਦਮ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ, ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਾੜਕੂ ਵੀਰ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਘੱਲਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹਿ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਾਂਗੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਣਖੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖਲੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਕਲੋਕੀ ਡਾਂਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂਅ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਤਾ ਨੰਬਰ ਪੰਜ

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਪਰਪੱਕ ਪਰ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨਗੇ, ਜੋ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਮੂਨ ਨਾਲ ਰੋਗੀ ਇਸ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ

ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਬਾਹਮਣ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਵੋਟ ਸੇਦੂਕੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਟਿਕ ਨਾ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਕਮੁਠਤਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਖਾੜਕੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਸਮੂਹ ਖਲਕਤ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਸੁਰ ਤੇ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ,
 ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ,
 ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ
 ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ
 ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ
 ਗੁਰਜੋਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ
 ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਵੜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ
 ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਪੱਥ

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਠੇਰੀ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮਿਤੀ 01-09-1991 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਵਿਚਾਰ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ, ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਥ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਘੜਨ ਦਾ ਸਾਕਾ ਗਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਖਿੰਡਾਅ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਨਿਗੂ ਨਾਲ ਤੱਕੋ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਮਹੱਲ ਦਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਕੇ ਤੇ ਜਾਤੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਵੋ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਚੱਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੋ। ਜੇ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮੌਕਾ ਗਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਲਾਮ ਹੋਈ ਤੇ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਆਰੀ ਲੰਬੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਹੀ ਜਿਹਦਾ ਫਰ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਿਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਬਰਬਰਾਹਟ ਨਾ ਛੱਡ ਸਕੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਬਾਹਮਣ ਦੀ ਸ਼ਤਰੰਜਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ, ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਏਹੁ ਬੇਨਤੀ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਅੱਜ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ
ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਅੱਜ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ ਦੇ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 1991 ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਦੇਸ਼।

ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ, ਸਾਵਧਾਨ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਦੇਹ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਰੂਪੋਸ਼ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

- * ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹਨ। 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਇਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਹੌਲ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਤ, ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਵੀਚਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਬਰਕਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਭੇ ਅਧੂਰੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਵਾਲੇ ਥਾਲ ਵਿੱਚ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ' ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ' ਇੱਕ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕ ਅਰਥ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹੌਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਵਿਗਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਮਹੌਲ ਪਿਛਲੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਹੋ ਰੱਖਣਗੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- * ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਹੌਲ ਦਾ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਗ਼ੈਰ-ਜਜ਼ਬਾਤੀ (Dispassionate) ਹੋਵੇ। ਲੰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਵਕ ਤਕਰੀਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਵੀਰ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਹਮਲੇ ਨਾ ਕਰੇ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲੋਂ ਗਹਿਰਾਈ, ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਵਧੇਰੇ ਹੋਏ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਜ਼ਾਰਾ ਫੁੱਲ ਖਿੜਨ, ਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੋਬ ਸਾਹਿਬ ਹੋਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਵੀਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੈਂਤੜੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਉਣਾ ਹੋਵੇ।
- * ਸਾਡੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹ ਬੇਦਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਾਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਰਬੱਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ ਹਨ, ਵਲਗਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਜੁੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਬੇਣ ਸਰੂਪ (Dwarfiness) ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
- * ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਹ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਜਬਰਦਸਤ ਖਿੰਡਾਅ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਬਗੈਕ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਖਿੰਡਾਅ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਉਹੋ ਆਗੂ ਮਹਾਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸੰਕਟ ਦੀ ਉਸ ਪਰਤ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਕੜ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਆਪਣਾ ਰੁਖ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਭ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ (Irrelevant) ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਹੈ

ਕਿ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਉਹ ਲਾਲਚ, ਝਕਾਨੀ, ਟਪਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਚਾਲਾਂ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੇਡ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੀ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

* ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਰੂਸੀ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਢਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਸ਼ਾਇਦ ਰਹੇ ਕਿ ਨਾ ਰਹੇ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਚਰਚੇ ਛਿੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਰੀਪਬਲਿਕਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਬਘਿਆੜ ਰੋਕ ਸਕਿਆ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਚਿਣਗ ਮਘਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਹੰਕਾਰੀ ਸਲਤਨਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਰਿਪਬਲਿਕਾਂ ਦੇ ਸਫ਼ੀਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਲਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਥਾਹ ਸੰਸਾਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁੱਲੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ 1849 ਤੋਂ ਅੰਦਰੇ-ਅੰਦਰ ਸੁਲਗ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਪਿਆਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖਣ ਭਾਣਾ ਕੰਗਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੀ ਜਾਣੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਡੇ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਆਹਟ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਾਡਾ ਅਟਾਰੀਵਾਲਾ ਜਾਗ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਥਰੂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਉਣ ਦਿਉ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਥਰੂ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੱਚੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਇਹ ਅਥਰੂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ-ਆਜ਼ਾਦੀ, ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਲਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੀਤ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ 'ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪਿਆਰੇ ਵੀਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕੀ ਜਗਦਾ-ਬੁਝਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

* ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹੌਲ (International Situation) ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਇੰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੀ ਡਿਪਲੋਮੈਸੀ ਨੂੰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾ ਭਰਤਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੁਆਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖੁਦ ਹੀ ਹੋਰ ਵਧਾ ਲਈ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਵੀਰੋ, ਆਪਣੇ ਪੁਰ ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਮਾ ਕੱਢੋ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ।

* ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ। ਉੱਚੀ ਲਿਵ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿ ਬਰੀਕੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਜੁਲਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਲੱਭੀ ਜਾਏ। ਜੁਲਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਹੀ ਧੁੰਦਲੀ ਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ (Vague) ਜਿਹੀ ਗੱਲ (Term) ਹੈ। ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੋਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਫੜੋ ਪਰ ਅਸਲ ਕਸੂਰ ਚੋਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਰ ਦੀ ਮਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਸੰਗਦੇ ਹੋ? ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਭੇਬਲਭੂਸੇ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਕੂੜੇ ਦਾ ਢੇਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਸੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸੋਭਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ ਦੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚੋਗੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਮਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮੌੜ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੁੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਲ ਬਾਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀ ਘਾੜਿਆਂ ਨੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਟਵਾਉਣਾ, ਮਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਸ਼ਤਰੰਜਚਾਲ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਗਈ ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਟੁਕੜ ਕਾਰਨ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਕਮਾਉਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਟਲੀ ਤਾਂ ਇਸ ਇਸ ਹੁਝਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਕਦਮ ਨਾ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤੇ ਡਰ ਕੇ ਭੱਜ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਾਹੀਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਸਮਝਣ, ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਤੇ ਜੰਗੀ ਪੈਤਰੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ

ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

(ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ)

ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਹਿਤ ਕੌਮ ਕਰਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲਾਂ, ਏਗੀਆ ਕਮਾਡਰਾਂ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਏਗੀਆ ਕਮਾਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਇਸ ਲਈ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ

ਉਹ ਮਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੇਣਗੇ, ਬਦਨਾਮ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਗੇ, ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੇਂਦਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਹ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਚੁਆਨ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਖ਼ੂਨ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਭਰਾ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁੱਖ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਰ ਨੇੜਿਉਂ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਰਾ, ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਸਕਾ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਹ ਜਾਨਾਨ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਧਾਰਣ ਆਦਮੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਉੱਤੇ ਹੱਸੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਮੂਰਖ ਆਦਮੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰੂਪੀ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਵੱਢਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰੂਪੀ ਅੱਕ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਵਾੜ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਚਾਟੜੇ, ਬੂਟ-ਚੱਟ, ਨਵੇਂ ਉੱਠੇ ਮੀਰ ਮਨੂਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਮੰਨ ਕੇ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੇਵੱਸ, ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਖ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਉਹ ਪਏ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਜਨਮ ਦਰ ਜਨਮ ਭਟਕਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਦੇ ਉੱਚੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਜਰਾ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਏ ਹਾਂ ਪਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਖ਼ੁਦ ਆਪ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ, ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਖਾੜਕੂ ਯੋਧਿਆਂ ਨਾਲ ਘਿਉ ਖਿਚੜੀ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕੇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ, ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਭੁੱਖੇ, ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਹਵਾਸ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ, ਜੋ ਚਾਰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਈਮਾਨ ਵੇਚੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣ ਕਿ

ਉਹਨਾਂ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ, ਉਸੇ ਹੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡ-ਵਡੇਰੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ, ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਦੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਜੂਝਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਾਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੁਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਨ ਲਈ ਆਣ ਉੱਤਰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਟੁੱਟੇ ਜਿਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਂਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਝਪਟਦੇ ਹਨ? ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੰਘਰਸ਼ ਦੂਣਾ ਚੌਗੁਣਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਪੁਲਸੀਏ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਰ ਵੀ ਅਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੰਤ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫ਼ੋਰਸ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਉਸਾਰੂ ਆਲੋਚਨਾ

1989 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਾਨ ਦੇ ਆਗੂ ਇੱਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ 20-08-1990 ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਡਲਹੋਜ਼ੀ ਜਾ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੇਠ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ 23-08-1990 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਸੋਚ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਅਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕੱਟਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਸੁਰ, ਸੁਹਿਰਦ, ਸਮਰਪਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰੂ ਆਲੋਚਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸਮੀਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸੁਹਿਰਦ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ

(ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ)

(23-08-1990)

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਦੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਸ਼ਬਦ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਨੀਤੀ ਬਿਆਨ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਭੁੰਘੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਾਡੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹਸਮੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਅਸਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਡੇਢ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਂਦਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਹਿਰਦ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸੈਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਜ਼ਬਾਤ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਨਿੱਗਰ ਦਿਸ਼ਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋੜ ਕੱਟਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੁਆਲੀਟੇਟਿਵ (Qualitative) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ (ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ) ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਅਕਸ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ

ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬੇਲਾਗ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਹੁਤੇ ਨੇਤਾ ਸਿਰੇ ਦੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਚਾਈ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਸ. ਮਾਨ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਉਹ ਮੌਕਾ ਖੁਦ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਹੇਠੋਂ ਪੌੜੀ ਪਿੱਚ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆਮ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਪਾਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ. ਮਾਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ) ਦਾ ਬਾਦਲ ਦਲ ਜਾਂ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ। ਫ਼ਰਕ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦਲ ਅਤੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦਲ ਗਰਮ ਗਰਮ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਉਪਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਤਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਉੱਤੇ ਚੜਨ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਬਦਲ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਸੰਕਲਪ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲਾਲਚੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦੇਈਏ? ਘਟੇ-ਘੱਟ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਮਲਪਣ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਲਸ਼ ਤੇ ਕੱਢੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇੰਨੇ ਕੁ ਸਿਆਣੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝ ਸਕੀਏ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਘੱਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਜੋ ਬਦਨਾਮੀ ਤੇ ਵੀਠਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਫੂਹ ਰਹੇ ਹਨ? ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਗ਼ੱਦਾਰ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੀਚਤਾ ਦੀ ਉਸ ਨੀਵਾਣ ਨੂੰ ਜਾ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਲਾ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਗਰਕੇ ਹੋਏ ਡੰਗਰ ਦਾ ਜਿਊਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਪੋਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ? ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਹੋ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਲੱਥਾ ਹੈ। ਦਰਜਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ ਹੇਠਾਂ ਜੀਅ ਰਹੀ ਇਸ ਨਪਾਕ ਹੂਹ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕੀ ਹੁਣ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਰਾਜਸੀ ਮਦਾਰੀ, ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਫਰਾਡੀਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਆਖੇ, ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਇਸ ਉੱਪਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਤੇ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਅਪਮਾਨਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੈਸਾ ਮਦਾਰੀ

ਹੇ ਜੋ ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਇਸੇ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਵੀ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਇਹ ਦੱਸਣ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਔਕਾਤ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਈਏ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੁਲਾਰਾ¹ ਨੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਏਜੰਡਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਬੀਬੀ ਵਿਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਤਾ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਸੂਚੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਖਮੋਸ਼ੀ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰਾਜਸੀ ਭੁੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ. ਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਉੱਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿੱਕੜ ਸੁਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਸਟੈਂਡ ਨਾਲ ਮਾਨ ਦਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਅਖਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਮਹੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਕ ਨਿੱਗਰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ
ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਗੁਰਜੇਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ
ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

1. ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ.

2. ਸਾਬਕਾ ਮੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ।

3. ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਪ੍ਰੋ. ਬੁਲਾਰਾ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 01-11-1991 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡੀਉ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ, ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਅੱਖੀ ਤੱਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਬੋਰਡ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਉੱਚੀ ਸੁਰ 'ਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, “ਭਈ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ ਜੇ”, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਝ 1966 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਟਕਾਏ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਜਨ ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਵੱਜੋਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

(01-11-1991)

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਸਰਕਾਰੀ, ਅਰਧ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਨਿਗਮਾਂ, ਨਗਰਪਾਲਿਕਾਵਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਸਮੇਤ ਸਭ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੂਰੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਨੌਸ ਤੇ ਬਾਦਲੀਲ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਤ ਕਦਮ ਇਸ ਲਈ ਚੁੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਸਾੜੇ ਦਾ ਮਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਈ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨੁਕਰੇ ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕਪੂਰਾ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ., ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਗੀਆ

ਸਮਾਜੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਚਹੁੱਤੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕਪੂਰ' ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਦਵਾਨ ਮਨਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਇਸੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਗੱਦਾਰ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੇਗੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਰਾਖੇ ਜਾਗ ਉੱਠੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਪੰਜ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹਿਤਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ -

ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਜਿਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਏ ਮੌਤ ਮਿਲੇਗੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸਕੱਤਰੇਤ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਭ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਬਹਾਨੇ ਘੜਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਜਾਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹਨਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ (ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ), ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਸਕੂਲ) ਅਤੇ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਕਾਲਜਾਂ) ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਸ ਦਿਸੰਬਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਪੱਤਰ (ਸਰਕੂਲਰ) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਪੰਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਉਹ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਤੇ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਮਿਲੇਗੀ। ਪੰਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੁਚਿਰਦ ਹਨ।

ਪੰਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਫ਼ਸਰ ਉੱਤੇ ਵਾਧੂ ਰੋਅਬ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਣਗੇ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਚੁੱਕਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸਾਬਤਗੇ, ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਰੰਤ ਦੁੱਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੇਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਟੇਟ ਨਾਲ ਖ਼ਤੋਂ-ਖ਼ਿਤਾਬਤ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਪਏਗੀ ਕਿ ਸਭ ਚਿੱਠੀਆਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਮੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਉੱਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਕੀਮ ਹੇਠ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਪੁੱਗ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿਖਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਬਿਆਨ (ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ) ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਗ਼ੈਰ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,

ਤਾਮਿਲ ਨੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕਪੂਰਾ ਬਹੁਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹਿੰਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਹੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 10 ਜਨਵਰੀ 1991 ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਾਂ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੇ 1, 12 ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਆਈ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ-ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ,

ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ

ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵੀ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧੌਕਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਠੱਲਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਤਿਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਜਦ ਸਾਰੇ ਚਾਰੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਤਿਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਵਾਰਸ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜਾਗਦੇ ਹਨ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਠੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੜ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟਸ ਐਕਟ 2004 ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੀ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਤਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰੀ

ਰੋਪੜ -ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਤਿਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ (Superintending Engineer) ਔਲਖ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਬੂੰਦ ਹਰਿਆਣਾ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਗ਼ੱਦਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹਿਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦੇ ਕੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ 'ਸੂਬੇਦਾਰੀ' ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਰਾਖੇ ਅਜੇ ਜਾਗਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੀ ਇਹ ਨਹਿਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹਰਿਆਣੇ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ੀਆਂ ਲੁੱਟ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹਿੱਕ ਉੱਤੇ ਮੂੰਹ ਦਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਤਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਗ਼ੈਰ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ

ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਹਿਰ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਖਾੜਕੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਸਭ ਪੰਜਾਬੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਜਾਂ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪੜੇ ਅਤੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਸੂਚੀਆਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਢਿੱਲੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਹਾਣਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਵਾਲੀਆ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਚਤਰਬ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਬਾਦਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਆਣ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਨਹਿਰ ਦੇ ਸਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਖਲ੍ਹੋਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੋਝੇ ਰਾਜਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਰੜੀ ਨਿਗੂਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅਸੀਂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਨਹਿਰ ਪੂਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਧਵਾਟਿਉਂ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਹਿਰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਥ ਦੇਣ। ਖਾੜਕੂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇਰਾ ਅਤੇ ਸਾਥ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲਕਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਕਾ ਹੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਠੰਢੀਆਂ ਯਥ ਰਾਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠ ਕੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ
ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਤ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ
ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਭਲਵਾਨ ਜਨ. ਕੇ.ਸੀ.ਐਫ.
ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਕਾਲਖ, ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਕੇ.ਐਲ.ਐਫ.
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮਾਲਵਾ ਜਨ

*

ਸ੍ਰ. ਸ਼ਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 30 ਮਈ 1990 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਪੋਸਟਰ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੋਰ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ 07 ਜੂਨ 1990 ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਅਹਿਮ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਏਜੰਸੀਆ ਦੀ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੀਣ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਜੁਝਾਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗ਼ੈਰ ਇਖਲਾਕੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਢਿੱਲ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਉੱਚੇਥੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਮਾ ਹੈ।

ਸ. ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

(ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ)

(29-05-1990)

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸੁਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਉੱਚੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦੇਣਾ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਛੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 90-90 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਇਹ ਚਲਮਦੀਦ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਲਾਕੀ ਜੰਗ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੰਗ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੋਡ, ਜਾਬਤਾ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਹਮਣ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨਚਾਹਲ, ਭਾਈ ਗੁਰਜੇਟ ਸਿੰਘ ਰਾਜਸਥਾਨੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਜੇਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਖਾੜਕੂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਭੈਣ, ਭਰਾ, ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਖੂਨ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਵਰਗੇ ਸੱਚੇ ਇੰਨੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਦ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ 6-7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਘਟੇ-ਘੱਟ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬਾਹਮਣ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਯੂ.ਐਨ.ਓ., ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਦੂਤਘਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਤਾਰ ਵੀ ਪਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਬਾਹਮਣ ਕੀ ਕੀ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਜਾਂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਸਵਾਹਬ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿੱਖ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਕੀ ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਮਗਰਮੱਛ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਸੁੰਨ ਮਸਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਡਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਬੰਦ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਤਕਲੀਫ਼ ਝੱਲਣੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਸਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ

ਸੋਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਸੁਪਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ

ਗੁਰਜੇਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਤ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ

*

ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ

ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਜਦ ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬਿਪਰ ਸੋਚ ਨੇ ਤੂਫਾਨ ਪੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੱਲਣ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਜੁਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਤੀ ਘੜ ਕੇ ਦਲਿਤ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਤਰ ਪਏ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਨਾਲ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਿਆ ਬਿਪਰ ਸੋਚ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਹਮਦਰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਵੀ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸੋਚ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦਲਿਤ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ

(ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ)

(02-09-1990)

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ (Reservation) ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਹੁੰਚ, ਰਵਈਏ ਅਤੇ ਗੁੰਝਾਗਰਦੀ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਦਲਿਤ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਂਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਫਾਸੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਉਸ ਅੰਤਮ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਹੀ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉੱਚਾ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਤ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦਲਿਤਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਢਾਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਕਲੰਕ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਦਲਿਤ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਹਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਹੱਛੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਉੱਤਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਨੂੰ ਇਹ

ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪਖੰਡ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕੱਝੀ ਹਕੀਕਤ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਵਪਾਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਜਹਿਨੀਅਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੰਝ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ (Credibility) ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਾਤਰਾਨਾ ਚਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਨੂੰ ਨਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀਆਂ ਕਪਟੀ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਉਣਗੇ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਭਰਮ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੁਜਾਹਿਦਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਪੰਥ ਕੱਢ ਰਹੇ ਛੋਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਹਲ ਕੇ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲੇ।

ਹੁਣ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਛੋਕਰਿਆਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹਨ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੁੰਡਾ ਗਰਦੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੁਜਾਹਿਦ ਦਲਿਤ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ,

ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ,

ਹਰਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨਵਿੰਡ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ)

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੰਡ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ

*

ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਮਿਤੀ ੦੨-੦੯-੧੯੯੦ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਧਿਰ ਸਸਪੈਂਡ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਾ ਕੇ ਸਤਾ ਮਾਣਨ ਦੀ ਝਾਕ ਲਗਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਧਿਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅਸਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲਵਾ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਰ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਅਸੈਂਬਲੀ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਤਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪੀਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕੁੰਨ ਬਿਆਨ ਵੀ ਲਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਲਾਏ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਝੂਠੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਣ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰਚਾਲਾਂ ਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

(ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ)

(02-09-1990)

ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਉਸ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਤਿੰਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਫ਼ੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣੀ, ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਸੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸੰਦੇਸ਼ਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਸਹਦਾਰੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬੇਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ

ਫੀਠਤਾਈ ਦੀਆਂ ਸਾਹੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨਘੜਤ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਵਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗ਼ੈਰ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਸਾਹਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਚੇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਉੱਚੇ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਜੇਕਰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਵਾਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਸਾਡੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਪਰ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਮੁਜਾਹਿਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਲ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜੋ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੁਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੂਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਏਕਤਾ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੈਅ ਭੀਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ, ਰਾਜਦੇਵ, ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਡਿੱਗੇ ਬਦਨਾਮ ਅਨਸਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਪਟੀ ਚਾਲਾਂ ਮੁੜ ਜੀਵਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ
 ਸੁਪਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ
 ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ
 ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ

ਸਿਆਸੀ ਬਦਲ ਦਾ ਯਤਨ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੇਠਲੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਧੜੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ੧੯੯੧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕਈ ਧੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੇ ਜੋ ਉਮੀਦ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਲਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸੱਕਿਆ। ਭਾਈ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਭਰੇ ਤੇ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰੇ, ਜੋ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਸੌਂਪਦਿਆਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਬਦਲ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੀ ਪੁਰਜਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ

(ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਮਾਨੋਚਾਹਲ)

(13-04-1991)

ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਭੂ ਸਰਹਿੰਦ, ਭਾਈ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ (ਕਨੇਡਾ), ਭਾਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿੱਗਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਉਹੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਅੱਜ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਿਤਵੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਨਿਗੂ ਰੱਖ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਿੱਗਰ ਲੀਹਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਵਾਰਥੀ, ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਵਿਹਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ

ਮੁਖੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫ਼ੋਰਸ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ

1991 ਵਿੱਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਿਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਪੰਥ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾ ਉੱਠੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਸਮਝਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚਿਤਾਵਨੀ ਭਰਿਆ ਇਹ ਬਿਆਨ ਜਿੱਥੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨਸੀਅਤ ਸੀ, ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪੇਤਲੀ ਸੋਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਤਰਚਾਲ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ/ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ

(ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ)

(07-12-1991)

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਛਪੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਿਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰੂਪ 'ਚ ਚਾਲ ਖੇਡਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਨੰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਜਾਹਦੀਨ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਨਾਸਿਬ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ

ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਭ ਖਾੜਕੂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਿਰ ਤਲੀ ਉੱਪਰ ਰੱਖੀ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਸੇਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉੱਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਮੁਖੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ

ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੇਦੜਾ ਮੁਖੀ ਬੀ.ਟੀ.ਐਫ਼.

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਮਰਥਨ

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 'ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ 10-12-1990 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ, ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ-ਸ਼ਿਤਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣ ਵੱਲ ਯੂ. ਐਨ. ਓ., ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਹਿਰੇ ਨਾਲ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਤਾਏ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਥਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦਸ ਦਿਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ

(10-12-1990)

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਅਸੀਂ (ਸਿੱਖ) ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਸੀਂ ਯੂ. ਐਨ. ਓ., ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਲੋਕ ਤੜਨ ਲਈ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੌਧਾ-ਚੌਧਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤਹਿ ਕਰਨ ਲਈ

ਪੁਰਅਮਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਆਉਣ। ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਕਿਰਤੀਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ 10 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਬੰਦ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ। ਰੈਂਡ ਕਰਾਸ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਹੀ ਬੰਦ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ -

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ,
ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਚਾਰ ਖਾਤਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ -

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ.

ਗੁਰਜੇਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਬੁੱਧਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਕੇ.ਐਲ.ਐਫ.

ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾਂ ਬੀ.ਟੀ.ਐਫ.

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਕੇ.ਐਲ.ਐਫ.

ਨਹਿਰ ਰੋਕੂ ਐਕਸ਼ਨ

ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦੇ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੇਖੜੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਐਕਸ਼ਨ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਅੱਜ ਤਕ ਵੀ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸੱਕੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਿਪੋਰੀਅਨ ਕਨੂੰਨ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁਰਾਈ ਯਾਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਰਦਾ, ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਵਲਵਲੇ ਭਰਿਆ ਪੰਨਾ ਹੈ। ਜਾਨਲੇਵਾ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਦੇ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੇਖੜੀ ਦੇ ਸਫਾਏ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਅਣਮਿਊਂਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ. ਦੇ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੇਖੜੀ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁਨੱਹਾਂ ਭੇਜਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਰਥਿਕ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਡੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਇੱਕ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬੁੱਦ ਪਾਣੀ ਹਜਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਫਤਵਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖ ਲਵੇ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲਵੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਰਿਆ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਹੱਕ ਉਸੇ ਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਨਾਨ ਰਾਈਪੋਰੀਅਨ ਰਾਜ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪਾਣੀ ਦਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਵਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਜਾਂ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਤੇ ਬੜੇ ਠਰੱਠੇ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ? ਕੀ ਕੋਈ ਕੌਮ ਆਪਣੇ 75 ਫ਼ੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚੜ੍ਹਕ ਕੀਤੀ ਵੀ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਖੋਰਣ ਦੀ ਘੁਰਕੀ ਦੇ ਕੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਰਾਪ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਬਰਾਂ ਤੱਕ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਗੱਦਾਰ ਬਰਨਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਸੌਂਪ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਸੂਬੇਦਾਰੀ ਲਈ।

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਹੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮ ਸਲੇਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਛੀਟਕੇ ਜਿਸਮ ਉੱਥੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਭ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਹਿਰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ -

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ
ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੰਡ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ
ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਮਾਲਵਾ,
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫ਼ੌਜੀ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ,
ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਉਵਾਲ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ,
ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਲੁਧਿਆਣਾ।

*

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾਈ ਸੂਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਪੋਤਲੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਈ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਹੂਣੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭੇ ਸੋਚ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹਾਸੋਹੀਣੀ

(ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ)

ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਤੇ ਵਿਹਲੇ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮਾਫ਼ੀ ਉਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਖਾੜਕੂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ., ਜਨੇਵਾ ਸੰਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਇੰਝ ਤੁਸੀਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਢੀਗਾਂ ਮਾਰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 50,000 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਅਜਬ ਦਸਤੂਰ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਤਲ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਘੱਟ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕੋਰੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕੋਰੇ ਬਣਨ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰਨਾ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥਿਆਰ (ਸ਼ਸਤਰ) ਸਾਡੇ

ਪੀਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰੱਖਣਾ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਯਾਦ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛਡਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਹੋ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਘਟੋ-ਘੱਟ ਇਤਨੇ ਅਹਿਸਾਨ ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵੱਡ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬੇਪੱਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਵੋ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਵਾਰ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲਵੋ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੌਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਕਿ ਗਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਸਤਾਏ ਕਰੋੜਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੂਫ਼ੀ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵ ਜ਼ਾਤੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਿਪਰਨ ਦੀ ਗੀਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਚੁੱਕਣਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅਮਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਂ ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ 7 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਕਾਰ ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਘਿਉ ਖਿਚੜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਪੈਨਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਫ਼ਰੰਟ ਉੱਤੇ ਸੈਂਤੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਕਰਕੇ ਬੇਅਸਰ ਹੁੰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣਗੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਸੁਨੇਹਾਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ

‘ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ’ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ‘ਖਾਲਸਤਾਨ’ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖ ਕੇ 80 ਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾਈ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 29 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦ ਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾਹ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ‘ਦਲ ਖਾਲਸਾ’ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਚ ਸ. ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕੋਟਲਖਤ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਕਪਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਤੇ ਮਾਰੂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਨਪ ਸਕਣ ਦਾ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰਅਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਅੱਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਾਰ ਸਕਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੰਤਵ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਪੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰੋਈ ਸੋਧ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਦੇ ਕੋਹੇ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਵਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੁਝਣ ਦਾ ਹੁਲਾਸ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੰਦੇਸ਼

(ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ)

ਹਕੂਮਤੀ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਜੇਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਜੇਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਿਗਲ ਦੀ ਹੁਕ ਮੌਜੂਦਾ ਹਿੰਦੁਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧਤ ਕਰਕੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀਉ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਲੰਮਾ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਖਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਸੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ‘ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹੋ ਹੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਚਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝਣ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਨਾ ਵੀ ਕਰੀਏ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਨਰੋਈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਉਚਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

1947 ਦੀ ਦੇਸ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਲੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਢਾਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ

ਕਿਸਮਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੀਡਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਬਾਣੀਆਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਘੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੋਧ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਤੱਤ ਬਿਲਕੁਲ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਨਕਾਰਾ ਤੱਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਲਈ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧੜੇ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਸਦਕਾ ਕਲਾ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪੂਜਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਤੋਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸੱਚ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਗੱਦੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਡਰੋਬ ਦੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ, ਸੱਚ ਦਾ ਰਸਤਾ, ਸਦਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਕੂਮਤੀ ਰਾਜ ਬਣਤਰ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਟਕਰਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਪਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਗਭੱਗ ਸਦੀਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖੇਤੀ ਦੀ ਉਪਜ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਜਾਂ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਜਾਂ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਅਹੁਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

1947 ਦੀ ਦੇਸ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਘਣੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲੁੱਟ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਿੱਦਥ ਨਾਲ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਮਸਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਪਰ ਹਾਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਸੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਕਿਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਜੋਕੇ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ, ਵਰਿੰਦਰ, ਯੱਸ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਗੇ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਜਕੜ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਛੇੜਿਆ, ਉਥੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਮਟੇਜ 'ਤੇ ਉੱਭਰੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਫਾਸ਼ੀ ਸਰੂਪ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੂਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਲਹੂ ਅਤੇ ਚੰਦੋਕਲਾਂ ਦੇ ਸਾਕੇ ਹਾਲੀ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਛਟਪਟਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਅਧਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਜਲਾਲਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਅਧਮਾਨਤ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੇ ਹੀ ਰਣਤੋਰੇ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦੇ ਚਾਅ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ

ਦੇ ਅਨਗਿਣਤ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿਮਾਣਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ, ਨਿਉਟਿਆਂ ਤੇ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਵੀਰ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਤੇ ਮਲਕ ਭਾਰੋਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਖੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸੱਕੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਕੀਰ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸੱਕੇ।

ਅਜਿਹੇ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਗੌਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦਲ-ਖਾਲਸਾ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ, ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਜੋ ਪ੍ਰਜੀਵਾਦ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਈ ਸਿਰ ਫਿਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਪਾ ਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਭੱਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਮਲਾਈ ਸਮਝ ਕੇ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਸਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਬਸਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਮਖੌਟੇ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿੱਚ ਫੁਰੇ ਘੋਪਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਖਲਨਾਇਕ ਮਨੁੱਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਚੱਟਣ ਲਈ ਉਥੇ ਡੇਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਣ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾਇਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਮਨੁੱਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜਕੜ ਤੋੜਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਨਿਮਾਣਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਓਟਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉ ਇਸ ਬਿਪਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਜੋਟੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਰਣਤੱਤੇ ਨੂੰ ਸਘਦਾ ਰੱਖੀਏ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਪੀਘਾਂ ਝੂਟਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੀਏ।

- * ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਲਿਤ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਿੱਗਰ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਕੜ ਨੂੰ ਭੰਨ ਸੁੱਟੀਏ।
- * ਅਸੀਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਲਤ ਆੜੂਤੀ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਆੜੂਤੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਹਾਂ। ਲੁਟੇਰੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਯੋਗ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸਮਾਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਾਂਭ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਜਾਂ ਚੌਧਰ ਦੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਮਾਰੂ ਰੁਚੀਆਂ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਵਰਨਾ ਅਜਿਹੇ ਕੌਮੀ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਕਾਂਟੇ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਾਂਗੇ।

ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਕਰਨ।

ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਸਮੇ-ਸਮੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਢੱਠੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ, ਸ਼ੜੀ ਹੋਈ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਤੇ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ, 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਜਦ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਹੜਾ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਰਜੀਵ, ਵੀ. ਪੀ. ਜਾਂ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਵੇ। ਅਗਰ ਲੱਗਬਾਤ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਪਾਸ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵੇ। ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਬਖੇੜੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੱਤਣ ਲੱਗਣਗੇ।

ਅਸੀਂ ਅਖੌਤੀ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਢੱਠੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ, ਸਿੱਖ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ, ਵਰਨਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੁਹਾਡੇ ਅਕਸ ਦਾ ਨਾਮੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਕਿਸੇ ਧੜੇ ਜਾਂ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਤਰਾਅ, ਚੜ੍ਹਾਅ ਤੇ ਵਿੰਗੇ ਟੇਡੇ ਜ਼ੋਖ਼ਮ ਭਰੇ ਸਫ਼ਰ 'ਚ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆ ਦੀ ਜਕੜ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

*

ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ

ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝ ਕੇ ਵੱਡੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੋਏ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੱਦ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੇਠ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਵਿਟਾਂਦਰਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੁਝਾਰੂ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਘਟ ਰਹੀ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਗ਼ੀਕੀ ਨਾਲ ਵਾਚਦੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ, ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਦਮਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਵੀ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਇਸ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰਚਾਲਾਂ ਸਨ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਬਣਾ ਸੱਕਣਗੇ।

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

(ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ)

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਪਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਤਿ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਆ ਰਹੇ ਅਸ਼ਭਾਗੀ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ :

* ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਣ

ਵਾਲੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਦੂਰੀ ਤੱਕ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੱਚੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚਿਰੰਕਣਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਉਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਮਰ ਰਹੀ ਲਾਸ਼ (ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ) ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਭਰਨ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਜਥੇਜਹਿਦ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਪੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖਿਡਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਚਾਅ ਸਕੇਗਾ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਡ-ਮਾਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਦ ਰੂਹ (Evil Spirit) ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਸੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੂਸ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੂਫ਼ਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਜਸੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜੇਕਰ ਦੂਜੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਲਤਨਤ ਰੂਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਦੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਹੋ ਆਪਣੇਗੇ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਚਿੰਤਨ (Thought Process) ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ, ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਭ ਧੜਿਆਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਗੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਕਿਰਤੀਆਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਮਾਮ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਜਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ, ਝੂਠਾਂ ਅਤੇ ਲਾਲਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਕਿ :

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਸਮੀਕਰਣ (Power Equations) ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈਸੀਅਤ ਹੈ ?

ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਹਸਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਲੱਭਣ।

ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਬੋਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸੁੱਟੀ ਬੁਰਕੀ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਨਾਜ਼ਕ ਮੌਜ਼ ਉੱਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਦੂਰਗਾਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੱਤਾਂ (Invisible Facts) ਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਟੋਟਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਖ਼ਜ਼ਾਰੂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ

ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਾਰਨ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣਾ ਵਾਜ਼ਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੁੱਦ ਹੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਿਰ ਮੰਨਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ-ਸੰਪਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹੋ ਰਣਨੀਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਣੋਚਾਹਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਨਾਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਸਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੰਦਲਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੁੱਦਣ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਾਗਰੂਕ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ, ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸ਼ੂਮੀਅਤ ਤੇ ਭੋਲੇਪਣ ਵਿੱਚ “ਬਾਬੇ ਕਿਆਂ (Disciples of Guru) ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਕਿਆਂ (One with devil instincts) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਥਿਤ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਸੱਦਾ ਗ਼ੈਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ, ਗ਼ੈਰ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸਮਝ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਸੱਪਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਸੁਹਿਰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜ ਕਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਰਜਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਹਕੀਕਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਬਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛਡਾਉਣ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਚਾਲ ਹੀ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਹੁਣ ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਭਾਰਤ

ਸਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸ਼ਰਤ ਤੋਂ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਅੱਗ ਬਗੂਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹੋ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਹੈ, ਜੋ ਰੂਸੀ ਰਿਪਬਲਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਭੱਜਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਨਿਕਲੀਆਂ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੂਸੀ ਰਿਪਬਲਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋੜੀ ਗੋਲੀ ਗੋਰਬਾਚੇਵ ਨੂੰ ਨਿਗਲਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਕੌਮ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਡੇ ਅੰਗ-ਮੈਂਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤਹਿ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ
ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ,

ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ

ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾਂ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫ਼ੋਰਸ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ

ਆਪਸੀ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਤੇ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਖ਼ਤ, ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਟਾਂ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਘੁੱਸਪੇਠ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪਸੀ ਖ਼ਾਨਾਂ ਜੰਗੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਟਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੀ ਸਵਿਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਕਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਇੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਿੱਤੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਪਣਾ ਨਿਰਾਦਰ ਸਮਝ ਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਟ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਦੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੇਧ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਤ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸੱਕਿਆ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਉਣ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕੇ. ਐਲ. ਐਫ. ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰਵਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੂਸ਼ਨਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲੀ ਨੂੰ ਜੱਥੇਬੰਦਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਕੋਲੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਦਹੇੜਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਉ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਮੁਖੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਮੁਖੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਭਾਵ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਨੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਹਬਾਦ (ਅੰਬਾਲਾ) ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

ਭਾਈ ਕੋਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਦਹੇੜਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੌਗਲਾ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਰਲ ਕੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਕੋਲ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਹ। ਫੌਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਮਿਲਾਂਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਿੱਥੇ ਫੌਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕੋਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਕੋਲੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ। ਕੁਝ ਸਮਾ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਉ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਕੋਲੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਹੋ, ਅਗਰ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਮੈਥੋਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗੋਲੀ ਵੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਗੁਰਦੀਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ-ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਟਰੱਕ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਕੋਲੀ ਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਭਾਉ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋਗੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਖੀ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਕੋਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਉ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਸਾਹਬਾਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤਾਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਤੇ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸਾਹਬਾਦ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਬਾਦ ਪਹੁੰਚੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਉ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ

ਫਾਈਰਿਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਕਿਆਫ਼ੇ ਹੀ ਲਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨਫ਼ਤਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨੱਠ ਪਿਆ, ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਵੀ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਵਾਲਾ ਕਾਰਾ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਰਤੂਤ ਹੈ। ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਛਾਣਬੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਅਪਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਉਣ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੱਬ ਰੰਗੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦੇਈਏ ਕਿ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਏ, ਉਥੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸੇ 'ਤੇ ਕੋਝੀ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕਟਿੰਗ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰਕੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇ. ਐਲ. ਐਫ. ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੇ. ਐਲ. ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਕੇ. ਐਲ. ਐਫ. ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਰਹੋ।

ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਯੋਗ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ, ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਆਪ ਪਾਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੈਂਡੀ ਪਿਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ

ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਟ, ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋਗੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਆਪ ਜੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬੱਬਰ ਮਾਲਮਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉੱਤੇ ਲੁੱਕ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਲੁਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲੁਕਾਇਆ-ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ

ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ

ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬਦਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰੇ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨੇੜਤਾ ਤੇ ਦੂਰੀ ਦੋਹਾਂ ਤਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ. ਮਾਨ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਦੁਵੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਤੇ ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਮੰਚ 'ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸ. ਮਾਨ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਗਰਾਫ਼ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਡਿੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਤ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਬਣ ਸੱਕਦਾ ਹੈ।

ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਸਿਰਦਾਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਉ,

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਹਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਘਰਸ਼, ਪਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਦੁੰਦਲੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਇਸ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੱਈਆਂ ਵਧੇਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰਥਿਕ ਸਿੱਟੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ।

ਪਾਹਲੀਸੈਂਟਰੀ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਬਦੀਲੀ

ਜ਼ਰੂਰ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸਮਝ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਣਤਰ ਹੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਮੂਲ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਘੱਟ ਹੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਸਿਧ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਜੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਕਰਿ ਲਵੋ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਦੋ ਰੰਗ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਾ (Power Centre) ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਹਾਈ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਸ਼ਾਤਰ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਕੰਮ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹਨੇ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਖ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਿਣੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਭਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰ ਦਿਉ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਾਰੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਡਾ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਭੇੜ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਉੱਤੇ ਵੱਧੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਚੈਨਲ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਸੀ। ਹੱਲ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਤਭੇਦ ਲੱਭੇ ਜਾਣ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੌੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਛਾਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬਾਹ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮਨੋਰਥ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਮਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਢੁੱਕਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਇੰਨੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਾਧਨ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਕਮੀਨੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਮਹਾਨਤਾ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਨਹੀਂ ਹਰਿ ਗਈ।

ਵੀਰ ਜੀ, ਤੁਸਾਂ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉੱਤੇ ਝੱਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗੇ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ। ਸਾਡੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਘਾਟ ਬਰਬਾਦ ਹਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਹੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਉਪੜ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰਾਹ ਦੇ ਪਾਧੀ ਹਾਂ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਕਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦਰਦ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੇ, ਜੋ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਇਸੇ ਡੂੰਘੀ ਹੂਕ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਮਣ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਵੀ ਇਸ ਕਦਰ ਝੁੱਲੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਹੇਗੀ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਾਹਮਣ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਤਹਿ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੂਜਾ ਰਾਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਝੱਪੜ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਅਡੋਲ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਭਉ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਭ ਕੁਝ ਇੰਨੀ ਕਾਹਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ-ਆਦਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾਵਾਂ ਠੰਢੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਇੰਨੀ ਉੱਚੀ ਸੁਰਤਿ ਤੇ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਰੂਹ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਲਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਤੇ ਇੰਨੀ ਅਸੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਾਹਮਣ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇ-ਸਮੇਂ ਆਉਂਦੇ ਬਿਆਨ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਂਝ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਜੀ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਬਖਿਆਜ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਖੋਖਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਘਿਉ ਖਿਚੜੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸਿੰਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਇੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪੂਰਕ ਹੀ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਬੱਦਲ ਮੰਡਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਯਕੀਨਨ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

*

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ

ਕਰੀਬ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਨ। ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਉਨੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਜਿੰਨੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸੋਚ। ਇਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੱਥ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਫ਼ੈਮਲੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚਲੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹਰੇਕ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਿਹਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਸਟਾਫ਼ ਨਰਸ, ਦਾਈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿਹਤ ਕਾਮਾ ਵਗ਼ੈਰਾ-ਵਗ਼ੈਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਸਭ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਗਰ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ, ਜੋ ਰੂਸ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਹਿਢੇਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਦਨਾਮ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਛੇਕ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ। ਹਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਅਸਰ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਲਗਨ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰਨ ਕਿ ਹਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖ਼ੁਦ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਫ਼ਸਰ ਚੁੱਪ-ਚੜਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਨਿੰਗਰ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ

ਸਬੂਤਾਂ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਸੂਚੀ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧੋਣ ਉਤੇ ਗੋਡਾ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ -

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ,
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਤ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ,
ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ,
ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੰਦੜਾ ਚੀਫ ਜਨਰਲ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ -

ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਉਂਕੇ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ
ਕੋਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ

ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਵਿਚਾਰ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸਪੰਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਿਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਠਾਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੋਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੰਥਕ ਪੈਂਤੜੇ, ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੁਬਧਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰਚਾਲਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਤੇ ਸੂਝ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ)

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਉਥੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਇੰਨਾ ਕੁ ਤਾਂ ਦੱਸ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਘਮਸਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਆਪਣੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਫਰੰਟ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਛੇੜਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਸੀ

ਰਾਸ਼ਟਰ ਰੱਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਛਪੀਆਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਭ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ-ਸੰਪਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਦੋ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸ਼ੇਦੇਸ਼ ਭੇਜੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਪਰਤਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਹੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ। ਅਸੀਂ ਨਿਮਰਤਾ ਭਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ। ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਰੂਸ ਵਰਗੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਾਜ਼ਗਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਲਾ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਸਾਡੇ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨਰਥ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੋਚ ਅਧੀਨ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭੁੱਖਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ, ਪਰ ਜਬਰ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਖੋਟ ਵੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਤਾ ਵੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ 1849 ਈ. ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਨਿਮਰਤਾ ਭਰਿਆ ਮਾਣ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਬੀਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਸਲ ਦੇ ਜਲੌਅ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਕੋਈ ਸਧਾਰਣ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਥਿਤ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਸੂਰ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਵੇ ਜੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ

ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਦੋ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗਾਇਬਤ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਇਸੇ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਢਾਈ ਟੱਟਰੂਆਂ ਦੇ ਭਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਅਮਰਿੰਦਰ (ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਹੁੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ) 'ਹਿੰਦੂ' ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣੀ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਕੌਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਨਾੜੀ ਤੇ ਮੂਰਖ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੂਰਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈਏ? ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਹੋਰ ਸੁਣੋ, ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰੋ-ਪਿੱਟ ਕੇ ਦੋ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਮਤੇ ਕੀ ਹਨ, ਭੰਬਲਭੂਸਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇੰਝ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਦਾ ਦਾਅ ਪੇਚ ਵਰਤ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ (ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਛਪਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੱਗੇ ਚਲਾਕੀਆਂ ਅਤੇ ਫੁਰਲੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁੰਜਾਰਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਰ ਮੇਲੋ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਪੁੱਟਦੀਆਂ ਤਾਂ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਾਕਤਾਂ ਚਾਰ ਕਦਮ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਰੁਝਾਨ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੁਬਧਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਚਾਲਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਮਝ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਮੋਢਿਆਂ (ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ) ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੁੱਟ ਦੇਈਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਸੁੱਟਣਗੇ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਚਾਲ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਰੂਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖ਼ਲਾਅ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਸੂਚਨਾ (Disinformation) ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਚਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਮਹੇਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਬੇਸੁਮਾਰ ਤਸੱਦਦ ਝੱਲ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਗ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਹੇਠ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਚੋਗੇ ਬੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਅਧੀਨ ਬਣੀ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸ਼ਤਾ, ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਨੁਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ? ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਜੋ ਸਾਡੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੱਚ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚਲਾਕ ਵਕੀਲਾਂ ਵਾਂਗ ਫ਼ੋਕੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਫ਼ਰਾਬਦਿਲੀ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਖੇਡੇ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੱਖਾਂ ਹਮਦਰਦ ਵੀਰ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਉਲੀਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਡੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀਰ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਜਖ਼ਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਉਹ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ, ਪਰ ਗੱਲ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਲੰਮੀ ਨਦਰ ਨਾਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਾਂ ਉੱਤੇ ਬੁੱਟ ਖਾਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲਾ ਅਤੇ ਤਿੱਖਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਇਸ ਤੀਬਰਤਾ ਨੇ ਹੀ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਖਿੜੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲਈਏ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ। ਇੱਕ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲ ਬਣਾਉਣ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਵੀਰ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ (Mass Movement) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲਾ, ਇੱਕ ਪਾਸੜ, ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਣ ਸੋਚ ਦੇ ਅਕਸ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ? ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾ ਡਿਗੇਗੀ। ਜੇ ਇਹ ਲਹਿਰ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਲੜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਾ ਕੇ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਲੜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰੀ ਚਮਕਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਏਗੀ। ਜੇ ਇਹੋ ਲੜਾਈ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏ.,

ਐਮ. ਪੀ., ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇਗੀ। ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਰੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਕਾਮਰੇਡੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸਮਝ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤੰਗਦਿਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਿਰ ਮੱਥੇ।

ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਦੀ ਤਾਮਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਦਰਅਸਲ ਅਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਹੈ। ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਧਨ ਫ਼ੀਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਰ ਕਿਰਤੀ, ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸਾਨ, ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸੱਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖ ਕੇ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ, ਲੇਖਕ, ਸ਼ਾਇਰ, ਜਨ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਰ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਸੋਧਤ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੁਰਅਮਨ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲ ਕੇ ਤੋਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਲੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੇ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਉੱਪਰੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ-

ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ
ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ
ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਜਾਹੀ ਕਰਤਾ -

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਤ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ
ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ
ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛੇਦੜਾ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਬੀ.ਟੀ.ਐਫ਼.

*

ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਬਾਰੇ ਪੈਂਡਲਟ

‘ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ’ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਹ ਪੈਂਡਲਟ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਰੌਅ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਪੈਂਡਲਟ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਘਟ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ‘ਤੇ ਇਸ ਪੈਂਡਲਟ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਅੱਜ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਉਹ ਵੀ ਪੰਥ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕਣ ਦੀ ਹੀ ਸੂਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਤਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੇ ਚਲਾਕ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪੈਂਡਲਟ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪੱਖ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਮਦਦ ਲੈਣਗੇ।

ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਖੇਡ, ਖੇਡੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ?

(ਇੱਕ ਪੈਂਡਲਟ)

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਭਖਵੇਂ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ‘ਪੱਤਾ’ ਅਜੇ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹੇ-ਆਮ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀ ਚੋਣ-ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ. ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਤੱਕ, ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ‘ਪਹਿਲਵਾਨ’ ਨੇ ‘ਚੋਣ ਦੰਗਲ’ ‘ਚ ਕੁੱਦਣ ਲਈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਡੰਡ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਪੁਰਾਣੇ ‘ਭਲਵਾਨਾਂ’ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰ ਤੋਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਮਲ ਜ਼ੋਰਾਂ-ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਤੇ ਦੱਬੀ ਜਬਾਨ ‘ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਉੱਚੀ ਸੁਰ ‘ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਸੁਰ, ਪਰਤੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਉਲਰ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਈ ਅਨਹੋਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹਰਜਾ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ

ਜਜ਼ਬਾ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੋ ਹੈਰਾਨੀ ਜਾਂ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪਹਿਲੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਿਉਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਾੜਕੂ ਇਸ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਹੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਤਿਲਕਣਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਖੇਡ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਵੀ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਜਾਂ ਵਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਛਜ਼ਾਂ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡੇ ਇਸ ਖ਼ਤਰਨਾਕ 'ਨੀਤੀ-ਬਾਣ' ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਵੀ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਹਨ ਉਹ ਸਵਾਲ ਜਿਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਹਿਤੇਸ਼ੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦਰਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ, ਹਥਲੀ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਚੋਣਾਂ ਇੱਕ ਸੋਨਮਿਰਗ

ਚੋਣਾਂ ਜਦ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਪਰਚਾਵੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ। ਚੋਣਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖੇਡ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਦਾਅ-ਪੋਹ ਹਨ। ਲੁਟੇਰੇ ਹਾਕਮ ਜਦ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ, ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੈਂਤੜਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਜਾਂ ਜ਼ਾਹਰਾ, ਗਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਮਕਸਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਮੱਚੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਥੁਹ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਮਸਲਨ ਲਈ ਬਲ ਤੇ ਫਲ ਦੀ ਦੌਰਗੀ ਨੀਤੀ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਜਬਰ ਢਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤਮੱਦਦ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਆਸਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਿਲ ਤੇ ਬੇਹਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਮੁਦੱਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਫੁਲਾਉਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸੋਨਮਿਰਗ ਦੌੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇਹ ਦੇਖਣ 'ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਉਹ ਹਿੱਸੇ, ਜਿਹੜੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਸਦਕਾ ਪੋਲੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਛਾਏ ਇਸ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਖਾਲਿਆਂ ਹੀ ਫਾਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਮਛਲੀ ਜਾਲ ਨਾ ਜਾਣਿਆ' ਦੇ ਗੁਰ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਦਕ ਤੇ ਈਮਾਨ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮੁਹਰੇ ਨਹੀਂ ਲਿਫ਼ਦੇ, ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਕਪਟੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ 'ਖੰਡ ਲਪੇਟੀਆਂ' ਜ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਚੌਫਾਲ ਜਾ ਗਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ

ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਬੜੇ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਬਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਬਕ

1946-48 ਦੌਰਾਨ ਤਿਲੰਗਾਨਾ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੂਹਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਖਾੜਕੂ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਅਗਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਲੋਟੂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਕੜਾ ਝੰਜੋੜਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਡੋਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ 1952 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇਸ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸੂਹੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਸ਼ੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਹੱਥੋਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਰੀਂਦ ਵਿੱਚ ਗਰਕ ਹੋਈ ਅਖੌਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਚੋਕੀਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਬਦਕਾਰੀ ਭਰਿਆ ਕਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਮੁਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਕੌਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ 1967 ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਜਾਬਰ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹਿਆ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਦੇ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅੰਦਰ ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਦੇ ਕਰੁਨਾਨਿਥੀ, ਕੇਰਲਾ ਅੰਦਰ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਅਛੂਤਾ ਮੈਨਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ, ਸਾਰੇ ਲੋਟੂ ਲਾਣੇ ਨੇ ਰਲ ਕੇ, ਸੈਂਕੜੇ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਕਸਲੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੰਗੇ। ਇਸ ਬੇਤਹਾਸ਼ੇ ਜਬਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਦੂਸਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀਆਂ ਸੂਹੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਭੜਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। 1977 ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਮੌਕੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਹ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੁਝ ਵਿਕਾਊ ਲੀਡਰਾਂ (ਸਤਿਆ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਹ, ਚੰਦਰ ਪੂਲਾ ਰੈਡੀ, ਸੰਤੋਸ਼ ਰਾਣਾ ਆਦਿ) ਅੱਗੇ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ 'ਕੌਮੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ' 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਚੋਗਾ ਮੱਟਿਆ। ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕਲੰਕੀ ਰਾਹ ਅਪਣਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟੇ ਗਏ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਚੋਕੀਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਉਦਾਹਰਣ ਮੀਜ਼ੋਰਮ ਦੇ ਲਾਲਡੇਂਗਾ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਲ ਚਾਰ ਲੱਖ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੌਮ ਦਾ ਮਿਜ਼ੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮੀ ਪੁੰਆਂ ਚਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਦੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਝਾਰਖੰਡ ਤੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਅੰਦਰ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਲਾਵਾ ਮੱਲਿਆ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਇਕੱਲੇ ਨਾਗਿਆਂ ਤੇ ਮੀਜ਼ੋਆਂ ਨੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਧੜ ਵਾਹਣੀ ਪਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੀਜ਼ੋਰਮ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਬਰੂਦ ਦੀ ਬੇਦਰੇਗ ਵਾਛੜ ਵੀ ਮੀਜ਼ੋ 'ਬਾਗੀਆਂ' ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਸਪਿਰਟ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਬਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ, ਕਪਟ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁਹਰੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਜ਼ੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾ-ਰਸੂਖ ਆਗੂ

ਲਾਲਡੇਂਗਾ ਦਾ ਈਮਾਨ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵੀਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਮਿਸ਼ੇ 'ਬਾਡੀਆਂ' ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣਾ 'ਬੰਦੂਕੜੀਆਂ' ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚ ਕੇ 'ਸੰਦੂਕੜੀਆਂ' ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਅਗਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ 'ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ' ਦੇ ਇੱਕੋ ਕਪਟੀ ਡੰਗ ਨੇ ਮਿਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਥਾਏਂ ਢੇਰੀ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਵੀਹ ਸਾਲ ਮਿਸ਼ੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅੰਦਰ ਮੀਜ਼ੋਰਮ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਗੁੰਜਦੀ ਰਹੀ ਮੀਜ਼ੋ ਗ਼ੈਰਤ ਦੀ ਸ਼ੇਰ-ਗਰਜਣਾ, ਹੁਣ ਐਜਵਾਲ ਦੇ ਅਸੰਬਲੀ ਭਵਨ ਅੰਦਰ 'ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ' ਦੀ 'ਮਿਆਊ-ਮਿਆਊ' ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਣਾ ਤੋਂ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਬਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਾਤਰ ਹਾਕਮ ਇਸ 'ਮਿਆਊ-ਮਿਆਊ' ਦੇ 'ਸੰਗੀਤ' ਉੱਤੇ ਮੁਸਕੜੀਏ ਹੱਸ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿਰੁੱਧ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰ

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ 'ਚ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪਰਪੰਚ ਰਚਣ ਪਿੱਛੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਯੁੱਧ ਚਾਲ ਤੇ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਨਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸਰਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਜਾਂ ਕਦਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਿੱਥੀ ਲਾਉਣਾ, ਖਾੜਕੂਆਂ ਹੱਥੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸੁਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਚੱਲਣਗੇ ਅਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਵਿੱਚੋਲਿਆਂ ਤੇ ਟਰੇਡ ਸੂਰੀਆਂ (ਫੀਲਰਜ਼) ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ, ਅੱਡ-ਅੱਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੜੇ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸਿਧਵੇਂ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗਬਤਾ ਬਣਾਉਣ, ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੁਕਤਾਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਗੰਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾ ਕੇ 'ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ' ਲਈ ਨਵੀਂ 'ਪੱਥਕ ਸਰਕਾਰ' ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ 'ਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਰਾਵਾਂ, ਤਰਕੀਬਾਂ ਤੇ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਫੁਰਮਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਲੀਲਾਂ-ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਭਧੇ ਹੋਏ ਮਹੌਲ ਅੰਦਰ, ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ, ਨੁਕਤਾ-ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਿਸ਼ਾ ਮੁਹਿੰਦੀਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਦੋਜਹਿਦ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦੇ ਸਾਧਨ

ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਾਂਗ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਘੋਲ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਧਨ, ਲੜਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ 'ਸਿਆਸੀ ਮੂਰਖਪੁਣਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਸਿਆਸੀ ਘੋਲ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਧਨ

ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਪੇਸ਼ ਠੋਸ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਘੋਲ ਦੇ ਇਸ ਸਾਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਘੋਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਏ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜੀ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਮਮੂਲੀ ਰੱਦੋਬਦਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਜੀਅ ਸਦਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ., ਜਨਤਾ ਦਲ, ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ., ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮਮੂਲੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਮਮੂਲੀ ਸੋਧਾਂ ਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਿਫ਼ਤੀ ਰੱਦੋਬਦਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਵੱਧ ਤਿੱਖੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਹੁੰਆਂ ਵੀ ਖਾਣੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਨੀਆਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜੂਲਾ ਕਬੂਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਾ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ?

ਕੁਝ ਖਾੜਕੂ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਬੜੀ ਗੁੰਮਰਾਹੀ ਦਲੀਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਖੱਟੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਖੱਟੀ ਆਪ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਗੁੰਮਰਾਹੀ ਦਲੀਲ 'ਚੋਂ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਜਚਣਹਾਰ ਲਗਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਖੋਟੀ ਹੈ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਵੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅੰਦਰ ਖੋਟ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਖੱਟੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਖਾੜਕੂ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜਿਸ ਖੱਟੀ ਬਾਰੇ ਐਨਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਤੇ ਔਖ ਹੈ, ਉਹ ਖੱਟੀ ਭਲਾ ਹੈ ਕੀ? ਇਹੋ ਨਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੋਲੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮਕਾਰੀ ਭਰੀ ਖੇਡ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟ ਪਰਚੀਆਂ 'ਚ ਢਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਹਕੂਮਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਖਾੜਕੂ ਹਲਕੇ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹਥਿਆਉਣ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਡੀ ਖੱਟੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਰਸ਼ਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭੇੜਾ ਅਧਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈਣ ਦੀ ਗਰਜ਼ 'ਚੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚੇਤਨ ਸੋਝੀ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵੱਲ ਪਰੇਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਝਾਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ। ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਗਲੀਜ਼ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਦਪ੍ਰਸਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ੈਕੀਆ ਜੋਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਮੁੱਚੇ ਜਜ਼ਬੇ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਲਾਹੇਵੰਦ 'ਕਾਰੋਬਾਰ ਅੰਦਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪੂੰਜੀ' ਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤੀ 'ਖੱਟੀ' ਕਰਨ ਦੇ 'ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਲਈ, ਸਵੈ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਨਹੀਂ ਡਾਹ ਸਕਦੇ ਉੱਝ ਮਾਘੀ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਅੰਦਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਅ ਵੀ ਬਦੋਬਦੀ 'ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ' 'ਚ ਦਰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਖੱਟੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖੋਟ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਬੇਗਰਜ਼ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜੂਠ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਰਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੈੜੀ ਭੋਹੀਨ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖੱਟੀ ਵਾਲੀ ਮਤਲਬ-ਪ੍ਰਸਤ ਖੇਡ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੋਭ ਤੇ ਲਾਲਚ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਤਾ ਕੁ ਮੋਕਲਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਚੋਭ ਕੁੱਝ ਘਟ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਪੰਜਾਲੀ (ਮੰਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ) ਦਾ ਫ਼ਸਤਾ ਵੱਢਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਪੰਜਾਲੀ ਦੀ ਕਿੱਲੀ ਨੂੰ ਰਤਾ ਕੁ ਰਿਸਕਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ, ਯਾਨੀ ਕਿ 'ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ' ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਧਨਾਢ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ 'ਚੋਂ ਵੱਡਾ ਲਾਣਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਧਨਾਢ ਹੈ ਜਾਂ ਧਨਾਢਾਂ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਨਾਢ ਲਾਣੇ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਡਾਢੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਆਸਰੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੱਧ ਧਨ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵੱਲ ਲਪਕ-ਲਪਕ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਹੱਥਕੰਡਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗ਼ਲੀਜ਼ ਧੰਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਕਿ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡੋਲ੍ਹੇ ਖ਼ੂਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਦਕਾਰ ਧੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਪਾੜਕੂ ਵਰਗ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਔਖ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਕੀ ਜੋ 'ਖੱਟੀ' ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ? ਜੇ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੋਹਾ? ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਾੜਕੂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਉਹ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਗੋਲ ਮੋਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬਿੜਕਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਖਰੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਰਚਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਉੱਤੇ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਹਵਾਸ ਭਾਰੂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਲੋਭ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਲੋਭ ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਘਿਣਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਮਲੇ-ਫੈਲੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਠੋਂਕਿਆਂ, ਕੋਟਿਆਂ, ਪਰਮਣਾਂ ਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ 'ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ' ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਤੇ ਭੁੱਖ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਲਾਲਚ ਹੁਣ ਲੁਕੋਇਆ ਨਹੀਂ ਲੁਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਾੜਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਧ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲਾਲਚਾਂ ਤੇ ਗ਼ਰਬਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਹੀ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਲੀ 'ਖੱਟੀ' ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ 'ਚ ਬੋਝਣ ਲਈ ਗੁੰਮਰਾਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਫੈਲਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੌੜੀ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਸੱਚ ਕਿਉਂਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਕੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸੱਚ ਬਿਆਨੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੂਹ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਉਠੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਖੜਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਰਹੀ ਦੰਭੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਸਰੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੱਟੀ ਉੱਤੇ ਭੁੱਲਣ ਜਾਂ ਗ਼ਸ਼ਕ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਭਰ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਖੁੱਕਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੰਦੀ ਖੇਡ ਅੰਦਰ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਪੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਦਕਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ।

ਅਸਲ ਤਾਕਤ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕੋਲ

ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਭੁਗਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਝੂਠਾ-ਮੂਠਾ ਹਲਫ਼ ਲੈ ਕੇ ਜੇਕਰ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਅਸਰਦਾਰ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਆਪਣਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਫਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰਲੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ?

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਠੋਸ ਅਭਿਆਸ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਹੱਥਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੀ ਝੂਠੀ, ਦੰਭੀ ਤੇ ਲੰਗੜੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅੰਦਰ, ਸਕਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿੰਗ (ਇਸ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ., ਐਮ. ਪੀ. ਆਦਿ) ਦੀ ਵਕਤ ਇੱਕ ਸਜਾਵਟ ਦੀ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਕਾਜ਼ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਇਕ ਵਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹਨਾਂ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਸੋਹਰ ਲਾਉਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਸਲੀ ਤੇ ਪੱਕੀ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਜਾਂ ਐਮ. ਪੀ. ਵਗ਼ੈਰਾ ਨਹੀਂ। ਐਮ. ਐਲ. ਏ., ਐਮ. ਪੀ. ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਸਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਵਜ਼ੀਰ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅੱਧ ਪੁਰਜੇ, ਇੱਕ ਅੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛਾਂਗ-ਤਰਾਸ਼ ਜਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਮੁੱਚੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਾਸੇ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਸਲ ਰਾਖੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿੰਗ ਦੇ ਜੁੱਮੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜੁੱਮੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਨੂੰਨ ਘੜਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਭੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਅਸਲ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਰਾਖੀ ਕੋਈ ਵਿਧਾਇਕ ਜਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਅਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ, ਫੌਜ ਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਹਕੂਮਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਤਾਂ ਬੜੇ ਫਾਲਤੂ ਜਿਹੇ ਆਰਜ਼ੀ ਕਰਿੰਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਟੱਕਰ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ (ਰਾਜ-ਮਸ਼ੀਨਰੀ) ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਅਸਰਦਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰੂ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾ ਵੀ ਲੈਣ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕੋਈ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਹ ਲੱਖ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਾਸਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਬਹੁਤ ਮਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਪੇਚਲ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦਾ ਨੱਕ 'ਚ ਦਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੰਗੀਆ ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਰਿਬੋਰੋ' ਜਦ ਜੀਅ ਚਾਹੇ 'ਚੰਦੂਮਾਜਰੇ' ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਟੰਗ ਸਕਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਔਕਾਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਝੂਠੀ-ਮੂਠੀ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਅਸਰਦਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰੂ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ, ਸਿਫ਼ਤੀ ਰੱਦਬਦਲ ਲਈ ਦਬਾਅ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਹਿਮ ਹੈ। ਕਠੋਰ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਮਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਠੋਕਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਵਹਿਮ ਨੂੰ ਚੀਧੜਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।

ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਦਾ ਠੋਸ ਤਜਰਬਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਭਲਾ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਭਾਰੂ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੱਦਬਦਲ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕੀ ਹੋਵੇ?

ਅਸਾਮ ਅੰਦਰ ਪਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਮੋਹੰਤਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕੀ ਹੈ? ਇਹੋ ਗੱਲ ਆਂਧਰਾ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਤੇਲਗੂ ਦੇਸ਼ਮ ਪਾਰਟੀ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅੰਦਰ ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ., ਕਸ਼ਮੀਰ ਅੰਦਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਕਰਨਾਟਕਾ ਅੰਦਰ ਜਨਤਾ ਦਲ, ਕੇਰਲਾ ਤੇ ਬੇਂਗਾਲ ਅੰਦਰ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਲਾ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ

ਲੜਾਈ ਦੇ ਸਕੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਾਸਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕੀ ਹੋਵੇ? ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਗਿਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿਮ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ, ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਅੱਗੇ ਯਤੀਮਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲਿਲੂਕੜੀਆਂ ਕੱਢਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਜ਼ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਭਿਰੀਆਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਖਾੜਕੂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਘਾਸਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਾਨ ਅੰਦਰ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦੇ 'ਮਿਨ ਮਹੁਰੇ' ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਝੂਠੀ-ਮੂਠੀ ਸੋਂਹ ਪਾ ਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਝੂਠ ਤੇ ਪਪੰਡ ਦੇ ਪਰਖਚੇ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ, ਨੈਤਿਕ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪੈਂਤੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਲਹਿਰ ਹੀ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ਼ ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਸੁਲਝੀ ਤੇ ਸਿਆਣੀ, ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਪੂਰੀ ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਡੋਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਕੋਲ਼ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣ ਜਿਹੜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਸਵਾਰਥ, ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਚਟਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ। ਅਜਿਹੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪਲੇਸਵੀਂ ਫ਼ੌਰ ਦੇ ਜਾਦੂ ਅਸਰ ਨਾਲ਼ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੈਂਬਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਵਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਜੇ ਅਜਿਹੇ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ। ਲਹਿਰ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾਂ, ਜਿਸ ਲੀਡਰ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਭਲਕੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰਕੇ ਗੱਦਾਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਜਰਾ ਯਾਦ ਕਰੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 3-4 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲਹਿਰ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਲੀਡਰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਚਿਆਈ ਕਰਕੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮੌਜ ਨਾਲ਼ ਵਰਗਲਾ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲਾਲਚ ਤੇ ਡਰ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਰੇ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਡੋਲ਼ੂ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਲੀਡਰ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਅੱਜ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਲਕੇ ਉਸੇ ਹੀ ਲੀਡਰ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਸਾਫ਼ਾ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ-ਹਾਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਸਹੁਆਂ ਪਾ ਕੇ ਅਸੰਬਲੀ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪਰਖੱਚੇ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਕਾਬਲੇ ਅਸਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਜੂਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਜੇਕਰ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਚਾਨਵੇਂ ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਾਰ ਯਕੀਨੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਵੱਡੀ ਰੱਦੋਬਦਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਦੀ ਇਛੁਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਚੋਣ

ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖੇਡ ਹਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਜਦ ਕਿ ਇਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਰਿਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਤੇ ਡਿਡਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ੈਕੀਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਖੇਡ ਬਗ਼ੈਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਰਗਾਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਤਾਕਤਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀਆਂ ਮੁਦੱਈ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ 'ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ' ਚੌਖਟੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮਮੂਲੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਉਹ ਤਾਕਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਲੂਮ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਜੇਲ੍ਹ ਖ਼ਾਨੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਜ਼ੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜਨ ਵਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪਿਛਾਧੜੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅਮਲ ਅਤੇ ਇਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁਟੇਰੇ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਮੁਦੱਈ ਹਨ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਤਾਕਤ, ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪੱਜ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਰਗ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ 'ਚ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕਬੂਲਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਧੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹਰ ਆਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੀਂ ਵਸਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਪਲਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕੀਮਤ

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਹਿਮ-ਭਰਿਆ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਭਲੇ ਹੀ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਕ ਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਰਾਹਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਠੋਸ ਹਾਲਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਫੌਰੀ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਮਾਫ਼ੀ, ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਆਦਿ-ਆਦਿ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਠੀਕ ਤੇ ਅਮਲਯੋਗ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾ ਸਰੋਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਤਕੜੀ ਲੋਕ ਰਾਏ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਪੱਤੜਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਡਾਲਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦੇਸ਼ਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਛਲਾਵਾ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣੀਆਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅਹਿਮ ਵਖਰੇਵੇਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਮਨੋਂ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮ ਆਮ ਮਾਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਾਕਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਬਰ ਹੋਏ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੌਮੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ, ਮੰਨ ਲੈਣ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਾਫੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਲੁਟੇਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਭਾਅ 'ਆਮ ਮਾਫੀ' ਕੋਈ ਮਹਿੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਮੀਜ਼ਰਾਮ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚੋਰੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਤੇ ਅਧੀਰੀ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਫੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੰਨੀ ਹੀ ਸਮਾਤੀ ਤੇ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਸ਼ੈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਪਹਿਰ (30 ਵਰ੍ਹੇ) ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਅੰਦਰ ਗਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਭਾਪਦੇ ਸੂਰਜ ਵਰਗੀਆਂ ਜੁਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਬਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਹਿੱਕਾਂ ਡਾਹੁਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣੀ ਸੀ।

ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁਰਸੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ਾਜ਼ੀ ਕੋਈ ਮਹਿੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਈਮਾਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਹੀ ਵੇਚ ਛੱਡੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕੌਮ ਦਾ ਈਮਾਨ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਕੋਈ ਮਹਿੰਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

ਇਹੋ ਹੈ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਲੰਮੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਟੀ ਉੱਤੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਖੁੱਕਣ ਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਨ ਦੀ। ਲੋੜ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਬਦਕਾਰੀ ਭਰੇ ਧੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਤੇ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਦੀ।

ਜੇਕਰ ਐਡੀ ਭਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਵੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਰਾਹ (ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ) ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਕੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰ ਵੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਠਾਠ ਮੂਹਰੇ ਅਜਿਹੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਾਣੀ ਕੋਡੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ

ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਝਾਕ ਵੀ ਹੱਥ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨੈਤਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਮਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਨਾੜੀ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸਦਾ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਜੇਤੂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਮਿਸਾਲ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਾਮਵਰ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੀ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 1967 ਤੇ 1969 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜ਼ਬਰ ਢਾਹੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਗੱਲ 1977 'ਚ ਤਾਕਤ 'ਚ ਆਈ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 1985 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਨਿਪੁੰਸਕ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ 1977 'ਚ ਕਾਇਮ ਹੋਈ 'ਮਾਰਕਸੀ' ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ 1971-72 ਦੌਰਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਕਸਲੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਗੋਂ ਸੈਂਕੜੇ 'ਮਾਰਕਸੀ' ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ, 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਸਕੀ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਕੂਮਤ ਢਾਈ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਰਨਾਲਾ ਜਾਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਣੇਚਾਹਲ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆ ਬੈਠੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਾਲਮ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਵੈ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲੋਕ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਇਸ ਭਰਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਚਾਲਾਂ ਦੇ ਭੇਤੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।

1985 ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਗ਼ਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਠੀਕ?

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਵੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਹੀ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ, ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਗ਼ਲਤ ਤੇ ਹਰਜਾ ਪਹੁੰਚਾਉ ਭਾਸਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਾਂ ਹੇਠ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲਹੂ ਵੀ ਵਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਤੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਉੱਤੇ ਮੋੜਵੀਂ ਝਾਤ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਫ਼ੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਪੈਂਤੜਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਬੰਦੂ ਹੋਏ, ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਲੋਭੀ ਤੇ ਈਮਾਨ ਦੇ ਕੱਚੇ, ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਪੇੜੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਜੂਠ ਉੱਤੇ ਪਲਣ ਤੇ ਵਰਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੱਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਕਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਖਾੜਕੂ ਪੈਂਤੜੇ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਦਨਾਮ ਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅੱਡ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਭਲਾ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ? ਇਹੋ ਨਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਭਲਾ ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ? ਇਹੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਡਟ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਸਕਣੀ ਸੀ। ਭਲਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨਕਲੀ ਤੇ ਦੰਭੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅੰਦਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਰੋਲਾ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਸਿਰਫ਼ ਨਾ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ, ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਲਬਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਲਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਉੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਅੱਪੜ ਸਕਦੀ? ਅਸੈਂਬਲੀ ਭਵਨ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਟਕਰਾਅ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ 'ਚ ਭਲਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਅਸਰਕਾਰੀ ਰੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੀਖਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰਨ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਭਲਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਨੂੰਨੀ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਮੂਲੀ ਜਿਹੀਆਂ ਤੇ ਨਿਪੁੰਸਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੀ ਮੌਜ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਜੇਕਰ ਖਾੜਕੂ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਭੇਜਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਜੀਅ ਚਾਹੇ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਤੁੰਨ ਦੇਣਗੇ? ਕੀ ਕੋਈ ਕਨੂੰਨ, ਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਰਵਾਇਤ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨੋਂ ਵਰਜ ਸਕੇਗੀ? ਇੰਨੀ ਬੱਜਰ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੋਰਚਾ ਮਾਰ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਹਿਮ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਹਿਮ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵੋਟ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਉਸੇ ਗੱਦੀ ਖੱਡ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸੱਮੁਚੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਵੋਟ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਰਾਹ ਨੂੰ ਨੁਕਰਾਅ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਦਰੁਸਤ ਪੈਂਤੜਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੈ, ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਲਿਜਾ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਹਨ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਵਜੂਦ 'ਚ ਸਮੱਈਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਘਾਟਾਂ ਸਨ,

ਜਿਹਨਾਂ ਸਦਕਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀ ਉਨੀ ਵੱਟਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿੰਨੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਭਾਰਿਆ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਸ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸੰਕਲਪ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਲਕਸ਼ 'ਚੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਰੇਗਤ ਛੱਡਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਗੁੱਝਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮੁਖਾਜ਼ ਹੈ। ਖੁਦ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਤੇ ਅਨਭੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ, ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ ਮੁਖਬਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਉੱਜੜ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ ਬਿਰਤੀ, ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪੰਨ ਵਸੂਲਣ ਦੀਆਂ ਬੋਲਗਾਮ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਨਭੋਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਖਪਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖਾੜਕੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਈਆਂ ਤੇਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਰੋਇਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਉੱਪਰ ਬਿਆਨੇ ਗਲਤ ਰੁਝਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਲਹਿਰ ਨਾ ਤਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਜੇ ਸੁਧਾਰ ਅਸਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਲਾਜ ਅਸਲੀ ਰੋਗ ਦਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚੰਬੜਿਆ ਅਸਲੀ ਰੋਗ ਵੋਟਾਂ ਖਾਰੇ ਗਲਤ ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਗਾੜ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਗਾੜ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹੀ ਲਹਿਰ ਨੌ-ਬਰ-ਨੌ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਨਿਘਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘਾਣਾਂ 'ਚ ਜਾ ਡਿਗੇਗੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਡੂੰਘਾਣਾਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੮੯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਲੇਖ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦਾ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਾਅਦਾ ਤੋੜ ਬੇਵਫ਼ਾਈਆਂ, ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨਿਆਂ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਚੜਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਾਗੀ ਜਾਨੀ, ਮਾਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਮਰਥਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੂਝਵਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਅੰਤਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੇ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਮਾਰੂ ਸੋਚ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਝੱਲੇ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਜਾਣੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ

(ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ)

(ਅਕਤੂਬਰ 1989)

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ : ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ

ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਕਨਵੈਂਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਇਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਮਿਥਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਕੌਮ ਰੂਹ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਲਾ ਪਾ ਕੇ ਬੀਤੇ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਜਾਨ ਅੰਗ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲਾ

ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਚੁਨੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਈ ਲੈਸ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਭਰਵੀਂ ਸਮਝ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਥਾਰ 'ਚ ਬਿਆਨ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹੋਮਲੈਂਡਜ਼ ਦਾ ਸਮੂਹ

ਇਸ ਪਰਤੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਨਸਲ, ਧਰਮ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਰੂਪਤਾ (homogeneity) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਸ਼ਿਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮਾਦੀ ਹਾਲਤਾਂ, ਨਸਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਰੰਗ-ਰੂਪ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੇ ਰਹੁਰੀਤਾਂ, ਜ਼ਬਾਨਾਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ 'ਚ ਫੈਲਿਆ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ, ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਵਿਕਸਤ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਿੰਨ ਇਲਾਕਾਈ ਜ਼ਬਾਨ, ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜਚਣਹਾਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ ਇਕਹਿਰੀ ਟਿਕਣਹਾਰ ਸਿਆਸੀ ਇਕਾਈ ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਜਾਂ ਹੰਢਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੇਗੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੇਠ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਖਣ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ 'ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼' ਦੀਆਂ ਮੱਧਯੁਗ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ 'ਪ੍ਰਤਾਪੀ' ਸਲਤਨਤਾਂ ਵੀ, ਇਸ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਕੁਝ ਕੇਂਦਰੀ, ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਕੱਸ ਕੇ ਰੱਖਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਵਕ ਕਰਮ ਵਜੋਂ ਜਦ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਪਕੜ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਝੱਟ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਦੇ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਫੁਟਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਛੇੜਾ ਛਿੜ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ 'ਪ੍ਰਤਾਪੀ' ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਉਸਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇੱਕ ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਰੋਸਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵੀ, ਇੱਕ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਿਰਾਲੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਨੁਹਾਰ ਵਾਲੇ 'ਖਾਲਸਾਈ ਰਾਜ' ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੂਲਣ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਤੇ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਗੀਤ

ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਇਕਹਿਰੇ, ਮੁਖੀ (ਕੇਂਦਰੀ) ਸਿਆਸੀ ਰਾਜ ਦਾ ਖ਼ਾਸਾ ਤੇ ਸਰੂਪ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਉਪਮਹਾਂਦੀਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਕੜਲਾ ਰਾਜ ਸੀ।

ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡੀ-ਬਿਖਰੀ ਸਿੱਖ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹੇਠ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਮੇ ਵਜੋਂ ਅੰਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ) ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਪਾਬੰਧ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਬਿਅਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਚਰੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਗੀਤ ਮੁੜ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਭਟਕਣਾਂ ਤੇ ਅਧੋਗਤੀਆਂ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ। ਜਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਘਾਰਾਂ, ਕਲੇਸ਼ਾਂ, ਗ਼ੱਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕੇ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾ ਰਾਜਸੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੜੇ ਹੀ ਦੁਪਾਂਤ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੇ ਜਲਾਲਤ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਹੇਠ ਚਲੀ ਗਈ।

ਸਿੱਖ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਮੋਹਰੀ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਬੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੜ੍ਹਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਸਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਇਆਵਾਦੀ ਪਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਿਉਂਦ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਵਰਤਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਖੋਹ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤਸੱਦਦ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਰੋਸ, ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਰੋਹ ਵਧਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਭਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਮਾਰੂ ਸੱਟ, ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀਆਂ ਸਭ ਕੌਮਾਂ, ਨਸਲਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਇਲਾਕਿਆਂ, ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ, ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਭਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਚੋਭ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਭਰਾਤਰੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਰੁਚੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਅਦੁੱਤੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਸਦਕਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਅੰਦਰ, ਆਪਣੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਕੋਂ ਨੌਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਸਲ, ਧਰਮ, ਕੌਮ, ਫ਼ਿਰਕੇ ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ, ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ

ਗੋਰਵ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਪਾ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਜ਼ੀਵੜਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਇਹ ਝਲਕ, ਕੋਈ ਇਤਫ਼ਾਕੀਆ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਸਰਬੋਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋਇਆ।

ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਮਹਾਜਨੀ ਵਰਗ ਦੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ

ਖ਼ਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੇ ਬੇਗਰਜ਼ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਇਸ ਸਪਿਰਟ ਦੇ ਉਲਟ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੁੱਟ ਖੋਹੇ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਮਹਾਜਨੀ ਵਰਗ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਧ ਫੁੱਲ ਰਹੀ ਭਰਾਤਰੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤੰਗ-ਨਜ਼ਰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸੋਚ ਤੇ ਲਾਲਸਾ ਖ਼ੋਰ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਡੰਗ ਸੁੱਟਿਆ। ਫ਼ਿਰਕੂ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਨਾਲ ਡੰਗੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਇਸ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਵਰਗ ਦੀ, ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਲੋਟੂ ਚੌਧਰ ਮੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹਵਾਸ ਇਸ, ਕਦਰ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਕੇ, ਸਾਝੇ, ਸ਼ੱਕ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹਨਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ, ਇਸੇ ਮੇਂਦ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਮਕਰ ਤੇ ਫ਼ਰੋਬ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਦ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਰਗਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੂ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਈਮਾਨ ਦੇ ਖੋਟੇ, ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣ ਅਤੇ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ, ਫ਼ਰੋਬ ਅਤੇ ਸੋਮੋਨਗਣੀਆਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਔਡ-ਔਡ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਆਦਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਪਖੰਡ ਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਕੀਤੇ। ਹਰ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਾ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲੁਭਾਉਣੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਵੇਂ ਮੌਕੇ ਨਸੀਬ ਹੋ ਸਕਣ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਕਿਥੇ ਗਏ?

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਇਹ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਦੇ ਉਲਟ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਮੜ੍ਹਨਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ (ਭਾਵ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ) ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ, ਮੋਹਨਦਾਸ ਕਰਮ ਚੰਦ ਗਾਂਧੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਹਾਤਮਾ' ਕਹਿਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਨੇ 1931 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਵਿਖੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ (ਭਾਵ ਸਿੱਖਾਂ) ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

1944 ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਉਲੀਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ।

ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਾਂ ਤੇ ਲੁਭਾਉਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮਹਾਂਰਬੀਆਂ ਦੇ ਝਾਂਸੇ 'ਚ ਆ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਘਟਨਾ-ਚੱਕਰ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੰਦ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਜਥਾੜਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਘੜਵੀਂ ਝਲਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲੀ, ਜਦ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਾਰੂ ਮੁਸਲਮ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਨੁਕਰਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਤੰਗ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੋਚਣੀ ਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰਾਨਾ ਹਵਾਸ ਨੇ, ਫ਼ੈਡਰਲ ਪਰ ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ, ਖੰਡਤ ਪਰ ਕੇਂਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੋਚ ਤੇ ਜਿਦ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ, ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਲੀਡਰ ਭਾਰੂ ਮੁਸਲਮ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕ-ਵਿਹੂਣੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੀ ਜਹਿਮਤ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇੰਸ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਸ਼ਨੀ 'ਚ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਸਲੀ ਚੋਰ, ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਲੀਡਰ ਹੀ ਸਨ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸਿੱਖ-ਦੁਸ਼ਮਣੀ

1947 ਵਿੱਚ ਜਦ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਉਘੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਕੌਲ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਾਲ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਆਨੀਂ-ਬਹਾਨੀ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹਯਾਈ ਨਾਲ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾਕੇ, ਸਿੱਖ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ, ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਜਬਰੀ ਇੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। (ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ, ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਫ਼ਰੋਬ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਨਾਲ ਥੋਪੇ ਗਏ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁੱਥ-ਹੁੱਥ ਕੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਤੇ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਕੁਕਰਮ 'ਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ।) ਜਿਹੜਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉਸਰਿਆ ਹੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦਗ਼ੇ, ਫ਼ਰੋਬ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਨਰ-ਸੰਘਾਰ ਦੀ ਇੱਕ 'ਕਨੂੰਨੀ ਮੋਹਰ' ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ 'ਪਵਿੱਤਰ ਪੋਥੀ' ਵਜੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਗਾਲ ਕੱਢਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ੈਰ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੋਚ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਰੁਚੀ ਦੀ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੱਕੀ ਮੰਗ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਬਣ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਸੂਲੀ ਮੰਗ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਬਦਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਉੱਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਭੰਡੀ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਰੰਭ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫਿਰਕੂ ਤੁਅੱਸਬੀ ਰੌਅ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਕਮੀਨੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਡਮੁਲੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹਯਾਈ ਨਾਲ ਭੁਲਾਕੇ, ਉਲਟਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਸ ਭਗਤੀ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੰਕੇ ਤੇ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਸਿਰਫ਼ੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਖਰਕਾਰ ਜਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤਿ ਘਿਨਾਉਣਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਹੈਡਵਰਕਸਾਂ ਉੱਤੇ ਬਣਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ 'ਭਾਰਤੀ ਕਨੂੰਨਾਂ' 'ਚ ਨਵੀਆਂ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਖ਼ਰੂਦੀ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਹਿੰਦੂ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀ ਮਨਸੂਬੇ

ਖ਼ੌਫ਼ਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਚਾਲ-ਚਲਣ 'ਚੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਵਰਗ, ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਬੂ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮ ਦਾ ਪਿਛਾਧੜੀ ਸੰਕਲਪ ਉਭਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿੰਦੂ ਸਲਤਨਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀ ਮਨਸੂਬੇ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਕੂਮਰਾਨ ਵਰਗ ਇਸੇ ਲੋੜ ਤੇ ਰੁਚੀ 'ਚੋਂ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ 'ਚੋਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਹਿੰਦੀ ਨਿਵਾਸ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਵੈਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭਰਿਆ ਰਵੱਈਆ ਪਨਪਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕੂ ਵਿਹਾਰ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਮਨੀਪੁਰ, ਮੇਘਾਲਿਆ, ਤਰੀਪੁਰਾ, ਅਸਾਮ, ਸਿੱਕਮ, ਗੋਰਖਾਲੈਂਡ, ਝਾੜਖੰਡ, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਕੋਹਿਲਸਤਾਨ (ਬਿਹਾਰ- ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ), ਗੀਆ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿ ਅੰਦਰ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਤੇ ਨਵ-ਬਸਤੀਆਨਾ ਦਮਨਕਾਰੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲਾਸੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਘੋਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਤੇ ਤਰੀਪੁਰਾ ਅੰਦਰ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਸਤਾਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਾਰੂ ਰਵੱਈਆ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮ, ਇਹਨਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ 'ਅੱਤਵਾਦ', 'ਵੱਖਵਾਦ' ਤੇ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਦੇ ਠੱਪੇ ਲਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਖ਼ੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ, ਇਹਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਬਕਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਦਮਨਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਹੰਕਾਰੀ ਰਵੱਈਏ ਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਵਤੀਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਇਸਾਈਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੜਾਕੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰੋਸ, ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਰਨ ਜਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਵਰਗੇ ਪਛੜੇ ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰ ਦਲਿਤਾਂ ਉੱਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਭੁੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਉ ਖਿਚੜੀ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂ. ਪੀ. ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰੰਭੇ ਨਰ-ਸੰਘਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਈਸਾਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਰੇ ਆਕਰਮਣਸ਼ੀਲ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੀ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਨਾਗਰਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ 'ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ' ਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਏਦੂੰ ਐਨਾ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ, ਭਾਵ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖੰਡਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ-ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ

ਪੰਜਾਬ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਗੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਘੜਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਮੈਕੇ, ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਗਰਦੀ ਦੀ ਪੈਂਛਨਾਕ ਕਾਲੀ ਬੇਲੀ ਰਾਤ ਅੰਦਰ ਚਮਕਦੀ ਸਮਸ਼ੀਰ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲਿਸ਼ਕ ਮੁੱਟੀ ਕਿ ਮੁਰਦਾ ਰੂਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜੁੜਣ ਕਾ ਚਾਉ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿਜ਼ਦੇ ਤੇ ਡੇਡੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਪੈਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਤੇਗਾਂ ਸੂਤ ਲਈਆਂ।

ਇਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਲਗਭਗ ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ ਬੋਰੇਕ ਵਗਦੇ ਰਹੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਚਟਾਨੀ ਠੱਲ੍ਹ ਮਾਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਦਭਾਵ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਇਹਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ

ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਬਾਨੂ ਜੁੱਸੇ ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਮੁੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਸਿੱਖ ਹੀ ਓਟਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਰਭਾਗ ਜਾਂ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲਗਪਗ 5-6 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਘਾਟਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੇੜਾ ਬੰਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰਨ 'ਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਲਗਭਗ 50-60 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਤਾ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦਿਖਾਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਬੇਸਮਝੀ, ਥਿੜਕਣ ਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਰੜੀ ਅੰਦੋਲਨ, ਲੜਨ ਤੇ ਬੇਸੁਮਾਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਨੌਤੀਆਂ

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਗ਼ੱਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਪਛਾੜਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ, ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਣਤਰ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਜਰਵਾਣਿਆਂ, ਧਾੜਵੀਆਂ ਤੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ, ਨਿਉਟਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ, ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਹ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਉਨਾ ਚਿਹ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼, ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌ-ਬਰ-ਨੌ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾਂ 'ਚ ਰਹੀ, ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉੱਤੇ ਲੋਭੀ ਤੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦਾ ਗ਼ਲਬਾ ਆ ਪਿਆ ਤਾਂ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਘਾਹਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਵਹਿ ਤੁਰੀ। ਜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ 40 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ ਕੌੜਾ ਤਜਰਬਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੰਢਲਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਹਰ ਵਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਭਰੀ ਹਾਰ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਗ਼ੱਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਜ੍ਹਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਧਨਾਢ ਵਰਗ 'ਚੋਂ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜੀ ਆਰਥਿਕ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਪੱਖੋਂ, ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀਦਾਰੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਹਚ ਚੁੱਕਾ ਮਾਇਆ ਦਾ ਲੋਭ ਤੇ ਚੌਧਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਭਰੇ ਪੈਂਤੜੇ ਵੱਲ ਪੂਰ ਲਿਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਕੀੜੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਚੌਧਰ ਮੁਖੀ ਕੌੜਮੇ ਦੀ ਸਾਂਝੀ 'ਮਰਜ਼'

ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਬੁਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਰਹਿਣਾ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਮਾਇਆ ਦੀ ਹਾਬੜ ਤੇ ਚੌਧਰ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਵੱਸ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਕੇ ਪੁੱਤਰ (ਬੇਗ਼ਾਨੇ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ) ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਕੇ ਵੀ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕਰਸੀ ਤੱਕ ਅਪੜਨ ਤੋਂ ਗਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਸੂਲ ਤੇ ਬੇਗ਼ਰਜ਼ ਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਮ-ਜੱਫਾ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ, ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ, ਈਮਾਨ ਦੇ ਕੱਚੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਫ਼ਰੋਸ਼ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚੌਧਰਗਿਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਖਾੜਕੂ ਮੋੜ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਵਾਸ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਅਮਲ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਦਸ਼ਹੁਤ ਜਾਰੀ ਹੈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਅਤੇ ਇਸ ਅੰਦਰ ਮੁੜ ਜਗਾਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਪਿਰਟ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਰਿਰੇਦਾਰਾਂ, ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਟਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੋਭੀ ਤੇ ਚੌਧਰ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਅਨਸਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੱਖੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਤੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਨਰਮੇ ਤੇ ਸੁਘੜਤਾ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੜਾਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿੰਦਿਆ, ਤੁਹਮਤ, ਬਰੀਕੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਗਰਕ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿੱਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਰਖ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਦਿਲੀ ਤੇ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਨਦਾਰ ਤੇ ਕਾਬਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਦੇਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਤੇ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਹਾਲਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਯੋਗ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਰਾਹੀਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਨਿਯਮ ਤੇ ਦਸਤੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇਤ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਰੋਤਾਜ਼ਾ ਤੇ ਮਜਬੂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਜਿਹੜੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਤਰੀਣ ਤੇ ਅਯੋਗ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੇ ਤਸਲੀਮ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਕੁੱਖ 'ਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਨਰੋਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਤੇ ਹਮਾਇਤੀ ਰਵੱਈਆ ਇਸ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬੇਲੋੜੀ ਭੜਕਾਹਟ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਜਿਹਾ ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਰਵੱਈਆ ਇਸ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਤਬਕੇ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ, ਰਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਜਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਉੱਟਤਾਈਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਮਲ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਰਾਹੀਂ ਦੂਰ ਹੋਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਆਗੂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਘਾਟਾਂ-ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਰਵੱਈਆ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹਨਾਂ ਘਾਟਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ : ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਾਹ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਨ।' ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਜ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਨੌਸ ਅਰਥ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜੂਝਣਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦ ਰੂਪ 'ਚ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੇ, ਗੁਰਧਾਰਮ, ਆਪਣੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ 'ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਮਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਫ਼ੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਤਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ' ਦੀ ਇਸ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਵਾਂ ਲਈ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਰਾਸ ਬਹਿਦੀ ਨਿੱਤ ਬਦਲਵੀਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਾਕਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਭੁੱਟੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਤਾਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਖੋਰਨ ਤੇ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਲੁਟੇਰੇ ਜਾਬਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ

ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਣੀ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਬਿਤੇ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਮਮੂਲੀ ਫੇਰ ਬਦਲ ਜਾ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਉਕਾ ਹੀ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਪੈਂਕੇ, ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸਰੇ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ-ਮੁੱਢੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵਿਉਂਤਣਾ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਧਨ ਤੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਇਸ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ?

ਸਮਾਜੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਕਿਤੇ ਭੀਖ ਮੰਗਿਆਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਨਾ ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚਾਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਇਆਂ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਆ ਪਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਕਿਤੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖ਼ਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਕਠਨ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨੇ ਪਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਬਲ ਛੁਟਕਿਓ ਬੰਧਨ ਪਰੇ

ਕਛੂ ਨ ਹੋਤੁ ਉਪਾਇ ॥

(ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯, ੧੪੨੯)

ਬਲ ਹੋਆ ਬੰਧਨ ਛੁਟੇ

ਸਭ ਕਿਛੁ ਹੋਤੁ ਉਪਾਇ ॥

(ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯, ੧੪੨੯)

ਸੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਤੇ ਜਾਬਰ ਤਾਕਤਾਂ ਬਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਨ-ਹੂਲਵਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੇਠ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਿਰਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ, ਫਿਰਕੇ, ਨਸਲ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਇਲਾਕਾਈ ਵੱਸੋਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਟਕਰਾਉ ਨਹੀਂ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਰੇ ਜਗਤ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇਵਲ ਲਹੂ ਪੀਣੀਆਂ ਜੋਕਾਂ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ, ਜਰਵਾਣਿਆਂ, ਧਾੜਵੀਆਂ, ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੇ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਉੱਤੇ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਉਹ ਤਾਕਤਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨਾਤੇਦਾਰੀ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਧੁੱਰ ਕਮਾਉਣ

ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਤੇ ਜਾਤ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਖੇਮੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਬਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਭ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਸਾਂਝ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਭਰ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਕਬਾਇਲੀ ਤੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਵੀ, ਸਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਰੱਬੋਂ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ-ਪੋਹ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦਮਨ ਦਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਰੂਪੀ 'ਕੈਦਖਾਨੇ' ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਤਾਂਘ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ, ਇਹਨਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਬਕਿਆਂ ਵੱਲ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਇਛੁਕ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਬਕੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੂਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜੀ, ਸਿਆਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੂਹ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਗਰੁੱਪਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੁਖੀ ਪੱਕੜ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਉਖਾੜ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਇੱਕ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਬੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਾਲਾ ਫ਼ੈਡਰਲ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੂਹਰਲੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਕੁਝ ਫੌਰੀ ਮਸਲੇ

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਰੀ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇਧਪੁਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ, ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ, ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇਹਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਦੁਖੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਤੇ ਬੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਾਮਬੰਦੀ, ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਉੱਤੇ ਟੋਕ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 15 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰੀ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ

ਬਿੱਲੇ ਲਾਉਣੇ, ਘਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਲਹਿਰਾਉਣ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਯਰਗਮਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਈਏ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਿੜਕਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਰਬੇ ਵਰਤਣ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਪਾਊ ਜਾਂ ਯਰਕਾਊ ਤਰੀਕੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚੇਬਾਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਆਪਣੇ ਦਮ ਉੱਤੇ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰ ਕੇ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਪੂਰਨੇ ਨੌਜੁਆਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਜੈ ਤੇਗ਼

ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾਲ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਆਪਣੀ ਪੰਥਕ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਥਿੜਕ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਤਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਚ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨੀਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗੀ॥

ਸਵਾਲਨਾਮਾ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਵੱਲੋਂ : ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਵੱਲ : ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਹੱਥ ਰੰਗਣ ਵਾਲੀ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਵਿਚਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਪਦਵੀ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਦਾ ਮਥੈਲ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀ ਜੀਓ, ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਖ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਲੱਖ ਯਤਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਫੁੱਟਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਜਾਬਰ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ। ਸੁਮੱਚੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਮਾਨਵਦਰਦੀ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉੱਠ ਖੜੇ ਹੋਏ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਾੜ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਬਟਾਲਾ ਧਰਨੇ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਰਨ ਆ ਨਿਕਲੇ। ਰੋਹ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਭਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁੱਕੀ ਮਾਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਸਮਝ ਬੈਠੇ। ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੇ ਪੰਥਕ ਹੜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਹਾਜ਼ ਭਵਨ ਦੇ ਘਿਰਾਉ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਨਿਕਲੀ। ਘਿਰਾਉ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਝਟ-ਪਟ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੁਹਾਡੀ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਸ ਪਈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ

ਡਰਪੋਕਤਾ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਦੇ ਲੱਖ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਪਰ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਅਸਲੀਅਤ ਛਿਪ ਸੱਕਦੀ ਹੈ। ਕੌਮ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ ਕਦੇ ਸ਼ੇਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸੱਕਦਾ। ਰਾਗੀ ਜੀ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਿਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਲਖਨਊ ਵੇਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਹੀ ਭਰੀਆਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਗੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਂ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਆਸ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪੰਥ ਮਾਰੂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁਲੇਖੇ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣੇ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

੧. ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹਨ? ਕੀ ਆਲ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ, ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰ ਫ਼ੋਰਸ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਦੁਸਟ ਸੋਧ ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ, ਦਸਮੇਸ਼ ਰੈਜ਼ਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ, ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਆਰਮਡ ਫ਼ੋਰਸ ਆਦਿ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ?
੨. ਕੀ 'ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਜੂਨ ੧੯੮੪ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਖ਼ਰੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ?
੩. ਕੀ ਵਰਤਮਾਨ ਜਾਬਰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਨੱਚਣਵਾਲੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣਵਾਲੇ ਡਰਪੋਕ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਲੇ ਮੱਛੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
੪. ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਦਾ ਲਈ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹਿ ਸੱਕਦਾ ਹੈ?
੫. ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ, ਜਾਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾ ਸੱਕਦਾ ਹੈ?
੬. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁੜ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ?
੭. ਕੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਜੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸੀ ਜਾਂ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਲਈ?
੮. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਦੱਸੋਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ

ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਲਾਭ ਲਾਇਆ ਹੈ?

੯. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰਨ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀ ਭਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?
੧੦. ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਬਟਾਲਾ ਧਰਨੇ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਉੱਪਰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਦਰਿੰਦੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਦਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰੋਹ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ?
੧੧. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਰੋਅ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੋਧੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਭਵਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਘਿਰਾਉ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਦਰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਤੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਅਜਿਹੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੋਧੇਬਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਹੈ?
੧੨. ਕੀ ਇਕੱਲੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਦੀ ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਜਿਹਾ ਦਰਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਜੂਝੀਸ਼ਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ?
੧੩. ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਪਸੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਅਤੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਦਰੀਆਂ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਇਝ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਹੈ?
੧੪. ਕੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੋਰਸਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸੱਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਹੈ?
੧੫. ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਅਖਾਉਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਗਵਾ ਕੇ ਘਿਰਾਉ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਯਤਨ ਨਹੀਂ?
੧੬. ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਪਿੱਛੂ ਕੌਮੀ ਗੱਦਾਰ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਕੀ ਕੌਮ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ?
੧੭. ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਐਕਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਅਤੇ ਗੋਲਕ ਚੋਰ ਹਨ, ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਹੈ?
੧੮. ਕੀ ਕਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੱਥਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ? ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਦੇਖ ਸੱਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕਾਇਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ? ਕੀ ਕਦੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਹੈ?

- ੧੯ ਕੀ ਜਥੇਦਾਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿੱਠੂਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਬੁਲਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਇੱਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਸਾਰੂ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਦਾਂ ਗੰਦ ਰਹੇ ਹੋ? ਕੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਹੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਜੂਨ ੧੯੮੪ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪੰਥ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸੋਚ ਸੱਕਦਾ ਹੈ?
- ੨੦ ਕੀ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਹੱਲ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?
- ੨੧ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਅਗਵਾਹੀ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੁਟਲਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵਫ਼ਾ ਰਹੇ?
- ੨੨ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, “ਬਰਨਾਲਾ ਪੰਥ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਤਿਆਰਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਲਈ ਕੋਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੁੜ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ,” ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਪੱਤਰ ਆਖ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਮਿਤੀ ੧੨-੧੦-੧੯੮੯

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ

ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਟ ਲੱਖਪੱਤ ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ ੧੯੮੯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਗਲਤ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਚੱਲ ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਪੰਥ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਹੋਰ ਸੁਹਿਰਦ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਸ. ਗਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ. ਗਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਵਿਚਲੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਪੱਖ ਰੱਖੇਗਾ।

ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੋ

*ਗਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ
ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਟ ਲੱਖਪੱਤ, ਲਹੌਰ (ਨਵੰਬਰ 1989)*

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਟਕਰਾਉ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨਾਲ ਵੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਵੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ 'ਕੁਝ ਵੀਰ' ਕਾਂਗਰਸ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਰਦਾਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਬਦਲ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਜੇਠ ਮਲਾਨੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਣ ਦੀ ਜਾਚ ਵੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਾਹਮਣੀ ਧਿਰ 'ਦਿੱਲੀ' ਹੈ, ਕਾਂਗਰਸ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇੱਕ ਗ਼ਾਲਿਬ ਤਾਕਤ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਰਾਮ ਜੇਠ ਮਲਾਨੀ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕੋਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਐਸੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਸਾਮ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਸਾਮ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਭਾਹਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ 'ਤੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਇਸੇ ਘੁਸਪੈਠ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਤਿਲਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸੋਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਤੇ ਕਟਾਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤਕ ਗੱਲ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਖ਼ਲਾਅ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, "ਸਾਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ

ਦੇ ਮਤੇ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ
 ਆਪ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਕਹੇਗਾ, ਕਰਾਂਗੇ।" ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਬਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ
 ਖਿਆਲ ਸਨ, "ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਆਵੇ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਆਂਗੇ।" ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ
 ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤੀ
 ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ
 ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
 ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ
 ਕਰਕੇ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ
 ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਅਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਆਸੀ
 ਅਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹੱਕ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ
 ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਸਾਫ਼ਗੋਈ ਨੇ ਕਈ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਰੇ
 ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮੇਂ ਨੇ ਸਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਤੇ' ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ
 ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਵੀ ਮਾੜੇ ਤੋਂ
 ਮਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨੇ ਨਹੀਂ ਭਿਜਕੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਅੱਗੇ ਸਿਰ
 ਝੁਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਟਕਸਾਲ ਤੋਂ ਮੂੰਹ
 ਮੋੜਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਫ਼ਗੋਹ ਲੋਕ ਜਿਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ
 ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਗਏ, ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ
 ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਟਕਸਾਲ, ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ
 ਸਿਆਸਤ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਘੜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ
 ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ ਕਿ ਟਕਸਾਲ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹਨਾਂ ਦੀ
 ਸਿਆਸੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦੀਆਂ
 ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
 ਪਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨਾਲ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੱਥੀ ਕਰਨਾ ਕਿ ਲਹਿਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ
 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛੋਟਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਆਣੀ ਜਾਣੀ
 ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ
 ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ
 ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁਖੀ ਉਹਨਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਾਲਕ
 ਹੋਵੇ। ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਜਾਣ,
 ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ

ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇੱਕ ਅਵਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹਬੁਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਚੰਦ ਕੁ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋਏ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਨਾਹਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ, ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੋਚ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰ ਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਧੁੰਧ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿੱਤ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੜੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੁਣ ਫਿਰ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਮਾ ਬਣੇਗਾ।

ਇਹ ਜੰਗ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁੱਕੇਗੀ

ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੇ ਬੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਕ ਅਰ ਤੀਰ ॥

ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸੈਰਥੀ ਇਹੈ ਹਮਾਰੇ ਪੀਰ ॥

(ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਮਮਾਲਾ ਪਾ: ੧੦)

ਬਲਾਚਾਰਗੀ ਦਰਮਿਆਂ ਆਮਦਮ ॥

ਬ-ਤਦਬੀਰਿ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ਆਮਦਮ ॥

(ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਪਾ: ੧੦)

ਅਰਥਾਤ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਮੈਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਓਤ-ਪੋਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਭ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਅਮੋੜ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਚੁੱਕੇ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ 'ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਮਾਯੂਸ' ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਊਜਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸੰਕਲਪ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਅਤੇ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ' ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ 'ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਲਾਕੇ' ਅਤੇ 'ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੌਲੇ' ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੋਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦੇ ਸਭ ਅਧਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ 'ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ' ਦੇ ਨਿਯਮ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਭ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਮੁਲਕਾਂ, ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਮਨ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ, ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਨੇ ਗੁਰਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਰਾਜ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਸੰਸਥਾ ਹੈ।

ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਮੱਜੂਦ ਸੀ

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਕੇ ਕੋਈ ਕੌਮ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਵਾਰਥੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੌਮ ਕੁਰਾਹੇ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਕਈ ਵਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਬਣੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕੌਮ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਗਵਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁੱਲੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੁੱਸੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੁੰਦਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੌਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਹੌਲ ਖੁਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਖਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਕੌਮ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਸਮਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਇਸੇ ਪ੍ਰਮੇਗ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕੇਗੀ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੇਤਨਾ, ਅਰਧਚੇਤਨਾ ਤੇ ਨਿਮਨ ਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਖਮੋਸ਼ ਬੈਠੇ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਾਂਗ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਰਟਨ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਬਸ ਇਹੋ ਸਾਡਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾਕਾਰ) ਵੱਲੋਂ ਕਹੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਬੋਲਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੜ ਹੋਸੀ ਜਦ ਤੱਕ ਜਿੱਤਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਾਰੀਆਂ ਨੇ' ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ 1849 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹਾਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ, ਸਾਡੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਜੰਗ ਮੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਜੰਗ ਅਸੀਂ ਮੁਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਹ ਜੰਗ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕੇਗੀ।

ਉਦੇਸ਼ ਕਦੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਇਆ

ਕਥਿਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲੜੇ ਗਏ ਅੰਦੋਲਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜਿਸ਼, ਦਹਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੇਡ ਵੇਲੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੇ ਧੱਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ

ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਢੱਠਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਟੈਕਾਂ ਤੋਂ ਪਾ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਧੁਰ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਤੱਕ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਧੁੰਦ ਸਾਡੇ ਹੋ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਤੀ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਡਰਮ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆਏ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣੀ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਵੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਪਰਪੱਕ ਹੋਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣਨਾ ਪਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ

ਹਿੰਸਾ ਸਾਡਾ ਅਕੀਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਵਿਹਲ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਧਕੇਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਹੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚੇ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਿਖਰਾਂ ਛੁਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਨਿਹਰੀ ਅੰਗ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕੀ? ਹਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਨੂੰ 'ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਈਏ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਛੱਡੀਏ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪਟੇਲ ਸੀ।

ਫਿਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਧਾਵੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦਰਦ ਸਾਡੇ ਹੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਬੋਲਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਈਏ :

‘ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਰ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ-ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ ॥

(ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਪਾ: ੧੦)

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕੌਮਾਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਕੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਰਾਰਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੇਰੀ ਮਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਹਿੰਸਾ ਮੁੱਤੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਰੁੱਧ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਸਾ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਇਸੇ ਹੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਹੱਕੀ ਹਿੰਸਾ ਆਪਣੇ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਮਰ ਸੰਗੀਤ ਹੈ।

ਬਹਿਸ ਦਾ ਨੁਕਤਾ

ਅੱਜ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਨਯੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ॥

ਸ਼ਬਤ੍ਰਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਰਾਜ ॥

ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਵੇਂ? ਅਰਥਾਤ ਦੂਜੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਰਬੀਨਤਾ ਤੇ ਅਸਰਦਾਇਕ ਡੰਗ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਹੈ :

ਕੋਊ ਕਿਸੀ ਕੋ ਰਾਜ ਨਾ ਦੇ ਹੋਂ ।

ਜੋ ਲੈਹੈ ਨਿਜ ਬਲ ਸੇ ਲੇ ਹੋਂ ॥

ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫ਼ੌਜ

ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਯਾਦ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਗ਼ੀ। ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਲੇ ਦੀ ਇਹ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਚੈਨ ਨਾਲ ਵਿਚਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਅੱਗੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਸੋਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਹਾਲਤਾਂ ਵੱਸ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਉਸ ਉੱਤੇ ਗਲਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ ਜਾਂ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇੱਕ ਬਾਗ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਘੜੀ ਮੁੜੀ, ਹਰ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਹਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਤਰਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਇੱਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਬਣਤਰ ਨਾਲ ਅਵੱਸ ਹੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਐਲਾਨੇ-ਜੰਗ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ।

ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਖੋਹਣੀ ਅਹਿਮ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੜਾਅ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਸ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅੱਜ ਵੀ ਸਦੀਵੀ ਸੱਚ ਹਨ:

ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲੈ ਹੈ ॥

ਅਤੇ

ਕੋਊ ਕਿਸੀ ਕੋ ਰਾਜ ਨਾ ਦੇ ਹੈ ॥

ਜੋ ਲੇ ਹੈ ਨਿਜ ਬਲ ਸੇ ਲੇ ਹੈ ॥

ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਨੇਕ ਚੱਲਣ ਦੇ ਸਹਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ ਸਤਾ ਅੱਗੇ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਏ⁴

ਬੀਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਕੱਝੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਹੀ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ 1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਬਰ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੁਣ ਆਮ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਟੇਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਵੱਈਆ, ਪੈਂਤੜਾ ਤੇ ਲੇਮੇ ਅਰਸੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਸ਼ਤਿਆਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਂਝ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਮਸਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਅਮਲ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਆਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਦਿਲੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਨੀਅਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਪਜੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਢਾਹ ਲਾਉਣਾ, ਸਿੱਖ ਸਫ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਟਾਕਰੇ ਦਾ ਮਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੂਟ ਨੀਤੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 40 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨਿਆਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ

ਲਈ ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ, ਸਾਧੂਆਂ, ਮੁਨੀ, ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਲੜੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਗੁੱਲਾ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲੰਗੇਵਾਲ ਵਰਗਾ ਸਾਧ ਤਾਂ ਪਤਿਆਇਆ ਤੇ ਭਰਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਉਕਤ ਕੋੜੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਅਨਸਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਰਸਗੁੱਲਾ ਸਿਆਸਤ' ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਤੇ ਨੀਅਤ ਦੋਵਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਾਂ ਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਕਲੰਕਤ ਨਾ ਕਰਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਵੀ ਨਾ ਬਣਨ। ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋੜੇ ਵੀ ਚੁਣਨੇ ਪੈਣ। ਲੱਗਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ 'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ' ਵੱਲੋਂ ਮਿਥੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਗੇ।

ਢੋਨੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਪਵੇ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਕਾਰ ਹਾਕਮੇ, ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ, 'ਕੁਚਲ ਦੇਵਾਂਗੇ' ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਡਰਾਵੇ ਵੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਹਟ ਲਾਭੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਰੋਲਾ ਨਾ ਪਾਇਆ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸਾਧਨ ਝੋਕ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਭੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਧੀਰੇ ਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਬੋਲਾਂ ਉੱਤੇ ਹੱਸ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸਿਰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਲੋਕ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਬਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਮਹੱਲ ਤਿੜਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਾਜਿਬ ?

ਹਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਲੁਕਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨਿਹਰੀ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਣ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਝੋਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ ? ਸਾਡੀ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮੰਚ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਬਣਨ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਹਿਸ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਗਰ ਦਿਸ਼ਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਕੇ. ਐਲ. ਐਫ. ਤੇ ਕੇ. ਸੀ. ਐਫ. ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਮਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੇ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਤਨ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗੀ।

ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ

ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛੇੜ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡੂੰਘੇ ਢਿਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਖੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਗਰੀਲਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਬਲ ਅਤੇ ਲਸਾਨੀ ਹੌਸਲਾ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਰੂਸੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਿਖਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਉਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਿਜਾਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਤਾਮਿਲ ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ, ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹੱਕ ਬਿਜਾਨਬ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਗੂੰਜ

ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਹੋਰ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਵੋ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੋ। ਸਾਡਾ ਤਜਰਬਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਮਸ਼ਾਲ ਜਗੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੀਏ। 'ਅਗਾਂਹ ਕੁ ਤਾਘ' ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਾਕ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੀਏ। ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜੀਏ ਅਤੇ ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟੀਏ।

ਅੱਜ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਸਾਡੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਤਾਂ ਕੱਟਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤਾਰੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਥੇ ਪੁੱਜੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਲੜਾਈ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜਰਨੈਲੀਆਂ-ਕਰਨੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਾਜ ਰੱਖੇ ਹਨ। 'ਰਿਬੇਰੋ ਮਨੂੰ' ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸੋਇਆਂ ਵਾਂਗ ਵਧ ਕੇ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲ੍ਹੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਅਜ਼ੀਰਵਾਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹਰ ਸਿੱਖ ਜੁਝੇਗਾ। ਦੁਬਿਧਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਵੋ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੋ।

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ॥

ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਸਾਡੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੈ।

1. ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਹਿਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉੱਚ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਕਈ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਛੋਚਾਹਲ ਦੀ ਟੋਪ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਸਰੋਪਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗੁਰਮਤਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਇਕੱਤਰਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ? ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਜਾਗਰੂਕ ਖ਼ਾਮਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੇਗਾ।
2. ਭਾਈ ਗੁਜਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਲਟੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਖੂਬ, ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ

ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਵੜਦੀਆਂ ਤੇ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1849 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ 130 ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਹਿੰਦ' ਤੋਂ 'ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੀ 1849 ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਖਾੜਕੂ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਾਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਾਰਵਾ ਹੈ।

3. ਇਥੇ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤਰੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪਟੇਲ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦੱਸ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਇਹੋ ਸਰਕੂਲਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਸੀ. ਐਸ. ਨੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਫ਼ਿਸਮਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜੋ ਦੁਖਾਂਤ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ। ਇਹੋ ਪਟੇਲ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਾਘੇ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵੱਲ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਮੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।'
4. ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ 'ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ' ਅਤੇ 'ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ' ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਪਾਸੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਉਂਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਝੱਟ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ 'ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾਂ' ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਹ ਧਨੀ ਜਾਦੂਗਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਕੌਮ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਜਰਨੈਲ' ਘੋਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਤੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਸੁਸ਼ੀਲ ਸੁਨੀ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਧੂ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਮਿਜ਼ਲ' ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਧਨ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰਾਹੀਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਠਕ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਿੰਨੀ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਇਹੋ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਪਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮੰਡਧਾਰ ਵਿੱਚ ਡਿਕੋਡੋਲੇ ਖਾਂਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਕੰਡੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਮਲਾਹ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਖਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
5. ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਸਭਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ, ਖਾੜਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਭੇਬਲਕੁਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਮੰਡਾਸ਼ੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਟਤੱਤੇ ਵਿੱਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸ਼ੇਰ ਦੁਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦੇ ਕਪਟੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਲਈ 24 ਅਗਸਤ 1985 ਨੂੰ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਬਦਨਾਮ ਜੁਡਲੀ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟੇ ਜਾਲ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ 'ਰਸਗੁੱਲਾ ਸਿਆਸਤ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਜਨਮ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਾਧ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਾਇਆਂ 'ਤੇ ਪਰਚੰਡ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲੜਾੜ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੱਦਾਰੀ ਭਰਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਸੀਵ ਨੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਾਧ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੁਡਲੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਰਸਗੁੱਲੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀ ਸ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪੁਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ 'ਰਸਗੁੱਲਾ ਸਿਆਸਤ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਕੇ ਲਾ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਗੋਂ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸ਼ਕਲਪ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਗੱਦਾਰਾਂ' ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਇਸ 'ਰਸਗੁੱਲਾ ਸਿਆਸਤ' ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹਨ।
6. ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਪੰਜਾਬ।

*

ਨਵਾਂ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

2 ਮਈ 1994 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਸੰਗਠਤ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ, ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਖਿੱਤੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਵੀ ਦੁਹਰਾਈ ਸੀ। ਉਂਝ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਸਿਆਸੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਕੰਨਫੈਡਰਲ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਰਹੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਖ਼ੀਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦਮਗਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਨਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੋਲ 'ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ' ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਫੋਕੇ ਦਮਗਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਅਤੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ' ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹੋ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਅਪਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਦਸ਼ਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਹਨੇਰੀ 'ਚ ਪੱਤ ਖਿੰਡਣ ਵਾਂਗ ਖਿੰਡ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਤਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਹੰਢਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਤਲਵੰਡੀ ਕਿਸੇ ਕੌਲ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭੇ। ਜਸਮੋਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ ਆਇਆ ਹੀ ਨਵਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੱਦ ਹੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਇਕੱਲਾ ਵਿਚਾਰਾ ਮਾਨ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇੰਝ ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਗੁੰਮ ਫਾਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਖਿੱਤੇ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿੱਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਬਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਖਿੱਤਾ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮੌੜ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜੇ ਦੱਪਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਬੇਚੈਨ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ

ਪਾਸੇ ਪੱਛਮੀ ਕੌਮਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਘੜਨ ਲਈ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਡਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵਿਉਂਤਣ ਲਈ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ, ਸੰਵਾਦ, ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਤਰਜਿਮ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਰਹਿਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਖੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾੜੀ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਖ਼ਿੱਤਾ, ਹੋਰਨਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਉਤੇ ਉਸਰੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੌਲਿਕ ਚੇਤਨਤਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ, ਸੰਸਾਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤਿਅੰਤ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਰਾਹੀਂ ਗੌਰਵਸ਼ੀਲ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਸਕੇਗੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਨਫ਼ੈਡਰਲ ਵਿਧਾਨ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਸੰਗਠਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਆਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭੁਲਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਿਸ਼ਵ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕੇ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਨਫ਼ੈਡਰਲ ਨਵ-ਸੰਗਠਤ ਢਾਂਚਾ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਹੀ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ,
ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ,
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਣ ਤੋੜਨਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ' ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਦਾ ਲਈ ਏਕਤਾ ਰੱਖਣ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ, ਪੰਥਕ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਜੂਝਦੇ ਰਹਿਣ, ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਝੱਟ-ਪੱਟ ਉਵੇਂ ਹੀ ਤੌੜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਤੋੜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਣ ਤੋਂ ਮੁਕਰਣ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਤ ਮੁਕਰਨ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਥਰਥਰਾਉਂਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੇ ਹੀ ਸਿਰ ਧੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਬਚਨ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਣਖੀਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਜਾਈਂ ਗਵਾ ਕੇ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਣ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ

ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤ ਅਧਾਰਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮੱਤਭੇਦ ਭੁਲਾਕੇ ਕੌਮੀ ਚਿੰਤਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਕੱਠੇ ਵਿਚਰਾਂਗੇ। ਪੰਥ ਦੇਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕਤ ਰਹਾਂਗੇ।

ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਉਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮੀ ਕਾਰਜ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੂਝਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਇੱਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਹੌਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਾਂਗੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ :

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭਲਵੰਡੀ,
ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ,
ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ,
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ

*

ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼-ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ’ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ੧੯੯੪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਓਨਾ ਚਿਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਦਾ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਰੂ, ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ, ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਚੀਨਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਘੁਸਪੈਠ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਾਅਦਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ੀਆਂ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀਆਂ, ਧੌਕੇਬਾਜ਼ੀਆਂ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ, ਜ਼ੁਲਮੇਂ ਸਿਤਮ ਤੇ ਫੁੱਟ ਪਾਉਂਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰਬਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅੰਗੜਾਈ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੜ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਸਲਤਨਤ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ ਅਯੋਗ, ਡਰਪੌਕ, ਕਮਜ਼ੋਰ, ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਏਜੰਟ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਵੀ ਸੂਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਤੱਥ ਵੀ ਉਘਾੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ, ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪੂਰੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਅੱਪੜਨ ਲਈ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਮਸਾਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼-ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ

ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ

ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 1857 ਵਿੱਚ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਖਰ 1947 ਈ. ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਫਲ ਹੋਇਆ, ਜਦ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਸ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸਨ। ਰਾਜਭਾਗ ਦੇ ਅਸਲ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਸੌਂਪਣ ਲਈ 1932 ਦੇ ਕਮਿਊਨਲ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਿੰਨ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਦੇ ਅਸਲ ਵਾਰਸ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਵੱਖਰੇ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਿਲਰੇ ਪੁਲਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਮਿਊਨਲ ਅਵਾਰਡ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਬੈਠਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੇ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਅਵੱਸ਼ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਤਰਜੀਹਾਂ ਸਨ :

1. ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।
2. ਮਿਸਟਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ :
  - I. ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਵੀ ਤੋਂ ਜਮਨਾ ਤੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
  - II. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸੀਟਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਾਖਵੇਂ ਹੱਕ ਤੇ ਸੀਟਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
  - III. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖ ਹੋਵੇਗਾ।
  - IV. ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਅਨੁਪਾਤ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।
  - V. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਿਆ ਹੈ, ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ।
3. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ, ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿਤਾ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਡਾਦਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਧੋਖਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :

1. 19 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਵਾਨ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਕਾਂਗਰਸ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰਾਂ ਦੀ ਸਦਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਹਮਦਰਦੀ

ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਲਹੌਰ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਖੁਦ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਵਸਾਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੰਕੇ ਤੇ ਸੰਸੇ ਛੱਡ ਦਿਉ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਾਖੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਬਚਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇਗ਼ ਫੜ ਕੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਆਤਮਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ।”

2. 6 ਜੁਲਾਈ 1946 ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ “ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਲੂਕ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਪੱਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਨਿੱਘ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਰਮਾਵੇ।”
3. 9 ਦਸੰਬਰ 1946 ਨੂੰ ਜਦ ਬਾਬੂ ਰਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਬੈਠਕ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, “ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਐਲਾਨ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵਚਨ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਕਸਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ।”
4. ਜੁਲਾਈ 1947 ਨੂੰ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਬੈਠਕ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ, “ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜੋ ਭਾਗ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬਾਨਣੂੰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ।”

ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ :

- I. ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਜੁਲਮ ਸਹਿਣ ਦਾ ਕੌੜਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ।
- II. ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹਿਰੂ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਆਖਰੀ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਨਵਾਬ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਂ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਿਤੀ 12-05-1947 ਨੂੰ ਲੰਦਨ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਜਦ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਮੁਸਲਮਲੀਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ

ਲਿਆ ਪਰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾਂ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰੁਕ ਜਾਣ ਤਾਂ, “ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ’ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਿਖਾ ਸਕਣ, ਪਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੇਤ ਭਰੀ ਗੱਲ ਤੁਰੰਤ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ’ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪਰਤਣ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਉਡਾਨ ਭਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਚੇ ਸਮਝੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਲਈ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਦਿੱਤਾ, “ਸਿੱਖ ਨਾ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਮੋਨਾ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਪਣਾ ਬੋਰੀ ਬਿਸਤਰਾ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪੇ ਲੈ ਲੈਣਗੇ।”

ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮਿਤੀ 10-10-1947 ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗੜਾ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸਿੱਖ ਮਾਰੂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਦੀ ਬੜੀ ਸਹਜ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ, “ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਹੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

ਜਦ ਨਵੰਬਰ 1949 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੜਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਕੇ, “ਸਿੱਖ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।” ਇਸ ’ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੇ।

ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਠੱਕ ਵਜਾ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ’ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੈਸ਼ਲ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆਂ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ:

1. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕੋਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ।

2. ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੀਆ ਨਾ ਪਵੇ।
3. ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
4. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਦਵੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠਾਏ ਜਾਣ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ।
5. ਅਜਿਹੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਜ਼ਬਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਲ ਕੀਤਾ।

1967 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਖਾਸ ਖੁਫ਼ੀਆ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਖਾਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ:

1. ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਘੁੱਸਪੈਠ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਜਦ ਚਾਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜ ਸਕੇ।
2. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਵਾੜੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਵਾੜੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਉਹ 1967 ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋੜਕੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਓਧਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 1970 ਵਿੱਚ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਲੰਦਨ ਭੇਜ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੱਤਾ ਖੋਡਿਆ। ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਜਦ ਲੰਦਨ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਥਾਂ ਮੋਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਦਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਸਿੱਧਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਮੰਜੀ

ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਦ 1980 ਦੀਆਂ ਮਧ ਵਰਗੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਫਿਰ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਲੰਦਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਲੰਦਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਮਈ 1980 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਲੰਦਨ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਖਾਸ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ। ਇੰਦਰਾ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਅਵੱਸ ਦੁਬਾਰਾ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਹੀ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਵਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਵਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਇੱਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

1. ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗਾ। (ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਜੇ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ)
2. ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
3. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਹੜੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣਗੇ।
4. ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠੇਗੀ ਵੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਹ ਏਜੰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਹਰੇ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 6 ਅਗਸਤ 1978 ਨੂੰ 'ਦਲ ਖਾਲਸਾ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਮਨੋ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰੋਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 13 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ 78 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਕਾ ਬਾਦਲ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰਿਆ। ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਾਅ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਫ਼ਵਾਹ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਠੰਡੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਧਾਰਮਿਕ

ਮਤਰੇਦਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਥਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸੀ।

6 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਾਈ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਬੱਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜੱਗਬਾਣੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਡੂਲ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਵੀ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਉਹ ਜੀਪ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਵਾਰ ਸਨ, ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬੁਨੇ ਪਰਾਪੈਰੇਡੇ ਨਾਲ ਫਿਰ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

1. ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਮਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਬਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ।
2. ਸਿੱਖ ਉਡੀਕ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਵੇਗਾ। ਇੰਝ ਸਿੱਖ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਮੋਸ਼ ਕਰਕੇ ਬੈਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤ ਸਕਦਾ।

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਬੱਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਧਨ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਲਾਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨੀਲਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲੀਸ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦੇਣ। ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਇਸ ਸਮੇਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਲੀਡਰਸ਼ਿੱਪ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਸੱਪਣੇ ਅਤੇ ਤੰਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ। ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਦਮਦਮੀ

ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਕਿ ਟਕਸਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦੱਸਣਾ ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਾਇਦੇਵੰਦ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਿੱਧੇ:

1. ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਹੋ ਜਾਵੇ।
2. ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ, ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਯੋਗ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।
3. ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮੇਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਬਰਨਾਲੇ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਰਨਾਲੇ ਉਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹਮਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਰਨਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗ਼ੱਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਇਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਡਰੋਸੇਯੋਗ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਸ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾਡਨ ਲਈ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ:

1. ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
2. ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।
3. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਪਣੇ ਹੈਡਕੁਵਾਟਰ ਵਜੋਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਖਾੜਕੂਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਇੰਝ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਮਾਂਡੋ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ੋਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਉਸ 'ਤੇ ਬਲੈਕ ਬੰਡਰ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜ਼ਾਲੰਮ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਦ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਕਮਾਂਡੋ ਫ਼ੋਰਸ, ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫ਼ੋਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਰਦਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਦਰਦੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਸੀ। ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ 1989 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਸੰਘਰਸ਼ ਇੰਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੈਰਲੈਲ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸਰ ਇੰਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਮੀਦਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁੱਚਲਣ ਲਈ ਮਾਰੂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ।

1. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਆਪਣੇ ਅਜਿਹੇ ਏਜੰਟ ਵਾੜੇ ਜੋ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਮੌਕੇ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਾਹ ਕੰਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।
2. ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨਾ ਸੀ।
3. ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।
4. ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾ ਦੇਣੇ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਾੜੇ ਗਏ ਘੁੱਸਪੈਨੀਏ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਰਹਿਣ।
5. ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੁੱਪ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣ।
6. ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਵਾੜ ਦੇਣੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ।
7. ਅਜਿਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਭਰਤੀ ਕਰਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ੂਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਰ ਜਾਵੇ।
8. ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਹ ਕੈਟ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੰਗਠਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸੱਟ ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕਿਆ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਗੁੰਮਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਪਾੜਕੂਆਂ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਿਲੀਟੈਂਸੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਲਹਿਰ (Mass Movement) ਨਾਲ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਤੋੜਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗਲਤੀਆਂ, ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ, ਯੋਜਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਘਾਟ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁਰੀਲਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮੀਖਿਆ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖ ਸਕੀਏ।

ਅਸਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਯੂ. ਐੱਸ. ਏ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਸ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਦ ਉਸ ਦਾ ਪੁਲਾੜ ਵਾਹਨ ਲਾਂਚ ਪੈਡ 'ਤੇ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਲੜਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਗਲਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਊਨਤਾਈਆਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੋਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ, ਜੁਝਾਰੂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੰਝ ਨਾ ਛੱਡਣ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਰਹੇ।

ਬਾਦਲ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ

ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਤ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਹਾਂਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਖਤ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਝੋਜੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਖਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਨਾਹ ਹੇਠ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਦਾਂ, ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਤਸੀਹੇ ਸਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮਸ਼ਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਤ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹੋ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫਤਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਮੁਬਾਰਕਵਾਦ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ, “ਕਿ ਕੀ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਨਿਰਾ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਕਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੀ ਤੇ ਕੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਹੈ?”

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀਉ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਨਾਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਪਿਛਲੇ 19 ਸਾਲ ਦਾ ਖੂਨੀ ਦੌਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਕਹਿਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਤੁਹਾਥੋਂ ਭੁੱਲੀ ਨਹੀਂ। 13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਸਾਕਾ ਤਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ, ਆਪਣੀ ਧਾਤ ਸਮੇਤ ਬਚ ਕੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ। ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਹਾਰ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵੀ ਸੀ। ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਭਰਿਆ ਇਹ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਉਪਜ। ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਹੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਅੱਤਵਾਦ, ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਧੌਕੇ, ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਅਤੇ ਕਤਲੇ ਗਾਰਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੇ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਨਪੇ ਇਸ ਪੰਥਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਵਤਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਗ਼ੌਰਤ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਪੰਥ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਗਹਿਰੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੂਮ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭੁੱਲਿਆ ਲਹੂ, ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ। ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ, ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਗ਼ੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਜੀਅ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦਰਦੀ ਦਿਲ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਮਾਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ, ਨਾਰਾਂ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਮਸ਼ੂਮ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕੌਮ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਪੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲੜਾ ਖ਼ੁਦ ਅਣਪਛਾਤੀ ਲਾਸ਼ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਤਸੀਹੇ ਸਹਿ ਅਤੇ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੁਟੇਰੇ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬਲੈਕ ਕੈਟ, ਕਈ-ਕਈ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਪੀ. ਓ. ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਾਤਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੋਣ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਨਦਨਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਹਲੀਮੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਮਹਾਂਰਾਜਾ ਹਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣਾ ਤੁਹਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖਤ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੁਝ ਸੰਗੀਨ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਨ ਕਰਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ?

1. ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਐੱਸ. ਪੀ. ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਬਾਗ਼ਾ ਨੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1993 ਵਿੱਚ ਕਾਨਮੰਡੂ ਨੇਪਾਲ ਤੋਂ ਡਾ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਤਰਸਿੱਕਾ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਜੀਠਾ, ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਹੋਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾਉਂਕੇ ਤਹਿਸੀਲ ਜਗਰਾਉਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਹਾਲੀ ਤੋਂ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਡਾ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤਰਸਿੱਕਾ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾਉਂਕੇ ਅਜੇ ਵੀ ਰੋਪੜ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਭੋਗ

ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕੇ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਜੀਠਾ (ਐਸ. ਪੀ. ਬਸਰਾ ਦੀ ਭੂਆ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਪੀ. ਓ. ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਦਨਦਨਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤਰਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਛਡਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕਾਉਂਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ?

2. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕੇ ਬਾਣਾ ਮਹਿਤਾ, ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਜੀਠਾ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ ਹਸਨ ਬਾਣਾ ਝਬਾਲ, ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤਾ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਸੰ 25-11-95 ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ ਹਸਨ ਨੂੰ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1995 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 27-08-96 ਤੱਕ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਐੱਸ. ਪੀ. (ਬੀਨ ਡੈਮ ਚੌਰੀ ਕਾਂਡ) ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. (ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਅਖ਼ਤਰ ਕਤਲ ਕੇਸ) ਬਿਮਲ ਕਾਂਤਾ ਐੱਸ. ਐੱਚ. ਓ. ਅਤੇ ਬਾਣੇਦਾਦ ਰਾਜਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ 27-08-96 ਨੂੰ “ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ” ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਮੋਟੀ ਸੁਰਖੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਪੁਰੇਡੈਂਟ ਜਸਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਰੋਪੜ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਤਾ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੋਗੇ?
3. ਬੱਬਰ ਮਾਲਸਾ (ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੁੱਪ) ਦੇ ਭਾਈ ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੂੰ ਜੂਨ 1994 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਰੋਪੜ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਨਸਟੇਬਲ ਨੇਪਾਲ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਫੌਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
4. ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਉਰਫ਼ ਸੁਭਾਸ਼ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਸੋਰਸ ਬਣਾ ਕੇ ਕਨੇਡਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਮਾਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਕਈ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਸੋਰਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਕੋਈ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗੀ। ਕੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਜ਼ਰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ?

5. ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਪਿੰਡ ਹਵੇਲੀਆਂ ਥਾਣਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਥਾਣਾ ਨੂੰ 1990 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪੀ. ਉ. ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੈਟ ਬਣਾ ਕੇ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਬੱਗਾ ਕਾਂਡ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ) ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਮੈਂ 26-06-96 ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।
6. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚੌੜਾ ਥਾਣਾ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਥਾਣਾ ਨੂੰ 1993 ਵਿੱਚ ਘਰੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਸੇਖੋਂ (ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ) ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਛਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਨ 1993 ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 08-01-97 ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੈਬੀਅਸ ਕਰਪਸ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਰੰਟਡ ਅਡਮਰ ਦੇ ਹੇਠ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।
7. ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਸਰਪੰਚ ਪਿੰਡ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ 1990 ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਪੀ. ਉ. ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੀ ਕੈਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
8. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਪੋਤ ਥਾਣਾ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਤਹਿਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਮੁਹਿੰਡੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਸਮਾਣੇ ਤੋਂ 08 ਅਕਤੂਬਰ 1990 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧੌੜੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਲੰਧਰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਕੈਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
9. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ।
10. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਧੂ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜੂਨ 1993 ਵਿੱਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਝੱਕ ਹਰੀਹਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚੌੜਾ ਥਾਣਾ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੈਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

11. ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋ ਕੇ ਪਰਤੇ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬਿਲਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ, ਪਰਮ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਪੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਪਿੰਡ ਦੋਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਪਿੰਡ ਦਦਿਆਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਨਵੰਬਰ 1995 ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸੀਹੇ ਸਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।
12. ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਲੋਹੀਆਂ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਲ ਦਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਏ, ਫਿਰ ਹੁਸ਼ ਭੋਜਿਆ। ਫਿਰ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਾਈ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਭਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।
13. ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੋਈਆਂ ਦਾ ਬੁਟੀ ਕਈ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਪੁਲਿਸ ਪੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਭ ਵਾਹਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।
14. 11-12-95 ਦੀ ਜੱਗਬਾਣੀ ਵਿੱਚ “ਪਾਕਿ ਨੇ 50 ਕਿਲੋ ਆਰ. ਡੀ. ਐਕਸ. ਅਤੇ ਕਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜੇ” ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਹੇਠ ਛਪੀ ਇੱਕ ਖ਼ਬਰ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਐਸ. ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੰਮੀਵਾਰੀ ਸੋਭਾਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨੌਜੁਆਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਂਅ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾ ਉਰਫ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਗਨੇਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਉਰਫ ਸੀ. ਐਸ. ਭੁੱਲਰ ਪਿੰਡ ਭੁਨਰ ਹੋੜੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਹਨ, ਅਕਤੂਬਰ- ਨਵੰਬਰ 1995 ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਫ਼ਾ ਨੂੰ ਪੋਧਾ ਦੇ ਕੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨੌਜੁਆਨ ਅੱਜ ਵੀ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਪਾਸ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ।
15. ਮੈਨੂੰ 05-09-95 ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲੇ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਰਹੀ ਬੱਸ ਤੋਂ ਉਤਰਦੇ ਸਾਰ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਰੋਹਿਤ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਬਟਾਲਾ ਸਦਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ 16 ਦਿਨ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਟਾਰਚਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਜੁਗਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਤਰੱਕੀ ਲੈ ਕੇ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਣੇਵੇਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਕਈ ਗੰਨਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰੱਕੀ ਦਵਾ ਲਈ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਰੋਹਿਤ ਚੌਧਰੀ, ਐਸ. ਪੀ. (ਡੀ) ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੇਤਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਰੋਪੜ ਆਰ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ ਦਾ ਅਫਸਰ ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ 16 ਦਿਨ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ

ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੰਨਸੈਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਮਿਲੀ ਤਰੱਕੀ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲਉਗੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. 306/95 ਮਿਤੀ 21-05-95 ਅੰਡਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 307/ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. 25/54/59 ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਬਾਇੰਜ਼ਰ ਬਰੀ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

16. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਸਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਕਨੂੰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ਼ੈਰ ਇਨਸਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੋਗੇ ?
17. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਗਿਫ਼ਤਾਰ' ਦੀ 13-01-97 ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਸੁਰਖੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ। ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਬਾਜਾ ਪਿੰਡ ਭੁੱਲਰ ਬਾਣਾ ਲੋਪੋਕੇ ਚੋਗਾਵਾਂ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਨੂੰ 1993 ਵਿੱਚ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੇੜੀਆਂ ਸਣੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਸੰਧੂ (ਖਾਲੜਾ ਕਾਂਡ) ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਮੈਂ 27-06-96 ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਾੜਕੂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਿਖਾਉਣੀ ਕੌਰਾ ਝੂਠ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਜੇ ਦਾ ਕੈਦ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਪੀ. ਓ. ਹੋਣਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਮੁਕਤਸਰ ਬਲਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।
18. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੀ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਦੀਆਂ ਵੀ ਇੱਕ ਦੋ ਮਸਾਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹਾਂਗਾ। 31-12-96 ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸੁਰਖੀ, "ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗਾ?" ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਜੱਫ਼ਰ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਝਿੰਝਾਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਰਈ ਤੋਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਲਾਲ, ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਮਚਾ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਨ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਮੋਰਚੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇੱਕਸ਼ਾਫ਼ ਪਟਿਆਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਪਰਮਜੀਤ ਗਿੱਲ 3 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਐਸ. ਐਸ.

ਪੀ. ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬੰਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ ਦੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਸਰੋਤ ਸਨ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੁਜ਼ਮਰਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਠਾਓਗੇ।

19. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਆਏ ਦਿਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋਵੇਗੇ ਕਿ, “ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ।” ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਰੰਭ 01-12-94 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ, ਪਿੰਡ ਦਾਦੂਵਾਲ ਬਾਣਾ ਨਰਮਹਿਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਉਪਰ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਮਿਤੀ 05-01-95 ਨੂੰ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦਾ ਝੂਠਾ ਕੇਸਟਮ ਕੇਸ ਯੂ/ਐਸ 133 ਨਾਰਕੋ ਟਿਕਸ ਐਕਟ 1962 18/25/42 ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐਸ ਐਕਟ 1985 ਪਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਇਹ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੂਨ 1996 ਵਿੱਚ 52 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਦ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਯਤ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭਗਤ ਨਾਲ ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਪਾਏ ਹੈਰੋਇਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦੀ ਛਾਣਬੀਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਏਗੀ?

20. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਦਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧਾਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ। ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਗੋਇਲ, ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਹੋਰਿਤ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਖਟੜਾ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਸਰਗਨੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਉਪੁਰ, ਮਾਹਕਾ ਮਸ਼ੀਹ ਚੰਦੂ ਸੂਜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਹੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਆਲਮ ਸੈਨਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸੈਨਾ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਕਤਲੇ ਗ਼ਾਰਤ ਅਤੇ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਕਨੂੰਨ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸੋਰਸ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਉਪੁਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਟੋਲੇ ਤੇ ਬਣਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏਗੀ?

21. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇੱਕ ਆਖਰੀ ਗੱਲ, ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅਗਸਤ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਹਾਏ ਲਹੂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਭੱਠਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ‘ਤੇ ਹੀ ਚੱਲੇਗੀ? ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀਉ, 18-

02-97 ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੁਰਖੀ, “ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ‘ਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਕੁਜ਼ਿੱਕੀ ਵਿੱਚ” ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ‘ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

- 2.2. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀਉ, ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਨਦੀ ਵਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਈ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸ. ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ‘ਤੇ ਹੀ ਚੱਲੇਗੀ ?

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖ ਨੇਜ਼ਾਨ ਤੁਹਾਥੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿਰਾਈਆਂ ਦੀ ਭੀਖ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣਗੇ। ਉਹ ਮਰਨਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ੇ ਵੀ ਸਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡੋਗੇ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਜੁਝਾਰੂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਹੀ ਸਮਝੋ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀਉ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਫਰਾ ਤਫਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਨਹੀਂ, ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਥ ਦੇ ਵਤਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਰਾਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ :

ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਰ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ-ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ ॥

‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਪੱਕੇ, ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਲਹੂ ਵਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਪਾਈ ਦੋਸਤੀ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲ ਸਕੇ, ਅਜਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਹਲ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ, ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਧਰਮ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਵੈਰੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਗੰਢਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਲ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ। ਪੁੱਲੇ ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਮੁਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ,
ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ,
ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ,
ਸਿਕਿਊਰਿਟੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਜਲੰਧਰ।

ਮਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਜਦ ੧੯੯੧ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੂਰੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਲ ਸੁਤੰਤਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਗਠਨ ਪਿੱਛੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ। ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਜੋ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ੧੯੯੪ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬੋਝਾ ਚਿਰ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਵਿਚਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਜੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਮਾਰਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਘੜਨ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪ੍ਰਠਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਰੋਈ ਸੋਧ ਦੇ ਸੱਕਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਰ “ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ” ਦੀ ਹੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਰਬ-ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨ-ਬੱਧ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਦਾ ਯਤਨ-ਸ਼ੀਲ ਤੇ ਤਤਪਰ ਰਹੇਗਾ, ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਏਗੀ ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ‘ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ’ ਤੇ ‘ਵੰਡ ਛਕੋ’ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਏਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ

ਕਨਵੀਨਰ

ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਮੈਂਬਰ

1. ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਹਾਲੀ।
2. ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
3. ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਾਕੀ ਪਿੰਡ ਲੱਧੇਵਾਲੀ, ਜਲੰਧਰ
4. ਭਾਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ
5. ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
6. ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਾਲੀ।
7. ਕਰਨਲ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਚੁਪਕੀ, ਰੋਪੜ।

8. ਬਾਪੂ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਿੰਡ ਵਡਿੰਗ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
9. ਭਾਈ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਦੇਹ ਕਲਾਂ, ਰੋਪੜ।
10. ਭਾਈ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬਿਸੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਪਿੰਡ ਲੁਹਾਰੀ ਕਲਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਸਹਉਚਤਾ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸਰਵਉਚ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਨੀ ਦੇਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਮੰਨ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਮੌਰਚੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸਮਾਨ ਹੈ। ‘ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ’ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਕਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਇਹ ਵੰਗਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਹਉਚਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁੱਪ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਜੀ ਤੇ ਸੌਂਝੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਲਈ ਕਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਉੱਚੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਸੌਂਪਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਘਰੇਲੂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਉਚੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮੂਹ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਾਉਣ, ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਤੇ ਕੁਝ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੇ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ‘ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ’ ਜਾਂ ‘ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਨਾ ਸੱਦਣ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫ਼ੌਜੀ ਸੰਕੇਤਕ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ‘ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਘਲੂਘਾਰਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਝ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਾਕੇ ਨੂੰ “ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੰਗੇ” ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ “ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ” ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ “ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵੁੱਡ ਰੋਜ਼” ਨੂੰ ਵੀ “ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ”

ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ “ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੈਕ ਬੰਡਰ” ਨੂੰ “ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹਮਲਾ” ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਬਲ ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਧੈਰਵਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਲ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸਾਲ 1984 ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ/ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ, ਬੁਕਾਰੋ, ਰਾਂਚੀ, ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਕਾਲਾ ਧੱਬਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਤਾਹੀ, ਖੁਨਾਮੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਪਵਾਉਣ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੋਰ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਪਕੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਪ ਦੰਡ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਕਤਲੇਆਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਭਿਅਕ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ।

ਪਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪਾੜਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੈਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੁੰਨ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੇਕਲਪ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ “ਅਕਾਲ ਫ਼ੌਜ” ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1978 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਫੌਜ, ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਲਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜਿਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੇਲੋੜੀਆਂ, ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਭਰਾ-ਮਾਰੂ ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾੜਕੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ, ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੇ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅਗੇਰੇ ਤੁਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਖਰ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉਚੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਲਗਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮਤਾ

ਫੌਜ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੌਜ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਫੌਜ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਤੇ ਮਕਾਰੀ ਭਰਿਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਤਮਾਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ, ਧਮਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੰਜੁਆਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਜਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵੰਡਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝਣ ਕਿ ਫੌਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਭਰਮ ਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਮਰ-ਕੱਸੇ ਕਰ ਲੈਣ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਜਨ ਸੰਘੀਆਂ, ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਚਾਵਲਾ, ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ ਤੇ ਅਨੇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਪਬਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ

ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸਾਲ 1978 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਏ ਸਭ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਤੀਜੇ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ, ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਬੁਕਾਰ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਤੇ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਉਪਹਾਲਾ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਝ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੇਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸੁਭ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਧਾ ਕੇ, ਦਾਸ਼ੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ।

ਪੈਂਸ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਨਿਜਾਮ ਵਿੱਚ ਪੈਂਸ ਦਾ ਰੋਲ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੈਂਸ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ 1984 ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਪੈਂਸ ਦਾ ਰੋਲ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਲਗਭੱਗ ਸਾਰਾ ਪੈਂਸ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਸ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ 'ਉੱਗਰਵਾਦੀ', 'ਅਤੰਕਵਾਦੀ' ਤੇ 'ਵੱਖਵਾਦੀ' ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਘੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਜਿਹੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੁਤਲੀ ਨਾਚ ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇ-ਸਮੇ, ਸੱਚ ਤੇ ਹੱਕ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੋਹ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਕਟ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਇਹਨਾਂ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੈਂਸ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਣ-ਐਲਾਨੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਵੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਂਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਅਜੀਤ ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਕਲੰਕ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਹੈ। ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸ-ਪ੍ਰੈਸ ਆਦਿ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਧੀਕੀ ਦੀ ਵੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਉਪਰੰਤ ਘਟੇ ਘੱਟ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀ. ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਉਤੇ ਲੱਗਾ ਸਰਕਾਰੀ ਜੱਫਾ ਮੁਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਝਲਕ ਮਾਰਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰਨ। ਸੀ. ਐਨ. ਐਨ. ਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਟੀ. ਵੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਦੇ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਧਨ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੇਤਨ ਹੈ ਕਿ ਉਢੇਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਟੀ. ਵੀ. ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਠੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਕੇਵਲ ਤੇਰਾਂ ਮਿੰਟ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤੱਕ ਹੀ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ। ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤੰਗ-ਦਿਲ ਤੇ ਘਟੀਆ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਉੱਠਣ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਟੀ. ਵੀ. ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਲਸੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਬੰਬਈ, ਕਲਕੱਤਾ ਤੇ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਰਾਠੀ, ਬੰਗਲਾ ਤੇ ਤਾਮਿਲ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਭਾਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰੋਪੜ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੁਹਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਡਿਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਵਕੀਲ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟ ਸੱਜਣ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਟਾਡਾ ਕਨੂੰਨ' ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਜੂਦ ਕਾਰਨ ਜਨਤਾ ਦੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਲ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਫੌਜ ਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਭਿਅਕ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਛਾਉਣੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਨੀਮ ਦਲਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਤੇ ਜਨਤਕ ਸੁੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰੇ ਬੈਰਕਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਜੁਲਮਾਂ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਜਬਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਮਨ ਤੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਮਨ ਤੇ ਕਨੂੰਨ ਨਾਂਅ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਮ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਉਹ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸੁਰਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਉਤੇ ਜੁਲਮ ਢਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਹਾਜ਼ਕਤਾ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾਕੂਆਂ, ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕੇ 'ਆਲਮ ਦਸਤੇ', 'ਅਰੋੜਾ ਦਸਤੇ' ਤੇ 'ਸੈਣੀ ਦਸਤਿਆਂ' ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕਰੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਨਾਂ ਵਹੰਟ ਬੰਦੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦੁਬੇਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਘੁੰ-ਘੁੰ ਕਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਫ਼ੌਜ, ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਦਲਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਗੁੰਡਾ ਦਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਮ-ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਜਬਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਨਤਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕਰੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਟਲਾ ਅਜਨੇਰ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੁਧਾਰ, ਦਾਖਾ ਤੇ ਜਗਰਾਉਂ ਆਦਿ ਥਾਣਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ, ਰਾਹ ਹੋਕੇ ਕੇ ਤੇ ਥਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹਕ ਘੇਰਾਓ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ 26 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬਾਰਡਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਕਿਰਕ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸੁਭ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਪੇਡਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਅ ਉੱਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੰਨ 1946 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਮਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਲੜਖੜਾ ਗਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਸਾਤਲ ਦੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਪੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮੋਰਚੇ ਲਾਏ, ਪਰ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਰੋਗ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਗਰੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਪਾਜ਼ ਉਘਾੜ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤੇ ਨਰੋਈ ਸੋਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਆਪਾ ਲੋਚਨ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਬੈਠ ਜਾਣ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾ ਧਰਮ ਦੀ ਅਧਰਮੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਪਾਲੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪੇਲ੍ਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਹੋਰ ਮੋਹਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਚੱਲੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਵਲ ਬੇਦਾਗ਼, ਬੇਲਾਗ਼ ਤੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਹੇਠ ਹੀ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੰਸਥਾ ਉੱਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੱਫਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ

ਇਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਢਿੱਲ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਗਾਏ ਪਹਿਰੇਦਾਰ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਥਿਆਰ-ਬੰਦ ਗਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦਾ ਮਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੁਰੰਤ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀਆਂ ਉਠਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਮਹੌਲ ਸਵੱਛ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਕੋਈ ਘਟੀਆ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ, ਸੋਝੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਆਪਹੁਦੇਪਣ ਨਾਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਰਕੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਦਲ ਕੇ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖਵਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਭ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਸਟ ਬੁੱਕ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਗਰਾਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵੱਧ ਫੁੱਲ ਸਕਣ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਠੱਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਕੁਝ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਮੱਦਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ।

ਦਲ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਣ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ। ਦਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ 'ਤੇ ਅਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਢਿੱਲ ਮੱਠ ਦੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨੂੰਨ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੋਹ ਕੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸੱਟ ਵਜੇਗੀ, ਪੰਜਾਬ ਬੰਜਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਰੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਟਿਊਬਵੈੱਲ 70-80 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਫਸਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਰੋਪੜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ 300 ਫੁੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਬੋਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਪਹਿਲੋਂ ਮਿਥੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਜੇਕਰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਾਜ਼ਿਰਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਰੂਥਲ ਸਰਸਬਜ਼ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।

ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਲਈ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ-ਉਸਾਰੂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤੇ ਉਦਯੋਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਰੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁੰਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਕੜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਪੇਂਡੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤੱਟ ਲਗਭਗ ਛੋਹਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਦਾਰੋ-ਮਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸਨਅਤ ਦੀ ਉਨਤੀ ਤੇ ਪਸਾਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਹੁਣ ਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਸਤਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆਪ-ਹੁਦਰੇ ਤੇ ਇੱਕ-ਪਾਸੜ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸੋਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਲੰਗੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਏ ਦੀ ਸੰਮਤੀ ਤੇ ਮੱਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਤੇ ਵਿਗੂਣੇ ਗਵਰਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਨਹਿਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਤੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰੇਗਾ। ਦਲ ਵਿਕਾਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਿਸ਼ਾਹਘਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਅਸਾਮ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਝਾੜਖੰਡ ਵਿੱਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ

ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਦਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਦਾ ਤਤਪਰ ਰਹੇਗਾ।

ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਜਨਜਾਤੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਉਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੇ, ਅਪਣਾਵੇ। ਧਰਮ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਾਕਮ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਬੋਧੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜਾਮਿਆ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਿੰਦਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਸਜਿਦਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੰਦਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਹ ਧੋੜੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਤੇ ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ. ਵਰਗੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਠ ਠੋਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮਸਜਿਦਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਲ ਸਾਰੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ ਉਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਧ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾੜਕੂ ਸਿੱਧਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਨਿੱਤ ਦਿਹਾੜੇ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਛੋਛੇ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿ “ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ,” ਸਾਫ਼ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੈ, ਚਾਰ ਕੁ ਦਰਜਨ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਰਹਿਮੇ

ਕਰਮ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਹ ਬੇਬਸ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਦਿਲਾਸੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਛੁੱਕ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲਾਂਘੇ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਉਂ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜ ਕਿਉਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਗਵਾ ਲਈ?

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸੁਹਿਰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਦਲ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਵੇ, ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰੇ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇਵੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਾਪਸ ਲਈਆਂ ਜਾਣ, ਫ਼ੌਜ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਦਾਂ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਬਣਦੇ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ, ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਤੇ ਛਿਣਭੰਗਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਬਾਲਟਿਕ, ਲੈਟਵੀਆ, ਜਾਰਜੀਆ ਆਦਿ ਸੋਵੀਅਤ ਰਿਪਬਲਿਕਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਆਦਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੌਮਾਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਸੁਲਾਹੀ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖਾੜੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੱਲ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਛਿੜੀ ਲਾਪ ਦੁਆਰਾ ਸੁਲਝਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਜੰਗ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਏ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਮ

ਅਸਧਾਨ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਫਾਰਤ-ਖਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਤ ਦੂਤ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰੂਸ ਦੇ ਲਿਥਵਾਨੀਆਂ ਤੇ ਬਾਲਟਿਕ ਰਾਜਾਂ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ, ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਖਿਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਦਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਪੜਤਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਸਾਮ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੜਤਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਤੁਰੰਤ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚਲਨ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਜਪਾਨ, ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਆਦਿ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੀ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ।

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ ਦੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਿਲ ਵੱਲੋਂ ੧੯੯੨ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਹਿਮ ਸੁਨੇਹਾਂ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਿਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸਪੰਨ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਥੇ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਭਰੀ ਪਾਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਝੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਕਿਸੇ ਜ਼ਾਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਝੰਜੋੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਾਨੋਚਾਹਿਲ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਜੂਝ ਰਹੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਲਸਾਈ ਸੁਰ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣਾਈ ਉਸ ਪ੍ਰੋੜ ਸੋਚ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਉੱਚ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸੁਮੇਲਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਮਾਨੋਚਾਹਿਲ ਦਾ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਅਹਿਮ ਸੰਦੇਸ਼

04-02-1992

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀਓ ਅੱਜ ਜਦ ਅਸੀਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਉਭਰੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਤੁੱਛ ਜਿਹੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਝੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਬਸ਼ਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਇੱਕਮਤ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਪੋ ਧਾਪੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੌਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕਮਤ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਸਲਾ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਧਰਮ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਨਸ਼ੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧਰਮ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਧਨ, ਪਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਪੰਥ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ ਅਧਰਮੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਲਾਡਲੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਧਰਮ ਮਾਤਹਿਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਸਾਡਾ ਮਸਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਧਨ ਧਰਮ ਅਧੀਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚਲਦੀਆਂ ਅਸਮਾਜਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸੋ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸੁਮੇਲ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਡਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਚਲਦੇ ਪਰਵਾਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਢਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਥੇ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੱਕ ਇਸ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਫਲਾਂ ਫਲਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੀ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਇਥੇ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਡੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਇੱਛ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਓ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤੈਅ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹੀ ਸ਼ੋਕੀਨ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਦੁਹਰਾਹ ਦੋਵਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸਾਡੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਇਮਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਰਸਮ ਸਮੇਂ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰੇ 'ਤੇ ਚੋਟ, ਭਗਤੀ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਪੈਗਾਮ ਸੀ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਖ਼ਤ, ਨਗਾਰੇ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਹੀਂ। ਸ਼ੇਰ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਜੇਕਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੱਕੋਤੱਕੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਮੁਹਾਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ। ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ। 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ

ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਸਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਬਣੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕਾਢ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ, ਖਾਲਸਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੰਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਖੂਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫਿਰ ਨਿੱਖਰ ਕੇ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਹੋ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਜ ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਮੈਲ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਸ਼ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਨੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ। ਇਕੱਤਰ ਸੰਗਤਾਂ ਇਹ ਕਸਮ ਲੈਣ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਗੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕੁਝ ਭੁੱਲੜ ਤੇ ਕੁਝ ਬੇਈਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪੰਥ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਕਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੜਨ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਹਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭੈਭੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਰਦਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ। ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਚੱਕਰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪੁਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਖਾਲਸਈ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪੁਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਧੂਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਤਦ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਕੱਢਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਖੋਖਣ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ, ਉਹ ਹਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਖਾੜਕੂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਨਿਬੇੜ ਲੈਣ, ਉਸ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਖਰੀ ਡਵਲੀ ਵਜਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹਾਸਲ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੋਣੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜੋ ਧਰਮ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਧਰਮ ਅਧੀਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧੜਾ ਖਾਲਸਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਧਿਰ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਧਿਰ ਹੈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝ ਰਹੀ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰ। ਕਿਸੇ ਕੰਨੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰਾਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ, ਸੈਂ ਹੱਥ ਰੱਸਾ, ਸਿਰੇ ਤੇ ਗੰਢ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਭੰਗ ਪਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਘਚੋਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਤੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਲ 26 ਦਸੰਬਰ

ਨੂੰ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲਾਲਚਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਵਿਘਨ ਮੋਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਇਹਨਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖਾਲਸਈ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਹੋਏ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੁਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਫੱਟਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਜੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਖਾਲਸਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਡੱਫਲੀ ਵਜਾਉਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਲੋਕਰਾਜੀ ਹੱਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਹੀ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜੰਗ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਐਲਾਨ ਕਰੋ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਕਾਇਦਾ ਤੌਰ ਤੇ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਹੋ ਹੀ ਗੁਜਾਰਿਸ਼ ਮੇਰੀ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧੜੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਓ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋੜੇ ਚੁਣ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟੀਏ ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਬੁਲਾਈਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਮਾਨੋਚਾਹਿਲ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ : ਡਾ. ਦਲੇਰ ਸਿੰਘ

ਅਖਬਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਜਾਲਮਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਅਲੱਚਨਾ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਏ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਰੋਧੀ ਗ਼ੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਸ ਨੇ, ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਬੁਲਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰ ਹੀ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆ ਹੋਇਆ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਭਾਸ਼ਣ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪਤਵੰਤਿਓਂ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ।

ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ, ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਪਧਾਰੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੇ ਆਰਾਮ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਏ ਹੋ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਪੌਰ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਸਿਦਕ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਪਰੈਕਟੀਕਲ ਤੇ ਵਾਜਬ ਨਿਰਣੇ ਲਏ ਜਾਣ, ਤੇ ਕੁਝ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਤਹਿ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਟੁੱਟ ਸਕਣ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸੱਭੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਦੀ ਵਲਗਣ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਣ ਬੇਲਾਗ ਵਤੀਰਾ ਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ।

ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਬਲਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇੜੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਗੁਲਾਮੀ ਸਾਡਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ, ਘਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਜ ਕੁਝ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅੱਗ ਤੋਂ ਸੇਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ 'ਬਸੰਤਰ ਦੇਵਤਾ' ਕੱਲ੍ਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲੂਹ ਕੇ ਖਾਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੋਅਰ ਹੈ :

ਛੁਪਾ ਕਰ ਆਸਤੀ ਮੇਂ

ਬਿਜਲੀਆਂ ਰੱਖੀ ਹੈਂ ਗਰਦੁੰ ਨੇ,

ਅਨਾਦਿਲ ਬਾਗ ਕੇ ਗਾਫਿਲ ਨ ਬੈਠੇਂ

ਆਸ਼ਿਆਨੇ ਮੇਂ

ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਨੂੰ ਝਲਸ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਕਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀ ਚੋਟਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਸਭ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨੇ ਤੋੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਾਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਹ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੰਥ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੂੜ ਦੀ ਅਮਾਵਸ ਲੰਬੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਚੰਦਰਮਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਧਰਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦੈਂਤ ਸਰਬ ਮਾਨਵਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਘਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲਈ 1975 ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਦੀਦਾ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਇਨਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸ਼ੁੱਘੜ ਪਤਵੰਤਿਓ ! ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਹੱਕ ਵਿਹੁਣੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਮਾਸੂਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਹਨਾਂ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਸੇ-ਕਰਮ ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਧੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਨੇਕ ਬੇਟੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੇ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰਮੁਖ ਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫ਼ੌਜੀ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਸਿਨਹਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਥੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੱਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਬਦਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਬਕ ਸਿਖਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਸੰਗੀਨ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। 'ਅਜੀਤ' ਵਰਗੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਮੰਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੋ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਪ੍ਰੈੱਸ ਵੀ ਦੋ ਉਲਾਰ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਸਬਕ ਸਿਖਾਣ' ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਬਣੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਉਹ ਉਮੀਦ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਕਮ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੁਚਿੱਤੀ ਜਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਦੀ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਿੱਚ, ਨਵੰਬਰ 1984 ਤੱਕ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਲਝਿਆ ਰਿਹਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਅਭੌਲ ਪੁਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ, ਪ੍ਰੈੱਸ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਬਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਇਹ ਉਹੀ ਜ਼ਾਬਰ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਲਾਮੀਅਤ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ, ਜਾਤੀ, ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ, ਨਸਲੀ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਕਾਰਣਾਂ ਹਿੱਤ ਦਲੇਰਾਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਪਸ਼ੁੱਟ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਂਪ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਮਹਿਮੂਦ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪੈਰੋਕਾਰ ਮਿਸਿਜ਼ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੀ ਬੇਹੂਰਮਤੀ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਗਲਤ ਸਮੇਂ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅੱਜ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਚਾਲਕ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਮੁਤਬਾਦਿਲ ਬਣਨ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਪਲ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਉਸਦੀ ਧਮਕ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹਿੱਲਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਉਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਾਲ, ਬੁੱਢੇ, ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਕਹਿ ਕਸ਼ਟ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਕਾਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਤੇ ਯਤੀਮਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਾਲਮ ਪੁੰਨੀ ਗੁੰਡੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਮਾਣੀਆਂ। ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫ਼ਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਕਟਿੰਗ ਕਨਵੀਨਰ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ੩੦-੦੭-੧੯੯੭ ਨੂੰ ਹੋਈ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਿਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਪੁਲਿਸ ਕੈਦਾਂ ਦੀ ਘੁੱਸਪੈਠ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਤੋਂ ਖਤਰੇ, ਅਸਲੇ ਬਰੂਦ ਦੀਆਂ ਖੋਪਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਸ਼ੂਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਕਨੂੰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਜੁਝਾਰੂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੱਸਪੈਠ

ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਹਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖ਼ੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇ. ਪੀ. ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਕਨੂੰਨੀ ਸਿੱਕਜੇ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ 'ਚ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਹਊਆ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦਾ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਾਅਵੇ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਖ਼ੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਵਰਗੇ ਕਥਿਤ ਏਜੰਟਾਂ, ਸਮਗਲਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਗਏ ਅਸਲੇ ਅਤੇ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਜੋ ਵੱਡੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ, ਨੂੰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਕਦੋਂ

ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹਨ ਤੇ ਯੋਗ ਸਮਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਉਰਫ਼ ਸੁਭਾਸ਼ ਉਰਫ਼ ਭਾਈਆ ਉਰਫ਼ ਮੈਨੇਜਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਡ ਦਾ ਵੀ ਕਦੇ ਨੇੜਲਾ ਸਾਥੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਪੰਜਵਡ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁਕਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਉੱਖ-ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਵਡ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਮਿਲੀਟੈਂਟਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ੧੦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਿਲੀਟੈਂਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਅਤੇ ਪਤੇ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀਟੈਂਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਦ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੈੜੇ ਜੁਰਮ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਲਤੂ ਕੈਟਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਰਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾਂ ਭਗੌੜੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀਟੈਂਟਾਂ ਤੋਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਗੁਰੀਲਾਯੂਧ' ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹਤਿਆਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਇਸ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਨਪਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਭਾਈ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਲੋਕ ਰਾਇ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਮੱਥ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਵਿਚਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਧੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ, ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ, ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੇ ਗ਼ੁਮਰਾਹ ਹੋ ਕੇ ਜੁੜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਘੇਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਉਣ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ, ਲੋਕ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹਰ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ੫੦ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਡ ਦੇ ਸੌਕੇ ੧੯੯੭ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਲੈਟਰਪੈਡ ਉੱਤੇ, ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਨੇਡਾ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਪਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੇ ਅੰਕ ੧੪-੨੦ ਅਗਸਤ ੧੯੯੭ ਵਿੱਚ ਹੂ-ਬਹੂ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਨਾਅ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਕਹਿਰ, ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੱਲ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ

੧੯ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਹੈਡ ਆਫਿਸ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਅਤੇ ਕੋਈਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਖਾਤਰ ਅਦੁੱਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਕਦੇ ਖੋਪੜੀਆਂ ਲੁਹਾਈਆਂ, ਦੇਗਾਂ 'ਚ ਉਬਲੇ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਝੋਲੀਆਂ 'ਚ ਪਵਾਏ, ਪਰ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੁਲੰਦੀਆਂ 'ਚ ਰਹੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਚ ਵੀ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਕੁਹਾੜਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਚੱਲਿਆ ਉਹ ੧੮ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਦੇ ਗਿਆ। ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ੧੮ ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਇਲਾਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ :

- ੧੯੪੭ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲਾ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਲਾਹਿਆਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਖੋਲੇ ਜਕੜ ਲਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਦੋ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਇਆ, ਉਥੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿੱਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕੀਤਾ।
- ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਬਚਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਂਕੇ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਲਟਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ

ਕੌਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ 'ਤਬ ਬਾਤ ਔਰ ਬੀ, ਅਬ ਬਾਤ ਔਰ ਹੈ।'

- ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੫ ਅਧੀਨ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਮਸਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ 'ਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਤਾ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਵੱਡੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵਸਨੀਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟਾਂ 'ਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।
- ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜੂਨ ੧੯੮੪ 'ਚ ਇੱਕ ਬਹਾਨਾ ਘੜ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ੩੮ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਤੋਪਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਪੰਨ-ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਲੁੱਟੀ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋਨਾਬੂਦ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ੧੯੮੪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਕਰੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਈਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ੧੫ ਤੋਂ ੩੫ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਇਰਾਦਾ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸੀ।
- ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਜੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭੰਡਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕ ਰਾਇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭੰਡਿਆ ਗਿਆ।
- ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲੀਆਂ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਝਾਂਸਾ ਦੇ ਕੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਹਨਾਂ

ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਜਦ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਅਨ ਭੰਡਾਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਬੇਤਰਫ਼ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸੱਜੇ ਦਲਿਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

- ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਬਹੁਤਗਿਣਤੀ ਨੇ ਹਸਦ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਅਕਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਰੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਘਟੀਆ ਲੋਧ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ੬੩ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਯਾਦ ਆਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਵਰਤੇ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇੱਕ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਢਾਅ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ? ੧੫ ਅਗਸਤ ਦਾ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟੀਏ ਅਤੇ ਪੈਰਵੀ ਕਰੀਏ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਵਾਂਗੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ੧੫ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ:

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਨੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ੧੯੮੬ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ੧੨ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਡ ਮੌਕੇ ੧੯੯੮ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਨੇਡਾ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਪਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ੦੭-੧੩ ਮਈ ੧੯੯੮ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਵੜ ਨੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਠੀਕ ਯੋਜਨਾ ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਾਂ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਜੰਗਾਂ, ਯੁੱਧਾਂ, ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਦੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਭਿਆਸ ਕੀਤਾ, ਕਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਾ। ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੀ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਹਫ਼ਤਾਬਾਰ ਕਦੇ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਕਦੇ ਮੱਧਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ੧੯੪੭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜੀ ਕਠਿਨ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਤਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੌਧਰ ਗੋਸ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਬੇਵਫ਼ਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਣ। ਜੇ ਅਜੋਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹੌਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਅਰੰਭਿਆ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮਯੁੱਧ

ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ।

ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਲੋਧਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਝੱਲਿਆ। ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਮਹੂਰੀ ਰਸਤਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਸਵਾਰ ਸਕੀਆਂ। ਇਸ ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ, ਨਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਂਝ ਇਸ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਤੇ 'ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ' ਜੈਸੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਪੈਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਸੁੱਖੇ' ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੁੱਕੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ। ਕਈ ਦਲ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਬਣੇ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੂਬ ਟੁੱਬੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਐਸਾ ਅਸਰ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਨੀਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਸਰੀ ਤੇ ਗੋਲ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦੀ ਖੂਬ ਗੁੱਭੀ ਚੜ੍ਹੀ। ਕਈ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਹੋਏ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਠੀਕ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕਿਹੜੇ ਗਲਤ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਬੜੇ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਤੇ ਪਾਏਦਾਰ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਭਾਵ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ੨੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਂਝ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ੨੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸੀ ਤੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਬੜੇ ਬੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਉਭਰਿਆ।

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੇਜਾਂ ਉਪਰ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਇਹ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੇ ਨਵੰਬਰ ੧੯੮੪ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਝੱਲਿਆ ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਧੂਹ ਘਸੀਟੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਵਕਤ ਆਇਆ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ੩੧ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਮੰਨ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬੁਤਰਸ ਘਾਲੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੇਂ ਆਏ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਥ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਪਾਇਆ। ੨੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੮੬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿਹਾੜਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ‘ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ’ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਨੇ ਪਾਸਾ ਪਰਤਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਬਦਲਦੇ ਗਏ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦਮੀ ਆ ਵੜੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸਨ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਜੋ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਨੂੰ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਾਂਗੇ? ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣੇ ਸਨ, ਉਹ ਕੌਮ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਜਥੇਦਾਰ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਉਂਕੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ) ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੋਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੌਣ ਕਰੇ, ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਿਸ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨੇ? ਫਿਕਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ੩੧ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ. ਟੌਹੜਾ, ਬਾਦਲ ਤੇ ਕਈ ਲੀਡਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸਨ।

ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਲਵਾਇਆ ਸੀ। ਕਹੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਪੰਥ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਦੱਸ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬਹੁਤ ਤੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਜੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮੁੰਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਕਿਵੇਂ ਦੇਣ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ? ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਰ ਜਾਣਾ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਮੱਠਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੈਂਤੜੇ ਬਦਲ ਲੈਣਾ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਮਲੀਆਮੇਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਏ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਪਿਆ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ? ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕਾ ਰਿਹਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ-ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਬੀਤੇ ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਹਿਕਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਤਾ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ਿਰਫ਼ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਜੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਜਿਉਂ ਤੇ ਤਿਉਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸੋਚਣਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਰਾਵਟਾਂ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪੇਟੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦਾ ਪੂਰਾ, ਸਦਾ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਜੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ੧੯੭੮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਨਿਬਾਹੇ ਹੋਏ ਰੋਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਮਾਰੀਏ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਨ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੁਆਰਥੀ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੁੱਟਾਂ, ਖੋਹਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਮੁਖਬਰ ਜਾਂ ਟਾਊਟ ਕਿਸ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖੀ

ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜੋਕੀ ਸਵਾਰਥੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ, ਉਥੇ ੫੦੦ ਸਾਲਾ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਵੀ ਕਈ ਸੁਆਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ ਆਪ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਸਲੀ ਦੁਖਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜੋਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਰੋਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਉਹ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

੨੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੯੮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ੧੨ ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਬੋਜਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸਮਾ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਦਰੁਸਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੀ ਧਿਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਕੱਲੀ ਧਿਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਨਾਗ ਜੈਸੀਆਂ ਭਿਅੰਕਰ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਫੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਲੈਸ 'ਗੋਰੀ' ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਭੰਬਲਭੂਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰਥ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਬੇ-ਅਰਥ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਲੀਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸਾਰੀ ਮੀਰੀ-ਮੀਰੀ ਦੀ ਸਮੇਲਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਰਮ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਸਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਦੇ ਹਨ, ਉਧਰ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਰੰਭੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮਾਰਚ, ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਤੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕੰਮ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ,
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਜ਼

*

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ

ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਤੀ ੦੯-੦੨-੧੯੯੯ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਸੀ ਤੇ ਮਿਤੀ ੧੩-੦੨-੧੯੯੯ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸਫੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਛਪਾਈ ਸੀ। ਟੋਹੜਾ ਬਾਦਲ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਾਦਲ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟੋਹੜਾ ਪੱਖੀ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਸਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਸੰਬੰਧੀ ੩੧-੧੨-੧੯੯੮ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਕੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ੦੨-੦੨-੧੯੯੯ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਚਰ ਵਿੱਚ ੧੯੭੮ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵੈਸਾਖੀ 'ਤੇ ਵੀ ਲਹੂ ਭੁੱਲਣ ਦਾ ਡਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਵਾਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸਮਰਥਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੰਝ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਿਤੀ ੧੦-੦੨-੧੯੯੯ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਦੇ ੧੦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਮੁਅਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ

੦੯ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੯੯੯

ਗੁਰੂ ਸਵਾਰੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੀ,
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ,
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹਿੰਸੇ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹਰੂਏ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾ ਕਦੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਜ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਸਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਨਾਹਰੇ ਨਾਲ ਅਕਸ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੋਂਦਾਂ ਜਾਂ ਵਲਗਣਾ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਪੰਥਕ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਪਰਿਚਾਣ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਣਤਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਮਾਣਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਅਸਾਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਲਕੀਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਲਕੀਰਾਂ

ਦੇ ਸਮਾਨਤਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣੀ ਹੈ। ਜਿਓ ਤੇ ਜਿਉਣ ਦਿਉ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਸਰਬ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ੧੯੭੮ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤੋੜ-ਸਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੀ ਅੱਗ ਕਾਰਨ ਤੇਰਾ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਕੜਕੀ ਸਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਭੈਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸੱਕਣ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ-ਸੋਟੀ ਅਨੋਕਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਸਤਾਬਦੀ ਸਮਰੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸੱਕਣ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਪਵੇ। ਹੋਰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਮਰੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸੱਕਣ। ਖ਼ੁਨੀ ਵਿਸਾਖੀ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਲਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਜਾਂ ਡਰਾਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਮਾੜੇ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤ ਕੇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਰੇ ਮਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਤਾਬਦੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਮੁੱਲ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਵੀ ਸੁਮੱਚੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੇ ਸਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਬਿਲਾਫ਼ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਸਭ ਲਈ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਖੇਡੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਦਿਵਸ ਵੀ ਸਭ ਲਈ ਮਲਮ ਜਾਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਬਣੇ। ਕੌਮ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਉਲਝੇ। ਆਪਣਾ ਆਪਸੀ ਮਨ-ਮਟਾਵ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਾਂਝ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰੋ। (ਮੇਰੇ ੧੫ ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸੀ।)

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸ਼ਬਾਪਨਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਸਨ ੧੯੨੦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸੰਤਾਪ ਹੰਡਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਸਵਾਰਥੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੋਰਚਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ? ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਕਿੱਥਰ ਗਏ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ? ਤੁਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਗੁਰਬਤ ਤੇ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਤਾ ਦੇ ਸਿਹਰੇ ਹੇਠ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੱਗ ਰੁਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਸਵਾ ਲੱਖ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਸਮਾਂ ਖਵਾਉਣ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੇਵਲ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ? ਅਗਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਣ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਅੱਜ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਸੌਖਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਣ ਤੇ ਕੀਤੀ ਅਹਦਾਸ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤ ਮਾਤਰ ਨਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੱਖ ਫ਼ੇਰੂਮਾਨ ਵਰਗੇ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬਣ ਕੇ ਨਿਭ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ।

ਤੁਸੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੀ ਜੀਅ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦੀ ਜੱਦੀ ਜਗੀਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਤਾ ਦੀ ਪਉੜੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਿਗੂਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਲ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਣ ਖੁਦ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਸਿੱਖ ਗਏ ਹੋ। ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਹੇਠ ਕੁਰਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੰਥ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਸਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਗੇੜੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਹਾਨ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਕਾਉ ਮਾਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਲੇ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਹੁਦਾਰ ਵਿਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਭੀੜ ਹੈ। ਇਸ ਭੀੜ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਬੰਦੀ ਹੇਠ ਤੁਸੀਂ ਪਾਪ ਅਤੇ ਪਾਕ ਦਾ ਭੇਤ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਜ਼ਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੰਡਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਹੇ ਲਾਥੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਨਿਆਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੇ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੀਲ੍ਹੇ ਛੱਡੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਕਸਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਤਹਿ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੰਗਤ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਜਾਮਨ ਕੜੀ ਹੈ। ਏਜੰਡਾ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਲਈ ਜੁੱਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪਛਮੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭੜਕੀਲੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਜਾਂ ਨੇਤਾ ਨਾ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸੱਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਈ ਖੋਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਕੁੰਦਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖੋਟ ਜਾਂ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਲੱਤ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ। ਪੰਥ ਦੀ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਨਾਹ ਹੁਣ ਬੇ ਪਰਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੰਥ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰੇਗਾ।

ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖ਼ਸ਼ਣ।

ਸਹੀ
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਿਉ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ੧੧ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੯੯੯ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਦੇ ੧੦ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ੩੧ ਦਸੰਬਰ ੧੯੯੯ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ੧੩੧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਮੁਅਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਦੂਜੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਰੰਥੀ ਹੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਰੰਥੀ ਗੁੰਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਦਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਇੰਝ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਨੰ. ੨੦੧੩/੯੯-੯੯

੧੧ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੯੯੯

ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅੱਜ ਮਿਤੀ ੧੧ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੯੯੯ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ੧੦ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੯੯੯ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਾਬਰ ਬਣ ਕੇ ਪਾਵਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜੁੱਡਲੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਅਮਰਵੇਲ ਬਣ ਕੇ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। 'ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ' ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਧਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਆ ਰਹੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਮਿਤੀ ੧੧ ਫ਼ਰਵਰੀ ੧੯੯੯ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਹੀ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਅੰਕ ੦੮-੧੪ ਅਪਰੈਲ ੧੯੯੯ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸਹਾਰੇ ਦਰਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਕਰ ਕਰਕੇ, ਕੌਮ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਲਾਇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਤੂੰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹਾਂ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਹੈਡ ਆਫਿਸ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ, ੧੬੯੯ ਈਸਵੀ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਖੰਡੇਧਾਰ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ ਪੰਥ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਨਾ-ਸਿਰਫ ਇਕਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮਿਲੈਨੀਅਮ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਬਥੇਰੇ ਹੁਨਾਲ-ਸਿਆਲ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਢਾਏ ਹਨ। ਕੁਪਰਹੀੜੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮੈਦਾਨ (ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ) ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਛੱਡ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲੀ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰੱਤ (ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ) ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਜ਼ਰਾ, ਬੀਤੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਭਰੇ ਪਰ ਮਾਣਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ, ਖਾਲਸਾ-ਪੰਥ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਦਰਿਆਏ ਜਮਨਾ ਤੱਕ ਤੇ ਜਮਰੋਦ ਤੋਂ ਤਿੱਬਤ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਬਣਿਆ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਦੀ ਵਜਾਹ ਕਰਕੇ, ੧੯੪੭ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਜੂਲੇ ਹੇਠ ਆਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਬੀਤੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਗੱਡਣ ਦਾ ਮਾਣ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨੂਰੋ-ਨੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰਛਾਇਆ ਹੇਠ, ੨੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਅਰੰਭੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਨਾਲ ਫਤਹਿਯਾਬੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬਧ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਖੂਨ ਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ, ਕਮਰਕਸ਼ਾ ਕਰਕੇ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਖੀਰਲੀ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚੇ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਲਾਵਾ, ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜੁਲਮਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਇੱਕ ਬਲਦਾ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਸ਼ੋਅਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਸੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨਵੇਸ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ, ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਰੋਲ, ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ (ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪਨਤਾ) ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਜਿੱਟ, ਅਕੱਟ, ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਬਾਗ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਫਤਹਿਯਾਬੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਖਸ਼ਣੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਪਹਿਚਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੱਤ ਬਾਲ ਕੇ ਸਾਡਾ ਰਾਹ ਰੂਸ਼ਨਾਇਆ ਹੈ। ਆਉ ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਤਿੱਖੇ ਕਦਮੀਂ ਤੁਰੀਏ-ਗੁਰੂ ਫਤਹਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ,

ਜਥੇਦਾਰ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਜੋ ਮਿਤੀ ੨੧-੦੧-੨੦੦੮ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੱਲੋਂ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉਡਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਮਿਤੀ ੦੨-੦੯-੧੯੯੮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਬਰਸੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਬਰਸੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਲ ਹੈ, ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਏ ਦੂਸਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਿਰਾਫ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਦੂਸਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਾਂਗ ਕਈ ਸਵਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਯਤਨ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਹੀ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ,

ਅੱਜ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਸਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਬੜਿਆਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਤਾਵਲਾ ਸੀ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ! ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ।

ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਪੱਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੱਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਝੁੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੰਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਾਹ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ-ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ॥

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਧਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਗਭੱਗ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਗੁਨਾਹ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੁਨਾਹ 'ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਮਾਣ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਮਾਰੇ ਗਏ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਮਜ਼੍ਹਬ, ਹਰ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਸਕੂਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਸਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਲਈ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ, ਤਨ ਢੱਕਣ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ ਹੋਵੇ।

ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਹਮਖਿਆਲ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਕਬਾਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪੁੱਤ, ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਵੀਰ, ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਨੇ ਸੁਹਾਗ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਵਤਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ, ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਿਆਨ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤਸੱਦਦ ਕਰਕੇ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਤੇ ਝੂਠਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਅਦਾਲਤ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਮੇਰੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ

02-09-1998

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਡੇਕਵਾਲਾ

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਾਂ ?

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਤੀ ੨੧-੦੧-੨੦੦੮ ਨੂੰ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਬੁਡੇਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਨਾ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣੋਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ੧੯੯੮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾ ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਕਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਫੈਲਾਏ ਗਲਤ ਤੇ ਝੂਠੇ ਪਰਚਾਰ 'ਚੋਂ ਸੱਚ ਲੱਭਣ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਦੀ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ॥

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ! ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਫ਼ਾਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ੧੨੧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ੯੩ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ੧੩੦੦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੭੯੯ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ੨੬੪੬ ਵਿੱਚੋਂ ੨੧੪੭ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ੫੦੦ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਹੀ ਚੱਲੀਆਂ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ! ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ! ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੀ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀ, ਉਦਯੋਗ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਨੂੰਨ ਘੜਨ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਐੱਮ. ਪੀ. ਅਤੇ ਐੱਮ. ਐਲ. ਏ. ਬਣਾ ਕੇ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਜੋਜ ਸਾਹਿਬ! ੧੯੮੪ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ੧੦-੧੦ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਦਮ ਕਦਮ ਤੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਸ ਘਟੀਆ ਮੁਲਕ ਦੇ ਘਟੀਆ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਾਂ? ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵਕੀਲ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਚਾਹੋ, ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਹੀ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਤਾਰਾ' ਡੇਕਵਾਲਾ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ

ਇਹ ਬਿਆਨ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹ ਦੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਕੇਸ ਸੁਣ ਰਹੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਧੀਕ ਸੈਸਨਜ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦਿਆਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਲੜਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੌਮ ਦਾ ਇਹ ਬੇਖ਼ੋਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿੱਚ ਨਹਾ ਰਹੇ ਜ਼ਾਲਮ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ਾਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪੌਚਾ ਪਾਚੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਨਰੋਈ ਸੋਧ ਹੈ। ਫ਼ਾਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਇਸ ਕੌਮੀ ਪਰਵਾਨੇ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁੜ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਉਥੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਕੱਢਣ ਵੱਲ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣਗੇ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਮਹਾਨ ਹੈ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਤੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਮਲਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਜ਼ਾਲਮ

ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਰੜਕਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਮੌਲੀ ਹੰਗਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ-ਜਬਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਲਾਉਣੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ' ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾਈ ਹੋਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਵ-ਉਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। 4 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਕਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਟੈਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵ-ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਢੀ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਫਲਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਰਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੇਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਫਿਰ ਜਦ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵ-ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਤਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰੂਪ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੁੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਹੀ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਖੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕਤਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਉਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਰਦਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 72 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਅੱਜ 22 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਮਗਘੱਛੀ ਹੰਝੂ ਵਹਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਇਹਨਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਕਮੀਨਗੀ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਕੁਹਸੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਹਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਖਪੰਡੀ ਅਤੇ ਮਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਤਲ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸ਼ਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ। 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਵਾਰਸ ਕਰਿ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਕਾਂ, ਇੱਲਾਂ, ਮੱਛੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਚ-ਨੌਚ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪੁਲ, ਡਰੇਨ ਦਾ ਪੁਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਨਾ ਡੁੱਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਛੇਢ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਰਿ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਤਲਾਂ ਅਤੇ ਲਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਿਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਪਣੀ ਤੁਲਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, 31 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੂਰਮਾ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੰਬ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਤਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਉਸ ਦਿਨ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਬ ਮੈਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਸੀ. ਥੀ. ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਸ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕੌਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਮੈਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਭਾਈ ਹਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਖ਼ੂਨ ਨੂੰ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵ-ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੋਆਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਖ਼ਰੇਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ' ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਹ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ, ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭੰਡਰਾਂਵਾਲੇ-ਅਮਰ ਰਹੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ-ਅਮਰ ਰਹੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ-ਅਮਰ ਰਹੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਅਮਰ ਰਹੇ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਵੱਲੋਂ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ

*

ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ

ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੁਝੈਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲੱਗੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਮਗਰੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਪਣੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਯੋਧਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਨੂੰਨੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਐਲਾਨਨਾਮਾ

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬੁਝੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਇਕਾਂ ਲਈ ਅਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ੬ ਡੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਘੋਰ ਅਵੱਗਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਖਰੀ ਹੀਲੇ ਵਜੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਕਦਮ ਸੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਣਖੀਲੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਹਨ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਗੇ।

ਅੱਜ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਬਦਲਾ ਲਊ ਨੀਤੀ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇਗਾ।

ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਦੀਰਾਂ ਘੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।

ਸਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਭਾਈ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਸਹੀ

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਆਈ. ਏ. ਐਸ, ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ
ਟਕਸਾਲ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ ਮੈਂਬਰ ਐਸ. ਜੀ. ਪੀ. ਸੀ., ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ,
ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਜੀ

ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਬਣੀ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 06 ਜੂਨ 2001 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਲਾਨਨਾਮਾ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਗਠਤ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਅਹਿਦ ਸੀ, ਜੋ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਵਹਾ ਕੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਸੀ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲ ਉਲਾਚੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅੜਚਣ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨਵਾਂ ਖਤਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੰਗਠਨ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਹੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਅਹਿਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ।

ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ

(ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਮਿਤੀ 06-06-2001)

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨੇ 1947 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਕੇਵਲ ਫ਼ੋਕਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵਿਖਾ ਕੇ, ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲਾ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਹੱਥ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਧੌਂਸ ਵਿਖਾ ਕੇ, ਕੁਝ ਕੁ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕਰਮਭੂਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਦਾ ਅਮਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਧੁਨਿਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਵਰਤ ਕੇ ਭੇਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ।

ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਅਮਲ 1984 ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ, ਸਿੱਖ ਰੈਫ਼ਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮੇਤ ਅਣਖ ਖ਼ਾਤਰ ਜੂਝਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ, ਟੈਂਕ, ਤੋਪਾਂ, ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਆਦਿ ਵਰਤ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਰ-ਖ਼ਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਦਵੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾਅ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਝੇ ਰੱਖਣ ਦਾ 1947 ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਮਹਾਂ ਅਭਿਆਨ ਜਾਰੀ

ਰੱਖਿਆ, ਜੋ ਬਾਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜਾਗੀ ਹੈ।

ਨਿਰਵੈਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨਿਰਮਲ ਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਰਮ ਪਾਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਅਹਦਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਚਨਬੱਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਪੰਥਕ ਲੀਹ ਉੱਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਸੀ ਬਲਵਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਾਂਗੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ, ਪਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਲੰਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਘਟਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ-ਅਸਿੱਧੀਆਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਭੈ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਨਿਰਾਇਤ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਭਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਯਤਨ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਉਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ :

ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੀ.ਐੱਚ.ਆਰ.ਓ., ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰੀਟਾ:) ਡੀ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਲੀਗ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐੱਚ.ਆਰ. ਐਂਡ ਡੀ. ਐਫ., ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਰਿਆਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਖ਼ਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਈ. ਐੱਚ. ਆਰ. ਓ., ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਸਰ

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਸਲਾਨਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 06 ਜੂਨ 2002 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਂ ਮਤਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹ ਮਤੇ ਟੁੰਬਵੀਂ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਜ਼ਾਏ ਮੌਤ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲ ਤੇ ਕਨੂੰਨੀ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਾਉਣ, ਈਸਟ ਤਿਮੋਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ, ਗੁਜਰਾਤ ਵਰਗੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ 1948 ਤੋਂ ਲਟਕੇ ਆ ਰਹੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਾ ਕੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੰਡਲਾ ਰਹੇ ਬੰਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤਣ।

ਮਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ

(ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਮਿਤੀ 06-06-2002)

1. ਅਸੀਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ 06 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ।
2. ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੇ।
3. ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾਏ-ਮੌਤ ਇੱਕ ਕਤਲ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਤਰੀਕਾ। ਸਾਡੀ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਜਰਮਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਰਤੇ।
4. ਅਸੀਂ ਈਸਟ ਤਿਮੋਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਦਦ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ, ਸਾਡੀ ਇਸ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।
5. ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦਰਮਿਆਨ ਜੰਗ ਦੇ ਬਣੇ ਅਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਜੰਗ ਨਹੀਂ। ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ

ਉਹ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਹੱਲ ਕੱਢਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋਣ ਤਕ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੇਖਾ ਉੱਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਸਵੈ-ਨਿਰਣੈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭੇ।

ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪੀ.ਐੱਚ.ਆਰ.ਓ.)
ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (ਚੇਅਰਮੈਨ, ਐੱਚ. ਆਰ. ਡੀ. ਐਫ.),
ਡੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ (ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸਿੱਖ ਲੀਗ),
ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਕਾਲ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ),
ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ (ਦਲ ਖਾਲਸਾ)

ਨਿਯੁਕਤੀ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁੱਖੀ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰੇਸੀ ਵਿਖੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਚੜਾਈ ਕਰ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਦੋ ਧੜਿਆ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬਿਆਨ ਹੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ

ਅੱਜ ਮਿਤੀ 17 ਜੂਨ 2003 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਟਰੇਸੀ, ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਵਿਖੇ, ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਧੀ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਨੇਵਾਲ, ਭਾਈ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਖੇਵਾਲ, ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਭਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਯੂ. ਐਸ. ਏ., ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੱਖ, ਮੈਂ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਭੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੱਕ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ। ਮੈਂ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਥਾ ਕਰਨ ਦੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਆਦਿਕ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਨ-ਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਤਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਮਸਤ ਪੁਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰੇਸੀ (ਅਮਰੀਕਾ) ਆਦਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ

ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ

ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਿਤੀ 19-06-2003 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਦੋਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਦੋ ਧੜੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮੱਰਥਕ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾ ਮਹਿਤਾ ਇਸ ਦੂਜੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ

ਅੱਜ ਮਿਤੀ 19 ਜੂਨ 2003 ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਾਸ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੀਡੀਏ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਾਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਸੁਆਰਥੀ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਪੰਦਰਵੇਂ ਮੁਖੀ ਥਾਪੇ ਜਾਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਾਪੋਗੰਡਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਉਹ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਝੂਠਾ ਵਾਵੇਲਾ ਪੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਦਾਸ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਮੌੜੇ ਰਾਜਸੀ, ਨਿਜ-ਸਵਾਰਥੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ

*

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ੧੯੯੯ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੈਕੋ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼

੧੯ ਸੀ ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ॥

ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਬੀ. ਐੱਸ. ਬੇਦੀ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਰੋਸ ਵੱਜੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਅਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਖ਼ੁਦ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗੇ।

ਕੱਲ, 05 ਅਪਰੈਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਦੋ ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਕੋਰਟ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ 'ਬੋਲੇ ਜੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ (ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕੌਮ 14 ਅਪਰੈਲ 1999 ਦੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਨੂੰਨੀ ਅੜਚਣਾਂ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਨੂੰ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਰਬੰਸ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 90% ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਭੀਖ ਮੰਗਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫ਼ਾਸੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ

ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (U. N.) ਚਾਰਟਰ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਜ਼ਾਦਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (Document) 'ਤੇ ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਆਜ਼ਾਦ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ (1699) ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰ ਦੇਣੇ ਪੈ ਜਾਣ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬੂੰਦ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਛੇਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਣਗੇ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ “ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਤੁਹਾਡੇ ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਚੋਣਾਂ (Election) ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ? ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਤੁਹਾਡਾ ਉਹ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ (Memorandum) ਜੋ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੁਤਰਸ ਘਾਲੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਫ਼ਾਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹੇਠ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਲਾਤ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਦੁਖੀ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਲੂੰਧਰਿਆ ਗਿਆ।”

ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਡੱਕੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦੁੱਖਾਂ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਸਮੇਤ ਨਾਭੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ 63 ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ 01 ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਹਿ-ਦਿਲੋਂ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਧੌੜੀ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਵੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸੋਚੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਾਦਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸੋਹਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਗਿੱਧੇ ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਪਵਾ ਕੇ

ਅਤੇ ਗੰਗੂਆਂ ਤੇ ਚੰਦੂਆਂ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਰਜਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼
ਨਾਲ ਇਹ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਾਕ-ਆਊਟ ਕੀਤਾ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਜ. ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਾਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ,
ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਸ਼ੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਬੀ. ਐਸ. ਬੇਦੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲਿਆ
ਗਿਆ।

ਦਰਦ ਭਰੀ ਹੂਕ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੋਰਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਲਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹ ਨੂੰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉਡਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ੨੦੦੨ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥਕ ਦਰਦ ਦੀ ਹੂਕ ਦੇ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰਲਿਆਂ ਤੇ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਦੀ ਅਪੰਥਕ ਪਾਹੁੰਚ ਦੇ ਆਦੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਸਿਤਮ ਅਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੰਡ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਰੇਦਾਰ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਲੰਬੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਫ਼ਾਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਹੌਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ ॥

ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੋ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤੁ ॥

ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ ॥

ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਪੰਥ ਜੀਵੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਮੁਜੱਸਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਪੰਥ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫੀਤਾ-ਫੀਤਾ ਕਰਾ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀ ਕੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਪਾਇਆ।

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਨੂੰ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੈਗਾਮ :

ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸ਼ਮਾਦਾਨ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ।

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਧਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਅਰਬੀ ਦਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋ ਨਿੱਬੜੇ। ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਮ ਅਤਿਅੰਤ ਸਚਿਆਰ ਪੁਰਖ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਵਾਂਗ ਸਿਰਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਲਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦੇਵੇ। ਅਰਬੀ ਦੇ ਇਸ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਜੋ ਜਾਨ ਪਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਦਿਆਂ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਅਣਖ ਗ਼ੌਰਤ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਨੋਤ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕੇਵਲ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ

ਬੱਜਰ ਪਾਪੀ ਦੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਪ ਧੋਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ (ਭੁੱਲ ਜਾਣ) ਕਰ ਦੇਣ, ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ।

ਜਿਨ ਜੀਵੰਦਿਆ ਪਤਿ ਨਹੀ ਮੁਇਆ ਮੰਦੀ ਸੋਇ ॥

ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ-ਗ਼ੌਰਤ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਬੜੀ ਹੇਮਾਂਚਕ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬੇਤਾਕਤ ਹੋ ਉੱਠਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਗ਼ੌਰਤ ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 1978 ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਚਨੇ ਨਾਮ ਦੇ ਦੰਡੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਥਾਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤੁਲਨਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਕੇ ਵੇਖੇ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲਾ ਸਾਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 13 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੱਲ ਰਹੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਸਮੇਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਨਿੱਤ-ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਥਵਾ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਸਭ ਸਾਡੀ ਅਣਖ-ਗ਼ੌਰਤ ਦੇ ਸੌ ਜਾਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉ ਆਪਣੀ ਅਣਖ-ਗ਼ੌਰਤ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਦੀ ਬਰਸੀ ਉੱਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰੀਏ।

31 ਅਗਸਤ 1995 ਦਾ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਧਮਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੂਝ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਹੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ, ਲਖਪਤ ਰਾਏ, ਨਕਲੀ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ 31 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫ਼ੀਤਾ-ਫ਼ੀਤਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ। ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਐਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੱਖੇ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫਿਰੀਤੀ ਲੈ ਲਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਲੇ ਕੱਛਿਆਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਲੈਕ ਕਮਾਂਡੋ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਬੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬੇਅੰਤ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸੌ ਚੁੱਕੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੂਠੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲ ਆਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 13 ਅਪਰੈਲ 1699 ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਾਜ

ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਹਿਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰੀ ਬਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲਾਹ-ਪਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਰਹਿਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦੇ।

ਪਰ ਬੜੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੁਸ਼ਟ ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ 'ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਫ਼ਸੋਸ-ਜਨਕ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਐਸ. ਜੀ. ਪੀ. ਸੀ., ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲੇ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ 'ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਦਫ਼ਾ 302 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ-ਦਿਵਸ ਮਨਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ। ਐ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਾਰਸੋ! ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ :

- * ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਫ਼ਾ 302 ਤਹਿਤ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ?
- * ਕੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹੋ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ?
- * ਕੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦੀ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ?

ਸਮੂਹ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਹ ਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜ਼ਾਲਮ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਆਨ-ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਬਰੂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਖੀ ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਸੁਨੇ ਨ ਕਾਨ ॥

ਭੇਟ ਕੀਏ ਸੰਗਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ॥

ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਵਾਂਗ ਵੱਢ ਕੇ ਚੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਟੰਗਿਆ ਜਾਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਏ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ' ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਅਰੰਭੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ, ਇਹ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭੋਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹੀ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਨੂੰ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਹੀ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ,

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਨਿਆਂ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਹੂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਬੁਝੇਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸੁਣਾਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਮਾਪ ਦੰਡਾਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸੱਕਦਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾਏ ਮੌਤ ਬਾਰੇ

੧੯ ਸੀ ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ॥

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਇਹ ਨਾਹਰੇ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਸੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਲਾਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ 95% ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੱਜ ਆਪ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਮੁਹਤਾਜ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਦਮ-ਕਦਮ ਉੱਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਪੂਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਨੂੰਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਅਤੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਨੂੰ ਫਾਸੀ ਦਾ ਆਹਡਰ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲੇ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਪੂਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪੱਕੇਬਾਹੀ ਵਾਲੇ ਗਲਤ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਖੀ ਜਸਟਿਸ ਐਮ. ਬੀ. ਧਾਰ ਆਪਣੀ ਜੱਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਬਰੀ ਕਰ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟ ਕੇ, ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਸ਼ੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੇ, ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ, ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਲਦੇ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦਾ ਕਹਿਰ ਢਾਹਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਲੇ

ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਦਿਲ ਕੰਬ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਇਟਲਰ ਅਤੇ ਐਚ. ਕੇ. ਐਲ. ਭਗਤ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ, ਪਰ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧੀ ਪੂਰੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਸਨ।

ਪੂਰੇ 18 ਸਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਬੜੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਜਾਗਰੇ, ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਘਿਰਾਉ, ਦਲੀਲਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਨਸਾਫ਼ ਤਾਂ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਈ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਚ-ਉਪਾਦੀਆਂ ਦਾ ਅਨੱਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਹੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਪਰ ਜਦ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਭਰਾ ਨੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਦਿਲਵਾਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ-ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਵਾਰਸ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਸੱਚੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਪੰਥਕ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਜਾਣਦੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਗ਼ੱਦਾਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦਾ ਏਜੰਟ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ।

ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਨਿਹੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਖੌਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਧੂਨ ਡੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੋਚੋ। ਮੱਛੀ ਵੀ ਪੱਥਰ ਚੱਟ ਕੇ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਨਾ ਮਾਰੋ। ਜੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਬੋਲਬਾਲੇ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਉ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡੇ ਥੱਲੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰੀਏ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹੇ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਨ ਵਜੋਂ ਸੁਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਫ਼ਾਸੀ ਦੇ ਰੋਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣ ਦਾ ਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਪੂਰਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਕੌਰਟ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸਹੀ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਬਿਆਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਦਾਂਤੀ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਠੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ੁਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ, ਨਵੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਤਖ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ, ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਸਲੀਕੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਦਾਂਤੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਯੋਗ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕਠ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦਿਆ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਤੀ ਸੁਝਾਅ ਮੰਗੇ ਸਨ। ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਸੁਝਾਅ ਹੁਣ ਰੀਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸਰਵਉੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਯੋਗ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਸੰਜੀਦਾ, ਸੁਹਿਰਦ, ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਆਲਮ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿੱਪ ਦੀ ਹਰਪਰਤ ਤੱਕ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਆਮ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਰੂਹ ਤੱਕ ਝੰਜੋੜੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਹਿਮ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਏਗੀ।

ਪੰਥ-ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖੁੱਲੀ ਚਿੱਠੀ

ਗੁਰੂ ਸਵਾਰੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਉ !

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਦਾਸ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ

ਤੁਸੀਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਅਤੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਸਰਵਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਤਖਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਉੱਜਲ ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀਉ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਕਟ ਛੁੰਘੇ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਪਜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ, ਗੈਰ-ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਲੰਮੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਵਿਚਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮਸਲੇ ਲਮਕਦੇ-ਲਮਕਦੇ ਗੰਭੀਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਲਝ ਵੀ ਗਏ ਹਨ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀਉ! ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅੱਜ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਛੁੰਘੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਮਸਲਾ ਕਿੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਆਪ ਦੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ?

ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਸਲਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਨਗਿਣਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ। ਕਿਹੜੇ ਮਸਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਮਈ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਅਸਾਂ ਅਜੇ ਤੀਕ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਸਵਾਰਥੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਉਲਝਾਉਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਮੋਢਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਚਾਈ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਵਜ਼ਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਦੀ ਝਟਪਟ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਉਹ ਬਰਾਸ਼ਤਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ੁਗਲ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਇਹ ਸਵਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਪ ਹੁਦਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ?

ਹੁਣ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਮਹੌਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਏ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾ, ਗੁਰਮਤੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ? ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੋਸਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਮਹੌਲ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਨ:

- * ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ?
- * ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ?
- * ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੋਲ ਕਿਵੇਂ ਮਿਥਿਆ ਜਾਵੇ ?
- * ਗੁਰਮਤਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੋਵੇ ?

ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਲਿਖਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਨਿੱਗਰ ਵੀ ਹੋਣ, ਹਾਲਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਢੁਕਵੇਂ ਵੀ ਹੋਣ, ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵੀ ਹੋਣ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਕਨੂੰਨਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਯਕੀਨਨ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ, ਇੱਕ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਿਚਰ ਰਹੇ, ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਤ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲਾਗੂ ਵੀ ਕਰਵਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸਲੀਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਲੀਕ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘੇ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ (ਅਭੁੱਲ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਅਭੁੱਲ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿਆਰਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਖ਼ੁਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਈ ਜਥੇਦਾਰ ਆਏ ਤੇ ਕਈ ਆਉਣਗੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਆਪੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਆਂਚ ਆਏਗੀ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬੋਲੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਲਈ ਵੀ ਕਨੂੰਨ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇੱਕ ਕਰੜੀ ਮਰਯਾਦਾ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਪਰ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂ ? ਪੁੱਛੀਏ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ?

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਤੇ ਸ਼ੰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਣ ਅਤੇ ਭੁੰਘੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਨੰਤਤਾ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਥਿਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਸਕੇ।

ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਰੂਹਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਾਪ-ਦੰਡ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੈਅ ਭਾਵਨੀ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਬੁਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ। ਮਸਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ :

- * ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ।
- * ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ।
- * ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ।
- * ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ।
- * ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਉਨੀ ਹੀ ਵੱਡੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਹੌਲ ਸਿਰਜਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਬਣਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਵੱਲ ਪੁੱਟਣ ਤਾਂ ਕਰੋੜ ਕਦਮ ਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਤਾਵਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਹੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਕਰਨ।

ਨਿੱਘੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ,

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ

ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਜੂਨ ੧੯੮੪ ਦੀ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਬੇਬਾਕੀ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਸਮੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਪਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਟੁੱਬਦਾ ਹੈ।

Letter To President of India

Sardar Simranjit Singh, I.P.S.,
Group Commandant,
Central Industrial Security Force,
Group Hdqrs.,
Ministry of Home Affairs.

Phone 2260371
Eruchshaw Building, 2nd floor,
249, Dr. D. N. Road, Fort,
Bombay-400001
Dated the 18th July, 1984

Dear President Zail Singh,

It is difficult to express in words my feelings over the recent events in Punjab, and especially the desecration of the holy precincts of the Golden Temple and 37 other Gurdwaras in Punjab by allowing the Armed Forces to enter these precincts, kill the faithful and destroy and pillage all that is dear and close to the heart of every sikh. The Indian Army, with a strength of 4 corps (11 Corp, 10 Corp, 1 Corp, and 2 Corp deployed) supported by Artillery (130 mm Artillery Guns) and 24 Tanks entered the holy precincts of Harmandir Sahib and the Akal Takht Sahib was destroyed by 3.7" Rocket Launchers. Thirty-Seven other Gurdwaras were similarly desecrated. As a Sikh you are aware that's the Gurdwaras are open to all, irrespective of one's caste, —or religion. The only forced which the Sikhs have never allowed to enter, without offering resistance are the Government forces, whether they be the Mughal, Afghan or British. The entry of any Government forced has been resisted. Baba Deep Singh, the first Jathedar of Damdama Sahib ('Taksal' order) offered resistance to the troope of Ahmed Shah Abdali, when the Golden Temple was blown up by the Afghans, and the holy tank desecrated by the carcasses of cows. Sant Jarnail Singh Bhindranwala, the

Fourteenth Jathedar of this very 'Taksal' (order) and a great Sikh missionary, has now laid down his life, defending the sanctity of the Golden Temple.

Even during the firing at Jallianwala Bagh in 1919 the bellicose — Lt.—col.— Smith favoured bombarding the town from the air, but G.A. Wathen, Principal of the khalsa College, Amritsar, cautioned against such a drastic step. If anything happens to the Golden Temple, he argued, the British would permanently eliminate the Sikhs, from whom the Army draw a large proportion of its soldiers. I had been consistently cautioning the Government against such steps, for which you may kindly refer to Appendix 'A' & 'B'

What is even more painful is that after murdering the great Sikh national hero, Sant Jarnail Singh Bhindranwala, the Indian army forces placed his body along with the bodies of Gen. Shabeg Singh, Bhai Amrik Singh and Baba Thara Singh in front of the Darshani Deorhi, and displayed them to the Hindu population, which went delirious with joy. The Hindus offered sweets to the Indian Army to celebrate their great victory. It is regrettable that the Indian accepted these sweets, and further humiliated the Sikh nation.

The Indian Army, after seizing control of the Golden Temple complex, murdered several hundred Sikhs, whom it had captured (which is against the Rules of the Geneva conference), looted the Tosha-Khana, and after the mopping up operations, it planted several weapons on the Sikhs to prove that the Sikhs had sophisticated weapons, and were making preparations to wage a war against the Government of India and realize their dream of independent and sovereign state. See the pictures of Annexure 'c', in which the Arms are displayed, and the Indian Jawans are wearing boots within the holy precincts of the Golden Temple. You will recall that in 1919 Sir Michael O'Dayar, the Lt. Governor of the Punjab, while defending Gen. Dyer's action, had put up a similar defence for aldaying 2,000 persons of Jallianwala Bagh by stating that military action was inevitable, because the population was rising as it had done in 1857, and thus tried to justify his action. Since you are the Supreme Commander of the Armed Forces, it is my duty to inform you that Sikhs with a few weapons, which only a Platoon in an Infantry Battalion has, cannot wage a war against the Government of India, and attacking them with such ferocity has only made our worst fears come true that the Government of India is bent upon committing the genocide of the Sikhs. Your statement in favour of this wild propaganda of the Government of India has poured salt on the wounds of every Sikh, whether he be in India or abroad.

The Sikhs have been patriotic and faithful to India, but the arrogance of the majority community has totally alienated them. I am attaching two letters as Annexure 'A' & 'B', addressed to the Chief Secretary, Punjab, to show you how the Hindu Indian Government has systematically pursued a policy to annihilate the Sikhs and other minorities in India. The Army action could have been avoided had the Government been serious in finding out a negotiated settlement. The Prime Minister and the Union Home Minister had given assurances that the sanctity of the holy shrine would not be violated. Unfortunately, both were telling lies along. Mr. Gandhi, Prime Minister, has by this cruel action, but-done Mahmood Gazni, and she, like Shankracharya, who eliminated the Buddhist in India has, lay this action, achieved a dubious reputation, though to the Hindus she has become the greatest Hindu leader since Shankracharya.

The Military Action in the Punjab is only a tentative gain, for which Mrs. Gandhi will be given a fresh mandate by the Hindu majority in the ensuing General Elections to the Parliament. However, as the President of the country and with your knowledge of Sikh history, and with your Military Advisers knowledge of the Napoleon Spanish Campaign you could have restrained the action of your Prime Minister, and made her see the futility of this ruthless military campaign against your own people, The Government of India is far too strong and only the paranoid, the mentally sick and the war against the Government of India.

Regarding the Jallianwala Bagh tragedy, the Nobeld Prize winner, Sir Rabindranath Tagore, wrote in the viceroy relinquishing his knighthood, stating, "The enormity of the measures taken by the Government in Punjab for quelling some local disturbances here, with acute shock, revealed to our minds the haplessness of our position as British Subjects in India." Sixty-five years after he wrote this letter, I cannot find words which can express my feelings any differently. What a massacre, Mr. President, and with such a great vengeance? The soldiers of the Indian Army, who now lost their lives, are being paid One Lakh of Rupees each and other pension benefits for their next of kin, soldiers who lost their lives in the wars of 1962, 1965 and 1971, were not extended these facilities. This extra bit of generosity of India, clearly shows that the Sikhs are the biggest enemies of the Government of India, Pakistan and China having been relegated to second and third place respectively.

You have just returned from Argentina which was recently humiliated by the British in the Falkland war. The tapid resistance put up by the Argentine soldiers was due to the fact that the Generals in Buenos Aires had killed 6,000

of their own youth in fake encounters. The Generals, as you must have observed, are behind bars and are awaiting sentences, which may bring them death. As such, this cruel and thoughtless Military Action in the Punjab will put Mrs. Gandhi back in the chair, but if there is a war, I will tell you very frankly that what your Government and Armed forces have done in the Punjab, and are continuing with unabated Zeal, the Sikhs will not support the Government in its war efforts, and the Sikh soldier, known for his intrepid zeal & resistance the world over, will not put up the type of defence. Resistance the world over, will not put up the type of defence, which has always saved India's integrity. The Army has already killed well over 20,000 of our youth, and the whereabouts of over 50,000 are not known. Your Prime Minister and her Generals are pursuing a policy that has already made General Dyer look too mild in comparison.

Since I strongly disapprove of this Military Action of the Indian Armed Forces into the holy precincts of our Gurdwaras and the indiscriminate killings of my people, which will eventually lead to the disintegration of our country, I tender my resignation from the Indian Police Service with immediate effect. I will henceforth work in rehabilitating the Sikh Families, who have suffered from this barbaric Military Action. and may god help me in my endeavour I resign without making towards any one, because to do would be against the tenets of my religion.

In the end, I appeal to all Sikhs to observe the 6th of every Month a Martyrdom Day, and march to the residence of the Prime Minister, and offer their heads, so that she may quench her thirst for Sikh blood. By the Grace of God I will present myself before her on the 6th July, 1984. Sikhs living in Provincial Headquarters should similarly present themselves before India's Envoys for similar sacrifices. It is only by quenching this Lady's thirst for Sikh blood that we will survive as a separate religious entity.

With regards,

Yours sincerely,

Sd/-Simranjit Singh Mann, I.P.S.
Commandant, C.I.S.F., Bombay.

Giani Zail Singh,
President of India,
Rashtrapati Bhavan,
New Delhi

Copy to :

1. The Director General, C.I.S.F, Lodhi Road, New Delhi.
2. D.I.G (W/Zone), C.I.S.F, RCFI, Complex, Bombay-400074.

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਰਜੀਵ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ੧੦ ਦਸੰਬਰ ੧੯੮੮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜੋਧਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਲੰਬਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਾਅਦਾ ਤੋੜ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਜ਼ੁਲਮ, ਵਧੀਕੀਆਂ, ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਤ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਸੱਕੀ। ਸੰਧੂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਜੂਨ ੧੯੮੮ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

Open Letter

From

Harninder Singh Sandhu
General Secretary
All India Sikh Students Federation
(Presently lodged in Centra Jail, Jodhpur)

To

Sh. Rajiv Gandhi
Prime Minister of India
7, Race Course Road,
New Delhi.

Mr. Prime Minister,

You are in the habit of receiving piles and heaps of letters in your daily mail bag but this epistolary piece you may find as unique one so far as its content and form is concerned.

Confucius says, "To see what is right and not to do it is lack of courage."

I can no longer restrain my urge and remain oblivious spectator to macabre events in Punjab and your callous and communal approach towards the wounded Sikh psyche. I am driven by my inner self to objurgate your reckless 'obituary dicta' and make didactic overtures so that an impending catastrophe could be averted. My attempt is in accordance with the message of Gurbani.

"First endeavour should be written message"

I can anticipate the cruel reaction of your intelligence and enforcement agencies to my straight forward voice in this letter but to quote Socrates, "I will obey the God rather than Athenians", I am ready to face the music.

More than three hundred Sikhs were detained since 1984 in Jodhpur Jail under trumped up charged of waging armed struggle against Government of India and I have been nominated the principle accused in this "Operation Bluestar Case", punishable with sentence up to death. We do not remorse or repent for whatever we did because it is our sacred obligation to defend our sacred shrine, i.e. the Golden Temple, and if death comes as a punishment, it would be blessing. Norman Cousins rightly remarks, **"Death is not the greatest loss of life, the greatest loss is what dies within us, while we live."** While waiting for the day when we should be led to the gallows to kiss the nose of hangmen's rope, I have a firm desire not to desist from expressing my anguish over your repressive policies towards Sikhs who are harassed beyond endurance.

In your rhetorics, you claim to be the champion of secularism democracy and saviour of oppressed people of the world but your treatment to minorities in India is in deep contrast to your declared intentions. I am talking the risk of putting some hard facts before you, please ponder over them and retrace your steps, otherwise, the Indian posterity will not spare you for resultant repercussions.

You proclaim to be secular but secularism for you is only a facade while, underhand, you strike deals with the vendors of communal votes. The whole world knows that you were coronated on the throne of India with the Tilak from the blood of five thousand Sikhs who were slaughtered during November 1984 riots instigated by your flankies like HIKL Bhagat, Sajjan Kumar, Tytler, Makan et al. But the gravest blow in the Sikh minds was inflicted when at a Boat Club Rally, you justified the butchering of Sikhs by pronouncing **"Earth shakes when a big tree falls."**

Obviously and implicitly, you projected yourself to be an ardent advocate and custodian of Hindu parochialism and won the December 1984 elections on the strength of your "saviour of Hinduism" image and carefully framed communal slogans. But you lost forever confidence of Sikhs who always stood like a bulwark to defend India from foreign invaders. While thousands of Sikh widows and orphaned children were still waiting in numerous refugee camps of Delhi, you along with hordes of your delinquent and lumpen sycophants

were busy in celebrating your electoral victories. And, thereby, rubbing salt on the already festering wounds of riot victims.

Had there been Rabindranath Tagore alive today, he would have branded you the 'most barbarous man of the century'. It was Tagore who on the tragedy of Jallianwala Bagh in 1919, renounced the title of 'Knighthood' and bravely announced: **"The time has come when 'badged of honour' make our shame more glaring in the incongruous content of humiliation; I decide to stand shorn of all special distinctions, by the side of the oppressed."** But you proved to be the anthesis of Tagore and not only condoned the diabolical killings of the Sikhs, rather exalted and pampered the perpetrators of crime to secure the "majority vote bank". Your myopic political vision and communal bias is the sole cause for creating wide cleavage between Indian system and Khalsa Panth.

- (a) You and your Congress has unabashedly forgotten the martyrdom of the Ninth Sikh Guru Teg Bahadur Ji, who became saviour of Hindu (**Hindi Di Chadar**) and was beheaded for the sake of Hindu symbols **tilak** and **janayoo**.
- (b) You have turned deaf ear to the lines of poet Iqbal, containing immense historical facts,

ਨਾ ਕਹੂੰ ਅਬ ਕੀ, ਨਾ ਕਹੂੰ ਤਬ ਕੀ,

ਅਗਰ ਨਾ ਹੋਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ, ਸੁੰਨਤ ਹੋਤੀ ਸਬ ਕੀ

(Neither I talk of present nor of past, but for Guru Gobind Singh, Everyone would have been circumcised.)

- (c) You are thanklessly ignoring the glorious history of the Sikhs who made unspeakable sacrifices to put a permanent stop on the Afghans, Turks and other invaders who have been marauding and plundering the wealth and honour of India without any resistance from Hindu populace.
- (d) Perhaps you have found no time to go through the history of Indian freedom struggle and neither bothered to consult the record at National Archives, which would have opened your eyes to the men and material loss suffered by the Sikhs while pushing the Britishers out of this land. While the Sikhs counted less than 2% of the total Indian population, but they made 90% contribution in the freedom struggle. If a total of 121 men went to the gallows 93 were Sikhs; out of 2647 who were banished for life (**kala pani**), 2147 were Sikhs; out of 1302 killed in Jallianwala Bagh, 700 were Sikhs. Similarly, there are thousands of other Sikhs whose properties were confiscated and were divested of their hearth and home.

(c) Would you make a flash back to the plight of Sikhs during partition in 1947, when the "carving knife was placed on the jugular vein of the Sikhs ?" They suffered incalculable loss of life, they were uprooted from fertile lands and lush green fields in the Western Punjab (now in Pakistan). Their families were separated and they were rendered homeless refugees.

Johnson Campbell writes "There was rubble all around and destruction was as thorough and produced by continued bomb raids in a war, the particular victim of orgy and devastation were the Sikhs and their livelihood."

Sikhs sacrificed everything for India but what they got in reward ? They liberated India but they found themselves in chains and fetters.

Mahatma Gandhi, Jawaharlal Nehru and Patel made tall promises to Sikhs to win their support and consent for keeping the Sikhs on the right side of the Congress in its tug-of-war with the Muslim League.

In Calcutta in 6th July, 1946. Pt. Nehru assured in a press conference. The brave Sikhs of Punjab are entitled to special considerations. I see nothing wrong in an area and a set-up in North, wherein Sikhs can also experience the glow of freedom. (Statesman, Calcutta, 7th July, 1946)

Much earlier in 1929 at Lahore Session of Congress, the following resolution was passed, The Congress assures the Sikhs that no solution in future constitution will be acceptable to the Congress that does not give them full satisfaction (Indian Constitution Documents, Vol. II, by A.C. Banerjee).

It will not be out of context to quote Mahatma Gandhi's speech to Sikh congregation at Gurdwara Sis Ganj in 1931, on March 18 and reported in 'Young India' on 19th March, 1931.

"I pray you to unbossom yourself of all doubts and apprehensions. Let God be the witness to the bond that binds me and the Congress to you..... Our Sikh friends have no reason to fear that it would betray them. For the moment it does so, the Congress would not only thereby seal its own doom but that of the country too..... Moreover the Sikhs are a brave people, they know how to safeguard their rights by the exercise of arms if it should ever come to that."

But even before the Indian Constitution was adopted in January 1950, all undertakings and promises were set aside and a perpetual resurgence of Hinduism threatened to engulf the Sikh identity. There began the erosion and dilution of culture and traditions of the Sikhs. Sikh shrines were the target of government interference and many Gurdwaras were demolished. Their language was neglected and were denied a state on linguistic basis their

recruitment in the army was marginalised, their history was distorted to suit the Hindu mythological conceptions, their economy was shattered by dividing river waters to adjoining states, and depriving Punjab of any heavy industry.

To add insult to the injury, a confidential circular was issued to the district magistrates of North India by Home ministry of India, directing them to keep a strict watch on Sikh migrants from West Punjab, who were described as lawless people. If the Sikh till now have been able to preserve their, distinct identity, as a nation, it is due entirely to their will to fight. Now even a drop of water was "conceded to them until they adopted an agitational path and made sacrifices for it. In spite of highly discriminatory and stepmotherly treatment Sikh continued", to offer lives at the Indian frontiers during 1962, 1965, 1971 wars. The Indian Government despite loud protests from the Sikhs did not agree even to delete or amend a sub-clause of article 25 of the Constitution, wherein separate identity of the Sikhs has been derecognised and they have been clubbed with Hindus like Budhists and Jains.

Even the fools of fool know that Sikhs were created as a separate nation by Guru Gobind Singh. Guru Nanak Dev Ji leaves no doubt when he says :

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਲਹੁ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਰਾਣ ॥

Numerous examples from Sri Guru Granth and Sikh history can be piled up to substantiate that Sikh in themselves are a complete and separate nation. They venetare and genuflect to Holy Guru Granth Sahib as their Guru both in body (corporal) and spirit (soul). They have distict outer appearance "Sabat Surat". They have their separate religious and social coustoms for birth, baptism, marriage and funeral rites etc. They have their own national traditions and institutions like Akal Takht and Sarbat Khalsa which are the fountain-head and central pivot of their religio-political affairs, and they have Punjabi (in Gurumukhi Script) as their mother-tongue. The Sikh methods and modes of life are in complete consistency and conformity to the teachings of Sikh Gurus, which are thoroughly at variance with Hindu way of life. but the successive governments of India continued to serve their parochial mission of giving impetus to the process of assimilation of minorities into the Hindu mainstream. The govenment has gone to the extent of publicity patronising some Hindu theologians who would unabashedly misquote and ministerpret some lines from Sikh scriptures to prove theie 'cunning theses' i.e. Sikhs are not a separate nation but only an "offshoot" of Hinduism. Even some so called Sikh theologians Like. Dr. Gopal Singh mortgaged their conscience, altered the Sikh concepts and ideological approved and endorsed the "Sikhs

are Hindus" and were rewarded with the governorship. There is a long list of such traitors who betrayed their own people to pick your crumbs whenever Sikhs protested against such overt and covert threats to their religious-political existence—they were dubbed as communalist and obscurantists by monopolistic government media and "loyal" newspapers.

The Sikhs, who despite the onslaught by Arya Samajis led by Swami Daya Nand, instead of advocating their case for separate Sikh State (British agreed to it), trusted the promises of Gandhi and Nehru and joined the Indian mainstream, were deeply shaken when in the immediate post-partitions days, conspiracies were hatched at Delhi to weaken the Sikhs in all fields of life. Let me quote my Mummy, Mrs. Indira Gandhi's view on Punjabi Suba and everybody will know the communal and anti-Sikh intentions she was harbouring in her bosom. On page 17 of her book, "My Truth" she says, "Unfortunately, Mr. Shastri had made S. Hukam Singh (a Sikh) the speaker of the lower house, Chairman of the Parliamentary Committee on Punjabi Suba, although he was very biased in favour of Punjabi Suba..... I went to Mr. Chavan and said, I had heard that S. Hukam Singh was going to give a report in favour of Punjabi Suba and that should be stopped..... once the Prime Minister's appointee has declared himself in favour of Punjabi Suba, how could we get out of it.... it was very bothered and I went round seeing everybody, of course, once the report came. It was too late to change it" It will be out of scope and limits of this letter to mention in sequence every bit and detail of stemotherly treatment to Sikhs in various fields of administration employment, economy and politics as well. So I cut short to major events.

Operation Bluestar was the culminating point of anti-Sikh policies of Indian government. What the alien ruler (British) ever hesitated to do, was done by the "same people" for whom Sikhs had been making innumerable sacrifices since the last three centuries. Golden Temple, the sanctum sanctorum of the Sikhs was desecrated, army tanks rattled on holy Parikarima dha the Temporal Scar, Sri Akal Takht, was demolished by ruthless connivance of Indian artillery. In its subtle sense blasting off of Sri Akal Takht was demolition of Darbar Sahib by Ahmed Shah Abdali in 1762, the same tragic scene was re-enacted by "our" Indian Government after a period of 222 years. The widespread discontent and upsurge in all sections of Sikhs and some non-Sikh people was abundantly evident when in addition to world-wide violent and non-violent demonstrations by the Sikhs, large number of eminent Sikh personalities in various fields returned their "Padma Shrees" and other

decorations on Indian government. The same valiant Sikh soldiers who had established heroic traditions defending frontiers deserted Indian Army and mutined in protest against ruthless attack on their most sacred shrine.

But, Mr. Prime Minister, instead of rectifying this Himalayan Blunder of your mother, you chose to follow her communal and dictatorial legacy all the more doggedly. So far as the trust of Sikhs and their affiliation to Indian system and set-up is concerned, the November 1984 riots proved to be the last straw on the back of proverbial camel. You failed to check the mass annihilation of Sikhs. You completely failed to punish the guilty of this planned carnage; on the other hand, you sheltered and shielded the offending criminals. In none of the democracies of the world, such a large number of people of a minority community have been killed in such a cruel fashion.

When you have failed to deliver justice at home, I wonder how do you hypocritically project yourself as a custodian of oppressed people in West Asia, South Africa, Namibia and so on. I firmly believe in calling a spade a spade, so let me accuse you of adopting double standards so far as your rhetorics in various international forums and your treatment to Indian minorities particularly Sikhs, are concerned.

- (i) You most vehemently and unequivocally oppose apartheid in South Africa and euligise A.N.C. Leader Nelson Mandella and seek his release alongwith other black activists while thousands of Sikhs (old, young, juvenile and women) are languishing in Indian prisons.
- (ii) Your government minces no words in denouncing and repressing violent actions of militant Sikhs and put a firm precondition that Sikh organisations muse eschew violence before they are invited for negotiations but in the case of Nelson Mandella Indian government approves his intransigence in not recounging violence and pressurises. Botha's government to hold talks with Nelson Mandella without preconditions.
- (iii) You whole-heartedly support Namibian struggle for independence and extend all diplomatic privileges to S.W.A.P.O. and its supremo Sam Nazuma but you have failed to honour political aspirations of Sikhs; rather their leaders are being imprisoned on flimsy ground.
- (iv) You back up P.L.O. Chief Yassar Arafat and approve of his blood bathed terrorist actions and gurilla war tactics to re-establish Palestine. Agitationsists in West Bank and Baza indulged inn violent demonstration and Israel troops killed about 65 Arabs to quell the agitation in a span of two years.... Indian government missed no opportunity to deprecate Israel

repression in various international forums but since June 1984, more than ten thousand Sikh have been killed and extra-judicial executions (fake encounters) continue unabashedly.

- (v) Even in neighbourhood, you strongly supported Tamil militants and provided them all facilities and shelter on Indian soil (though now they have become a Frankenstein for India itself and it is paying dearly for misadventure in the form of soaring I.P.K.F. (casualties). BNDLF spokesman Douglas Devananda is on record having said "When LTTE was fighting Sri Lankan Armed forces to secure freedom and equality for Tamils, India gave the group training and extended all facilities as it suited New Delhi's geopolitical interests".

(Statesman, 29 March, 1987)

You welcomed hordes of Tamils from Sri Lanka, but your security forces killed hundreds of Sikh youth near Indo-Pak border on the pretext that they intended to cross over to Pakistan. If the crossing over to Palk-straits by Tamil Tigers towards India is justified and lawful, then how does the crossing over of Indian Border become such a heinous crime that Sikh boys are shot down like stray dogs !

- (vi) Again if you continue to shelter Dalai Lama and his lakhs of Tibetan followers because they are persecuted in Tibet, then how would you restrain the Sikh boys from sneaking out of India if Indian security forces are ruthlessly choosing and killing them in age group of 15 to 30 years.

Domestic Front

Not to speak of International situation, even at home front, I blame you of adopting double yardstick.

- (1) When you took up Mizoram problem, you did not bother about moderate politicians, rather invited MNF leader Laldenga who led insurgency for two decades, for talks and went to the maximum extent of satisfying Mizo aspirations; but on Punjab issues, you ignored the competing and contending forces like Damdami Taksal and A.I.S.S.F. and called in a redundant and irrelevant trio of Longowal, Barnala and Balwant, who happily mortgaged the interests of Sikh Panth and affixed their stamps of approval on the so-called "Punjab Accord". So you anticipate peace till you come to terms with Taksal, A.I.S.S.F. and other militant and political organisations ? If you think so, then it is a foolhardy approach.

- (2) Even in the case of Assam, A.A.S.U., the youth organisation on war path, was accorded recognition as representative of Assam people and as accord was reached. How did you choose Barnala and Co. as representatives of the Sikh and hazarded a "meaningless accord" ?
- (3) Furthermore, G.N.L.F. leader Subhash Gheising is well known to have sent his case for Gorkhaland to king of Nepal and to the U.N.O. and sought their help for Gorkha cause; G.N.L.F. militants brought hell in Darjeeling district, banks were robbed, C.R.P.F. convoys ambushed and non-tribals were murdered indiscriminately. But strangely enough you condoned all of G.N.L.F. and pressurised West Bengal government to concede G.N.L.F. demands. No preconditions were laid. Are preconditions meant only for Sikhs because THEY ARE SIKHS NOT HINDUS. Well done; Prime Minister. your coreligionist militants are entitled to special concessions.

Just Ponder

Were the Sikh youth not justified to take up arms after the use of Army tanks and canons with ruthless abandon on the holiest of the shrine and you did not bother to soothe the estranged Sikh feelings ?

Are they not justified to chose and shoot down the culprits of November 1984 riots when government has miserably failed to perform its duty (none has been punished so far) ?

Should not they adopt militant course of action when their homes are being burnt by security forces and their womenfolk are being dragged to police thanas ?

Are they not justified to pursue guerilla war tactics when the security forces instead of producing the arrested Sikh boys before the Courts of Law in initiate proceeding, indulge in fake police encounters only to short cut the legal process ?

Have you ever tried to honourably call them for settlement without laying pre-conditions and made sincere efforts to satisfy their political ambitions ? If not, then why ?

Mr. Prime Minister, you will have to answer these questions. Your continued silence would tantamount to criminal offense. Remember, rules are not immune to adversities, of not today tomorrow, they would be in docks.

"History has witnesses rulers being flogged and guillotined". Lions XVI of France, Czar of Russia, Nazi, Hitler of Germany, fascist Mossolini of Italy and recent banishment of Marcos from Manila are few of the countless such

episodes which should be a writing on the wall of the countless such episodes which should be a writing on the wall for the oppressive regimes of the day. Your military might will ultimately crumble before the gusto and strong currents of Sikh sentiments.]

Don't forget that Bastille Fort Prison of Paris could not quell the upsurge of French Revolutionaries; and exiles in Siberia could not cheek the tide of Bolshevik revolution in Russia. The "bloody Sundays" could not arrest the course of Irish independence nor could the Russian occupation of Afghanistan subdue and subjugate the Afghan Mujahedins. Then how can the atrocious measures of your security forces extinguish the flame of justice and freedom burning bright in Sikh minds. Under the apparent calm on the surface of Sikh masses, there is ceaseless and terribly seething discontentment at the verge of bursting into a volcano.

It is a common knowledge that when the Britishers decided to leave India, they recognised three claimants (Hindus, Sikhs and Muslims) to whom the power was to be transferred. So representatives of Congress, Muslim League and Akali Dal were repeatedly called for deliberations. Nehru, Jinnah and Baldeo Singh were the leaders of respective nationalities who participated in round table conference in London. Simla and elsewhere whenever they were conducted. While Jinnah firmly insisted on creation of Pakistan and refused to be trapped in Nehru's Machiavellian dragnet, Baldeo Singh fell prey to Nehru's diplomatic manoeuvring and trusted his words and decided ultimately to stay with India thus committed the biggest mistake on political chessboard.

Mr. Prime Minister, remember your maternal grandfather Nehru's assurance to Sikhs, **"I see nothing wrong in an area and a setup in North, wherein Sikhs can also experience the GLOW OF FREEDOM"** (stateman Calcutta, 7th July, 1946). This glow of freedom was actually a 'blow' which continued to be struck at the religion, polity, economy and ethos of the Sikhs. Sikhs had never anticipated that this 'Glow' would become a blow of Indian military tanks and bombard the sacred Akal Takht to reduce it down to the cinders. Sikhs did never think that they will be garlanded with burning tyres (Necklace Killing of Swets in South Africa reenacted in democratic and secular Indian capital) to make the experience the glow of freedom ?

Now the deeply strangled Sikh minds can't be soothed by your hollow lullabies. Indian government has violated all 'bonds of belonging' and betrayed the trust of Sikhs in every conceivable manner. It is at this stage that Sikhs

have decided to reopen, reevaluate, redetermine and revoke their 'alliance with Congress' which was formed in pre-partition days. Blame is squarely with you and your predecessors to push the situation to such a breaking point. Whereas the militant protagonists have unequivocally pronounced that Khalistan is the only panacea for all the ills and threats to the Sikh Panth, there are others also who stand for Khalsa Raj and 'Rajsi Azadi'. Even the most moderate Sikhs are for nothings less than 'Khalsa Ji De Bol Balle' (pre-eminence of Khalsa) and with the passage of every day, polarisation around 'separate Sikh state' theory is becoming all the more stronger. All above slogans overtly or covertly are roads leadings to 'Separate Sikh State' theory is becoming all the more leading to 'political sovereignty for Sikhs', disputes over nomenclature is meaningless. Factual position lies here and you will willy nilly have to swallow this bitter pills, i.e. make a political and geographical understanding with the Khalsa Panth. Mutual discussion for evolving and acceptable set-up for the Sikhs can avoid impending honocausts—civilized instinct and sagacity demands a peaceful settlement but it would be possible only if you free yourself from the blandishments of your fair-weather syconphants, political chamelions and Doon school cronies.

Sikhs are not the worshippers of Gandhian “ਅਹਿੰਸਾ ਪਰਮੋ ਧਰਮ” (non-violence is supreme faith); rather, they follow Dasimesh Guru's (tenth pontiff) :

“ਬੂ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਰ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ ॥”

(When all peaceful means are exhausted then it becomes justified to unsheath the sword.)

And it is your state-sponsored and monitored repression by security forces which incited the Sikh youths to flee from home and pick up arms. Your army (during Operation Bluestar) harassed the Sikhs beyond endurance and some of them bade farewell to constitutional means to follow the path of Armed Struggle [LqLgi slal]. But this is not an ungenue method to achieve one's goal. Even Indian freedom fighters took recourse to arms and formed I.N.A. under Subash Chander Bose and Gen. Mohan Singh. After rejecting the report of Cabinet Mission in August 1946, it was M.A. Jinnah who declared "Today we have bid farewell to constitutional methods—today we have also forged a pistol and we know how to use it.

Mr. Prime minister, some years back, your P.L.O. friend Yassar Arafat brandished on Olive branch in his left hand and whipped our a pistol in the right in the General Assembly of U.N.O. and said, "Nations of the world. I

have come for justice ! I have two options, first restore Palwstine their home land and I will throw the pistol, but if you express inability, I would put down Olive branch and move with pistol."

In the present political thinking and content of the struggle, the Sikhs have been left with only options of armed struggle, your government has sealed all the channels of democratic and peaceful agitation. You have gagged the voice of Sikhs with draconian law and muzzled all voices of sanity. Situation is fast heading towards a mass upsurge as even the "silent majority" among the Sikhs is badly flabbergasted because of ubiquitous state repression in Punjab. Those who are still swinging like a pendulum between the choice for militancy or peaceful methodology are swining towards militancy. And if you fail to renounce your clapperclaw policy towards Sikh organisations and continue to perpetuate State depredations on Punjab and the Panth, then the Sikhs en bloc would be left with the only option of throwing down the 'olive branch' and holding a 'pistol'. The moderate thinkers among the Sikh are perhaps giving you a chance like Jinnah and Arafat to choose a saner path but you still continue to be guided by sanctimonious humbugs who would land you in a dark tunnel. So, Prime Miniter, stop, ponder, make an introspection of your policy on Punjab and come out with an hones approach. Peaceful sections of the Sikh society would bwcome a highly combustible fuel under the boiling cauldron of Punjab if their endurance is exhausted any more.

Beware of myopic assessment of your computer obsessed aids, no Operation Mund of Operation Black Thunder can quell the Sikh spirits or marginalise the Panthic ascendancy in Punjab, "The more you kill, the more we flourish"

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਢਦਾ ਅਸੀਂ ਦੁਣ ਸਵਾਏ ਹੋਏ'

After every police encounter of one Sikh youth, tem more Sikhs jump in the militant columns to replenish thd carders.

Beware further of 'chronic anti-Sikh propaganda'. You defame us in every possible way through your state media and exhaust your vocabular while abusing Sikh agitationists during your foreign janutnets all round the globe. But all this would be counter productive for your government. Sikhs in India do not trust your words nor do the opposition parties have any credence for your babbles on Punjab. Your accusation against Sikhs during tours would internationalise our cause and help us winning friends among nations or the world if you did not bother to satisfy the Sikhs. Your position will become more awkward if like the apartheid, Namibia and Palestine, Sikh issue of

Punjab is also someday raised in some international forum like U.N.O. Mr. P.M. avoid such embarrassment and throw away intransigence.

Undo the Wrongs

- (A) No government in the world perhaps would indulge in the misdemeanor of incarcerating Vatican Pope but you have, from time to time, been detaining the Jathedars of Sikh temporal seats, including the highest temporal Sikh seat (Akal Takht). You know the Jathedar of Akal Takht is respected like Pope among the Sikhs, Restrain from indulging in such adventures.
- (B) Draconian Laws and 59th amendment to the Constitution are embodiment of a 'military rule', annul them.
- (C) Corridor Plan in a vicious military scheme to make the Golden Temple vulnerable for future operations by security forces, stop your bulldozers and shelve this plan.
- (D) Enhanced state repression on innocent Sikh families and ruthless killing of Sikh boys in fake encounters invokes the Sikh militant to choose easy targets, Stop repressions, withdraw B.S.F, C.R.P.F. from Punjab and let the Punjab Police manage the law and order.
- (E) Lift C.R.P.f. dragnets from around the Gurdwaras and put a permanent stop in raids on Sikh religious place, Desecration of Gurdwaras by security forces is the major cause of anguish among Sikhs.
- (F) About ten thousand Sikh are languishing in jails. GENERAL AMNESTY CAN EASE THE PREVALENT TENSION,
- (G) Army deserters and riot-victims must be appropriately rehabilitated and compensated.
- (H) Ban in foreigners' entry into Punjab should be lifted and international press and dignitaries should be given free access to Punjab.

The above mentioned steps and some more solid and sympathetic measures can bring about a situation wherein you can open the way for discussions. By doing all this, you would merely be retracing your own steps and amending your faults. For all this you must gather courage to tear apart the self webbed prestidigitation and initiate the process.

Only after completing these steps, you can hope to hold dialogue with the nominees of Sri Akal Takht. Any attempt to rush through some understanding with the so-called moderates will be a big fiasco and futile exercise like previous accord with Longowal and Co. Akal Takht is the only

appropriate, rather undisputed authority which approves or disapproves any offer for talks. It is this seat to whom you can concede political sovereignty in Punjab and seek a guarantee for peace. Damdami Taksal, the A.I.S.S.F. and other like minded armed groups from the consensus representatives voice (Simranjit Singh Mann and some UAD leaders included) which can speak for the Sikhs and decide the course of Panth with the approval of Sarbat Khalsa.

My views, on casual persual, may be termed as secessionist and communal. You may outrightly reject them as hyperboic but a deeper outlook would change the attitude because except what I have stated above the except the above mentioned remedies the only other way would be blood splattered skirmishes between Sikh youths and the Indian forces which would wrought havoc in Punjab and Delhi; and ultimately Punjab, the sword arm and greenary of India, will be permanently separated from India empire. Punjab, under Khalda rule, a friendly nation, will act as a buffer zone and defende India as a bulwark, but Punjab as an enemy of India would jeopardise the very existence of India in the map of world. I quote Mr. Chander Shekhar, Janta Party Leader, "If the Sikhs are unhappy, India can't be happy, if Sikhs are liquidated, India can't survive."*

Punjab friendly or KHALSA RAJ antagonistid;
Please decide and act accordingly.

Jodhpur
13 Dec., 1988

Harminder Singh Sandhu
General Secretary, A.I.S.S.F.

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬੁਤਰਸ ਬੁਤਰਸ ਘਾਲੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤੀ 22-04-1992 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ, ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਸ਼ੂਲੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਧੂ ਸਰਕਾਰ ਨੌਸ਼ਟ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਕੋਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਿਖਾਈ। ਇੰਝ ਇਹ 'ਯਾਦ ਪੱਤਰ' ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਗੁੰਮ ਛਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

Appeal by Shiromani Akali Dal And Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee Submitted to Hon'ble Dr. Boutros Boutros-Ghali

Secretary-General of the United Nations, during His visit to New Delhi, India on 22 April 1992. Appeal by Shiromani Akali Dal and Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee to the United Nations.

The United Nations is seized with the restoration of peace in Afghanistan and Cambodia through active intervention in the affairs of these countries. Similar occurrences in the Indian subcontinent have yet to engage the attention of the United Nations. Punjab, for the last eight years is reeling under the suppression and aggression of the Indian security forces. It is our hope and prayer that, like in El Salvador, Cambodia and Yugoslavia, the United Nations, will take unilateral steps to protect the honour and dignity of the Sikh people in the Punjab. Our attention is specifically drawn to the humanitarian intervention to protect the Kurdish population from genocide in Iraq. This expectation has

prompted the representative bodies of the Sikh nation to appeal to the United Nations.

Sikhs are a religious community and a political nation simultaneously, about twenty-five million in numbers. They are mainly concentrated in the Punjab, but also settled in most countries of the world. Sikhism and its apotheosis, the Khalsa is a unique political society with a distinct religion, language, culture, ethos, a historic territory and political thought irrevocably committed to freedom of conscience and dignity of man.

The Sikh people set up a republic under the leadership of Banda Singh Bahadur in 1711. Later Maharaja Ranjit Singh established the Sikh empire which was annexed by the British in 1849. However, the British government honoured and respected the separate identity and status of the Sikhs. In 1946, when the British decided to leave India, they made it distinctly clear that three parties—the Congress, the Muslim League and the Sikhs were true heirs to sovereignty. Earlier too, under the Government of India Act of 1935, a separate electorate existed for the Sikhs, Mussalmans and others. In 1930-31, the Sikh leadership was especially invited for talks at the Round Table Conference in London. The Sikhs also participated as a nation in the Cabinet Mission plan.

Today the problem of nations and nationalities is a global issue. The Sikh nation is no exception. The predicament of the Sikhs is seriously affecting cordial relations between countries in the Indian sub-continent as well as in Europe and America as the Sikhs are an international community. But the problem is not an one-sided affair of the Sikhs. The fascist and colonial policies of the Government of India since partition of the country in 1947 and the use of brute force by the formidable Indian state since 1984 are responsible for the present stalemate.

Prior to 1947, the Hindu leaders made political promises and commitments to the Sikh nation which were to be prerequisites for peaceful coexistence. In 1931, at the annual session of the Indian National Congress, at Lahore, when the demand for complete independence was first voiced, it was unanimously resolved that no constitution would be framed in free India which is not fully acceptable to the Sikhs.

In 1946-47, during the first sitting of the Constituent Assembly, after the oath-taking, the first resolution moved and which was later on adopted was to

provide that the Indian government at the Centre would be a federal government with powers only on three subjects - communication, defence and foreign affairs, and that all other powers were to go to the federating units. However the document prepared laid too much emphasis on centralism with sweeping powers to the Union. In this way the basic terms and conditions of the contract between the Sikhs and India was undermined leaving the Sikhs with no choice but to reject the constitution and the representatives of the Shiromani Akali Dal did not sign the document.

Till today the constitution of India has not been accepted by the Sikhs. Although, it is true that inspite of this, the Sikhs and their political parties continued to participate in the political process in India. They did so in the earnest hope that the majority community will respect the just aspirations and desires of the minorities. But the last fifty years have been a bad dream, a nightmarish one. Our solemn trust has been betrayed and we are perturbed at the underhand attempts to denigrate the Sikh religion, language, culture and value. So much so that linguistic recognition to Punjab was granted only after a prolonged and protracted peaceful struggle. None the less the issue remain unresolved.

1984 marked a watershed in the relations between the Sikh nation and the Union of India. The Indian armed forces bombarded and vandalised the holiest of Sikh shrines-the Darbar Sahib, popularly known as the Golden Temple, the Akal Takhat Sahib-the temporal seat of the Sikh religion and 37 other Sikh shrines. The two shrines mentioned have the same sanctity and place in the Sikh psyche as the Kabba has for Muslims and the Vatican for Catholics. This destruction violated all provisions of international law, clearly laid out conventions and covenants of the United Nations and also India's own constitution. In the last week of the same year in a country-wide genocidal pogrom, more than 20,000 sikhs were murdered in cold blood in broad daylight all over the country.

Since 1984, draconian black laws like the Terrorist and Druptive Activities Act, the Special Courts Act and the National Security Act rule Punjab under which thousands of young men and women including senior political leaders, jurists and journalists continue to languish in jails and torture chambers for want of speedy trials. The U. N. Human Rights committee has on more than one occasion questioned the records of the governments of India in the

usage of these laws for preventive detention. The people of Punjab are enmeshed in a fierce battle for survival. The resistance movement is spearheaded by the Shiromani Akali Dal and other non-parliamentary groups who are combating the offensive of the government troops.

Very little is known to the outside world of the trying times the Sikh people are facing in their homeland. Press censorship, media blitzkrieg by the state-owned electronic media and Indian diplomatic lobbying ensure that the truth about Punjab is subverted.

More than ever before the United Nations has a significant role to play. The maintenance of peace and the prevention of armed conflict are the vital concerns of the United Nations. Respect for human rights at all times and in all places is a fundamental principle of the organisation. The Union of India, which is a signatory to the U.N. Charter and to various U.N. conventions and covenants is posing a challenge to the United Nations by its continued violation of U.N. conventions, international law and international humanitarian law. Illegal detention, preventive detention, stage-managed encounters and involuntary disappearances are daily occurrences in the Punjab. Isn't it curious that since the last five years, the supreme Court of India has not found time, to adjudicate upon the validity of the Terrorist and Disruptive Activities Act under which thousands stand incarcerated? Your Excellency should also know that one of the NGOs with Observer status at the United Nations, that is Amnesty International is denied access to the Punjab.

The Shiromani Akali Dal appreciates that the critical situation in the Punjab is a hinderance to lasting peace in the region. We are committed to the establishment of a new peaceful world order. The Sikhs unquestionably stand for a solution to the impasse. We assure you Mr. Secretary-General that the Sikhs will defend themselves till their last breath, but are also conscious and mindful that it is well-nigh impossible to cow down a mighty modern state with the third largest army and a colossal arsenal of sophisticated arms and nuclear weapons. We therefore believe that the intercession of the United Nations in the Punjab will lead to an era of peace in the Indian sub-continent.

The dispute is simple. Sikhs have been colonised. Their historic, economic, social, political and religious potential has been throttled in their homeland. Their natural resources, river waters and agricultural produce is subject to colonial policies of the government of India. Therefore, the Shiromani Akali

Dal and the Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee consider it pertinent to point out that the "Declaration on the granting of independence to colonial countries and peoples" adopted in 1960 without a dissenting vote denounces the subjection of peoples to alien governance as contrary to the Charter of the United Nations. This declaration, among other things, says that :

"All peoples have the right to self-determination and by virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.

Inadequacy of political, economic, social or educational preparedness should never serve as a pretext for delayed independence.

All armed action or repressive measures of all kinds directed against dependent peoples shall cease in order to enable them to exercise peacefully and freely their right to complete independence, and the integrity of their national territories shall be respected."

The contemporary role of the United Nations in the resolution of disputes in various countries raises our hopes and expectations. We take courage from the reported statement of your Excellency wherein you have affirmed that transformation in the role of United Nations will compel it to intervene in internal disputes of member countries and that the United Nations will not limit itself to peace keeping but extend its scope to peace building and even national reconciliation.

We are conscious of the significant role of the United Nations in Cambodia, Yugoslavia, Western Sahara, Lebanon, Angola, El-Salvador, Cyprus, Arab-Israel and Iraq-Kuwait. We petition for U.N. intervention in the Punjab so that ground rules can be settled and inherent paradoxes are resolved. We deeply appreciate the exceptional policing arrangements made by the U.N. in Iraq for the protection of the Kurdish population. We solicit similar protection from the United Nations in the post cold-war era as we are also suffering crimes against humanity including genocide at the hands of the Indian security forces. Six army corps (One corp with sixty thousand armed combatants) of the Indian army are posted in the Punjab and in addition there are two hundred thousand para-military, police, homeguards and other security personnel who

run the state as a large police camp. These security personnel terrorise, rape, plunder and humiliate innocent Sikhs. At Nathu ke Burj in 1991 the Indian army shot dead six innocent Sikh farmers in cold blood. Similar incidents at villages Lopoke, Sangha and Ratual have been reported to the government but no army person has been reprimanded. We seek your Excellency's indulgence in stopping and preventing attacks on civilians and as such we urge military operations to save our maltreated men, women and children by broadening the parameters of the peacekeeping forces in which Kurds are being protected inside Iraq.

The Sikh nation, represented by the Shiromani Akali Dal and the Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee are convinced that the Indian state is incapable of holding independent elections in the state of Punjab and has recently foisted a quisling regime which could barely get eight percent votes. In this hour of crisis, the sikh nation appeals through you to the nations of the world to satisfy the quest and yearnings of the Sikh people by allowing the people's will to manifest in an appropriate manner.

Demilitarisation and decolonisation of the Punjab is crucial and indispensable to enable the Sikh people to enjoy full freedom to exercise their economic, social and cultural rights. Like all free peoples of the world, the Sikh nation, in accordance with the U.N. Declaration on the granting of independence to colonial countries and peoples seeks an independent and sovereign state to break the shackles of apartheid, slavery, colonialism and a retrograde political system and structure.

Sd/

**Simranjit Singh Mann, Parkash Singh Badal, Gurcharan Singh Tohra,
Suldhbir Singh, Inderpal Singh Khalsa, Harcharan Singh, Rajinder Singh Monga**

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸਟੇਟ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ. ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੂੰ ਮਿਤੀ ੨੮-੧੨-੧੯੯੦ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿੱਚ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਬੇਵਿਛਾਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਵਿਤਕਰੇ ਅਨਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮੇ ਸਿਤਮ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਝਾ ਰੱਖਣ, ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਹੱਕ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਯੂ. ਅਨੈ. ਓ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕੇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Memorandum on Sikh and Punjab Issues Presented to Shri Chandra Shekhar, Prime Minister of India by Sardar Simranjit Singh Mann, President, Shiromani Akali Dal

The British, Hindus, Muslims and Sikhs were the four signatories to the freedom of India. The Sikhs who opted for the Indian union are today demanding the right of self determination. The reasons for the Sikh unrest and disenchantment can be traced to events in the sub continent during this century.

The minorities had expressed their justified concern about the sincerity and intent of the CONGRESS which largely represented the Hindus. This reservation was shared by the Viceroy Lord Wavell, who recorded that "there is no statemanship or generosity in the CONGRESS..... That in the present situation..... their aim is power.....after which, they can deal with Muslims by bribery, blackmail propaganda and if necessary by force". (Transfer of power vol. IX) V.P. Menon said "thanks to the CONGRESS policy.... the minorities learnt that the majority party in the legislature could set at naught the wishes of the minorities (Transfer of power vol. IX).

In the event, the Muslims formed Pakistan, Jinnah stating "that if the CONGRESS could change so many times while the British were still in the

country and power had not come into hands what assurance would the minorities have once the British left."

The Sikhs only agreed to join India after securing the most solemn guarantees from the CONGRESS and ratified by the British Government. The Indian Independence Act 1947 states "power is being transferred to the Indian Hand on the clear understanding that the future Constitution of Indian shall provide for special rights and privileges to the Sikhs".

The CONGRESS went further. The CONGRESS (A.I.C.C.) 1929 Lahore Resolution assured that the Sikhs that on achieving Independence no constitution would be framed unless it was acceptable to the Sikhs. In the year of Independence on January 6, 1947, the CONGRESS (A.I.C.C.) reiterated that, "It must be clearly understood that the rights of Sikhs must not be jeopardized." The various promises made to the Sikhs can be summed up in Pandit Nehru's words, "The brave Sikhs of Punjab are entitled to special consideration. I see nothing wrong in an area and a set up in the North wherein the Sikhs can also experience that glow of freedom".

What glow of freedom have the Sikhs felt after 1947? The record of the Indian state in its dealings with the Sikhs and Punjab is one of broken promises, blatant discrimination and brutal state repression in gross violation of the Constitution and India's International Treaties.

It was clearly understood before Independence that India would be a Federal state on the pattern of the British Cabinet Mission plan. Indeed the Sikhs had joined the Constituent Assembly under the Cabinet Plan only after an appeal by the CONGRESS working committee. moreover, the Sikhs were clearly led to expect that free India would give to its citizens that respect for human rights and equal application of law as existed in Britain. The Sikhs had made the biggest sacrifices in the freedom struggle. Seventy percent of freedom fighters hanged and sentenced to life imprisonment were Sikhs. The community had earned the right to secure such constitutional safeguards to prevent the masses of India becoming slaves again.

However, the Constitution framed for free India became thinly disguised unitary document conferring all powers to a Central authority. Inbred were all the evils we witness today in crumbling centralised political and economic systems in the world. The authors of the Indian Constitution by diluting the basic checks and balances of a democratic federal state doomed India to a future of poverty, corruption, nepotism, injustice, inequality, communalism and destruction of natural resources. The system was bound to end in anarchy or fascism or both, the signs of which are all too visible today.

The pledge to seek approval of the Sikhs in framing the Constitution was forgotten. In turn the Sikhs could not be party to a document which condemned India and themselves to a life of slavery and despair. Therefore, they refused to ratify the Constitution. They stand vindicated by the state of the Country and events in Punjab today.

First, the Centre opposed the formation of a Punjabi speaking state even after linguistic states had been formed in the rest of the Country. A Punjabi Suba was eventually conceded after agitations in Punjab and gained force leading to great bitterness. The new State was formed on the basis of the 1961 census accepted as false by Prime Minister Nehru as many Punjabi Hindus had been incited to record Hindi as their mother tongue. Consequently, the State Capital, Chandigarh and areas which from time immemorial were an integral part of Punjab were transferred to other states. Therefore, Punjab was reorganised and partitioned on communal lines and not linguistic basis making it the second religious partition in 20 years. After Lahore, the state capital was shifted to Simla and later, Chandigarh. Simla and Chandigarh are not in Punjab today.

Similarly, the Punjab River waters were transferred to other states in violation of fact, Constitutional law and precedence adopted by India and International Conventions on sharing river waters. Nor was Punjab given any compensation for the loss of water and electricity. Moreover, Punjab has to bear the loss and cost of water-logging in its territory caused by the Canal systems carrying water to other states.

Punjab has the smallest per capita share of central industrial projects. Out of the massive central investment in India, Punjab has been given three industrial establishments namely, Nangal Fertilizer, Semi Conductors (burnt down) and a Railway Coach factory. A large proportion of the money deposited in banks in Punjab is transferred for investment in an industrialisation of other states. There is clear and continuing discrimination against the Sikhs in recruitment by the Government in violation of articles 14 and 16 of the Constitution and its preamble, including traditional institutions like the armed forces. Industrial licences for establishment of large and medium Industrial and Commercial enterprises in the state and foreign trade depends on Central clearance where Punjab is discriminated against.

No foreign investment in Punjab is possible without the permission of the Union Government. As the procedures are cumbersome and inefficient, such investors who express any interest in investments in Punjab get

discouraged. This is detrimental to the interests of Punjab which has many expatriates in the U.S.A., Britain and Canada. As India's relations with Pakistan are not harmonious, Punjab's trade and commerce towards a natural outlet in West Punjab is blocked. Failure to punish the guilty in the 1984 massacre and continuous anti-Sikh propaganda by Government agencies places Sikh investments in danger outside Punjab. This situation has led large scale forced unemployment and consequent restlessness amongst the youth.

The rationale behind Punjab getting a smaller share of Central investment is that it is a border state and also has a per capita income higher than the rest of India. Punjab was destroyed by partition in 1947, its people made homeless and economy shattered. Thus the state had to start from scratch to rebuild its economy. Today, its per capita income would have been equal to that of South Korea if India had not adopted an economic model which stifles investment, punishes hard work and enterprise while rewarding inefficiency, middlemen, corruption, laziness and ineptitude.

Punjab faces a grave danger from the strained Indo-Pak relations which pose an ever present risk of a war. As both countries possess nuclear weapons which are likely to be used in any future conflict, there is an ever increasing danger of a holocaust whose worst effects will be felt by the people of Punjab which will inevitably be the battle ground. In other words, the Sikhs and People of Punjab face extinction from a foreign policy in whose formulation, they have no voice.

Discrimination against Punjab forced the Sikhs to agitate for their Constitutional, democratic, political, regional and economic rights. These peaceful movements were suppressed with the passage of the most draconian laws and brutal state repression. In a barbaric action, the Indian Army destroyed the Akal Takhat just as the Soldiers of Ahmad Shah Abdali had done two centuries ago. Thousands of Sikhs were massacred in Delhi and elsewhere in 1984.

Laws like the 59th Constitutional Amendment have denied the Sikhs the right to life, liberty, expression and an elected Government. Black Acts like T.A.D.A. and N.S.A. more draconian than any Law enacted by the British has led to the detention without trial of thousands of Sikhs. Many thousands have been killed in false encounters, tortured are missing and have been insulted and humiliated.

In effect India stands Constitutionally partitioned between Punjab and India. The 65th and 76th Amendment bills passed by Parliament have reduced

Punjab to a colony and the Sikhs to colonial subjects. Different Laws apply to Punjab than the rest of the country. The people of Punjab are denied any legal or administrative redress. Thus while in Punjab, people can be shot by the Police on vaguest suspicion without any process of Law, those guilty of killing Sikhs in 1984 freely roam the streets of Delhi.

For 44 months Punjab has been denied an elected Government. Instead Punjab is a Police state ruled by executive decree through a coterie of corrupt and brutal police officials and civil servants. In the guise of fighting the nations battle they are free from any accountability. Their principal interest has not been to restore normalcy or protect the interest of Punjab but to extend their own rule in the state. The misrule and decadent life styles have greatly alienated the public. State repression has been the single biggest factor in the rise and spread of Sikh militancy.

The Government justifies postponement of elections on the ground of Pakistan interference in Punjab. Thus, elections in Punjab do not depend on the Constitution and principles of democracy, but on the goodwill of the Government of Pakistan. Therefore, the Sikhs and people of Punjab demanded that if the Government was so helpless elections should be held under the supervision of the U.N. already 106 nations have supported a move for the U.N. to help such nations who have difficulty in conducting elections. It is pertinent that Pakistan which had a serious Law and Order problem in Sindh as noted by political analyst in Delhi was able to conduct National and state elections in the province.

Such is the dismal record of Indo-Sikh relations since independence. now various Hindu organisations have launched a doctrine of Hindutva, which makes India synonymous with Hinduism and Hindu Rashtra. If the present Consitution cannot protect the sikhs and safeguard the interests of Punjab, what consequences await the minorities when this doctrine which has wide acceptance is enforced. Nor is this is a distant vision as the B.J.P. President, Mr. Advani is the leader of the opposition in Parliament.

Today the V.H.P. and the B.J.P. demanding the demolition of the Babri Masjid. Tomorrow they will demand the destruction of the Golden Temple because it is said that Sri Ram buried the casket of Nectar from Sri Lanka on the site of the Temple. Already the B.J.P. has been a party to the destruction of Akal Takhat. Day after they will declare closure of mosques, churches and gurdwaras.

Therefore, the Sikhs have no choice but to safeguard their religion, political and other interests. This is only possible if they invoke the right of self

determination permitted by International Law recognised by India. In any case, by framing different laws for Punjab the nation has accepted Punjab as a separate legal entity. Moreover the Sikhs had joined the Union on the basis of the Cabinet Mission Plan which gave the right to provinces to change their Constitutions after ten years. Even if the format of provinces has changed the principle remains. After being subjected for years to state repression and discrimination, the people of Punjab wish to invoke this right on which basis the Sikhs joined the Indian Union. On 26th December, 1990, various Sikh parties and religious bodies including the S.G.P.C. passed a historic resolution at Fatehgarh Sahib demanding the right of self determination. A copy of the resolution is attached.

Let us conclude with quotations from two statemen who played a major role in the destiny of India. Mahatma Gandhi addressing a congregation of Sikhs at Gurdwara Sis Ganj in Delhi, said (Young India March 1931) "I ask you to accept my word and the resolution of the CONGRESS that it will not betray a single individual much less a community. If it ever thinks of doing so, it would only hasten to its own doom.....I pray you to unbosom yourself of all doubts and apprehensions. Let God be the witness to the bond that binds me and CONGRESS to you. I venture to suggest that the non-violent creed of the CONGRESS is the surest guarantee of good faith, and our Sikh friends have no reason to fear that it would betray them. For the moment it does so, the CONGRESS would not only thereby seal its own doom but that of the country too. moreover, the Sikhs are a brave people. They know how to safeguard their rights by the exercise of arms if it should over come to that". The prophecy is coming true.

The other statesman, Churchill stated in the House of commons debate on the Indian Independance Act "Liberty is mans birthright. However to give reins of Government to CONGRESS at this juncture is to handover the destiny of hungry millions into the hands of rascals, rogues and free booters. Not a bottle of water or a loaf of bread shall escape taxation; only the air will be free and the blood of these hungry millions will be on the head of Mr. Attlee. India will be lost in squabbles. It will take a thousand years for them to enter the periphery of politics. Today we handover the reins of Government to men of straw, of whom no trace will be found after a few years."

Sadly, the failure of the Indian Government and political parties to honour their pledges to the Sikhs or fulfill other aspirations of the freedom movement has given credibility to the view which doubted India's fitness for home rule.

We meet at a time when Punjab and the Nation stand at the cross-roads of history. The faulty political and economic system evolved by India after Independance has collapsed. The inevitable unrest is being exploited by Hindu Fundamentalism and suppressed by armed forces with tragic portents.

Today Punjab is under the shadow of army bayonets. Will you also make the mistakes of your predecessors? If our meeting results in a humane, realistic and constructive approach on Sikh and Punjab issues then we will have taken an important step towards an amicable settlement.

Operation Blue Star was a watershed in Indo-Sikh affairs. So great was the trauma that the Sikhs to safeguard the existence are not prepared to accept any political system which does not concede the right of self determination, while the youth we call the militants are shedding their blood daily for a Sovereign Sikh State. These are hard realities we must face to find a correct solution. As the militants are an important component in the situation, a formal invitation for talks must also be extended to them.

My mandate is to discuss the right of self determination which is our historic and Constitutional Right. The Sikhs though a small minority have played an important role to secure the rights and freedom of the Indian people. They dream of a peaceful, prosperous and democratic Indian Sub-Continent. They extend a hand of friendship to all peoples and communities of India.

It is our hope that the Government and people of India will intum honour our Constitutional, political, democratic, regional and economic rights.

Sardar Simranjit Singh Mann
President, Sriomani Akali Dal

28th December 1990

ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

'ਭਵਿੱਖ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਹੈ' ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂਅ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਭਾਵੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਓੜਕ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਜੋ ਲੋਕ ਮਜ਼ਾ ਚੱਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਜਰੂਰ ਬਣਨਗੇ।

ਇਹ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਕੰਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਸਮਝ ਕੇ 'ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ' ਨਾਂਅ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਹ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ 'ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ' ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਕਵਿਤਾ, 'ਮੇਰੀ-ਮੰਜ਼ਲਿ-ਮਕਸੂਦ' ਹੈ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਵਾਲਟ ਵਿਟਮੈਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, 'ਓ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੈ ਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ' ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਜੋ 'ਹਿਊਮਨਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ' ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਣਗੇ।

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ

ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

1994 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁੱਟ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ 27 ਅਕਤੂਬਰ 1994 ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੰਗ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸਮੇਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਹ ਇਕ ਬਿਖਮ ਕਾਰਜ ਸੀ ਪਰ ਸੀਮਤ ਮਾਲੀ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਗਾਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਰੁਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਵਾਲੇਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਤੇ ਡਰਾਵੇ ਵੀ ਮਿਲੇ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਹਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਨਾਲ ਰਹੇ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਇਆ

ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਤਨ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਲਾਪਤਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖੁਰਦ ਖੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋਈ। ਐਮਨਿਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਤੇ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਤਾਰਨੀ ਪਈ। ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸੁਲਝੇ ਆਗੂ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਰਦਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚਿਟ ਕਪੜੀਏ ਪੁਲਿਸੀਆਂ ਨੇ ਚੁਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯੰਤਰਕ ਰਾਖੇ ਨੂੰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1996 ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ :

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਵਾਉਣੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨੀ।

ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸਮੇਤ ਇਕ ਮੁਕੰਮਲ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਾਉਣੇ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਤਾ ਲਈ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ

ਸਾਡਾ ਪਤਾ :

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਰਿਹਾਇਸ਼ 672, ਫੇਜ਼ 6, ਮੋਹਾਲੀ (ਰੋਪੜ)

ਭਵਿੱਖ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਹੈ

ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲੇ-ਮਕਸੂਦ

ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲੇ-ਮਕਸੂਦ
ਮੇਰੀ ਸਹ ਜ਼ਮੀਨੇ-ਖਾਲਸਾ
ਤੇਰੇ ਔਗੇ ਮੈਂ ਨਤਮਸਤਕ ਹਾਂ
ਤੇਰੇ ਖੇਤਾਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ, ਹਵਾਵਾਂ ਤੇਰੀਆਂ
ਤੇਰੇ ਖਾਲਸਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ
ਸ਼ਾਨ ਲਈ, ਆਨ ਲਈ
ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਯੁਧ ਲੜਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ
ਵਖ ਵਖ ਸਮਿਆਂ, ਰੂਪਾਂ ਵੇਸਾਂ 'ਚ
ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਅਮੁਕ ਕਾਫਲਾ
ਜੂਝਿਆ ਤੇ ਜੂਝਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਕਦੇ ਤਲੀ ਤੇ ਸੋਚ ਰੱਖ ਤੇ ਕਦੇ ਸੀਸ ਰੱਖ
ਇਹ ਮਹਾਂ ਯੁਧ ਜੋ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ
ਜਦ ਤਕ ਹਾਹ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ
ਜਦ ਤਕ ਫਿਜ਼ਾ ਪਾਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
ਅੰਬਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਜਦ ਤਕ ਮੌਤ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭਖਦਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਭੂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ, ਇਹ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕਰਦੀ ਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ (ਜੋ ਉਹ ਬਣਾਏ ਹਨ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਸੋਝੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਪਦੰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਇਕੋ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ ਜੋ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ

ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੋਹ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੌਮ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵਿਆਂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਿਲਸਲਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਅਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਤਾ ਆਈ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਖਦੇ ਹਨ? ਜੇ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗਿੱਤ ਤੇ ਤਾਕਤ ਹੈ? ਕੀ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵਿਆਕਰਨ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ? ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਮਹਾਂ ਚੜਤਲ ਦੇ ਇਸ ਯੁਗ ਵਿਚ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਗਾਹ ਹੈ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ 'ਹੁਣ' ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਹਿਸਾ ਨਹੀਂ? ਸਵਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਨ-ਗੰਭੀਰ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧ-ਪਧਰੇ ਜਵਾਬ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ-ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਵਕਤ ਬੀਤ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਲਭਣ ਲਈ ਫੁੱਘੇ ਉਤਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਫੁੱਘੇ ਉਤਰਨ ਦਾ ਪਵਿਤਰ ਅਮਲ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਉਚੇਰਾ ਮਿਆਰ, ਇਕ ਸਹਿਜ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਜ਼ਮੀਨ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰੇ ਤੇ ਕਰਾਏ।

ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਵੱਡਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਰੰਮਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਦਿਸ਼ਟ ਰਫ਼ਤਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਹਿਸਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਸਚਾਈ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਚੇਤ ਹਿਸਾ ਅਜੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਕ ਦਮ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ। ਸੁਚੇਤ ਬੜਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਅਚੇਤ ਅਤਿ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਤਾਕਤਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਵੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਚੇਤ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਕਤਵਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਜੋ ਸੰਤਾਪ ਹੋਵਾਇਆ ਉਹ ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਸਾਂਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੂਚੇ ਅਮਲ ਵੀ ਇਸੇ ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਸੁਰਖਿਅਤ ਪਏ ਹਨ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਅਚੇਤ ਨੂੰ ਫੜਨਾ, ਇਸਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੀਰ ਤੇਦਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਖ਼ਮ ਤੇਦਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਦਿਸ਼ਟ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਲਜੀਤ ਇਹਨਾਂ ਸੂਖ਼ਮ ਤੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਤੇਦਾਂ ਦੇ ਰਾਜ਼ ਫੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਰਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਹੱਕ ਵਿਚ, ਕੁਝ ਖਾਮੋਸ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਦਮ ਵਿਰੁਧ। ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦਸਣਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਲਜੀਤ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਉਤੇ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੌੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦਲਜੀਤ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਵਡੇ ਤੇ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤਰਜਮਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਜੋ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਢਾਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਖਾੜਕੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਉੱਚੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੋਧ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਮਸਫ਼ਰ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਲਹਿਰ ਭਰ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਹ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਵਾਣਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਤੇ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਕਰਨਾ

ਉਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵੀ ਹਿਸਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਦੌਰਾਨ ਵਡੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਿਧੇ ਤੇ ਅਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜੇ ਹਰੇਕ ਗਰੁਪ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸਫ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਦਲਜੀਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਭਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਗੈਰ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਵਸੀ ਰਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਈਰਖਾ ਵਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਲੋੜੇ ਭੈਅ ਵਸ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਆਰਜ਼ੀ ਜਿੱਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਝੂਠਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰ ਵੀ ਲਵੇ ਜਾਂ ਫੋਕੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਲੈ ਲਏ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਖਣੀ ਹੋਏਗੀ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਗੈਰ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਗੇ ਟੇਢੇ ਦੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਹਿਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੌਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂਗੇ ਉਹ ਅਪੂਰਾ ਤੇ ਕਚਘਰੜ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਵਾਨੀਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਤੇ ਉਲਾਹਮਾ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਰਹੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਤਰਕ ਫਿਲਹਾਲ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚ ਪੁੰਦਲੀ ਸੀ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੂਰ ਤੱਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਚੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲਹਿਰ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਈਰਖਾਲੂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਕੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਾਂ ਜੋ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਦਿਸਦਾ ਰੱਖਣ ਤੇ ਤੋੜਨ ਮਰੋੜਨ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰੁਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਸਾਨੂੰ ਲਹਿਰਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫਤਵਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਉਤਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਏਨਾ ਵੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੜ ਹੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ 'ਅਚੇਤ ਬਾਗੀ' ਸਨ? ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਸੁਭਾਅ ਪਖੋਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਸਨ, ਸੁਚੇਤ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੀ ਇਹ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ? ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਿਰਪਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇਗੀ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਹਿਸਾ ਬਣੇਗੀ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਤਨ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ

ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਘਰੇ ਘਰੀ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ।

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ ਹਵਾਈ ਗੋਲੇ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਿਗਰ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਕੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਸਾਡੇ ਪਵਿਤਰ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਅਟੁਟ ਹਿਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤਕੇ ਹਨ ਤੇ ਤਕ ਵੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਅਤੇ ਫਰੇਬ ਦੀ ਇਕ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹਨੇਰੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਅਤੇ ਫਰੇਬ ਦੀ ਇਕ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹਨੇਰੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਦੇ ਰਖਣ ਦਾ ਵਚਨ ਤੋੜ ਤਕ ਨਿਭਾਵਾਂਗੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਪਰਿਵਾਰ ਅਸਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਿਸਦਾ ਘਰ ਘਾਟ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੱਚ ਦਸਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਰੁਲਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਘਟ ਲੋਕ ਇਸ ਸ਼ਕਟ ਵਿਚ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਪੁਲਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘਰ ਖਾਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਉਦਾਸ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੜਕਾ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਣਗਿਣਤ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਲ ਝਾਕਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਕੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਆਲਮ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਦੀ? ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪੁਛੀ ਜਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਵੰਡਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਜੜੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਡਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਥੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਹੈ ਜੋ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਲਾਲਚ, ਸੁਹਰਤ ਪਦਵੀ ਜਾਂ ਫੋਕੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਹਾਰਾਂ ਤੇ ਮਾਯੂਸੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਦਲਜੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿਪਣੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਸਮੁੱਚੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਲ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਭਨਾ ਵੀਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਆਓ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਏ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਗਗਨਪੁਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮਿਆਰ ਵੀ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਫੋਰਮ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਹਿਮ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਤੇ ਮੋੜਾਂ-ਘੋੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਵੀ ਫੇਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਵੀ ਸਰ-ਅੰਜਾਮ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਰੈਸ਼ਨ ਪਹਿਲੂ ਹੋਰ ਲਿਸ਼ਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਮਲ ਵੀ ਵਾਪਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਚਾਇਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੌਮ ਫਖਰ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਢਾਹ ਲਗੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਪਖਾਂ ਬਾਰੇ ਅਡ ਅਡ ਪਧਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਬਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਹ ਉਚੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲਗੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਹੁਝਾਨ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕ-ਵਾਦਿਉਂ ਭੰਡਣ ਤੇ ਨਿੰਦਣ ਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰ ਹੀਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਬਦਬੋਲੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੰਥ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਣ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੈਰ, ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਨਾਲ ਡੰਗੀਆਂ ਇਹ ਕਲਮਾਂ ਤੇ ਜੀਭਾਂ ਆਪਣੀ ਫਿਤਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਹਰੇ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ 'ਸ਼ੇਰ ਗੁਲ' ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਸਰੋਕਾਰ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ, ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਗੌਰ ਤੇ ਫਿਕਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਰੂਪੋਸ਼ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੈਦਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਸੁਣ ਜਾਂ ਜਾਣ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਰ ਸੋਮੇ ਤੇ ਸਾਧਨ ਹਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਮਨ ਦੀ ਪੀੜ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇੱਕ ਵਡੇ ਤੂਫਾਨੀ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸ ਤੂਫਾਨੀ ਅਮਲ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਪਲ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲੇਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਛਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸਹਿਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸੀ ਦਰਿਦਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬੇਇਜ਼ਤ ਤੇ ਜਿਬਾਹ ਹੋਣ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸੀ ਦਰਿਦਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚਪੇ-ਚਪੇ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜੁਆਨੀਆਂ ਪਿੰਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਵਹਿਸ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਜਦ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥ ਪਥ ਹੋਇਆ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਕਾਰਜਾਂ, ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਅਮਲ ਉੱਤੇ ਪੜਚੋਲਵੀਂ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਘਾਟਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਉਣਤਾਈਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਪਰਤਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਖਾੜਕੂ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਨਾੜੀਪਣੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹਨਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਘਾਟਾਂ ਜਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿਰਾਪੁਰਾ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਮ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤਜਰਬੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਹਰ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜਾਦਾਨ ਦਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਜਦ ਅਸੀਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਛੇਢ ਦਰਾਕੇ ਦਾ ਅਮਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਜ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤਜਰਬੇ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੂਝ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ। ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਤਕੜੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਦੋਨੋਂ ਪੱਖ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਈਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਕਾਬਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿਰ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਆਇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਪੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੁੜੀਂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰੇ। ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਪਈਆਂ ਹਨ (ਜਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਥਾ ਸੰਭਵ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਜਿਹੜੀ ਲਹਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਮਲ ਦਾ ਪੜਚੋਲੀਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਥੀਤੋਂ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਸੇਧ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਤਨ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਪੰਜ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨੰਬਰ ਇਕ : ਲਹਿਰ ਦਾ ਪਖ ਨਿਆਈਂ ਹੋਵੇ।

ਨੰਬਰ ਦੋ : ਲਹਿਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇ।

ਨੰਬਰ ਤਿੰਨ : ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਤੇ ਕਾਬਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੋਵੇ।

ਨੰਬਰ ਚਾਰ : ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਨੰਬਰ ਪੰਜ : ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ।

ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਢੁਕਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਰਹੱਸ ਪਰਤੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਿਰਾਲਾ ਚਰਿੱਤਰ ਤੇ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਮੌਲੀ (Human dignity), ਹੁਮਾਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ,

ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਿੱਖੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਸਹਿਜ-ਗੁਣ (Ethos) ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਪਾ-ਵਾਰਨ ਦੀ ਜੰਗਜੂ ਸਥਿਰਤਾ, ਖਾਲਸਈ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਉਭਰਵਾਂ ਤੇ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਲਫ਼ਣ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਦਬਸ਼ ਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਉਸਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ। ਇਨਸਾਨੀ ਬਰਾਬਰੀ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸਦੀਵੀ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਧਰਮ, ਨਸਲ ਤੇ ਜਾਤ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਮਧ ਯੁਗ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋ ਤੁਰੀ ਮੁਗਲਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਹਕ-ਸਚ ਦੇ ਸਮਰਾਮ ਦਾ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਗਰੂਰ ਨੂੰ ਨਿਵਾਉਣ ਤੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਗਦਰ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੰਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾਂ' ਦੀ ਯੁਧ ਲਲਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ, ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਲੜਿਆ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਦਾ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਤਹਕ-ਵਿਦਿਆ (dialectics) ਕਈ ਪਖਾਂ ਤੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਖ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸੁਰ-ਸੰਗਮ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਖਰੇਵਾਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਟਕਰਾਉ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਪੂਰੇ ਚੇਤਨ ਨਾ ਹੋਣ, ਪਰੰਤੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਰਗ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੁਪਤ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਮਨੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ। ਸਿੱਖੀ 'ਚੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਨਜਾਣਾ 'ਖਤਰਾ' ਤੇ 'ਭੈਅ' ਦਿਖਾਈ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ, ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਅੰਦਰ, ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੜਵੀ ਮੈਲ ਅਤੇ ਖਾਰ ਪਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਭੈਅ' ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੁਟਲ ਚਾਲਾਂ ਤੇ ਕੂੜ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਦੀ ਓਟ ਲਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਤਾਣ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨਿਆਹੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ, ਇਸਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਲੀਅਮੇਟ ਕਰਨ ਤੇ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਮੌਕੇ, ਜਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਾਤਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਥ ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਲੁਭਾਉਣੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਅੰਦਰ ਦਬਾਈ ਰਖਿਆ ਪਰ 1947 ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਹੀ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੀ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਹਥ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਅਸਲੀ ਖਸਲਤ ਦਾ ਵੈਗਨੀ ਹੰਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਘੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਕਾਰਨ ਘਰੋਂ-ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤਾਪ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਤੋਹਫ਼ਾ' ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ, ਉਸਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਹੂ-ਨੁਚੜਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਧੁਰ-ਭੁੰਘਾ ਨਸ਼ਤਰ ਫੇਰ ਦਿਤਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਕ ਗ਼ਲਤੀ-ਪਤਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ 'ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ' ਕੌਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਨਾਲ 'ਅਪਣਾ' ਸਮਝਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ

ਉਸਨੂੰ ਅਚਾਨਕ 'ਪਹਾਏ' ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਆਪਣਾ ਘਰ' ਸਮਝਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਉਸ 'ਘਰ' ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਦਵੇਂਤ, ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਹਵਾੜ ਆਉਣ ਲਗ ਪਈ ਸੀ। ਉਹ 'ਆਪਣੇ ਘਰ' ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸਤ ਬੇਗਾਨਾ' ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁਧ ਦਾਗੇ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਇਸ ਗੱਲੇ ਦੀ ਅਗ ਅਜੇ ਠੰਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ ਕਿ 1951 ਦੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡਰੀ, ਸੁਤੰਤਰ ਪਛਾਣ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮਕਸਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਡਰੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀਆਂ ਲਈ 'ਹਊਆ' ਬਣੇ ਆ ਰਹੇ ਇਸ ਨਿਰਾਲੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਧਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਕੇ, ਇਸ 'ਭੇਅ' ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਨਜ਼ਾਤ ਪਾ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਿਝਦੀ-ਪਕਦੀ ਆ ਰਹੀ ਇਹ ਐਥ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਹਵਾੜ ਨੇ, 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਜ ਤੱਕ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਕੀ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨਕਾਰੀ ਹਵੇਈਆ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ 1966 ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵਸ ਜਦ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨਣੀ ਹੀ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੀਂਗਣਾਂ ਘੋਲ ਦੇਣੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੀ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਤੇ ਨਿਰਦਈਪੁਣੇ ਨਾਲ ਲੰਗੜਾ ਤੇ ਲੂਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦੇਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ, ਇਸਦੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਉਤੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਦੇ ਦੇਣਾ, ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੇਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ਲੀਲ ਤੇ ਬੇਪਤ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਖੋਟ ਹਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਪਟੀ ਚਾਲਾਂ ਚਲਣੀਆਂ-ਇਹ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੌਤੀ 'ਸੁਖ ਧਾਰਾ' ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਸੁਰਖਿਅਤ (safe distance) ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚੇਤਨਾ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਜੋਕੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜਾਗੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਹੀ ਤਰਕਪੂਰਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ (Logical expression) ਹੈ। ਇਸ ਪਰਤਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਿਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਅਰਧ-ਗੁਲਾਮ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੇਘਰਸ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ (inviolable right) ਹੈ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਦਾਖ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁਗ ਅੰਦਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਕੀ ਤੇ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ।

2. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰੁਸਤ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਗਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੂਨ 1984 ਤਕ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਮੁਖ ਮੰਗ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਕਬਨ ਤੇ ਬਿਆਨ

ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਹਵਾਹ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵਿਭੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਸ ਦੇ ਮੁਦਈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਪਿਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਆਸੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲੋਂ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲਣ (ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਤਾਂ ਘਸੀਟਣ) ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਹੱਲਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਟਿਕ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਹੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਉਹ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕਰ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਜਿਸਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਵੱਕੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਇਲ ਘਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਿਰੋੱਥੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ (ਜਨਹਲ) ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਹੋਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ।

ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੂਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲਕੀਰ ਖਿਚੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਸਾਈ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਲੰਮੇ ਚਿਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਮਖੁਲ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਖਾੜਕੂ ਸਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿਸਿਆਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ 'ਦਲ ਖਾਲਸਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮੇਤ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦਾ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਾਜਬੀਅਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਚਿਆਰੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਹਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਗਈ। ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪਮੁਹਾਰਾ ਵਰਣ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ (goal) ਤਾਂ ਮਿਥ ਲਿਆ ਪਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੇਧ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਪਖ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਨੇਕਾਂ 'ਮਰਜ਼ਾਂ' ਦੀ ਜਣਨਹਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਢਾਹ ਲਗੀ।

3. ਟੀਚੇ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦਰੁਸਤ ਟੀਚਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਜ਼ਾਮਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਬਲ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਰੁਸਤ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਹਿਰ ਐਝੜੇ ਰਾਹੀਂ ਪੈ ਤਰਦੀ ਹੈ। ਲਹਿਰ ਲਈ ਦਰੁਸਤ ਸੇਧ, ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪੌਤੜੇ ਘੜਨ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਕਾਬਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਪਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਤੋੜਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ—ਕਾਬਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੰਦਰ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਪਖ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਲਹਿਰ ਦੀ ਜੋ ਵੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

ਉਭਰੀ, ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਭਰੀ। ਹਾਲਾਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਦੇ ਜਿਸ ਪਧਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਉਹ ਪਧਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਧ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਅਕਸਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੁਭਚਿਤਕ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਡ ਅਡ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਮਸ਼ਵਰਾ ਜਾਂ ਸੋਧ ਲੈਣੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਹੀ ਦਰੁਸਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਲਹੂ-ਮਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ 'ਚ ਅਰਪਤ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ। ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੇਗ ਕੋਲੋਂ ਹਟਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਸੋਧ ਜਾਂ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਸਚ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪਖੋਂ ਲਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੜਕਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੇ ਸਿਆਣੀ ਸਲਾਹ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਡ ਅਡ ਮੋਕਿਆਂ ਅਤੇ ਅਡ ਅਡ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਮੰਗਵੀਂ ਸੋਧ ਜਾਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦੀ ਬੁਝਾ-ਸਾਰੂ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੋਹਰੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਗੂ ਰੋਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘਟ ਹੀ ਸੁਚੇਤ ਸਨ। ਉਹ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੋਚੀ-ਵਿਚਾਰੀ ਵਿਉਂਤ ਤੇ ਹਣੀਤੀ ਤਹਿਤ ਨਿਕਾਸ-ਬਧ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕੋਈ ਸਚਿਆਰੀ ਸੋਧ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਇਸਦੇ ਰੋੜ੍ਹ ਮੰਗ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਬੇਕਾਬੂ ਵਗ ਰਹੇ ਇਸ ਵਹਿਣ ਵਲੋਂ ਅਖਿਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਦਿਖਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ (consequences) ਦੀ ਕਦੇ ਘਟ ਹੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਹਿਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪਖੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਾਲਗ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਪਖੋਂ ਲਹਿਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਬਚਪਣੇ ਦੇ ਰੋਗ (infantile disorder) ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੀ ਰਹੀ। ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤਲ ਮੌਕੇ ਇਹ ਘਾਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੜਕੀ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੜਕਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਪਰਗਟ ਹੋ ਗਈ। ਲਹਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਅਮਲੀ, ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵਡੇ ਸੁਆਲ ਤੇ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਆਣ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜੋ ਵੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੀ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜਚਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦਾ ਪੋਲ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ 'ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ' ਨੇ ਕਠਨ ਹਾਲਾਤ ਅੰਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਭਰਿਆ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਲਹਿਰ ਕੋਲੋਂ ਪਾਸਾ ਵਟ ਲੈਣ ਦੀ ਮੌਕਾ ਤਾੜੂ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾ ਲਈ। ਸਿਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜਦ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਸ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਸਹਿਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

4. ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਚੌਥੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਰਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਠੀਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲਹਿਰ ਆਪਣਾ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਪਖੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਮੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਬੜਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬਤ ਪਾਲਸਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਬੜਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੂਝ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮਰਥਾ ਪੱਖੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਲ ਨਿਭਾਅ ਸਕਣ ਦੇ ਉਕਾ ਹੀ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਮਥਾ ਭਾਰੂਣ ਦੀ ਥਾਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਚ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਿੰਡਾਅ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਖਾੜਕੂ ਫੋਰਸਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸਦਾ ਜਦ ਜੀ ਕੀਤਾ, ਉਸਨੇ ਚੌਧਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਧਰੀ ਫੋਰਸ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਦਰ ਮੈਂਬਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਦਰ ਮੈਂਬਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰੀਕਾ-ਦੌੜ ਲਗ ਗਈ। ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਦਰ ਮਿਆਰ ਦੀ ਬਜਾਇ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਣ ਲਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਬੰਧਨ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਸਿਰੇ ਦੀ ਆਪੋ-ਧਾਪੀ ਤੇ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਆਚਰਨਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਘੁਸ ਜਾਣ ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟ 'ਬਲੈਕ ਕੈਟ' ਵੀ ਵਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਵਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਝਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ, ਅਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਮਾਜੀ ਤਤਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਹਿਰਦ ਹਿਸਿਆਂ ਨੇ ਗਲਤ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਸਫਾਏ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸਦਾ ਜੀਅ ਜਾਨ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਪਰ 'ਮਰਜ਼' ਜਿੰਨੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੜ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਵਜੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਾਕਿ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਹਾਲਤ ਇਸ ਕਦਰ ਮਾੜੀ ਹੋਵੇ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਯਕੀਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਬੇਹਦ ਮਹਿੰਗੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਇਹ ਕੌਤਾ ਤਜਰਬਾ ਭਵਿਖ ਲਈ ਬਜੇ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦੇ ਸਬਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

5. ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਮਾਇਤ ਹਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਈ ਮੌਕੇ ਅਜਿਹੇ ਆਏ ਹਨ ਜਦ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਚਾਲਕ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਅਮਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੱਕੇ ਜਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਏ.ਕੇ. ਸੇਤਾਲੀ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਚੁਪ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਧਕੜ ਬਿਰਤੀ ਕਾਰਨ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸੁਘੜ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਝ ਤੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੇ ਘੁੱਲੇਲਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ, ਇਸਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੰਗ ਤਹੀਕਿਆਂ ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਡ ਅਡ ਸਮਝਾਂ ਤੇ ਵਖ ਵਖ ਰਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਪਖ ਵਿਚ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਤੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਜੇ ਦੁਰੇਡਾ ਤੇ ਅਧੂਰਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ

ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸੁਘੜ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ੀ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਨਿਆਰੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਅਡ-ਅਡ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਆਮ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਵਡੀ ਗਿਣਤੀ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਸਦਾਚਾਰਕ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕੀ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਉਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਧਨ ਉਗਰਾਹੁਣ, ਇਸ ਧਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਐਸ਼-ਇਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ, ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਲਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਥ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਰ ਗਿਣੇ ਅਨੈਤਿਕ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਵਡੀ ਪਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦੋ ਪਖਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਛਲੀ ਸਾਰੇ ਜਲ ਨੂੰ ਹੀਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਲਈ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸਫ਼ ਭੇਡ ਤੇ ਮਲੀਨ ਮਛਲੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਰ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਇਹੋ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਗ਼ੈਰ-ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਜਹਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਅਨਸਰ ਵਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਘੁਸ ਆਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਾ ਲਾ ਸਕਣਾ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਵਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗੰਦੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੈਤਿਕ ਅਮਲ ਚਲਾਏ। ਅਜਿਹੇ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਐਨਾ ਵਿਆਪਕ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀ ਲਹਿਰ ਬਦੂ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਖਾੜਕੂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਨੈਤਿਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਲਖਾਂ ਰੁਪਿਆ ਹਥ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਕ ਪੈਸਾ ਤਕ ਨਹੀਂ ਖਰਚਿਆ। ਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈ। ਅਜਿਹੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਘਟ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰਤ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਗੁੰਮਨਾਮ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਕੁਝ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਅਮਲਾਂ ਨੇ ਅਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਰਮ ਗੂਸਤੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧ ਸੋਨਾ ਵੀ ਪਿਤਲ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਗਲਤ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਹੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਰੋਕ ਰਾਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਜਦ ਪਾਣੀ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੀ ਵਹਿ ਡੁਰਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਥ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਖਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਖੁਦ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਵੀ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਆਏ ਨੈਤਿਕ ਨਿਘਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਹਿਜ਼ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਰੁਝਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਨ ਦਾ ਨਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਹਚਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ 'ਮਨ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ' ਵਾਲੀ ਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਸਟ ਮਾਰੀ।

ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਪਖ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਨਿਰੋਲ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਵਧ ਕੁਝਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ ਲਛਣ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਫੈਲੇ ਵਿਆਪਕ ਰੋਗ ਦੀ ਹੀ ਪਰਤਵੀਂ ਤਸਵੀਰ (reflection) ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਮਾਇਆ ਦੀ

ਭੁਖ ਨਿਰੋਲ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਸਮੇਤ ਇਹ ਅਜੋਕੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਆਮ ਲਛਣ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਮਾਹੌਲ ਅੰਦਰ ਰੂਹਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਪਭੋਗਵਾਦੀ (consumerist) ਰੁਚੀਆਂ ਤੇ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਤੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵੇਗ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੈਤਿਕ ਅਮਲਾਂ ਤੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਖਾੜਕੂਆਂ ਜ਼ੁਮੇ ਆਮ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰਖਰੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਹਰੂਮਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ 'ਭਦਰਪੁਰਸ਼ਾਂ' ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀ ਹਿਰਾ ਹੈ? ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਤਕੜੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਭੂ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੋ ਕੰਮ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸੱਤਾ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਉਹੋ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਤੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ਼ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਬਦਨਾਮ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਬਦਨਾਮ ਹੋਏ ਅਖੌਤੀ 'ਖਾੜਕੂ' ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਹੋਣੇ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਉਤੇ 'ਲੁਟ ਪੋਹ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਲੁਟ ਪੋਹ ਉਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਲੁਟ ਪੋਹ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤਬੋਰੀ ਦੇ ਨਰਮ ਜਿਹੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਾਡਾ ਮੰਤਵ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤੀਆਂ ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਖੋਜਰ ਗੁਨਾਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਡੇ ਸੇਦਰਭ 'ਚ ਰਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਡੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਨੈਤਿਕ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਦੂ ਹੋਏ ਅਖੌਤੀ 'ਖਾੜਕੂਆਂ' ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਵੰਤੇ ਸਮਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸੁਹਰਤ ਦੀ ਭੁਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਭੁਖ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੋਝਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਇਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਛਪਵਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂਅ ਦੇਣ ਤਕ ਦੀ ਜੋ ਹੋੜ ਤੇ ਹਾਬੜ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਯੂਥ ਵਿਗਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲੈਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮਫ਼ੀ ਹੋ ਰਹੇ ਲੋਕ ਜਦ ਖਾੜਕੂਆਂ ਉਤੇ 'ਚੋਧਰ ਦੀ ਭੁਖ' ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦੰਭ ਤੇ ਮੱਕਾਰਪੁਣੇ ਦੇ ਸਭ ਹਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਟਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਮੂਲੀ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲ ਜਾਣ ਉਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅੰਦਰ ਫੋਟੋਆਂ ਸਮੇਤ 'ਪੈਨਵਾਦ' ਤੇ 'ਵਧਾਈਆਂ' ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣ ਦੀ ਗੀਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਆਏ ਨੈਤਿਕ ਨਿਘਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਈ ਕਿਰਦਾਰ ਲਈ ਮਿਹਣਾ ਤੇ ਕਲੰਕ ਬਣੇ ਇਹਨਾਂ ਨਿਘਾਰਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ

'ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਹਵੇਈਆ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗਦਾਰ' ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮਝ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ।

ਹੁਣ ਜਦ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੂਨ ਪਰਾਬੇ ਦਾ ਇਕ ਦੌਰ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਉਬਾਲ ਠੰਡੇ ਪੈ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਉਤੇ ਪੜਚੋਲਵੀਂ ਪਿਛਲ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਐਥ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਅਹਿਮ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਦਗ਼ਾ ਕਮਾਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਜੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਠੇ ਪਾਏ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ, ਤਿਆਗ, ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਗੁਣ ਖਾਲਸਈ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਅਟੁਟ ਅੰਗ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਠਵਿਆਂ ਤੀ ਬਾਅਦ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰ ਅੰਦਰ ਖੁਦਪ੍ਰਸਤ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਬਿਰਤੀਆਂ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਿਰਜਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕੌਮੀ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜ਼ਹਿਰ ਜਿਹੀ ਘੁਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਖੁਦਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵੇਚੂ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੜਚੋਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਅੰਦਰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰਤ ਦੇ ਮਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਖਟਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤ ਖੜਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਅਤੇ ਈਮਾਨ ਦੇ ਕਚੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

‘ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ’ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਜੋ ਰੋਲ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਘੜਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਸਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨਿਰਣਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਸਿਖਣ ਅਤੇ ਆਪਾ ਸੁਧਾਰ ਵਲ ਸੁਹਿਰਦ ਕਦਮ ਪੁਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਅਤੇ ਬੇਗੈਰਤੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ, ਉਸ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾ ਅੰਦਰ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰੁਧ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਨਪ ਰਿਹਾ ਰੋਸ ਤੇ ਗੁਸਾ ਲਾਟ ਬਣ ਕੇ ਭੜਕ ਉਠਿਆ। ਇਕ ਮੌਕਾ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ‘ਘਿਰਣਤ ਗਦਾਰ’ ਅਤੇ ‘ਘਰ ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ ਦੁਸ਼ਮਣ’ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੋਚ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਸੋਚ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹਮਲੇ ਸੋਧੇ ਗਏ।

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁਧ ਇਕਸ ਸੁਚੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਐਥ ਨੂੰ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਉਣ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰੁਸਤ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਖੁਦਪ੍ਰਸਤ ਸੋਚ, ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੋ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵੇਚੂ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਡਾ ਹਰਜਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਅਜ ਵੀ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਲੀਹ ਉਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਧਾਰਾ ਵਲ ਆਈ ‘ਨੌਜਵਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ’ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿਸੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰ ਪੱਖੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੇ ਜਾਂ ਬਿਹਤਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਜੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੁਆਰਥ ਨੂੰ ਪਰਮੁੱਖ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਮੂਹਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕੌੜਮਾ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਵਖਰੇਵਾਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਸਿਧਾਂਤਕ ਹੈ, ਸ਼ਖਸੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹੁਣਾਨ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਧਰ 'ਤੇ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵਿਰੁਧ ਸਿੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਜਬ ਨਹਿਰਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਧੇਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਦਾ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜੇ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੰਜਮੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਖੀਰੀ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਸੁਧਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਿਜੀ ਵਿਰੋਧ, ਸ਼ਰੀਕਾ-ਸੋਚ ਜਾਂ ਚੁਗਲਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੁਹਰਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਵੀ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵੀ-ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਰੀ ਵੀ। ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਲੋਭ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਲ ਧਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਜ਼ਮੀਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਅਪਮਾਨ ਭਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤਕ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਉਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਵਰਗਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਡੂੰਘੀ ਹਮੀ ਨਫ਼ਰਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੋਚ ਤੇ ਅਮਲ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਮੁਹਰੇ ਲਿਫਣ ਤੇ ਵਿਫਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ' ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵੀ ਉਹ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਹਮਣ ਬਾਣੀਆਂ ਵਰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਭੈਅ ਪਾਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁਚਕਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਦੁਰਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾ ਰਾਜਸੀ ਵਿਹਾਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਫਿਤਰਤ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ ਸੋਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਰਕਨਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ 'ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ' ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਹਿਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਇਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਵਗਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤਿੱਬੇ ਟਕਰਾਉ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਧਕੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਤੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਤੇ ਵਿਰੋਧ, ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਨੇੜਤਾ ਤੇ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਿਥੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਸਿਧਾਂਤਕ ਲੜਾਈ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਲੜਾਈ ਘਟ ਜਾਂ ਵਧ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਦੁਰਕਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਥ ਕਾਇਮ ਰਖੇਗੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਾਵਤ ਥਿੜਕਣ ਅਤੇ ਆਦਰਨ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਕਰੜੀ ਨਿਗਾਹ ਰਖ ਕੇ ਚਲੇਗੀ। ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਲ 'ਚ

ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸਦੇ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਹਾਕਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਭੁਗਤਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਵਾਹ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਦਹਿਲੀਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਵੜਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਬਾਰੇ

ਖਾੜਕੂਆਂ ਉਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝ ਸਦਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਪਖੀ ਹਲਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸ਼ ਜਾਂ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ 'ਸੋਧੀ' (puritan) ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਜਾਂ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰੂਪੇਸ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਉਕਾ ਹੀ ਅਨਜਾਣ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰਾਮਪ੍ਰਸਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਅਸੂਲਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਇਹ ਪੈਮਾਨਾ ਉਹ ਸਿਰਫ ਖਾੜਕੂਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਿਰਦਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜੀ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ, ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਕੇ ਮੋਟੇ ਨਿਜੀ ਮੁਢਾਦ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਚਟਾ ਤਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ, ਪਤਰਕਾਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਆਦਿ ਉਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਅਧ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਠਾਹਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਬੱਜਰ ਗੁਨਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦ ਸਿਪਾਰਥ ਸ਼ਿੰਕਰ ਰੋਅ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਮੀਰ ਮੇਨੂੰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਪਖੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਉਸਦੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਮਹਿਫਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਠੋਸ ਤਥਾ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਖੈਰ, ਇਥੇ ਸਾਡਾ ਮੁਖ ਸਰੋਕਾਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਪਤੀ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਉਤੇ ਪਰਪਕ ਅਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਣੇ ਰੂਪੇਸ਼ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਦਾਅਪੇਚੀ ਸਾਂਝ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਧਿਰ ਦਾ ਇਹ ਯਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਾਂਝ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ। ਹਰ ਧਿਰ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਰੀਪੁਰੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਛਾ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤੇ ਤਿਲੁਕਵੇਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਉਹੀ ਧਿਰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਲੜੀਂਦੀ ਦਾਅਪੇਚੀ ਲਚਕ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਪੂਰੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਤਿਲੁਕਣਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਦ ਸਟ ਪੇਟ

ਖਾ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਇਛਾ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਰਸਾਂ 'ਚ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਾਪ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਨੰਗਾ ਸਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਖਾੜਕੂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤਕ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤਕ, ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਛੱਡ ਰਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਪ੍ਰਾਗੁਣਚਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਗਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ 'ਪੈਣ ਕੁਕੜਾਂ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੂਸਰੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਘੁਮਾ ਲਏ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖੋਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਲੋਕ, ਖਾੜਕੂ ਯੋਧਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਖਬਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਘਿਰਣਤ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤਕ ਜਾ ਨਿਘਰੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਤਕ ਵੀ ਸਿਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿਧੇ ਅਤੇ ਕਈ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੋ'। ਅਜ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਲ ਇਹ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਪੰਡਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਉਤੇ ਹਸਿਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਤੇ ਉਂਗਲ ਧਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਲਈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗਫੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਤਥ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ।

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਉੱਨਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ, ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਵਰਗਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਕਾਈ ਜਾਂ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਉਕਾਈ ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਖੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਪਾਕਿ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ 'ਕਾਂਗਰਸੀ ਏਜੰਟ' ਹੋਣ ਦਾ ਬੇਹੂਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਅਖੌਤੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇਹ ਅਖਾਣ ਜ਼ਰੂਰ ਚੇਤੇ ਰਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਸੀਸ਼ੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰੁਸਤ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਣਾ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦਾ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਐਨਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਖੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਗੋਂ ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦਾ ਰਵੱਈਆ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰਲੇ ਹੌਕਾਂ ਤਕ, ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਈ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਲਤ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋਲ ਨਿਭਾਏ।

ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਜਾ ਕੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 1987-88 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹਾਲਤ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ

ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਅੰਦਰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿਰੁਧ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜ਼ੋਰ ਵਧ ਗਈਆਂ। ਅਜਿਹਾ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ। ਇਕ, ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾ ਲਈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਚੋਣਵੇਂ, ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਜਾਕੇ ਹਰ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਲਈ ਗਈ। 1990 'ਚ ਜਾਕੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵਿਗਾੜ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਸਾਧਾਰਨ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਉਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਖਲਾਕੀ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪਖੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਖ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਿਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਅੰਦਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨੇਹ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਆਮ ਪਧਰ 'ਤੇ ਖਾੜਕੂ ਵਿਰੋਧੀ ਰੋਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਹਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪਈਆਂ। 'ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ' ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਅੰਦਰ ਤਰਜੀਹੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਅੰਦਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁਧ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਭਰਤਨ ਲਈ ਹਰ ਢੰਗ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੈਰ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣਾ ਉਸਦੇ ਸਵਾਹਬੀ ਹਿਤ ਬਣ ਗਏ।

ਜੇਕਰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਨਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਘੱਟ ਘੱਟ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਉਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ, ਚੋਣਵੇਂ ਬਦਨਾਮ ਪੁਲਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਤੇ ਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਨੀਕ ਵਰਤਾਓ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਅਜੇ ਵੀ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਦੁਰਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਬਾਰੇ

ਜਦ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੂਨ 1991 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤਿਖੀ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਵਰਗ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੇਠ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ ਮੁਢੋਂ ਰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲੈ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਇਕ ਅਮਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਵਿਆਪਕ ਫੁਟ ਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਅਮਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਪੱਖੋਂ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਅੰਦਰ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂ ਪੱਖੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਏਨੀ ਭੜਕ ਉਠੀ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸੀਟ ਉਤੇ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ "ਪੰਥਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ" ਨਿੱਤਰ ਆਏ ਸਨ। ਚੋਣਾਂ ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਪਾੜਨ ਤੇ ਖਿੰਡਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਬਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਤੋਂ ਅਮਲੀ ਦਲੀਲਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਤਕੜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਸੁਨਹਿਰੇ ਮੌਕਾ ਹੋਥ ਲੱਗਾ ਹੈ ਇਸਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਹਥੋਂ ਖੰਝਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਵਡੀ ਸਿਆਸੀ ਭੁਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਪੰਥਕ' ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਦਾ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਖਾੜਕੂ ਰਹੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਣਨ ਦੀ ਹਵਾਸ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾ ਦੇ ਵਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿਣ 'ਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਿਆ। ਜੂਨ 1991 ਵਿਚ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਐਨ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਚੋਣਾਂ ਮਨਸੂਖ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਉਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੱਕ ਤਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਰਸਤੇ ਇਸ ਕਦਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਕਦਮ ਪਿੱਛਲ ਮੋੜਾ ਕਟਨਾ ਐਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਆਗੂ ਸਫ਼ਾ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ ਜਿਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਫਰਵਰੀ 1992 ਵਿਚ ਵੀ ਜੂਨ 1991 ਵਾਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖੀ ਗਈ। ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਦਕਾ ਵਧ ਵਧ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। ਇਹ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਿਰਾ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਸ ਮੌਕੇ ਮੌਜੂਦ ਆਮ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਦੀ ਗੰਝ ਤੇ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਹੁਲਾਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਏ.ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਫੈਕਟਰ ਗੌਣ (secondary) ਸੀ।

ਬਾਅਦ 'ਚ ਵਾਪਰੇ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾ ਚੱਕਰ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੁਖ ਜ਼ੋਰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਕਦਾ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਫ਼ਲ ਬਾਈਕਾਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ। ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਬਾਈਕਾਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਥਕ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਥਲ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੰਥਕ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿਰੁਧ ਵਗ਼ਿਰੀ ਹੱਲਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਢਿੱਡੋਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਉਤੇ ਬੋਲੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਡੀ ਔਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁਪ ਸਹਿਮਤੀ (tactical approval) ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪੜਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਰ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹੰਗਾਮਾ ਨਾ ਭਰਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਅਮਲਾਂ ਕਾਰਨ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਜਿੰਨੇ ਵਜੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਸੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਚਲ ਦਿਤਾ। ਉਪਰ, ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਂ ਰਚੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹਕੂਮਤੀ ਹੱਲੇ ਮੂਹਰੇ ਉਸਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਰ ਉਖੜ ਗਏ। ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਘੇਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਬੇਦਿਲੀ ਆ ਗਈ।

ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾ ਕ੍ਰਮ ਉਤੇ ਪਿਛਲਾ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਹੁਣ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਢਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਇਸ ਪੱਤਝੋ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਡੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਭੁਲ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਭੁਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਵਡੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕੁਰਾਹੇ (deviation) ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜਨਤਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਝਿਸਕਾਰ (contempt) ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕਰੁਚੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੰਮੀ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਅਮਲ ਜੋਬਨ ਵੜਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜਨਤਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਤੇ ਬਿਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਕੁਢਰ ਸ਼ਕਲ ਅਪਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਬੰਦੂਕ 'ਚੋਂ ਹੀ ਹਰ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲਭਣ ਦੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਖਾੜਕੂ ਸਫ਼ਾਂ, ਸਗੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੰਦਰ ਵੀ ਅਸਾਧ ਰੋਗ ਬਣਕੇ ਫੈਲ ਗਈ। ਆਗੂ ਸਫ਼ਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰ ਤੇ ਸਿਕੇਬੰਦ ਸਾਧਨ ਮਿਥ ਲੈਣ ਦੀ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਬੇਅਸਰ ਤੇ ਬੇਮਾਅਨਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਲ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ (redefine) ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਦਾ ਖਾੜਕੂ ਫੋਰਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੇਵਾਂ ਤੇ ਨਿਖੇੜਾ ਬਣਾਈ ਰਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਕ ਹਿਮਾਇਤ ਜੁਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਵਖ ਵਖ ਵੇਨਗੀ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਇਆ ਇਕੱਠ ਵੀ, ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਧੁੰਦਲੀ ਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਆਪਣਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਲਏ ਥਿੜਕਵੇਂ ਤੇ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਪੈਰੜਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਦਮ ਹੋਰ ਵਧ ਘੁੰਮਣਾ ਤੇ ਬੇਦਿਲੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਝ ਹਿਸਿਆਂ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜਨਤਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਰੂਪਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰ ਪਹੁੰਚ ਇਸ ਹਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜਸੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਤੇ 'ਪਾਬੰਦੀ' ਲਾਉਣ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਝੇ ਬਾਹਰੇ ਕਰਤਵ ਦਿਖਾਉਣ ਤਕ ਚਲੇ ਗਏ।

ਲੋੜ ਅਜਿਹੀ ਮਾਰਗ ਸੋਧ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਨੂੰ ਹੀ 'ਸਭ ਮੁਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਵਾ' ਸਮਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਬੰਦੂਕ ਉਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਘੱਲ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਰੂਪ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਘੱਲ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜਨਤਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲ ਸੁਚੱਜਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਫਰੰਟ ਉਤੇ ਕਾਬਲ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫੈਕਟਰ ਦੀ

ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਚੋਣਾ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੋਧ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਵੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਔੜੇ ਗਾਹੀਂ ਪਾ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਸੋ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂਹ ਪਖੀ ਅਮਲ ਨੂੰ ਇਸ ਵਡੇਰੇ ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਰਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਅਮਲ ਗਾਹੀਂ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਬਕ ਤੇ ਸਚਿਆਰੀ ਸੋਧ ਘੜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੈਸ ਬਾਰੇ

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਲਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਕੋਡ ਆਫ ਕੰਡਕਟ' ਜ਼ਬਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਪਧਰ 'ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ 'ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕਤਲ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਿੰਦਿਆ ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁਦਈ ਹਾਂ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀ ਇਹ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮੁਦਲਾ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਤਰਕਾਰ ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰਲੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਪਖਪਾਤੀ ਤੁਅੱਸਬ ਨਾ ਪਾਲਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਜਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਕਰੇ। ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤਰਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਮੌਕੇ ਕਿਸੇ ਪਖਪਾਤ, ਤੁਅੱਸਬ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਡਰ ਭਉ ਦੇ ਆਸਰ ਹੇਠ ਨਾ ਆਵੇ ਅਤੇ ਸਚ ਨੂੰ ਸਚ ਤੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਝੂਠ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰੇ। ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਿਆਰ ਹੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜ਼ਾਮਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਪਤਰਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗੇਗੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਢੰਗ ਲਗੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਰਖ ਕੇ ਦੇਖਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਤਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਚਾਰ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਪਖਪਾਤਾਂ ਤੇ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਤਬ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਮੀਡੀਏ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਹਿਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਉਤੇ ਆਗਿਆ ਸਮਾਜੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਦੀ ਡੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਅੱਸਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨੰਗੇ ਤੇ ਕੁਦਰੂਪ 'ਚ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ, ਭੰਡਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹਥੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਖ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਵਿਗੜੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਬਦੀ ਗੋਲਾਬਰੀ ਕਰਨਾ ਇਹਨਾਂ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਤੇ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪੁਸ਼ਤੀ ਪੈਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ ਤਕ, ਸਭ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਪੈਦਾ ਪੁਸ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਫਿਰਕੂ ਅਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਬਾਲਣ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾਂ ਬਾਲਣ ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਝੋਕਿਆ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਸਾਡੀ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਾ ਕਰਨ। 'ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚੇ' ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤਿ ਘਿਨਾਉਣੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁਪ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਸਮੂਹ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ ਗੁਟ ਵਲੋਂ ਜਿਸ ਬੇਰਯਾਈ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕਮੀਨਾ

ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ 'ਪੀਲੀ ਪਤਰਕਾਰੀ' ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਤੇ ਗੁਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਹਿੰਦ ਸਮਾਜ਼ਾਰ ਗਰੁਪ ਦਾ ਬਾਨੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਦ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸਦਾ ਪੁਤਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਕੀ ਰੋਹ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ 'ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਤੇ ਹਮਲੇ' ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਣਾ ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਕਿਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੁਚੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਗੰਦੀ ਗਾਲ੍ਹ ਕਢਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਕਲੰਕਤ ਬਣੇ ਅਜਿਹੇ ਫਿਰਕੂ ਜੀਵਾਂ ਉਤੇ ਸੋਧੇ ਖਾੜਕੂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਰਤੀ ਮਾਸਾ ਵੀ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਬੇਲਾਗ ਤੇ ਨਿਡਰ ਪਤਰਕਾਰੀ ਬਾਰੇ। ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਥੇ ਫਿਰ ਤਬ ਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੀ ਭੁਗਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਪੰਜ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲੋਂ 'ਕੋਡ ਆਫ ਕੰਡਕਟ' ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਕੀ ਚਜ ਹਾਲ ਸੀ? ਇਕ ਅਧ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਹੀ ਛਪਦੇ ਸਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਝੂਠ ਦੇ ਪੁਲੰਦੇ' ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੰਪਾਦਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠਕ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ) ਪੁਲਸੀ ਵਹਿਸ਼ੀਪਣ ਦੀਆਂ ਪਰਤਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਤੇ, ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਨਾਟਕਾਂ ਉਤੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਫੈਦ ਪੋਚੇ ਫੇਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੁਫ਼ਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਐਵੇਂ ਆਟੇ 'ਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ। ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਪੜਕ ਪਤਰਕਾਰ ਪਰਸ਼ੋਸ਼ਾ ਦੇ ਹਕਦਾਰ ਹਨ।

ਦੂਰ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਛਡ ਕੇ ਨੇੜ ਬੀਤੇ ਦੀ ਅਤੇ ਅਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਓ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕਿੰਨੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੇ ਹਨ। ਪੁਲਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੜਤਾਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ? ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਤਬ 'ਇਕੱਠੇ' ਕੀਤੇ ਹਨ? ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਨ ਨਕ ਹੇਠ ਵਹਿਸ਼ੀਪਣ ਦੀਆਂ ਖੁਲੀਆਂ ਖੋਡਾਂ ਖੋਡੀਆਂ ਹਨ। ਨੰਗੇ ਰੂਪ 'ਚ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਧੀ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਰਖ ਕੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਤਰਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਬ ਤੇ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ ਉਠਾਇਆ ਹੋਵੇ? ਐਨ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਦਿਖਾਏ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਹੀ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਕਦਰ ਗ਼ੈਰਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪਤਰਕਾਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹੋਰ 'ਤੇ ਗੁਸੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਲਾਲਚ ਦੀ ਗੱਲ

ਇਸ ਹਮਾਮ 'ਚ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਨੰਗੀ ਹੈ। ਹਕ ਸਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਪਤਰਕਾਰ ਵਿਹਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦ ਪਤਰਕਾਰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ੌਕ ਵਸ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਉਚ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਗੰਢਣ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਧੀਨ ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਅਕਸਰ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਬਟੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਹਾਜ਼ਾਂ ਪਾਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਫੈਲੇ ਭਰਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਐਨੇ ਆਮ ਹੋ

ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕੀ ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਪੁਲਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵਧ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਜਦ 1992-93 ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਸ ਵਲੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਥਾਂ ਥਾਂ ਹੋਏ 'ਕੰਜਰ-ਮੇਲਿਆਂ' ਵਿਚ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਯਾਰਾਨਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਇਹ ਨਵਾਂ ਰੋਲ ਪਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ਨੈਤਿਕ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਜਦ ਚੰਦ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਰਗੇ ਪਤਰਕਾਰ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਵਰਗੇ ਨਾਮੀ ਬੁਚੜ ਨੂੰ 'ਨਾਇਕ' ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਧਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਮਰਾਸੀ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਪਿਲਾਫ ਗੁਸਾ ਤੇ ਰੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਬਣੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਮੀਰ-ਫਰੋਸ਼ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁਧ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਦਾਚਿਤ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਂ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਸੁਹਰਤ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਏ ਬੋਲੇਝੇ ਦਬਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਰਾਮਰ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਗੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਆਪ ਹੁਦਰੇਪਨ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿਮ ਬਾਰੇ

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਪਰਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਬੀਮਾਰ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਨਰੋਈਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮੁਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਕੌਰ ਅੰਦਰ ਮੁਖ ਟੇਕ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਦੋਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੀ ਸੀਮਤ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਬੇਜਾਬਤੀ ਤੇ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਫੈਲ ਗਈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿਮ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਭਟਕ ਗਈ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਘੇਰਾ ਬੇਹੁਦਗੀ ਦੀ ਹਦ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਰਥਾਤ ਵਾਜਬ ਮੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਗੇ ਵਧਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣਪੀਣ ਤੇ ਪਹਿਨਣ-ਪਰਚਣ ਅੰਦਰ ਬੇਲੋੜਾ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੂਜਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਰਾ ਧਕੇ ਤੋਂ ਕੌਮ ਲਿਆ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਲਹਿਰ ਬੇਹੁਦਗੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈ। ਖਾੜਕੂ ਦਸਤਿਆਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਤਾਉ ਪੁਲਸ ਵਰਗਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਭਟਕ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਲੋਕ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਹਥੋਂ ਤੰਗ ਆਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਲਹਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਹਟਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਤੇ ਬੰਦੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਹਾਲਤ ਦਾ ਰਜਵਾਂ ਲਾਹਾ ਲਿਆ।

ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਂਹ ਪਖੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਲਈ ਕਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਬਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਕ ਗਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਮਾਜਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੰਦਰ ਬੇਲੋੜਾ ਦਖਲ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹੌਲ ਸੁਧਾਰਨ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਗੱਲ, ਤਾਕਤ ਦੇ ਧਕੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁਖ ਟੇਕ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਤੇ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਬਿਲਕੁਲ

ਵਹਜਿਤ ਕਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਪਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੰਜਮ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਅਜੋਕਾ ਸੰਸਾਰ

ਇਸ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਪਰਿਵਰਤਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਕ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਮ ਤੇ ਕਾਲ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਉਪਜਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਨਸਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਫੇਰ ਬਦਲ ਆਏ ਹਨ। ਕਈ ਯੁੱਗ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਆਦ ਭੋਗ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਅੰਦਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਕਾਲ ਨੂੰ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਰਾਵਣ ਰਾਖ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜੇ। ਸਦੀਵੀ ਸਮਝਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਬੈਠੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੁੜਾਦਾਨ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਬੜਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਭੋਣ ਨਿਰੰਤਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਲ੍ਹ ਸੀ ਉਹ ਅਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਜੋ ਅਜ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਕਾਲ ਦੀ ਗਤੀ ਅਗੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਚਲਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਚਲਣਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ। ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅਰਸੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਏਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੂਰਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗਹਦੇ-ਗੁਬਾਰ ਅੰਦਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਏਡੀਆਂ ਭਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਕ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਵੇਂ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਰਬਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਿੜ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਹਰ ਵੱਡੀ ਛੋਟੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੋ-ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ (bi-polar world) ਦੇ ਪਰਿਮਾਣ-ਬਿੰਦੂਆਂ (Parameters) 'ਚ ਰਖਕੇ ਅੰਕਿਆ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਰਣਨ (reference) ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਧੂਰਾ, ਸਗੋਂ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਰਮਾਣੂੰ ਜੰਗ ਛਿੜ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਟਕਰਾਵੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ, ਦੋ ਸ਼ਰੀਕ ਸਮਾਜੀ-ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਸੀਤ ਯੁਧ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਧਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਸਗੋਂ ਅਛ ਅਛ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਤੇ ਵਹਰਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਹਿਰੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੀ ਰਖਿਆ।

ਅਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਰ ਢਨਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਭੇਗ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਖੰਡਰ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਲੋਕ ਉਭਾਰ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਵੇਗ ਅਗੇ ਸੁਕੇ ਪਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਝਰਦੀਆਂ ਤੇ ਉਛਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੋ-ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਕੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ।

ਮਧਯੁਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਉਪਰੰਤ ਪਛਮ ਤੋਂ ਉਦੈ ਹੋਏ ਆਧੁਨਿਕਤਾ (modernism) ਦੇ ਯੁਗ ਨੇ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਰੀਆਂ ਵਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚਧਰਮ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕਾਰ ਭਰਿਆ

ਨਕਾਰੀ ਰਵੱਈਆ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਇਸ ਯੁਗ ਦੀ ਪਰਮੁਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ 'ਹਨੇਰ-ਬਿਰਤੀ' (obscurantism) ਦਾ ਕੁਨਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ 'ਫਾਲਤੂ' ਜਿਹੀ 'ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ' ਵਜੋਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਵਡੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਉਚਿਆਇਆ ਤੇ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ। 'ਤਰੱਕੀ' 'ਨਵੀਨਤਾ', 'ਅਗਾਂਹਵਧੂਪਣਾ' (progressivism), 'ਸੋਕੁਲਰਿਜ਼ਮ' ਅਤੇ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ' ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਨਿਪੇਧ ਤਤਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਪਰਵਾਨਿਆ ਜਾਣ ਲਗਾ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ 'ਵਾਦਾਂ' ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਣ ਲਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਭਨਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਤੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਲੰਦਬਾਗ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ। ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ 'ਸਮੁੱਚਤਾ' (totality) ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰੂਰ 'ਵਿਗਿਆਨਕ' ਤਰਕ ਉਭਰ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ 'ਸਥਾਨਕ ਪਛਾਣਾਂ' (local identities) ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ 'ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ' ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲਗਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰੜ-ਮਸਲਕੇ ਇਕੋ-ਰੂਪ ਵਿਸ਼ਵ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀਆਂ ਫਰਜ਼ੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ (notions) ਮਕਬੂਲ ਹੋਈਆਂ। ਹਰ ਖੇਤਰ, ਕੀ ਆਰਥਕ, ਕੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਕੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ (centralization) ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪਰਦਾਨ ਹੋਈ। ਆਰਥਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ 'ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ' ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਦਿਓ-ਰੂਪੀ ਕੇਂਦਰਿਆਏ ਰਾਜਕੀ ਢਾਂਚੇ (giant centralized state structures) ਇਸ ਯਗ ਦੀ ਭਾਰੂ ਪਛਾਣ ਗਏ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਸਟੇਟ ਦਾ ਕਰੂਰ, ਦਖਲ, ਬੋਝ ਤੇ ਕੋਅ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਪਦਾਰਥਕ ਬਹੁਲਤਾ (ਉਹ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲਤਨ) ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂ ਆਂਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਮੁਰਬਾਹਟ ਤੇ ਵੀਰਾਨਗੀ ਛਾਅ ਗਈ। ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਾਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਆਪੇ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਤਮਿਕ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਤੇ ਬੇਗ਼ਾਨਗੀ ਦੀ ਗਹਿਰ ਛਾਅ ਗਈ।

'ਆਧੁਨਿਕਤਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਯੁਗ ਦਾ ਤਪ-ਤੇਜ਼, ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ, ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਾਰ ਪਧਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਤੇਜ਼-ਰਫ਼ਤਾਰ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਪੈਰਾਮ ਹੋ ਨਿਬੜੀਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਅਡੰਬਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲ ਉਠਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੇ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਵਡੇ ਸ਼ੱਕੇ ਤੇ ਸੁਆਲ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਪਦਾਰਥਕ ਬਹੁਲਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਰਾਮਤਾ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼, ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁਣ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵਧਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆਂ ਅਪਣਾਉਣ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਵਾਦਾਂ' ਤੇ 'ਇਸ਼ਟ' ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਗਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਮਨੌਤਾਂ ਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਜ਼ਰ ਫੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਦਾ ਇਕ ਬੇਹਦ ਅਹਿਮ ਲਛਣ, ਮੀਡੀਏ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਅਜੋਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਚਾਲਕ (central dynamic) ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਵੇਨ-ਸੁਵੇਨਤਾ (variety) ਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਇਹ, ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹਗਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵੀ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਵੀਨ ਤੇ ਨਵੀਨ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ

ਕਰਨ ਦੀ ਹੁਸ (thrust) ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਰੋਲ ਤੇ ਅਸਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ 'ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ' ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਆਇਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੋੜ੍ਹ ਮੁਹਰੇ ਬੇਅਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੇਮਾਅਨੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਪਹੁੰਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਗਾਂ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ 'ਕੇਂਦਰ' ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਸੁਰਤ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਉੱਤੇ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨਸਲੀ ਤੇ ਪਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਜੋ ਆਧੁਨਿਕਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਗਹਿਰ ਅੰਦਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਲ ਸੁਟੇ ਤੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਹੁਣ, ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਜਸ਼ੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। "ਅਸੀਂ ਕੌਣ ਹਾਂ", ਇਹ ਸੁਆਲ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਉਠ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਪਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ, ਆਪਣੇ ਮੂਲ, ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਵਲ ਸੁਰਤ ਮੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੁਆਚੀ ਜਾਂ ਨਕਾਰੀ ਹੋਈ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਾਬਤ-ਸਰੂਪ ਨਕਸ਼ ਉਘਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ 'ਪਵਿਤਰ' ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਦਬੰਦੀਆਂ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਸੀ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵਾਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਜਨਮ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਗ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿਓ-ਰੂਪ ਰਾਜਕੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਤਿੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ-ਰੂਪਤਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਤੁਲਮ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਰੌਅ ਵਧੇਰੇ ਬਲ ਤੇ ਵੇਗ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਜੋਕਾ ਯੁਗ ਅਤੇ ਅਡਰੇ ਪਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਕੌਮੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਛੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾਂ ਗੰਢਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਤੇ ਸਬੰਧ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਇਕ ਰੰਗ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਨਹਿਸ਼ ਪਖ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰੰ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਪਰ ਬਿਆਨੇ ਹਾਂਦਰੂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਨਾਂਗ-ਪਖੀ ਰੁਚੀਆਂ ਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਵਾਹ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਰੁਝਾਣ ਵੀ ਤਕੜਾਈ ਫੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ, ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰਖਣ, ਅਤੇ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮਲੀਅਮੇਟ ਕਰ ਸੁਟਣ ਦੀ ਫਾਸੀ ਹੁਸ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁ-ਰੂਪਤਾ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਫਿਰਕੂ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਤੇ ਗਲਬੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਉੱਤੇ ਨਿਹਾਣਾਇਕ ਰੂਪ 'ਚ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜੇ ਇਹ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਹ ਸਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕਾ ਭਾਰਤ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਮਾਤ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਤੇ ਮੌਕਾ, ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ,

ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਜੋ ਮਾਡਲ ਅਪਣਾਇਆ, ਉਸਦੀ ਸੁਰ, ਤਤਕਾਲੀਨ ਯੁਗ ਦੀ ਪਰਧਾਨ ਤਰਜ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ। ਆਰਥਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਕਸਵੇਂ ਰਾਜਕੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਕੇਂਦਰਿਆਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਮੁਖਤਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਰਾਜਸੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਅਖੌਤੀ 'ਧਰਮ-ਨਿਰਪਖਤਾ' ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦਿੱਖ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੈਂਤੜੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਛੜੀਆਂ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛਡਕੇ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਘਟਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਕੀਲ ਲਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤਕ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚੌਧਰ ਬਣਾਈ ਰਖਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਨਿਬੜੀ।

ਅਸੀਵਿਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਸ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਜਕੀ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਆਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਜਿਸ 'ਪੰਜ ਸਾਲੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ' ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਸਿਕੇਬੰਦ ਉਪਾਅ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਮਲੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਹ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਚੇਚੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਈ 'ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ਼' ਉੱਤੇ ਝੂਠ 'ਤੇ ਫਰੋਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੁਲੰਮਾ ਉਤਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਅਸਲੀ, 'ਮਲਕ ਭਾਗੋ' ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਪਰਤਖ ਰੂਪ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਜੰਨ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖੋਰਾ ਪੈ ਡੁਹਿਆ। ਦੂਜਾ, ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਲੰਮੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਛਾਪਲੇ ਹੋਏ, ਪਰ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਮਹੋੜੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂ ਪੁਨਰਵਾਦ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਅਸੀਵਿਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਇਕ ਦਮ ਤੇਜ਼ੀ ਤੇ ਤਕੜਾਈ ਫੜ ਲਈ। ਜਦ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦੇ ਇਸ ਮੂੰਹ-ਜੋਰ ਵਗ ਰਹੇ ਵਹਿਣ ਮੂਹਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਝੂਠੀ 'ਧਰਮ-ਨਿਰਪਖਤਾ' ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਤੰਤਰੀਣ ਦਿਖਾਈ ਲਗਾ, ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਾਂਟਾ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ 'ਧਰਮ-ਨਿਰਪਖਤਾ' ਦੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਲਿਬਾਸ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਸੁਟਕੇ 'ਦੁਰਗਾ' ਦਾ ਨਕਾਬ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਰਾਜਸੀ ਮਨੋਰਥਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਬਦਨੀਤ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇਸ ਬਦਨੀਤੇ ਤੇ ਵੈਰ-ਭਾਵੀ ਵਤੀਰੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ, ਆਪਣੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕਾਰਜ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਵਜੂਦ ਸਮੱਈਆਂ (inherent) ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹੋਣਹਾਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਬਣਕੇ ਉਭਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦੇ ਬਿਫਰੇ ਹੋਏ ਦੈਂਤ ਮੂਹਰੇ ਝੁਕਣ ਜਾਂ ਲਿਫਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਮਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਖਾਲਸਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਖੁਲੇਦ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਦੋ -ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਫ਼ੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਖੇਡ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਗਈ। 'ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ-ਤਕਤਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮੁਖ ਧਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲ ਸੋਧਤ ਸੀ (ਤੇ ਹੈ)। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਪੈਂਤੜੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਵਸੋਂ ਦੇ ਵਡੇ ਹਿਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਤਾਂ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਫਿਰਕੂ ਰੁਖ ਆਪਣਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਜਨ-ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਕੇ ਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸਦਕਾ, ਉਹ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ 'ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ' ਜਿੰਨਾਂ ਵਧਵਾਂ ਫਿਰਕੂ ਰਵੱਈਆ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ

ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਸਦੀ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ, 'ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਦੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਭੱਲ ਬਣਾ ਸਕੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ' ਕੋਲੋਂ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦਾ ਗੁਰਜ਼ ਹਥਿਆਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੀ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਗੁਆ ਲਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮਿਹਣੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਮੂਲ ਲੈ ਲਈ। 'ਨਾ ਖੁਦਾ ਹੀ ਮਿਲਾ ਨਾ ਵਿਸਾਲੇ ਸਨਮ' ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਿਲੀ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਧਕ ਦਿਤਾ। ਉਪਰ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੜ੍ਹ ਢਨ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ 'ਨਹਿਰੂਵਾਦੀ ਮਾਡਲ' ਹੋਰ ਵੀ ਘਟੇ ਕੌਡੀਆਂ ਹੁਲ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲੋਂ ਤਿਖਾ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। 'ਨਹਿਰੂਵਾਦੀ ਮਾਡਲ' ਦੀ ਮੁਰਦਾ ਦੇਹ ਨੂੰ ਚੁਪ-ਚਾਪੀਤੇ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੋਡੀ 'ਅਰਥਚਾਰੇ' (market economy) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸੰਯੋਗ ਰਚਾ ਦਿਤਾ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਆਰਥਕ ਉਦਾਰੀਕਰਨ (economic liberalization) ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਮੰਤਕੀ ਨਤੀਜੇ (logical conclusion) 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਮਰਥਕ ਵਰਗਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਤੇ ਗਰੀਬ ਤਬਕੇ ਦਾ ਬਚਿਆ ਖੂਚਿਆ ਮੋਹ ਵੀ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਹਾਰੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾ-ਕ੍ਰਮ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਧੀ ਠਾਠ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਪਟਕਾ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆ ਸੁਟਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹਿੰਦੂ ਕਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਬਣਕੇ ਬਹੁਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਖਲਾਅ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਟੜ ਖ਼ਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਮਨਸ਼ਾ, ਮੁਢ ਤੋਂ ਹੀ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਤਿਆਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਲੰਮੀ ਘਾਲਣਾ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ, ਵਡੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਬਧ ਕਾਫ਼ਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਗੁੰਦਵੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਕਤ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੋਖੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਕਹਾਰੀ ਪਛਾੜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਚੂਲਾਂ ਦੇ ਉਖੜ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਹਿੰਦੂ ਕਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਧਾਰੇ ਲਈ ਬੇਹਦ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਭੂਇੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੇ ਪਿੰਡਾਅ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ ਕਿ, ਉਹ, ਹੁਣ, ਇਕ ਵੀ ਦਿਨ ਜਾਇਆ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਫੌਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਖ਼ਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕਟੜ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੇਂਤੜਾ, ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਨੂੰ ਹੀ ਭਰਤ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਮੌਲਿਕ ਧਰਮ ਮੰਨਣਾ, ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ 'ਗੈਰ' ਤੇ 'ਬਦੇਸ਼ੀ' ਧਰਮ ਦਰਸਾ ਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਦਾ ਮੁਖ ਚੋਟ-ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ: ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਮੇਤ ਬੁਧ ਤੇ ਜੈਨ ਮਤ ਦੀ ਸੁੰਤਰ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਨਕਾਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੇ ਹੀ ਬੋਣ-ਅੰਗਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਉਂ, 'ਹਿੰਦੂ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ' ਦੀ ਪੁਨਰ-ਮੁਰਜੀਤੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ-ਰਹਿਤ ਮੱਨਤਾ (authority) ਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਖ਼ਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੇਂਤੜੇ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਿਟਿਆਂ (political implications) ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨੰਬਰ ਇਕ : ਇਹ ਪੇਂਤੜਾ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀ ਅਫ਼ਰੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਕੰਮਲ 'ਹਿੰਦੂਕਰਨ'

ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਧਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜ਼ਹਿਰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਕਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅੰਦਰ ਘਟਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਭਵਿੰਡੀ, ਜਲਗਾਉ, ਭਾਗਲਪੁਰ, ਮੇਰਠ, ਬੇਕਾਰੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਕਿਆਂ ਲਈ 'ਤੇਲ ਦੇ ਬਾਲਣ' ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਉਤੇ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਏ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕਹਿਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਅੰਦਰ 'ਕੱਛ ਕੜਾ ਕੰਘਾ, ਕਿਰਪਾਨ - ਖੱਕ ਦਿਆਂਗੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਵਰਗੀ ਕੋਝੇ ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਦਿਲੀ ਇਹਾਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲ ਉਠਦੇ ਹਨ।

ਨੰਬਰ ਦੋ : ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੈਂਤੜਾ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਅਭ ਅਭ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਮਹਿਕ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੇਂਗ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਫਿਰਕੂ-ਫਾਸ਼ੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਕਾਰਜ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ। 'ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਵਿਚੋਂ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਕੋ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮਝਨ ਦੀ ਫਾਸ਼ੀ ਬਿਰਤੀ ਪਰਤਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਸ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ (cultural diversity) ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ-ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਉਹ, ਜੋ ਰੰਗਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ 'ਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫਾਸ਼ੀ ਮਸਲਤ ਹੋਰ ਵਧ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਬੋਲ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ 'ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ' ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਖੋਰਾ ਪਾਉ ਚਰਿਤਰ (nassimilatory character) ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਗਲਬੇ ਦਾ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਰੂਪ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ' ਦੇ ਸੂਤਰ (ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ, 'ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕਤਾ' (diversity in unity) ਦਾ ਸੁਧ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸੰਕਲਪ ਅੱਗੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਇਕੋ, ਖੋਰਾ-ਪਾਉ ਫਿਲਾਸਫੀ, ਹੀ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਆਪਣੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਾਰਨ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰਲੀ ਧਾਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਰਾਸ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਇਹ ਅਦਵੈਤਵਾਦੀ (unitarian) ਝਲ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਲਗ ਅਲਗ ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਖਤਰੇ ਦਾ ਟੱਲ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਤਰੇ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਇਹਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਡੂੰਘਾ ਸਰੋਕਾਰ (concern) ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਭ ਅਭ ਭਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਤਕੜਾਈ ਫੜ ਰਹੀਆਂ ਇਲਾਕਾਈ ਤਾਕਤਾਂ (regional forces) ਇਸ ਸਰੋਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਅਭ ਅਭ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀਆਂ 'ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਫੁਲਵਾੜੀਆਂ' ਨੂੰ ਦਰਤ-ਮਸਲਕੇ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕੋ, ਪਧਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸੁਟਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ, ਇਲਾਕਾਈ ਤਾਕਤਾਂ ਹਥੋਂ ਕਰਾਰੇ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ (assert) ਵਾਲੀ ਇਸ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਤੇ ਰੁਚੀ ਦੇ, ਭਵਿਖ ਅੰਦਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਭਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਮੋਢਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਰਗੇ 'ਪੁਸ਼ਕ' ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰੀਕ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵਖਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗੂੰਜਾਅ ਦੇਣ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਰਦਾਰ ਰੋਕ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਕਾਈ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਉਠਾਣ ਨੂੰ ਮਾਣ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਨਾਲ 'ਪੁਸ਼ ਅਮਦੀਦ' ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੰਬਰ-ਤਿੰਨ : ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੈਂਤੜਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਹਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਾਵਨਵਾਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਭਾਰਕੇ, ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਉਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਕਾਠੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਧਕੜ ਸੋਚ ਤੇ ਪ੍ਰਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਭੂਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਪੈਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਿਕਟ ਮੈਚ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਅੰਦਰ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਕਰੂਚੀਆਂ ਦਾ ਜੁਰਅਤ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਮਾਰੋਲ ਉਸਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੰਡਲ ਵਰਤਾਰਾ

ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵਾਸੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀਆਂ ਅਭ ਅਭ ਟੁਕੜੀਆਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਖੁਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਫਲਸਫ਼ਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਕੰਡੇ ਖਿਲਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਪਰਣਾਲੀ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਯੁਗਾਂ-ਯੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਥਾਈ ਲਛਣ ਬਣਿਆ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਸੁਭਾਵਿਕ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਜਾਂ ਓਹੜਾਂ-ਪੋਹੜਾਂ ਲਈ ਨਾਲ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਮਾਜੀ ਦਰਜਾ-ਬੰਦੀ (social stratification) ਦਾ ਇਹ ਸੰਸਥਾਈ ਢਾਂਚਾ ਹਿੰਦੂ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੀ ਅਹਿਮ ਸਿਧਾਂਤਕ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਫਲਸਫ਼ੇ ਵਲੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁਖੀ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੇ ਵੰਡ-ਵਖਰੇਵੇਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ, ਸਗੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਵਿਤਰਤਾ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਖੌਤੀ ਸਵਰਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਚੌਧਰ ਬਰਕਰਾਜ ਹੀ ਹੈ। ਵਸੋਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਿਗੂਣੀ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹਨਾਂ 'ਉਚ ਜਾਤਾਂ' ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਮੁਕੰਮਲ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣਾ ਰਖੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਹਿਮ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਰਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਚੌਧਰ ਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਅੰਦਰ ਤਕਨੀਕ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅੰਦਰ ਅਹਿਮ ਤਬਦੀਲੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਦਸ਼ਾ ਸੁਧਰਨ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਧਰ ਅੰਦਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਚੋਖਾ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, 'ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ' ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦੀ 'ਮੰਡੀ' ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ, ਤਾਕਤ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤ ਅੰਦਰ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਬਿਹਤਰੀ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗੀਝਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ, 'ਪਛੜੀਆਂ' ਜਾਂ 'ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ' (intermediary) ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਵਰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਹਲਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਪੁਹਾਣੇ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਪੌਜੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਗੀਝਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ, ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੱਤਾਂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿਸਾ ਵੰਡਾਉਣ ਦੀ ਗੀਝ ਤੇ ਚੇਤਨਤਾ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ 'ਮੰਡਲ ਵਰਤਾਰਾ', ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਆਕਰਨ

ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰਖ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰ ਬਿਆਨੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਗੜੇ ਮਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਆ ਰਿਹਾ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਇਹ ਨਾਸ਼ੂਰ, ਹੁਣ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਜਿਗਰ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ।

ਦਲਿਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਗੜਾਈ

'ਮੰਡਲ ਵਰਤਾਰੇ' ਦਾ ਹੀ ਸਗਵਾਂ (concomitant) ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ਟਾਂਤ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਗੜਾਈ ਹੈ। ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 'ਵੋਟ ਬੈਂਕ' ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਖੁਨਾਹੀ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨੇ, ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸ਼ੇ ਤੋਂ ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਅਪਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯੁਗਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ, ਲਾਚਾਰਗੀ ਤੇ ਜਲਾਲਤ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸਵੈਮਾਣ ਦੀ ਜੋ ਚਿਣਗ ਜਗੀ ਹੈ, ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਜਲਵੇਂ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਉਭਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਬਿਆਨੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨ-ਆਧਾਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਘੇਰੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਉਠਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਰਦਾਰ ਠਲ੍ਹ ਪਾਈ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ, ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਬੰਧੀ ਨੇ, ਮਿਟੀ 'ਚ ਰੋਲ ਕੇ ਰਖ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਲਕੋਂ ਜੌਫਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸੁਲੱਖਣੇ ਹੁਝਾਨ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਪਤਨ ਵਲ

ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ, ਆਪਣੇ ਦਿਓ-ਆਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨਵ-ਬਿਰਤੀ ਸਦਕਾ ਮਜ਼ਲੂਮ-ਵਰਗਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਘਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਸਰਾਪ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੰਕਾਰੀ ਰੂਚੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ, ਜਿਹੜੇ, ਕਿਸੇ ਪਾਰਸਿਕ ਵਰਗ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪਾਰਸਿਕ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਪਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਫਿਰਕੂ ਦਾਬੇ ਤੇ ਪਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਧਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬਲ ਫੜ ਰਹੇ ਕੁਝ ਹਾਂਦਰੂ ਰੂਝਾਨਾਂ ਦੇ ਮੇਲਵੇਂ ਪਰਤਾਵ ਸਦਕਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਫਨਾਹਕਾਰੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਸਮਰਥਾ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਪੈਣ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ।

1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਕੀ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਆਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ 'ਤੇ ਉਸਰਿਆ ਅਰਥਚਾਰਾ, ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਗਰ ਆਰਥਕ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪਛਾੜ ਸਦਕਾ ਆਰਥਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਰਾਜਕੀ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ (free competition) ਤੇ ਉਦਾਰੀ ਕਰਨ (liberalisation) ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪਰਬਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਪੁਨਾ ਮੋੜ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਤੇ ਵਿਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਲ ਵਿਕੇਂਦਰਿਤ (decentralize) ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੁਨਾ ਗੋੜਾ ਦੇ ਸਕਣਾ, ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੁਦਈ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਰਾਜਸੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪੇਂਡਰ ਅੰਦਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਮੁਖ ਟੇਕ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਸ-ਪਧਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕਮਾਏ ਵੱਕਾਰ (prestige) ਦੀ ਬਦੌਲਤ, ਇਹ ਪਾਰਟੀ, ਕੇਂਦਰਿਆਈ ਹੁਕਮਰਾਨਸ਼ਾਹੀ (centralized government) ਦਾ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ (tool) ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਬਾਰੂਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੰਦ ਹੁਣ ਬੰਦਾ ਤੇ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਸੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਹ ਰੋਲ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਂਦਰਿਆਈ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੋਇਆ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨਵੇਂ ਰੋਲ ਲਈ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਉਤੇ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਸਰ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਸੁਆਲ ਬਣਾਕੇ ਲੜਨ ਲਈ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਲੰਗੇਟ ਕਸਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਚਿਤਰਪਟ ਤੇ ਉਭਰੇ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ 'ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ' ਦੇ ਦਿਨ ਤਕਰੀਬਨ ਪੂਰਾ ਹੁਕੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਰਾਜਸੀ ਹਕੀਕਤ 'ਮਿਲਗੋਂਤਾ ਸਰਕਾਰਾਂ' (coalition governments) ਦੇ ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਕੇਨਸੇਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜਸੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪਰਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਲ-ਹੀਣ ਹੋਣ ਵਲ ਵਧੇਗਾ। ਪਿਛਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਜਦ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਲਗ ਅਲਗ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬਬ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਿਆਂ, ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਦਈ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਵੀਂ ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਤ ਦਾ 'ਖੂਬ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬ (it is fine) ਕਹਿਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਖ਼ਾਸ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਸਬੱਬ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਖਰੇਵਾਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਭਾਅ (ethos) ਪੱਖੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ, ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਯਾਦਾਂ, ਇਸਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਮੁਖ ਧਾਰਾ' ਨਾਲੋਂ ਤਿਖੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਖੇੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਮੂਲ ਮਰਜ਼ ਕਹਿ ਲਵੋ ਜਾਂ ਬਦਨੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ (distinct identity) ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤਬੀਅਤ ਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਗੀਆਨਾ ਮਿਜਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਵ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨਿਰਾਲੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਤੇ ਪਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਰੋਟੇ ਦਾ ਮੂਲ ਮੁਦਾ ਇਹੀ ਹੈ। ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਹਾਅ ਅੰਦਰ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਮਸਲੇ (parties issues) ਉਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ (ਤੇ ਉਠਦੇ ਰਹਿਣਗੇ) ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਮਸਲੇ ਉਲਝਦੇ ਮੁਲਝਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ 'ਝਗੜੇ' ਦਾ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰਾ ਜਦ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਦੇ, ਕਿਸ ਥਿਧ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਈ ਪਖਾਂ (factors) ਦੇ ਹਥ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਪਖ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੀ ਅਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗਾ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ (ਭਾਰਤੀ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਹਾਕਮਾਂ) ਦੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਹਵਾਈਏ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਮੁਨੱਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਘਟਨਾ-ਕ੍ਰਮ (international developments) ਕੀ ਰੁਖ਼ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰੁਖ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦਾਤ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਗੇ ਹੱਥ ਜਾਂ ਝੋਲੀ ਅਭਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਹ ਜ਼ੋਰੀਲੇ ਬੋਲਾਂ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਇਹ ਮੈਰਾਤ (entreaty) ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੂਲਾ ਮੇਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਤੇ ਕਠਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਮਲਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਡਮੁਲੀ ਦਾਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਾਂ ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਤੇ ਸੂਈ ਦਿਆਂ ਨਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ੀ ਅਮਲ 'ਚੋਂ ਉਹੀ ਕੌਮ ਜੇਤੂ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਹਕਾਂ ਤੇ ਹਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਝੀ ਤੇ ਜਾਚ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜੇ ਬਹੁਤੀ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਿਸਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੀਆਂ ਖਾਲਸਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮੁੜ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜੋਕੀ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਇਸ ਮੰਦਭਾਗੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਵਡੇ ਹਿੱਸੇ ਅਜੇ 'ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਗੀਤ' ਦੇ ਮਾਰੂ ਪਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਤੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਦੁਰਭਾਗ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਪੰਥ ਦੇ ਵਡੇ ਹਿੱਸੇ ਅਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਅਮਲ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਚਿਆਈ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਅਮਲ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਪਰੇਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਚਿਆਈ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਡੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ (illusion) ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਅੰਦਰ ਫੈਲੀ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਰਾਜਸੀ ਜਹਾਲਤ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁਕੀ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਉਤੇ ਜੰਮੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਛੜੇਵੇਂ ਦੀ ਇਸ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧੋ ਸੁਟਣਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਫੌਰੀ ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਕਾਰਜ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਹੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਲ ਇਕ ਇੱਕ ਵੀ ਅਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਫੈਲੇ ਇਸ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਆਸਾਨ ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਤਹਿ-ਦਰ-ਤਹਿ ਜੇਮੀ ਇਸ ਮੈਲ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੇ ਰਗੜਮਾਜੇ ਨਾਲ ਕੂਚ ਕੂਚ ਕੇ ਲਾਹੁਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਜਹਾਲਤ ਵਿਰੁਧ ਚੇਤਨਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਜੰਗਾਲੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਚੰਡਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਾਂ-ਪਖੀ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਣ ਦੀ ਤਵੱਕੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਜਰਬਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਖੜੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਉਤੇ ਹੀ ਟਿਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ, ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਲਜਾਂ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਦਵਾਨ, ਜੱਜ, ਵਕੀਲ, ਪਤਰਕਾਰ, ਇੰਜਨੀਅਰ, ਡਾਕਟਰ, ਲਿਖਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਗੁੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਵਰਗ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ

ਕੋਲ ਬੀਤੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਵਡਾ ਦੁਰਭਾਗ ਜਾਂ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕਾ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਤੇ ਲੋੜ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਸਕਿਆ।

ਪਿਛਲੀ (19ਵੀਂ) ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜਦ ਪੰਥ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ (scholars) ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ (intellectuals) ਨੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਉਸ ਘੜੀ ਮੌਕੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਅਕਾਦਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਵਡਮੁਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਅੰਦਰ ਜੋ ਲਿਆਕਤ ਤੇ ਪੜ੍ਹਲਾ ਦਿਖਾਇਆ, ਉਸ 'ਤੇ ਕੌਮ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਫ਼ਖਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਪੁੰਦਲੀਆਂ ਪੈ ਚੁਕੀਆਂ ਨਖੇੜੇ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਘਾੜਿਆ ਅਤੇ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਦੁਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਗੁਆ ਰਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਤਤ ਤੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਿਪਰ-ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰਾਂ ਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸੁਚੱਜੀਆਂ ਸਿਖਾਉ (educative) ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਉਂ, ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਆਗੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਹੱਲੇ ਦਾ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਬਕ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦਾ ਰੋਲ

ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਅਜੋਕੇ ਸੰਕਟ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ, ਕੁਲ ਮਿਲਾਕੇ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਰੋਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਕਿਥੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪਰਚੰਡ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੂੰ ਨਿਵਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਥੇ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ (reserve forces) ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਭਚਾਰ ਦੇ ਭਾਗੀ ਤੇ ਆਦੀ ਹੋ ਨਿਬੜੇ। ਕਿਥੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਗਾਹ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਤੇ ਕਰੜਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਥੇ ਇਸਦੇ ਵਡੇ ਹਿੱਸੇ ਖੁਦ ਉਪਭੋਗਵਾਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਬੈਠੇ। ਚੁਫੇਰੇ ਪਸਰੇ ਨਿਘਾਹਮਈ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਏਨਾ ਵਿਅਪਕ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਤਕੜੇ ਹਿੱਸੇ ਇਸ ਚਿਕਤ ਵਿਚ ਗਲ ਗਲ ਡੁਬੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਆਚਰਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਰਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਲਗਾਉ ਦਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਦਾਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਦੇਣ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਹੁਦਿਆਂ, ਪਦਵੀਆਂ, ਰੁਤਬਿਆਂ ਤੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਭੂਖ ਨੇ ਕੌਝਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਰਵਾਉਣੀ, ਬੌਧਿਕ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਾਰੂ ਲਛਣ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬੇਈਮਾਨੀ, ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਤੇ ਦਬੂਪੁਣੇ (meakness) ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਨਿਜ ਲਈ ਹਥਿਆਉਣ (self-promotion) ਤੇ ਨਿਜ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ (self-glorification) ਦੀ ਮਰਜ਼ ਨੇ ਵਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਤਤ ਰੂਪ 'ਚ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਮਲ ਦੀ ਨਿਰਮਲ ਨੁਹਾਰ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਹਿੱਸਾ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਵਰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਧੀਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਐਥ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ

ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਾ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਜੋਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹਾਂ ਖਰਵੇ ਬੋਲ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆ ਦੁਖ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਫੌੜਾ ਜਦ ਵਧਕੇ ਨਾਸ਼ੂਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਨਸ਼ਤਰ ਫੇਰਨਾ, ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਇਹ ਐਗਣ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਛੋਟ ਜਾਂ ਰਿਆਇਤ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਗੁਨਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਬੌਧਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਬੋਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰੱਖਤ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਤੇ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਹੇ ਇਸ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਦਾ ਅਸਰਦਾਰ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਸੰਕਟ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸਿੱਖ ਬੌਧਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੁਹਿਰਦ ਹਿੱਸਿਆਂ ਸਿਰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਇਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਜੁਰਅਤ ਤੇ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਅਤੇ 'ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ' ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਭਖਾਅ ਦੇਣ। ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਨਿਰਬਲਤਾ ਕਾਰਨ ਬਿਪਰ-ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਇਹ ਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ, ਉਹ, 'ਬੰਦੇ ਖੋਜ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਫਿਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਮਾਰਿ' ਦੀ ਗੁਰ-ਸਿਖਿਆ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦੇ ਆਪਾ-ਸੁਧਾਰ (self-refomation) ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਹੌਸਲਾ ਫੜਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਬੌਧਿਕ ਸਮਰਥਾ ਦੀ ਦਾਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਮਾਰਗ ਦਿਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਮਾਰਗ-ਦਿਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਈਏ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਤਿ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੀ ਕੋਈ ਹੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹਸਤੀ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਖੇਤ੍ਰ ਤੇ ਵਿਗਾਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਤਬ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਖੁਦ ਨਹਿਰੂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਮੌਜ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ' ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮੰਦਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗੂੜੀ, ਉਕਰੀ ਉਮੰਗ ਨੂੰ ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਅਮਲ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 1986 ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਇਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਗੀੜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਖੂਨੀ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਵੱਈਏ ਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਟੇਟ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ

ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਾਸਤਵਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਸਾਡੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ—ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਤੇ ਸਾਡਾ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸਾ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਹਿਦ (covenant) ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅਖਾਂ ਮੀਟਣੀਆਂ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸੰਦਰਭ (context) ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਇਥੇ ਪੱਥਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਰਾਹੀਂ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾਉਣਾ (dilute) ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਮਹਤਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹਸਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਖੰਡ (integrated) ਹਿਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਸੰਦਰਭ (context) ਵਿਚ ਇਕ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਗਿੜਤਾ (living contact) ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਲਿਆਉਣਾ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਤੇ ਦੇ ਹੰਡਾਏ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਅਸਾਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਅੰਤਰ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਮਝਣ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਲ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ—ਅਤਿ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪਰਤਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਿਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਥਿੜਕਣਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੁਰਾਹਿਆਂ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਨਾਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਘਟ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਜਾਂ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਭਰਵੀਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੁਧਨੀਤਕ ਮਾਰਗ-ਸੋਧ (strategic orientation) ਘੜਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਘਟ ਤੇ ਰੱਦੇ—ਅਮਲ (react) ਵਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੋ ਉਲਟ ਸਿਰਿਆਂ (extremes) ਵਲ ਉਲਰਦੀ—ਪਲਟਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਦੂਰਰਸ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰਕੇ, ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਵੇਲੇ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭਾਂ ਤੇ ਅੰਸ਼ਿਕ ਲਾਹਿਆਂ ਵਲ ਭੁੱਖਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਅਖ ਵਿਚੋਂ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਨਾਅਰਿਆਂ ਤੇ ਬੇਵਿਉਂਤੇ ਅਮਲਾਂ ਵਲ ਉਲਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲੰਮੇ ਚਿਹ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਲਟ-ਪੱਖੀ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੁਰਾਹੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ (complement) ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਕੌਮ-ਵੇਚੂ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਗੋਡੇ-ਟੇਕ ਰੁਚੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਅਧਾਰ ਸਿਰਜ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਤਿਖੀ ਸੁਰ ਵਾਲੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਤੇ ਚਕਵੇਂ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਅੰਦਰੋਂ ਕਬੂਲਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਲਗਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਤਰਕ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਰਥਾਤ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬੇਸਮਝ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਗਲਤ ਅਮਲਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ (revival) ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਭੋਇੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਕਦੇ ਏਸ ਸਿਰੇ ਤੇ ਕਦੇ ਓਸ ਸਿਰੇ ਭਟਕਣ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਖਤਮ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਥੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਵਾਸਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀ

ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਾਰਗ-ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ, ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੂਰਾ ਬਲ ਤੇ ਵੇਗ ਫੜਦਾ ਹੋਇਆ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਗੇ ਵਧ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਜੁਟਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। 'ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਆਪਸੀ ਬਹਿਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮੰਥਨ (churning) ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਠੀਕ ਤੇ ਗਲਤ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤੁਛ ਬੁਧੀ ਤੇ ਨਿਮਾਣੇ ਅਨੁਭਵ (experience) ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਰਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਭਰਵੀਂ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦੀ ਇਛਾ ਤੇ ਉਮੀਦ ਰਖਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਮੂਹੀ ਕੌਮ ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅੰਦਰਲੇ ਰੋਸ਼ਨ-ਦਿਮਾਗ ਹਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਪੜਚੋਲ, ਸੁਝਾਅ ਅਤੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਤਹਿ-ਦਿਲੋਂ ਜੀ ਆਇਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ (inviolable right) ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ, ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਾਜਸੀ ਮਰਿਯਾਦਾ (convention) ਅਨੁਸਾਰ, ਲੋਕ ਰਾਇ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ (to mobilize the public opinion) ਅਤੇ ਲੋਕ-ਰਾਜੀ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਹਰ ਢੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਤੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਚਿਆਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਤਬ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਅੰਦਰ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਈ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਨਤਕ ਰਾਜਸੀ ਲਾਮਬੰਦੀ (mass political mobilisation) ਤੇ ਅੰਮਲ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨੂੰ ਮੁਮਕਿਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਖ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਧਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਨਿਖੇੜਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸਹਿਯੋਗੀ ਤਾਕਤਾਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸੁਘੜ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਕੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਦਾ ਤੰਤ ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਰਖਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਤਾਕਤ, ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸਹਿਯੋਗੀ (natural ally) ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ (category) 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹਰ ਤਾਕਤ ਦਾ ਸਹੀ ਸਹੀ ਮੁਲੰਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਦੇ ਮੁਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸਮਝ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਬਹੁਪਰਤੀ ਹਿਲਜੁਲ ਤੇ ਹਲਚਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ, ਆਧਾਰ, ਵਾਜਬੀਅਤ (justification) ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪਰਣਾਏ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਹਮਾਇਤ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਵਜੋਂ ਨਜਿਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ (ਅਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ) ਅਣਮਨੁਖੀ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਧਰ ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਧਰ ਤੇ, ਮੁਜਰਮਾਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਗ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਵਧੀਕੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਰਗ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਿਰਕੂ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਰਗ ਦੇ ਜਬਰ ਤੇ ਧਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਘਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਭਰਾਤਰੀ ਇਕਮੁਠਤਾ (fraternal solidarity) ਦਾ ਗਹਿ-ਗਚਵਾਂ ਪਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਵਰਗ ਉੱਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਬਰ ਤੇ ਧਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਸੰਬੰਧਤ ਵਰਗ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਢੁਕਵੀਂ ਭਰਾਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ (solidarity action) ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਹਾਖੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਿਕ ਠੋਕਵੀਂ ਹਿਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤੇ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵਿਜ਼ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਫਿਰਕੂ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦੇਣ ਦੀ ਬਦਨੀਤ ਨਾਲ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਹਰ ਯਤਨ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਲਗ ਅਲਗ ਭਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਹਕਾਂ ਤੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਭਾਰੂ ਸਿੱਖ ਸੁਰਖਿਆ ਫੌਰਸਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ, ਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾੜੇ ਦੇ ਟਟੂਆਂ (mercenaries) ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕਪਟੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘਟਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਧੇ ਵਧ ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਕੌਮੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਲਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਕ, ਜਿਸਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ 'ਕੂਲਾ' (soft) ਰੂਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਧ ਧੋਧੇ ਭਰਿਆ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ ਤੇ ਪਤਿਆ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਜੱਫੀ 'ਚ ਜਕੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਵਧੇਰੇ ਕੁਰੱਖਤ ਤੇ ਖੁੰਬਾਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਹੀ ਮੰਤਵ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਧ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ, ਅਨੇਕਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਲ ਅਜ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਸ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ, ਮੁਖ ਰੂਪ 'ਚ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਤੇ ਭੁਚਲਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭੁਚਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹ, ਵਾਰ-ਵਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਭਿਆਲੀ ਤੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਲ ਤਿਲੁਕ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਡੀ ਢਾਹ ਲਗੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰੋਲ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁਧ ਫਿਰਕੂ ਵਿਰੁਧ ਘੋਲ ਰਹੀ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਤੇ ਪਤਿਆਉਣ ਦੀ ਫਰੇਬੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਡ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੀ ਅਕਾਲੀ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਭਰਮਾਊ ਰੂਪ ਪਛਾਣਨ ਵਿਚ ਫਿਰ ਖਤਾ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ 'ਮਛਲੀ ਜਾਲ ਨਾ ਜਾਣਿਆ' ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਗਲਤੀ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਕੋਲੋਂ ਲਾਹੇਵੰਦੇ ਸਬਕ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਹਰ ਰੂਪ, ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਹਰ ਚਾਲ ਪਿਛੇ ਛੁਪੇ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਚਿਤਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੁਬੈਲ ਬਣਾਕੇ ਰਖਣ ਦੀਆਂ ਨੀਤਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫ਼ਾ, ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਫਿਰਕੂ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਸੋਚ ਤੇ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤਾਈ ਨਾਲ ਰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਣ' ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸਪਿਰਿਟ, ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਨੀਤੀ-ਪੌਤੜੇ ਤੇ ਅਮਲ 'ਚੋਂ ਟਕਰਾਅ 'ਚ ਆ ਰਹੇ ਹਿਸਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਅੰਦਰਲੇ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਹਲਕਿਆਂ ਵਲ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗੇ ਵਧਕੇ ਮਿਤਰਤਾ ਦਾ ਹਥ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਗ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਉਦਾਰ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪਿਰਿਟ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇ।

ਵਸੀਅਤ ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ੇਰੂਮਾਨ

ਮੈਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਫ਼ੇਰੂਮਾਨ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਅਤੇ ਦੇਸਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਸੱਜਣ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਪਣਾ ਅੰਤਮ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਮੇਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਜੇਗਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਅੱਜ, 1 ਅਗਸਤ, ਸੰਨ 1969 ਨੂੰ ਮੈਂ 85 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।

ਬੀਤੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਘੋਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਜੀਵਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਦੇਸ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਥ ਅਜੇ ਭੀ ਪਰਾਧੀਨ ਹੈ। ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਦੰਭੀ ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਦੋਖੀ ਛਾ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੌਰਵ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮਰਨ ਬਹਤ ਅਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਸਭ ਮਰਨ ਦੇ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਕਾਇਰਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਕੇ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਪੂਰਨ ਤੇ ਪੱਕਾ ਜੱਫਾ ਪਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੰਭ ਤੇ ਅਧਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ, ਕੁੰਭ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਥ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਅਤੇ ਅਧਮਾਨ ਜੋ ਅੱਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਜੋ ਅੱਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਧਾਂ, ਮਹੰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਚ ਲਈ ਹੈ।

ਇਹ ਕੂੜ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਅਤੇ ਦੰਭ ਦਾ ਜਾਲ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਹੁਣ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਅਰਦਾਸੇ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਪ ਪੰਥ ਦੇ ਉੱਠ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਪ ਬਿਨਾਂ ਸੀਸ ਦਿੱਤਿਆਂ ਧੋਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ, ਸੰਤ ਫ਼ਤਹ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੰਭੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਗਨੀ-ਕੁੰਭ, ਪੁਕਾਰ-ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਹੂਤੀਆਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਹੁਣ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਅਧੋਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਰਾਇਸ਼ਚਿਤ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਜੂ ਪੰਥ, ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਥ, ਅਥਵਾ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕੇ।

ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਪਛਾਨਣ। ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਫ਼ਤਹ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅਗਨੀ ਕੁੰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੂਕ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਪੰਥ ਦੇ ਮਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨਾਲ ਯਥਾ ਯੋਗ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਦੰਡ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਅਗਨੀ ਕੁੰਡ ਢਾਹ ਦਿਤੇ ਜਾਣ, ਕਿਉਂਜੋ ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਉੱਜਲੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਕਲੰਕ ਹਨ।

ਸੰਗਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮੇਰੀ ਤੁੱਛ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰਨ।

ਸੰਪੂਰਨ ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ !

ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਅਮਰ ਰਹੇ !

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥

ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ੇਰੂਮਾਨ।

ਲੈਕਚਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

(ਨਾਰੰਗਵਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ ੨੫-੦੮-੧੯੮੧)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਸਜੀ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਇਹ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਮਨਾਉਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਵਿਛੜੇ ਆ ਪੂਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕਰਕੇ, ਇਕੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਤੇ ਲੱਗਾ, ਉਹਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ....., ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ, ਉਦੋਂ ਬਿਅੰਤ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਂਡ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਦੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਟਾਈਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਇਹ ਗਤਬਤ ਰਹੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਇਹ ਗੁਰਬਚਨਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਦੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਸਾਲ ਵੀ ਦਾਸ ਉਥੇ (ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ) ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਐਤਕੀਂ ਦਾਸ ਸੁਰਖਰੂ ਸੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਉਥੇ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛੋ (ਕਿ) ਇਕੱਠ ਉਥੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜਿਕਰ ਸੀ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ, ਉਹ ਵੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਹੈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ (ਜੁਆਨੀ) ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਅਭਾਗਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਓ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣ ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਆ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜ ਭਾਵੇਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੇ ਜੁੰਮੇ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਕੇਵਲ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ, ਵਿਆਹ ਦੀ। ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਅੱਜ ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਦਿਨ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਗਲਤ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਭਾਦਰੋਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਤੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਹਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਹੌਲ ਬਣਿਆਂ ਆ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਣ ਕੇ, ਰਾਜ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਜੋ ਉਪਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ.....। ਪੰਜਾਂ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਏ, ਵਿਹਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨਗੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰਨ ਕਿਰਪਾ, ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਐਸੀ ਹਰਕਤ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਏ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦਾ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲੇਗਾ, ਫਲ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਹਦੀ ਸਾਰੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੇ ਜੁੰਮੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਾਨਬੀਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ

ਮੈਂ ਭਰੇ ਦਿਵਾਨ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਗਲਾ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੌਮ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਾਣਨ ਤੇ ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਜਾਣਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਲਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੰਭਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਜੋ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ। ਇਹ ਸਮਾ ਵੀ ਲੰਘ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਤੇ ਨਹੀਂ ਭਈ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣਾ। ਦਿਨ ਤੇ ਪੰਜ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਆ, ਲੰਘੇਗਾ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ। ਸੋ ਅਗਲਾ ਸਮਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਸਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਆ, ਕਿਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਨਾ ਸਮਝ ਲਿਉ ਜਾਂ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਲਿਉ। ਪੁਰਾ ਵਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਦਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੈਣਾ ਨਾ ਪੈਣਾ ਤਾਂ ਬੱਦਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਆ ਨਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪੈਣ ਨੂੰ ਵਗਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਹੜੇ ਟਾਈਮ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾ ਵਰਤ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਅੱਗੋਂ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖਲਬੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਆ।

ਮੈਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕੋਈ ਸਮਾ ਐਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ। ਜਥੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ (ਕਿ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਰੱਸਣਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਹਨੂੰ ਉਹ ਯੋਗ ਤੇ ਲਾਈਕ ਸਮਝਣਗੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਨੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਆਂ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਬਲਕਿ ਚੱਲਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਦਾਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਆ ਤੇ ਜੇ ਕੇਵਲ ਮੇਰੇ ਚੰਮ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆਰ ਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਹਦੀ ਚੋਣ ਸੰਗਤ ਤੇ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਉਹ ਹਾਰੇਗਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਲੱਖਾਂ, ਨਾਲ ਦੇ ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਜਥੇ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤੇ ਜੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਾਂਗੇ ਤੇ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵੇਖ ਲਉ ਭਾਵੇਂ, ਕੁਝ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੂਰਖ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਿਹਾ ਚੁਣ ਲਿਆ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੰਡੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ (ਵਿਚਾਰ) ਕਈਆਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ-ਚੌਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਖਿਆਲ ਸੀ, ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਉਂ ਝੂਠੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਆ, ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ। ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਸੀ (ਕਿ) ਅਨਪੜ੍ਹ (ਆ), ਉਹ ਠੀਕ ਸਨ (ਕਿਉਂਕਿ) ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕੱਖ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਰਖ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ, ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਆ। ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਾ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਜੰਮਿਆ, ਨਾ ਜੰਮਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਸੋ ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਦੀ ਆ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਹੜੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ (ਕਿ) ਕੋਈ

ਖਿਆਲ ਨਾ ਕਰਿਉ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀਆਂ ਖੋਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਰਹੇਗਾ। ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਉਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਰਾਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਰਤਣਾ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚਾਲ ਵੇਖ ਕਰਕੇ ਇੰਨੀ ਕੁ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਭਾਵੇਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਚਨ ਅਯੋਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਆ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਜੁੜੇ ਹੋ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ, ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਡੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਦਾਸ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੌਰਮੈਂਟ ਵੇਖੋ ਕੈਸੀ ਵਿਹਲੀ ਹੁੰਦੀ ਆ ਤੇ ਉਹ ਵਿਹਲੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਵੇਗੀ। ਆਪਾਂ ਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਕੀ....., ਨਾ ਲਾਉਣ ਜੋਗੇ ਆਂ, ਨਾ ਲਾਉਣਾ, ਨਾ ਕਦੀ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲਵਾਉਣਗੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਦੇ ਤੋਂ ਲਵਾਉਣ ਤੇ ਕਿਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾਂ ਮੈਂ ਖਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਬੋਲਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਮਾਫ਼ ਕਰਿਉ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਬਾਤਚੀਤ—ਇੰਡੀਅਨ ਆਰਮੀ ਬੁਲੇਟਿਨ

ਭੂਮਿਕਾ

1. ਹੁਣ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਜ਼ਕੀਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖ਼ਰੀ ਪਲਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਨਰਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਗਰਵਾਦੀ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਲੁਕਣਗਾਹਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ

2. ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹਰੇਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਲਿਖਤੀ ਕਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧੀਰਜ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਇਹਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ, ਮੁਜਰਮਾਂ, ਕਾਂਤਲਾਂ, ਤਸਕਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਣ-ਉਚਿਤ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਧਰੋਹੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕਾ, ਸੋਫਿਸਟੀਕੇਟਿਡ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਦ-ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਰਾਜ਼ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਗਰਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।
3. ਇਹਨਾਂ ਹਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਮੁੱਠਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਦੁਰੰਤ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

4. ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਭ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਜੁਆਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ, ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਹੌਸਲਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਜਿਹੜੇ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਫੌਜ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾ ਕੱਸ ਕੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬਰ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਿਖਾਇਆ। ਜਿੱਥੋਂ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਠ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰੀ ਉਕਸਾਹਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਗਵਾਇਆ।

ਇੱਕ ਅਪੀਲ

5. ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜੇ ਭਗੌੜੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ, ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਤੁਰਤ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਭਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਲਈ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਥਰ-ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ।
6. ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਡਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਸੁਣੋ।
7. ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੰਗਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮਾਤਰ ਭੂਮੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਲੰਬਾ ਵਿਰਸਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜਿਊਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਦੀ ਹਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ

8. ਫੌਜ ਖਿਲਕੁਲ ਇੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਦਾਰਾ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਨਸਲ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੌੜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੀ ਧੱਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਮਾਣ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਅਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਨਾ-ਟਾਲਣਯੋਗ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸ਼ਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

*

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੱਤਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਪਤ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਲੈਕ ਥੰਡਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਹੜੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਮਲੀਆ-ਮੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਲਈ ਇੱਕ ਚੁਨੌਤੀ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਮਨਮਾਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰਾ ਮਾਣ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਲੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੱਤਵਾਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਚਿਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣੇ ਕਰੇ :

(ੳ) ਆਮ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਕਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਸਕਣ। ਜਨਤਾ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ 'ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਨ (ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰੇ)। ਇਨਾਮ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਅ) ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚੀਏ ਕਿ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਣੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੈਂਕੜੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀਏ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਬਦਲੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

- (ੲ) ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਥਾਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਦ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਬਦਕਿਸਮਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖੁਆਇਆ ਅਤੇ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ 'ਪਨਾਹ' ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਦਲੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- (ਸ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਕਈ ਜਾਬਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਇੰਨੀ ਵਿਗੜ ਗਈ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਣ-ਉਚਿਤ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਡਰੋਂ ਲੁਕਣ ਲੱਗ ਗਏ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਹੱਥੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲਾਂਭੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ?
- (ਹ) ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸੇ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਜੁਲਮ ਢਾਹੁਣ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਪਾਸ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਲੋਕ ਇੰਨੇ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ? ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- (ਕ) ਪੁਲਿਸ ਨਿਆਇਕ/ਮਾਲੀਆ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੱਖ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਬਰਾਨੇ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੇ ਪੁਲਿਸ ਦਖਲ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ।
- (ਖ) ਅੱਤਵਾਦੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਪੱਤਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਬਟੋਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਰਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਬਟੋਰਨ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਅਸਮਰਥਤਾ ਦਿਖਾਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰੋਹ

ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਲੇਕਿਨ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇਹਨਾਂ ਗਰੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਟੋਰੇ ਅਤੇ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਹੈ।

- (ਗ) ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਹ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੈਸਾ ਆਪਣੀਆਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰੀ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਪਤ ਫੰਡ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦਾ ਮਿਤੀ-ਅੰਤ ਤਕ ਹਿਸਾਬ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।
- (ਘ) ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾਜ਼ਕ ਅਤੇ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ (ਮੀਡੀਆ) ਵਿੱਚ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਡੈਂਡੀ ਵੀ ਪਿੱਟੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਤਕ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਲਾਤ ਸੁਧਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਛਾਲਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਪਾਸ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਅੱਤਵਾਦ ਵਰਗੇ ਹਲਾਤ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਣ।
- (ਙ) ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਪਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਤ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਡੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ।

ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਖੁਨਿਆਦੀ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਪਾਉ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਘੋਖ ਕਰੇਗਾ।

ਹਸਤਾਖਰੀ (ਸਹੀ/-)

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ

ਮਿਤੀ 28-08-1993

ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. ਅਫ਼ੀਸਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

*

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਮ ਐਲਾਨਨਾਮਾ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ

ਜਦ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਜਮਾਂਦਰੂ ਗ਼ੈਰਤ ਦੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤੇ ਨਾ-ਬੰਦਣ-ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ, ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਮਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ।

ਜਦ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੰਮ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿਰ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਐਸੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਆਗਮਨ, ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਡਰ ਅਤੇ ਮੁਥਾਜੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉੱਚਤਮ ਉਮੰਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ, ਆਖਰੀ ਚਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਜਦ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਦ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚਾਰਟਰ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਗ਼ੈਰਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਯਕੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਉਨਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੰਗੇਰੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਦ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਦ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਇਸ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਮ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਸਾਂਝਾ ਮਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਅੰਗ, ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਉਪਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਤੇ ਆਸਰਦਾਇਕ ਮਾਨਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲਾਏਗਾ।

ਧਾਰਾ 1

ਸਭ ਇਨਸਾਨ, ਜਨਮ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਗੈਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 2

ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਲਿੰਗ, ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਜਾਇਦਾਦ, ਜਨਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ, ਰੱਖਦਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਕਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹੁਕਮੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇ, ਟਰੱਸਟ ਹੋਵੇ, ਗ਼ੈਰ-ਸਵੈਰਾਜੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਹਦੀ ਸਰਖ ਸਮਰੱਥਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਰੋਕ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ।

ਧਾਰਾ 3

ਹਰੇਕ ਨੂੰ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਰੱਖਿਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 4

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਜਾਂ ਚਾਕਰੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਵਿਉਂਤਾਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਧਾਰਾ 5

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤਸੀਹੇ ਜਾਂ ਨਿਰਦਈ, ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸਲੂਕ ਜਾਂ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਧਾਰਾ 6

ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਕਨੂੰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 7

ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼, ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 8

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਯੋਗ ਕੌਮੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 9

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ਼ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਨਿਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 10

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਉਹਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਪਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਹਾਹੀ ਪੂਰੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਸਬ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ (ਪਬਲਿਕ) ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 11

(1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾਯੋਗ (ਪੀਨਲ) ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਹਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਹਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਫੈਂਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਭ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ।

(2) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਉਸ ਵਕਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਜਦ ਇਹ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਧਾਰਾ 12

ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਪਤਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ, ਘਰ ਜਾਂ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਹਦੀ ਗ਼ੈਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰਰਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਨੂੰਨੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 13

(1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

(2) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ, ਜਾਣ ਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 14

(1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਮਾਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਹੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਜੁਰਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਧਾਰਾ 15

(1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

(2) ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 16

- (1) ਬਾਲਗ ਉਮਰ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲ, ਕੌਮੀਅਤ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬੰਦਸ਼ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਸ਼ਾਦੀ-ਸ਼ੁਦਾ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਤਲਾਕ ਸਮੇਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਹਨ।
- (2) ਵਿਆਹ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤ, ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।
- (3) ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗਰੁੱਪ ਇਕਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 17

- (1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਜਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।
- (2) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪ-ਹੁਦਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 18

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਚਣੀ, ਜ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਜਾਂ ਮਤ ਬਦਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਜਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਆਮ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼, ਵਿਹਾਰ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਮਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 19

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬੇਬਾਹਰ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਢੂੰਡਣ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ (ਪਹੁੰਚਾਉਣ) ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 20

- (1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਰ-ਅਮਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (2) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 21

- (1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (2) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 22

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਤੌਰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਯਤਨ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਹਦੀ ਫ਼ੀਰਤ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 23

- (1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚੁਣਨ, ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਮੁਨਾਸਬ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਤਾਂ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (2) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (3) ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਤਨਖਾਹ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਗ਼ੈਰਤ ਵਾਲਾ ਨਿਰਬਾਹ ਚਲਾ ਸਕੇ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ 'ਤੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- (4) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 24

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਅਤੇ ਵਿਹਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬ ਸੀਮਾ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲੈਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 25

- (1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਵਾਸਤੇ ਭੋਜਨ, ਬਸਤਰ, ਘਰ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਮੇਤ, ਇੱਕ ਮੁਨਾਸਬ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਬੀਮਾਰੀ, ਅੰਗਹੀਨਤਾ, ਵਿਧਵਾਪਣ, ਬੁਢਾਪੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਦੀ ਬੁਝ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (2) ਮਾਤਾਪਨ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਵੇਲੇ ਉਚੇਰੇ ਤਵੱਜੋਂ ਅਤੇ ਇਮਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਸਭ ਬੱਚੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਅਣ-ਵਿਆਹੇ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 26

- (1) ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ, ਘਟੋ-ਘੱਟ ਮੁੱਢਲੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਾਰਾਨਾ ਵਿਦਿਆ ਆਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਸਭ ਨੂੰ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲੇਗੀ।
- (2) ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੌਮਾਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਹਿਮਤੀ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗੀ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਹਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਅਮਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

- (3) ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆ ਅਗਾਊਂ ਚੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 27

- (1) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ, ਕਲਾ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਉਨਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (2) ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ, ਸਾਹਿੱਤਕ ਜਾਂ ਕਲਾਤਮਕ ਕਿਰਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਲੇਖਕ ਹੋਵੇ, ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 28

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ 'ਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਧਾਰਾ 29

- (1) ਹਰੇਕ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵੱਲ ਫ਼ਰਜ਼ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਜਿਸ (ਸਮਾਜ) ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਵਿਕਾਸ ਸੰਭਵ ਹੈ।
- (2) ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਲਈ ਵਾਜਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਲਾਕ, ਅਮਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਕਨੂੰਨ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ।
- (3) ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਧਾਰਾ 30

ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਬਣ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼, ਗਰੁੱਪ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

(ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵੱਲੋਂ 10 ਦਸੰਬਰ 1948 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।)

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਸ ਭਰੀ ਚਿੱਠੀ

ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ.
ਗਰੁੱਪ ਕਮਾਂਡੈਂਟ
ਸੇਂਟਰਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸ,
ਗਰੁੱਪ ਹੈਡਕਵਾਟਰ
ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਹੋਮ ਅਫ਼ੇਅਰਜ਼

ਫ਼ੋਨ 260371
ਇਰੂਚਸਾਹ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੈਕਿਓਡ ਫਲੋਰ
249, ਡਾ. ਡੀ. ਐਨ. ਰੋਡ, ਫੋਰਟ,
ਬੰਬੇ-400001.
ਮਿਤੀ 18 ਜੁਲਾਈ, 1984

ਪਿਆਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ,

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 37 ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕਰਨ, ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ, ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਤੇ ਜਬਰ ਕਰਨ, ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ। ਚਾਰ ਕੋਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ 24 ਕਤਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਅਤੇ 3.7" ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ।

37 ਦੂਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਰ ਜਾਤ, ਨਸਲ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਤਾਕਤ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਅਫ਼ਗਾਨ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੀ, ਹਰ ਸੈਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਾਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ, ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਗਊਆਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰਾਂ ਨਾਲ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਚੌਧਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ। 1919 ਵਿੱਚ ਜੱਲੂਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬੰਬਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੇ. ਏ. ਵਾਰਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਸਿਪਾਹੀ ਭਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਛੱਡੇਗੀ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦਿਆਂ.....

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਪਦਾਈ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੀਰੋ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ, ਜਰਨਲ ਸ਼ਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ (ਜੋ ਜਨੇਵਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ), ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਆਪੇਸ਼ਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਪਲਾਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੁੱਧ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਅਨੈਕਸਚਰ ਸੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਬੂਟਾਂ ਸਮੇਤ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 1919 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੇ ਵੀ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿੱਚ 2000 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਮਿਲਟਰੀ ਭੇਜਣਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਾ 1857 ਵਾਂਗ ਲਾਮਬੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕਮਾਂਡਰ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਾਤਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਨੇ ਇੱਕ ਇਨਫੈਨਟਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪਲਟਣ ਕੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਡਰ ਸੱਚੇ ਨਿਕਲੇ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ।

ਹਿੰਦ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਭਰੇ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਸੈਕਟਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੋ ਪੱਤਰ ਅਨੈਕਸਚਰ ਏ ਤੇ ਬੀ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸੁਤਾਨ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਰ ਹੀਲੇ ਰੁਕ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਧਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਵਾਂਗ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬ ਮਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮਕਾਰੀ ਭਰਿਆ ਰੁਤਬਾ ਪਾ ਕੇ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੇਵਲ ਵਕਤੀ ਲਾਭ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਪੋਲੀਅਨ ਸਪੈਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬੇਫ਼ਾਇਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮਜ਼ੋਰ, ਪਾਗਲ ਜਾਂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਝਾਸਦੀ ਬਾਰੇ ਨੌਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਜੇਤਾ ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਇਟਹੁੱਡ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਤਿਆਗਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਬਦਅਮਨੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੇਵੱਸ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਿਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ 65 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਮੈਂਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੇ। ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਅਤੇ ਬਦਲਾ। ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਜਿਹਨਾਂ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਾਭ ਤਾਂ 1962, 65 ਤੋਂ 1971 ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਇਹ ਵਾਧੂ ਦਿਆਲਤਾ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਧ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਫਾਕਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਹਲਕੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ 6000 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਯੋਜਿਸ ਐਰਿਲ ਵਿਖੇ ਮਾਰਨਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਰਨੈਲ ਹੁਣ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸਜ਼ਾ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਲਮਾਨਾ ਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰੀ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੀਮਤੀ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬੈਠਾ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਜੰਗ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਭਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੇਭੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜਨਗੇ। ਫ਼ੌਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਇਸ ਫ਼ੌਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਕਤਲ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਗੇ। ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਜੋ ਇਸ ਜਾਲਮਾਨਾ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੇਰੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤਿਆਗ ਪੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਤ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਛੇ ਤਰੀਕ ਬਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮਾਰਚ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਧੂਨ ਪੀਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ 06 ਜੁਲਾਈ, 1984 ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

ਸੂਬਾ ਹੈੱਡਕੁਆਟਰਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਇਸ ਔਰਤ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟਾ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖ ਸਕਾਂਗੇ।

ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ

ਦਸਖਤ

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ
ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸੀ. ਆਈ. ਐਸ. ਐਫ. ਬੰਬੇ

ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ
ਪਰੋਜੈਕਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਨਕਲ :

1. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸੀ. ਆਈ. ਐਸ. ਐਫ. ਲੋਧੀ ਰੋਡ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
2. ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਡਬਲਿਊ/ਜੇਨ ਸੀ. ਆਈ. ਐਸ. ਐਫ., ਆਰ. ਸੀ. ਐਫ. ਆਈ. ਕੈਪਲੈਕਸ, ਬੰਬੇ-400074

ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੱਤਰ

ਵੱਲ :

ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ,
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ,
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ,
ਹਾਲ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਜੋਧਪੁਰ।

ਵੱਲ :

ਸ੍ਰੀ ਰਜੀਵ ਗਾਂਧੀ,
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ
7 ਰੇਸ ਕੋਰਸ ਰੋਡ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ,

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਡਾਕ ਵਿੱਚ ਸਣਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋਵੋਗੇ, ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਪੱਤਰ ਪਾਉਗੇ। ਕਨਫਿਊਸਿਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, “ਜੋ ਸਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਹੋਸਲੇ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।” ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਹ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਜਾਗੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਬਤ ਤੇ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀਏ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਗ਼ੈਰ ਵਾਜ਼ਬ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਰਵਾਇਤੀ ਵਤੀਰੇ ਲਈ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੀ। ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਖਾਂਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅਸੂਲੀ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। “ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹਾਂ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।”

ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਮੇਰੀ ਸਿੱਧੀ-ਪੱਧਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਪਤਚਰ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, “ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੱਬ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਾਂਗਾ।” ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

1984 ਤੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਦੇ ਮਨਘੜਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਜ਼ਾਏ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅਫ਼ਸੋਸ ਜਾਂ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਪਾਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਾਡੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਮੌਤ

ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਵਰਦਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਰਮਨ ਕੁੰਜਨ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਮੌਤ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜੱਲਾਦ ਦੇ ਡਾਸੀ ਵਾਲੇ ਫੰਦੇ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਮੇਰੀ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟਾਂ।

ਮੂੰਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਰਾਜ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੋਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡਾ ਵਤੀਰਾ ਐਲਾਨੀਆਂ ਨਿਯਤਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਕੌੜੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਰੋਕੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣਗੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਐਲਾਨ ਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਧੋਖਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਸੋਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਤਿਲਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਐਚ. ਕੇ. ਐਲ. ਭਗਤ, ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਟਾਈਟਲਰ ਤੇ ਮਾਕਨ ਵਰਗੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਹੈਲੀ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, “ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਦਰੱਖਤ ਗਿਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕੰਬਦੀ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੰਗਦਿਲ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਰਾਖੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ਹਾਰੇ ਤੁਸੀਂ 1984 ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗਵਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਟਾਨ ਵਾਂਗ ਛਾਤੀਆਂ ਭਾਹ ਕੇ ਸਦਾ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਚਮਚਿਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੁੰਝੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੱਲ੍ਹੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਪਾਉਣ ਦੇ ਤੁੱਲ ਸੀ।

ਅੱਜ ਜੇ ਕਿਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ੀ ਬੰਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਟੈਗੋਰ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ 1919 ਵਿੱਚ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਨਾਇਟਹੁੱਡ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਇਹ ਤਮਗੇ ਸਾਡੀ ਰੁਸਵਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਤੰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਹਾਂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਾਫ਼ ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਤੰਗਦਿਲ ਤੇ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਜਾਤੀ ਸੋਚ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

(ੳ) ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤਿਲਕ ਤੇ ਜੰਝੂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਵਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ‘ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ’ ਬਣੇ।

(ਅ) ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਵੀ ਇਕਬਾਲ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕੀਮਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕੰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, “ਨਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਬੀਤੇ ਦੀ, ਪਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਹੁੰਦੀ।”

(ਬ) ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਬਣ ਕੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨਾਂ, ਤੁਰਕਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ‘ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਹੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦ ਦੇ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਕਰਦੇ ਸਨ,

(ਡੀ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹਿੰਦ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਦੀ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੱਬਣ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ 90 ਫ਼ੀਸਦੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਜੇ ਕੁੱਲ 121 ਲੋਕ ਫ਼ਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 93 ਸਿੱਖ ਸਨ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲੇ 2647 ਆਦਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 2147 ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਖੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ 1302 ਬੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 799 ਸਿੱਖ ਸਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਘਰ-ਘਾਟ ਵੀ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ।

(ਈ) ਕੀ ਤੁਸੀਂ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁਖ-ਦਰਦਾਂ ‘ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੋਗੇ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ‘ਤੇ ਚੀਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਛੁਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹਿਸਾਬ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਬੇਘਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜਾਨਸਨ ਕੈਂਪਬੈਲ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਲਬਾ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਇਸ ਪਾਗਲਪਣ ‘ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ਾਸ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ।” ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ? ਉਹਨਾਂ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਵਾ ਲਿਆ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਪਟੇਲ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰੱਸਾਕੱਸੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। 6 ਜੁਲਾਈ, 1946 ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, “ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਲੂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿੱਤਾ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਮਾ ਪਹਿਲਾਂ 1929 ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲਹੌਰ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, “ਕਾਂਗਰਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।” ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੂਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਏਸ਼ੀ. ਬੈਨਰਜੀ।

18 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਜੰਗ ਵਿਖੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਤਰਕਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ 19 ਮਾਰਚ, 1931 ਦੇ ਯੋਗ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੱਕ-ਸੁਬੇ ਤੇ ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ

ਦਿਉ। ਭੁਗਾਡੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਾਂਗਰਸ ਆਪ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਰਾਦਰ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ 1950 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕਸਮਾਂ 'ਤੇ ਵਾਅਦੇ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣਾ ਅਤੇ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਾ ਮਾਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣ ਲਈ ਵਿਗਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੰਡ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਘੱਡਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੜ ਮਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਂਹ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕਤਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰੀ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ 1962, 1965 ਅਤੇ 1971 ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਰੋਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 25 ਦੀ ਉੱਪ ਧਾਰਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਧੀ ਤੇ ਜੈਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਜਕੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਮੂਰਖ ਤੋਂ ਮੂਰਖ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਸਾਜ਼ੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ-ਸ਼ੁੱਭਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ :

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੁਕੰਮਲ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਮਨ ਕੇ ਪੂਜਦੇ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ (ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਹੈ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਨਮ, ਧਰਮ ਧਾਰਨ, ਸ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਗਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹਨ, ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਨਾਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਭਰੇ ਥੀਸਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ

ਵਿਗਾੜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਖ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਤੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, “ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹਨ।” ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਲਿਸਟ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਭੈੜੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਤੇ ਰਾਹ ਦੇ ਕੰਡੇ ਕਰਕੇ ਭੰਡਿਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆਨੰਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਪੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਸਭ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਅਤ ਜੋ ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ‘ਮੇਰਾ ਸ਼ੌਂਕ’ ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 17 ‘ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਸਰਦਾਰ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ (ਇੱਕ ਸਿੱਖ) ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਬਾਰੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਚੌਹਾਨ ਕੋਲ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਬੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਅਖੀਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਗਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਬਹੁਤ ਲੇਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਬਾਰੇ ਲੜੀਵਾਰ ਹਰ ਪੱਖ ‘ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਲਿਖ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਾਂਗਾ। ਸਾਕਾ ਜੂਨ 1984 ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਾਕਮ (ਅੰਗਰੇਜ਼) ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਿਹਨਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਰਟਿਲਰੀ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਟੈਂਕਾਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪਰਿਕਰਮਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਲਿਤਾੜਿਆ ਤੇ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਰਾਰਤ ਭਰੀ ਸੋਚ ਅਧੀਨ 1762 ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਸੀ। 222 ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਹਰ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਗਮ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਤੇ ਅਹਿੰਸਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ‘ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ’ ਵਰਗੇ ਐਵਾਰਡ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਬਗ਼ਾਦਰਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਬਗ਼ਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਹੇਲੀਕਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਫ਼ੌਜ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ,

ਆਪਣੀ ਇਸ ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਰਗੀ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰਾਂ 'ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਤਿਨਕੇ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਰੁਸਵਾਈ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕਸੂਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਦਨਾਕ ਕਤਲੇਆਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁਝ ਦਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਤੇ ਹਮਦਰਦ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਪਾਨ (ਪਾਣ ਦੇ ਪੱਤੇ) ਨੂੰ ਪਾਨ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਖ਼ੂਨ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦੇਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

(1) ਤੁਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਜੱਸੋ-ਖਰੜ ਨਾਲ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੋ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੂਜੇ ਕਾਲੇ ਵਰਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਨਾਰੀਆਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

(2) ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਦਬਾਅ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ, ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਮੰਡੇਲਾ (ਨੈਲਸਨ) ਦੇ ਅਤੀਅਲ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਭਰੇ ਦਬਾਵਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੋਥਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(3) ਤੁਸੀਂ ਨਾਮੀਬੀਅਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਐਸ. ਡਬਲਯੂ. ਏ. ਪੀ. ਡੀ. ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਨਜ਼ੂਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰਵਾਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਇਛਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਮਮੂਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਹਨ।

(4) ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ (ਪੀ. ਐਲ. ਓ.) ਯਾਸਰ ਅਰਾਫ਼ਾਤ ਦੀ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈ ਦੇ ਖ਼ੂਨੀ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਹਿੰਸਕ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਵਾਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਲਾਉਣ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ 65 ਅਰਬਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦਮਨਕਾਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਭਾਵਾਂ 'ਚ ਨਿੰਦਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਗਵਾਇਆ, ਪਰ 1984 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਤਲੇਆਮ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

(5) ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਾਮਿਲ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਈ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਇਸ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਈ. ਐਨ. ਡੀ. ਐਲ. ਪੀ. ਦੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਡਗਲਸ ਦੇਵਾਨੰਦਾ

ਨੇ ਰੀਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ, “ਜਦੋਂ ਐਲ. ਟੀ. ਟੀ. ਈ. ਤਾਮਿਲਾਂ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਸੁਲੰਕਾ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਇਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ।”

(ਸਟੇਟਸ ਮੈਨ 29 ਮਾਰਚ 1987)

ਤੁਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਨੇ ਹਿੰਦ ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਤਾਮਿਲ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਆਉਣਾ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰੀ ਜੁਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅਵਾਹਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

(6) ਹੁਣ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਨਾਂ ‘ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੱਬਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ‘ਤੇ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ 15 ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਘਰੇਲੀ ਫਰੰਟ

(1) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ, ਘਰੇਲੀ ਫਰੰਟ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

(1) ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੀਜ਼ੋਰਮ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਨਰਮ ਖਿਆਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਐਮ. ਐਨ. ਐਫ. ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਲ ਡੇਗਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਗੀਆਂ ਦਾ ਲੀਡਰ ਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੀਜ਼ੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਹਾਮੀ ਤੇ ਯੋਗ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਤੇ ਤਿਕਤੀ ਲੋਂਗੋਵਾਲ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿੱਤ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਟਕਸਾਲ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਦੂਜੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਮਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰੀ ਹੈ।

(2) ਅਸਾਮ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਵਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਏ. ਏ. ਐਸ. ਯੂ. ਓ ਨੂੰ ਅਸਾਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਬਰਨਾਲਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਚੁਣ ਲਿਆ ਤੇ ਬੇਸਿਰ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਵਾਲਾ ਬੇਅਰਥ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ।

(3) ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜੀ ਐਨ. ਐਲ. ਐਫ. ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਭਾਸ਼ ਬੀਲਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਗੋਰਪਾਲੈਂਡ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਹਿਰ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ, ਬੈਂਕ ਲੁੱਟੇ ਗਏ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ‘ਤੇ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਕਬੀਲਾ ਲੋਕ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਜੀ. ਐਨ. ਐਲ. ਐਫ. ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ‘ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਕੋਈ ਅਗਾਊਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੀ ਅਗਾਊਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਨ, ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਸਾਬਾਸ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰ ਵਾਲੇ ਖਾੜਕੂ ਸਾਡੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚੋ :

ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਮਲੂਮ ਦੀ ਕੋਈ ਖੋਚਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ?

ਕੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ (ਅੱਜ ਤੀਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ)?

ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਪਾੜਕੂਵਾਦ ਦਾ ਗਸਤਾ ਨਹੀਂ ਫੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘਸੀਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ?

ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਦਾ ਢੰਗ ਅਪਣਾਉਣਾ 'ਜਾਇਜ਼' ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਫੜੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਛੋਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੱਝੀ ਹੋਵੇ?

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਅਗਾਊਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਇੰਜ਼ਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਸਕੇ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ?

ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚੁੱਪ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ੁਹਮ ਬਰਾਬਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ, ਕਨੂੰਨ ਕਦੇ ਵੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ ਉਹ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਖੀ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਲੂਈ ਸੋਲ੍ਹਵਾਂ, ਰੂਸ ਦਾ ਯਾਰ, ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਨਾਜ਼ੀ ਹਿਟਲਰ, ਡਿਕਟੇਟਰ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਇਟਲੀ ਦਾ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਮਨੀਲਾ ਤੋਂ ਮਾਰਕੋਸ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਆਦਿ ਸਾਸ਼ਕ ਜਨਤਾ ਦੇ ਰੋਹ ਤੇ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਕੇ ਕੰਧ ਉਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹਨ, ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਲਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹੜ੍ਹ ਸਾਹਮਣੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੈਰਿਸ ਦੀ ਬਾਲਤ੍ਰਿਲ ਫੋਰਟ ਜੇਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਜੋ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਨਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਸਾਈਬੇਰੀਆ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਰੂਸ ਵਿੱਚ ਲਸੇਵਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੀ। ਸੁੰਨੀ ਐਤਵਾਰ ਆਇਰਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵੇਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੂਸ ਦਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅਫਗਾਨੀ ਮੁਜਾਹਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਭਰੇ ਕਦਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਜਵਾਲਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬੁਝਾ ਸੱਕਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਅਵਾਮ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇਪਣ ਪਿੱਛੇ, ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਵਾਂਗ ਭੜਕ ਪੈਣ ਵਾਲੀ, ਨਾ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਬੇਵਿਸਾਹੀ ਉਬਾਲੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਧਿਰਾਂ (ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ) ਮੰਨੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬਰਾਬਰ ਬੁਲਾਏ ਗਏ। ਨਹਿਰੂ, ਜਿਨਾਹ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਬੰਧਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ, ਲੰਦਨ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੋਈ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਮੱਕਾਰੀ ਭਰੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚਲਾਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਖੇਡ ਵਾਂਗ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਆਪਣੇ ਨਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ, “ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ।” (ਸਟੇਟਸਮੈਨ ਕਲਕੱਤਾ 7 ਜੁਲਾਈ, 1946)। ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਔਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਟੈਕਾਂ ਅਤੇ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਕੇ ਸੁਆਹ ਦਾ ਢੇਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲਦੇ ਟਾਂਇਰਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। (ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਸਵੀਟਸ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਲੋਕਰਾਜ ਤੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਦੇਣ ਲਈ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖੀ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲੋਗੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇਪਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਚ ਕੇ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਤੇੜ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਇਲਾਜ਼ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਨਰਮਦਲੀਏ ਸਿੱਖ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀੜਣ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਲਈ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਉਪਹੋਕਤ ਨਾਹਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਹਨ। ਅਸਲ ਹਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੋੜੀ ਗੱਲੀ ਹਰ ਹੀਲੇ ਨਿਗਲਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਬੂਠੇ ਤੇ ਮੂੰਹ ਪਿੱਛੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਮਚਿਆਂ, ਕਿਰਲੇ ਵਾਂਗ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਅਤੇ ਦੂਨ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਨ ਦੇ ਚਮਚਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਰੱਖ ਸਕੋਗੇ।

ਸਿੱਖ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ (ਅਹਿੰਸਾ ਪਰਮੋਧਰਮ) ਦੇ ਪੂਜਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।” ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤੇਗ ਉਠਾਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚਲਾਇਆ ਦਮਨਚੱਕਰ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੇ ਬਾਹਰਾ ਤੰਗ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਿੱਧ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਛੱਡੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਖ਼ਤ ਕਨੂੰਨਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਹਲਾਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਜਵਾਰਭਾਟੇ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਾਰਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੈ। ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਪੈਂਡੂਲਮ ਵਾਂਗ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਲਟਕ ਰਹੇ

ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਬਜਾਏ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਵੱਲ ਝੁਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਬੜਬੋਲੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਾ ਤਿਆਗੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਜੈਤੂਨ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪਿਸਤੌਲ ਫੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਨਰਮਸ਼ਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿਨਾਹ ਤੇ ਅਰਾਫ਼ਾਤ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਮੌਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਫਰੋਬ ਭਰਿਆ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ, ਰੁਕੋ, ਵਿਚਾਰੋ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ 'ਚ ਸੋਧ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਬਲ ਰਹੇ ਬਰਤਨ ਥੱਲੇ ਜਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਣਗੇ, ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਬਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢੀ ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਡ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਕਾਲੀਗਰਜ਼ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਾਂ ਪੰਥਕ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਇਸ ਘਾਟੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ 10 ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂ ਸਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਟੇਟ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀ ਗਲੀਚ ਕੱਢ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਨਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਭੇਡਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਤੁਹਾਡੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬਾਜ਼ੀ ਸਾਡੇ ਕਾਜ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਣਾਏਗੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਨਾਮੀਬੀਆ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਵਰਗੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਭੈੜੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਹ-ਖਰਾਬੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਗਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੋ।

(ੳ) ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਇਦ ਵੈਟੀਕਨ ਦੇ ਪੋਪ ਨਾਲ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇਗੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪੋਪ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ।

(ਅ) ਜ਼ੁਲਮੀ ਕਨੂੰਨ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 59 ਵੀਂ ਸੋਧ ਮਿਲਟਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ।

(ੲ) ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗਲਿਆਰਾ ਸਕੀਮ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੈਲਿਥ ਲੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਰਾਹ ਸੌਖਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਬੁਲਭੋਜ਼ਰ ਰੋਕ ਕੇ ਇਸ ਪਲਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ।

(ਸ) ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨਾ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ; ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਦਮਨ ਚੱਕਰ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਟਾਉ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਿਓ।

(ਹ) ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਇਹਦ-ਗਿਰਦ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਰੋਕ ਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੁੱਸੇ ਦੀ ਅੱਗ ਠੰਡੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਕ) ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਤਣਾਅ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਖ) ਫੌਜ ਤੋਂ ਭਰੀਓ ਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਗ) ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਠੋਸ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਇਥੇ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਇਥੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੜੀ ਹਿਮਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਛਾਏ ਜਾਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਕੇ, ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਰਸਤਾ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨਰਮਸ਼ਿਆਲੀ ਕਰੋ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਭਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਲੋਚੋਵਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਂਗ ਬੇਕਾਰ ਹਰਕਤ ਤੇ ਵੱਡੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਤੇ ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੌਂਪ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਮਸ਼ਿਆਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ (ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਕੁਝ ਯੂ. ਏ. ਈ. ਆਗੂ) ਜੋ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ, ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਥਕ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬੇਸ਼ਕ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ (ਵਿਚਾਰ) ਵੱਖਵਾਦੀ ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਕਰੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜਬੋਲਾਪਣ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮੰਨਜ਼ੂਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ 'ਤੇ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਤਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖ਼ੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਹਿਰ ਲੈ ਆਵੇਗਾ। ਅਖੀਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਖੜਗਭੂਜਾ ਤੇ ਉਪਜਾਊ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੋਸਤਾਨਾਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਤੇ ਚੱਟਾਨ ਵਰਗਾ ਰੱਖਿਅਕ ਬਣ ਕੇ ਖਲ੍ਹੇਵੇਗਾ, ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ।" ਜੇ ਸਿੱਖ ਨਾਪੁਸ਼ ਹਨ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।"

ਦੋਸਤਾਨਾਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀਓਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਜਰਾ ਮੈਚੋ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ।

ਜੋਧਪੁਰ, 13 ਦਸੰਬਰ, 1988

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੇਧੂ

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

*

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸੇਖਰ ਨੂੰ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ

ਸ੍ਰ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸੇਖਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ :

ਅੰਗਰੇਜ਼, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਚੋਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਦਸਖਤ ਕੀਤੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਮੰਨਿਆ ਅੱਜ ਬੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖਲਬਲੀ ਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖੰਡ 'ਚੋਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਨੀਅਤ ਬਾਰੇ ਖਦਸ਼ੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵਾਇਸਰਾਏ ਲਾਰਡ ਵੇਵਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੀਕਾਰਡ ਕੀਤੇ, "ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਦਮਤਾ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਦੇ ਹਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਤਾ ਲੈਣੀ ਹੈ... ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਵਤ ਤੇ ਬਲੈਕਮੇਲ ਜਾਂ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਸੈਨਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ V.I.P.IX) ਵੀ. ਪੀ. ਮੈਦਨੇ ਕਿਹਾ 'ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਦਾ ਧੋਨਵਾਦ...ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ V.I.P.IX)

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਤਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ-ਹੋਏ ਤਾਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਜੀਜਾਰੀ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਕੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਉਦੋਂ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਹਾਂ ਖਾ ਕੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 1947 ਅਨੁਸਾਰ, "ਭਾਰਤੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਾ ਇਸ ਸੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੱਕ ਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਰੈਜ਼ੋਲੇਸ਼ਨ ਸਨ। ਲਹੌਰ ਵਿਖੇ 1929 ਵਿੱਚ। ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਾਅਦੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ" ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿੱਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ" ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 1947 ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਹੜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਿਰਨ ਵੇਖੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਾਅਦਾ ਤੋੜ ਬੇਵਫਾਈ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਸੰਘੀ ਮੁਲਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਸੰਬਲੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰੀ

ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਫ਼ਾਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 70 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀਆਂ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਲਈ ਘੜਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਫੋਕਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿਸਟਮ ਇਹਨਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਏ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਢਾਂਚੇ ਉੱਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਪੈਰੀ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕਤਾ ਦੇ ਪੂਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਕਲ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਨਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੇ ਮਾਜ਼ੂਸੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤੇ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਨੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਵੇਨਦਾਰ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਸੱਜੇ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਆਪਸੀ ਕੁਝਤਣ ਵਧੀ। ਨਵਾਂ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹਿਰੂ ਵੱਲੋਂ ਕਬੂਲੀ ਗਈ 1961 ਦੀ ਉਸ ਝੂਠੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ਮਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਉਸ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਉਹ ਇਲਾਕੇ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸੇ ਸਨ, ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬੇਦੀ ਤੇ ਵੇਛ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੇ ਪੂਰਬਲੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਕਾਰਨ ਆਈ ਸੇਮ ਦੀ ਵਜ਼ੂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇਂਦਰੀ ਸਨਤਕਾਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰੇ, ਨੰਗਲ ਖ਼ਾਦ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ, ਆਪ ਬਿਜਲੀ (ਜਲੀ ਹੋਈ) ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਕੋਚ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸਹਮਾਇਆ, ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘੀਕਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 14 ਅਤੇ 16 ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ, ਸਨਅਤੀ ਲਾਈਸੈਂਸ ਜੋ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹਨ, ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਉਪਾਰ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਕਨੂੰਨ ਇੰਨੇ ਸਖ਼ਤ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਲ ਤੜਫ਼ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਹ ਹੈ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਲਾਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੁਜਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬੇਰਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਆਮਦਨੀ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਹੈ। 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਤਬਾਹ ਹੋਇਆ, ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਅੱਜ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨੀ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਅਪਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਗੋਡਿਆ ਭਾਰ ਸੁੱਟ ਛੱਡੇ ਤੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਨਲਾਇਕ, ਦਰਮਿਆਨੇ, ਹਿਸ਼ਵਤਖੋਰ, ਸੁਸਤ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਪਾਕਿ ਦੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਸਖ਼ਤ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਜੰਗ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਐਟਮੀ ਹਥਿਆਰ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗਾਮੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਖਤਰਨਾਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅਵੱਸ ਪੈਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਨਾਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਲੋਕਰਾਜੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਖੇਤਰੀ, ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਲਹਿਰਾਂ ਸਖ਼ਤ ਕਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਕੇ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇੱਕ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਨੇ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਾਂਗ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1984 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 59 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਣ ਦੇ ਹੱਕ, ਬੋਲਣ ਦੇ ਹੱਕ ਤੇ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਟਾਡਾ, ਐਨ. ਐਸ. ਏ. ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਕਾਲੇ ਐਕਟ ਤੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਗੁੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੰਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ 65 ਵੀਂ ਤੇ 76 ਵੀਂ ਸੋਧ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਸਤੀ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਲਈ ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਨੂੰਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਰੋਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਮਸੂਲੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

44 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਾਲਮ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾਵਾਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇਹੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਹਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੈੜੇ ਰੂਲ ਤੇ ਸੜੇ ਜੀਵਨ ਵੰਗ ਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੱਸ ਕੇ ਸਹੀ ਨਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਲੋਕਰਾਜੀ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਦਿਲੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਜਨਤਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਯੂ. ਐਨ. ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 106 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂ. ਐਨ. ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੱਦ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਤਾ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਪਰਾਬ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਉਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ, ਇਹ ਤੱਥ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾ ਸੰਬੰਧਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੀਕਾਰਡ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਭਿਆਨਕ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਭਵਾਨੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹਨ। ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪਰੀਸ਼ਦ ਤੇ ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਲ ਨੂੰ ਇਹ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਅੰਮਿਤ ਦਾ ਬਕਸਾ ਲਿਆ ਕੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ. ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮਸਜਿਦਾਂ, ਗਿਰਜਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਾਣਿਤ ਤੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦਾ ਹੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਅਧੀਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਸੂਲ ਕਾਇਮ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਦਮਨ ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। 26 ਦਸੰਬਰ 1990 ਨੂੰ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਐਸ. ਜੀ. ਪੀ. ਸਮੇਤ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਨਕਲ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਭਾਵੀ ਬਾਰੇ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ (ਯੋਗ ਇੰਡੀਆ ਮਾਰਚ 1931) “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤਾਂ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰੋ। ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਵਧੇਗੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੱਕ ਸੂਬੇ ਤੇ ਅੰਦੋਲੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਾਖੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ‘ਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰਾਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਨੌਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਦਹਾਨੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਾਂਗਰਸ ਆਪ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰੇਗੀ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।”

ਇਹ ਪੋਸੀਨ ਗੋਈ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਨੇਤਾ ਚਰਚਿਲ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਐਕਟ ਬਾਰੇ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ (ਲੋਕ ਸਭਾ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਸਿੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣੀ ਕਰੇਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ (ਭਵਿੱਖ) ਹਰਾਮਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਤੇ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਵੀ ਬੋਤਲ ‘ਤੇ ਖਰੀਡ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਵੀ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਕੇਵਲ ਹਵਾ ਹੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁੱਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਐਟਲੀ ਦੇ ਮਿਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਬੋੜਾ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲੱਗਣਗੇ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮਾਧੇਆ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ।

ਅਫਸੋਸ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰੇਲੀ ਸਮਾਨ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚੰਗੇ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਨੁਕਸਾਂ ਭਰਿਆ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨਾਵਾਲੀ ਜਾਣ ਯੋਗ ਉਥਲੇ ਪੁਥਲੇ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜ ਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਹਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਦਬਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੁਹਰਾਓਗੇ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ‘ਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨੀ, ਸਹੀ ਤੇ ਉਮਾਤ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਵੇ ਤਾਂ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਹੱਲ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਸਹੀ ਹੱਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਹਿੰਦ-ਸਿੱਖ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪਾੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਸ਼ਨ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਾੜਕੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਲਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਵਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋੜੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣੀਆਂ

ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਰਸਮੀ ਸੱਦਾ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਬੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਪੁਸ਼ਟਹਾਲ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤੀ ਉਪਖੰਡ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜਨਤਾ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ, ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸਰਦਾਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

28 ਦਸੰਬਰ, 1990

*

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੱਲੋਂ, ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਸੰਯੁਕਤ
ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਡਾ. ਬੁਤਰਸ ਬੁਤਰਸ ਘਾਲੀ ਨੂੰ 22 ਅਪਰੈਲ 1992 ਨੂੰ
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦ ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
ਯਾਦ ਪੱਤਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ।
ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਕਮਬੋਡੀਆ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਧੀ
ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਉਪ
ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਲਾਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ
ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਥੱਲੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ
ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਐਲਸਲਵਾਡੌਰ,
ਕੰਮਬੋਡਿਆ ਤੇ ਯੋਗੋਸਲਾਵੀਆ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਣਸਨਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਕੁਰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ
ਮਨੁੱਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵੱਲ ਖਿਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਉਮੀਦ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ
ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ।

ਕਰੀਬ ਦੁਹਾਈ ਕਰੋੜ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜਮਾਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੌਮ
ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ
ਪਰੰਪਰਾ ਇਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਹਿਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਮਾਤ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਵੇਕਲੇ ਪਰੰਪਰਾ, ਬੋਲੀ,
ਸਭਿਆਚਾਰ, ਅਧਿਆਤਮ ਸਪਿਰਟ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਆਤਮਿਕ
ਅਜਾਦੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 1711 ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਗਣਤੰਤਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ।
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਲਤਨਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ 1849 ਵਿੱਚ
ਬੰਦ ਲਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ
ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। 1946 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇਹ
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਧਿਰਾਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਤੇ ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਾਹਿਦ ਉੱਤਰ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ
ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਚੋਣ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ। 1930-31 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਡਨ
ਵਿਖੇ ਸੰਮੇਲਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਪਲਾਨ
ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ
ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ
ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਯੂਰਪ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਕਿ
ਸਿੱਖ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇੱਕ ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ। 1947 ਦੀ ਦੇਸ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਤੋਂ ਬੇਰਹਿਮ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਹਸਰ ਤੇ ਹਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਸਮਾਂ ਖਾਧੀਆਂ

ਜੋ ਅਮਨ ਚੈਨ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ। 1931 ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਹੌਰ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਜਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ ਉਦੋਂ ਸਰਬਸ਼ਾਮਲੀ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

1946-47 ਵਿੱਚ ਸੌਂਹ ਚੁੱਕੇ ਰਸਮ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਮਤਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਂਦਰੀ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਤਾਕਤਾਂ, ਸੰਚਾਰ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਵਿਦੇਸੀ ਮਾਮਲੇ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਖੇਤਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਕੋਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਖੇਤਰਤਾ ਤਾਕਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਢਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਜੋ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੇਗੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲ ਇੱਕ ਭੈੜਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਬਤ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਦੁਖਦਾਈ ਕਾਂਡ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਸਾਡਾ ਭਰੋਸਾ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਲੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਾਂ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਵੀ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਸਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਪਿੱਛੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮਸਲਾ ਅੱਜ ਵੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

1984 ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਖੇਰੇਵੇਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਵਿਤਰ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਕੌਮੀ ਅਸਥਾਨ ਸੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ 37 ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਥਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਕਾਬਾ ਤੇ ਕੇਬੇਲਿਕਾਂ ਲਈ ਵੈਟੀਕਨ। ਇਸ ਤਬਾਹੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਿਹੜੇ ਯੂ. ਐਨ. ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਮੁਦ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਨਸਲਕਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਉਂਤਬਦ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1984 ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਸੀਨੀਅਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ, ਕਨੂੰਨਦਾਨ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐਕਟ ਤੇ ਤੋੜ ਫੌੜ ਕਾਰਵਾਈ ਐਕਟ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਰੂਲ ਪੰਜਾਬ ਅਧੀਨ, ਤੁਰੰਤ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲਾਂ ਤੇ ਤਸੀਹ ਅਧਿਕਾਰ ਚੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਰੀਕਾਰਡ ਮੰਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਗ਼ੈਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਿਲਾਫ਼, ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕਿਹੜੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰੰਪਰਾ 'ਤੇ ਸੰਸਰਸ਼ਿੱਪ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਤਿੱਧੇ ਹਮਲੇ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਲਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਝੜਪਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਚਾਰਟਰ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਯੂ. ਐਨ ਦੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਤਿਆਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗ਼ੈਰ ਕਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ, ਨਕਲੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁੰਮ ਕਰਨਾ ਯੂ. ਐਨ. ਲਈ ਵੱਡੀ ਚਲੌਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਤੋੜਵੇੜ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਐਕਟ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ. ਐਨ. ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਾਣਿਤ ਐਨ. ਡੀ. ਓ. ਏ. ਮੇਲ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਮਨਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਅਮਨ ਲਈ ਅੜਿਕਾ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੈਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਂਤੀਪੂਰਕ ਮਹੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸਕੱਤਰ ਜਰਨਲ ਸਾਹਿਬ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਬਚਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਅਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬੇਪਨਾਹ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਨਿਊਕਲਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਫ਼ੌਜ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸਾਂਤੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਝਗੜਾ ਸਧਾਰਨ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਆਰਥਿਕਤਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ 'ਤੇ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ ਪਾਣੀ, ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ 1960 ਵਿੱਚ ਬਸਤੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਦੂਜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :

“ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਕ ਕਾਹਨ ਉਹ ਅਸਾਧਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਟੇਟਸ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਢੰਗ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਖੋਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਂਤਮਈ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਹਾਲੀਆ ਰੋਲ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਖਾਹਿਸਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਹੋਲ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸ਼ਾਤੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ

ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਦਾਇਰਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰੇਗਾ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕੰਬੋਡੀਆਂ, ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆਂ, ਪੱਛਮੀ ਸਹਾਰਾ, ਲੈਬਨਾਨ, ਅੰਗੋਲਾ, ਐਲਸਲਵਾਡੋਰ, ਅਰਬ-ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਇਰਾਕ-ਕੁਵੈਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੋਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਯੂ. ਐਨ. ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਸਥਾਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੁਕਤੇ ਹਲ ਹੋ ਸਕਣ। ਅਸੀਂ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਕੁਰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਈਪਰਸ ਦੀ ਸੀਤ ਜੰਗ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੈਨਾ ਦੇ ਛੇ ਕੋਰ (ਇਕ ਕੋਰ ਵਿਚ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਲੜਾਕੇ ਸੈਨਿਕ) ਤੈਨਾਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 2 ਲੱਖ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ, ਪੁਲਿਸ, ਹੋਮਗਾਰਡ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਜੋ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕੰਪ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 1991 ਵਿਚ ਨੱਧੂ ਕੇ ਬੁਰਜ਼ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾਂ ਨੇ 6 ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਲੋਪੋਕੇ, ਸੰਘਾ ਤੇ ਰਟੋਲ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਨਿਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਆਮ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਰਾਕ ਕੁਰਦ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪੇਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ 8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਵਾਲਾ ਸਾਸਣ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਠੋਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਤੇ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਯੂ. ਐਨ. ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਤੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਦੇਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਤਕਰੇ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੇ ਬਸਤੀਕਰਨ ਦੇ ਸੇਗਲ ਤੋੜਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਾਨਣ ਦਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਟਰੀ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਢਾਂਚਾ ਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ : ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਤਰੋੜ ਮਰੋੜ

ਚਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਜੂਨ ੧੯੮੪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸਫ਼ੈਦ ਪੱਤਰ (ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਤੋੜਿਆਂ ਮਰੋੜਿਆਂ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਤਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਿਖਣ ਨੇਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਆਕਰਣ ਨੇਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਘਾਟ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਵਾਲਾ ਇਹ ਰਵੱਈਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੂ-ਬਹੂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਅਤੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਨਿਆਂ ਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਪਾਲੀ ਤੇ ਅਪਣਾਈ ਹੋਈ ਬੇਰੁਖੀ ਤੇ ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦੋਲਨ ਉਤੇ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 10 ਜੁਲਾਈ

ਕ੍ਰ.ਸੰ.	ਵਿਸ਼ਾ	ਪੰਨਾ
1.	ਭੂਮਿਕਾ	579
2.	ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ	581
3.	ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਤੰਕ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ	592
4.	ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ	605
5.	ਕੁਝ ਮਸਲੇ	613
6.	ਅਨੈਕਸਚਰ	
i)	ਸਿਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ 45 ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ	617
ii)	ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀਆਂ 15 ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸੂਚੀ	619
iii)	ਸਿੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ	620
iv)	ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 1981-84	637
v)	28 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਬਿਆਨ	642
vi)	2 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਣ	647
vii)	ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ	651
viii)	ਸ੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ	683
ix)	29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਇਕ ਮਤੇ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ	684
x)	30 ਜੂਨ, 1984 ਤਕ ਫਟੜ ਹੋਏ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿਵਲੀਅਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	685

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਚਾਰ ਤੱਤ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਲਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਕੋ ਹੀ ਤਾਣੇ ਪੋਟੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਆਤੰਕ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਤ ਸਨ:-

-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅੰਦੋਲਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਬਾਤ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ:

-ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਔਤਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾਅਮ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲਗੀ ਅਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਰਾਰ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੱਜਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ:

-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦੇ ਏਲਾਨੀਆ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ

-ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧੀਆਂ, ਤਸਕਰਾਂ, ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਨਕਸਲਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਲਈ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ।

2. ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਧਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੜਕਾਊ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਤੇ ਬੱਲਦੀ ਉਤੇ ਤੇਲ ਪਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵੱਖਵਾਦੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਇੰਜਤਮਈ ਪਰਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕਦੀ ਕਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ।

3. ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਢੰਗ ਅਪਨਾ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਨ-ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਕੂਨਤਣ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਮੁਹਿੰਮ, ਗੁਰਮਤ ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾ ਵੱਖਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਤਪਨ ਕਰਨਾ, ਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜਿਹੜੇ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਹਿਟ ਲਿਸਟ' ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਉਕਾਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਖਾਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਬੰਕਾਂ, ਹੀਰੋ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਣ ਦੇ ਲਈ ਤਸਕਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਮੇਦਿਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਕੇਂਪਲੈਕਸ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ

ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਲਾਭ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕਤਲ, ਭੰਨਤੋੜ, ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੁਟ ਮਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਅਤੇ ਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੈਲ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਗੀ ਅਰੱਖਿਅਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੁੱਟ ਪੈ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਚਮੁਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੁੱਟ ਪੈ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਚਮੁਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਇਲਕਾਈ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ 1981 ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਬੋਝੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪਕੜਨਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਅਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਜਾਣ ਦਿਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ, ਝੂਕ-ਝੂਕਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਿਸੀ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵੇਈਏ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਗਲਬਾਤ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਲਈ ਸੈਨਾ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਰਵੇਈਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਜਾਪਿਆ।

5. ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿੰਮਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ। ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਸੰਖੇਪੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਖੋਰ੍ਹੇ ਖੋਰ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਮ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਇਕ ਰਸਤਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਇਸ ਪੇਪਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਤੰਕਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੱਖ ਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸੈਨਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਮਸਲੇ ਉਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਥੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 45 ਮੰਗਾਂ (ਅਨੈਕਸਚਰ-I) ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਵਿਚ ਉਸਨੇ 15 ਮੰਗਾਂ (ਅਨੈਕਸਚਰ-II) ਦੀ ਇਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸੂਚੀ ਭੇਜੀ।

1. ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ, ਅਕਤੂਬਰ 16 ਅਤੇ 17, 1973 ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਮਤੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਗਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ :

“ਉਹ ਇਲਾਕੇ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਜਾਣ ਬੁਝਕੇ ਬਾਹਰ ਹੱਥੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਫਲਹੌਜੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਿੰਜੋਰ, ਕਾਲਕਾ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਸੀਲਾਂ, ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਇਲਾਕਾ, ਬਲਾਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਬਲਾਕ, ਗੁਹਲਾ ਅਤੇ ਟੋਹਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬ ਤਹਿਸੀਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਂ ਹਿਸਾਰ ਵਿਚ ਰੱਤੀਆਂ ਬਲਾਕ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਤੁਰਤ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਕਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।”

ਅਤੇ ਇਸ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ :

“ਇਸ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਦਖਲ ਰੱਖਿਆ, ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਡਾਕ-ਤਾਰ, ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਡੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

2. ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁਪ) ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਰੂਪ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਗਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ :

“ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਫੌਰਨ ਇਕ ਬੁਦਮੁਖਤਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਏ।”

ਅਤੇ

“ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਗਲ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਨਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਮ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ, ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।”

3. ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂਤਰ ਨਵੰਬਰ 1982 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੰਵਾਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। (ਅਨੈਕਸਚਰ III) ਇਸ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ, ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਕਾਈ ਬਣਾਈ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਹੋ ਸਕੇ।

4. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਨੂੰ ਗਲ-ਬਾਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਏਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਵੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਗਲ-ਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਅਤੇ ਸੋਚਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਦੋਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰ ਹੋਏ। ਤਿੰਨਧਿਰੀ ਗਲ-ਬਾਤ ਵੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। (ਅਨੈਕਸਚਰ IV)
5. ਏਸ ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਨੇ 2 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਹੀਆਂ ਵਾਜ਼ਾਬੀ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦਾ ਤੰਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਢੇਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਅਸੂਲ ਬਣਾਇਆ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਢੇਰੇ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।
6. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਸੁਆਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਅਰਥਾਤ :
  - (i) ਉਹ ਸੁਆਲ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ;
  - (ii) ਉਹ ਸੁਆਲ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ
  - (iii) ਆਮ ਸੁਆਲ।
- (i) ਉਹ ਮੰਗਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ
7. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਅੰਤਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਇਹ ਸਨ:-
  - (ੳ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ, ਹਰਦੁਆਰ, ਕਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਾਂਗ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ;
  - (ਅ) ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਰੋਡੀਓ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ;
  - (ੲ) ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ
  - (ਸ) ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ।
- (ੳ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ
8. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ 'ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਹਰਦੁਆਰ ਅਤੇ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਤੀਰਥਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਕਾਸ਼ੀ (ਖਨਾਰਸ) ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਾਰੇਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸੁਆਲ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਕੇ, ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ

ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ।

9. 27 ਫਰਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਮਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਮਾਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦੁਰਗਿਆਣਾ ਮੰਦਿਰ ਦੇ 200 ਮੀਟਰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਤਮਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਅਤੇ ਮਾਸ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਟਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਤਲਬ ਦੇ ਸਾਈਲ ਬੋਰਡ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਫੇਰ ਇਹ ਮੰਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤਮਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਮਾਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ “ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ” ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਅ) ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

10. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਗਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੁਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਕੇਂਦਰ ਰਾਹੀਂ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਸ਼ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸਵੇਰੇ 2 ਘੰਟੇ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਇਕ ਘੰਟੇ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਇਕ ਘੰਟੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਲਈ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਪਰ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦਾ ਵਕਤ, ਘੰਟੇ ਘੰਟੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 22 ਜੂਨ 1983 ਨੂੰ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਗਲ-ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਤੁਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ 4 ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ੲ) ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਲਿਜਾਣਾ

11. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਅਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ 1981 ਦੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਲਿਜਾਣ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਫਰਵਰੀ 1983 ਵਿਚ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਅਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 2.8 ਸੈ.ਮੀ. (9) ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਫਲ 15-24 ਸੈ.ਮੀ. (6 ਇੰਚ) ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਨਾ

ਹੋਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਇਸ ਨਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਲਿਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇਮਾਂ ਅਤੇ ਸਮਝੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।

(ਸ) ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ

12. ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਰਬਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਸਰ ਪੈਣਗੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੋਏਗੀ। 27 ਫਰਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਗਾਇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ 10 ਤੋਂ 30 ਦੇ ਵਿਚ ਸੀ।

13. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਠੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਅਣਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਪਏਗਾ ਪਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪਈ ਢਿਲ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ii) ਉਹ ਝਗੜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਹੈ।

14. ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਦਸੰਬਰ 1981 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਅਪਕ ਸੋਚਵਿਚਾਰ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੋਇਆ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਉ ਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਲੜੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦਾ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ 15.85 ਐਸ.ਏ.ਐਫ. ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 17.17 ਐਸ.ਏ.ਐਫ. ਸੀ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। 1981 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1981 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਮ ਵੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਧਾਕੇ 4.22 ਐਸ.ਏ.ਐਫ. ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 3.50 ਐਸ.ਏ.ਐਫ. ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਸ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਵੀ, ਜੋ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜਸਥਾਨ

ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ।

15. ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ 1983 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤਿੰਨਧਿਰੀ ਗਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 1955 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਹੇਠ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
16. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅਣਸੁਲਝਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੰਧ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸਿੰਧ ਬੇਸਨ ਦੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। 1955 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ 600 ਕਰੋੜ, ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਧਾਰੀ ਮੂਲ ਢਾਂਚਾ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਲਗਭਗ 30 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਫੇਰ ਛੇੜਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਰਵਰੀ 1983 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵੀ ਇਕ ਧਿਰ ਸਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੀ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲਈ ਟੀਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਏ, 1955 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਨਾ ਖੋਲਿਆ ਜਾਏ।
17. ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਏਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। 1966 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠ, ਪਿਛਲੇ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਮਨਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮਨਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਟੀਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
18. ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਈ ਲੰਮੀ ਸੋਚਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਗੇ, ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਫਾਰਮੂਲਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ:-
  - (1) ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਾਧੂ ਦੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 31 ਦਿਸਬਰ 1981 ਨੂੰ ਹੋਏ ਸ਼ੁਭੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਹੋਇਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 78 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ ਹੇਠ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਰਾਇਤ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ, ਸਿੰਚਾਈ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ 24 ਮਾਰਚ 1976 ਦੇ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ।
  - (2) ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਵੀ ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਝਗੜਾ ਇਕ ਟੀਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਜੱਜ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਦਰਿਆਈ ਝਗੜਿਆਂ ਬਾਰੇ 1956 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਟੀਬਿਊਨਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ।
  - (3) ਟੀਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਮਿਲਣ ਤੱਕ, ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ,

ਟ੍ਰੀਬਿਊਨਲ ਰਾਹੀਂ ਸਾਲ-ਸਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

- (4) ਟ੍ਰੀਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਟ੍ਰੀਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਮੰਨਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।
  - (5) ਪੰਜਾਬ, ਸਤਲੁਜ-ਜਮਨਾ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਫੌਰਨ ਕਦਮ ਚੁਕੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ।
  - (6) ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਪਾਏ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।
19. ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਪੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਟ੍ਰੀਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਾਲ 1955 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।
20. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਬੈਠਕਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਬੇਸਿਨ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸਮੂਚੇ ਸੁਆਲ ਦੀ ਘੋਖ ਲਈ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਭਰੋਸਿਆਂ ਦਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਖ਼ਤ ਪੱਖ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ।

(ਅ) ਇਲਾਕੇ ਸਬੰਧੀ ਸੁਆਲ

21. ਇਲਾਕਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਵਾਦ ਪੂਰਨ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਹ ਯਾਦ ਹੋਏਗਾ ਕਿ 1966 ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਪਰ 1970 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ :-
- (1) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਮਿਲੇਗਾ।
  - (2) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਹੋਜਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ (ਅਬੋਹਰ ਸਮੇਤ) ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ
  - (3) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਦੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।
22. ਵਰਤਮਾਨ ਮੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਪਰ ਅਬੋਹਰ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਜੁਆਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।
23. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਦਿਤੀਆਂ ਚਾਰ ਬਦਲਵੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ:-

(1) 1970 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਅਮਲ;

(2) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ;

(3) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੇਣਾ, ਜਿਸਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ; ਜਾਂ

(4) ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਪਨਾਉਣਾ।

ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਫਾਰਮੂਲੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।

24. ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ, 2 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਫੇਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਰਵੱਈਆਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ, ਅਰਥਾਤ, ਸਰਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜੁਆਬੀ ਦਾਅਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਬੋਹਰ-ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਉਹ 1970 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਪਰ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਲਿਆਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਅੰਤਿਕਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

25. ਸਫੇਦ ਪਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਚੁੱਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੱਤੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ “ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ” ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਚਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ।

(iii) ਆਮ ਸੁਆਲ

(ੳ) ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸੰਬੰਧ

26. ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

“ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦੁੱਕਵੀਂ ਤਰਸੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਖਿਦਮਤੀ ਮਾਮਲੇ ਰੱਖਿਆ, ਕਰੋਸੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ (ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਸਮੇਤ) ਵਿਸ਼ੇ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।"

27. ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਇਕ ਵਿਅਪਕ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੁਆਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਪੱਖ ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ 1983 ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਧਿਰੀ ਗਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ॥

28. ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੂਨ 1983 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਪਕ ਜਾਇਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂਕਿ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇਸ਼ ਗਲ ਉੱਤੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੌਂਪਣ ਲੱਗਿਆ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦਾ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਇਕ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਫੇਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

29. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪੱਖ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਮ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਮਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

30. ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇਕ ਬਹੁਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਯੂਗਾਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਆਪਣੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪੱਕੀ ਏਕਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨਾਲ ਇਕ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੇ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੱਥ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਅ) ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ

31. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ:-

- (i) ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ;
- (ii) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਰਾਈ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ।

(i) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ

32. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਲ-ਬਾਤ ਦੌਰਾਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗੁਰ ਅਧੀਨ 'ਤੈਲਗੂ ਜਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਰਗੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਉਠਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 1961 ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗੁਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਮੁੱਖਮੰਤਰੀ ਖੁਦ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ।

33. ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੜ੍ਹਾਅ

ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਬਜ਼ਰਗੇ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 40 ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਕ ਜਮਾਤ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੜ੍ਹਾਅ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਗੁਰ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਗੁਰ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

(ii) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਰਾਈ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ

34. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਉਠਾਇਆ' ਬੇਦਖਲ' ਅਤੇ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ' ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨੀਤੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਾਤ ਦੇ ਹੋਣ, ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ 7860 ਅਣਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 5000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ

ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੋਰ ਇਤਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਆ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੁਆਉਣਾ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਨੀਤਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਰਾਈ-ਭਾਬਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਾਰੂ ਅਤੇ ਬਕਸਰ ਕਬਾਇਲੀ, ਲਗਭਗ 2.25 ਲੱਖ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਪੈਂਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਹਾਲਤ ਬਦਲ ਗਈ, ਜਿਹੜੀ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਲਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਕੇਵਲ 0.80 ਲੱਖ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪੱਟੇ ਦਾਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ 16,500

ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗ਼ੈਰ-ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗੁਆ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।

35. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਲਗਭਗ ਹਰ ਰਾਜ ਨੇ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਤਕਾਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ।

(ੲ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(2) (ਅ) ਦੀ ਤਰਮੀਮ

36. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਗਲ-ਬਾਤ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1984 ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਮੰਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(2)(ਅ)* ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸਾੜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।
37. ਮਾਰਚ 1984 ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮੰਗ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਚਾਹੀ ਗਈ ਤਰਮੀਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ 1 ਮਈ 1984 ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਬਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ, ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਰਮੀਮਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ।
38. ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25(2)(ਅ) ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਇਕ ਨਵੇਂਕਲੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੂਰ ਰਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੱਕੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 31 ਮਾਰਚ 1984 ਨੂੰ ਇਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏਗੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਰਮੀਮੀ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਏਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਅਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਲਈ ਸੁਭਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।
- ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ

(ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ) ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

39. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਵਕਤ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗਲ-ਬਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਮੂਨਾ ਸੀ। ਲੰਮੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸੁਆਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝੋਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਅਕਸਰ ਮੰਗਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਉੱਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਏਗਾ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਮੋਰਚੇ ਜਾਂ ਬੰਧ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਹਰ ਨਵਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਪਿਛਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

40. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਅਤੇ 2 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਸਰਣ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਨੰਕਸਚਰ V ਅਤੇ VI ਉੱਤੇ ਹਨ।

*ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(2)(ਅ) ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:-

- (1) ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਚਲਣ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।
- (2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਏਗੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਕੋ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ ਜੋ:-
- (ੳ) ਧਾਰਮਕ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ, ਮਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੌਕਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨੇਮਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ।
- (ਅ) ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਵਜਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜਮਾਤਾਂ ਲਈ ਬਲਦੀ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ:- (1) ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਉਸ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਜਾਂ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੁਝ ਕਟੌਤਪੰਥੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਿਰਕਾਵਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਦੀਆਂ ਝੜਪਾਂ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੁਹਾਨੀ ਪਰਮੁਖ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਉਗਰਵਾਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਛਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਜ ਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਖਤਰਨਾਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੇਵਲ ਸਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਰੰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਰੂਪ:

2. ਇਹ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਫਿਰਕੂ ਨਿਖੇੜਾ ਉਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜੁੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਜੋ ਤਾਕਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਅੱਤਵਾਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਹਿਰੀਲੇ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸਮੂਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਸੀ, ਦੀਆਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਅਲਾਮਤੀ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਂ ਦਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਗਲਰ, ਅਪਰਾਧੀ, ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਵੀ ਇਸ ਗ਼ੈਰ ਯਕੀਨੀ ਹਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਣ ਲੱਗੇ। ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਲਗਵਾਦ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਬਦਲਦੇ ਹੋਏ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕੇ। ਪਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਰੁਜ਼ਹਾਨਾਂ ਤੇ ਛਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ।
3. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੱਤਿਆ, ਸਾੜਫੂਕ ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾ ਅਸਿਹਮਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਦਰਦ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਖੌਰਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦਲ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਕਟੌਤਪੰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਹਿਰੀਲੇ ਪਰਚਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪੂਜਾ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ, ਹੱਤਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭੇਨ ਤੋੜ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਨ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।
4. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਸਕ ਦਲ ਵਲੋਂ ਹੋਲੇ ਹੋਲੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ।

5. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ.) ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ। “ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ” ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਫਿਰਕੂ ਖਿੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਨਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਚ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਿਤਾ ਚੌਕ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂਚ 'ਚ ਵੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਸੁਆਰ ਇਕ ਟੋਲੇ ਨੇ ਜਲੋਧਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਕਈ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਸੁਆਰਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਧੜਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲ ਪਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਗਲੇ 3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਛਾਈ ਰਹੀ। 29 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਚੁਕਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਪਿਛੋਕੜ ਬਣੀਆਂ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦੋਲਨ:

6. ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਅਕਤੂਬਰ 1981, ਨਵੰਬਰ 1981 ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਗਲ-ਬਾਤ ਅਜੇ ਚਲ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੱਤਲੁਜ ਜਮਨਾਂ ਨਹਿਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਅੰਦੋਲਨ ਪਹਿਲਾਂ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਤੇ ਫਿਰ ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਹੋਇਆ।
7. ਅਕਾਲੀ ਦੇ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਖਿੱਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ਕ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਲ-ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ। 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿਤਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਈ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਲ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਰਨਗੇ। ਗੁੱਝੇ ਹੱਤਿਆ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਿਰਕੂ ਤਨਾਂ ਵਧਣ ਦਾ ਬੜਾ ਡਰ ਸੀ। ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਗਰਵਾਦ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

8. ਇਕ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਦੀ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਨੂੰ ਗਿਰਫਤਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਅਪਣਾ ਮੁਖ ਦਫਤਰ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਮਕਸਦ ਸੀ ਇਹ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ।
9. ਇਸ ਖਿਚਾਅ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 4 ਅਗਸਤ 1982 ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਮੋਰਚਾ ਵਧੇਰੇ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇਕ “ਧਰਮ ਯੁੱਧ” ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। 20 ਅਗਸਤ

1982 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀਨ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

10. ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਜੋ ਹੁਣ ਸਿੱਧੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਭੜਕਾਇਆ। ਉਗਰਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੌਮੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸ੍ਰ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਪੁੱਜੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਹ ਅਸਲਫ਼ ਰਹੀ।
11. 11 ਸਤੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਰੇਲ ਕਰਾਸਿੰਗ ਤੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਡਿਯੂਟੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਕ ਰੇਲ ਦੁਰਘਟਨਾ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ 11 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਿੰਸਾ ਭਰਿਆ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ।

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਯਤਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ

12. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਗਲ ਬਾਤ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਹਾਰ ਨਾ ਆਉਣ। 26 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦੇ ਜਲੂਸ ਤੇ ਹੱਥ ਗੋਲੇ ਸੁਟੇ ਗਏ ਅਤੇ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਚਾਰ ਨਵੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਘੇਰਾਓ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਵਰਗੇ ਕੌਮੀ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅੰਦੋਲਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਮਦਾਏ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਦਾ ਸੁਆਲ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ 1982 ਦੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1983 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੰਡਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹਵਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪਰਗੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਗਏ।
13. ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ 21 ਫਰਵਰੀ 1983 ਤੱਕ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੜਾਈ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ। ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ “ਕਰੋ ਯਾ ਮਰੋ” ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
14. ਕਿਉਂ ਕਿ ਗਲ-ਬਾਤ ਅਜੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ 31 ਮਾਰਚ 1983 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ “ਰਸਤਾ ਰੋਕੋ” ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। 15-30 ਮਈ 1983 ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 17 ਜੂਨ 1983 ਨੂੰ “ਹੈਲ ਰੋਕੋ” ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। 29 ਅਗਸਤ 1983 ਨੂੰ “ਕੰਮ ਰੋਕੋ” ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਦਹਸ਼ਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

16. ਇਸ ਸਾਰੀ ਮੁਦਤ ਵਿਚ ਉਗਰਵਾਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਈਮਾਨਦਾਰਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਅਮਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖਤ ਅਪਰਾਧ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ 1983 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਸ.ਅਟਵਾਲ ਡੀ.ਆਈ. ਜੀ. ਪੁਲਿਸ ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਦੀ ਬੁਜਦਿਲਾਨਾ ਹਤਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਪਿਛੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਗਰਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।
17. ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ. ਜਿਸ ਨੂੰ 1944 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਜੂਨ 1983 ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਗੁਰਮਤ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਈ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਗਏ।

ਫਿਰਕੂ ਮੋੜ

18. ਸਤੰਬਰ 1983 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 28 ਸਤੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜਗਹਾਉਂ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਕੁਝ ਬਦਿਆਂ ਤੇ ਅਨੁਵਾਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ 5 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨੂੰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦਿਲਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 6 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
19. 21 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨੂੰ ਭਨਤੌੜ ਕਾਰਣ ਸਿਆਲਦਾ-ਜਮ੍ਹੇਤਵੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਗੱਡੀ ਪਟਰੀ ਤੋਂ ਲੱਥ ਗਈ। 19 ਮੁਸਾਫਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। 18 ਨਵੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਬਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ 4 ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
20. ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਉਦੋਂ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁਜ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। 6 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਗਰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੜਬੜ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 7 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ (ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 1983, 15 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਦਲ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ਅਵੈਧ ਹਥਿਆਰ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਫੜਨ ਲਈ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਨਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ

21. 15 ਦਸੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਆ ਗਏ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਕੜੇ ਗਏ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਜੁਰਮ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।
22. ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮੰਤਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹੇ ਹਾਲ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਮੌਤ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖੁਲੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਮਾੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਅਪਵਿਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਲਮ ਭਰੀਆਂ ਹਤਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪਵਿਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
23. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਜਾਂ ਬੰਧ ਦੀ ਹਰ ਅਪੀਲ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਿਆਂ ਸਖ਼ਤ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1984 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਏਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਦਲ, ਹਿੰਦੂ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਸਮਿਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 1981 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਝੜਪਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 11 ਬੰਦੇ ਮਰੇ। ਅੰਤਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ।
24. ਏਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਤੇ ਡੇਰਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਤੇ, ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਲੋਕੀ ਨਿਰੰਤਰ ਡਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਏ। ਕੇਵਲ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਉਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤੁਰਤ ਬਦਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਸਿਲਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਯੋਗ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਲੋਕ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ

ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਲ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕਿਲ੍ਹੇਬੰਦ ਚੌਕੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਪੇਸ਼ਾਵਰਨਾ ਮੁਜਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਈ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਨ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਟੁੱਟ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਫਰਵਰੀ 1984 ਦੀ ਸੋਚਵਿਚਾਰ

25. ਸਰਕਾਰ ਲੇ ਫਰਵਰੀ 1984 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਤਿੰਨਧਿਰੀ ਬੈਠਕ ਬੁਲਾਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗੱਲ ਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਲਵਾਂ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ। 19 ਫਰਵਰੀ 1984 ਨੂੰ ਪਾਨੀਪਤ ਵਿਚ 8 ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ।
26. ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਬੈਠਕ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਠ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫਿਰ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਫਿਰ ਗਲ ਬਾਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਰਤੇ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੋ, ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। 9 ਵਿਅਕਤੀਆਂ 21 ਫਰਵਰੀ 1984 ਨੂੰ, 12 ਦਰਿਆਮੀ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ, 11 ਵਿਅਕਤੀ 23 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ 3 ਵਿਅਕਤੀ 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸ਼੍ਰੀ ਵੇਦ ਪਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। 28 ਮਾਰਚ 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ: ਹਰਬਸ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਨੂੰ ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
27. ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਂਵਾਲ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਤੋਂ ਪੰਥ ਆਜ਼ਾਦ ਸਪਤਾਹ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(2) (ਖ) ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਲਈ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।
28. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਰ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਿਲਸਲੇਵਾਰ ਅਤੇ ਵਡੇਰੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾਣ ਪਈਆਂ। 1 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਤੋਂ 31 ਮਈ 1984 ਤੱਕ 24 ਬੈਂਕ ਲੁੱਟ ਲਏ ਗਏ। ਵੱਡੀ ਨਕਦੀ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਗਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 14 ਤੋਂ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚਕਾਰ ਛੋਟੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਨੂੰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।
29. 4 ਅਗਸਤ 1983 ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, 3 ਜੂਨ 1984 ਤੱਕ 1200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 410 ਵਿਅਕਤੀ ਮਰੇ ਅਤੇ 1180 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। 1 ਜਨਵਰੀ 1984 ਤੋਂ 3 ਜੂਨ 1984 ਤੱਕ 775 ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 298 ਵਿਅਕਤੀ ਮਰੇ ਅਤੇ 525 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ।

ਅਪ੍ਰੈਲ-ਮਈ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲ

30. ਕਤਲਾਂ, ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਸਾਲ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਅਨੈਕਸਚਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1981-1984 ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਉੱਤੇ

ਪ੍ਰਚੈਡ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਪ੍ਰੈਲ-ਮਈ 1984 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅਸਲ ਰੂਪ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। 2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਯ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਸ: ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਖਿਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ, ਜੋ ਚਾਹੁਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਵਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਤੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ: ਸੋਢੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਹੱਥ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਟਕੜੇ ਇਕ ਬੋਰੀ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

31. 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। 10 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰੂਹਾਨੀ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 14 ਮਈ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 14 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟੋਟ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 16-17 ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 17-18 ਮਈ 1984 ਨੂੰ ਵਲਟੋਹਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ: ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਮੰਨਣ ਲਈ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਮਾਚਾਰ-ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ) ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੀ 12 ਮਈ ਨੂੰ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
32. ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਨੇ 11 ਮਈ 1984 ਨੂੰ "ਕਾਰਸੇਵਾ" ਵਾਲੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਅਤੇ ਸਟਨ-ਗਨਾਂ, ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ। ਟਰੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਵੈਚਾਲਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।
33. ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਦੀ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਘਰਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਪੰਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਨੇ ਸਨਅਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਜੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਸਮੇਤ, ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪਾਂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਮਈ 1984 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੀੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ, ਮੁਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਤਲ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
34. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ

ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰਾਜ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਕੋਈ ਇਕ ਦਰਜਨ ਕਤਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ। ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ। ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਵਗਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਅਨੈਕਸਚਰ VIII ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ 3 ਜੂਨ ਤੋਂ ਇਕ ਨਵੇਂ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਅਪੀਲ

35. ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ ਮਈ 1984 ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਉਤੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਗਾਜ਼ਕਤਾ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਹੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਨੇ 3 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੇਤਾਵਾਂ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਬਾਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵ ਤਿੰਨ ਬੈਠਕਾਂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਲ ਬਾਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਦੌਰ ਮਈ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। 3 ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹਵਾਈਆਂ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। 2 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਕੌਮ ਦੀ ਨਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਖਰੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ

37. ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਧਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸ਼ੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। 29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਇਕ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਦੁਖ ਅਤੇ ਸਦਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਤੇ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੈਕਸਚਰ IX ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਅਤਿਵਾਦੀ, ਦਹਿਸ਼ਤਪਸ਼ੇਦ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪੁਲੇ ਦੇ ਪਤਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਆਧਾਰਤ ਵੱਖਵਾਦ

38. ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰੇਮ ਉਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਸੁਆਰਥੀ ਧਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਨਤੀ ਸਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਗੜਬੜ ਕਾਰਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨੇਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਅਲਿਹਦਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ 'ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ ਮੁੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਹਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ ਜਦ ਕਿ 'ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ' ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੀਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ

39. ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਪੇ ਬੁਣੇ ਨੇਤਾ ਡਾ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ "ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ" ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਸਰਬਜਨਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਤੰਬਰ 1971 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ "ਖਾਲਿਸਤਾਨ" ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1980 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ: ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ, ਡਾਕ-ਟਿਕਟ ਅਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੋਂਗ ਰੱਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਵਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਆਵਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਵਿਚ ਡਾ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਸਤ 1981 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਵਾਉਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਭੜਕਾਉ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਵਿਚ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਬੈਠਕ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਨਾ ਤਾਰਨ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਾਵਰਮਾਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ।

40. ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਮਾਰਚ 1983 ਵਿਚ ਨੈਪਾਲ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਹ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਏ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਛਾਪਾਮਾਰ ਦਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। 18 ਮਈ 1983

ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਣਕ ਵੇਚਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੌਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜਿਹੜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੈ।

41. 13 ਜੁਲਾਈ 1983 ਨੂੰ ਸ: ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਇੰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਜ਼ਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ “ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ” ਆਪ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। 29 ਦਸੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ 1984 “ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਦਿਨ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਉੱਤੇ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਕ ਮੱਤਾ ਫੇਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਹੋਮਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ 1982 ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਰਚ 1982 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਹੈਰੀਟੇਨ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

42. ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਭਾਰਤੀ ਬੰਸ ਦੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਨਾਲ ਗੂਹੜੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਨੇ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਕੌਮੁ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੰਡ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ‘ਆਜ਼ਾਦ’ ਜੇ.ਐੱਡ ਕੇ. ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਲਤਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਚੌਧਰੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ 1981 ਵਿਚ ਹੀ ਡਾ: ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਜੇ.ਈ.ਆਈ. ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਢਿਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ

43. ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਿਚ ਨਕਸਲਾਈਟ ਪੱਖੀ ਨੇਤਾ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਗਿਆਨੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ “ਕੇਵਲ ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

20ਵੀਂ ਸਦੀ' ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਵਿਚ ਪਰੋਸ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਸੰਭਵ ਹੈ' ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਲੀ ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਰਸਤਾ ਹੈ। 29 ਸਿਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲਿਜਾਣ ਅਤੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ 1 ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਰੋਕਣ) ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠ, ਇਕ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

44. ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ 4 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਅਤੇ ਜੂਨ 1983 ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਕ ਸਾਖ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।

45. ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਮਈ 1983 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਕਾਰਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ 29 ਮਈ 1983 ਨੂੰ ਵੇਡੇ ਗਏ ਪੈਂਫਲਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਕ ਵਿਅਰਥ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਭਾਰਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਰਟ ਆਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵਿਚ ਵੇਗਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਫੰਡਟ' ਲਈ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਏਗਾ। 12 ਜੂਨ 1983 ਨੂੰ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਹਾਇਣ ਅਤੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਪੁਲੀਸ ਸ਼੍ਰੀ ਅਟਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਕਾਪਨਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਗਲ ਉੱਤੇ ਰਸੌਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਜੁਲਾਈ 1983 ਵਿਚ ਸਾਉਥਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਹਮਾਇਤ ਦਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਤਕ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਗੱਦਾਰਾਂ " ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਗਈ।

46. 14 ਅਗਸਤ 1983 ਨੂੰ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ 'ਰਾਜਸੀ ਸਿਖਿਆ ਕੇਂਪ' ਵਿਚ ਬੇਲਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਸਿਤੰਬਰ 1983 ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਲੰਡਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੌਂਸਲ-ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ' ਨੂੰ ਵੋਟੀਕਨ ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਮਹਤਵ ਤੋਂ ਇਕ ਮਿਤਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਨਵੰਬਰ 1983 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੋਈ "ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ" ਪੁਸਤਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜਾਗੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ (1) ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ, (2) ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਚੇਤਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੇਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਉਹਨਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਘੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ (3) ਇਕ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਤਖਤ ਖਾਲਸਾ' ਬਣਾਈ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸਦਾ ਕੰਮ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਵੈਂਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਦੋਜਹਿਦ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਸ਼ਰੀਰਕ ਯਤਨਾਂ, ਛਾਪਾਮਾਰ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

47. ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਖ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਰੁਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਘਾਤਕ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ।
48. ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁਖ ਪੰਥ ਸ੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ ਨੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵੀ ਐਨ. ਤਿਵਾਰੀ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਦਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ 'ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਮਾਂ' ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। 11 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸਨੇ ਇਕ ਜਲਾਵਤਨ ਗੁਪਤ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਏਸ ਵਿਚ ਹਥਿਆ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹਵਾਈਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਅਗਵਾਕਾਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸੱਨਅਤਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ

49. ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਅਪ੍ਰੈਲ 1978 ਵਿਚ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਉਦੋਂ ਤਕ ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਸਦੀਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਖਾ ਹਨ।
50. ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੀ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਾਖ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਇਸਹਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜਦੋਜਹਿਦ ਅਤੇ ਕੁਰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
51. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1978 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਏਸਦੀ ਸ਼ਾਖ 1981 ਵਿਚ ਖੋਲੀ ਗਈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਏਸਦੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਹਨ। ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਹਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਤਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
52. ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੁਆਂਢੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇਸ

ਗੱਲ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ।

53. ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਮੁਕਤੀ ਸੈਨਾ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।
54. ਫਰਵਰੀ 1982 ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਨ' ਵਿਚ ਇਕ ਖਬਰ ਛਾਪੀ ਸੀ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਹਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਰੋਡੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਭਾੜੇ ਦੀ ਫੌਜੀ ਵਜੋਂ ਲੜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਖਬਰ ਵਿਚ ਜੋਹਨ ਵੈਂਡਰਹਰਸਟ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ 1,250 ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਉਤੇ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੋਹਨ ਵੈਂਡਰਹਰਸਟ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਭਾਹਤੀਆਂ ਨੇ, ਫੌਜ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲਾਂ-ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ। ਖਬਰਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ।
55. 20 ਮਈ 1983 ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਨਾਲ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ, ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਲ ਪਟੜੀਆਂ ਦੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਸਰਬ ਭਾਹਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ.) ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।
56. ਫਰਵਰੀ 1984 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ 'ਖੁਲੀ ਚਿੱਠੀ' ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ - 'ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਬਦਲਣ ਲਈ ਆਤਮਘਾਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਮੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਖਾਏਗੀ।
57. ਮਈ, 1984 ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਉਡਾਨਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਆਲ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਵਾਈ ਔਡਿਆ ਉਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਮੁਾਸਫਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਟਰੇਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ

2 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਖੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਮ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ।

1. ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਆਵਜਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਲਗਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ।
2. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਤੈਨਾਤ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਨ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੁਪੈਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
3. 3 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਗਰੋਂ 15 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕਨੈਡਾ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ 18 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਟਾਰੀ ਚੈਕ ਪੋਸਟ ਦੇ ਆਹ ਪਾਰ ਆਵਾਜਾਈ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
4. ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੈਸ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਾਕਤਾਂ ਬਾਰੇ) ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਿਰਕੂ ਭਾਵਨਾ ਭੜਕ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਰਬਜਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

5. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਮਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਅਤੰਕਵਾਦੀ ਅੰਸਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ, ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਲੁਕਣ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।
6. 3 ਜੂਨ, 1984 ਦੀ ਸਵੇਰ ਤਕ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੈਨਾਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
7. ਤਦ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਦੀਆਂ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਫੌਜੀ ਕਮਾਨ ਅਧੀਨ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੂ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੀਮਾ ਉਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

8. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।
9. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਵੱਧ ਵੱਧ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਰਵਤਾਰ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਸੀ।
10. ਫੌਜ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਸਾਹੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਥਮ ਢੰਗ ਦੇ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਾਊ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਫੌਜ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਚਮੜੇ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਾ ਕੇ ਨਾ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਕੜੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਆਦਰ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਛੁਪੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ਕ ਹੋਵੇ, ਲਾਉਡਸਪੀਕਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਛੁਪੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ, ਲਾਉਡਸਪੀਕਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਖੂਨ ਪਰਾਬਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ।
11. 3 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ 36 ਘੰਟੇ ਦਾ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਛੁਪਣ ਦੇ ਅੰਡਿਆਂ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਕਰਫਿਊ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ

12. ਇਕ ਨਕਸ਼ਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵੇ ਅਨੈਕਸਚਰ X ਉੱਤੇ ਹੈ।
13. ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੈਨਾਤੀ ਫੌਜੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਰਖਿਆ ਦੀ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਚੁਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਇਸੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਦਰਮੁਕਾਮ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਬੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤਿਆਂ ਉਤੇ ਭਾਰੀ ਰਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ।

ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਚੇਤਾਵਨੀ ਚੌਕੀਆਂ

14. ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਗੈਰਫੌਜੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 17 ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ, ਜਿਹੜੇ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਬਾਰਗਲੀ ਹੱਦ ਤੋਂ 500 ਤੋਂ 800 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉਤੇ ਸਨ, ਲਗਭਗ 10-10 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਚੇਤਾਵਨੀ ਚੌਕੀਆਂ ਅਸਲੀਅਤ

ਵਿਚ ਹਲਕੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵੈਚਾਲਕ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਸਵੈਚਾਲਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਜ਼ਸਾਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਾਂਡ ਚੋਕੀਆਂ ਨਾਲ ਫੋਰਨ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚੋਕੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਉੱਚੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਲ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਾਟਰ ਟੈਂਕ, ਲੰਗਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੱਛਮ ਦੇ ਵਲ ਦੇ ਦੋ ਟਾਵਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਛੱਤਾਂ, ਛਜਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨ ਪਾਸਿਓਂ ਰੇਤ ਦੇ ਬੋਰੇ ਲਗਾਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਬਰਾਂਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਟਾਂ ਨੂੰ ਚਿਣਾਈ ਕਰਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਸੁਰਾਖ ਰਖੇ ਗਏ। ਇਹ ਸੁਰਾਖ ਇਨ੍ਹੇ ਕੁ ਹੀ ਵੱਡੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸਕੇ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਚੋਕੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਤੈਨਾਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ

15. ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਜਿਧਰੋਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਹਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰੇਤ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਲਗਾ ਕੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਤੈਨਾਤੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ

16. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਦਿਰ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਚਕਾਰਲੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਦਲਵੇਂ ਮੋਰਚੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਮੁਖ ਤੈਨਾਤੀ

17. ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਵਲ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਲ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਲ ਖੁਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਮਾਹੂ ਸਥਾਨ (ਕਿਲਿੰਗ ਗਰਾਊਂਡ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਥੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਬੜੀ ਅਸਰਦਾਰ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸੱਜੇ, ਖੱਬੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਲ੍ਹੇਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੀ ਆਧੁਨਿਕ ਫੌਜ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਹੋਵੇ ਤਹਿਥਾਨੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਲ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਵੁਹ ਬੰਦੂਕਾਂ ਫਰਸ਼, ਖਿੜਕੀਆਂ, ਛੱਤਾਂ, ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾਣ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਸੁਰਾਖ ਬਣਾ ਰਖੇ ਸਨ।

ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਦਾ ਰੂਪ

18. ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਨਿਗਰਾਨੀ ਚੋਕੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਲੋਂ ਪੂਰਵ-ਚੇਤਾਵਨੀ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਉੱਤੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਰਖਿਅਕ ਕਤਾਰਾਂ ਦੀ ਬਦਲਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

19. ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਜਮਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੋਲਾਬਾਰੀ

ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦ ਕਿ ਰਾਈਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਵੈਚਾਲਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਚੋਕੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਰਖਿਆ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਟੈਨ ਮਸ਼ੀਨ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਹੀ ਮੁਖ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਖ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ 25-30 ਗਜ਼ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਰੇਂਜ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਤੇ ਹੋਵੇ। ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦਾ ਬੜਾ ਅਸਰਦਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਚੁਣੌਂ ਗਏ ਮਾਰੂ ਸਥਾਨ (ਕਿਲਿੰਗ ਗਰਾਊਂਡ) ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਾਸਿਓਂ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਸੀਮਤ ਟੈਂਕ-ਮਾਰੂ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੈਕੇਨਾਇਜ਼ਡ ਵਹੀਕਲ ਉਸ ਦੀ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਆਈ।

20. ਆਡੇਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਸੀਮਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੀ ਵੀ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਲ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਉਨੱਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਜਮਾਂ ਕਰਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨਿਆਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਹਸਤਿਆਂ, ਗੁਪਤ ਥਾਵਾਂ, ਗੋਲਾਕਾਰ ਪੌੜੀਆਂ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਚੋਕੀਆਂ ਅਤੇ ਟਾਵਰਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾਏ ਇਹ ਆਡੇਕਵਾਦੀ ਚੰਗੇ ਨਿਅਮਤ ਫੌਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਡੇਕਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਗਾਂ ਲਾਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋੜ ਕੇ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੀ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ ਬਚਾਉ ਕਰਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸੁਰਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ।
21. 5 ਜੂਨ, 1984 ਦੀ ਬਾਦ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿਚ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਆਡੇਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਣ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। 129 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ। 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਫੌਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਆਡੇਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।
22. ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੇ ਰਾਤੀ 10.30 ਵਜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਲ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੇ ਆਡੇਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰੇਂਜ ਤੋਂ, ਤੰਗ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਡੇਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਹਿਤ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੋਲੇ ਛੱਡੇ, ਜਿਸਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਇੱਟਾਂ, ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਰੇਤ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਬਣਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਤੇ ਬੜੀ ਹੀ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਜਬੇਬੰਧਤ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਫੌਜੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
23. ਫੌਜੀ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਵੜੇ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨਾਂ ਦੇ ਕਈ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਆਡੇਕਵਾਦੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀਆਂ ਤੀਲੀਆਂ

ਨਾਲ ਜਲਾ ਕੇ ਦੇਸੀ ਹੱਥ ਗੋਲੇ ਸੁਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾ ਉਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੌੜੇ, ਲੇਕਿਨ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਦ ਤਕ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੇ ਅੱਡਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਭ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

24. ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਂਗ ਖੜੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬੂਝਾੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤਿਆਂ ਉਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤਿਆਂ ਉਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
25. ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਾਇਨ ਪੰਜੀਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਥਾਂ ਸਵੈਚਾਲਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ। ਏਸੇ ਵੇਲੇ, ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੂਝਾੜ ਪਰਿਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਲਗੀ, ਜਿਥੋਂ ਫੌਜ ਨੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
26. 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਇਕ ਵਜੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਐੱਸ. ਟੋਹਰਾ ਨੇ ਲਗਭਗ 350 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਦਸਤੀ ਗੋਲੇ ਵੀ ਸੁੱਟੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 70 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 30 ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ੍ਰ. ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਾਰਮਕ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਦੀ ਖੁਲੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।
27. 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇਕੇ 10 ਮਿੰਟ ਤੋਂ, ਆਰਮਡ ਪਰਸਨਲ ਕੈਰੀਅਰ (ਏ.ਪੀ.ਸੀ.) ਵਿਚ ਕੁਝ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਟੈਂਕ ਤੋੜੂ ਰਾਕਿਟਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਏ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਚਲਾਇਟ ਲਗੇ ਇਕ ਟੈਂਕ ਨੂੰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਚ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਤੈਨਾਤ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਝੁੰਡਿਆ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਵਲ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। 6 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਫੌਜੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਸਾਰੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਤਖਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ ਦੇ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਚ ਵੜਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਲ ਭੱਜਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਕ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਤਹਿਥਾਨੇ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚਕਾਰ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ।

28. ਕੁਝ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੌਸਟ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੁਝ ਹਿੰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਛੁਡਾ ਸਕਣ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਤੇ ਹੱਟਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਟੋਲੀ ਨੇ ਸਵੇਦ ਝੰਡਾ ਚੁਕ ਕੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਤਕ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਤੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।
29. ਉਸੀ ਦਿਨ ਬਾਅਦ-ਦੁਪਹਿਰ, ਫੌਜ ਨੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇਣ। ਫਲਸਰੂਪ 200 ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ 22 ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੇਡ ਗ੍ਰੈਊਂਡ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗ੍ਰੈਊਂਡ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਿਲੇ।
30. ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉਤੇ 6 ਤੋਂ 7 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਿਤ 34 ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਹੀਦ ਮਿਲੇ।
31. ਕੁਝ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਨੇੜੇ ਤੋੜੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 7 ਜੂਨ ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਤਕ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਬੜੀ ਬਰਬਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਰਤ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ

32. ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਖਤ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸੋਜਸ਼ ਅਤੇ ਸੂਝ ਬੂਝ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਫੌਜੀਆਂ ਉਤੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸਵੈਚਾਲਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰੂ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲ ਗੋਲੀ ਤਦ ਚਲਾਣੀ ਪਈ ਜਦੋਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਲਗਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਟੈਂਕ-ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
33. ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਵੈਚਾਲਕ ਅਤੇ ਟੈਂਕ-ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਸਤੀ ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਸਟ੍ਰੇਨਗਥ ਬਣਾਣ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਫੈਕਟਰੀ ਮਿਲੀ। ਫੌਜ ਹਾਲੀ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਲਵੇਗੀ। 30 ਜੂਨ, 1984 ਤਕ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਨੈਕਸਚਰ XI ਉਤੇ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਬਰਬਰਤਾ

34. ਫੌਜ ਦੇ ਦਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਲਮ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹਨ। ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਪੰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸੀ, ਹੋਰ ਬਜਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਬਰਬਰਤਾ ਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਹੇਸ਼ਨੀ ਪਈ ਹੈ। 5-6 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਫੌਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਹਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਦਸਤੀ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟੇ ਅਤੇ 30 ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 5 ਬੱਚਿਆਂ ਸਹਿਤ 70 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ। ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਦੋ ਜੂਨੀਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਬੜੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਜਗਨਿਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫਸਰ ਦੀ ਚਮੜੀ ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਭਰੇ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਸੁਟ ਦਿਤਾ। 8 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਨਿਹੱਥੇ ਫੌਜੀ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਫੱਟੜਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤਹਿਸਨੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ।

35. ਅਜਿਹੇ ਕੁਲ 42 ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਸਨ। 5 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਠਾਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਵਧਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਫੌਜ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸੋਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰਖਿਆ ਫੌਜਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਪਟਿਆਲਾ, ਰੋਪੜ, ਅਤੇ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿਕੇ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਬਰਾਮਦੀ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ। ਫੌਜ ਹਾਹੀ ਮੁਕਤਸਰ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਦੇ ਨੂੰ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ 6 ਜੂਨ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਬੇੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ :

36. ਜ਼ਮੀਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕੁਝ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ।
37. ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੇੜੇ ਨੇ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਗੋਤਾਖੋਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੁਕੜੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਖੂਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਲਾਬਾਂ ਅਤੇ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾਬਾਰੂਦ ਸਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।
38. ਹਵਾਈ ਬੇੜੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਟੋਹ ਉਡਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕੇ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦੀ:

39. 30 ਜੂਨ, 1984 ਤੱਕ ਸਿਵਲੀਅਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਨੈਕਸਚਰ -X) ਉਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਫੌਜੀ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ

40. ਕਰਫਿਊ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿਵਲ ਆਬਾਦੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਫੌਜ ਦੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਕੇ ਉਸਾਰੂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਏ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਅਕ ਕਾਨਵਾਇ ਚਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੈਨਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਟੀਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

1983 ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧ ਤਕ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਅੱਡਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾ-ਬੰਦੀ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲੇਵਾਰ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ “ਪੰਥ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ” ਦਾ ਬੂਠਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਨ। ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਜ ਸਮਾਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਣ ਨਾਲ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲ੍ਹੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੇਣ ਦੇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ।

2. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:-

- ਕੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹਥਿਆਰ ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਠੀਕ ਹੈ?
- ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਣ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਠੀਕ ਹੈ? ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ
- ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕੀਏ

3. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਕੂ ਵੱਖਵਾਦ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਵੰਡੀ ਪਾਣ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਤੰਕ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਨਾਇਆ ਹੈ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

4. ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਘੀਨ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਖੁਲਮ ਖੁਲ੍ਹੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ। ਇਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਯਾਦਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਹੌਲ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟਹਪੰਥੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਜੋਰ ਫੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਹੈ, ਆਪ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

5. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਹੌਲ ਕਾਫੀ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ। ਤਾਕਤਵਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਤੋਂ ਨਾਜੁਕ ਸਰਹੱਦੀ ਰਾਜ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਨ-ਤੌੜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਨ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਹਿੱਸਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ ਸਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਾਕਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।
6. ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵੰਗਾਰਾਂ ਫਿਰਕੂ ਕੱਟਰਪੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੁਟ ਪਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਿਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੜ ਮੁੜ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਬਾਅ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਧਰਮ ਦੇ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੜਬੜੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
7. ਹੋਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਚੁਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ :
  - (i) ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ?
  - (ii) ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ? ਕੀ ਇਹ ਖੁਫੀਆਂ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ?
  - (iii) ਕੀ ਅੰਤਰਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ?
8. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤ ਦੀ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਫੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾਬਾਰੂਦ “ਕਾਰ ਸੇਵਾ” ਜਾਂ ਰਸਦ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਿਹਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੈਂਕੜੇ ਅਤੇ ਮੌਸਿਆ ਵਰਗੇ ਖਾਸ ਦਿਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

9. ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਖੇਤਰ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੰਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੀ "ਗਰਾਉਂਡ" ਸੂਚਨਾ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੀ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਰੇਲ ਪੱਟੜੀਆਂ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਤੇ ਡਾਕਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀਆਂ ਠੀਕ ਠੀਕ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਖਾਸ ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਕੰਮ ਗਰਾਉਂਡ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਟਰੈਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਪੈਟਰੋਲਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਟਰੈਕਾਂ ਦੇ ਭੇਨ ਤੋੜ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰੇਲ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਛੋਟੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੇ ਫਲੈਂਗ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।
10. ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਅਸਲਾ-ਖਾਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਅਚਾਨਕ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਥਿਤ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਦਾ ਅਸਲਾ-ਖਾਨਾ ਮੁਖ ਹੈ), ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਮਲੇ ਕੋਲੋਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਖੋਹ ਲੈਣ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਥਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗੀ ਜਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਕ ਸਚਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਮੁਖ ਕੇਂਦਰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ।
11. ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਨੌਤਕ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਬੰਧ ਰਹਿਣਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤੱਤ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਾਕਫ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਵਾਹਧ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾ . ਪੂਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
12. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਈ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ। ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਂ ਆਤੰਕ ਅਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਸੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੰਕਲਪ ਉੱਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ।
13. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ

ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਉੱਤੇ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਗੱਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਲੋਕਰਾਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਝੁਕਝੁਕਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਪਾਸਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਅੜ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਲਈਆਂ ਜਾਣ, ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੀ ਇਕ ਗਰੁਪ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਵਿਕਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੀ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਝੁਕ-ਝੁਕਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤ, ਕਿਸੀ ਵੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਗਰੁਪ ਦੇ ਹਿਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

14. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਮਹੋਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਣਗੇ।

ਸਿਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ
45 ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

(ੳ) ਧਾਰਮਕ

1. ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ।
2. ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
3. ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ।
4. 1971 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ।
5. ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।
6. ਕਿਸੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਲਡਨ ਟੈਮਪਲ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਜਦ ਕਿ 15 ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
7. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਢਿੱਲ।
8. ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਮਿਟਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣੀ।
9. ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ।
10. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕੋਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਣ।
11. ਤੀਰਥਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਦੇ ਪੈਂਡਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਹੱਕ ਹਥੱਪਣਾ।
12. ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ।
13. ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ।
14. ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਸ਼ਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ (ਤਲਵਾਰ) ਲਿਜਾਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ।

(ਅ) ਰਾਜਸੀ

1. ਇਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਏਸਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ।
2. “ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ” ਨਾਅਰੇ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ।
3. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਵਾਟਰ-ਹੈਡ ਵਰਕਸ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਖੋਹ ਲੈਣਾ।
4. ਰਾਜ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ।
5. ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇੜਨਾ।

6. ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ।
7. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਥਿਆਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੱਬੇ ਕਰਨ।
8. ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਚਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ, ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣਾ।

(ੲ) ਆਰਥਕ

1. ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਕੋਟਾ 20% ਤੋਂ ਘਟਾਕੇ 2% ਕਰਨਾ।
2. ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਲੈਣਾ।
3. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਸ਼ਕ ਬੇਦਰਗਾਹ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲਤਾ।
4. ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ।
5. ਆਰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ 5% ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ।
6. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਕ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੁੱਟ
7. ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ।
8. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਸੱਨਅਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ।
9. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ।
10. ਜਾਇਰਤੀ ਭੂਮੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਦ 7 ਹੈਕਟੇਅਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਮਿਥੀ ਗਈ।
11. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮੂਹਕ ਬੀਮਾ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ।
12. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ।
13. ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਪਜ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣਾ।
14. ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਖਰੀਦਣਾ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮਹਿੰਗੀ ਵੇਚਨਾ।
15. ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲਤਾ।
16. ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ।
17. ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ।
18. ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ।
19. ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੀਮਾ ਸਕੀਮ ਹੇਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ।
20. ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਭੂਮੀ ਸਸਤਾ ਭਾਉਂਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ।
21. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ।

(ਸ) ਸਮਾਜਕ

1. ਸਿੱਖ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦੇਣਾ।
2. ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਗੋਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਉਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਨਾ ਦੇਣਾ।

ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀਆਂ
15 ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸੂਚੀ

ਧਾਰਮਕ ਮੰਗਾਂ

1. ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰੈਲੀ (7 ਸਤੰਬਰ), ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਚੰਦੋ ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਉਣਾ।
2. ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮਨਮਾਨੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕਰਾਜੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਣਾ।
3. ਤੀਰਥਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ।
4. ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ।
5. ਇਕ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
6. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਹਰਦੁਆਰਾ, ਕੁਰਕੇਸ਼ਤਰ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ 'ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ।
7. ਕੀਤਰਨ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 'ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਰੇਡੀਓ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ।
8. ਫਲਾਇੰਗ ਮੇਲ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰੱਖਣਾ।

ਰਾਜਸੀ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਗਾਂ

9. ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣੇਗਾ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਢੁਕਵੀਂ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ, ਰਖਿਆ, ਕਰੋਸੀ ਅਤੇ ਸੇਚਾਰ (ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਸਮੇਤ) ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ੇ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
10. ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣਾ।
11. ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੋ ਭੇਮ ਅਤੇ ਹੈਂਡ ਵਰਕਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਰ ਤੋਂ ਵੰਡ।
12. ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਹਿਮਾਚਲ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ।
13. ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਰਾਈ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ।

14. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਸ਼ਕਹੋਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ।

15. ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਬੈਂਕ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਨੂੰ ਸਨਅਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਲਾਹੇ ਵੇਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਨੈਕਸਚਰ III

ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਖਰੜਾ

ਇਹ ਖਰੜਾ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 16-17 ਅਕਤੂਬਰ 1973 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਲੋਂ 28.8.1977 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

(ਬਾਅਦ ਵਿਚ 12 ਮਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

1-8-1977

ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਸਕੱਤਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਟੀਚੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਕੜੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਉੱਚੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਏ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਘੇ ਸਪੂਰਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਮੁਲੀ ਸੰਪਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇਗਾ।*

ਇਹ, ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਉਪ ਸਿਰਲੇਖ 'ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ', ਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਤੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀ/ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ

(ਸੰਤ) ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ, ਜਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੀਕਾਰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਇਹ ਠੀਕ ਹੀ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਲ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਸਦਾ ਆਖਰ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਇਸਨੇ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਨਿਹਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਅਮਿੱਟ ਅੰਗ ਹੋਏਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਰਯੋਗ ਦਰਜੇ ਲਈ ਹਾਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਉਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਸੀ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਸਾ ਉਮੀਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਇਮ ਰਹੇ।

ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 11-12-1972 ਨੂੰ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ 'ਇਕ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਦਾ ਖਰਡਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਹਾਨਗਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇ ਵਾਲਾ, ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਸ. ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਮੌਜੂਦਾ ਜਨਰਲ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਧਨੀ ਅਤੇ ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਾਵੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ।

ਇਸ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ 11 ਬੈਠਕਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਬੈਠਕ 23.12.1972 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਣ ਅਤੇ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ।

ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸੋਚਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜਿਹੜੀ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਯੋਗ ਸੀ। ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਉਤੇ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਘੇ ਫੌਜੀ ਜਹੰਨੇਲਾਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਰਾਜਸੀ ਵਿਚਾਰਕਾਂ, ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉੱਜਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ

ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸੋਚਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖਰੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਘੋਖ ਕਰ ਸਕੋ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀਮਤੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕੇ।

ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਆਦਰ ਸਹਿਤ,

ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਸਕੱਤਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਦਫਤਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

1-8-1977

ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ 28-29 ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਸਰਬਭਾਰਤੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:-

(ਇਹ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ)

ਮਤਾ ਨੰ: 1

ਇਹ ਮਤਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖੀਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੋਲੀਆਂ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੰਘੀ ਅਤੇ ਲੋਕਰਾਜੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ, ਲੋਕਰਾਜੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਹਾਥ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚਾਂਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਘੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੂਰਣ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਦੌਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਰਮੀਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਦੀ ਚਗਮਸੀਆ, ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਸਭਨਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਸਨ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ, ਜਿਸਦੀ ਵਕਾਲਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.(ਐਮ.) ਏ.ਡੀ.ਏਮ.ਕੇ. ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਦਾ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਣ, ਬੜੀ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਮਤਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਬਟਾਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਫੇਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਬੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੇ ਅਮਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿੜਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਧਾਰਮਕ ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਤੇ ਅਰਥਭਰਪੂਰ ਸੰਘੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚਾਂਚੇ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਰਥਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੈਠਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ, ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਛੇਤੀ ਹਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ:-

- (ੳ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਿਲਦੀ ਉਸਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।
- (ਅ) ਭਾਸ਼ਾਈ ਮਾਰਿਗਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਮੰਗ ਮੰਨੀ ਜਾਏ।
- (ੲ) ਹੈਡਵਰਕਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਜੇਲੋੜ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।
- (ਸ) ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ, ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਨਮਾਨੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ, ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
- (ਹ) ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਨਿਸ਼ਬਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।
- (ਕ) ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਰਾਈ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਉੱਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਢੁਕਵੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

(ਆਰਥਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਤਾ)

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਧਰਮਨਿਰਪੱਖ, ਲੋਕਰਾਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ:-

- (ੳ) ਕਿਰਤ ਦਾ ਆਦਰ
  - (ਅ) ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਢਾਂਚਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦਬੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ।
  - (ੲ) ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਰੋਧ।
- ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਦੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਉੱਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਗ਼ਲਬੇ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਲਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਣੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਤਿੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ:-

- (i) ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ
- (ii) ਵੰਡ ਛੱਕਣਾ
- (iii) ਨਾਮ ਜਪਣਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਹੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਗਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕੰਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਪਟੀਦਰਜ਼ ਅਤੇ ਦਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਕਿਰਤੀਆਂ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਉੱਤੇ ਖਾਸ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਘੱਟੋਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਰਥਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਅਗਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੋਢੀ ਰਾਜ ਬਣ ਜਾਏ ਅਤੇ ਫੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਮਦਨ 3000/- ਰੁਪਏ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ 4% ਆਰਥਕ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸਦੀ ਆਰਥਕ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 7% ਸਾਲਾਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮੀਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਏ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਵੰਡ ਯਕੀਨੀ ਬਣ ਸਕੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਆਰਥਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਅਰ-ਫੀਲਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ।

ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੰਨਅਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਅਮਲ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਲਿਆ ਜਾਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਤ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕੇ ਸਬੰਧੀ ਲੋਮਾਂ ਵਿਚ ਢੁਕਵੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਪਜ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮਤਾਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਖੁਫ਼ਾ ਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਪਾਹ ਕਣਕ, ਤੇਲੀ ਬੀਜਾਂ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੁੱਟਖਸ਼ੁੱਟ ਇਕ ਦਮ ਰੋਕੀ ਕਣਕ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਇਹ ਫ਼ਸਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਾਹੇਵੰਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕਪਾਹ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਉਪਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਲੁੱਟ ਖਸੁਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਪੱਟੀਦਰਜ਼ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨਾ ਇਕ ਫੇਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਖਾਸ ਹਕਮਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਟੀਦਰਜ਼ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਮਕਾਨਾਂ ਲਈ ਥਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਬਜਟਾਂ

ਵਿਚ ਚੋਖੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਨਸੁਵੰਨਤਾ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਰੱਟੀਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ, ਦਰਮਿਆਨੀ ਸਨਅਤ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਲਾਹੇਵੰਦ ਖੇਤੀ ਲਈ ਟ੍ਰੈਕਟਰਾਂ, ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਖੇਤੀ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ, ਖੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

ਮਤਾ ਨੰ: 4

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਨੇ, ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਉੱਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਫਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੀ ਵਸੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰ: 5

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਦੁਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਣ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਏਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤ ਸਰਨਾਰਥੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 370 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨੀ ਪਵੇ।

ਮਤਾ ਨੰ: 6

ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ 18ਵਾਂ ਸਮਾਗਮ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਗਮ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਲੋੜ ਪਏ ਤਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਰਾਹੀਂ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ।

ਮਤਾ ਨੰ: 7

ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ 18ਵੇਂ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਤਸੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਦੇਸ਼ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਸਮਾਗਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨ, ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟ੍ਰੈਕਟਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਮਹਿਸੂਲ ਹਟਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਲ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਪਜ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਣ।

ਮਤਾ ਨੰ: 8

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬੈਠਕ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜ਼ਾਰਤਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਰਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਲੋਕ ਇਕ ਆਦਰ ਮਾਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀ ਸਕਣ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਵਿਚ ਲਾਹੇਵੰਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਣ।

ਮਤਾ ਨੰ: 9

ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੇਂਦਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਣ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੇਂਦਰ ਲਾਉਣ ਉਤੇ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਟਰੋਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਤਾ ਨੰ: 10

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਭਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਵਾਇਦੇ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ :-

1. ਹਿੰਦੂ ਵਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
2. ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਧਨ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਅਸਟੇਟ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਛੋਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਤਾ ਨੰ: 11

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਦਰਜ਼ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪਟੀਦਰਜ਼ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਆਰਥਕ ਪਛੜੇਪਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਬਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਜ਼ਟ ਵਿਚ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਵਿਭਾਗ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਸਮਾਗਮ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮਤਾ ਨੰ: 12

ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 6 ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਅਤੇ 4 ਕਪੜਾ ਮਿਲਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਜ਼ਰਾਇਤੀ-ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 16-17 ਅਕਤੂਬਰ 1973 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ।

(ੳ) ਸਿਧਾਂਤ

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲ ਹਨ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ, ਮਨੁੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਆਖਰ ਸਭ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹਾਨ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਹ ਨੌਂ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ।

(ਅ) ਉਦੇਸ਼

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ—

1. ਸਿੱਖ ਮਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਜਾਬਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ।
2. ਪੰਥ ਦੀ ਨਵੇਕਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਦ ਮੁਖਤਾਰ ਹੋਂਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਅਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਰਖਣਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਤਸੱਲੀ ਅਤੇ ਵਾਧਾ ਹੋਏ।
3. ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਕੇ ਅਤੇ ਪੈਨ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਨਿਆਈਂ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੁਟ ਖਸੂਟ ਰਹਿਤ ਇਕ ਨਿਆਂਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ।
4. ਜਾਤ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲ ਮੁਤਾਬਕ ਦੂਰ ਕਰਨਾ।
5. ਹੋਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨਾ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ, ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰੀਰਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣਾ ਇਹ ਧਰਮ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਜਜ਼ਬਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਧਾਰਮਕ ਵਿਰਸੇ ਲਈ ਸਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਿਸ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ :-

- (ੳ) “ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਹੈ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ, ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 10 ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਪਵਿਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਰ ਦੁਕਵੇਂ ਉਪਾ ਕਰਨਾ।
- (ਅ) ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ, ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬਲਕਿ ਹਰ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਆਦਿ ਦੇ ਹੋਰ ਅਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ, ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- (ੲ) ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਉੱਤੇ ਖਾਸ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਧਿਐਨ ਮੰਡਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ।
- (ਸ) ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ (ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਦੇਣਾ) ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਰੀਤੀ ਫੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ।
- (ਹ) ਸਿੱਖ ਬੁਧੀਮਾਨਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਆਦਿ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਉੱਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ।
- (ਕ) ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਯੋਗਤਾ ਲਿਆਉਣਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਢੁੱਕਵੇਂ ਉਪਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਏਗਾ।
- (ਖ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ੁਧ ਛਾਪਣ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਧੋਜ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦੂਜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣਾ।
- (ਗ) ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਪੰਥਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਤਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਰਲਾਉਣਾ।
- (ਘ) ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿੱਖ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨਾ।
- ਙ) ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪਵਿਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤਕ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਦੇ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜਸੀ ਉਦੇਸ਼

ਪੰਥ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਤੀ, ਇਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਸਿਲਸਲਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਵਚਨ ਬੱਧ ਹੈ:-
  - (ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਡਲਹੌਜੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਿੰਜੋਰ, ਕਾਲਕਾ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਸਦਰ ਆਦਿ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਊਨਾ ਤਹਿਸੀਲ, ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ, ਦਾ 'ਦੇਸ਼' ਇਲਾਕਾ, ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਅਤੇ ਗੁਲਹਾ ਬਲਾਕ, ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਟੋਹਾਨਾ ਸਬ-ਤਹਿਸੀਲ, ਰਤੀਆਂ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਸਿਰਸਾ ਤਹਿਸੀਲ, ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ 6 ਤਹਿਸੀਲਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਾਕੇ, ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਕਾਈ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।
  - (ਅ) ਇਸ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਦਖਲ ਸਿਰਫ ਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ (ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹਕਮਾਂ ਦੇਣਗੇ।
  - (ੲ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਘਟਗਿਣਤੀ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਯੋਗ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
2. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਮਿਲੇ।
3. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਵਿਅਰਥ, ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਅਤੇ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਤੇ ਮਲੁਪਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੀਤੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨ ਹਨ, ਨਾਲ ਅਮਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਨਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

4. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ (ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੀ) ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਏਗਾ। ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਇਤੀ ਸਥਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਥ, ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਕ ਅਟੁਟ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏ।
5. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪਰਮ ਫਰਜ਼ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਗਠਨ ਕਰਕੇ ਆਦਰਮਾਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਚੋਖਿਆ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।
6. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਰਦ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੰਢਾਲਵਰ, ਬੰਦੂਕ, ਪਿਸਤੌਲ, ਕਾਰਬਾਈਨ ਆਦਿ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।
7. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਜਨਕ ਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਏਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1973 ਨੂੰ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਕਤਾ ਦਾ ਮੁਖ ਆਘਾਤ ਭਾਵੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਮਾਜਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਪਰਮ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਹੜਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਸਲ ਲਾਭ ਬਹੁਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਣ ਯਤਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕਿਲੇਬੰਦੀ ਤੋੜਨੀ ਪਏਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧਦਾ ਹੋਇਆ ਖੋਪਾ ਭਰਿਆ ਜਾਏ ਪਰ ਇਸਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਏਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਂ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਚਰਜ ਜਾਤਾਂ, ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀਆਂ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਪੱਟੇਦਾਰਾਂ, ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਗਰੀਬਾਂ, ਅਤੇ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰਥਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ

ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਦ 30, ਸਟੈਂਡਅਰਡ ਏਕੜ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਪੈਂਸ਼ਨ ਭੇਜਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ, ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ, ਯੋਗ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ, ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਅਧੂਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਇੰਜ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ—

ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਖੇਤਰ

ਹਾਲ ਹੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਏਕੜ ਉਤਪਾਦਕ ਵਧਾਕੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਰਪੂਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੇਂਡੂ ਵਰਗਾਂ ਖਾਸਕਰਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਮੱਧਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹਹਿਣੀ ਸਹਿਣੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੁਧਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਉਸਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ:

(ੳ) ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਖਿਚਾਅ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਪਜ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਰ ਲਈ 30 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਹੋਏਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਾਹਕ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਫਾਲਤੂ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਏਗੀ ਜਦ ਕਿ ਵਾਹੀਯੋਗ, ਪਰ ਬੇਕਾਰ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਵਰਗਾਂ ਖਾਸਕਰਕੇ ਪਟੀਦਰਜ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣ ਲਗਿਆ ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਾ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪਟੇਦਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਾਹੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਦਰਜ ਜਾਤੀਆਂ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਗਿਰਵੀ ਨਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਅ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਵੀਂਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

(ੲ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਕੀਮਤਾਂ ਬਿਜਾਈ ਦੀ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕੀਮਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏਗਾ।

(ਸ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਨਾਜ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨਾਜ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

(ਹ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਨਾਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਣ ਅਨਾਜ ਦੀ

ਆਵਾਜਾਈ ਉਤੇ ਹੋਕ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚਾ-ਦੇਸ਼ ਅਨਾਜ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਹਲਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬੀਨ ਬੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਤਪਤ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਕੂਲਾਂ ਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ, ਛੋਟੀਆਂ ਸਿੰਚਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੱਨਅਤੀ ਖੇਤਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੱਨਅਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣ।

ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਪਤਕਾਰ ਸੱਨਅਤਾਂ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਖਪਤ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਥਿਰ ਹੋ ਸਕਣ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਸੱਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਲੁਟਖੁਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੱਨਅਤਾਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਸਾਵਾਂਪਨ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਘਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਸੱਨਅਤਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਵਿਉਂਤਬੰਦ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੱਨਅਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮਨਵਾ ਸਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਕੇ ਅਤੇ ਸੱਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਲਾਭ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਵੰਡ ਰਾਹੀਂ, ਸੱਨਅਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਲੋਕਰਾਜੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠਲੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮ੍ਹਾਂ ਹਕਮ ਦੀ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਿਸ਼ਬਤ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ। ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਹੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਾਸੇ ਵਾਲੀ ਹਰ ਸੱਨਅਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵਾਈ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਵਹਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਿਲਸਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਵਧੇਰੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਨਤਰ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਚਲਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਿਰਤੀ, ਮੱਧਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਤੇ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕਾਮੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਲਾਈ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ:-

1. ਸੱਨਅਤੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਉਜਰਤਾਂ ਮਿਧਣਾ।
2. ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਸਹਿਣੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣਾ।
3. ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ।

4. ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣੀ ਸਹਿਣੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਉਚਿਤ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਵਿਚ ਤਰੁਟੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ।
5. ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਕਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੂਰਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ, ਇਸਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤੇ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਰ ਇਹ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:-

1. ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ	ਰੁ: 50 ਫੀ ਮਹੀਨਾ
2. ਬੀ. ਏ.	ਰੁ: 75 ਫੀ ਮਹੀਨਾ
3. ਐਮ.ਏ.	ਰੁ: 100 " "
4. ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੇ ਡਾਕਟਰ	ਰੁ: 150 " "
5. ਹੋਰ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਰਤੀ	ਰੁ: 50 " "

65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ।

ਇਹ ਦਰ 1973 ਵਿਚ ਮਿਥੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ, ਹੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਕੁਆਕੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਵੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਣ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਅਨਾਜ ਸਪਲਾਈ ਕਰਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਤਕੜੀ ਕੰਮ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉੱਚੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਏ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਘੇ ਸਪੂਰਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ।

ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ:-

1. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਪਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
2. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ।
3. ਵੱਧ ਰਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਰਸ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਉਤੇ ਤੁਰੰਤ ਨੌਕਰੀ ਉਤੇ ਲਗ ਸਕਣਗੇ।

4. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰੇਗਾ।
5. ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੱਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਏਗੀ।
6. ਵਿਗਿਆਨੀਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਧਿਐਨ ਵਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।
7. ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਏਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

(ਦਸਖਤ)

ਗਿਆਨੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਸਕੱਤਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਤਾਰੀਕ 1-8-1977

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ- 1981-84

ੳ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ

ਤਾਰੀਖ	ਥਾਂ	ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ
1. 16.10.1981	ਸਾਹਿਬ ਬਲਾਕ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	ਸ਼੍ਰੀਵਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਐਸ.ਬਾਦਲ, ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ. ਆਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਸੀ.ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ।
2. 26.11.1981	ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	ਸ੍ਰਵਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ.ਲੋਂਗੋਵਾਲ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੋਹਰ, ਪੀ.ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, (ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ), ਸ੍ਰਵਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਆਰ.ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ.ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ।
3. 05.04.1882	ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	ਸ਼੍ਰੀਵਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਆਰ. ਐਸ. ਭਾਟੀਆ, ਪੀ.ਐਸ. ਓਬਰਾਏ, ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਸ੍ਰਵਸ਼੍ਰੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਨਥ ਮੁਖਰਜੀ (ਦੇਵੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ), ਸ੍ਰਵਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਆਰ.ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਸੀ.ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ।

(ਅ) ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ

ਤਾਰੀਖ	ਥਾਂ	ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ
1. 23.10.1981	ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ	ਸ਼੍ਰੀਵਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹੰਦੀਹ, ਭਾਨ ਸਿੰਘ
2. 24.10.1981	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ

3. 11.1.1983 ਹਾਜ਼ਰਵਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ. ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜੀ ਐਸ. ਟੋਹਰਾ, ਪੀ ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਜੇ. ਐਸ. ਤਲਵੰਡੀ, ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ. ਸੀ. ਸੇਠੀ, ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ (ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ), ਸ਼੍ਰੀ ਟੀ. ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ।

(ੲ) ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ

ਤਾਰੀਖ	ਥਾਂ	ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ
1. 16.11.1982	27 ਸਫਦਰਜੰਗ ਰੋਡ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਵੀ ਇੰਦਰ
2. 17.11.1982	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	ਸਿੰਘ, ਆਰ. ਐਸ. ਭਾਟੀਆ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਆਰ ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਪੀ. ਸੀ. ਸੇਠੀ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ (ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ), ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਪੀ. ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ, ਟੀ. ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ
3. 17.1.1983	27 ਸਫਦਰਜੰਗ ਰੋਡ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਜੀ. ਐਸ. ਟੋਹਰਾ, ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਰਾਜੀਵ ਰਾਧੀ ਐਮ. ਪੀ., ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਪੀ., ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਵ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ
4. 24.01.1984	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ	ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਜੀ. ਐਸ. ਟੋਹਰਾ, ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਇਕ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ, ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਰਾਜੀਵ ਰਾਧੀ ਐਮ. ਪੀ., ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਪੀ., ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਵ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ
5. 27.03.1984	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਜੀ ਮਕਾਨ	ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਜੀ. ਐਸ. ਟੋਹਰਾ, ਐਸ. ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਆਰ. ਐਸ. ਚੀਮਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਵ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ, ਐਮ. ਐਮ. ਕੇ. ਵਲੀ (ਗ੍ਰਹਿਸਕੱਤਰ)
6. 28.03.1984	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਵ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ, ਐਮ. ਐਮ. ਕੇ. ਵਲੀ (ਗ੍ਰਹਿਸਕੱਤਰ)
7. 29.03.1984	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਜੀ ਮਕਾਨ	ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ. ਐਸ. ਟੋਹਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਐਸ. ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਆਰ. ਐਸ. ਚੀਮਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਵ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ, ਐਮ. ਐਸ. ਕੇ. ਵਲੀ (ਗ੍ਰਹਿਸਕੱਤਰ)
8. 21.04.1984	ਹਵਾਈ ਐਂਡਾ ਲਾਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਜੀ. ਐਸ. ਟੋਹਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਐਸ. ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਆਰ. ਐਸ. ਚੀਮਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, ਪ੍ਰਨਬ

ਮੁਖਰਜੀ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਸੀ.ਆਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ
ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ, ਐਮ.ਐਮ. ਕੇ. ਵਲੀ,
ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ

9. 26.05.1984 ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ

ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ. ਟੋਹੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਸ. ਬਾਦਲ, ਇਕ ਰੀਸਟ
ਹਾਊਸ, ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ
ਰਾਓ, ਪ੍ਰਨਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ

(ਸ) ਧਿਰੀ ਮੀਟਿੰਗ

1. 24.01.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨਕਸੀ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ,
ਕੇ.ਪੀ. ਉੱਨੀ ਕਰਿਸ਼ਨਨ, ਐਚ.ਐਸ. ਸੁਰਜੀਤ, ਯੋਗਿੰਦਰ
ਸ਼ਰਮਾ, ਸ੍ਰੀ ਟੀ.ਡੰਡਪਾਨੀ, ਮਧੁ ਦੇਵਵਤ, ਚੰਦਰਜੀਤ
ਯਾਦਵ, ਰਾਮ ਲਾਲ ਗਾਹੀ, ਇਬਰਾਹਿਮ ਸੁਲੇਮਾਨ ਸੇਟ,
ਭਾਈ ਮਹਾਵੀਰ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਹਸੂਲ ਕੋਚਕ
(ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ)। ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ,
ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ, ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਸਟੀਫਨ, ਸ਼ਿਵ
ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਭੀਸ਼ਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ (ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ),
ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ.
ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਈਅਰ,
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ (ਗ੍ਰਹਿ), ਐਮ.ਜੀ. ਪਾਪੀਏ, ਸਕੱਤਰ
(ਸਿਜਾਈ)

2. 25.01.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨਕਸੀ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਸੀ.ਟੀ.ਦੰਡਪਾਨੀ, ਚੰਦਰਜੀਤ
ਯਾਦਵ, ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ, ਕੇ.ਪੀ. ਉੱਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ,
ਐਚ.ਐਸ.ਸੁਰਜੀਤ, ਯੋਗਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਧੁ ਦੇਵਵਤ, ਰਾਮ
ਲਾਲ ਗਾਹੀ ਕਿਊ, ਐਮ.ਬਨਾਤਵਾਲਾ, ਭਾਈ ਮਹਾਵੀਰ,
ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਾਮ ਹਸੂਲ ਕੋਚਕ (ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ
ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਸੀ.ਐਮ.ਸਟੀਫਨ,
ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ, ਭੀਸ਼ਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜੈਂਡਰ,
ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਐਮ.ਜੀ. ਪਾਪੀਏ।

3. 08.02.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨਕਸੀ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ.ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਚੰਦ ਸੰਹਤਾ, ਯੋਗਿੰਦਰ
ਸ਼ਰਮਾ, ਭਾਈ ਮਹਾਵੀਰ, ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ, ਸਰੂਪ
ਸਿੰਘ, ਮਧੁ ਦੇਵਵਤ, ਗੁਲਾਮ ਹਸੂਲ ਕੋਚਕ (ਵਿਰੋਧੀ
ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ,
ਪੀ.ਵੀ.ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ, ਭੀਸ਼ਮ

ਨਗਇਣ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ,
ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਐਮ.ਜੀ.
ਪਾਧਿਏ।

4. 10.02.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਚੰਦ ਮੋਹੰਤਾ, ਯੋਗੇਂਦਰ
ਸ਼ਰਮਾ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਐਚ. ਐਸ. ਸੁਰਜੀਤ, ਚੰਦਰਜੀਤ
ਯਾਦਵ, ਹਰਿਕੇਸ਼ ਬਹਾਦੁਰ, ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ, ਸਰੂਪ
ਸਿੰਘ, ਮਧੂ ਦੰਡਵਤੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ. ਮੁਖੁ (ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ),
ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ. ਸ਼ੇਠੀ, ਆਰ.ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ,
ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਭੀਸ਼ਮ ਨਗਇਣ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ,
ਟੀ.ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਐਮ.ਜੀ. ਪਾਧਿਏ।
5. 15.02.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਚੰਦ ਮੋਹੰਤਾ, ਕੇ.ਪੀ.
ਉਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਯੋਗੇਂਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਐਚ. ਐਸ.
ਸੁਰਜੀਤ, ਚੰਦਰਜੀਤ ਯਾਦਵ, ਹਰਿਕੇਸ਼ ਬਹਾਦੁਰ, ਐਲ.
ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਮਧੂ ਦੰਡਵਤੇ, ਗੁਲਾਮ ਹਸੂਲ
ਕੋਚਕ (ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ. ਸ਼ੇਠੀ,
ਆਰ.ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ,
ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ.
ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਈਅਰ,
ਐਮ.ਜੀ. ਪਾਧਿਏ।
6. 18.02.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਚਿੱਤਾਬਸੂ, ਕੇ.ਪੀ.
ਉਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਯੋਗੇਂਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਚ. ਐਸ. ਸੁਰਜੀਤ,
ਚੰਦਰਜੀਤ ਯਾਦਵ, ਹਰਿਕੇਸ਼ ਬਹਾਦੁਰ, ਐਲ.ਕੇ.
ਅਡਵਾਨੀ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਮਧੂ ਦੰਡਵਤੇ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ
(ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ. ਸ਼ੇਠੀ, ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ,
ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ,
ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਐਮ.ਜੀ.
ਪਾਧਿਏ।
7. 19.02.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ,
ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕੇ.ਪੀ. ਉਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ,
ਯੋਗੇਂਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਚ. ਐਸ. ਸੁਰਜੀਤ, ਚੰਦਰਜੀਤ
ਯਾਦਵ, ਚਿੱਤਾ ਬੱਸੂ, ਮਧੂ ਦੰਡਵਤੇ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਚੰਦ ਮੋਹੰਤਾ,
ਹਰਿਕੇਸ਼ ਬਹਾਦੁਰ, ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ,

(ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਆਰ.ਵੈਕਟਰਮਨ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੇਕਰ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਈਅਰ, ਐਮ.ਜੀ. ਪਾਧਿਏ।

8. 20.02.1983 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕੇ.ਪੀ. ਉਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਯੋਗੇਂਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਚ. ਐਸ. ਸੁਰਜੀਤ, ਚੇਦਰਜੀਤ ਯਾਦਵ, ਚਿੱਤਾ ਬੱਸੂ, ਮਧੂ ਦੇਵਵਤੋ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਚੰਦ ਮੋਹੰਤਾ, ਹਰਿਕੇਸ਼ ਬਹਾਦੁਰ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ (ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਪ੍ਰਨਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਐਮ.ਜੀ. ਪਾਧਿਏ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਈਅਰ।
9. 14.02.1984 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੋਹੜਾ, ਪੀ.ਐਸ.ਬਾਦਲ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਆਰ.ਐਸ.ਚੀਮਾ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ, ਏ.ਬੀ. ਵਾਜਪਈ, ਐਲ.ਕੇ.ਅਡਵਾਨੀ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਬੀਜੂ ਪਟਨਾਇਕ, ਐਸ.ਸੀ.ਮੋਹੰਤਾ, ਮਧੂ ਦੇਵਵਤੋ, ਐਸ.ਐਨ.ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਐਚ.ਐਸ.ਸੁਰਜੀਤ, ਚੰਦਰਜੀਤ ਯਾਦਵ, ਲੋਕ ਨਾਥ ਜੋਸ਼ੀ, ਧਰਮ ਵੀਰ ਸਿਨਹਾ, ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਕੋਚਕ, ਚਿੱਤਾ ਬਸੂ (ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ), ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਪ੍ਰਨਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਈਅਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ।
10. 15.02.1984 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਨੈਕਸੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬਰਨਾਲਾ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੋਹੜਾ, ਪੀ.ਐਸ.ਬਾਦਲ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਆਰ.ਐਸ.ਚੀਮਾ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ, ਐਲ.ਕੇ.ਅਡਵਾਨੀ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਬੀਜੂ ਪਟਨਾਇਕ, ਐਸ.ਸੀ.ਮੋਹੰਤਾ, ਮਧੂ ਦੇਵਵਤੋ, ਐਸ.ਐਨ.ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਐਚ.ਐਸ. ਸੁਰਜੀਤ, ਸਮਰ ਮੁਖਰਜੀ, ਲੋਕ ਨਾਥ ਜੋਸ਼ੀ, ਧਰਮ ਵੀਰ ਸਿਨਹਾ, ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਕੋਚਕ, ਇੰਦਰ ਦੀਪ ਸਿਨਹਾ, ਚਿੱਤਾ ਬਸੂ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਪੀ.ਸੀ.ਸੇਠੀ, ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਵ, ਪ੍ਰਨਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੇਕਰ, ਸ੍ਵਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ, ਪੀ.ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ, ਟੀ.ਐਨ.ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਈਅਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਤ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਬੜੇ ਹੀ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝਤਣ ਅਤੇ ਬੇਵਸਾਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸੰਖੇਪ ਪਿਛੋਕੜ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂ, ਮੈਂ ਸਭਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਪਿਛੋਕੜ ਦਸਣਾ ਚਾਹਵਾਂਗਾ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਡ ਔਡ ਮੰਗਾਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ : (1) ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। (2) ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ (3) ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕੁਝ ਆਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ।

ਧਾਰਮਕ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ, ਦੁਰਗਿਆਨਾ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਮਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ ਉਤੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਵੇਰੇ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੀਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਰਿਲੇ ਕਰਨਾ ਮਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਘਰੇਲੂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਬਿਲ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਰਾਜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸੰਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਧੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਅਕਾਲੀਦਲ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸ਼ਵਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਬਿਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ 30 ਤੱਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਰਿਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਲਕ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਰਿਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸ਼ਾਜਸਮਾਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਟਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ ਜੱਜ ਕਰੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੀ ਇਕ ਪੱਕੇ ਸਟੈਂਡ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੀ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਵੀ ਬਿਆਸ ਦਾ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੇਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਭਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਵੀ ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਝਗੜਾ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਜਮਨਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਲਾਕਾਈ ਝਗੜੇ

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਲਾਕਾਈ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 1970 ਵਿਚ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਅਬੋਹਰ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫੌਰਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਬੋਹਰ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਕਿਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੀ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਬਦਲਵੇਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਚੋਂ ਕਿਸੀ ਇਕ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(1) 1970 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਅਮਲ।

(2) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ।

(3) ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ। ਅਤੇ

- (4) ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਵਾਂ ਹੱਲ ਜਿਹੜਾ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸੰਬੰਧ

ਆਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਵਿਚ ਘੋਖ ਕਰੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜਦੇ ਸਮੇਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਦਲ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਛੋੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ਿਆ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਵਾਇਆ

ਗਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਏ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੱਖਿਆਰ ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਗੁੱਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਭਰੋਸੇ ਨਹੀਂ ਦਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕ ਉਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਖਾਲਿਸਤਾਲ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ਧਰੋਹੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲੀ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਮੰਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੇਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਿਧਾਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਕਿਸੀ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸੇਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨਾਦਰ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਰਹੀਂ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੇ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤ੍ਰੈਧਿਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਦਮ ਸੀ।

ਤ੍ਰੈਧਿਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਗਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਕੁਝ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸੁਝਾ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ

ਮੁਲਤਵੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਨਕ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਆਮ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਸਕਣ।

ਆਮ ਉਮੀਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਫਿਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਬੈਨਕ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਥਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਉੱਤੇ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਟ੍ਰੈਥਿਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਣ ਨਾਲ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਗਈ।

ਮੋਰਚਾ ਜਾਰੀ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ, ਆਪਣੇ ਚਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਬੰਦ ਨਾਲ ਸੜਕੀ ਅਤੇ ਰੇਲ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ।

ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਨਾਲ, 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬੰਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਭੀੜ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰੰਭਾਰਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ 'ਚੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਕਾਰਨ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਬੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵੀ ਸੀ, ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਏ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ 11 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 76 ਫੱਟੜ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 18 ਬੰਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਨ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ, ਹੜਤਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। 17 ਤਰੀਖ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰ ਵਾਰਦਾਤ ਹੋਈ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਡਿਊਟੀ ਉੱਤੇ ਤੈਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਉਪਰ ਅਚਾਨਕ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਤਮ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤਕ ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਤਨਾਅ ਅਤੇ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਾਪਿਤ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

19 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਪਾਨੀਪਤ ਵਿਚ ਦੋ ਫਿਕਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਗੰਭੀਰ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 8 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਕ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 46 ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਣੀ ਪਈ। ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਅਨਿਯਮਿਤ ਫ਼ੌਜ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ 20 ਤਰੀਖ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਉਰਜਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਅੰਸਰ

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅੰਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਗਈ। 21 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਲਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਿਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 44 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ। ਫੱਟੜ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 58 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਮਾਸੂਮ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅਕਾਰਣ ਕਤਲ ਨਾਲ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ, ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਤੰਕ ਫੈਲਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਨਿਖੇਧੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦੋਹਰਾਏਗੀ।

ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਜਵਾਬੀ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਭਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਦਮ ਚੁਕੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸੁਆਰਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਵੀ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਜਾਂ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤ ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਤੰਕ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

ਦੋਸ਼ ਵਾਸੀਓ,

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਹੋਜ਼ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਦੁਖ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਨਾ ਨਜਿਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਭ ਵਾਜਬੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੁਝ ਕੱਟੜ ਪੰਕੀਆਂ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ ਕਤਲ ਕਰਨੇ, ਅੱਗਾਂ ਲਾਣੀਆਂ ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨੀ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਓ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਵੇਖੀਏ। 1981 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈਮੇਰੈਂਡਮ ਮਿਲਦਿਆਂ ਸਾਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਤੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਇਕ ਐਸਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ, ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ।

ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡਾ ਰਵੱਈਆ ਇਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਵਾਜਬੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਝਗੜੇ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਆਮ ਰਾਏ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੇਰ ਕੋਈ ਆਖਰੀ ਹਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਵੱਡੇ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਭ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ “ਧਾਰਮਕ” ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਮਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਮਾਸ ਵੇਚਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਕੀਰਤਨ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਰਿਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹਦੇ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਨਾਂ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਭਰਿ ਹੋਏ ਸਾਈਜ਼ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਿਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਮੰਗ ਅਸਲ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰਵੱਈਆ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 25 (2) (ਬੀ) ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਰਾਹੀਂ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਸੁਥੇ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਣ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ ਅਧੀਨ ਇਕ ਉੱਚਪੱਧਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਝਾਅ, ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਹਾਵੀ ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇਕ ਟਰੀਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਏ। ਸਰਕਾਰ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੁਣ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ 1955 ਵਿਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੇਰ ਖੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ।

ਇਲਾਕਾਈ ਝਗੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਆਖ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਉਹਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲੇ। ਸਾਡੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਅਬੋਹਰ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸਮੇਤ, ਸਮੁੱਚਾ ਇਲਾਕਾਈ ਝਗੜਾ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਮੰਨਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇ। ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਦਲੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜਾ ਇਹ ਸਮੁੱਚਾ ਝਗੜਾ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਡੇ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਕੀ ਮੈਂ ਇਹ ਪੁੱਛ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਕੀਕਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਬੋੜੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਜਬੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ

ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਨਤਾ ਅਮਨ ਤੇ ਮਿਲ-ਰਹਿਣੀ ਦੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਆਰਥਕ ਉਨੱਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਹਰ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੁਖ ਅਤੇ ਝਗੜੇ ਵਾਲਾ ਮਹੌਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਹਿਸ਼ਤਪਸ਼ੰਦਾਂ ਤੇ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਆਤਸ਼ਜਨੀ, ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਭੇਨਭੇਡ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਮੁਜਰਮਾ ਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਲਈ ਪਨਾਹ-ਥਾਂਵਾਂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਪੂਜਾ ਦੇ ਇਕ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਗਿਣ ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤੀ ਬਕਾਇਦਾ ਮੁਹਿੰਮ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲੁੱਕੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਗੜੇ ਮਹੌਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਆਸ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲੈ ਆਉਣੀਆਂ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆਂ ਸਖਤ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਐਜੰਡੀਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਇਸ ਨਵੀਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਮੈਂ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖੇ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਬਹਿ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਲੋਕਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਸਲੇ ਹੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਠੀਕ ਰਾਹ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸਰਕਾਰ ਅਣ-ਨਜਿੱਠੇ ਸਭ ਮਸਲੇ ਗਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਤੇ ਤਹਿਸ਼ਤਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਏਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੇ ਮੈਂ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਆਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼, ਹਿੰਦੂਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਈਸਾਈਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ, ਬੋਧੀਆਂ, ਜੈਨੀਆਂ, ਪਾਰਸੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਭ ਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੱਕ ਨੇ ਤੇ ਸਭ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਰ ਵੀ ਸੱਚ ਤੇ ਦਇਆ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਰਦਿਆ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਬੜੀ ਜਿਹੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਧੋਲ ਦਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰੇ।

ਇਹ ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ। ਬੜਾ ਲਹੂ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਜਵਾਬੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਗੁਮਰਾਹ ਹਿੰਦੂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਅਮਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਬੇਸਮਝੀ ਵਾਲੀ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਰ

ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਸਮਝਣਾ ਹੈ—ਇਕ ਐਸਾ ਭਵਿੱਖ ਜਿਸ ਤੇ ਸਭ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਣ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਭਵਿੱਚ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ, ਭਵਿੱਚ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਣਭੋਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਧਿਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਦਅਮਨੀ ਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਮੈਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਭੜਕੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਤਾਂ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਖ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਜੋ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਏਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨੇਕ ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦਾ ਏ, ਦਬਾਉਣ ਵਿਚ ਤੇ ਕੱਟੜ ਪੰਥੀਆਂ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ। ਐਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਹੋਰ ਐਜੀਏਂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ ਬਲਕਿ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਬਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਐਜੀਏਂਸ਼ਨ ਖੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਾਅਮਨ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ।

ਆਓ ਅਸੀਂ ਹਲਕੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾਈਏ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀਨ ਯਾਦਗਾਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਿਸਦੀ ਉਹਨਾਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਆਮ ਵਹਗੋ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਏਕਤਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਸਭ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, “ਲਹੂ ਨਾ ਡੋਲੋ, ਨਫ਼ਰਤ ਡੋਲੋ।”

ਜੈ ਹਿੰਦ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

- 20 ਮਾਰਚ, 1981 ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਗਣਰਾਜ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਨੇ ਸਲਾਮੀ ਤੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ।
- 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1981 ਦੋ ਬੰਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਹਰੇ ਸਿੱਖ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ।
- 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1981 ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖ਼ੀਰ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਗਣਰਾਜ' ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸੀ।
- 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1981 ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁੱਪ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਹੋਏ ਇਕ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਹੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਫ਼ੇ ਫਾੜੇ।
- 31 ਮਈ, 1981 ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ। ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅੰਸਰਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਥੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਔਗ ਲਾਈ।
- 26 ਜੁਲਾਈ, 1981 ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਗਰੁੱਪ) ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਖੌਤੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।
- 5 ਅਗਸਤ, 1981 ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਆਗਰਾ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ।
- 9 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 13-14 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਚੰਦ੍ਰਕਲਾਂ ਗਈ ਪਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਉਥੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲੀ ਤੇ ਔਗ ਲਾਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ।
- 20 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ,

- ਅੱਗ ਲਾਈ ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਪਈ, ਜਿਸ 'ਚ 11 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।
- 21 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ 6 ਅਣਪਛਾਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਮਰਿਆ ਤੇ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ 13 ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ।
- 26 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਤਾਰਘਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ।
- 26 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਰੱਯਾ ਤੇ ਬੁਟਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਦੀ ਭੇੜ-ਫੇੜ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਮਾਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਕੁਝ ਡੱਬੇ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹਿਆਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਪਠਾਨਕੋਟ-ਜਲੰਧਰ ਸੈਕਸ਼ਨ) ਵਿਚ ਮਿਰਥਲ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਨੂੰ ਠੁਕਸਾਨ।
- 28 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਨਸਰਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਕਟੀ ਗਈ।
- 29 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।
- 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਸਰਹਿੰਦ ਨੰਗਲ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤੇ ਰੋਪੜ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਗਾਵਾਗੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਦੀ ਭੇੜ ਫੇੜ।
- 6-7 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਸਬਡਵੀਜਨਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਖੰਡ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦਾ ਘਰ, ਸਬਡਵੀਜਨਲ ਅਫਸਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਘਰ ਅਤੇ ਜਿਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਬਡਵੀਜਨਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨੇ।
- 9-10 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੋ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਸੁਟੇ ਗਏ। ਮੋਗਾ ਜਿਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਇਕ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਚੂੜਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇਕ ਪਟਰੋਲ ਪੰਪ 'ਤੇ ਧਮਾਕਾ।
- 15 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾ।
- 16 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਤੇ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਚਿਵਾਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 23 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਕਪੂਰਥਲਾ ਜਿਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੰਚਵਟੀ ਦੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਰਪੰਚ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 1 ਨਵੰਬਰ, 1981 ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ ਪਟਿਆਲਾ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ।
- 14 ਨਵੰਬਰ, 1981 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਿਕਾਡਲੀ ਸਿਨਮਾ ਦੇ ਟਾਇਲਟ 'ਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ।
- 16 ਨਵੰਬਰ, 1981 ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਚੰਦ ਦਾ ਭਰਾ ਫੱਟੜ।
- 19 ਨਵੰਬਰ, 1981 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਡਾਹੇੜ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਪਾਹੁਟੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ।

- 29 ਨਵੰਬਰ 1981 ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਨਾਲ ਫੱਟੜ।
- 27 ਦਿਸੰਬਰ 1981 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜੰਡਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਛਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਨਾਲ ਫੱਟੜ।
- 21 ਜਨਵਰੀ 1982 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਸਰਣ ਵਿਚ ਇਕ ਧਮਾਕਾ।
- 23 ਫਰਵਰੀ 1982 ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਨਾਲ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ।
- 30 ਮਾਰਚ 1982 ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਫੱਟਾ ਕਾਰਣ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
- 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖ ਕੌਮ ਹਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਤਲਵੰਡੀ ਗਰੁਪ) ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸਮੇਲਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ 'ਨਹਿਰ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ।
- 25-26 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਾਵਾਂ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਿਰ ਸੁਟੇ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਈ।
- 27 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਚੌਰਸਤੀ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ।
- 1 ਮਈ, 1982 ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ 1967 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠ ਇਕ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਮਈ, 1982 ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ।
- 22 ਮਈ, 1982 ਪੱਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਮਰੇ ਤੇ ਕਈ ਫੱਟੜ ਹੋਏ।
- 24 ਮਈ, 1982 ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਫਿਰ 'ਨਹਿਰ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ।
- 17 ਜੂਨ, 1982 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ।
- 27 ਜੂਨ, 1982 ਧਾਬੁਜੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਣ ਨਾਲ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ ਗੋਜਿੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਫੱਟੜ।
- 18 ਜੁਲਾਈ, 1982 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਬਿਆਸ ਦੀ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਕ ਜੀਪ ਨੂੰ ਚੈਕਿੰਗ ਲਈ ਰੋਕਿਆ ਪਰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਰਸੋਈਆ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਲਾਵਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ।
- 19 ਜੁਲਾਈ, 1982 ਸ੍ਰੀ ਗੋਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਯਤਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਸਲ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਡਿਪਟੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

21 ਜੁਲਾਈ, 1982 ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ। ਇਕ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ।

22 ਜੁਲਾਈ, 1982 ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ।

22-23 ਜੁਲਾਈ, 1982 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਜੰਡਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਦੋ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਗਏ। ਇਕ ਬੰਬ ਫਟਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

4 ਅਗਸਤ, 1982 ਐਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਟ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਮੋਰਚਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ।

20 ਅਗਸਤ, 1982 ਜੋਧਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲੇਈਨਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਉਤਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਉਤਰਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

20 ਅਗਸਤ, 1982 ਰੋਹਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦੋ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹਥਗੋਲਿਆਂ ਲਾਲ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਾ ਲੱਗੀ ਪਰ 18 ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

11 ਸਤੰਬਰ, 1982 ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਗੇਟਮੈਨ ਵਾਲੇ ਰੇਲ ਕਰਾਸਿੰਗ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋਈ ਜਦ ਇਕ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਇਕ ਵਾਹਨ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਈ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ।

11 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 11 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਰੇਲ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਮਾਤਮੀ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ।

26 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਦੇ ਜਲੂਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚੋਕ ਵਿਚ ਦੋ ਹਥਗੋਲੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ। ਇਕ ਹਥਗੋਲਾ ਫਟਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦਾ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ।

27 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਨੰਗਲ ਖੰਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

29 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸੈਦਾਂ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਪਟਾਖਾ ਫਟਿਆ। 19 ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

- 12-13 ਨਵੰਬਰ, 1982 ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਧਮਾਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਰਾਹੌਨ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ, ਅਥਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਕੈਨਾਲ ਹੈਸਟ ਹਾਊਸ, ਚੂਮਨ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਅਸ਼ੋਕ ਪਲੇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਦਾ ਮਕਾਨ, ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਾਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਦਾ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
- 14 ਨਵੰਬਰ, 1982 ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਦੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
- 14-15 ਨਵੰਬਰ, 1982 ਇਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਤਹਿੱਸਕਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ।
- 22-23 ਨਵੰਬਰ, 1982 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।
- 16-17 ਦਸੰਬਰ, 1982 ਪਿੰਡ ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼੍ਰੀ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੇਸੀ ਬੰਬ ਦਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ।
- 24 ਦਸੰਬਰ, 1982 ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ।
- 10 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਲਹਿਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਘੋਲ ਭੀਟੀਆ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਮਿਲੀ।
- 26 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ। ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਇਕ ਖੋਖਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਧਜਲਿਆ ਇਕ ਤਿਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗਣਰਾਜ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਥਗੋਲਾ ਮਿਲਿਆ।
- 27 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਸਿਡੀਕੋਟ ਬੈਂਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਚ 7 ਲੱਖ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀ।
- 31 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਨਾਥ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 16 ਫਰਵਰੀ, 1983 ਪਿੰਡ ਕਰਿਆਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 8 ਮਾਰਚ, 1983 ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਲਿਕਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ।
- 11 ਮਾਰਚ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੁਠਭੇੜ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸਖ਼ਤ ਜਖ਼ਮੀ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜੋ ਇਸ ਝੜਪ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ। ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਜੋ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਲੁਕ ਗਏ।
- 21 ਮਾਰਚ, 1983 ਕੁਝ ਨਿਰੰਗ ਰਾਤ ਦੇ ਸਾਢੇ ਐੱਠ ਵਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਕਾਦੀਆਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਗਏ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ 9 ਬੰਦੇ ਵੱਟੜ ਹੋਏ।

- 25 ਮਾਰਚ, 1983 ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਇਕ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਗਰਗ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਗਏ। ਇਕ ਬੰਬ ਫਟਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਟੁੱਟ ਗਏ।
- 30 ਮਾਰਚ, 1983 ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਚ ਫੱਟਣ ਹੋਏ।
- 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ 'ਰਸਤਾ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਅੱਗ ਲਾਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮਜਿਸਟਰੇਟ, 175 ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਿੰਸਕ ਭੀੜ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗਾਰਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਖਰੂ ਗੈਸ, ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ 21 ਬੰਦੇ ਮਰੇ।
- 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਹੋਮਗਾਰਡ ਅਸਲਾਘਰ ਵਿਚ ਚੋਰੀ। ਕਈ ਰਾਇਫਲਾਂ, ਸਟੇਨਗਨਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਚੋਰੀ ਹੋਇਆ।
- 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਨਾਗੋਕੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 20 ਅਪ੍ਰੈਲ 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਕ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ, ਕਰਿਆਨਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮੰਡੀ ਰੋਡ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਰਵੇਸ਼ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੁਲਿਸ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ। ਇਕ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ।
- 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਚੇਤਨਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇਕ ਸਾਖ ਵਿਚੋਂ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਕ ਬੰਦੂਕ ਲੁੱਟੀ ਗਈ।
- 4 ਮਈ, 1983 ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 21 ਮਈ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਲੋਵਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 23 ਮਈ, 1983 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 28 ਮਈ, 1983 ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 30 ਮਈ, 1983 ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ। ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਦੋ ਗੋਨਮੈਨ ਜ਼ਖਮੀ।
- 6 ਜੂਨ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੁਚਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

- 10 ਜੂਨ, 1983 ਬਹਿਰਾਮਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ 27 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 11 ਜੂਨ, 1983 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸੀਵਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 15 ਜੂਨ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨਿਊ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲੈਂਗਰੇਆ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ 98 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 15 ਜੂਨ, 1983 ਉਰਾਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ, ਦੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 16 ਜੂਨ, 1983 ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।
- 17 ਜੂਨ, 1983 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 'ਰੇਲ ਰੋਕੋ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਇਆ। ਯਾਤਰੂਆਂ ਅਤੇ ਰੇਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੇਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵੀ ਨਾ ਚੱਲੀਆਂ। ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭੰਨ-ਭੇੜ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਗਨਲ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਤੇ ਟੈਲੀਗਰਾਫ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ, ਫਿਸ ਪਲੇਟਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ, ਲੱਕੜ ਦੇ ਲੱਠ ਰੱਖ ਕੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣੀ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕੰਡੇ ਤੋੜ ਕੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।
- 18 ਜੂਨ, 1983 ਫਗਵਾੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਚੰਦ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 20 ਜੂਨ, 1983 ਪਿੰਡ ਨਾਗੋਕੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਫੱਟੜ।
- 25 ਜੂਨ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਤੇ ਫੱਟੜ।
- 27 ਜੂਨ, 1983 ਸ਼ਕਤੀ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋ ਬੰਦੇ ਮਰੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ।
- 28 ਜੂਨ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 28/29 ਜੂਨ 1983 ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਫਿਸ ਪਲੇਟਾਂ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ। ਰੇਲ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ।
- 1 ਜੁਲਾਈ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 2 ਜੁਲਾਈ, 1983 ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਨਿਹੰਗ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਰਾਈਫਲ ਲੈ ਕੇ ਨੱਸ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਗਈ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਣ ਨਾਲ ਇਕ ਬੰਦਾ ਮਰਿਆ ਤੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ।
- 7 ਜੁਲਾਈ, 1983 ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, ਬੁਚੇਖੁਰਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚੋਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 13 ਜੁਲਾਈ, 1983 ਪਿੰਡ ਫਾਤੂਪਿੰਗਾਂ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਵਿਚ ਇਕ ਹੌਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ। ਹਮਲਾਵਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੰਕੂਕਾਂ ਅਤੇ 100 ਕਾਰਤੂਸ ਲੈ ਗਏ।
- 15 ਜੁਲਾਈ, 1983 ਤਰਨਤਾਰਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਧਰਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 28 ਜੁਲਾਈ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੌਤ।

- 2 ਅਗਸਤ, 1983 ਪਿੰਡ ਛਨ੍ਹਕੋਰ ਕਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ।
- 2 ਅਗਸਤ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਿਊ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਖੁਰਦਾ ਸ਼ਾਖ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।
- 3 ਅਗਸਤ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 4 ਅਗਸਤ, 1983 ਸਿੰਧੀ ਹੋਟਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 5 ਅਗਸਤ, 1983 ਕਟਲੀ ਸੂਰਤ ਮਾਲਗੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 1,10,706 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 8 ਅਗਸਤ, 1983 ਜੇਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਦ ਦਾ ਏਜੇਂਟ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ।
- 15 ਅਗਸਤ, 1983 ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ। ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਜ਼ਖਮੀ।
- 16 ਅਗਸਤ, 1983 ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਜੰਦੋਕੇ, ਸਰਹਾਲੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 16 ਅਗਸਤ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 16 ਅਗਸਤ, 1983 ਪਿੰਡ ਕੁਕਰਾਂਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਫੱਟੜ।
- 24 ਅਗਸਤ, 1983 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ 'ਕੰਮ ਰੋਕੋ' ਅੰਦੋਲਨ। ਕੁਝ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ।
- 3 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਨਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 5 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਚਾਬਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 10 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 21 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਸ੍ਰੀ ਡੀ.ਆਰ.ਭੱਟੀ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਜ਼ਨ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਨਮੈਨ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਤ। ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 21 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਨਿਊ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਪੁਤਲੀਘਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕੋਈ 73 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਨਿਊ ਬੱਸ ਅੱਡਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 27 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 22 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ, ਜਦ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਮੁੱਛਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
- 23 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸਮੈਨ ਫੱਟੜ।
- 26 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਹੈਡਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਪੁਤਲੀਘਰ ਖੇਤਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 28 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਲਾਲਟਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਯੁਨਾਇਟਿਡ ਕਮਰਸ਼ਲ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 28 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਜਗਰਾਉਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਪੰਜ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 29 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ

ਦਫਤਰ 'ਚੋਂ 1,13,000 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।

- 29 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
29 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਇੱਕ ਬੰਦਾ, ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਚੁਰਾਸੀ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸ਼ਾਮੀ
ਸ਼ਾਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
30 ਸਤੰਬਰ, 1983 ਡਾ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੱਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ
ਕਲਿਨਕ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
1 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਭਟਨੂਰਾ ਲਬਾਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨਿਊ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ 76,000
ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਝੜਪ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲੁਟੇਰੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਕ
ਸਟੇਨਗਨ, ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ, ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਇਕ ਰਾਈਫਲ, 3 ਹੱਥਗੋਲੇ
ਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਕਰੋਸੀ ਨੋਟ
ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।
4 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਸ੍ਰੀ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਧਵਨ ਜੋ ਜੰਡਿਆਲਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ
ਦੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ, 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਮਦਨ
ਮੋਹਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
5 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਬੈਂਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਐੱਸ.ਕੇ. ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ
ਜਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
5 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਰਾਜਪਾਲ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ, ਜਦ ਉਹ
ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਉਹ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।
5 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਰਹੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ
ਤੇ ਹੱਥਗੋਲਾ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਟੜ।
5 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਰਾਤ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਸ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਚੱਲੀ।
ਝਿਲਵਾਂ ਵਿਚ ਬਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਨੂਰਪੁਰ ਲਬਾਣਾ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ
ਗਿਆ। ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਖੇੜਿਆ ਗਿਆ। 6 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ
ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 1 ਹਿੰਦੂ ਸਖਤ ਜਖਮੀ।
6 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਮਾਨਾਵਾਲਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਾਵੜਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ
ਦੇ ਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ
ਟੈਕਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਸੂਰੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ। ਕੁਝ
ਮੁਸਾਫਰ ਵੀ ਜਖਮੀ।
6 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੇਦੂਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਕੋਲੋਂ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ
ਗਏ।
6 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਸਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ।
7 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਸ਼ਾਂਤ ਖੇਤਰ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ 1983 ਹੇਠ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ
ਇਲਾਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
8 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਗਏ ਇਕ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸੁਪ੍ਰਿਟੈਂਡੈਂਟ
(ਜੇਲ) ਨੂੰ ਏ. ਆਈ. ਐਸ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

- 8 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਪਿੰਡ ਗੋਗੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
- 8 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੌਕ ਤੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਹੱਟੀ ਲੁਟੀ ਗਈ।
- 9 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਦਾ ਜਾਗਰਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।
- 10 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਬਾਦਲੀ ਆਹਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁਟੇ ਗਏ। ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਜ਼ਖਮੀ।
- 10 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਨਾਭਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਬਹਿਜ ਲਾਲ ਤੋਂ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ।
- 10 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਟਾਊਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਜ਼ਾਰ ਚੋਂ ਸੱਤ-ਅਠ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। 5 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 12 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਰਿਕਸ਼ਾਵਾਲਾ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 12 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਕਾਮ ਕਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁਟੇ ਗਏ।
- 14 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 4 ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਇਕ ਫੜਿਆ ਗਿਆ।
- 15 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਰਸਿੱਕਾ 'ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
- 15 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਾਮਲੀਲਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੱਥਗੋਲਾ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ 3 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 22 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 16 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਮਾਤਾਰਾਨੀ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੁਗ ਕਿਸ਼ੋਰ ਜ਼ਖਮੀ।
- 16 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਬਸ ਕੰਡਕਟਰ ਅਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 16 ਅਕਤੂਬਰ 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਮਹੰਤ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਵੜ ਗਏ। ਮਹੰਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਇਕ ਬੰਦੂਕ 20 ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਲਸੀਸ ਲੈ ਗਏ।
- 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦੇ ਖਜਾਨਚੀ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।
- 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਬ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਇਥੇ ਹੈਡਕੁਆਟਰੇਬਲ ਫੌਟੜ।
- 18 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਐਕਸਸਰਵਿਸਮੈਨ ਐਮਪਲਾਇਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 20 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਿਕ ਜੋਹਰੀ ਦੀ ਹੱਟੀ ਲੁੱਟੀ ਗਈ। ਇਕ ਲੁਟੇਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਸ਼ੱਕੀ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਕਰਨ ਸਿਆਲਦਾ ਜੇਮੂ ਤਵੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਗੋਵਿੰਦਗੜ੍ਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਲੱਥ ਗਈ। 19 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ 129 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।
- 24 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਬਰਾਂਚ ਤੋਂ 76 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।

- 25 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਪੱਥੇਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਨਮੈਨ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 35 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 29 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪਤਾਨ ਪੁਲਿਸ ਸ੍ਰੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹੱਟੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਕ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ।
- 29 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹਵਾਲਦਾਰ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਮਰ ਗਿਆ।
- 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮਹੇਤ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 1 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕਾਰ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਹਾਹਤੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਬਲਾਸਪੁਰ (ਫਰੀਦਕੋਟ) ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ।
- 1 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਮਿਤਿਆਣਾ, ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰੇਡਰਜ਼ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 2 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਸ਼ੰਭੂ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਕੋਈ 36 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 5 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਤਹਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਥ ਏਐਸਆਈ ਤੋਂ ਇਥ ਸਰਵਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ।
- 9 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਤੋਂ 3.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 9 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਜਗਦੇਵ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 40,000 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 11 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਮੰਨੇ ਪਰਮੰਨੇ ਵਰਕਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਗੋਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੱਤਿਆ।
- 18 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਮੋਹੋ ਜਾ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਬੱਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਚਾਰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਾਫਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।
- 21 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਜਮਨਾਨਗਰ ਦੇ ਹਨੂਮਾਨ ਮੰਦਰ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਦੋ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਗਏ।
- 21 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਸ੍ਰੀ ਬਲਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸੁਭੱਦਰਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 23 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਗੁਰਾਇਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਮਰਸ਼ਲ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 23 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸੁਨਿਆਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਿਆ।
- 26 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੇਵਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੱਟੀ ਤੋਂ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੇਵਰ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 26/27 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਚੂਹ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨੁਕਸਾਨ।
- 28 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਪੀਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਫੱਟੜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

- 29 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਚਾ ਕੇ ਨਾਨਕ ਚੰਦ, ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ.ਟਰੇਡਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 1 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਕੁਝ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਚੁਰੂ ਜਾ ਰਹੀ ਇਕ ਹੋਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ। ਉਥੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਗੱਡੀ ਦੇ ਇਕ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡੀ ਲਾ ਲਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ 15 ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਮਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ।
- 3 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਸ੍ਰੀ ਬਲਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਭੱਦਰਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਮਤੀਰਥ ਹੋਲੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸਾੜੇ ਗਏ।
- 5 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਚਾਟੀ ਵਿੰਡ ਗੇਟ ਦੇ ਇਕ ਪਾਨ ਬੀੜੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 7 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 1.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 9 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਆਟਾ ਮਿਲ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 16 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪਟੌਲ ਪੰਪ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਭੁਮਾਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 18 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਗੁਹਰ ਸਹਾਏ ਦੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਿਛੂ ਰਾਮ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 19 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬੰਦੂਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਕੁਝ ਰਕਮ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ।
- 20 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਬੱਸੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 25 ਦਸੰਬਰ, 1983 ਜਲੰਧਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 5 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 7 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਖੇੜਾ ਗੋਕੂ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਬੈਂਕ 'ਚੋਂ 46 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਚੋਰੀ।
- 9 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 11 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 15 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਘੁੰਮਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 18 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਚਿਤਰਾ ਟਾਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਅਤੇ 12 ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ।
- 24 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਸੁਤਾ ਸਿੰਘ ਰੋਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨਿਊ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਕੋਈ 1.27

- ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 26 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਬੰਗਲਾ ਰਾਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਕ ਬਸ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਤੇ ਕੰਡਕਟਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੱਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 27 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਸਤਲੁਜ ਸਿਨੇਮਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ, 3 ਬੰਦੇ ਮਰੇ 15 ਜਾਂ 16 ਫੱਟੜ ਹੋਏ।
- 28 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਚਾਟੀ ਵਿੰਡ ਗੇਟ ਵਿਖੇ ਸਰਹੱਟੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਦੀ ਚੋਕੀ ਉੱਤੇ ਇਕ ਹਥਗੋਲੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ। ਦੋ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 28 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਂਡਿਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ।
- 28 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਟਾਪਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ। 452.70 ਰੁਪਏ ਵੀ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 28 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਖਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ। ਰਿਕਾਰਡ ਸੜਿਆ।
- 28 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗੁਰਨੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਟੈਲੀਗਰਾਫ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ।
- 31 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਮਲੇਰ ਕੋਟਲਾ ਵਿਚ ਨਿਹੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਝੜਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 31 ਜਨਵਰੀ, 1984 ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਬਹੀਟਾ (ਬਠਿੰਡਾ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 1 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੁਕਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਇਕ ਕਿਲੋ ਸੀ ਚੁਰਾਏ ਗਏ।
- 3 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਪਲੈਂਕਸ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੀਵ ਗੋਤ ਨੂੰ ਪਟ ਤੇ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 3 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹੱਥਗੋਲੇ ਦਾ ਧਮਾਕਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਭੱਜੇ।
- 5 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸ: ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
- 6 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਸਮੁੰਦਰਾ ਥਾਣਾ ਗੜ੍ਹਸ਼ੇਕਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਅਫਸਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋ ਲੁਟੇਰੇ, ਇਕ ਬੈਂਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਇਕ ਹਵਾਲਦਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ।
- 8 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਹਰਚੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ, ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 8 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਜਾਪੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ 3 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 8 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਦੀ ਬਗਾਤ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਹਿਸਤੇਦਾਰ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।

- 8 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਸਕੂਟਰ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 8 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ।
- 11 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸੜਦੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ ਗਈ।
- 12 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 13 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ।
- 14 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਦਿੱਲੀ ਸਿਆਸੀ ਜੰਗ ਅਖਬਾਰੇ ਬਜ਼ਾਰ ਹੋਸਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਯਸ਼ ਪਾਲ ਬਿੱਲਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਨਮੈਨ ਸਿਪਾਹੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 14 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੋਮਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ। ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ 11 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ (ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਤੇ 6 ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ)।
- 16 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਦਲ ਦਾ ਇਕ ਦਸਤਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਰਚੇਵਾਲ ਤੋਂ ਅਪਨੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੇ ਹਥਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।
- 17 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਭੰਗਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਬੱਸ ਸਾੜੀ ਗਈ।
- 17 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਇਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦਾ ਇਕ ਜਵਾਨ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ।
- 15/20 ਫਰਵਰੀ 1984 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਆ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 15, 18, 19 ਅਤੇ 20 ਫਰਵਰੀ 1984 ਨੂੰ ਵਾਰੋਵਾਰ ਕਰਨਾਲ, ਕੈਥਲ ਅਤੇ ਜੀਂਦ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਛੱਡੀ, ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪਾਣੀਪੱਤ, ਕੈਥਲ ਅਤੇ ਜੀਂਦ ਦੀਆਂ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ 11 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ।
- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ 3 ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਚਾਇਆ ਗਿਆ।
- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੀ ਇਕ ਟੁਕੜੀ ਤੇ ਦੋ ਹਥਗੋਲੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ।
- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਕਾਹਨੂਵਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਜਿਸ ਨਾਲ 6 ਹਿੰਦੂ ਥਾਏ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ 8 ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਭੇਨੀ ਮੀਆਂ ਖਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਦੋ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ।
- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੁਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।
- 21 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਗੋਰਖਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਰੇਲ ਗੁਦਾਮ ਮਲੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ।
- 22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਲੋਪੋਕੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ 2 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਥਾਣਾ ਬਿਛੂਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਮੇਨੋਹਰ ਲਾਲ ਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਤੇ 4 ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ। ਥਾਣਾ ਡਿੱਖੀਵਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਖੇਤਾਂ-ਵਿਚੋਂ ਧੋਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਕੇਲਾਸ਼ ਚੰਦ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਤੇ ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਸਨ।
- 22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਜੈਤੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਨਿਹੇਗ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਤੇ 4 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਥਾਣਾ ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੰਡੋਲੀ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇਵ, ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ 18 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ। ਇਕ ਔਰਤ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ 4 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ। ਇਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ 6 ਬੰਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਗਾਂਧੀ ਚੌਕ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ। 10 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਮਰ ਗਿਆ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਰੁਪਾਵਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸ੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਲਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਜਣੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਖਿਲਚੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਧੋ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਤਰਸਿਕਾ ਪਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਖ਼ਿਜ਼ ਲਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
- 23 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਮਾਨਸਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮੂਲ ਚੰਦ ਕੋਲੋਂ 18,500 ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੂਲ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਖੋਹ ਲਏ।

- 24 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਛੋਹਰਟਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਧਰਮਪਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨਾਲ ਤੇ ਕੰਵਲ ਜੀਤ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ।
- 24 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ 2 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਬ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ।
- 24 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਮਾਂਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਐਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 24 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 25 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਭਿਲੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 3 ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ।
- 25 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਸੋਹੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ।
- 25 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਲਾਇਨ ਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਯਸ਼ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਕ ਚਪੜਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਜਿਹੜਾ ਮਥੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ।
- 25 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਪਿੰਡ ਹਾਮਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੋਕੀ ਰਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ।
- 25 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਹਾਮਚੰਦ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 26 ਫਰਵਰੀ 1984 ਪਿੰਡ ਭੋਇਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ 3 ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ।
- 26 ਫਰਵਰੀ 1984 ਦੀਨਾਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 26 ਫਰਵਰੀ 1984 ਦੀਨਾਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 26 ਫਰਵਰੀ 1984 ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਦੋ ਬੱਚੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 27 ਫਰਵਰੀ 1984 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਰੈਂਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਇਕ ਅੰਗਤ ਸਮੇਤ 2 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 27 ਫਰਵਰੀ 1984 ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 27 ਫਰਵਰੀ 1984 ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਮਾਈ ਜੀਵਾਂ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਟੁੱਟੀ ਪਈ ਸੀ।
- 27 ਫਰਵਰੀ 1984 ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਵਰਕੇ ਸਾੜੇ।
- 28 ਫਰਵਰੀ 1984 25 ਤੋਲੇ ਦਾ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕਲਸ ਤੇ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਲ ਦੀਆਂ 2 ਘੜੀਆਂ ਜਗਰਾਓ ਵਿਚ ਜੈਨ ਸਮਾਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਈਆਂ।

- 29 ਫਰਵਰੀ 1984 ਸ਼ਿਵਗੜ੍ਹੀ ਉਤਸਵ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਭੀੜ ਤੇ ਹੱਥ ਗੋਲਾ ਮੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 1 ਮਾਰਚ 1984 ਐਰੈਂਟਲ ਬੈਂਕ ਬਰਾਂਚ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਰੋਲਵੇ ਰੋਡ ਤੋਂ 4.28 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁਟੇ ਗਏ।
- 1 ਮਾਰਚ 1984 ਪੱਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਝੜਪ ਵਿਚ 4 ਨਿਹੰਗ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ, ਇਕ ਬੰਦੂਕ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਈਫਲ ਮਿਲੀ।
- 2 ਮਾਰਚ, 1984 ਨਕੋਦਰ ਤੇ ਸਿਧਵਾਂ ਰੋਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।
- 2 ਮਾਰਚ, 1984 ਮੋਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਦਿਖਾ ਕੇ ਇਕ ਕਾਰ ਖੋਹੀ ਗਈ।
- 2 ਮਾਰਚ, 1984 ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਝੜਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਸਟੇਨਗਨ ਤੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮਿਲੇ।
- 3 ਮਾਰਚ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੋਰ ਵਿਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ।
- 3 ਮਾਰਚ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਰਾਜ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 5 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਬਕਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।
- 7 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਚਿੱਤਾਵਾਲਾ ਡਰੇਨ, ਨਾਭਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਸੰਘ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਰ ਗਿਆ।
- 8 ਮਾਰਚ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਕਾ ਕੰਡਿਆਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ।
- 8 ਮਾਰਚ, 1984 ਚੇਤਨਵਾਲਾ ਥਾਣਾ ਧੂਰੀ, ਸੰਗਰੂਰ, ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹ ਲਿਆ।
- 8 ਮਾਰਚ, 1984 ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਬਹਾਦੁਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ।
- 9 ਮਾਰਚ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਪਾਲ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਰਲਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਧੁਬਨ ਤੇ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੇਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਸਵਾਰ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਾਰ 'ਤੇ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਕਾਰ ਦਾ ਚਾਲਕ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਗਨਮੈਨ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਵੇਦਪਾਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਾ ਲੱਗੀ।
- 10 ਮਾਰਚ, 1984 ਉੱਚਾ, ਭਟਾਲਾ ਖੰਨੇ ਵਿਚ ਪਟਰੋਲ ਪੰਪ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
- 11 ਮਾਰਚ, 1984 ਕਲਾਂਵਾਲੀ (ਹਰਿਆਣਾ) ਤੇ ਰਾਮਾ ਮੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚਕਾਰ ਰੋਲਵੇ ਲਾਇਨ 'ਤੇ ਧਮਾਕਾ। ਇਕ ਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਰੋਲਵੇ ਲਾਇਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ।
- 12 ਮਾਰਚ, 1984 ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹਵੀ ਦਾਸ ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤੇ ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੁਮਾਲੇ ਵੀ ਲੈ ਗਏ।
- 13 ਮਾਰਚ, 1984 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੱਤਿਆ ਦੀ

- ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਦ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨੇਗਲ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਭਡੋਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਇਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਛੇ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 14 ਮਾਰਚ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਜਨਾਲਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ ਕੁਕਨਵਾਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ ਇਕ 'ਵਾਕੀ ਟਾਕੀ' ਸੈਟ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਕੋਲ ਇਕ ਸਟੇਨਗਨ ਤੇ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ।
- 15 ਮਾਰਚ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਗਏ ਚਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਹਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਛੁੜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਖਿਆ ਲਈ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ।
- 15 ਮਾਰਚ, 1984 ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿਨਮਾ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਜ਼ਖਮੀ।
- 16 ਮਾਰਚ, 1984 ਕੁਝ ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਲਾਇਨ ਤੇ ਇਕ ਗੱਡੀ ਦੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਮੁਸਾਫਿਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।
- 17 ਮਾਰਚ, 1984 ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾੜ ਕੇ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਤੱਥ ਪੰਥ ਆਜ਼ਾਦ ਹਫ਼ਤਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।
- 18 ਮਾਰਚ, 1984 ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਬੰਬ ਮੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇਕ ਔਰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਸਿਪਾਹੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 19 ਮਾਰਚ, 1984 ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ, ਚੌਕ ਪਰਾਗ ਦਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 53,872 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 19 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਾਲਦੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਨਮੈਨ ਨੇ ਇਕ ਲੁਟੇਰੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਰਤੂਸ, ਇਕ ਬੰਬ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ।
- 21 ਮਾਰਚ, 1984 ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 23 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਦਯਾਲਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੁੰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ, ਉਹ ਬਚ ਗਏ ਪਰ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।
- 23 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਫਥੂਦਿੰਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਰਪੰਚ ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 25 ਮਾਰਚ, 1984 ਦਸੂਆ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਕਮਲ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

- 26 ਮਾਰਚ, 1984 ਮੋਗਾ ਬਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਖੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 26 ਮਾਰਚ, 1984 ਗਰੀਨ ਏਵੇਨਿਊ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 26 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਸਿਧਪੁਰ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੋਪੜ ਦੇ ਸ਼ਿਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਚੁੱਕ ਲਈ ਗਈ।
- 27 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਲ ਪਟੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ।
- 27 ਮਾਰਚ, 1984 ਧਨੌਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨਿਰੰਕਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਡਾਕਟਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰੂਪ ਲਾਲ ਤੇ ਹਮਲਾ। ਸ੍ਰੀ ਵੇਦਪਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਜ਼ਖਮੀ।
- 27 ਮਾਰਚ, 1984 ਕੈਰੋ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ.ਗੁਜਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਭਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ।
- 28 ਮਾਰਚ, 1984 ਬਧਨੀ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 28 ਮਾਰਚ, 1984 ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 29 ਮਾਰਚ, 1984 ਧਰਮਕੋਟ ਵਿਚੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਮਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਜ਼ਖਮੀ।
- 29 ਮਾਰਚ, 1984 ਪਿੰਡ ਜਲਾਲਾਬਾਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਬੰਦੂਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਕ ਟੈਕਸੀ ਬੰਹ ਲਈ ਗਈ।
- 29 ਮਾਰਚ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜਲੰਧਰ ਲਾਈਨ ਤੇ ਸੁਟੇ ਗਏ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦਾ ਪਤਾ ਇਕ ਗਸ਼ਤੀ ਦਲ ਨੂੰ ਲਗ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਟਲ ਗਿਆ।
- 31 ਮਾਰਚ, 1984 ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੂਬਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਉਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਘਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਕੋਈ ਫੱਟੜ ਨਾ ਹੋਇਆ।
- 31 ਮਾਰਚ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ।
- 31 ਮਾਰਚ, 1984 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਿਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸਟਰਾਂਗਰ ਹੁਮ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।
- 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸੀ.ਆਰ.ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਆਰ.ਐਸ.ਡੀ. ਕਾਲਿਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਿੰਡ ਚੰਬਾ ਵਿਚ ਰਇਆ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਉਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸਤਸੰਗ ਵੇਲੇ ਦੋ ਹੱਥਚੋਲੇ ਸੁਟੇ ਗਏ। ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਦੋ ਔਰਤਾਂ, ਇਕ ਕੁੜੀ ਅਤੇ 21 ਬੰਦੇ ਫੱਟੜ।

- 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸ਼੍ਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਭਾਈ ਬਾਲਮੀਮੀ ਨੂੰ ਕਾਦਿਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
- 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗਨਮੈਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੱਗ ਰੱਖਿਅਕ ਨੂੰ ਰਾਜ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਪਈ ਜਦ ਇਕ ਬੇਕਾਬੂ ਭੀੜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਭੀੜ ਨੇ ਇਕ ਸਕੂਟਰ, ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਕਦ, ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਗੋਦ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਨਾਂ-ਬੋਰਡ ਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ।
- 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਐਸ.ਡੀ.ਮਹਿਲਾ ਕਾਲਿਜ, ਮੋਗਾ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ।
- 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਿਜ ਰੋਡ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਚੁਕ ਲਈਆਂ।
- 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਦੀ ਇਕ ਜੀਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਵਡਾਲਾ ਕਲਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਤਿਲਕਰਾਜ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ। ਹਮਲਾਵਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਦਾ ਬੰਡਲ ਚੁਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।
- 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਖੰਨਾ ਦੀ ਅਰਬੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਠ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਨੌਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਮੀਆਂ ਵਿੰਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਠਾਂ ਦੇ ਭੱਠੇ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
- 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਵੀ.ਐਨ. ਤਿਵਾਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
- 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਫਾਈ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਗਏ।
- 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਤਰਾਮ ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਬੰਦ ਕਰ ਵਾਪਿਸ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੋਂ ਕਾਰ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ।
- 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਮੈਜਸਟਿਕ ਚੈਕ ਮੋਗਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਛੇ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 5 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਿਲਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਕਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਿਜ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਦਫਤਰ, ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫੁਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਟੀ.ਪੀ.ਡੀ. ਮਾਲਵਾ ਕਾਲਿਜ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਥਾਣਾ ਕੋਟਫੱਟਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਮਾਈਸਰ ਖੰਨਾ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅਤੇ ਇਕ ਬੰਬ ਫਟਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਹਿਤਾ ਨੰਗਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਪੇਪਰ ਸਾੜੇ ਗਏ।

- 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਰੋਪੜ ਦੀ ਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾੜੀ ਗਈ।
- 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਸੰਤੋਸ਼ੀ ਮਾਤਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫਟਿਆ। ਇਕ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਚੰਦਰਭੂਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਤ, ਭਗਤ ਬਹਾਦਰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਜ਼ਖਮੀ। ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ ਤੋਂ ਪਰਚੇ ਚੌਰੀ ਕਰ ਲਏ ਗਏ।
- 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਭੁਨਰਹੋਰੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਤੋਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਕਾਗਜ਼ ਖੋਹੇ ਗਏ।
- 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਕਾਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਡੇਰਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਚੂੜਚੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਬਾਬਾ ਸੁਅਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਰਿਟਾਇਰਡ ਫੌਜੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਟਾਂਡਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਖਰੜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਰੰਜਨ ਦਾਸ ਦੀ ਕਰਿਯਾਨਾ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਖੰਡ ਡਿੱਪੂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਇਕ ਹੱਥ ਗੋਲਾ ਲੱਭਾ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਰਾਹੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਨੇੜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਗਬੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਤਿਆ।
- 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਤੇ ਕੱਬਰਵਾਲਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਗਾਨਗਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰ ਲੁੱਟ ਲਏ ਗਏ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਲਾਰ ਨੇੜੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਤਿਆ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸਠਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਹਾਮ ਅਤੇ ਹੋਸਰਾਜ ਦੇ ਲਕੜੀ ਦੇ ਪੱਖੇ ਸਾੜੇ ਗਏ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਠਿੰਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਚ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ. ਦੇ ਵਰਕਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭਟਸਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦਾ ਕੁਝ ਟੋਟਾ ਕਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਨਾਰੰਗ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ। ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
- 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਹੁਸੇਨੀ ਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 12 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਭੋਲਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 12 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਕੈਰੋ ਤੇ ਜਨਦੋਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ

- ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰਿਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੰਧੀ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ।
- 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਖੇਮਕਰਨ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬੱਸ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਨ ਨਾਲ 2 ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 3 ਮਰਦ ਜ਼ਖਮੀ।
- 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 14-15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਦੀ ਹਾਤ ਨੂੰ 38 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।
- 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 15-16 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਹਾਤ ਨੂੰ ਚਟੌਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼।
- 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਟਿਆਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਮਾਨਾ ਡਾਕ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋੜੇ ਗਏ ਤੇ ਡਾਕ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਰਿਕਾਰਡ ਸੜ ਗਿਆ।
- 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਸਾੜੀ ਗਈ ਜੋ ਬਜ਼ਾਰ ਮੋਚੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮਿਲੀ।
- 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਮਾਨਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮਾਨਾਵਾਲਾ ਕਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਲੀ ਵਿਚ ਡਾਕ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।
- 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਘੜਿਆਲ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੰਨਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।
- 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਔਰਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਕਾਤਲ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸੀ।
- 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੇਹੀਵਾਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਿੰਨ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਕਾਸੂਬੋਗੁ ਅਤੇ ਗੁਨਾਨਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲਵੇ ਪਟੜੀ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗਿਰਦੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਹੱਤੀ ਸਾੜ ਦਿਤੀ ਗਈ।
- 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਐਸ ਐਲ ਬਾਵਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਰੋਡੇ, ਬਾਘਾਪੁਰਾਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਡਾਕ ਘਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।

- 20 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਜੋਗੀਵਾਲਾ ਹੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 20 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਧਰਮਕੋਟ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਰਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
- 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਮੁਕੰਦ, ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਆਟਾ ਚੌਕੀ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਲ, ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭੋਗਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਤੇ ਬਸ ਕੰਡਕਟਰ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਖੋਹੀ ਗਈ।
- 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਮਾਜਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਪਾਲ ਸਰਮਾਂ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਨੇੜੇ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ।
- 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੱਖੌਂਕੇ ਥਾਨਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਕੇਬਡਮ ਲੀਡਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਮਰੀਠਾ ਰੋਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 44583 ਰੁਪਏ ਲੁਟੇ ਗਏ।
- 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਿੰਡ ਦੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਅਬੋਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬਸ ਦੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਣ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਗੋਲੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੌਕ, ਮੁਕਤਸਰ, ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲਗਭਗ 50,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।
- 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਟੋਲੇ ਅਤੇ ਸੀ ਆਰ.ਪੀ ਐਫ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਇਕ ਝੜਪ ਵਿਚ 6 ਆਦਮੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 8 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।
- 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫੁਲਕੇ, ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਥਨਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਸੈਤ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ, ਪੰਜਾਬ ਹੋਮ ਗਾਰਡ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਡਿਵਿਜ਼ਨਲ ਕਮਾਂਡਰ ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਕੋਲੋਂ ਜੀਪ ਤੇ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਉਤੇ ਹੱਥਗੋਲਾ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਭਿਖੀ ਵਿੰਡ ਦੇ ਦਲਾਲ ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੱਚਾ ਪੱਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਿਜਲੀ ਮਿਸਤਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਹਨ ਕੌਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਨਾਲ ਅੱਠ ਬੰਦੇ ਮਰੇ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪਿੰਡ ਸਾਮਦ ਭਾਈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਰਾਜ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਕਸੂਬੋਗੂ ਹੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲ ਦੀ ਪਟੜੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ

- ਉੜਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤਲੀ ਸੈਦਾ ਸਾਹੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੰਬ ਪਥਾਕੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ।
- 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਖਾਈ ਫਾਮਕੇ ਅਤੇ ਝੋਂਕ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲ ਦੀ ਪਟੜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ।
- 28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਲੁਭਾਏ ਦੀ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਤਰਨਤਾਰਨ ਰੇਲਵੇ ਕਰਾਸਿੰਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੋਂ 53533 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ।
- 28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੰਜ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਇਕ ਟੈਪੂ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਮੁਲਤਾਨੀਆਂ ਰੇਲਵੇ ਕਰਾਸਿੰਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀ ਇਕ ਟੁਕੜੀ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ ਤਿੰਨ ਜਵਾਨ ਜ਼ਖਮੀ। ਦੋ ਹੋਰ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।
- 28 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਪਿੰਡ ਡਾਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਗਿਆਨੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੋ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਰ ਗਈਆਂ।
- 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਾਈਸ ਮਿਲ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 1 ਮਈ, 1984 ਪਾਲੀਟੈਕਨਿਕ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਫਰਨੀਚਰ ਤੇ ਰਿਕਾਡ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 1 ਮਈ, 1984 ਹਯਾਤਪੁਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਡ ਰੂਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 1 ਮਈ, 1984 ਥੀਨਬਨੂੰ ਤੇ ਬਣ ਰਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਲੇ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸਾੜਿਆ।
- 1 ਮਈ, 1984 ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਫੱਟੜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 2 ਮਈ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਰੋਣਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਆਗਾ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 2 ਮਈ, 1984 ਇਕ ਵੱਡੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪਿਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੇਂਟਰ ਸਾਇਕਲ ਤੇ ਮੋਰਿੰਡਾ ਰੋਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ।
- 2 ਮਈ, 1984 ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਉਹ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ। ਉਸਦਾ ਗਨਮੈਨ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਪਾਹੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ। ਗਨਮੈਨ ਦੀ ਜਵਾਬੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਦੋ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ।

- 2 ਮਈ, 1984 ਤਰਨਤਾਰਨ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕਾਲਜ ਦੇ ਖਜਾਨਚੀ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ 42000 ਰੁਪਏ ਲੁਟ ਲਏ ਗਏ।
- 4 ਮਈ, 1984 ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।
- 5 ਮਈ, 1984 ਦਿਗੰਬਰ ਜੈਨ ਮੰਦਿਰ ਬਜ਼ਾਰ ਸੋਟੀਵਾਲਾ ਉਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ, ਘੰਟਾਘਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ 6 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਛੱਤਬ ਚੁਰਾ ਲਏ ਗਏ। ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਹੱਥਘੜੀ ਵੀ ਚੋਰ ਲੈ ਗਏ।
- 6 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਮਕਾਨ ਉਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 7 ਮਈ, 1984 ਚੋਗਾਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਨਗੀਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 7 ਮਈ, 1984 ਚੌਂਕ ਘੰਟਾਘਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਹੰਤ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
- 7 ਮਈ, 1984 ਭੱਠਾ ਮਾਲਕ ਹਰੀ ਚੰਦ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤਰਿਸਕਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 7 ਮਈ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਹੰਸਜਾਰ ਕੋਠੀ ਵਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 8 ਮਈ, 1984 ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਡਾਕਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 8 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਸੋਹਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਕ ਡਾਕਖਾਨੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 8 ਮਈ, 1984 ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੱਟੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਗੋਲਾ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਫਟਿਆ ਨਹੀਂ।
- 8 ਮਈ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਵਿਚ ਸੁਤੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 10 ਮਈ, 1984 ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਟਾਹਲੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
- 10 ਮਈ, 1984 ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਦੀ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
- 10 ਮਈ, 1984 ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਤਪਾਲ ਗਰਗ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 11 ਮਈ, 1984 ਡੀ.ਏ.ਵੀ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਚਪੜਾਸੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਰਿਕਾਡ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਲਾਈ ਤੇ ਬਾਰੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋੜੇ।
- 11 ਮਈ, 1984 ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ, ਇਕ ਮਟੈਕਸ ਦਫਤਰ ਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 11 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 12 ਮਈ, 1984 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਚੈਕ ਕੀਤਾ। ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਨੱਸ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਖੀਰ ਟਰੱਕ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੰਦੇ ਖਿਸਕ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਏ। ਟਰੱਕ ਚੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਮਿਲਿਆ।

- 12 ਮਈ, 1984 ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਗਨਮੈਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 13 ਮਈ, 1984 ਪੱਥੇਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਕ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਥਾਂਏ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।
- 13 ਮਈ, 1984 ਅਦਾਲਤ ਬਜ਼ਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 13 ਮਈ, 1984 ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਮਗਾਰਡ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰੇਲਵੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸ਼ਿਵ ਦਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਰਾਜ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਘੁਮੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ ਦੇ ਕੈਂਪ ਤੇ ਚਾਰ ਹੱਥ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ। ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ ਦੇ 6 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਸਮਾਧ ਬਾਬਾ ਗੁਲਾਬ ਦਾਸ, ਛੱਤੀ ਵਿੰਡ ਨਹਿਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਹੰਤ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਹਵੇਲੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਹਲਕਾ ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਬਰੋਤਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਜੈਤੋ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਬੰਦਾ ਮਰਿਆ ਤੇ ਛੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਹਾਇਆ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਰਖਿਆ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ।
- 14 ਮਈ, 1984 ਤੂਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 15 ਮਈ, 1984 ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੇ ਛੇ ਕਾਰਤੂਸ, ਦੋ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਕੋਲੋਂ 2 ਰਾਇਫਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਪੈ ਲਏ ਗਏ। ਅਪਰਾਧੀ ਤਰਨਤਾਰਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ।
- 15 ਮਈ, 1984 ਨਿਉਂ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡਿਆ ਪਿੰਡ ਲਾਢਵਾਲੀ ਉੱਤਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚੋਂ 4700 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖਜਾਨਚੀ ਦੀ ਗੁਟ ਘੜੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ।
- 15 ਮਈ, 1984 ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰ ਗਿਆ।
- 16 ਮਈ, 1984 ਬਟਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਦੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 16 ਮਈ, 1984 ਹਵਾਲਦਾਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਅਜਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਘੜੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 16 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਦੇ ਖੱਖੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।

- 16 ਮਈ, 1984 ਅੱਡਾ ਖੁਰਾੜ ਖੇੜਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬੱਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 16-17 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਮਜ਼ੇਲੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 17 ਮਈ, 1984 ਕਾਦੀਆਂ ਦੇ ਡੀ.ਏ.ਵੀ ਹਾਇਰ ਸਕੈਂਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 17 ਮਈ, 1984 10 ਹਿੰਦੂ ਬਸ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਚੋਲਾਂਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਥਿਆਰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 17 ਮਈ, 1984 ਭੰਡੇਰ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਭੱਠੇ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਤੋਂ 1100 ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਕ ਟ੍ਰਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ।
- 18 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਵਲਟੋਹਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 18 ਮਈ, 1984 ਥੋਥੀ ਪੁਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਬਰੀਫ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿਚ 28, 936 ਰੁਪਏ ਸਨ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ।
- 18 ਮਈ, 1984 ਮਾਤਾ ਵੈਸ਼ਨੋ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਟੀਕਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 18 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰੱਖਾ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮਾਂ, ਪਤਨੀ ਤਰਿਪਤਾ ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।
- 18 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਪਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦੇ ਸੇਲਜਮੈਨ ਕੋਲੋਂ 5,100/- ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ।
- 18 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਬੇਰੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇੜੇ ਇਕ ਨਿਰੋਕਾਰੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 19 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਸੁਘਧਾਰ ਦੇ ਇਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ 21,665/- ਰੁਪਏ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲੁਟੇ ਗਏ।
- 19 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 19 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਸਭਰਾਵੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਉਤੇ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਜੋ ਇਕ ਬਰਖਾਸਤ ਪੁਲਿਸ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ, ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ।
- 20 ਮਈ, 1984 ਨਹਿਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਚੋਕੀਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਲਵੰਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਜੋ ਰੋਲੀ ਪੁਲ ਪਟਿਆਲੇ ਤੇ ਨੌਕਰ ਸੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 20 ਮਈ, 1984 ਜਗਰਾਵੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਭੱਠਾ ਮਾਲਿਕਾਂ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮ ਪਾਲ ਅਤੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਚਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਿੰਡ ਦਾਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੇੜੇ ਹੱਤਿਆ।

- 21 ਮਈ, 1984 ਮਾਰੀ ਮੇਘਾ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਮ ਹਫ਼ਪਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਫੂਡਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡਿਆ ਦਾ ਇੰਨਸਪੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜ਼ਖਮੀ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਮਤੀ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਬਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਤਨ ਕੁਮਾਰ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ 13 ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਜਦ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਗੋਲਾ ਸੁਟਿਆ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਅਗਾਇਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ। ਕਾਡਲ ਉਸਦਾ ਹਿਵਾਲਵਰ ਲੈ ਗਏ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਹਰਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੋਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਆੜ੍ਹਤੀ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲਾ ਦੀ ਉਸਦੀ ਹੱਥੀ ਹੱਤਿਆ। ਅੱਤਵਾਦੀ 7000 ਰੁਪਏ ਲੈ ਗਏ।
- 21 ਮਈ, 1984 ਬੱਗਾ ਪੁਰਾਣਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਗੁਲਾਲ ਪਥਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਬਸ ਅੱਤੇ ਤੇ ਦੋ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਹੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਢਾਢਿਐਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਡਾਕਟਰ ਧਰਮਪਾਲ ਦੀ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਰਾਜ ਸਿਨਮਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਜੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਘਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ ਦੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਤੇ ਹੱਥਗੋਲਾ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਗੋਲਾ ਸੜਕ ਉਤੇ ਫਟਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਮਤੀਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲੋਂ ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ 37,000 ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਸੰਗਤਪੁਰਾ ਪੁਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਬਸ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 22 ਮਈ, 1984 ਨਾਭਾ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਬੈਲਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 50,000 ਰੁਪਏ ਸਨ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ।
- 23 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਬਲਵੇਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਖਮੀ।
- 23 ਮਈ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਲੱਕੜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੋਖਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 23 ਮਈ, 1984 ਭਵਾਨੀਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਉਸਦਾ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਘੜੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ।

- 23 ਮਈ, 1984 ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 3 ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਨਾਮਿਲਵਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮਾਲੀਆ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਿਲ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿਲ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਵੇਗਾ।
- 24 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਬਾਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਨਾਲ ਅੱਠ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 24 ਮਈ, 1984 ਸੈਂਟਅਰਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 31,698 ਰੁਪਏ ਲੁਟੇ ਗਏ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਰਤਨ ਤੁਲੀ ਦੀ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਗੁਨਿਆਨਾ ਅਤੇ ਕਸੂਬੇਗ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੀ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਸਨ, ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਬਾਗਾ ਪੁਰਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਯਸ਼ਪਾਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਸਕੂਟਰ, ਗੁਟਪੜੀ ਅਤੇ ਨੋਟ ਬੁਕ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਹਰ ਦੋ ਫਨਿਆਂ ਚੌਕ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇੜੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਟਰੱਕ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਣ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਰਾਜ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਨਾਭਾ ਵਿਚ ਮੇਘ ਰਾਜ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ ਬੰਬ ਬਾਹਰ ਸੁਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੱਟ ਗਿਆ।
- 25 ਮਈ, 1984 ਨਵਸ਼ੁਗ ਸਿਨਮਾ ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ।
- 26 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਮਹਲੇਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਚੰਦ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 26 ਮਈ, 1984 ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਠ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 26 ਮਈ, 1984 ਉਰਮੰਡ ਟਾਂਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦਾਸ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲੀ ਪਰ ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਆਏ ਇਕ ਭਗਤ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 26 ਮਈ, 1984 ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲਾਈਨ ਤੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 27 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਦਾ ਇਕ ਜਵਾਨ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ
- 27 ਮਈ, 1984 ਕਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਯਸ਼ਪਾਲ ਮੋਹਨ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 27 ਮਈ, 1984 ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ।
- 27 ਮਈ, 1984 ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਨ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰਹੰਦ ਰੋਡ ਪਟਿਆਲੇ ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ.ਆਰ. ਪੀ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। 2 ਜਵਾਨ ਜ਼ਖਮੀ।

- 27 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਮਹਾਬਲੀਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 27 ਮਈ, 1984 ਹਰਬੰਸ ਸਿਨੇਮਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਇਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ 13 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ।
- 28 ਮਈ, 1984 ਬਸੇਰਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਆਤੰਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਲਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ।
- 28 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੁਤੇ ਪਏ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਪਾ ਦੀ ਛੁਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 28 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਕਰਨਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 28 ਮਈ, 1984 ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਨਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ 22,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਲੁਟੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
- 28 ਮਈ, 1984 ਲੋਹਾਰਾ ਮਹੋਬਤ ਤੇ ਲੋਹਰਾ ਖਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲ ਪੁਲ ਤੇ ਇਕ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ।
- 28 ਮਈ, 1984 ਵਡਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ। ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਰ ਗਿਆ।
- 29 ਮਈ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਚੁਨੀ ਲਾਲ ਕੋਹਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ। ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਕ ਗਾਹਕ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 29 ਮਈ, 1984 ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ ਦੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਥਾਂਏ ਮਰ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਲਾਸਨਾਇਕ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਮਰ ਗਏ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ।
- 29 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਰਸੂਲਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਵਰਣ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ। ਅਪਰਾਧੀ ਫੜ ਲਏ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਮਿਲਿਆ।
- 29 ਮਈ, 1984 ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਸਦੇਵ ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜ਼ੋਰਵਰ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 30 ਮਈ, 1984 ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਇਕ ਆਰਕੀਟੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 30 ਮਈ, 1984 ਅਡਵਾਂਸ ਟਰੇਨਿੰਗ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜ਼ਖਮੀ।
- 30 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਘਸੀਟਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
- 30 ਮਈ, 1984 ਕੁਝ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਰਾਂ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਉਤੇ ਸਟੇਨਗਨ ਨਾਲ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ।
- 30 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਜੋਧਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ।

- 30 ਮਈ, 1984 ਕੋਨਰਾ ਬੈਂਕ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕਿਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ 13,887 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 55,886.90 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਕ ਚੈੱਕ ਬੰਦ ਲਿਆ ਗਿਆ।
- 30 ਮਈ, 1984 ਸੁਲਤਾਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਇਕ ਬੇਦੂਕ ਇਕ ਪਸਤੌਲ, ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟ ਲਏ ਗਏ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਫਤਿਹਾਬਾਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਜਖਮੀ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਛੋਟੇ ਖਾਨ ਅਤੇ ਅਨਵਰ ਖਾਨ ਦੋਹੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ। ਛੋਟੇ ਖਾਨ ਜਖਮੀ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਰਾਜ ਅਤੇ ਸਤਪਾਲ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜਖਮੀ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਰੋੜਾ ਵਾਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਗੈਂਗਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਖਮੀ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਪਿੰਡ ਭੋਖਾਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਗੋਇਲ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਬਰੇਟਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਗੋਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਾਲ ਕਰਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਸੜ ਗਿਆ।
- 31 ਮਈ, 1984 ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਹੁਮਾਲੇ ਤੇ ਪਾਲਕੀ ਸਣੇ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਕੁਝ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ 7 ਅਤੇ ਬਾਹਰ 3 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ 16 ਤੇ ਬਾਹਰ 9 ਬੰਦੇ ਜਖਮੀ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਮਲੋਟ ਮੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਚੁੰਗੀ ਦਾ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਐਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਜਖਮੀ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਜਖਮੀ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਠਾਠੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਸੀਨ ਕੌਰ ਦੀ ਉਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ। ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਅਬੋਹਰ ਰੋਡ ਮੁਕਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਜਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਧਾਰੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਸੰਤੋਸ਼ੀ ਮਾਂ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਨੇੜੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਬਾਰੀ ਨਾਲ 5 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ 9 ਜਖਮੀ ਹੋਏ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਦੋ ਬੰਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਲਾਲ ਮਿਸਤਰੀ ਜਖਮੀ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵਿਘਾਇਕ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

- 1 ਜੂਨ, 1984 ਪਿੰਡ ਵਜੂਆਂ ਪੁਰਦ ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਇਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਪਸਤੋਲ ਵਖਾ ਕੇ 68,000 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਹੋਏ ਬੰਬ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਂਦ ਕੁਮਾਰ ਜ਼ਖਮੀ।
- 1 ਜੂਨ, 1984 ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਸੁਖਜੀਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਗਈ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਪਿੰਡ ਲੰਗਿਆਣਾ ਪੁਰਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਰਾਜ ਜ਼ਖਮੀ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਪਿੰਡ ਲਹਿਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਨਾਗਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵਿਰੇਂਦਰ ਖੁਲੱਰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਧਿਆਨਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਬਲਦੇਵ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 7 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਜਦ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਐਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਰਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਰਾਜ ਨੂੰ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਪਿੰਡ ਮਾਨੋਹਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬਸ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ, ਕੰਡਕਟਰ ਅਤੇ ਡਾਈਵਰ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਮੰਡੀ ਰੋਰਾਂਵਾਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਤੇਰਾ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਵੇਰਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਬਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ।
- 2 ਜੂਨ, 1984 ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਚੰਦ ਦਾ ਬਸ ਰਾਹੀਂ ਮੋਗਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਅਗਵਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ

( ) ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੇ ਕੈਸਟ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕੁੱਝ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਤਰਜਮਾ:

“ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਚੁਕ ਲਓ। ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੋ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰੋ।”

“ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੜਬੜ ਹੋਣ ਤੇ ਫੌਜ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਨਾਲੀਆਂ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਹੋਣਗੀਆਂ।”

“ਉਸ ਵਿਚ (ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ) ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਵਸਤੇ ਕਿਸੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਲਾਈਸੈਂਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਗਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ।

“ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਚਲਾਕੀ ਬਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਪਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤਿਆਗੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਰੱਖਣ। ਤਿਆਗੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।”

“ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ 35 ਬੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ। 66 ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕੇਵਲ 35 ਹਿੰਦੂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ 36 ਵੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ।”

“ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦਿਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੇ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?”

“ਹਰ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ 200 ਕਰੋਨੇਡ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।”

“ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਟੋਲੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।”

“ਤੁਹਾਡੇ ‘ਚੋ’ ਜਿਹੜੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਹੱਥ ਖੜਾ ਕਰਨ। ਤੁਹਾਡੇ ‘ਚੋ’ ਜੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਨੀਵੇਂ ਕਰ ਲੈਣ।”

29 ਅਪ੍ਰੈਲ 1982 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਇਕ ਮਤੇ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ

“ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਗਹਿਰਾ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਅਮਨਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮੰਦਭਾਵਨਾ, ਬਦਅਮਨੀ ਅਤੇ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮੁਤਅਸਬੀ ਤੱਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਧਰਮਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਮਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪਾਲਸੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਯਕੀਨ ਦੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਗੁਮਰਾਹ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਭਰੇ ਗੈਰਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਰਾਧੀਆਂ ਉਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਫਿਰਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਮਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਬਕੇ ਹਵਾਇਤੀ ਵਿਹਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।”

**30 ਜੂਨ, 1984 ਤੱਕ ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿਵਲੀਅਨ
ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਵੇਰਵਾ**

ਹਰਿਮੰਦਰ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਕੁੱਲ
ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿੱਚ ਕਰਫਿਊ
ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ/
ਵਿੱਚ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਅਤੇ
ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੀ
ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ

1	2	3	4	5
1. ਮਰੇ/ਫੱਟੜ ਸਿਵਲੀਅਨ/ ਆਤੰਕਵਾਦੀ				
(ਕ) ਮਾਰੇ ਗਏ	493	23	38	554
(ਖ) ਫੱਟੜ ਹੋਏ	86	14	21	121
2. ਮਰੇ/ਫੱਟੜ ਫੌਜੀ				
(ੳ) ਮਾਰੇ ਗਏ				
(i) ਅਫਸਰ	4	-	-	4 ਅਫਸਰ
(ii) ਜੇ.ਸੀ.ਓ.	4	-	-	4 ਜੇ.ਸੀ.ਓ.
(iii) ਹੋਰ ਰੈਂਕ	75	1	8	84 ਹੋਰ ਰੈਂਕ
(ਅ) ਫੱਟੜ				
(i) ਅਫਸਰ	12	3	-	15 ਅਫਸਰ
(ii) ਜੇ.ਸੀ.ਓ.	17	2	-	19 ਜੇ.ਸੀ.ਓ.
(iii) ਹੋਰ ਰੈਂਕ	220	19	14	253 ਹੋਰ ਰੈਂਕ
3. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ				
ਸਿਵਲੀਅਨ/ਆਤੰਕਵਾਦੀ	1592	796	2324	4712
(ੳ) ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ	41	-	-	41
(ਅ) ਸਟੇਨ ਗਨਾਂ	57	7	32	96
(ੲ) ਪੁਆਇੰਟ 303 ਰਾਇਫਲਾਂ	377	7	32	96
(ਸ) 7.62 ਐਮਐਮ ਸੈਲਫ ਲੋਡਿੰਗ ਰਾਇਫਲਾਂ	83	-	15	98

(ਹ) 12 ਬੋਰ ਗਨਾਂ	88	41	204	343
(ਕ) 7.62 ਐਮਐਮ				
ਚੀਨੀ ਗਾਇਫਲਾਂ	52	-	-	52
(ਖ) ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਾਇਫਲਾਂ	71	21	36	128
(ਗ) ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਵਾਲਵਰ	49	15	25	89
(ਘ) ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਸਤੌਲ	33	10	65	108
(ਙ) 12 ਬੋਰ ਦੀ ਦੇਸੀ ਪਿਸਤੌਲ	61	17	11	89
(ਚ) ਅਰਪੀਜੀ. (ਐਂਟੀ ਟੈਂਕ ਹਥਿਆਰ)	2	-	-	2
(ਛ) ਦੇਸੀ 2 ਇੰਚ ਦੇ ਮੋਰਟਾਰ	-	-	3	3
(ਜ) ਮਾਇਨ	128	-	-	128
(ਝ) ਗੋਲਾਬਾਰੂਦ/ਵਿਸਫੋਟਕ	ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ।			
(ੲ) ਐਚ.ਐਫ.ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਰਿਸੀਵਰ	1			
(ਟ) ਸੋਨਾ	5.4 ਕਿਲੋ			
(ਠ) ਚਾਂਦੀ	1.14 ਕਿਲੋ			
(ਡ) ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ੇ	1.442 ਕਿਲੋ			
(ੳ) ਨਕਦੀ	30 ਲੱਖ ਤੋਂ	-	1,53,559 ਰੁ.	31,53,559
	ਵੱਧ			ਰੁ. ਤੋਂ ਵੱਧ
(ਣ) ਗੋਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ	1			
(ਤ) ਸਟੈਨ ਪਾਰਟਸ ਬਣਾਉਣ				
ਦੀ ਦੁਕਾਨ	1			
(ਥ) ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿੱਕਾ	-	-	1, 29,966 ਰੁ.	1,29,966 ਰੁ.
(ਦ) ਨਕਾਬ	-	5	-	5

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਸੀ. ਐਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ
ਕੀਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ

Appendix I

Appendix - I

189

Anandpur Sahib Resolution

Whereas the Sikhs of India
are a historically recognised
political nation ever since the
inauguration of the Order of
the Khalsa in the concluding
year of the 17th Century, and

Whereas, this status of the Sikh
nation has been ^{internationally} recognised
and accepted by major Powers
of Europe and Asia, to wit,
France, England, Italy, Russia,
China, Tibet, Persia, Afghanistan,
Nepal, and the Company of Bahadur,
Fort William, Calcutta, till the
middle of the 19th Century, and
again, by the outgoing British
~~in the~~ and the Indian Congress
and the Muslim League of India
in the middle of the 20th Century, and

Whereas the ⁱⁿ ~~the~~ majority ⁱⁿ ~~of~~ India, in 1950, have imposed a Constitutional arrangement in India which denudes the Sikhs of all characteristics of ^{their} political identity and cultural particularity, thus ~~liquidating~~ ^{liquidating} the Sikhs politically and exposing them to spiritual death and cultural decay leading inevitably to submergence and dissolution into the British sea-waters of Hinduism, and

Whereas the Sikhs have been thus shackled and imprisoned in cynical repudiation of ^{their} ~~the~~ commitments and public promises earlier made to the Sikhs while the Sikh representatives in the Constituent Assembly, in 1950, ~~had~~

to become a consenting party to these constitutional arrangements and declined to affix their signatures to the official copy of the Constitution Act, the Shiromani Akali Dal, in the name and on behalf of the Sikhs,

Proclaims that the Sikhs are determined, by all legitimate means, to extricate and free themselves from this degrading and death-dealing situation so as to ensure firmly ~~their~~ ^{and safeguard their} honourable survival and inherent dignity in India, and their birth right to influence meaningfully the mainstream of World history. The Sikhs, therefore,

Demand, firstly, that an autonomous region in ^{the} north of India

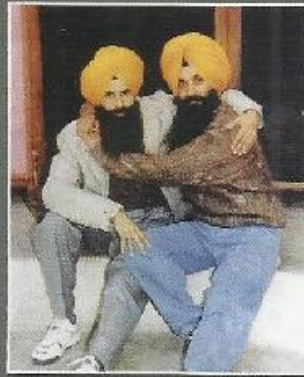

193 - On the basis of having all
powers to and for itself
except, Foreign Relations,
Defence, Currency and General
Communications to remain
as subjects of the Federal
Indian government.

प्रतिपक्षीय विचार
मार्गदर्शक

- * ਜਦੋਂ ਕੌਮਾਂ ਕਰਵਾਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਬਰਬਰਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਬਰਬਰਾਹਟ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀਮੱਠ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਸਿਤਮਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਚੇ ਗੁਵੇਰਾ ਕਿਉਂਬਾ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰੀ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਬੋਲੀਵੀਆ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਈਨ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣੀ ਵਧੇਰੇ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
- * ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ) ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪੈਰਾਮ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧਰਤ-ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ-ਰਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਦੇ ਹਾਂ।
- * ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਫੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ-ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਦਕ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਬਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ।
- * ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲਲਕਾਰ ਮੱਠੀ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਤਜ਼-ਤਜ਼ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵੈਣ ਹੋਣ।
- * ਅਸੀਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਖਲ੍ਹੇ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨਾਲ ਰੱਤੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰੱਬੀ-ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਲਕਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ-ਪੀੜ ਸਾਡੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਰਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨੂੰ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕੁਫਰ ਦਾ ਜਾਲ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰੁਤਬੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਸਜਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ, ਉਸ ਸੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ।

(ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ 'ਚੋਂ)